

MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL XXI.

's-GRAVENHAGE. — MOUTON & Co.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Psychopathen-wetten.

WET van den 28sten Mei 1925 (Stbl. n°. 221), tot aanvulling en wijziging der bepalingen betreffende het strafrecht en de strafrechtspleging ten aanzien van personen bij wie tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat aanvulling en wijziging der bepalingen betreffende het strafrecht en de strafrechtspleging ten aanzien van personen bij wie tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, noodzakelijk zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

In het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel 1.

Aan artikel 9 wordt een nieuw tweede lid toegevoegd, luidende:

„Bij veroordeeling van een persoon, bij wien tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, wordt, behoudens het bepaalde bij het derde lid, indien niet de op het feit gestelde hoofdstraf wordt opgelegd, in plaats daarvan opgelegd eene der volgende hoofdstraffen naar de regelen gesteld bij artikel 37a, eerste lid, onder 2°:

- 1°. plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis;
- 2°. geldboete.”

Het bestaande tweede lid van artikel 9 wordt derde lid.

Artikel 2.

Aan artikel 23, tweede lid, wordt een nieuwe zin toegevoegd, luidende:

„Ten aanzien van een persoon bij wien tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storting der geestvermogens bestond, kan de rechter bepalen, dat de geldboete, in plaats van door hechtenis, zal worden vervangen door plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis.”

Artikel 3.

Na artikel 23 worden de volgende artikelen ingevoegd:

„Artikel 23 a.

„Het bedrag der geldboete bedoeld bij artikel 9, tweede lid, is ten minste vijftig cents en ten hoogste zes duizend gulden.

Die geldboete wordt, bij gebreke van betaling, vervangen door plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis.

Artikel 23 b.

De duur der plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis ter vervanging van geldboete is ten minste eene week en ten hoogste een jaar.

Die duur wordt in de rechterlijke uitspraak bepaald.

De plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis kan voor ten hoogste een jaar en vier maanden worden opgelegd in de gevallen waarin wegens strafverhooging ter zake van samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of het bepaalde bij artikel 44, het maximum der geldboete wordt verhoogd.

Zij kan in geen geval den tijd van een jaar en vier maanden te boven gaan.”

Artikel 4.

In artikel 24, eerste lid, wordt in plaats van het woord: „hechtenis” gelezen: „hechtenis of de plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis”.

In het tweede lid van hetzelfde artikel wordt in plaats van de woorden: „hechtenis of van de plaatsing in eene tuchtschool” gelezen: „hechtenis, van de plaatsing in eene tuchtschool of in eene bijzondere strafgevangenis”.

Artikel 5.

Na artikel 27 *quater* wordt een nieuw artikel 27 *quinquies* ingevoegd luidende:

„De plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis wordt als gevangenisstraf aangemerkt.

Echter is de duur der plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis ten minste eene maand en is artikel 11 ten deze niet toepasselijk.”

Artikel 6.

Aan artikel 34, eerste lid, wordt een nieuwe zin toegevoegd, luidende:

„Ten aanzien van een persoon bij wien tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, kan de rechter bepalen, dat de verbeurdverklaring, in plaats van door hechtenis, zal worden vervangen door plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis.”

In het vierde, zesde en zevende lid van artikel 34 wordt telkens in plaats van het woord „tuchtschool” gelezen: „tuchtschool of in eene bijzondere strafgevangenis”.

Artikel 7.

Artikel 37 wordt gelezen als volgt:

„Niet strafbaar is hij die een feit begaat, dat hem wegens de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner geestvermogens niet kan worden toegerekend.

In dat geval kan de rechter gelasten dat hij in een krankzinnigen-gesticht zal worden geplaatst gedurende een proeftijd den termijn van een jaar niet te boven gaande.

Valt het feit in de bepaling van een misdrijf of van eene der overtredingen omschreven in de artikelen 426, tweede lid, 432, 433 en 453, derde en vierde lid, van het Tweede Boek, dan kan de rechter, ook bij toepassing van het tweede lid, bevelen dat hij ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld, ten einde van harentwege te worden verpleegd, doch alleen indien het belang der openbare orde dat bepaaldelijk vordert.”

Artikel 8.

Na artikel 37 worden de volgende artikelen ingevoegd:

„Artikel 37 a.

Bij strafrechtelijke vervolging van een persoon bij wien tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, zonder dat artikel 37, eerste lid, wordt toegepast, kan de rechter:

- 1°. recht doen naar de gewone regelen; of
- 2°. dengene die tijdens de uitspraak van het eindvonnis in eersten aanleg den leeftijd van achttien jaren bereikt heeft of meerderjarig

is, of ten wiens aanzien artikel 39 *septies*, laatste lid, wordt toegepast, veroordeelen tot:

a. plaatsing in eene bijzondere strafgevangenis, in plaats van de op het feit gestelde gevangenisstraf en voor een termijn den duur dier gevangenisstraf niet te boven gaande;

b. geldboete, in plaats van de op het feit gestelde gevangenisstraf van vier jaren of minder of hechtenis;

met betrekking tot de oplegging van bijkomende straffen gelden de gewone regelen.

De rechter kan, in geval van toepassing van n°. 1 of van n°. 2, bovendien recht doen overeenkomstig de bepaling van artikel 37, derde lid.

Artikel 37 b.

De terbeschikkingstelling bedoeld bij artikel 37, derde lid, geldt, behoudens vroegere beëindiging van Regeeringswege, voor den tijd van twee jaren.

Die termijn gaat in onmiddellijk nadat de rechterlijke uitspraak onherroepelijk is geworden, dan wel in geval van voorwaardelijke terbeschikkingstelling, last tot tenuitvoerlegging is gegeven en kan, naar regelen bij de wet te stellen, bij rechterlijk bevel telkens voor een jaar, hetzij voor twee jaren worden verlengd.

De termijn van terbeschikkingstelling loopt niet gedurende den tijd dat de ter beschikking gestelde in verzekerde bewaring is.

Hij te wiens aanzien verlenging is gevorderd, blijft, totdat de rechterlijke uitspraak dienaangaande is gegeven, ter beschikking van de Regeering.

Artikel 37 c.

Bepalingen tot regeling van de wijze der verpleging bedoeld in artikel 37, derde lid, en omtrent het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk eindigen daarvan worden, naar beginselen bij de wet te stellen, vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Artikel 37 d.

In geval van terbeschikkingstelling, bedoeld bij artikel 37, derde lid, kan de rechter daarbij tevens het bevel geven, dat de terbeschikkingstelling niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij hij later anders mocht gelasten op grond dat de ter beschikking van de Regeering gestelde persoon zich vóór het einde van een bij het bevel te bepalen proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of gedurende dien tijd hetzij eene bijzondere voorwaarde, welke bij het bevel mocht zijn gesteld, niet heeft nageleefd, hetzij onvoorwaardelijk verpleging van de Regeering is gebleken te behoeven.

De artikelen 14*b*—14*k* zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande:

1°. dat de rechter steeds bevoegd is bijzondere voorwaarden te stellen en dat hij alsdan mede een opdracht tot het verlenen van hulp en steun, als bedoeld bij artikel 14*d*, geeft;

2°. dat de last tot tenuitvoerlegging op grond dat de voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering gestelde persoon onvoorwaardelijk verpleging van harentwege is gebleken te behoeven, wordt gegeven met overeenkomstige toepassing van de bepalingen geldende met betrekking tot de tenuitvoerlegging op grond van het niet naleven van eene bijzondere voorwaarde”.

HOOFDSTUK II.

In het Wetboek van Strafvordering worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel 1.

Aan artikel 83 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

„Verklaart de regtbank, dat het feit den verdachte niet kan worden toegerekend, en past zij daarbij tevens artikel 37, tweede of derde lid, van het Wetboek van Strafrecht toe, dan kan de verdachte daartegen bezwaar maken door middel van eene verklaring ter griffie van de regtbank, af te leggen binnen zes dagen nadat de beschikking voor het openbaar ministerie onherroepelijk is geworden. Alsdan vervalt de beschikking en verleent de regtbank ter zake van het feit alsnog onverwijld den regtsingang en verwijst zij de zaak naar de terechtzitting.”

Artikel 2.

Aan artikel 83 wordt een derde lid toegevoegd, luidende:

„In geval van toepassing van artikel 37, tweede of derde lid, van het Wetboek van Strafrecht kan de regtbank bevelen, dat de verdachte, die zich in verzekerde bewaring bevindt, daarin zal verblijven zoolang hij nog tegen de beschikking bezwaar kan maken.”

Artikel 3.

Aan artikel 92 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

„In geval van toepassing van artikel 37, tweede of derde lid, van het Wetboek van Strafrecht wordt de beschikking den verdachte binnen den tijd van vier en twintig uren van wege het openbaar ministerie betekend. Indien de minderjarige verdachte den leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, geschiedt de betekening op den voet van het vijfde lid van art. 61 en bovendien aan den raadsman.”

Artikel 4.

Na artikel 102 worden de volgende artikelen ingevoegd:

„Artikel 102 a.

Indien gedurende den loop der instructie een onderzoek naar de geestvermogens van den beklagde, die zich in verzekerde bewaring bevindt, noodzakelijk blijkt en dit niet voldoende op eene andere wijze kan worden ingesteld, kan de regter-commissaris, hetzij ambtshalve, hetzij op de vordering van den officier van justitie of op het verzoek van den beklagde of diens raadsman, bevelen, dat de beklagde ter waarneming zal worden overgebracht naar een in het bevel aan te duiden Rijksasyl of andere inrigting tot verpleging of genezing bestemd.

Artikel 102 b.

De beschikking is met redenen omkleed en wordt niet gegeven dan nadat het oordeel van een of meer deskundigen zal zijn ingewonnen en de beklagde en zijn raadsman, indien hij er een heeft, ter zake zullen zijn gehoord of opgeroepen. De regter-commissaris noodigt den officier van justitie uit bij het verhoor tegenwoordig te zijn.

De beschikking, welke niet overeenkomstig een verzoek van den beklagde genomen is, wordt dezen van wege het openbaar ministerie onverwijld beteekend.

Tegen de beschikking, welke niet overeenkomstig zijne vordering is genomen, kan de officier van justitie en tegen de beschikking, welke niet overeenkomstig een verzoek van den beklagde is gegeven, kan deze verzet doen bij de regtbank en wel de officier van justitie binnen drie dagen en de beklagde binnen drie dagen na de beteekening. Het verzet geschiedt door middel van eene verklaring ter griffie.

In geval van verzet van den officier van justitie legt deze bij de verklaring over een memorie, houdende de redenen van het gedaan verzet. In geval van verzet van den beklagde is deze tot de overlegging van zoodanige memorie bevoegd en dient de officier van justitie binnen drie dagen zijn verslag bij de regtbank in.

De regtbank beslist ten spoedigste. De beschikking is met redenen omkleed. Het tweede lid is ook ten deze toepasselijk.

De regtbank kan, alvorens te beslissen, door den regter-commissaris een nader onderzoek doen instellen en zich de daartoe betrekkelijke stukken doen overleggen.

Artikel 102 c.

Het verblijf in het Rijksasyl of in de inrigting geldt als verzekerde bewaring en mag den termijn van zes weken niet te boven gaan.

De regter-commissaris kan hetzij ambtshalve, hetzij op de vordering van den officier van justitie of op het verzoek van den beklagde of diens raadsman, te allen tijde bevelen, dat het verblijf in het gesticht of in de inrigting een einde zal nemen.

De Rijksasyls en andere inrigtingen, naar welke beklaagden, krachtens een bevel, als bedoeld bij artikel 102*a*, kunnen worden overgebracht, worden aangewezen door Onzen Minister van Justitie."

Artikel 5.

Aan artikel 127, vierde lid, wordt een nieuwe zin toegevoegd, luidende: „Artikel 83, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing."

Artikel 6.

Aan artikel 128 wordt een nieuwe zin toegevoegd, luidende: „Artikel 83, derde lid, is van overeenkomstige toepassing."

Artikel 7.

In artikel 220 wordt, in plaats van de woorden „veroordeeld of", gelezen: „veroordeeld, noch in een krankzinnigengesticht wordt geplaatst of ter beschikking van de Regeering wordt gesteld, of wanneer hij".

Artikel 8.

Na artikel 226 worden in den vierden Titel de volgende artikelen ingevoegd:

„Artikel 226 a.

In elken stand der zaak betreffende een verdachte of beklaagde, die den leeftijd van achttien jaren bereikt heeft of meerderjarig is, zal de regtbank, indien er vermoeden bestaat, dat bij den verdachte of beklaagde tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, en dat hij ten gevolge daarvan niet in staat is zijne belangen behoorlijk te behartigen, zulks bij beslissing verklaren.

De beslissing wordt gegeven hetzij ambtshalve, hetzij op de voordragt van den regter-commissaris, op de vordering van den officier van justitie of op het daartoe strekkend verzoek van den verdachte of beklaagde, van zijn raadsman, van zijn echtgenoot, van een zijner ouders, van zijn voogd, van zijn curator of van een zijner bloed- of aanverwanten tot den derden graad ingesloten.

Voor zoover de beslissing niet in zijne tegenwoordigheid is gegeven, wordt de inhoud daarvan den verdachte of beklaagde onverwijld van wege het openbaar ministerie beteeënd.

Artikel 226 b.

De regtbank kan, alvorens te beslissen, den regter-commissaris, zoolang deze met de instructie is belast, of den officier van justitie

opdragen, een nader onderzoek ter zake in te stellen en haar daaromtrent verslag te doen.

De beslissing der regtbank, bij het eerste lid van artikel 226*a* bedoeld, is niet aan hooger beroep of beroep in cassatie onderworpen, doch kan door haar te allen tijde worden herroepen; ten aanzien der beslissing tot herroeping vinden de artikelen 226*a* en 226*b* overeenkomstige toepassing en al hetgeen bij of ingevolge eerstgenoemde beslissing tot de herroeping toe is verricht, blijft niettemin van kracht. Beteekening geschiedt overeenkomstig het derde lid van artikel 226*a*.

Artikel 226 c.

Bij de beslissing, bij het eerste lid van artikel 226*a* bedoeld, voegt de regtbank den verdachte of beklaagde, zoo deze geen raadsman heeft, een raadsman toe uit de advocaten en procureurs in het arrondissement gevestigd. Gelijke toevoeging ingevolge die beslissing geschiedt, indien de verdachte of beklaagde gedurende den loop der zaak van een raadsman mocht blijken verstoken te zijn.

Het derde en het vierde lid van artikel 61*bis* betrekkelijk de vervanging van den toegevoegden raadsman zijn ten deze van toepassing.

De regtbank kan te allen tijde bij verhindering of ontstentenis van den toegevoegden of overeenkomstig het derde lid van artikel 61*bis* opgetreden raadsman, dezen door een anderen, zijnde een advocaat of procureur, in het arrondissement gevestigd, vervangen.

Artikel 226 d.

Van het oogenblik af der beslissing, bij het eerste lid van artikel 226*a* bedoeld, en, behoudens herroeping, totdat de zaak door een onherroepelijk geworden arrest of vonnis is beëindigd, vinden de bepalingen van dit wetboek in zake de strafrechtspleging ten aanzien van minderjarige personen, die den leeftijd van zestien jaren wel, doch dien van achttien jaren nog niet hebben bereikt, overeenkomstige toepassing en wordt de verdachte of beklaagde in het geding met zoodanigen minderjarige, zijn raadsman met den raadsman van zoodanigen minderjarige gelijkgesteld. De bevoegdheden, aan den verdachte of beklaagde toegekend, komen steeds mede toe aan den raadsman.

De bepalingen aangaande het optreden in de zaak van ouders of voogd worden, indien de verdachte of beklaagde een curator heeft, in plaats van eerstgenoemden geacht uitsluitend dien curator te betreffen.

De bepalingen der artikelen 127, vijfde lid, betrekkelijk de buitenvervolginstelling om redenen van algemeen belang, en 162, vierde en vijfde lid, aangaande het hooren van ouders en andere personen als getuigen, vinden ten deze geene toepassing.

Bij niet-persoonlijke verschijning, als bedoeld bij het vierde lid

van artikel 150, kan de regtbank, hetzij ambtshalve, hetzij op de vordering van den officier van justitie of op het verzoek van den raadsman, indien zij van oordeel is, dat de persoonlijke verschijning van den beklaagde noch noodzakelijk noch gewenscht is en de raadsman is verschenen en zich daartegen niet verzet, de bepaling van dat lid buiten toepassing laten. In zoodanig geval wordt gehandeld overeenkomstig den achtsten Titel; de raadsman blijft met de verdediging belast”.

Artikel 9.

De punt aan het slot van artikel 253 wordt eene kommapunt.

Aan artikel 253 wordt een nieuw nummer toegevoegd, luidende: „11°. dat de artikelen 226a—226e buiten toepassing blijven; in geval wordt vermoed, dat bij den beklaagde tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, en dat hij ten gevolge daarvan niet in staat is zijne belangen behoorlijk te behartigen, worden in den regel zijn curator, zoo hij dien heeft, en evenzoo een of meer geneesheeren ten verzoeke van het openbaar ministerie gedagvaard om te worden gehoord omtrent de persoonlijkheid van den beklaagde.”

Artikel 10.

In artikel 257 wordt, in plaats van: „226”, gelezen: „226d”.

Artikel 11.

In artikel 265, laatste lid, van het Wetboek van Strafvordering wordt, in plaats van „art. 14a”, gelezen: „art. 14a of art. 37d” en in plaats van „dat artikel”: „een dier artikelen”.

Artikel 12.

In artikel 384, eerste lid, wordt in plaats van het woord „gevangenis” gelezen: „gevangenis dan wel in het Rijksasyl of de inrigting bedoeld bij artikel 102a”.

HOOFDSTUK III.

In het bij de wet van 15 Januari 1921 (*Staatsblad* n°. 14) vastgestelde Wetboek van Strafvordering worden de volgende wijzigingen gebracht.

Artikel 1.

In artikel 72 wordt in het eerste lid onder *a* in plaats van „tenzij in het laatste geval tevens de plaatsing in een krankzinnigengesticht wordt bevolen” gelezen: „tenzij in het laatste geval tevens de last,

genoemd in het tweede, of het bevel, genoemd in het derde lid van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht, wordt gegeven”.

Artikel 2.

In artikel 249 wordt in het eerste lid in plaats van „tevens de last, in het tweede lid van dat artikel genoemd”, gelezen: „tevens de last, genoemd in het tweede, of het bevel, genoemd in het derde lid van dat artikel”.

Artikel 3.

In artikel 250 wordt in het vijfde lid in plaats van „kan tevens de last worden gegeven, in het tweede lid van dat artikel genoemd”, gelezen: „kan tevens gegeven worden de last, genoemd in het tweede, of het bevel, genoemd in het derde lid van dat artikel”.

Artikel 4.

In artikel 251 wordt in plaats van „tevens de last gegeven, in artikel 37, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht genoemd”, gelezen: „tevens gegeven de last, genoemd in het tweede, of het bevel, genoemd in het derde lid van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht”.

Artikel 5.

In artikel 348 wordt in het tweede lid in plaats van „de last gegeven, in het tweede lid van dat artikel genoemd”, gelezen: „de last gegeven, genoemd in het tweede, of het bevel, genoemd in het derde lid van dat artikel”.

Artikel 6.

In artikel 362 wordt in het laatste lid in plaats van „artikel 14a” gelezen: „artikel 14a of artikel 37d” en in plaats van „dat artikel”: „een dier artikelen”.

Artikel 7.

Na titel II van het Vierde Boek wordt een nieuwe titel ingevoegd, luidende als volgt:

„TITEL IIa.

Berechting van verdachten, bij wie tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond.

Artikel 481a.

In elken stand der zaak betreffende een verdachte die den leeftijd van achttien jaren bereikt heeft of meerderjarig is, zal de rechtbank of het gerechtshof, indien er vermoeden bestaat dat bij den verdachte tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of

ziekelyke storing der geestvermogens bestond, en dat hij ten gevolge daarvan niet in staat is zijne belangen behoorlijk te behartigen, zulks bij beslissing verklaren.

De beslissing wordt gegeven, hetzij ambtshalve, hetzij op de voordracht van den rechter-commissaris, op de vordering van het openbaar ministerie of op het daartoe strekkend verzoek van den verdachte, van zijn raadsman, van zijn echtgenoot, van een zijner ouders, van zijn voogd, van zijn curator of van een zijner bloed- of aanverwanten tot den derden graad ingesloten.

Voor zoover de beslissing niet in zijne tegenwoordigheid is gegeven, wordt de inhoud daarvan den verdachte onverwijld vanwege het openbaar ministerie beteekend.

Artikel 481b.

Het gerecht kan, alvorens te beslissen, den rechter-commissaris, zoolang deze met het gerechtelijk vooronderzoek is belast, of het openbaar ministerie opdragen een nader onderzoek in te stellen en aan het gerecht daaromtrent verslag te doen.

De beslissing van het gerecht, bij het eerste lid van artikel 481a bedoeld, is niet aan eenig rechtsmiddel onderworpen, doch kan door het gerecht te allen tijde worden herroepen; ten aanzien der beslissing tot herroeping vinden de artikelen 481a en 481b overeenkomstige toepassing en al hetgeen bij of ingevolge eerstgenoemde beslissing tot de herroeping toe is verricht, blijft niettemin van kracht. Beteekening geschiedt overeenkomstig het derde lid van artikel 481a.

Artikel 481c.

Ten spoedigste na de beslissing, bij het eerste lid van artikel 481a bedoeld, voegt de voorzitter van het gerecht den verdachte een raadsman toe.

Artikel 481d.

Van het oogenblik af der beslissing, bij het eerste lid van artikel 481a bedoeld, en, behoudens herroeping, totdat de zaak door een in kracht van gewijsde gegaan arrest of vonnis is beëindigd, vinden de bepalingen van den voorafgaanden titel in zake de strafrechtspleging ten aanzien van minderjarige personen, die den leeftijd van zestien jaren wel, doch dien van achttien jaren nog niet hebben bereikt, overeenkomstige toepassing en wordt de verdachte in het geding met zoodanigen minderjarige, zijn raadsman met den raadsman van zoodanigen minderjarige gelijk gesteld. De bevoegdheden, aan den verdachte toegekend, komen steeds mede toe aan den raadsman.

De bepalingen aangaande het optreden in de zaak van ouders of voogd worden, indien de verdachte een curator heeft, in plaats van eerstgenoemden geacht uitsluitend dien curator te betreffen.

De bepalingen der artikelen 473 en 478 vinden ten deze geen toepassing.

Bij niet-persoonlijke verschijning, als bedoeld bij het tweede lid van artikel 477, kan de rechtbank of het gerechtshof, hetzij ambts-halve, hetzij op de vordering van het openbaar ministerie of op het verzoek van den raadsman, indien het van oordeel is, dat de persoonlijike verschijning van den verdachte noch noodzakelijk noch gewenscht is en de raadsman is verschenen en zich daartegen niet verzet, de bepaling van dat lid buiten toepassing laten. In zoodanig geval wordt verstek verleend en het onderzoek der zaak voortgezet; de raadsman blijft met de verdediging belast.

Artikel 481e.

De bepalingen van dezen titel zijn niet van toepassing op een gerechtelijk vooronderzoek ingevolge artikel 144. In geval wordt vermoed, dat bij een verdachte, wiens zaak ter terechtzitting van het kantongerecht aanhangig wordt gemaakt, tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, en dat hij ten gevolge daarvan niet in staat is zijne belangen behoorlijk te behartigen, worden in den regel zijn curator, zoo hij dien heeft, en evenzoo een of meer geneesheeren ten verzoeken van het openbaar ministerie ter terechtzitting gedagvaard om te worden gehoord omtrent de persoonlijkheid van den verdachte”.

SLOTBEPALINGEN.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

In alle zaken waarin vóór dat tijdstip reeds, al ware het bij verstek, een eindvonnis gewezen is, worden, ook na verzet of na gebruik van het middel van hooger beroep of van cassatie, uitsluitend de bepalingen der oude wetgeving toegepast.

Indien daarentegen wegens een feit vóór dat tijdstip gepleegd, eerst op of na dat tijdstip het eerste eindvonnis gewezen wordt, gelden, voor zoover mogelijk, de bepalingen der overeenkomstig deze wet aangevulde en gewijzigde wetgeving.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize het Loo, den 28sten Mei 1925.

W I L H E L M I N A.

De Minister van Justitie,

H E E M S K E R K.

Uitgegeven den *elfden* Juni 1925.

De Minister van Justitie,

H E E M S K E R K.

WET van den 28sten Mei 1925 (Stbl. n°. 222), tot aanvulling van de wet van 14 April 1886 (Staatsblad n°. 62), tot vaststelling der beginselen van het gevangeniswezen, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 12 Februari 1901 (Staatsblad n°. 64).

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge de artikelen 37 *b* en 37 *c* van het Wetboek van Strafrecht bij de wet worden gesteld:

1°. de regelen, waarnaar de termijn van de in artikel 37, derde lid, bedoelde terbeschikkingstelling telkens kan worden verlengd;

2°. de beginselen, waarnaar bepalingen tot regeling van de wijze der verpleging, bedoeld in artikel 37, derde lid, en omtrent het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk eindigen daarvan, bij algemeenen maatregel van bestuur zullen worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

Het slot der beweegreden van de wet van 14 April 1886 (*Staatsblad* n°. 62), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 64), wordt gelezen als volgt:

„dat artikel 32 van dat Wetboek dezelfde voorziening eischt ten aanzien van de Rijkswerkinrichtingen; en dat ingevolge de artikelen 37 *b* en 37 *c* van dat Wetboek bij de wet worden gesteld: 1°. de regelen, waarnaar de termijn van de in artikel 37, derde lid, bedoelde terbeschikkingstelling telkens kan worden verlengd; en 2°. de beginselen, waarnaar bepalingen tot regeling van de wijze der verpleging, bedoeld in artikel 37, derde lid, en omtrent het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk eindigen daarvan, bij algemeenen maatregel van bestuur zullen worden vastgesteld;”.

Artikel II.

Titel VI derzelfde wet wordt gelezen als volgt:

„TITEL VI.

Personen, overeenkomstig de bepaling van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht ter beschikking van de Regeering gesteld.

§ 1.

Artikel 24. Hij, die overeenkomstig de bepaling van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht ter beschikking van de Regeering is gesteld, wordt, indien niet tevens zijne plaatsing in een krankzinnigengesticht is gelast, dan wel zoodanige plaatsing door verlof of ontslag is onderbroken of beëindigd, behoudens het bepaalde bij het laatste lid,

hetzij in een Rijksasyl geplaatst, ten einde aldaar of later op de wijze omschreven in artikel 39 dan wel op andere wijze, van Regeeringswege in zijne verpleging worde voorzien,

hetzij ter verpleging toevertrouwd aan een persoon, als bedoeld bij artikel 34, ten einde door dezen of later op andere wijze van Regeeringswege in zijne verpleging worde voorzien.

Het openbaar ministerie bij het gerecht dat de ter beschikkingstelling heeft bevolen, is met het doen der noodige voorstellen omtrent de onderbrenging van den ter beschikking gestelde belast.

Dat openbaar ministerie is, zoodra die terbeschikkingstelling kan worden ten uitvoer gelegd, bevoegd, den ter beschikking gestelde te doen overbrengen naar een Rijksasyl of eene andere daartoe bij algemeenen maatregel van bestuur aan te wijzen plaats.

§ 2.

Artikel 25. Het aantal en de plaatsen van vestiging der Rijksasyls zullen bij algemeenen maatregel van bestuur naar mate van de behoefte worden bepaald. Daarbij wordt in acht genomen, dat de Rijksasyls slechts een aanvullend karakter dienen te bezitten en de verpleging bij voorkeur door particulieren zal geschieden.

De Rijksasyls zijn bestemd, behalve tot opnemng van hen, wier plaatsing aldaar overeenkomstig de bepalingen van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht en van artikel 24 dezer wet moet volgen, mede tot opnemng der personen bedoeld bij artikel 38 dezer wet en bij artikel 102 *a* van het Wetboek van Strafvordering.

Artikel 26. Artikel 1 is mede op de Rijksasyls toepasselijk.

Het beheer van ieder Rijksasyl wordt gevoerd door een geneesheer-directeur onder toezicht van eene commissie van toezicht.

Over de Rijksasyls wordt een algemeen toezicht uitgeoefend door eenen algemeenen raad van toezicht, bijstand en advies.

De geneesheeren-directeur, alsmede de leden van den algemeenen raad van toezicht, bijstand en advies worden door Ons benoemd en

ontslagen; de overige beambten, alsmede de leden der commissiën van toezicht door Onzen Minister van Justitie, gehoord den algemeenen raad van toezicht, bijstand en advies en, door tusschenkomst van dien raad, voor zooveel mogelijk de commissiën van toezicht.

Bij tijdelijke ontstentenis van den algemeenen raad van toezicht, bijstand en advies wordt door Ons, van commissiën van toezicht door Onzen Minister van Justitie, in de vervulling hunner werkzaamheden op andere wijze voorzien.

Artikel 27. De in de Rijksasyls op te nemen personen worden zooveel mogelijk naar gelang van den aard hunner ziekte, hun godsdienst, verleden en gedrag, het feit, waarvoor de terbeschikkingstelling heeft plaats gehad, hun leeftijd, lichamelijke, zedelijke en geestelijke gesteldheid, mate van ontwikkeling en geschiktheid voor bepaalden arbeid over de verschillende, tot hunne opneming bestemde inrichtingen of van elkaar afgezonderde onderdeelen van inrichtingen verdeeld. Degenen, die niet ter beschikking van de Regering zijn gesteld, worden te allen tijde van de andere verpleegden gescheiden.

De verpleegden kunnen in klassen worden ingedeeld.

Artikel 5 is mede op de Rijksasyls toepasselijk.

Artikel 28. Aan de verpleegden in de Rijksasyls wordt gelegenheid gegeven aan godsdienstoefeningen deel te nemen en godsdienstonderwijs te ontvangen.

Behoudens uitdrukkelijke vrijstelling nemen de verpleegden aan te hunnen behoefte gehouden godsdienstoefeningen en aan te hunnen behoefte gegeven godsdienstonderwijs deel.

Artikel 29. Aan de verpleegden in de Rijksasyls wordt, zoo dit in hun belang kan zijn, gewoon lager onderwijs, en kan voortgezet en vakonderwijs worden verstrekt.

Artikel 30. De verpleegden in de Rijksasyls zijn verplicht tot het verrichten van den hun door-of vanwege den geneesheer-directeur opgedragen arbeid. De artikelen 12 en 16 zijn op dien arbeid toepasselijk.

Het door den verpleegde verdiend arbeidsloon is zijn eigendom; het kan worden verdeeld in uitgaanskas en zakgeld.

Het laatste blijft onder bewaring van den geneesheer-directeur, doch is ter beschikking van den verpleegde volgens daaromtrent te stellen regelen.

Aan verpleegden, die niet tot arbeiden in staat zijn, kan zakgeld tot een gering bedrag worden toegekend.

Artikel 31. Moedwillig door den verpleegde tijdens den duur van zijn verblijf in een Rijksasyl toegebrachte schade kan zoowel op de uitgaanskas als op het zakgeld worden verhaald.

De uitgaanskas is overigens onvervreemdbaar en niet vatbaar voor beslag.

Zij wordt den verpleegde bij of na zijn ontslag uit het Rijksasyl uitgekeerd. De uitkeering kan ook in termijnen geschieden.

Artikel 32. In de Rijksasyls is de oplegging der navolgende disciplinaire straffen geoorloofd:

- 1°. gewone sluiting in de boeien;
- 2°. opsluiting in een afzonderingsvertrek;
- 3°. verstrekking van water en brood in plaats van het gewone voedsel;
- 4°. onthouding van het schrijven of ontvangen van brieven, van bezoek, of van andere voorrechten.

Verschillende dezer straffen kunnen gelijktijdig worden opgelegd.

De straf sub 3°. wordt, ingeval zij langer duurt dan 2 dagen, slechts om den anderen dag toegepast. De straffen sub 1°. en 2°. worden opgelegd voor ten hoogste 16 dagen.

Artikel 23 is ten deze toepasselijk.

Artikel 33. Omtrent de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van elk der in een Rijksasyl opgenomen personen worden door of vanwege den geneesheer-directeur geregeld aantekeningen gehouden en verzameld, overeenkomstig voorschriften, te stellen bij algemeen maatregel van bestuur.

§ 3.

Artikel 34. In het Rijk gevestigde rechtspersonen of natuurlijke personen, die voldoen aan de eischen, te omschrijven bij algemeen maatregel van bestuur, en zich onderwerpen aan van Regeeringswege te stellen voorwaarden, kunnen, desverlangd tegen geheele of gedeeltelijke vergoeding van kosten, van Regeeringswege tot wederopzeggens toe met de verpleging van overeenkomstig de bepaling van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht ter beschikking van de Regeering gestelde personen worden belast.

Op de kosten van overbrenging en verplaatsing is artikel 46 toepasselijk.

Artikel 35. Het toezicht op de naleving der in het vorig artikel bedoelde voorwaarden berust bij Onzen Minister van Justitie, die zich daarin doet bijstaan door den algemeen raad van toezicht, bijstand en advies.

Artikel 36. De van Regeeringswege te stellen voorwaarden betreffen maatregelen ten behoeve van de geneeskundige behandeling, de verpleging, het onderwijs, de godsdienstoefening, de zedelijkheid, de veiligheid, de tucht, alsmede het verzamelen van gegevens betreffende de lichamelijke en geestelijke gesteldheid der in particuliere verpleging overgedragen personen.

De van Regeeringswege toe te kennen vergoeding van kosten wordt als regel berekend per hoofd en per dag.

Artikel 37. Op schriftelijk verzoek van hem die overeenkomstig artikel 34 met de verpleging is belast, dan wel ambtshalve, kan een ingevolge genoemd artikel in particuliere verpleging overgedragen persoon, indien hij verkeert in een der gevallen, vermeld bij artikel 40, naar eene der daar bedoelde inrichtingen worden overgebracht en aldaar, zoolang zulks noodzakelijk is, worden verpleegd.

In dat geval kan, in plaats van de vergoeding van kosten overeenkomstig artikel 34, worden toegekend geheele of gedeeltelijke vergoeding van de kosten der verpleging in laatstbedoelde inrichting.

Op de kosten van overbrenging en van terugvoering is artikel 46 toepasselijk.

De kosten, onvermijdelijk voortvloeiende uit het overlijden van ingevolge artikel 34 in particuliere verpleging overgedragen personen, alsmede de kosten hunner begrafenis, kunnen van Rijkswege worden vergoed; op die vergoeding is het tweede lid van artikel 46 toepasselijk.

Artikel 38. Op schriftelijk verzoek van hem die overeenkomstig artikel 34 met de verpleging is belast, dan wel ambtshalve, kan een ingevolge genoemd artikel in particuliere verpleging overgedragen persoon in een Rijksasyl worden opgenomen, indien zijne lichamelijke of geestelijke gesteldheid of zijn gedrag daartoe grond opleveren.

Zoodanige verpleegde kan ten allen tijde uit het Rijksasyl worden ontslagen, wanneer de oorzaak zijner opneming blijkt te zijn opgeheven.

Het genot der overeenkomstig artikel 34 toegekende vergoeding van kosten wordt geschorst gedurende den tijd, waarin de verpleegde in het Rijksasyl blijft opgenomen.

Op de kosten van terugvoering is artikel 46 toepasselijk.

§ 4.

Artikel 39. De in een Rijksasyl opgenomene kan, indien zijn lichamelijke en geestelijke gesteldheid en zijn gedrag daartoe grond opleveren, tot wederopzeggens toe en desverlangd tegen geheele of gedeeltelijke vergoeding van kosten aan een gezinshoofd worden toevertrouwd, ten einde in diens gezin onder toezicht en leiding van een aan het Rijksasyl verbonden geneeskundige te worden verpleegd. Artikel 36, tweede lid, is ten deze toepasselijk.

De overeenkomst van uitbesteding wordt schriftelijk aangegaan, met inachtneming van de bepalingen dienaangaande bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen.

Artikel 33 is op de van Regeeringswege rechtstreeks in gezinsverpleging geplaatste personen toepasselijk.

Op de kosten van overbrenging is artikel 46 toepasselijk.

§ 5.

Artikel 40. In gevallen van krankzinnigheid, van ernstige of besmettelijke ziekten, of van zwangerschap kunnen verpleegden in de Rijksasyls alsmede van Regeeringswege rechtstreeks in gezinsverpleging geplaatste personen naar krankzinnigengestichten of andere voor hunne verzorging geschikte inrichtingen worden overgebracht en aldaar, zoolang zulks noodzakelijk is, worden verpleegd.

Op de kosten van overbrenging en terugvoering is artikel 46 toepasselijk.

Artikel 41. Ten aanzien van personen, die, overeenkomstig de bepaling van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht ter beschikking van de Regeering gesteld, in een Rijksasyl of elders worden verpleegd, kan ten allen tijde worden beschikt, dat de voorziening van Regeeringswege in de verpleging voorwaardelijk of onvoorwaardelijk is geëindigd, wanneer persoonlijke of zakelijke omstandigheden hen betreffende daartoe aanleiding geven.

Het voorwaardelijk ontslag is ten allen tijde herroepbaar ingeval de ontslagene in een krankzinnigengesticht wordt opgenomen, zich slecht gedraagt, blijken geeft gevaar op te leveren voor de openbare orde, dan wel de bij zijn ontslag gestelde voorwaarden niet worden nagekomen, of andere persoonlijke of zakelijke omstandigheden hem betreffende tot zoodanige herroeping grond opleveren. Op gelijke gronden kan het voorwaardelijk ontslag worden geschorst.

Ingeval de voorwaardelijk ontslagene blijken geeft gevaar op te leveren voor de openbare orde, kan zijne voorloopige aanhouding worden bevolen door het hoofd van de gemeentepolitie ter plaatse, waar hij zich bevindt, of door den officier van justitie van het arrondissement, waartoe die plaats behoort, onder verplichting om daarvan onverwijld kennis te geven aan het Departement van Justitie.

Op de voorwaardelijk ontslagenen wordt van Regeeringswege toezicht gehouden.

Artikel 42. Ten hoogste twee maanden en ten minste één maand vóór het verstrijken van den termijn, gedurende welken een persoon overeenkomstig de bepaling van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht ter beschikking van de Regeering is, kan het openbaar ministerie bij het gerecht, dat de terbeschikkingstelling heeft bevolen, bij dat gerecht eene vordering indienen tot verlenging van dien termijn hetzij met een jaar, hetzij met twee jaren.

Bij die vordering worden overgelegd:

1°. een afschrift der aantekeningen omtrent de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van den ter beschikking gestelde, en

2°. eene uiterlijk veertien dagen vóór het indienen der vordering opgemaakte, ondertekende en met redenen omkleede verklaring van iemand bevoegd hier te lande de geneeskunde uit te oefenen, bij voorkeur van den geneeskundige, die den in gestichts- of gezinsver-

pleging opgenomen ter beschikking gestelde behandelt, omtrent de wenschelijkheid dier verlenging.

Artikel 43. Hangende het onderzoek in zake die verlenging hoort de rechter zoo mogelijk den ter beschikking gestelde. Hij kan daartoe, op de wijze en tegen de dagen, door hem te bepalen, dien ter beschikking gestelde, zoo vaak hij zulks noodig oordeelt, doen oproepen en kan daarbij bevelen, dat deze ten bepaalden dage door een deurwaarder of dienaar der openbare macht naar de plaats des verhoors zal worden gebracht.

De rechter kan nader bewijs door getuigen of andere middelen gelasten.

De getuigen worden opgeroepen namens het openbaar ministerie. Zij zijn verplicht te verschijnen.

De getuigen kunnen worden gehoord onder eede of belofte, af te leggen overeenkomstig de bepalingen, in strafzaken voorgeschreven. De deskundigen leggen in handen van den rechter op gelijke wijze den eed of de belofte af, dat zij hem verslag naar hun geweten zullen geven.

Van de verhooren wordt proces-verbaal opgemaakt. Zij worden in raadkamer gehouden.

Elk verhoor zoomede de beëdiging van deskundigen kunnen worden opgedragen aan een of meer door het college daartoe uit zijn midden te benoemen commissarissen of aan den kantonrechter, in wiens kanton de ter beschikking gestelde zich ophoudt.

Bij elk verhoor kunnen het openbaar ministerie, dat de vordering heeft ingediend, zoomede de advocaat van den ter beschikking gestelde tegenwoordig zijn.

Bij gelegenheid van het verhoor van den ter beschikking gestelde in het gesticht of de woning, waarin hij ter verpleging is opgenomen, kunnen tevens de geneeskundigen en andere personen, die zich in dat gesticht of in die woning bevinden, als getuigen worden gehoord zonder voorafgaande oproeping of schadeloosstelling.

Artikel 44. De rechter geeft zijne beschikking in zake de al of niet verlenging binnen twee maanden nadat de vordering, bedoeld bij artikel 42, is ingediend en niet dan nadat het openbaar ministerie is gehoord.

Die beschikking wordt niet in het openbaar uitgesproken en is niet aan enig beroep onderworpen.

De beschikking wordt aan den ter beschikking gestelde beteekend op de wijze voorgeschreven bij artikel 144 van het Wetboek van Strafvordering. Is de ter beschikking gestelde in een krankzinnigen-gesticht opgenomen, dan vindt de bepaling van artikel 34 n°. 3 der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96) overeenkomstige toepassing.

Artikel 45. Overeenkomstig de bepaling van artikel 37 van het Wetboek van Strafrecht ter beschikking van de Regeering gestelde

personen kunnen, bij het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeeringswege in de verpleging:

a. van reisgeld of reisgelegenheid worden voorzien, voor zoover de stand hunner uitgaanskassen het niet mogelijk of niet wenschelijk maakt, dat daaruit zoodanige uitgaven worden bestreden;

b. onder geleide naar de plaats hunner bestemming worden overgebracht, indien hunne lichamelijke of geestelijke gesteldheid dan wel andere omstandigheden daartoe grond opleveren.

§ 6.

Artikel 46. De kosten der verpleging in een Rijksasyl en die der overbrenging of terugvoering daarheen,

de verpleegkosten krachtens eene overeenkomst van uitbesteding, als bedoeld bij artikel 39, alsmede de kosten der verdere verpleging van overeenkomstig dat artikel in een gezin geplaatste personen,

de verplegingskosten, welke ingevolge het bepaalde bij de artikelen 34 en 37, tweede lid, worden vergoed,

de kosten der verpleging krachtens het bepaalde bij artikel 40 in eene der daar bedoelde inrichtingen en

de kosten, welke voortvloeien uit de toepassing van het bepaalde bij artikel 45,

komen, behoudens het bepaalde bij het volgende lid, ten laste van den Staat.

Die kosten worden door den Staat verhaald op den verpleegde zelf en, voor zoover diens vermogen ontoereikend is, op degenen, die naar de artikelen 376, 377, 378 en 383 van het Burgerlijk Wetboek tot zijn onderhoud verplicht zijn.

Artikel 41 der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96) is ten deze toepasselijk.

De kosten der verpleging per hoofd en per dag in de Rijksasyls, die op de bij het tweede lid bedoelde personen kunnen worden verhaald, worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Artikel 47. Alle beschikkingen en alle stukken, op grond van deze wet genomen of opgemaakt, zijn vrij van zegel en van de formaliteit der registratie en worden wijders vrij van alle andere kosten uitgereikt.

§ 7.

Artikel 48. De opdracht aan een persoon, als bedoeld bij artikel 34, alsmede de intrekking van zoodanige opdracht,

de beschikkingen tot toekenning van vergoeding van kosten, bedoeld bij de artikelen 34 en 37, tweede lid,

het bevel tot opneming in en dat tot ontslag uit een Rijksasyl, bedoeld bij artikel 38,

de beschikkingen omtrent overbrenging, bedoeld bij de artikelen 37 en 40, en

de beschikking in zake voorwaardelijk en onvoorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeeringswege in de verpleging, bedoeld bij artikel 41,

gaan uit van Onzen Minister van Justitie. Omtrent de beschikkingen in zake voorwaardelijk en onvoorwaardelijk eindigen van de voorziening van Regeeringswege in de verpleging wordt de algemeene raad van toezicht, bijstand en advies gehoord.

In zake de overige bij het vorige lid bedoelde maatregelen kan die raad en kunnen, zooveel noodig, maar door zijne tusschenkomst, de commissiën van toezicht, bedoeld bij artikel 26, worden gehoord.

Artikel 49. Het beheer en de inrichting der Rijksasyls, de voorwaarden, bedoeld bij artikel 34,

het toezicht, bedoeld bij artikel 35, en de wijze van bepaling en van toekenning der vergoeding van kosten, bedoeld bij de artikelen 34 en 39,

de toepassing van de maatregelen, bedoeld bij de artikelen 34, 38, 39, 41 en 45, en van het bepaalde bij artikel 46, en

de functiën van den algemeenen raad van toezicht, bijstand en advies en de wijze, waarop deze worden uitgeoefend,

worden naar de beginselen dezer wet nader geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Artikel 50. De vaststelling van huishoudelijke reglementen voor de Rijksasyls en de nadere regeling der functiën van de commissiën van toezicht en der wijze, waarop deze worden uitgeoefend, geschiedt naar de beginselen dezer wet door Onzen Minister van Justitie, den algemeenen raad van toezicht, bijstand en advies gehoord.

Slotbepaling.

Artikel 51. Deze wet treedt in werking tegelijk met het Wetboek van Strafrecht."

Artikel III.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize het Loo, den 28sten Mei 1925.

W I L H E L M I N A.

De Minister van Justitie,

H E E M S K E R K.

Uitgegeven den *elfden* Juni 1925.

De Minister van Justitie,

H E E M S K E R K.

Georganiseerd overleg bij de Zeemacht.

*B E S L U I T van den 23sten Maart 1925 (Stbl. no. 105)
houdende voorloopige voorzieningen omtrent het georganiseerd overleg voor het militair personeel der zeemacht.¹⁾*

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Overwegende dat het wenschelijk is de bij Ons besluit van 28 December 1922 (*Staatsblad* no. 746) gestelde en bij Onze besluiten van 24 November 1923 (*Staatsblad* no. 527) en 19 Juni 1924 (*Staatsblad* no. 298) gewijzigde regelen betreffende het georganiseerd overleg voor het militaire personeel der zeemacht door andere te vervangen;

Op de voordracht van Onzen Minister van Marine van 18 Maart 1925, Afdeling B, 1e Bureau, no. 51;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van Onze bovengenoemde besluiten te bepalen:

Artikel 1.

1. Er wordt ingesteld een commissie voor georganiseerd overleg in zaken van belang voor den rechtstoestand van het militaire personeel der zeemacht.

2. De commissie behandelt in bespreking met door Onzen Minister van Marine aangewezen deskundige personen, alvorens de beslissing door het bevoegd gezag wordt genomen, de aangelegenheden van algemeen belang voor den rechtstoestand van het militaire personeel der zeemacht, welke bij haar aanhangig zijn gemaakt op de wijze als in artikel 6 bedoeld.

Artikel 2.

1. De commissie bestaat uit door de in artikel 3 te noemen organisaties aangewezen leden en plaatsvervangende leden.

2. De ingevolge artikel 1 in de commissie te voeren besprekingen staan onder leiding van een voorzitter of bij ontstentenis van dezen van een plaatsvervangend voorzitter, beiden uit de in artikel 1 bedoelde personen door Onzen Minister van Marine aangewezen.

3. De commissie wordt bijgestaan door een secretaris, en zoo noodig, door een of meer adjunct-secretarissen, door Onzen Minister van Marine te benoemen.

¹⁾ Dit besluit is aangevuld en gewijzigd bij Kon. Besluit van 23 Juni 1925 (Stbl. no. 271). De daarbij aangebrachte aanvullingen en wijzigingen zijn in den tekst verwerkt.

4. Bij de behandeling van bepaalde aangelegenheden kan op uitnodiging of met toestemming van den voorzitter ook door anderen aan de besprekingen worden deelgenomen.

Artikel 3.

1. Bevoegd tot aanwijzing elk van één lid en één plaatsvervangend lid zijn:

- a. de Algemeene vereeniging van Marine-officieren;
- b. de Bond van Marine-onderofficieren;
- c. de Bond van Korporaals der Koninklijke marine;
- d. de Bond voor Minder Marinepersoneel;
- e. de Bond van Christelijk Marinepersoneel;
- f. de Nederlandsche Roomsche-Katholieke vereeniging van Marinepersoneel St. Christophorus,
en
- g. de Federatie van bonden en vereenigingen van militair personeel der zeemacht.

2. Desgewenscht kunnen de in het eerste lid genoemde organisaties nevens het in die alinea bedoelde lid een bijzitter en plaatsvervangenden bijzitter aanwijzen.

3. Het lid en plaatsvervangend lid moeten zijn militair in actieven dienst; de bijzitter en plaatsvervangende bijzitter moeten zijn militair of oud-militair der zeemacht.

4. De organisaties doen van de aanwijzing mededeeling aan Onzen Minister van Marine, die bevoegd is een bepaald persoon als lid of bijzitter, dan wel als plaatsvervangend lid of bijzitter van deelneming aan het overleg uit te sluiten. De betrokken organisatie wijst in zoodanig geval een ander aan.

5. Indien een der in het eerste lid genoemde organisaties van de daarin gegeven bevoegdheid binnen een door Onzen Minister van Marine te bepalen termijn geen gebruik heeft gemaakt, komt de bedoelde bevoegdheid te vervallen.

6. Eene organisatie, die niet langer wenscht deel te nemen aan het georganiseerd overleg, zendt daarvan bericht aan Onzen Minister van Marine.

7. Eene organisatie, die zonder kennisgeving op twee, en met kennisgeving op drie vergaderingen — hetzij achtereenvolgens, hetzij in hetzelfde kalenderjaar — niet is vertegenwoordigd geweest, wordt geacht het in het zesde lid bedoelde bericht te hebben ingezonden. De voorzitter geeft daarvan kennis aan Onzen Minister vooernoemd.

Artikel 4.

De in artikel 3 bedoelde organisaties, die van de bevoegdheid tot aanwijzing hebben gebruik gemaakt, doen aan Onzen Minister van Marine mededeeling van hare statuten en van de daarin aangebrachte

wijzigingen, zoomede van de samenstelling van haar bestuur. Wijzigingen in die samenstelling worden eveneens ter kennis van genoemden Minister gebracht. Zij geven voorts in den aanvang van ieder kalenderjaar aan dien Minister kennis van het aantal leden, die in actieven dienst zijn, met vermelding van rang of stand en van het aantal dezer leden, dat vrijwillig dient en van dat hetwelk dienstplichtig is.

Artikel 5.

Indien een lid of bijzitter, of een der plaatsvervangers uitvalt, wordt door de organisatie, welke de aanwijzing deed, een nieuw lid, bijzitter of plaatsvervanger aangewezen. Het bepaalde in artikel 3, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 6.

1. De commissie behandelt op den voet van het bepaalde in artikel 1 de aangelegenheden aan haar door de in dat artikel bedoelde personen voorgelegd of welke, na overleg tusschen die personen en de commissie, door Onzen Minister van Marine voor behandeling vatbaar worden geacht.

2. Een verslag van de gehouden besprekingen wordt Onzen Minister van Marine aangeboden.

Artikel 7.

Van de in zake de in de commissie behandelde aangelegenheden door de Regeering genomen beslissing wordt aan de commissie mededeeling gedaan.

Artikel 8.

1. De commissie vergadert op plaats, dag en uur door den voorzitter te bepalen.

2. De vergaderingen worden in den regel te *'s-Gravenhage* gehouden.

3. De voorzitter is verplicht de commissie bijeen te roepen, indien de door twee van de in artikel 3 genoemde organisaties aangewezen leden, onder mededeeling van redenen, het verlangen daartoe te kennen geven. De bijeenroeping geschiedt binnen een maand na ontvangst der kennisgeving.

Artikel 9.

1. De commissie stelt in overleg met de in artikel 1 bedoelde personen zoo noodig een reglement van orde vast. Bij gemis van overeenstemming tusschen deze personen en de commissie beslist Onze Minister van Marine.

2. De voorzitter doet door den secretaris een kort verslag opmaken, bevattende een beknopte samenvatting van het in de vergaderingen verhandelde, voor zoover dat voor openbaarmaking geschikt kan worden geacht. Overigens is het verhandelde in de commissie geheim, behoudens de besprekingen, waarin de in artikel 1 bedoelde personen met Onzen Minister van Marine, en de door de organisaties aangewezen leden en bijzitters met de organisatie, die hen aanwees, treden.

Artikel 10.

Dit besluit treedt in werking den 1sten April 1925.

Onze Minister van Marine is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 23sten Maart 1925.

W I L H E L M I N A.

De Minister van Marine,

E. P. WESTERVELD.

Uitgegeven den zes en twintigsten Maart 1925.

De Minister van Justitie,

HEEMSKERK.

Strafbevoegdheid.

*Koninklijk besluit van 6 Mei 1925, n°. 32.
(Legerorders 1925 n°. 182).*

W I J W I L H E L M I N A, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 30 April 1925, IIde Afd., nr. 64;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

De School voor verlof-officieren der cavalerie, deel uitmakende van de Rijsschool, is een formatie als bedoeld in artikel 41, sub 2c. van de Wet op de Krijgstucht.

Dit besluit treedt in werking op 25 Mei 1925.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 6 Mei 1925.

W I L H E L M I N A.

De Minister van Oorlog,
VAN DIJK.

Rechtspleging bij de landmacht.

*Ministerieele beschikking van 16 Juni 1925, Iste Afd., n°. 4.
(Legerorders 1925 n°. 218). Zie ook L.O. 1924, n° 353. ¹⁾*

Te rekenen van 20 Juni 1925 worden de garnizoenen *Haarlem* en *IJmuiden*, voor wat de militaire rechtspleging betreft, geacht te behooren tot het garnizoen *Leiden*.

1) Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 241 en 361.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Mr. G. H. van Bolhuis †.

In den ouderdom van 84 jaar is Zaterdag 25 Juli 1925 te Utrecht overleden Mr. Gerrit Hugo van Bolhuis, oud-president van het Hoog Militair Gerechtshof, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en commandeur in de orde van Oranje-Nassau.

De Heer van Bolhuis was 16 October 1840 geboren te Breda, waar zijn vader hoogleeraar aan de Koninklijke Militaire Academie was. Hij studeerde van 1859 tot 1865 aan de Utrechtsche Universiteit en was lid van den senaat van het Utrechtsch Studentencorps. Op 24 October 1865 promoveerde hij met lof op proefschrift: De eigendomsverkrijging door den commissionair.

Daarna vestigde hij zich als advocaat te Utrecht, verkreeg weldra een schitterende praktijk en werd stadsadvocaat.

In 1894 werd hij lid, in 1900 president van het Hoog Militair Gerechtshof. In deze functiën heeft hij hoogst nuttigen arbeid verricht door zich met alle kracht toe te leggen op de studie van het gewone en militaire strafrecht. Vooral het rechtshistorisch element in de oude militaire strafwetgeving trok zijn aandacht. Het lag in zijn geest om den justiciabelen van den Hove de nadeelen van de verouderde wetgeving niet te doen gevoelen en hij achtte het noodig om, wilde hij aan die oude wetgeving moderne toepassing doen geven, zich eerst van de bedoeling van den wetgever van 1814 en 1815 op de hoogte te stellen. Die bedoeling spoorde hij na in het oudere strafrecht van de Republiek, op welks grondslag de vroegere militaire strafwetten nog ten volle stonden. Eerst met volledige kennis van de beteekenis der wetsvoorschriften ging hij na, hoe den modernen militair recht moest worden gedaan.

Bekend is b.v. 's Hofs advies van 25 Januari 1901 no. 4 A (M. R. T. deel I blz. 123—132) over de beteekenis van het thans vervallen art. 77 der Provisioneele Instructie van het Hoog Militair Gerechtshof, waarvan vermoedelijk de Heer van Bolhuis de steller was. Ook heeft het Hof, naar men mag aannemen op zijn instigatie, vele beslissingen genomen, waarin beginselen uit het Wetboek van Strafvordering in de militaire rechtspraak werden overgenomen of toegelaten. Men herinnere zich de toelating van raadsliden in het militair strafproces, de beslissing dat hooger beroep toegelaten was ook al had de beklaagde volledig bekend, beslissingen over het purge-proces, over het in submissie komen en dergelijke meer, waarbij hij den geest van den stijl van praktijk bij den Hove van Holland tot in den jare 1810 in gebruik geweest zijnde, moest overeenbrengen met de negentiende-eeuwsche opvattingen op strafprocessueel gebied.

Zoo kon hij in 1913, toen hij 30 December, daartoe door de wet ge-

dwongen, zijn presidium nederlegde, met zelfvoldoening spreken van waardeering die bij hem bestond voor de ruime opvatting van het Hof ten aanzien van de mogelijkheid om onze verouderde rechtspleging van hare meest hinderlijke bezwaren te bevrijden. Hij noemde toen de wetsbepalingen, die gevonden waren om een mondeling onderzoek der zaken toe te laten, het in mildereren zin toepassen van het voorloopig arrest in straf- en in klachtzaken en het toelaten van hooger beroep ook in zaken waarin bekentenis aanwezig was, alles nieuwigheden voor den wetgever van 1814.

Kon hij gekscherend wel eens zeggen, blijde te zijn dat geen cassatie in militaire strafzaken die ruime wetstoepassing kon verhinderen, aan den anderen kant was het zijn ernstig streven de rechtspraak van den Hoogen Raad ook in militaire strafzaken tot haar recht te doen komen. Want de militair was toch een Nederlandsch justiciabele, die onder het ontbreken van den cassatie-waARBorg niet mocht lijden.

Ook het psychiatrisch onderzoek van militaire beklagden had zijn groote belangstelling. Menigmaal heeft het Hof onder zijn presidium voor de tweede maal in een strafzaak deskundigen voor zoodanig onderzoek benoemd ten einde de resultaten van het soortgelijk onderzoek in prima te controleeren. Dikwijls heeft ons Tijdschrift met zijn goedvinden dergelijke rapporten gepubliceerd.

In het algemeen heeft hij zich de grootste moeite getroost om lastige zaken te ontwarren en te trachten elken beklagde recht te doen wedervaren. De lof die herhaaldelijk en van verschillende zijden aan de rechtspraak van den Hove onder zijn leiding is gebracht, komt ongetwijfeld ook aan zijn nagedachtenis toe.

In 1923 trof hem een gebrek van den ouden dag, dat hem het spreken, schrijven en loopen moeilijk maakte. Hij zag zich toen verplicht zijn vele werkzaamheden, zoo voor den gemeenteraad van Utrecht, waarvan hij een zeer invloedrijk lid was, als voor de Provinciale Staten van het gewest neer te leggen. Daar zijn oogen nog goed waren, bleef hij door lectuur op de hoogte van hetgeen zijn groote belangstelling had behouden. Wel klaagde hij dat zijn tijdgenooten verdwenen en dat de wereld sterk veranderd was. Het ging hem aan het hart dat het Hoog Militair Gerechtshof ten gevolge van den oorlog zijn eeuwfeest niet luisterrijk kon vieren en dat het ten slotte uit Utrecht weg ging.

Op 7 Mei 1924 overkwam hem nog een ongeval, waarvan wij in deel XIX op blz. 609 melding maakten, doch waaraan wij konden toevoegen, dat op een spoedig herstel mocht worden gehoopt.

Thans is aan dit vruchtbaar leven een einde gekomen. Het is ons een behoefte van Mr. van Bolhuis te getuigen, dat een werkzaam, edel mensch in hem is heengegaan, die in het bijzonder voor de militaire justitie zeer groote verdiensten heeft gehad. Moge zijn nagedachtenis bij de beoefenaars van de militaire rechtswetenschap in eere worden gehouden.

Voorwaardelijke veroordeeling van militairen.

Wij beginnen, in deze aflevering, met de publicatie van een opstel van den Heer C. J. G. L. van den Berg van Saparoea over de voorwaardelijke veroordeeling en reclasseering van militairen. Onze bedoeling is deze bijdrage over twee afleveringen te verdeelen en, waar wij deze aflevering met het eerste deel van het opstel besluiten, de tweede aflevering met het vervolg daarvan te openen. Zonder veel moeite kunnen de beide gedeelten dan te samen worden gevoegd en ingebonden, hetgeen het naslaan, waaraan in de praktijk, naar wij meenen, nog wel eens behoefte zal bestaan, kan vergemakkelijken.

De bijdrage zal ook afzonderlijk als boek worden uitgegeven, bij de uitgever van ons tijdschrift, de firma Mouton & Co. te 's-Gravenhage.

Tarieven van gerechtskosten in strafzaken.

Eenige wijzigingen door de wet van 29 Mei 1920 (Staatsblad no. 278) in de herhaaldelijk gewijzigde wet van 18 April 1874 (Staatsblad no. 66) tot vaststelling der tarieven van gerechtskosten in strafzaken, waarvan de gewone regter kennis neemt, aangebracht, waren nog steeds niet in werking getreden, bij Kon. Besluit van 6 Mei 1925 (Staatsblad no. 185) gewijzigd bij Kon. Besluit van 13 Juli 1925 (Staatsblad no. 329) is thans bepaald dat de artikelen 1 sub *d*, 6, 7 sub *a*, *b* en *e* en 9 dier wet van 29 Mei 1920 (Staatsblad no. 278) voornamelijk betreffende de tarieven van deurwaarders in strafzaken, op 1 Juni 1925 in werking treden.

Mede traden op dien datum in werking de door het Kon. Besluit van 11 Augustus 1920 (Staatsblad no. 703) in het Kon. Besluit van 18 December 1874 (Staatsblad no. 212), behoorende bij bovengenoemde wet van 18 April 1874 (Staatsblad no. 66), aangebrachte wijzigingen, voor zoover die wijzigingen nog niet in werking waren getreden krachtens het Kon. Besluit van 25 Augustus 1920 (Staatsblad no. 725).

Bladvulling.

Militair recht in de 16e eeuw.

Wij nemen hier over een uit de tweede hand aangehaald citaat, ontleend aan hetgeen Oldendorpius, een Duitsch jurist uit de 16e eeuw, omtrent rechtspraak over militairen schreef. Zooals het hieronder volgt komt het voor in het werk van Dr. Fr. Helbing, die *Tortur, Geschichte der Folter im Kriminalverfahren aller Völker und Zeiten*, 3e Auflage II p. 52 v.

„Und ist zu wissen, dass die alten Gesetzgeber die Kriegsleut „nicht vergebens für anderes bedacht haben, dieweil sie durch ihre „grosse Mühe und Kriegsarbeit, auch ihre teure Mannheit das ge- „meinsame Vaterland vor den ausländischen Feinden beschützen

„müssen, und deswegen mehr auf ihre Kriegsrüstung und — Uebung, „als auf die Wissenschaft des Rechts haben Acht geben müssen, l. „scimus in prin. ff. de jure militari. Da sie nun heutigen Tags solche „disciplinam militarem und Kriegsübung und Gebrauch halten, sind „sie solche Privilegien wohl würdig. Was sie aber für gottlose Leute „zum grossenteil sind, und wie sie das Vaterland beschützen, das „ist am Tag und erscheint aus ihren Händeln. Nämlich, dass es „ihnen eben gleich gilt: sie streiten wider das Vaterland oder wider „die Ausländischen, wer nur Geld giebt, es sei gleich, der Teufel „oder seine Frau Mutter, also dass ihrer viel befunden werden, die „keine Scheu tragen, wider Gottes Wort zu fechten.“

Als Krieger-Privilegien werden angeführt, dass der Beklagte gewöhnlich von seinem Vorgesetzten abgeurteilt werde. Doch hätte er bei gemeinen, ausserhalb des Kriegs begangenen Verbrechen, wie Diebstahl, Raub, Mord, Ehebruch etc. sich keines Privilegiums zu erfreuen.

„Für's dritte, so ein Kriegsmann aus Irrtum oder Unwissenheit „des Rechts, seine exceptiones und anderes Nötige in einer Recht- „fertigung vergessen oder ausgelassen, so ist zu Recht versehen. „dass er auch nach ergangenem Urteil, doch für angestellter und „ergangener Hilfe damit zugelassen werden soll, l. 1 C. de juris et „facti ignoran. (1, 18). Aus welchem zwei Dinge geschlossen wer- „den können, nämlich, dass die Unkenntniss des Rechts die Kriegs- „leute entschuldigt, zweitens dass exceptiones peremptoriae nach ge- „sprochenem Urteil mögen vor Gericht eingewendet werden, welch „beides sonst wider das gemeine geschriebene Recht ist, l. penult. „C. de iur. et facti ignor. junctae peremptorias C. sententiam rescindi „non posse.“ (l. 12 C. 1, 18 ja l. 2 C. 7. 50).

Die Privilegien der Kriegsleute erlöschen nach des Autors An- führungen, 1) sofern einer wollte „fremde Händel annehmen“, 2) sofern sich ergibt, dass er rechtskundig wäre, aber das Recht nicht respektieren wollte, gestützt auf seine Privilegien. 3) „Ob es wohl „an dem, dass die Kriegsleute nach gesprochenem Urteil ihre alle- „gationes mögen vorbringen, so kann doch solches nach geschehener „Hilfe und Execution nicht geschehen.“

Ferner wird bemerkt, das diese Vorrechte sich nicht auch auf die Ritter estreckten, nicht etwa weil sie deren nicht würdig wären, sondern weil sie gewöhnlich verständige, tapfere, wissende und erfahrene Leute und nicht schlichte arme Landsknechte. „Aus wel- „chem folgt, dass auch die Rechtsgelehrten, als Doctores und Ad- „vokaten, so man auch milites nennt, obgedachter Privilegien der „Kriegsleute nicht fähig sind, denn es wäre ja eine Schande, dass „sie das Recht, mit dem sie täglich umgehen und andere desselben „berichten, nicht wissen sollten. Item die Pfaffen dergleichen.“

Hier gold dus recht met aanzien des persoons; in de overgrootte meerderheid werden militairen geacht de wet niet te kennen.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1924—1925 — 303.

Uitbreiding van de mogelijkheid van toepassing van de straf van geldboete ¹⁾.

De openbare behandeling van dit wetsontwerp had op 12 Mei 1925 in de Tweede Kamer plaats.

Wij citeeren uit de Handelingen 1924—1925 — II bladz. 2184 e.v.:

De algemeene beraadslaging wordt geopend.

De heer KLEEREKOPER: Mijnheer de Voorzitter! Ik mag beginnen met te zeggen, dat ik de indiening van dit wetsontwerp met voldoening heb begroet. Want, toen ik in 1918 in deze Kamer voor het eerst het woord heb gevoerd bij de behandeling van de begrooting van Justitie, was de eerste vraag, die ik den Minister heb gesteld en waaromtrent ik toen ook een betoog heb geleverd om die vraag te adstrueeren, of de Minister bereid zou zijn aan de Kamer een wetsontwerp voor te leggen, waarin het beginsel zou zijn vervat, dat aan dit wetsontwerp ten grondslag ligt. Waar wij in de Kamer slechts zelden het genoegen beleven van onze wenschen vervuld te zien, mag een zeldzame uitzondering op dit gebied wel eens worden vermeld.

Het beginsel van dit wetsontwerp is, wat de formuleering betreft, eenvoudig. Voor alle strafbare feiten, die in ons Wetboek van Strafrecht alleen met vrijheidsstraf zijn bedreigd, wordt voortaan ook het opleggen van een geldboete mogelijk gemaakt. De rechter zal in alle gevallen, ook waar het Wetboek van Strafrecht alleen de oplegging van vrijheidsstraffen toelaat, desgewenscht ook in plaats van die vrijheidsstraf een boete kunnen stellen. Aan dit nieuwe beginsel wordt ook een nieuw systeem van boete-oplegging toegevoegd, want wanneer de rechter van plan zou zijn, een vrijheidsstraf op te leggen van drie maanden of minder, dan kan hij voortaan die vrijheidsstraf vervangen door een geldboete van ten hoogste *f* 5000. In het tot dusver gevolgde systeem van ons Wetboek van Strafrecht zou men beter kunnen zeggen: een boete van niet minder dan *f* 5000, want zulke hooge boeten zijn in ons strafsysteem noviteiten, terwijl bij vrijheidsstraffen boven de drie maanden de geldboete zelfs tot

¹⁾ Men zie voor Ontwerp van wet, Memorie van Toelichting, Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer, Memorie van Antwoord, Nota van Wijziging en Eindverslag van de Tweede Kamer. M. R. T. Deel XX, bladz. 602—626.

f 10 000 kan stijgen. Ik heb in ons Wetboek van Strafrecht slechts één voorbeeld kunnen vinden van een geldboete van *f* 10 000. Misschien zijn er meer, maar ik heb geen andere aangetroffen dan artikel 347, waarin tegen commissarissen van naamlooze vennootschappen en bestuurders van coöperatieve vereenigingen, ingeval zij een door hen bestuurde onderneming hebben geschaad en die daardoor te gronde gaat, een geldboete van *f* 10 000 wordt bedreigd. In elk geval zullen dergelijke hooge boeten in onze wetgeving zeer schaarsch zijn. De fiscale wetgeving laat ik daarbij uit den aard der zaak buiten beschouwing, omdat daarin de bedragen van de boeten op een gansch andere basis zijn opgetrokken.

Bij de beschouwing van deze materie moet men vooropstellen, dat het op zich zelf volstrekt niet iets nieuws is, wanneer de rechter bij zware misdrijven de keuze zal hebben tusschen het opleggen van vrijheidsstraffen en van boeten, ook bij zware misdrijven. Ook thans stelt het Wetboek van Strafrecht de mogelijkheid om een zeer zwaar misdrijf te bestraffen met een geldboete.

Ik wijs bij voorbeeld op diefstal, waarop een vrijheidsstraf staat van ten hoogste 4 jaar en een boete van ten hoogste *f* 60; ik wijs op verduistering, op wederspanningheid, waarop naast vrijheidsstraf ook geldboete is gesteld. Maar er staat tegenover, dat, hoewel diefstal het alternatief: vrijheidsstraf of geldboete kent, diefstal in vereeniging dat alternatief niet kent, en daarvoor alleen vrijheidsstraf kan worden opgelegd, terwijl juist dat delict vaak gepleegd wordt door jongens, die men veel liever nog niet in de gevangenis zou zien en wien men graag een boete zou willen geven, omdat men hun op die wijze veel beter een leed kan aandoen, dat een waarschuwing is voor het vervolg, zonder hun schade te doen.

Hieruit blijkt wel, dat het wetsontwerp, behalve dat het iets nieuws brengt, ook dit voordeel heeft, dat het in plaats van de verwarring van dit oogenblik een systeem stelt, zoodat wij niet meer zullen hebben, als dit wetsontwerp wet wordt, dat bij verduistering en wederspanningheid wel gekozen kan worden tusschen vrijheidsstraf en geldboete, maar bij oplichting en heling niet. Er wordt hier dus niet alleen in beginsel verbeterd, maar er wordt in het systeem van ons Wetboek van Strafrecht gesystematiseerd.

Mijnheer de Voorzitter! Zooals ik reeds zeide, ik ben voorstander van dit wetsontwerp. Ik deins niet terug voor de opmerking, die hier vroeger wel eens is gemaakt, zij het uit een andere partij dan de mijne, dat men hier zou moeten vreezen voor ongelijkheid van behandeling tusschen menschen met en menschen zonder vermogen. In de eerste plaats, omdat vrees voor een slechten rechter nooit een motief mag zijn, een goede wetgeving niet tot stand te brengen. Tegen een slechten rechter past verzet, als zijn optreden blijkt niet goed te zijn, en dat verzet oefen ik dan ook in deze Kamer; daarvoor heb ik nooit geschroomd. Maar de vrees is ook hier een slechte raadgeefster, wanneer zij ons zou weerhouden in de wet een systeem te brengen, dat op zich zelf goed is. Daar komt bij, dat van zulk een

boete, die tot zoo'n ongekende hoogte kan worden opgelegd, het directe voordeel is, dat deze straf den schuldige laat in het vrije leven, en hem toch langdurig brengt onder een leed, dat hij te dragen heeft en dat hem de gevolgen van zijn daad sterk doet gevoelen.

Merkwaardig genoeg, juist Vrijdagmorgen, toen wij meenden, dat dit ontwerp in de Kamer aan de orde zou komen, bevatten de ochtendbladen de verslagen van twee strafprocessen, beide tegen chauffeurs, die door onverantwoordelijk rijden den dood van een voorbijganger hadden veroorzaakt. Een groote onvoorzichtigheid, maar die toch, wat de innerlijke sfeer van de handeling betreft, onder een andere categorie valt dan de eigenlijke criminaliteit.

Tegen beide chauffeurs werd een zeer zware vrijheidsstraf gevorderd, en in één van de beide gevallen was ook voor het huidige strafrecht een andere eisch en een andere straf niet mogelijk. Toen vroeg ik mij af: zijn dat nu niet twee modelgevallen, waarvoor een wet als hier nu tot stand komt, zoo buitengewoon geschikt zal zijn?

Stel, dat zoo'n chauffeur, die door dat onvoorzichtige rijden een menschenleven heeft geofferd, een zeer zware boete krijgt, die ten gevolge heeft dat de man een zeer langen tijd aan het stuur het gevoel heeft, dat een deel van zijn verdienste bij voorbaat verloren is, omdat hij daarvan zijn straf moet afbetalen, dan zal hem dat voortdurend een rem aanleggen, om die voorzichtigheid te betrachten, die hij in een onbewaakt oogenblik uit het oog heeft verloren. Ik ben dus uit het oogpunt van bestrijding der misdadigheid en een deugdelijke bestraffing der misdaad een voorstander van dezen maatregel.

Maar nu is een andere kant van dit wetsontwerp, dat het niet alleen betrekking heeft op misdrijven, maar ook op overtredingen, want er staat de algemeene qualificatie: „strafbaar feit”. Nu is er voor deze materie een principieel verschil te maken tusschen misdrijven en overtredingen. Dat verschil komt nergens beter tot uiting dan in de Memorie van Toelichting tot ons Strafwetboek, waar de opsteller der Memorie van Toelichting een onderscheid maakt tusschen rechtsdelicten en wetsdelicten. Hij noemde rechtsdelicten die misdrijven, die gestraft worden, zeker, omdat er een wetsbepaling is, die ze verbiedt, maar die ook veroordeeld worden door het ongeschreven recht, terwijl hij wetsdelicten noemde die overtredingen, die op zich zelf niets misdadigs hebben, maar die ontoelaatbaar worden op het oogenblik, dat zij door de wet worden verboden. De onderscheiding dus, die men pleegt te maken tusschen crimineel en politioneel onrecht. Nu heeft men voor dat laatste in onze wet in sommige gevallen de geldboete opzettelijk uitgesloten en de principale hechtenis onvervangbaar ingevoerd. Het belangrijkste voorbeeld daarvan vindt men in de arbeidswetgeving, en een ander belangrijk voorbeeld, in ons volksleven ook zeer bekend, vindt men in de Drankwet, die op herhaalde dronkenschap principale hechtenis heeft voorgeschreven. Nu heb ik mij afgevraagd, of dit wetsontwerp in het vleesch van die artikelen snijdt, die mij op zich zelf van

waarde zijn. Mijn antwoord op die vraag is dit: wanneer wij dit wetsontwerp aannemen, dan zullen die overtredingen, waarop principale hechtenis is gesteld, er, wat gestrengheid van bestraffing betreft, niet op achteruitgaan, maar vooruit. Bij de behandeling van het wetsontwerp Wijziging der Arbeidswet, die Vrijdag is geschorst, is in de afdeelingen de vraag gesteld, of dit Boete-ontwerp geen aanleiding gaf om de principale hechtenis op recidive-overtreding van de Arbeidswet te schrappen. Het komt mij voor, dat die vraag berust op een foutief inzicht omtrent de materie, die wij behandelen, en wel om deze reden. Als dit wetsontwerp wet wordt en de rechter krijgt voor zich een geval van recidivistische overtreding der Arbeidswet, dan schrijft de wet hem voor principale hechtenis. Als hij dus krachtens dit wetsontwerp daarvan afwijkt, mogen wij niet uitgaan van de redeneering, dat hij er van zou afwijken, omdat hij blij is, dat hij nu de gelegenheid heeft om die straf niet op te leggen, maar omdat hij in het onderhavige geval een boete beter vindt strekken tot de naleving van de wet, die hij beoogt, dan die principale hechtenis. Die man zou dus krijgen een zeer gestrenge boete, die gaan kan tot een maximum bedrag van *f* 5000 toe.

Ik heb er geen bezwaar tegen, Mijnheer de Voorzitter — dat zal men van een sociaal-democraat niet willen betwijfelen —, maar wij krijgen deze positie, dat iedere werkgever weet, dat als hij een paar van zijn arbeiders laat werken op verboden tijden en als elk van die arbeiders het uitgangspunt wordt van een strafvervolging wegens wetsovertreding voor de derde, vierde, vijfde maal, enz., hij op die manier een bedrag aan boeten kan krijgen, dat niet meer streng kan worden genoemd, maar waarmede zijn geheele bestaan, zijn bezit, zijn zaak kan zijn gemoeid. Ik behoef dat niet uiteen te zetten bij bedragen van boeten, dit tot *f* 5000 gaan.

Deze proef wil ik wel nemen; dat zeg ik ronduit. Want nu zal deze eenvoudige rekensom: „Wat brengt meer winst op, deze overtreding van de Arbeidswet of de boete?” een gansch andere worden, waar bij overtreding een boetebedrag tot een maximum van *f* 5000 kan worden opgelegd. Ik behoef den Minister van Justitie niet te zeggen, dat, als men zou willen uitgaan van de redeneering, dat er een booswillige rechter zou zijn, wien het er om begonnen was, die Arbeidswet niet toe te passen, de overtreder ook, zonder dat dit wetsontwerp was aangenomen, op allerlei manieren den dans kan ontspringen. Ik behoef hier niet te wijzen op art. 253, sub 9, Wetboek van Strafvordering, waarin wij veel grooter vrijheid aan den rechter hebben gegeven, nl. om op grond van het algemeen belang in het geheel geen straf op te leggen. Evenmin behoef ik er op te wijzen, dat bij deze derde overtreding, waarop principale hechtenis is gesteld, ieder misbruik zou kunnen worden gemaakt, dat men wilde, van de voorwaardelijke veroordeeling, en ook niet, dat, wanneer het openbaar ministerie een recidive niet ten laste legt, men ook daarin een middel heeft om aan die principale hechtenis te ontkomen.

Als men dus zelfs van de redeneering zou willen uitgaan, dat de

rechter kwaad zou willen om aan het opleggen van deze hechtenis te ontkomen, heeft hij dit wetsontwerp niet noodig om dat te bereiken.

Ik voeg er aan toe, gelijk ook Minister Aalberse heeft geantwoord op de opmerking in het Voorloopig Verslag van zijn Herziening-Arbeidswet, dat, wanneer ik mij in deze verwachting zou bedriegen, wanneer zou blijken uit de jurisprudentie, die uit deze bepaling zou voortvloeien, dat ik mij daarvan veel te veel goeds voorstel, dat het dan eenvoudig blijft om in de Arbeidswet weer een exceptieve bepaling op te nemen, waardoor de exceptieve bepaling weder zou worden teniet gedaan.

Ik herhaal met den meesten nadruk, dat het uitgangspunt, als zou door dit wetsontwerp de beteekenis van die principale hechtenis worden teniet gedaan, onjuist is en dat de rechter krachtens dit wetsontwerp alleen naar die hooge boete mag grijpen, wanneer hij meent op deze wijze beter zijn doel te bereiken dan met principale hechtenis, en dan moet dat doel zijn: de naleving van de Arbeidswet.

Uitgaan van de redeneering alsof het den rechter om wat anders zou zijn te doen dan om de naleving van de wet, lijkt mij een uitgangspunt, waarop men een wet niet kan inrichten. Indien zulk een geval zich voordoet, moet men critiek oefenen, maar de wet moet men inrichten op een behoorlijke naleving en op geen andere basis.

Daar komt voor mij bij, dat door dit wetsontwerp de korte vrijheidsstraf weer minder zal voorkomen, dat bij dit wetsontwerp heeft voorgezeten het streven, dat deze Regeering ook reeds in andere wetsvoordrachten heeft belichaamd, om zooveel mogelijk van de korte vrijheidsstraf af te komen, en, zoo beschouwd, is voor mij dit wetsontwerp een verlengstuk van de voorwaardelijke veroordeeling. Het verlegt het zwaartepunt naar den persoon van den beklagde, naar diens omstandigheden, en dan kan de rechter, met dit wetsontwerp in de hand, dingen doen bij zijn beoordeeling van den delinquent, die tot dusver niet mogelijk zijn geweest.

Slechts deze vragen heb ik te stellen, Mijnheer de Voorzitter!

Als deze wet wordt aangenomen (waaraan niet behoeft te worden getwijfeld, want er is geen verzet tegen gerezen en de ideeën daarvoor zijn aan de hand gedaan door kringen, waarin men alleen een goede uitvoering van ons strafrecht pleegt te bevorderen), wordt het dan niet een anomalie, dat b.v. op overtredingen een maximum boete wordt gesteld van *f* 5000, waarbij de wet tot dusver slechts preventieve hechtenis voorschreef, terwijl b.v. voor diefstal het maximum der boete blijft op *f* 60?

Ik vraag dus den Minister, als deze wet wordt aangenomen, zullen dan ook in het algemeen deze boetebepalingen aan een generale herziening worden onderworpen?

Een tweede vraag, waarvan het mij toeschijnt, dat het antwoord daarop niet zoo eenvoudig te geven is, is deze: Als deze hooge boeten worden ingevoerd en eventueel worden opgelegd, zou het dan niet mogelijk zijn om onze wetgeving aan dien nieuwen toestand

zoodanig aan te passen, dat in gevallen, die daarvoor geschikt zijn, ook de benadeelde, die door den bestrafte schade heeft geleden, een deel van die hooge boeten krijgt?

Het is toch ten slotte niet de bedoeling om hooge boeten in te voeren om daaruit meer inkomen te kweken voor den Staat en het doet toch eenigszins vreemd aan, dat, wanneer iemand een ander schade heeft toegebracht en deswege wordt veroordeeld, deswege de Staat dan eenige duizenden guldens opstrijkt, terwijl de vraag, wat de benadeelde krijgt, niet wordt opgelost, althans, zooals de regelen voor ons proces thans zijn, slechts voor een klein deel kan worden opgelost.

Ik stel derhalve deze twee vragen aan den Minister: of wij een betere algemeene regeling van de boetebepalingen kunnen verwachten en of een betere regeling der schadeloosstelling voor den benadeelde in uitzicht kan worden gesteld.

Bij voorbaat wil ik verklaren, dat het beginsel van dit wetsontwerp ook mij zeer sympathiek is en dat het mij geenszins moeite zal kosten om daarvoor mijn stem uit te brengen.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal geen dissonant laten hooren op de rede, die door den geachten spreker van zooveen is gehouden geworden. Ook ik stem met hem in, dat dit wetsontwerp verbetering zal brengen in onze strafrechtspleging, al ben ik mij ook volkomen er van bewust, dat in het vervolg bij de toepassing van een strafbepaling de eenige vraag zal zijn: boete of gevangenisstraf.

Er staat nu wel in art. 23*bis* van het wetsontwerp, dat de vraag, of boete of gevangenisstraf zal worden opgelegd, alleen ter sprake zal komen, wanneer de rechter van oordeel zal zijn, dat drie maanden gevangenisstraf moeten worden opgelegd, maar de practijk zal ten deze geheel anders zijn.

Ik kan dat aantoonen uit de voorbeelden, welke de heer Minister heeft aangehaald om te betoogen, dat de strafrechter zich in de eerste plaats zal hebben af te vragen: zal een straf van drie maanden gevangenis moeten worden opgelegd?

De Minister heeft zich in de eerste plaats beroepen op de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht omtrent de voorwaardelijke veroordeeling.

De practijk in de rechtspraak is echter deze, dat de strafrechter, nadat hij tot de beslissing is gekomen, dat de beklaagde het hem ten laste gelegd misdrijf heeft gepleegd, zich in de eerste plaats afvraagt: hoe zal de veroordeeling zijn: voorwaardelijk of onvoorwaardelijk? Welke straf zal worden opgelegd, is daarbij een quaestie van latere zorg, omdat eerst wanneer de rechter zal zijn gekomen tot de beslissing, dat een voorwaardelijke veroordeeling moet plaats hebben, hij zich zal afvragen: welke straf zal in dit geval moeten worden opgelegd, ook met het oog op de omstandigheid, dat de rechter aan den veroordeelde een prikkel wenscht te geven om zich waardig

te toonen de gunst, die hem door de voorwaardelijke veroordeeling is ten deel gevallen, door binnen den hem gestelden proeftijd geen strafbaar feit meer te plegen. Hetzelfde gebeurde onder de vigueur van de wet van 1851, de zoogenaamde Celwet, waarop de Minister zich ook nog heeft beroepen, omdat daarin werd gezegd, dat de eenzame opsluiting alleen kon worden toegepast, wanneer de geaardheid van den persoon van den beklaagde of de omstandigheden van het misdrijf zulks zouden meebrengen. Maar onder de vigueur van die wet van '51 overwoog de rechter ook in de eerste plaats, wanneer hij voor de vraag stond, of de beklaagde moest veroordeeld worden tot gemeenschappelijke of tot cellulaire gevangenisstraf, welke van die beide strafstelsels moest worden toegepast; eerst daarna werd door hem de mate van de straf bepaald.

Ondanks de groote vrijheid, die alzoo ook door dit wetsontwerp zal worden toegekend aan den rechter, ga ik gaarne met dit wetsontwerp mee.

De heer Minister heeft in zijn Memorie van Antwoord ook gezegd, dat de rechter eerst zal moeten beslissen, dat het geval aanwezig is van het voorgestelde artikel 23 *bis*, omdat hij rekening zal moeten houden met de bepaling van art. 355 van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, waarbij gezegd wordt, dat het vonnis de bijzondere redenen opgeeft, die de straf hebben bepaald, maar die bepaling heeft niets te maken met de quaestie of een gevangenisstraf dan wel geldboete moet worden opgelegd, omdat zij slechts bedoelt den rechter te dwingen rekenschap te geven van zijn beslissing omtrent de strafmaat.

Mijnheer de Voorzitter! Ben ik er dus van overtuigd, dat in de toekomst het slechts de quaestie zal zijn geldboete of gevangenisstraf, wanneer de strafrechter staat voor de toemeting van de straf, dan wil het mij toch ook nog voorkomen, dat de rechter eveneens behoorlijk moet worden ingelicht behalve omtrent de persoonlijke, ook nog omtrent de financieele omstandigheden van den persoon des verdachten of beklaagden.

Artikel 32a van het tegenwoordige Wetboek van Strafvordering, dat bij invoering van de Invoeringswet zal zijn artikel 147 van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, waarop de Regeering zich daarvoor bij haar Memorie van Toelichting beroept, luidt:

„bij regelen te stellen bij algemeenen maatregel van bestuur kan het Openbaar Ministerie in het belang van het onderzoek in strafzaken de medewerking inroepen van personen en lichamen, welke op het gebied van de reclasseering of kinderscherming of dergelijk gebied werkzaam zijn en eerst de noodige inlichtingen vragen.”

Dergelijke vereenigingen zijn echter gewoonlijk niet op de hoogte van de financieele omstandigheden van de verdachten of beklaagden, wanneer het geldt verdachten of beklaagden, die tot een hooger stand behooren dan den arbeidenden stand. Het ware daarom wen-

schelijk, dat het openbaar ministerie bij de fiscale ambtenaren inlichtingen dienaangaande zou kunnen inwinnen, waarbij ik nog wil opmerken, dat het ook wenschelijk is, dat het openbaar ministerie zoowel als de rechter zich ook in de toekomst zou kunnen blijven laten inlichten door de Rijksreclasseeringsambtenaren omtrent den persoon des verdachten of beklaagden.

Tot mijn leedwezen heb ik echter onlangs kennis moeten nemen van een circulaire van dezen Minister van Justitie, waarin hij de rechterlijke macht vraagt in den vervolge geen opdrachten te geven aan reclasseeringsambtenaren om op de hoogte te komen van de persoonlijke omstandigheden van den verdachte of beklaagde. De Minister vraagt dit, omdat hij van oordeel is, dat het in den vervolge wenschelijk zal zijn het aantal reclasseeringsambtenaren in te krimpen en dientengevolge hun werkzaamheden te verminderen en dat daarom de rechterlijke macht zich behoort te richten tot particulieren, die zich met de reclasseering bemoeien.

Mijnheer de Voorzitter! Ik hecht echter meer aan de inlichtingen van reclasseeringsambtenaren dan aan die van particuliere reclasseeringsinrichtingen, want, hoe verdienstelijk dergelijke vereenigingen ook zijn, en hoeveel moeite zij zich ook geven, de practijk heeft mij geleerd, dat de particuliere reclasseeringsambtenaren zich meestal meer laten leiden door hun goed hart dan door hun verstand en dat vindt men minder bij de Rijksreclaseeringsambtenaren. Ik zou het daarom wenschelijk achten dat, wanneer dit wetsontwerp kracht van wet krijgt, de rechterlijke macht de bevoegdheid blijft behouden, zich te laten inlichten door de Rijksambtenaren van de reclasseering omtrent den persoon van den verdachte of beklaagde. Inlichtingen betreffende de financieele omstandigheden van den verdachte of beklaagde, zoodra die niet behoort tot den arbeidersstand, zullen echter naar behooren niet anders dan van de belastingambtenaren kunnen verkregen worden. Art. 50 van de wet op de vermogensbelasting bepaalt echter, dat aan de ambtenaren van den fiscus beroepsgeheim wordt opgelegd ten aanzien van het vermogen van den aangever. Nog sterker uit zich artikel 102 van de wet op de Rijksinkomstenbelasting, omdat in de wet op de vermogensbelasting aan belastingambtenaren nog de bevoegdheid wordt gegeven om, wanneer zij als getuigen voor den rechter moeten verschijnen, dezen inlichtingen te geven. Dat is althans de opinie van den heer Adriani, die een commentaar op deze wet heeft gegeven. Het wil mij alzoo voorkomen, dat, wanneer dit wetsontwerp als wet goed zal kunnen werken, het noodig is, dat het openbaar ministerie zoowel als de rechter volkomen op de hoogte zijn van den vermogenstoestand van den verdachte, niet alleen om te beoordeelen, welke geldboete moet worden opgelegd, maar ook, zooals staat in een hoofdartikel van de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, opdat de rechter omtrent de financieele omstandigheden, van den verdachte zich ook zoodanig zal kunnen doen inlichten, daar men mag verwachten, dat de rechter ook geen geldboete zal opleggen, waarvan de betaling niet binnen

het bereik van den veroordeelde zal vallen. Hij zal dus niet alleen hebben te letten op het leed, aan te brengen bij den veroordeelde, maar ook, of deze al dan niet in staat is de opgelegde boete te betalen. Noodzakelijk is dus voor een goede toepassing van dit wetsontwerp, dat èn rechter èn openbaar ministerie volkomen op de hoogte zijn van de financieele omstandigheden van den verdachte of beklagde. Ik zou daarom den Minister willen vragen — het is geen zaak om bij amendement in de wet te brengen — of hij overleg wil plegen met zijn ambtgenoot van Financiën en daarbij trachten gedaan te krijgen een wijziging van de wetten op de vermogens- en Rijksinkomstenbelasting, waardoor aan de fiscale ambtenaren de bevoegdheid zal worden verleend om èn openbaar ministerie èn rechter inlichtingen te geven omtrent de financieele omstandigheden van den verdachte of beklagde.

De heer BEUMER: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou met een enkel woord mijn ingenomenheid willen betuigen met de indiening van dit wetsontwerp. Reeds bij een vorige gelegenheid, toen wij met den Minister van Justitie van gedachten mochten wisselen, is gebleken, dat ik op een dergelijke hervorming van ons strafrecht, als ons hier wordt geboden, prijs stelde, en te recht heeft de geachte afgevaardigde de heer Kleerekooper er op gewezen, dat het maar zeldèn voorkomt, dat zij, die in de Kamer desiderata uiten, in de gelegenheid zijn een Minister voor de verwezenlijking van die desiderata dank te zeggen.

Ik stel te meer prijs op dit wetsontwerp, omdat over het onderwerp, dat daarin belichaamd is, niet met die mate van ophef is gesproken als vaak met hervormingen op het gebied van strafrecht het geval is, en ik houd het er voor, dat een regeling in deugdelijkheid hooger staat naar gelang zij met minder ophef is aangekondigd, en ik vertrouw, dat de wijziging, die hier met eenstemmigheid is begroet, in haar toepassing zeer zeker heilzaam zal kunnen werken, onder deze voorwaarde: dat de toepassing met beleid plaats vinde. Welnu, wij leven in deze gelukkige omstandigheid, dat, hoezeer wij ook over veel hebben te klagen, het optreden van de rechterlijke macht ons geen of geringe reden tot klacht geeft. De beleidvolle toepassing zal dus zeker ook in deze niet achterwege blijven.

Overigens zou ik, nu ik toch het woord gevraagd heb, nog een enkele opmerking willen maken naar aanleiding van hetgeen de eerste geachte spreker heeft gezegd. Deze geachte afgevaardigde heeft o.a. aan den Minister gevraagd, of uit de aanvaarding van dit voorstel niet zou moeten volgen een wijziging van de boetebedragen, die in de verschillende artikelen van het Wetboek van Strafrecht zijn gesteld, alternatief naast gevangenisstraf of hechtenis.

De geachte afgevaardigde interrumpeert, dat hij een vergissing begaan heeft. Dan is daarmede ook aan mijn opmerking de betekenis ontnomen, die zij anders zou gehad hebben. Ik dacht, dat de fout bij mij lag, dat ik het ontwerp niet voldoende nauwkeurig had

bekeken; dan zou ik den Minister een andere vraag gesteld hebben dan de heer Kleerekoper. Maar de eerste geachte spreker en ik zijn het er nu over eens, dat van toepassing van den nieuwen maatregel sprake kan zijn ook in die gevallen, waarin naast gevangenisstraf of hechtenis boete is bedreigd.

Dan zou ik in de tweede plaats nog iets willen zeggen in verband met de beschouwingen van den eersten geachten spreker, die betrekking hadden op de sociale wetgeving.

Met instemming heb ik vernomen, dat er ook zijnerzijds geen bezwaar tegen bestaat, dat art. 23*bis* zoo geredigeerd is, dat het ook toepassing zal kunnen vinden in die gevallen, waarin op grond van een tweede of een volgende herhaling van een overtreding thans slechts hechtenis opgelegd kan worden.

De geachte afgevaardigde heeft daarop laten volgen, dat hij daartegen geen bezwaar wilde maken, omdat in dit wetsontwerp voor deze gevallen een zoo hoog maximum aan boete werd bedreigd, nl. een maximum van *f* 5000. Had de geachte afgevaardigde niet anders gezegd dan dat, dan zou ik mij daarbij rustig hebben kunnen neerleggen, maar hij heeft daarop een commentaar gegeven en daaraan een commentaar laten voorafgaan, alsof dat maximum van *f* 5000 ook een minimum ware, althans alsof, indien in plaats van de hechtenis boete werd opgelegd bij de derde overtreding, de plicht van den rechter zou zijn om zeer zware boeten toe te passen. Ik wensch daarmede volstrekt niet mee te gaan, ik wil daarvan niets weten, want de werkelijkheid leert ons iets anders dan de theorie, welke de geachte afgevaardigde ons zoo schoon ontwikkelde. Hij toch stelde zich op het standpunt, dat iemand, die recidivist is op het stuk van overtreding van een bepaling der sociale wetgeving, bij zich zelf eerst rekensommetjes heeft gemaakt: wat is financieel voordeliger, de wet voor de derde maal of voor een volgende maal overtreden en in dit geval een zeer zware boete betalen dan wel de wet niet overtreden en mij eenige verdiensten zien ontgaan. Indien in het strafproces kan worden bewezen, dat iemand een dergelijke rekensom heeft gemaakt, heb ik er in het geheel geen bezwaar tegen, dat hem een zeer hooge boete wordt opgelegd, maar de meeste menschen maken die rekensommetjes niet. Wanneer men weet, hoe de practijk is, zal men moeten erkennen, dat in talloze gevallen een overtreding van de Arbeidswet of van een andere sociale wet plaats vindt, niet op grond van een rekensom van den werkgever, maar bijv. op grond van kwaadwilligheid van den werknemer. Er is voor veroordeeling ter zake van een overtreding niet noodig, dat het opzet wordt bewezen, boos opzet, dat werd ondersteld in het voorbeeld van den geachten afgevaardigde. Er is, om ter zake van overtreding gestraft te worden, zelfs niet noodig, dat de schuld wordt bewezen. Welnu, de gevallen zijn legio, waarin overtreding plaats heeft en veroordeeling volgt zonder dat van opzet of van schuld sprake is, althans niet bij dengene, die veroordeeld wordt, maar waarin het booze opzet is te vinden bij een ander.

Om die reden meen ik, dat de rechter in ieder voorkomend geval, ook wanneer hij te doen heeft met een overtreding van de sociale wetgeving, welke voor de derde maal plaats heeft onder de voorwaarden, welke bijv. gesteld zijn in artikel 83, derde lid, der Arbeidswet, zich nauwkeurig heeft af te vragen, welke de omstandigheden zijn, waaronder het strafbare feit heeft plaats gehad, en voorts heeft te overwegen, welke termen kunnen worden aangevoerd ten gunste van de toepassing dezer wet en welke omstandigheden hij in aanmerking moet brengen om vast te stellen het bedrag der boete, dat zal worden opgelegd.

De heer HEEMSKERK, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Ik kan niet anders dan mij er over verheugen, dat dit wetsontwerp algemeen instemming heeft gevonden bij leden dezer Kamer van verschillende richtingen. Het verheugt mij altijd, wanneer men een terrein kan vinden, waarop personen van verschillende richtingen met elkander kunnen samenwerken, en dit wetsontwerp schijnt inderdaad zulk een terrein te bestrijken.

De geachte afgevaardigde de heer Kleerekoper herinnerde er te recht aan, dat hij in 1918 heeft gesproken in dezelfde richting, als waarin dit wetsontwerp gaat. Het verheugt mij, dat ik thans in staat ben, om in den geest, waarin de geachte afgevaardigde toen gesproken heeft en waarmede ik mij toen reeds aanvankelijk kon vereenigen, iets te doen. Waar de zaak zoo staat, geven de gehouden redevoeringen mij geen stof tot uitvoerige beschouwingen; ik zou de Kamer daarmede maar ophouden. In het algemeen mag ik zeggen, dat dit wetsontwerp een tamelijk groote vrijheid aan den rechter laat en dat er een wissel getrokken wordt op het goede beleid van den rechter. Indien het verkeer zou worden toegepast, zou men in de noodzakelijkheid kunnen komen om er weer verandering in te brengen, maar ik stem toch den heer Kleerekoper toe, dat de vrees voor een slechten rechter geen argument moet zijn, om verbetering van de wetgeving tegen te houden. Ik geloof met den heer Beumer, dat wij, met het oog op de ondervinding, van de rechterlijke macht opgedaan, het met dit wetsontwerp gerust kunnen wagen.

In welke gevallen nu in plaats van gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden, of hechtenis, een boete, die hoog kan zijn, zal worden opgelegd, dat zal ten slotte de rechter moeten uitmaken. Ik durf daarvan op het oogenblik geen voorbeelden geven. Ik durf b.v. niet zeggen, dat ieder chauffeur, die roekeloos gereden heeft, in plaats van gevangenisstraf boete zal krijgen. Dat zal de rechter, dunkt mij, naar omstandigheden moeten beoordeelen. Ik noem dit alleen, omdat de heer Kleerekoper ook over chauffeurs gesproken heeft en ik eenvoudig te kennen wil geven, dat de rechter vrij zal zijn in de appreciatie van ieder feit en de omstandigheden, waaronder het is gepleegd.

Er zijn intusschen eenige bepaalde punten in deze discussie besproken. De heer van Sasse van Ysselst is er niet mede tevreden, dat

er een circulaire is uitgevaardigd, waarbij aan de rechterlijke macht is verzocht zich voortaan zooveel mogelijk tot particuliere reclasseeringsinstellingen om inlichtingen te wenden. Hij had liever reclasseeringsambtenaren. Dit is een zuinigheidsmaatregel. De ontdekking heeft n.l. geleerd, dat de particuliere reclasseeringsinstellingen met zeer veel ijver werkzaam zijn en zeer gaarne bereid zijn om inlichtingen aan de rechterlijke macht te geven. En nu moet in dezen tijd de Staatsdienst zoo eenvoudig mogelijk worden ingericht — om niet met groote woorden van reorganisatie van den Staatsdienst te spreken — en nu heeft men, dunkt mij, aan mijn Departement te recht gemeend, dat men wel eens kon probeeren het met minder reclasseeringsambtenaren te doen, door vacatures niet aan te vullen en gebruik te maken van hetgeen het particulier initiatief in ons vaderland in dit opzicht biedt. Nu vreest de geachte afgevaardigde, dat de particuliere reclasseeringsinstellingen te veel hun goede hart zullen laten werken, maar dat hangt van de omstandigheden af. Dat kan een ambtenaar evenzeer overkomen en een particuliere instelling kan evenzeer de wijsheid het hart laten overheerschen. Een slecht hart moeten zij geen van allen hebben, want het moet hun toch ten slotte er om te doen zijn om zoo mogelijk nog iets van de menschen te maken; alleen moeten zij er zich geen illusies over maken. Ik hoop dus, dat de circulaire niet slecht zal werken, en mocht dat wel het geval zijn, dan kan men er nog altijd weer op terugkomen.

Verder zou de heer van Sasse van Yssel wenschen, dat ik met den Minister van Financiën in overleg tredend om den ambtenaren van de belastingen inlichtingen te laten geven aan den officier van justitie omtrent de solvabiliteit van de te beboeten personen. Ik moet daar toch nog eens over denken. Ik kan niet verder gaan dan te zeggen, dat ik dat eens zal overwegen. Nietwaar, in art. 102 van de wet op de inkomstenbelasting staat:

„Het is een ieder verboden, hetgeen hem in zijn ambt of betrekking, bij de uitvoering dezer wet of in verband daarmee, nopens inkomen, opbrengst, uitdeelingen, en in het algemeen nopens de zaken of werkzaamheden van een ander, blijkt of medegedeeld wordt, verder bekend te maken dan noodig is voor de uitoefening van dat ambt of die betrekking, of voor de invordering van eenige aan den lande verschuldigde belasting.”

Dat betreft dus het geheim van de belastingen, en nu is daarop wel in art. 107 een uitzondering gemaakt:

„Bestuurders of ambtenaren van kerkgenootschappen zijn bevoegd om tegen eene, door Onzen Minister van Financiën vast te stellen vergoeding, inzage en afschrift te nemen van de kochieren van aanslagen in de inkomstenbelasting, voor zooveel betreft de leden van hun kerkgenootschap, een en ander met inachtneming van de voorschriften, door Onzen voornoemden Minister vast te stellen.”

maar dat is een uitzondering van een zeer speciaal karakter. Er zijn kerkgenootschappen, die een belasting heffen; zij moeten weten of zij in den vorm van belasting hun inkomsten willen trekken; dat wordt nu eenmaal als rechtmatig beschouwd. Daarbij moeten zij natuurlijk zooveel mogelijk op de hoogte zijn van den financieelen toestand, en daarom vergunt men ze tegen zekere vergoeding de inlichtingen te krijgen, die dan basis voor de aanslagen in de kerkelijke belasting kunnen zijn. Het is een zeer speciale uitzonderingsbepaling. Heeft nu het parket diezelfde bron ook noodig? Dat weet ik niet. Het parket kan door reclasseeringsinstellingen, door de politie, soms allerlei informaties krijgen, die een ander niet kan krijgen. Ik ben niet zoo overtuigd, dat er een uitzonderingsbepaling ook voor dit geval noodig zou zijn. Ik moet er dus nog eens over nadenken of het gewenscht is, in deze op den Minister van Financiën eenigen aandrang uit te oefenen.

Een andere opmerking van den heer van Sasse van Ysselst betreft de basis van dit wetsontwerp. Heb ik den geachten afgevaardigde goed begrepen, dan begint de rechter in den regel niet te vragen: welke straf zal ik opleggen?, maar: moet deze man voorwaardelijk gestraft worden of niet? Intusschen, wanneer de rechter er aan zal denken om in plaats van gevangenisstraf boete op te leggen, dan zal hij zich toch rekenschap moeten geven van de vraag, hoe hoog de gevangenisstraf zou zijn, die hij zou opleggen, indien het gevangenisstraf zou moeten wezen. En dan zal de rechter toch bij de bepaling van de boete, indien hij ten slotte op die boete neerkomt, ex. art. 355 nieuw Wetboek van Strafvordering, moeten zeggen: ik ben gekomen tot deze conclusie dat, indien ik dezen man gevangenisstraf moest opleggen, ik niet hooger zou gaan dan drie maanden; ik acht het beter, boete te geven, en daarvan zal hij dan voorts eenigszins rekenschap moeten geven. Dit is een van de meest gelukkigste bepalingen van het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Het is wel mogelijk, dat de rechter middeltjes zal vinden om die motiveering niet zeer klemmend te maken, maar zijn plicht zal zijn, die motiveering zoodanig te maken, dat er niet alleen een wettelijke, maar ook een zedelijke kracht in ligt. Mij wil niet uit de gedachte een vonnis, waarbij twee beklaagden werden veroordeeld tot zware straffen; er werd echter een groot onderscheid tusschen beiden gemaakt, maar ook na veel studie van het dossier ben ik er nooit achter gekomen, op welke gronden van rechtvaardigheid dat onderscheid berustte. Nu zal de rechter rekenschap moeten geven; ook bij de toepassing van deze wet. Wij zullen maar eens moeten beproeven of dit niet goed loopt.

De heer Kleerekoper heeft een beschouwing gewijd aan wetsdelicten en rechtsdelicten, speciaal met het oog op de sociale wetgeving. Ik heb met genoegen gezien, dat de geachte afgevaardigde begrijpt, dat wij ook te dien opzichte met dit wetsontwerp in zee kunnen gaan. Het gevolg zal zijn, dat in gevallen, waarin het nu anders is, de rechter niet meer verplicht zal zijn principale hechtenis op te leg-

gen, maar zal kunnen veroordeelen tot een geldboete van ten hoogste *f* 5000. Het bedrag van *f* 5000 is niet het minimum, zooals de heer Beumer terecht heeft opgemerkt, maar de heer Kleerekoper zal ook niet kunnen beweren of staande houden, dat het wel een minimum is.

Het spreekt vanzelf, dat de rechter bij het bepalen van het bedrag van de boete ook met verstand zal moeten te werk gaan en zal moeten zorgen, in den geest als de heer Beumer zooeven heeft uiteengezet, dat het niet voor den man voordeelijker wordt de overtrekking te plegen en de boete te betalen, maar dat men aan den anderen kant met het bedrag van de boete toch moet blijven binnen redelijke perken. Het gevolg zal echter zijn, dat, wanneer de Minister de zaak onder de oogen krijgt met een verzoek om gratie, hij niet meer zal kunnen krijgen het advies: ik heb maar principale hechtenis opgelegd, omdat de wet het nu eenmaal voorschrijft, maar de kantonrechter zal kunnen zeggen: ik heb dat gedaan, omdat het mij billijker voorkomt, of wel, wanneer een boete is opgelegd, zal het bedrag van de boete objectief kunnen worden beoordeeld. Ik geloof, dat wij daarmee op den goeden weg zijn.

De straf op openbare dronkenschap, waarover de geachte afgevaardigde een opmerking maakte, staat niet in de Drankwet, maar in het Wetboek van Strafrecht; de mogelijkheid van boete zal in het vervolg ook gelden voor openbare dronkenschap. Ik acht het evenwel niet uitgesloten, dat de rechter in vele gevallen van openbare dronkenschap zich toch zal houden aan hechtenis, met opzending naar een gesticht, omdat dit veelal op den dronkaard heilzamer zal werken dan een geldboete. Dat blijft aan het oordeel van den rechter overgelaten.

De heer Kleerekoper heeft voorts gevraagd, of de bepalingen omtrent boeten, die nu reeds in het Wetboek van Strafrecht staan, niet herzien moeten worden. Zooals de heer Beumer te recht heeft opgemerkt en de heer Kleerekoper ook heeft erkend, vergiste de geachte afgevaardigde zich ten aanzien van diefstal. Op diefstal staat gevangenisstraf of een boete van ten hoogste *f* 60. Nu kan de rechter dus in plaats van gevangenisstraf, indien hij niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd, een boete opleggen die tot *f* 5000 kan gaan. Er zijn echter eenige artikelen in het Wetboek van Strafrecht, waarin niet anders dan boete wordt bedreigd, en nu kan de vraag rijzen, of na de totstandkoming van dit wetsontwerp die artikelen niet behooren te worden herzien. Ieder zal mij toestemmen, dat men dit à tête reposée zou moeten doen. Dat punt kan in overweging worden genomen.

De heer Kleerekoper heeft gevraagd, of niet een deel van de boete den benadeelde kan worden toegewezen. Tot nu toe kan de benadeelde partij zich in het strafproces voegen, doch voor een niet grooter bedrag dan *f* 150. Dit berust op art. 56 van de Wet op de Regterlijke Organisatie. Men heeft dit bedrag opzettelijk laag gesteld, om de benadeelde partij niet al te veel belang te geven bij den uitslag van het strafproces, en wil iemand meer hebben, civiliter,

dan moet hij zich maar niet bepalen tot een summier strafproces, maar een civiele actie instellen. Maar de geachte afgevaardigde vraagt iets anders: kan niet de rechter bij het opleggen van een boete als straf een deel van die boete toewijzen aan de benadeelde partij? Ik geloof niet, dat daartegen in beginsel bezwaar bestaat. Ik zou bijna geneigd zijn te zeggen, dat dit strookt met den Bijbel, want in de Schrift wordt gezegd: het gestolene zal hij viermaal weergeven. Ik wil wel erkennen, dat dit een van de redenen is, waarom ik mij altijd verheug, wanneer ik iets kan doen om de korte vrijheidsstraffen te verminderen, juist in geval van diefstal, omdat eigenlijk die vrijheidsberooving iets is, dat men in zulke gevallen niet anders kan doen dan noodgedwongen, als men niets anders weet. Men moet straffen, en dan moet het maar zijn vrijheidsberooving. Indien het dus mogelijk is een regeling in den geest van dit desideratum van den geachten afgevaardigde tot stand te brengen, zou ik in beginsel daar niet tegen zijn. Maar ik ben niet in staat die te improviseeren; dit zal zeer nauwkeurig worden nagegaan en het zal ook verstandig zijn, eerst eens een oogenblik de practijk van dit wetsontwerp, wet geworden, af te wachten, eer men zich tot de overweging van die zaak zet.

Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat ik met deze opmerkingen het door de geachte sprekers gesprokene heb beantwoord.

De heer KLEEREKOPER: Mijnheer de Voorzitter! Het gesprokene in dit debat zou mij geen aanleiding geven tot repliek, ware het niet, dat ik niet gaarne zou willen, dat door een misverstand van den heer Beumer de indruk werd gevestigd, alsof het mij er om te doen was, bij voorbaat in het debat te werpen, dat een werkgever bij een overtreding van de Arbeidswet zooveel mogelijk de maximum boete moet krijgen. Ik heb mij aldus uitgedrukt, en dat heeft blijkbaar de heer Beumer misverstaan, dat er in dit wetsontwerp staat, dat in de plaats van een vrijheidsstraf tot drie maanden kan treden een boete tot een maximum van *f* 5000, en als men ziet de boeten, die tot dusver in ons Wetboek van Strafrecht werden bepaald, kan men wel zeggen: „niet minder dan *f* 5000”. Ik bedoelde daarmee: stel u voor, welk een ontzaglijke vermeerdering dat is, als men zegt: niet minder dan *f* 5000. Maar waarom hecht ik er waarde aan, dit te zeggen? Omdat ik in een debat als dit niet gaarne den indruk zie gevestigd, alsof het er om te doen is, om bij overtreding van de Arbeidswet den werkgever een zoo groot mogelijk leed te berokkenen. Dat uitgangspunt is ganschelijk vreemd aan mijn gedachtengang op dit gebied. Het is mij er alleen om te doen, dat de Arbeidswet wordt nageleefd en dat de rechter die straf oplegt, waarmee hij het effect sorteert, dat de werkgever, die terechtstaat, voortaan zal nalaten, de Arbeidswet te overtreden. Toen de Arbeidswet hier werd behandeld, is bij tweede recidive de principale hechtenis ingevoerd. Er was een amendement, om in plaats daarvan te stellen boete, maar die boete ging maar tot *f* 400, en hier gaat het maximum tot *f* 5000. Nu is mijn betoog:

de rechter, die behoorlijk zijn taak vervult, krijgt voor zich als strafmaatregel principale hechtenis. Hij mag daarvan, op grond van dit wetsontwerp, dus alleen afwijken, niet als hij subjectief meent, dat die principale hechtenis veel te kras is, maar als hij van oordeel is, dat voor den patroon, die op het oogenblik voor hem staat, een boete beter het effect van straf en verhindering in de toekomst zal sorteeran dan hechtenis.

Nu heb ik er op gewezen, dat dit geen verzwakking is van de strafbedreiging. Want waar dat boete-maximum zoo hoog is, zal de rechter, ingeval hij voor zich krijgt iemand, die voor de derde maal de Arbeidswet overtreedt en ingeval verschillende arbeiders daarbij betrokken zijn, indien hij wil, een zoo hooge boete kunnen opleggen, dat mogelijk het bestaan van den delinquent daarmede gemoeid is.

Ik hoop, en dat is misschien de beste verwachting, die ik van deze verandering heb, dat dat gevaar zoozeer als bedreiging zal worden gevoeld, dat de overtredingen der Arbeidswet bij voorbaat daardoor minder zullen worden. Ik zie niet als doel, dat de patroons zullen worden gestraft wegens overtreding van de Arbeidswet, maar dat deze wet zoomin mogelijk zal worden overtreden. Het is er mij volstrekt niet om te doen om wien ook een zwaardere straf te bezorgen, maar alleen om overtreding van de Arbeidswet, als onmaatschappelijk verschijnsel, tegen te gaan, te fnuiken. Omdat ik in deze hooge boete een zoo groote bedreiging zie van de welvaart van den ondernemer, vooral in de middenbedrijven, waarin het het meeste voorkomt, vind ik deze bepaling van zoo groot belang en zie ik de toepassing daarvan met zooveel vertrouwen te gemoet. De boete moet zoo zijn als met de draagkracht van den delinquent overeen te brengen is om herhaling van het feit te voorkomen en anderen daarvan af te schrikken.

De heer Beumer heeft daaraan toegevoegd, natuurlijk formeel gesproken volkomen te recht, dat voor een veroordeeling op grond van overtreding geen bewijs noodig is omtrent opzet, zelfs niet omtrent schuld. Maar ik ben van oordeel, dat, al is de rechter in deze gevallen rechtens niet verplicht om in zijn vonnis te doen blijken wat zijn meening is omtrent opzet of schuldvraag, hij toch, als hij zijn taak op grond van dit wetsontwerp goed vervullen wil, zich omtrent deze factoren een oordeel moet vormen, want dat zullen de componenten moeten zijn om te komen tot de bepaling der boete. Vooral waar de bevoegdheid van den rechter zoo zwaar is, wordt de verplichting ook sterker zich daaromtrent op de hoogte te stellen.

Ik wijs er op, dat bij Nota van Wijziging, door den Minister gevoegd bij zijn Memorie van Antwoord, juist de eisch, dat de rechter zich goed op de hoogte moet stellen te dien opzichte om goed te weten welke boete hij moet opleggen, sterker is geformuleerd, zoodat daaromtrent meer zekerheid zal bestaan.

De heer BEUMER: Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de

replik van den heer Kleerekoper moet ik verklaren, dat ik in hoofdzaak hem met instemming gehoord heb en wil hem gaarne akte verleenen, dat zijn beschouwing, in tweeden termijn gehouden, inderdaad, verhelderend heeft gewerkt ten opzichte van de uiteenzetting van zijn standpunt.

De heer HEEMSKERK, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van het gesprokene zou ik deze opmerking kunnen maken, dat het den rechter wel steeds duidelijk zal zijn, dat deze wetswijziging niet wordt tot stand gebracht met de bedoeling, daardoor den veroordeelde des te zwaarder te kunnen treffen, maar meer met de bedoeling, om gevoelig te kunnen treffen, zonder zijn bestaan zoo zwaar aan te tasten als in den regel door vrijheidsstraf geschiedt. Dat zal de gedachtengang zijn, waardoor de rechter zich steeds laat leiden, maar bij de toepassing van de boete zal hij ook moeten zorgen, dat die gevoeld wordt.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

Het ontwerp van wet wordt, na goedkeuring der onderdeelen, zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1924—1925 — 303 (TWEEDE KAMER).

Uitbreiding van de mogelijkheid van toepassing van de straf van geldboete.

VOORLOOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN
RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot uitbreiding
van de mogelijkheid van toepassing van de straf van geldboete.

Het afdeelingsonderzoek van dit ontwerp van wet heeft de navolgende uitkomsten gehad.

Vrij algemeen kon men zich met strekking en inhoud van dit wetsontwerp vereenigen. De uitbreiding van de gevallen, waarin de rechter geldboete zal kunnen opleggen en het verhaal van de geldboete op de roerende en onroederende goederen van den veroordeelde werden beide aanzienlijke verbeteringen van de bestaande regeling geacht. Men wenschte den Minister een woord van hulde te brengen voor de indiening van dit wetsontwerp.

Er werd evenwel op gewezen, dat de voorgestelde wijziging, wet geworden, met groote voorzichtigheid zal dienen te worden gehanteerd. De rechter, wiens bevoegdheid en verantwoordelijkheid zullen worden uitgebreid, zal zich rekenschap hebben te geven van het feit, dat hij den vermogenstoestand en de financieele draagkracht van den

delinquent niet altijd goed zal kunnen beoordeelen. Wordt de geldboete te hoog vastgesteld, dan is dit nog erger, dan wanneer de rechter zich in de vrijheidsstraf in dezelfde mate mocht hebben vergist.

Overigens werd het algemeen toegejuicht, dat door deze wetswijziging de treurige gevolgen van vele kleine gevangenisstraffen zullen verminderen. Ook naar de Mozaïsche wetgeving (Exodus XXII, vers 1) werd diefstal gestraft met boete. Bovendien zullen door de vervanging van gevangenisstraf door boete eenerzijds de gevangenis-kosten verminderen en anderzijds aan de schatkist eene, zij het kleine, bate toevloeien.

Er rezen eenige opmerkingen en bedenkingen ten opzichte van enkele nieuwe bepalingen.

Artikel 1.

Het was voor sommige leden niet duidelijk, hoe de rechter volgens art. 23*bis* van het Wetboek van Strafrecht eerst dan tot het opleggen van geldboeten zal kunnen overgaan, nadat hem zal zijn gebleken, dat hij bij toepassing van eene vrijheidsstraf, gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden of hechtenis zoude hebben opgelegd. De rechter zal dan eerst hebben te beslissen, dat er tot zoodanige vrijheidsstraf aanleiding was, om daarna tot het opleggen van eene der onder 1o en 2o genoemde straffen te komen. Deze constructie kwam niet zeer eenvoudig voor.

Artikel 8.

Art. 344bis, tweede lid. Eenige leden konden niet inzien, waarom, nadat de termijn van art. 341 verstreken is, daarna nog een exploit vereischt wordt, ten einde de aanzegging te doen, dat tot verhaal der geldboete zal worden overgegaan.

Derde lid. Ook werd gevreesd, dat de hier gegeven bevoegdheid om bij verzoekschrift vermindering der geldboete te vragen, tot een al te veelvuldig, haast algemeen gebruik aanleiding zal geven, hetgeen de taak van den rechter niet weinig zal verzwaren. In ieder geval had de eisch mogen worden gesteld van een met het oog op de verandering in de geldelijke omstandigheden van den veroordeelde *gemotiveerd* verzoekschrift, zonder welke motiveering het verzoekschrift buiten beschouwing kan blijven, of zonder verdere formaliteiten kan worden afgewezen.

Er waren leden die meenden, dat het aanbeveling had verdiend om bij de behandeling van de hier bedoelde vordering van den ambtenaar of van het verzoekschrift van den veroordeelde, den rechter de bevoegdheid te verleen en om termijnen aan te geven, waarin de al dan niet verminderde boete diende te worden betaald. Ook zoodanige wijziging in de betaling door den rechter voorgeschreven, zoude kunnen bijdragen om de geldboete invorderbaar en meer verhaalbaar te maken. Daardoor zoude vastgelegd zijn door 's rechters uitspraak,

hetgeen ook thans in de praktijk met goedvinden en toestemming van het Openbaar Ministerie geschiedt.

Artt. 344bis a en 542c. Eenige leden begrepen niet recht, waarom executie bij dwangbevel is voorgeschreven, waar de boeten bij vonnis worden opgelegd en de grossen van de in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraken in het geheele Rijk rechtstreeks ten uitvoer kunnen worden gelegd, mits aan het hoofd voerend: „In naam der Koningin”. Dat de boete kan worden gemodereerd, lijkt dezen leden geen voldoende motief, waar in de bevoegdheid tot het meerdere ook die tot het mindere ligt opgesloten.

Deze leden waren ook van meening, dat het als minder elegant moet worden aangemerkt, aan ambtenaren de bevoegdheid toe te kennen dwangbevelen uit te vaardigen, waar de rechterlijke macht in hoogste ressort reeds veroordeeld heeft en die veroordeeling na betrekking met bevel rechtstreeks executabel is. De aanhef van artt. 344bis a en 542c, aldus luidende: „Verhaal op de roerende en onroerende goederen van den veroordeelde geschiedt door het afgeven van een dwangbevel, medebrengende het regt om die roerende en onroerende goederen *zonder vonnis* aan te tasten”, maakte dan ook op deze leden een zonderlingen indruk. Zij waren van oordeel, dat, waar eene definitie volkomen op haar plaats is in art. 14 der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* no. 22) en in art. 3 der wet van 9 Mei 1902 (*Staatsblad* no. 54), omdat in de daarin behandelde gevallen een rechterlijk gewijsde ontbreekt, zulks niet het geval was in deze materie waar wél een vonnis is. De meening zoude dus kunnen worden gewekt, dat ook hier de rechterlijke macht geen uitspraak zoude hebben gedaan. Gaarne zoude nadere toelichting dienaangaande worden tegemoet gezien. Het wil overigens dezen leden voorkomen, dat de geheele regeling rechtskundig onjuist en noodeloos omslachtig is opgebonwd.

Art. 344bis b. Naar aanleiding van het verschil in redactie tusschen art. 374h, 7e lid, laatsten zin, van het Burgerlijk Wetboek, waar gelezen wordt: „*ten aanzien van tractementen, soldijen of pensioenen*” enz., en het laatste lid van art. 344bis b van het Wetboek van Strafvordering, waar gelezen wordt: „*ten aanzien van loon, wedde of uitkeering*”, werd de vraag gesteld, of het de bedoeling is, dat krachtens deze nieuwe bepaling beslag op gage van schepelingen mogelijk is. (Vgl. art. 21, derde lid der wet van 7 Mei 1856 (*Staatsblad* no. 32) en het arrest van den Hoogen Raad van 9 April 1915 (*Weekblad van het Recht* no. 9825)).

Vastgesteld den 11den Juni 1925.

JANSSEN.
DE JONG.
VERKOUTEREN.
WESTERDIJK.
DE WIT

Eindverslag.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot uitbreiding van de mogelijkheid van toepassing van de straf van geldboete.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De in het Voorloopig Verslag vervatte beschouwingen geven den ondergeteekenden aanleiding het volgende op te merken.

Dat men zich vrij algemeen met strekking en inhoud van het wetsontwerp kon vereenigen, was den ondergeteekenden een groote voldoening. Ook naar hun oordeel zullen de voorgestelde voorzieningen zich als belangrijke verbeteringen in de bestaande regeling kunnen bewijzen. Van de toepassing zal hier echter, hierin stemmen de ondergeteekenden geheel met de in het Voorloopig Verslag ontwikkelde zienswijze overeen, veel afhangen. Oplegging van boeten, die niet dan ten koste van al te groote bezwaren kunnen worden opgebracht, zou de strekking der nieuwe regeling miskennen. En al is een correctief gelegen in de omstandigheid, dat de beslissing over de al dan niet reëele executie eener boete aan het beleid van het Openbaar Ministerie is overgelaten, zoodat in zoodanige gevallen de vervangende hechtenis kan intreden, op die wijze komt de oplegging der boete op de vervanging van de eene vrijheidsstraf door de andere neer, iets, wat vooral bij het weinig bevredigende van den maatregel der vervangende hechtenis, al evenzeer ongewenscht is. Intusschen, richtig gehanteerd, zal de nieuwe regeling inderdaad een gelukkige oplossing kunnen geven voor vele gevallen, waarin voor het tegenwoordige de oplegging eener kleine vrijheidsstraf als een weinig gelukkige maatregel wordt gevoeld. De bezuiniging, die in de nieuwe regeling kan zijn gelegen, is voorts een bijkomend voordeel, hetwelk in deze tijden in bijzondere mate kan worden gewaardeerd.

Artikel 1.

De rechter zal in de gevallen, dat de uitsluitend (subsidiar naast geldboete) bedreigde vrijheidsstraf hechtenis is, zich, alvorens artikel 23*bis* toe te passen, alleen hebben af te vragen, of geldboete (subsidiar geldboete tot een hooger bedrag dan in de strafpositie bedreigd) een juistere straf is dan hechtenis? De mate der eventueel toe te passen vrijheidsstraf speelt hier geen rol. Deze komt alleen in het geding, voorzover in de strafpositie als vrijheidsstraf gevangenisstraf wordt bedreigd. Dan moet de rechter zich de nadere vraag stellen of hij, indien hem uitsluitend gevangenisstraf ten dienste

stond, een gevangenisstraf van meer dan drie maanden zou hebben opgelegd. Ofschoon in de beantwoording van die vraag het bezwaar is gelegen, dat elke beslissing over een hypothetisch geval medebrengt, werd naar de meening van de ondergeteekenden toch op deze wijze den rechter nog de beste maatstaf gegeven ter toetsing, of de omstandigheden van het concrete geval niet van zoo ernstigen aard zijn, dat oplegging van een geldboete niet meer een geëigende straf kan zijn.

Artikel 8.

Art. 344bis, tweede lid. Het systeem der wet is, dat niet het enkele verstrijken van den termijn de geldboete reël executabel maakt, doch te dien aanzien een opzettelijke beslissing van het Openbaar Ministerie, dat de omstandigheden reële executie toelaten, moet worden genomen. Daarom is voor een exploit vóór de tenuitvoerlegging alle aanleiding.

Derde lid. De bevoegdheid tot vermindering bestaat alleen, indien in de geldelijke omstandigheden van den veroordeelde sinds de oplegging der boete zoodanige verandering is ingetreden, dat, waren zij bij het uitspreken der boete reeds aldus geweest, een lagere boete zou zijn opgelegd. Alleen dit punt kan derhalve in debat worden gebracht. Dat dus de veroordeelde, zoo hij een verzoekschrift indient, feiten zal hebben te stellen, waaruit de evengenoemde verandering blijkt, op straffe van anders niet ontvankelijk te worden verklaard, spreekt wel van zelf. En in verband hiermede behoeft ook voor vrees, dat een al te veelvuldig, haast algemeen gebruik van de nieuwe bepaling zal worden gemaakt, zoodra maar de strekking van de voorgestelde bepaling voldoende zal zijn doorgedrongen, geen aanleiding te bestaan.

Betaling in termijnen is een middel tot voldoening van de geldboeten, waarvoor reeds bij de wet op de voorwaardelijke veroordeeling meerdere ruimte is gemaakt. De rechter blijft hier echter beter buiten. Er kan b.v. in een bepaald geval alle aanleiding zijn om op een gemaakte termijnbetaling nader alsnog in den zin van eenige verlenging terug te komen en het is dan beter, dat het Openbaar Ministerie hier zonder meer kan handelen dan dat in zulk een geval eerst een wijziging van een rechterlijke beslissing met al den omslag daarvan zou noodig zijn. Ook de practijk heeft niet doen blijken, dat deze zaak niet aan het Openbaar Ministerie zou kunnen worden overgelaten. Indien dan ook de rechter in een bepaald geval zou meenen, dat een verzoek om vermindering kan worden afgewezen, mits maar betaling in termijnen wordt toegestaan, kan hij van zoodanige termijnbetaling bij zijn beslissing gereedelijk uitgaan.

Artt. 344bis a en 542c. Is bij de opmerking, dat een dwangbevel rechtskundig onjuist zou zijn, waar reeds een vonnis voorligt, niet voorbijgezien, dat het vonnis waarin de geldboete is opgelegd, krach-

tens de bepalingen der strafwet zelve niet zonder meer een titel van executie oplevert, doch de vraag, of uit dat vonnis inderdaad een met dwang te handhaven verplichting tot betaling voortvloeit afhankelijk is gesteld van een nadere beslissing, dat zoodanige dwang toelaatbaar kan worden geacht? Die nadere beslissing is gelegd in handen van het Openbaar Ministerie en in zooverre steunt dus inderdaad de reële executie in laatste instantie niet op een vonnis.

Omslachtig is daarbij de voorgestelde regeling allerminst; integendeel is het een voordeel, dat hier volledige aansluiting is aan de regeling, waaraan de betrokken ambtenaren der belastingen voor andere gevallen gewend zijn.

Art. 344 bis b. Inderdaad is met voordacht de uitdrukking „loon, wedde of uitkeering” gekozen om, in tegenstelling met het geval van artikel 374 *h*, ook andere dan uit de publiekrechtelijke kassen genoten betalingen onder de toepassing van het laatste lid van art. 344 *bis b* te begrijpen.

De Minister van Justitie,
HEEMSKERK.

De Minister van Marine,
E. P. WESTERVELD.

De Minister van Oorlog,
VAN DIJK.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 22 Juni 1925.

JANSSEN.
DE JONG.
VERKOUTEREN.
WESTERDIJK.
DE WIT.

De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft het ontwerp in hare vergadering van 25 Juni 1925 zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het ontwerp is als Wet van 29 Juni 1925 opgenomen in Staatsblad no. 314 (uitgegeven 9 Juli 1925).

VRAGENBUS.

Mag opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, gepaard met eene verzwarende omstandigheid, krijgstuchtelijk worden afgedaan?

Men stelt ons de volgende vraag:

Is een feit, vallende onder artikel 97 juncto 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht, een krijgstuchtelijk vergriep als bedoeld onder art. 2, 2°, a, van de Wet op de Krijgstucht en mag het derhalve disciplinair worden afgedaan?

De inzender van de vraag is van meening dat het antwoord bevestigend moet luiden en motiveert dit oordeel als volgt:

In artikel 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht wordt geen afzonderlijk delict omschreven, doch, daarin wordt alleen vermeld in welke gevallen de maxima der in de artikelen 97 en 98 gestelde straffen worden verdubbeld. Dit brengt echter niet mede, dat de soort van de misdrijven in de artikelen 97 en 98 omschreven, wordt gewijzigd. Feiten, samengesteld uit de elementen van artt. 97 en 98, juncto de verzwarende omstandigheden, ontleend aan art. 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht, vormen daarom geen afzonderlijke delicten, vallende buiten de in artikel 2, 2° van de Wet op de krijgstucht genoemde.

Waar nu voorts in artikel 2, 2° van de Wet op de Krijgstucht bij de beoordeeling of het begane feit naar het oordeel van den tot straffen bevoegden meerdere, tot wiens kennis het is gebracht of aan wien de verdere behandeling der zaak wordt opgedragen, van zoo lichten aard is, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, art. 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet wordt genoemd, kan dit artikel te dien opzichte geen beperking opleggen.

Eerst dan komt z.i. art. 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht in beschouwing, wanneer is beslist, dat een misdrijf omschreven in de artt. 97 of 98 van meergenoemd Wetboek, strafrechtelijk in behandeling moet worden genomen.

In het geval b.v. dat een dienstplichtige zich schuldig maakt aan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, binnen acht dagen bij zijn korps terugkeert, maar gedurende zijne afwezigheid bij zijne, in België woonachtige vrouw heeft vertoefd, verandert die laatste omstandigheid toch niets aan den soort van het in artikel 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven misdrijf.

Wij kunnen de meening van den steller der vraag niet deelen. Artikel 2, 2° van de Wet op de Krijgstucht noemt een aantal mili-

taire misdrijven op, die onder zekere voorwaarden krijgstuchtelijk mogen worden gestraft. De basis blijft steeds het gepleegde misdrijf. Het kan dan ook niet juist zijn, dat art. 99 Mil. Swb. eerst in beschouwing zou komen als eenmaal beslist is, dat de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid strafrechtelijk zal worden behandeld; het artikel komt dadelijk in beschouwing, opdat worde vastgesteld, welk strafbaar feit gepleegd is en daarna worde overwogen of dat vastgestelde strafbare feit voor krijgstuchtelijke afdoening in aanmerking komt.

In het onderhavige geval is het strafbare feit opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, gepaard met eene verzwarende omstandigheid. Bij het formuleeren van een eventueele tenlastelegging zou die verzwarende omstandigheid mede daarin moeten worden vermeld en dit gepleegde feit is niet strafbaar gesteld in art. 97 Mil. Swb. alléén, maar in de combinatie van de artikelen 97 en 99 Mil. Swb.

In art. 2, 2°. W. K. wordt die combinatie niet genoemd, en dan kunnen wij, waar de aard dier bepaling medebrengt, dat zij strict worde geïnterpreteerd, geen vrijheid vinden om in plaats van het wel genoemde art. 97, de combinatie 97 jo. 99 te lezen.

Uit de Wet op de Krijgstucht zelve blijkt trouwens duidelijk, dat in het optreden van verzwarende omstandigheden veelal de grond gelegen is om de mogelijkheid van disciplinaire afdoening, die voor het feit in den eenvoudigsten vorm wél bestaat, uit te sluiten (men zie b.v. art. 114 Mil. Swb.). Het feit strafbaar volgens art. 97 jo. art. 99 moge van dezelfde soort zijn als dat, strafbaar volgens art. 97, waar niet alleen de soort, maar ook de zwaarte in de soort, een criterium is geweest voor de al- of niet-mogelijkheid van disciplinaire afdoening, moet uit de niet-opneming van art. 99 Mil. Swb. in art. 2, 2°. W. K. worden afgeleid, dat men daardoor de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid onder verzwarende omstandigheden, van krijgstuchtelijke afdoening heeft willen uitsluiten.

Ook uit de afwezigheids-artikelen zelf is nog een argument voor deze meening te putten. Het feit, strafbaar gesteld in art. 98, 3°. Mil. Swb. is bij een afwezigheid van korter dan acht dagen niets anders dan de overtreding van art. 97, 1°. Mil. Swb., eveneens voor een afwezigheid van korter dan acht dagen, doch gepaard met een verzwarende omstandigheid. Artikel 98, 3°. Mil. Swb., wordt in art. 2, 2°. W. K. afzonderlijk genoemd. In den gedachtengang van den steller der vraag was dat afzonderlijk vermelden echter niet noodig geweest, want wel staat hier het feit onder de verzwarende omstandigheid gepleegd in een ander artikel, maar ook de verzwarende omstandigheden van art. 99 worden in een afzonderlijk artikel genoemd en wel heeft het feit van art. 98, 3°. een andere kwalificatie n.l. die van „desertie”, maar ook het feit vallende onder art. 97 jo. art. 99 zou een andere kwalificatie moeten hebben dan die van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid.

Toegegeven kan worden dat verblijf in het buitenland bij afwezigheid van korten duur en bij vrijwillige terugkomst een weinig

belangrijke omstandigheid is, en dat er veel voor te zeggen is die omstandigheid niet altijd als strafverzwarend in aanmerking te brengen. Bij de behandeling der wet wilden sommige dan ook art. 99, 5o. laten vervallen, maar nu zulks niet is geschied, moet de bedoelde omstandigheid, voor wat het gevolg ten aanzien van de krijgstuuchtelijke afdoening betreft, worden beschouwd als de andere verzwarende omstandigheden in art. 99 Mil. Swb. genoemd en mag die geringe belangrijkheid geen reden zijn om een misdrijf onder die verzwarende omstandigheid gepleegd, identiek te achten aan het misdrijf in zijn eenvoudigsten vorm.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 Februari 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Genl. J. C. H. A. Quack, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnd. Advokaat-Fiscaal: Dr. R. del Campo genaamd Camp.

Raadsman: Dr. M. H. de Boer.

Waar in casu geen opzet is ten laste gelegd, is niet art. 150, 1ste alinea Mil. Swb. toepasselijk, doch art. 150, 3de alinea van dat Wetboek.

In de tenlastelegging is wel niet met zoovele woorden vermeld dat de oproeping voor den werkelijken dienst, waaraan beklagde niet heeft voldaan, eene wettige was, doch die wettigheid is toch door de vermelding van verschillende omstandigheden voldoende duidelijk aangegeven.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

J. V., oud 26 jaar, geboren te Groningen, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 2de Compagnie Hospitaalsoldaten, gerequireerde in persoon,

appellant van een door den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch op 18 November 1924 gewezen vonnis, ter eenre, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen, het vonnis te vernietigen wat de schuldigverklaring aan het eerst ten laste gelegde feit, de aanhaling van artikel 150 (1) van het Wetboek van Militair Strafrecht en de qualificatie betreft, en opnieuw rechtdoende appellant met vrijspraak van het overige en met aanhaling van artikel 97 van genoemd wetboek, schuldig te verklaren aan het in de tweede plaats ten laste gelegde feit, dit feit te qualificeeren als: „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van een „militair in tijd van vrede van ten minste één dag en niet langer dan „dertig dagen”, met bepaling dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan en met verwijzing van de zaak naar den tot straffen bevoegden commandeerende-officier,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hof's beschikking van 2 December 1924 gemachtigd om dit hooger beroep voor

den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant bij sententie van den Hove zal worden verklaard, bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant bij zijn verhoor voor het Hof heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch heeft terechtgestaan ter zake dat hij als dienstplichtige der lichting 1918 niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst tegen 14 Juli 1924, bij welke oproeping was bepaald, dat hij zich op dien datum moest aanmelden bij zijn korps in garnizoen te Utrecht, en sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 1 October 1924 te Groningen is aangehouden, althans totdat hij toen aldaar zich vrijwillig heeft aangemeld;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 18 November 1924 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, het aan appellant ten laste gelegde — met dien verstande als in het vonnis aangegeven — wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met zijne schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als:

„Als militair opzettelijk niet voldoen aan eene wettige oproeping „voor den werkelijken dienst”,

en deswege appellant heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf van twee weken met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 1en tot den 7den October 1924 in mindering zal worden gebracht;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie en van de aan appellant opgelegde straf;

Overwegende dat, waar geen opzet is ten laste gelegd, de qualificatie behoort te luiden: „het als militair niet voldoen aan eene wettige „oproeping voor den werkelijken dienst”;

en dat voor het aldus te qualificeeren feit de opgelegde straf aan het Hof te zwaar is voorgekomen;

Overwegende dat appellant ten onrechte heeft aangevoerd, dat het hem ten laste gelegde niet strafbaar zou zijn omdat daarin niet wordt vermeld, dat het feit opzettelijk zou zijn gepleegd, en ook niet dat de oproeping, waaraan geen gehoor is gegeven, eene wettige zou zijn;

Overwegende dat in tegenstelling met artikel 150, alinea 1, van het Wetboek van Militair Strafrecht, de derde alinea van dat artikel voor het daarbij strafbaar gestelde geen opzet vereischt;

en dat het wettige van de oproeping voldoende wordt aangegeven door de vermelding dat zij is gedaan aan een dienstplichtige der lichte 1918 om zich tegen 14 Juli 1924 aan te melden bij zijn korps, vermits daarmede voldoende gegevens zijn verstrekt om te kunnen nagaan, zooals aan de hand daarvan de eerste rechter dan ook heeft nagegaan, of de oproeping eene wettige was;

Overwegende dat appellant ook niet bezwaard is doordat te zijnen aanzien is bewezen verklaard, dat hij zekeren tijd ongeoorloofd van zijn korps is afwezig gebleven, aangezien hij hiervoor niet is gestraft;

Overwegende dat het Hof zich dus onder het bovengenoemd voorbehoud vereenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in dat vonnis als toegepast vermelde wetsartikelen, alsmede van artikel 150, (3), Wetboek van Militair Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voorzover de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie en de aan appellant opgelegde straf betreft,

en te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Qualificeert het bewezen verklaarde, zooals boven is vermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van zes dagen;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze sententie voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf van den 1sten tot den 7den October 1924 in mindering zal worden gebracht;

Bevestigt het vonnis voor al het overige;

Ontzegt allen anderen eisch.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 21 April 1925.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapitein C. P. M. Verhaart en de 1e Luitenants A. R. van der Woude, R. A. M. Bischoff van Heemskerk en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Principieele dienstweigering. (Zie ook de hiernavolgende sententie van het H. M. G.).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens I., oud 21 jaar, geboren te Zaandam, gewoon-dienstplichtig-soldaat van de 3e Schoolcompagnie van het 21e Regiment Infanterie, gedetineerd in de bijzondere Strafgevangenis te 's-Gravenhage, beklaagde en gearresteerde;

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overlegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 5 November 1923 is ingelijfd bij het 21e Regiment Infanterie, op 25 Maart 1925 voor eerste-oefening onder de wapenen is gekomen en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 26 Maart 1925, door den Compagnies-Commandant, te Amersfoort opgemaakt, beklaagde op 25 Maart 1925 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 14 April 1925 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 25 Maart 1925 te Amersfoort, nadat de fourier S. hem had gelast een veldjas aan te trekken, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en nadat die meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

Overwegende dat de beklaagde heeft opgegeven:

dat op 25 Maart 1925 in Infanterie-kazerne I te Amersfoort de fourier S. hem gelastte om een voor hem bestemde militaire veldjas aan te trekken; dat hij weigerde aan dit bevel te gehoorzamen; dat, ondanks dat de fourier hem onder het oog bracht het strafbare van zijne weigering, hij niet aan den herhaalden last voldeed; dat hij uit godsdienstige overwegingen dienstweigeraar is; dat hij ook niet genegen is om werkzaamheden te verrichten in een tak van staatsdienst niet gericht op strijd met de wapenen, omdat de twaalf maanden, welke hij volgens de wet langer in dien tak van staatsdienst moet verblijven, hem weerhouden zich daarvoor beschikbaar te stellen;

Overwegende dat S., 31 jaar, fourier bij de 3e Schoolcompagnie 21e Regiment Infanterie te Amersfoort, als getuige gehoord, heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij op 25 Maart 1925 in Infanterie-kazerne I te Amersfoort den dienstplichtige I. (beklaagde) gelastte een voor hem bestemde militaire veldjas aan te trekken, dat beklaagde weigerde aan dit bevel te voldoen; dat hij, getuige, hem toen de strafbaarheid van zijn weigeren onder het oog bracht en hem daarna nogmaals gelastte dien veldjas aan te trekken; dat beklaagde echter bleef weigeren;

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de beëdigde verklaring van den getuige, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagde is ten laste gelegd, zoomede diens schuld daaraan, met dien verstande dat het feit is gepleegd op 25 Maart 1925;

Overwegende dat de Krijgsraad beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven, doch niet zoodanig ongeschikt dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

Gezien artt.: 6, 10, 23, 60, 62 en 114 Wetboek van Militair Strafrecht; 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht; 27, 91 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in Naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan.

Qualificeert het als:

opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van tien maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 25en Maart 1925 af in mindering zal worden gebracht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Juni 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Genls. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnd. Advocaat-Fiscaal: Dr. R. del Campo genaamd Camp.

Raadsman: Dr. H. Th. Gerlings.

Principieele dienstweigering.

Wijze van toepassing van de dienstweigeringswet (Wet van 13 Juli 1923, Stbl. n°. 357).

In de zaak van I., oud 21 jaar, geboren te Zaandam, gewoon dienstplichtig-soldaat bij het 21ste Regiment Infanterie, in verzekerde bewaring, appellant van een vonnis op 21 April 1925 door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch tegen hem gewezen,

tegen

den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geintimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appel;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den beklagde opgeroepen;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter met wijziging van de straf in zes maanden gevangenisstraf;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring, op de gronden en bewijsmiddelen in het vonnis aangegeven, te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep, ook na het gehouden getuigenverhoor, het Hof in zooverre tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, en dat de qualificatie op de Wet is gegrond;

Overwegende dat appellant ter terechtzitting van het Hof nader heeft verklaard:

dat hij tot zijne weigering is gekomen, daar hij, op grond van zijne overtuiging dat hij den evenmensch niet mag dooden, gewetensbezwaren tegen de vervulling van militairen dienst, van welken aard ook, heeft;

dat het hem bekend is, dat hij (na erkenning van de gewetensbezwaren) door den Minister van Oorlog te werk gesteld zou worden bij een anderen tak van Staatsdienst, onder vrijstelling van den militairen dienst, zulks op grond van de Wet van 13 Juli 1923, Staatsblad nr. 357, betreffende dienstweigering;

dat hij van deze regeling wel gebruik zoude hebben gemaakt, ware het niet dat niets met zekerheid te zeggen is omtrent het tijdstip, waarop hij eene oproeping kan verwachten om bij een niet-militairen tak van Staatsdienst zijne tewerkstelling te gaan vervullen;

dat juist deze onzekerheid hem nu belet van de regeling der voren genoemde Wet gebruik te maken, daar hij ook met de belangen van

zijne huisgenooten, met name van zijnen zenuwzieken vader, rekening heeft te houden;

Overwegende dat, blijkens schrijven van het Departement van Oorlog d.d. 27 Mei 1925, 1ste Afdeeling nr. 99, niet is te zeggen hoe lange tijd in den regel verloopt tusschen het oogenblik, waarop iemand zich wendt tot den Minister van Oorlog met het verzoekschrift, bedoeld in artikel 1 der dienstweigeringswet, en den dag, waarop hij, in geval zijne bezwaren zijn erkend, wordt te werk gesteld bij een niet-militairen tak van Staatsdienst, maar die tijd zeker langer is dan „enkele weken”; dat momenteel een dienstweigeraar is te werk gesteld bij het Rijksinkoopbureau en omtrent de tewerkstelling van een vijftal anderen bij verschillende takken van Staatsdienst door den Minister nog overleg wordt gepleegd met zijne betrokken ambtgenooten;

Overwegende dat uit dit een en ander inderdaad blijkt, dat de bevering van appelland, dat niets met zekerheid te zeggen is omtrent het tijdstip van aanvang van de tewerkstelling, geenszins zonder grond is en deze onzekerheid een niet gering te tellen bezwaar voor sommigen kan zijn tegen het inslaan van den weg, door de Wet betreffende dienstweigeringswet, die gewetensbezwaren hebben tegen den militairen dienst:

Overwegende dat het Hof in de huiselijke omstandigheden van appelland aanleiding vindt om hem minder zwaar aan te rekenen, dat hij den hem door de wet gewezen weg niet heeft ingeslagen;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen heeft uitgesproken;

Toepassende de artikelen, bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld, alsmede de artikelen 75, 76d, 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voorzover de aan appelland opgelegde gevangenisstraf betreft;

En te dien aanzien opnieuw recht doende,

Veroordeelt appelland tot eene gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden;

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering zal worden in mindering gebracht van 25 Maart 1925 af;

Bevestigt het vonnis voor al het overige, dus ook voorzover betreft de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 5 Mei 1925.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Ritmeester K. G. van der Mandele, Kapitein C. P. M. Verhaart en de 1e Luitenants A. R. van der Woude en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Opzettelijke ongehoorzaamheid. De order van een meerdere tot het brengen van den militairen groet is een dienstbevel.

Beantwoording der vraag of een, in verband met die ongehoorzaamheid, tegen den meerdere geuite bedreiging, al of niet in dienst is gepleegd (Zie de hierna volgende sententie van het H.M.G.).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens P. L., oud 20 jaar, geboren te Werkhoven, gewoon dienstplichtig huzaar van het Ie Regiment Huzaren, gedetacheerd bij de School voor Verlofs officieren der Cavalerie te Amersfoort, beklagde en gerequireerde in persoon;

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 5 Februari 1924 is ingelijfd bij het Ie Regiment Huzaren en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 2 April 1925, door den School-Commandant, te Amersfoort opgemaakt, beklagde op 5 Februari 1924 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklagde aan den voet van het hem op 23 April 1925 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 22 Maart 1925 te Breukelen-Nijenrode:

1. nadat de korporaal der Politietroepen N. hem had staande gehouden en hem gelast had, nadat hij, beklagde, zulks even te voren bij het passeeren had nagelaten, hem behoorlijk den militairen groet te brengen, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

2. opzettelijk denzelfden meerdere in diens tegenwoordigheid met woorden heeft beleedigd en met enig kwaad heeft bedreigd, door, nadat die korporaal hem gelast had mede te gaan naar de kazerne,

teneinde daar de gegevens op te kunnen nemen voor het opmaken van een rapport over het sub 1° ten laste gelegde, dien meerdere toe te voegen: „voor een sergeant zou ik misschien meegaan, maar voor „een korporaal nooit, dan vecht ik mij liever dood, dan mede te gaan „met die menschengrijpers”, en vervolgens: „als je alleen was, zou je „dat niet doen, dan schopte ik je de Vecht in”, althans woorden van gelijke beteekenis;

3. nadat diezelfde meerdere hem naar zijn naam had gevraagd, teneinde de bovenomschreven strafbare feiten te kunnen rapporteeren, valschelijk heeft opgegeven genaamd te zijn J. B., dienende bij het 1e Regiment 3e Eskadron in garnizoen te Deventer;

Overwegende dat de beklagde heeft opgegeven:

dat hij op 22 Maart 1925, in uniform gekleed, per rijwiel rijdende op den kunstweg van Breukelen naar Nieuwersluis, ongeveer tusschen die beide plaatsen in, een korporaal en een soldaat tegen kwam; dat hij langs beiden heen reed zonder te groeten; dat de korporaal hem toen aanhield en hem vroeg, waarom hij, beklagde, niet groette; dat hij daarop antwoordde: „Ik heb nog nooit voor een korporaal „gegroet en dat doe ik nu ook niet”; dat de korporaal hem daarop gelastte te groeten; dat hij zulks niet deed, zeggende ongeveer: „Ik „vecht mij liever dood, dan voor een korporaal te groeten”; dat hij, beklagde, nog meer heeft gezegd; dat de korporaal hem vervolgens gelastte mede naar de kazerne te gaan; dat hij, beklagde, toen ongeveer zeide: „Voor een sergeant zou ik misschien medegaan maar „voor een korporaal nooit, dan vecht ik mij liever dood”, en verder: „als je alleen was, dan schopte ik je in de Vecht”; dat hij, beklagde, niet medeging, waarop de korporaal zijn naam vroeg; dat hij hem opgaf te heeten: „J. B., dienende bij het 3e Eskadron I Regiment Huzaren te Deventer”;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. N., 24 jaar, korporaal der Politietroepen te Amsterdam;

dat hij op 22 Maart 1925, in uniform gekleed, in gezelschap van den soldaat L. wandelde op den kunstweg Nieuwersluis—Breukelen, gaande richting Breukelen; dat ter hoogte van den bloemist Sterkenburg hen een militair, gezeten op een rijwiel, passeerde; dat die militair niet groette, waarom hij, getuige hem aanriep; dat die militair halt hield, waarop hij, getuige, vroeg, waarom hij niet groette; dat die militair antwoordde: „Ik heb nog nooit voor een „korporaal gegroet en dat doe ik nu ook niet”; dat hij, getuige, hem toen gelastte te groeten; dat die militair zulks niet deed, zeggende ongeveer: „Ik verdom het voor jouw te groeten”; dat hij, getuige, toen dien militair zijn naam vroeg en toen deze daarop niet antwoordde, hem gelastte mede naar de kazerne te gaan, teneinde aldaar gegevens te kunnen krijgen tot het opmaken van een rapport; dat die militair echter niet wilde medegaan; dat hij, getuige, hem er nog op wees, dat het dienstweigering was, doch dat die militair bleef weigeren mede te gaan, zeggende: „Voor een sergeant zou ik mis-

„schien medegaan, maar voor een korporaal nooit, dan vecht ik mij „liever dood, dan mede te gaan met die menschengrijpers” en verder: „Als je alleen was, zou je dat niet doen, dan schopte ik je in de „Vecht”; dat hij, getuige, daarop beklaagde nogmaals naar zijn naam vroeg, waarop deze zeide te heeten: „J. B., dienende bij het 3e „Escadron Ie Reg. Huzaren te Deventer”; dat hij, getuige, in den hem vertoonden beklaagde, de persoon herkent, die hij toen heeft aangehouden;

2. L., 22 jaar, soldaat der Politietroepen te Amsterdam;

dat op 22 Maart 1925, toen hij, getuige, in uniform gekleed, in gezelschap was van korporaal N. op den kunstweg Nieuwersluis—Breukelen, dichtbij Breukelen hen een militair passeerde, zonder den korporaal te groeten; dat de korporaal dien militair aanhield en dezen vroeg, waarom hij niet groette, waarop de militair antwoordde: „Ik groet niet voor een korporaal, dat heb ik nooit gedaan en dat „doe ik nog niet”; dat de korporaal dien militair toen gelastte te groeten, waarop deze antwoordde: „Je kunt mij zooveel gelasten als je „wilt, ik verdom het voor U te groeten”; dat de korporaal daarop den militair gelastte mede naar de kazerne te gaan, hetgeen deze niet deed, zeggende ongeveer: „Voor een sergeant zou ik misschien nog „meegaan, maar voor een korporaal niet, dan vecht ik mij nog eerder „kapot” en „groeten dat doe ik niet voor jullie menschengrijpers”; dat die militair nog tegen den korporaal zeide: „Als je alleen was, zou „je dat niet doen, dan schopte ik je in de Vecht”; dat de korporaal daarop dien militair zijn naam vroeg, waarop deze antwoordde te heeten: „J. B., dienende bij het 3e Escadron Ie Reg Huzaren te De- „venter”; dat hij, getuige, in den hem vertoonden beklaagde den per- soon herkent, die toen door den korporaal is aangehouden;

Overwegende dat — nu het opzet voortvloeit t.a. der feiten sub I en II uit de omstandigheden, waaronder die feiten zijn gepleegd — door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkentnissen van beklaagde en de beëdigde verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend is be- wezen, zoomede beklaagde's schuld daaraan, hetgeen hem is ten laste gelegd, met dien verstande, dat de feiten zijn gepleegd op 22 Maart 1925 en t.a. van het feit sub. II, dat beklaagde woorden heeft gebezigd van gelijke beteekenis en dat niet is bewezen, dat be- klaagde zijn meerdere heeft beledigd, zoodat hij hiervan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat de bewezen verklaarde feiten sub I en II moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Gezien artt.: 2, 6, 10, 60, 62, 108 en 114 Wetboek van Militair Strafrecht 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht; 23 56, 62 en 435³ Wetboek van Strafrecht; 193 en 197 van de Rechts- pleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in Naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als

zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als:

I. Opzettelijke ongehoorzaamheid;

II. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, in dienst gepleegd;

dit alles ééne voortgezette handeling uitmakende;

III. Het door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd, een valschen naam opgeven;

Veroordeelt den beklagde ter zake van de feiten sub I en II tot eene gevangenisstraf van twee maanden en ter zake van het feit sub III tot eene geldboete van tien gulden bij gebreke van betaling te vervangen door tien dagen hechtenis;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij!

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Juni 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: de Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Gráaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Dr. R. del Campo genaamd Camp.

Raadsman: Mr. Dr. R. Bromberg.

In de zaak van P. L., oud 20 jaar, geboren te Werkhoven, gewoon dienstplichtig-huzaar bij het Iste Regiment Huzaren, gerequireerde in persoon, appellant van een vonnis op 5 Mei 1925 door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch tegen hem gewezen,

tegen

den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geintimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appel;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen

van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep, het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan het sub I en II bewezen verklaarde gegeven qualificatie en behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf, die aan het Hof te zwaar is voorgekomen,

alzoo zich, overigens, vereenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis waarvan hooger beroep vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 75, 76*d*, 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld;

Rechtdoende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan de sub I en II bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende,

Qualificeert de sub I en II bewezen verklaarde feiten als:

I. „Opzettelijke ongehoorzaamheid”;

II. „Als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen”;

„dit alles ééne voortgezette handeling uitmakende”;

Veroordeelt beklaagde ter zake van de sub I en II gequalificeerde feiten tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Bevestigt het vonnis voor al het overige, dus ook voorzoover betreft de aan beklaagde ter zake van het sub III gequalificeerde feit opgelegde geldboete van tien gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van tien dagen.

Vergelijkt men deze sententie met de vroegere jurisprudentie van het H. M. G., met name met de sententie van 12 December 1924 (M. R. T. Deel XX (bladz. 627), dan schijnt het, dat het Hof, in zijne nieuwe samenstelling, de strafverzwarende omstandigheid van het in-dienst-gepleegd-zijn van een feit niet zoo spoedig meer aanneemt als het zulks deed toen het nog in Utrecht zetelde; het wil ons tenminste voorkomen dat het vonnis van den krijgsraad met bedoelde uitspraak van 12 December 1924 meer in overeenstemming is dan de hierboven gepubliceerde beslissing van het Hof.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 3 April 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Kapitein ter Zee B. Schreuders en plaatsvervangend-lid Dr. J. Donner.

Het in een verzoek aan den Regiments-commandant bezigen van termen die blijkt geven van gebrek aan eerbied tegenover dien commandant is strafbaar volgens art. 2, 1o. W. K.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 12 Maart 1925, van den sergeant-majoor-instructeur B., dienende bij de 2de Schoolcompagnie van het 19de Regiment Infanterie, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der IVde Infanterie-Brigade ingebracht over de hem op 3 Maart 1925 door zijn Regiments-Commandant, den Luitenant-Kolonel J. S. M., opgelegde straf van twee dagen licht arrest en over de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Zich bezwaard gevoelende over handelingen van den Regiments-Commandant tegenover zijn persoon en die bezwaren in een verzoek ter kennis van dien chef gebracht hebbende, hierin termen gebezigd, blijkt gevende van gebrek aan eerbied tegenover dien chef”

bij welke beslissing, — op 11 Maart 1925 ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager en strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op 13 Februari 1925 als sectie-commandant bij een voorposten-detachement tijdens eene avond-velddienstoefening een sigaret heeft gerookt, waardoor de opstellingsplaats der sectie op betrekkelijk grooten afstand door den commandant van het 19de Regiment Infanterie is opgemerkt;

dat voor alle deelnemers der oefening kort te voren een rookverbod was uitgevaardigd, van welk verbod klager echter toevalligerwijze nog geen kennis had bekomen;

dat de Regiments-Commandant, deze laatste omstandigheid niet wetend, klager tijdens de oefening heeft berispt en in verontwaardiging o.m. de uitdrukking heeft gebezigd: „Ben je bedonderd?”.

dat klager, door deze uitdrukking zich bezwaard gevoelende, zich schriftelijk tot dien commandant heeft gewend o.a. met het verzoek hem, klager, „niet meer voor de vraag te stellen of hij bedonderd is, „aangezien een dergelijke vraag voor hem, als gezond Nederlander, „prikkelend en van ongunstigen invloed op zijn humeur is.”;

Overwegende dat klager heeft verklaard, dat hij niet inziet, dat de motiveering van zijn vorenstaand verzoek in strijd is met den eerbied, dien hij aan zijn Regiments-Commandant is verschuldigd;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard, dat hij de motiveering van klager's verzoek zóó weinig zakelijk acht, dat het hem is voorgekomen dat dit verzoek door klager niet ernstig gemeend, doch ironisch bedoeld was;

Overwegende dat, waar het voor ieder zonder meer duidelijk moet zijn waarom de woorden „ben je bedonderd?” niet behoorden te zijn gebezigd, klager had moeten volstaan met enkel te verzoeken, deze woorden tegenover hem niet weder te gebruiken, en de door hem gegeven uitweiding niet anders kan worden verklaard dan uit zucht om zijn meerdere te doen gevoelen, hoezeer deze zich tegenover hem zou hebben misdragen; dat dan ook naar 's Hofs oordeel de door klager in zijn verzoek gebezigde termen blijk geven van gebrek aan eerbied tegenover zijn Regiments-Commandant en klager zich derhalve aan een krijgstuchtelijk vergrijp, als bedoeld in artikel 2 no. 1 der Wet op de Krijgstucht, heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat de strafreden het gepleegde vergrijp op juiste wijze omschrijft en de opgelegde straf van twee dagen licht arrest zeker niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der IVde Infanterie-Brigade op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den Commandant der IVde Infanterie-Brigade, en een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Oorlog.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking d.d. 17 April 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Het zich niet gedragen zooals van een onderofficier had mogen worden verwacht, door, bij den optocht van demonstreerend rijksper-

soneel op 25 October 1924, zich met een aantal eveneens in uniform gekleede militairen der Zeemacht op zeer in het oog vallende wijze langs den weg welken de optocht nam, op te stellen en de leiding van die militairen te nemen, althans aanwijzingen aan hen te geven.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 18 Maart 1925, van den sergeant der Mariniers P., destijds dienende aan boord van Hr. Ms. „Gelderland”, thans dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroep naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingebracht over de hem op 27 November 1924 door zijn Commandant, den Kapitein-ter-zee K., opgelegde straf van zes dagen verzuwaard arrest en over de daarbij behorende strafreden, luidende:

„1e. Zich niet gedragen zooals van een goed onderofficier verwacht mag worden, door te handelen tegen den geest van een door den Vice-Admiraal, Commandant der Marine te Willemsoord, gegeven en hem bekende order, waarbij het deelnemen in uniform aan een optocht met borden en banieren te 's-Gravenhage op 25 October 1924 werd verboden; feitelijk die order ontdoken op eene wijze, in strijd met de krijgstucht en tot schade van den goeden naam der Zeemacht door:

„zich zeer kenbaar en in het oogvallend op te stellen langs den door den optocht te nemen weg bij een, vóór het trottoir en vóór het burgerpubliek gerangeerden, aangroeienden troep schepelingen, waarbij hij met een gedeelte daarvan (\pm 20 man) bemoeienis heeft gehad.

„2e. Een niet geheel juiste verklaring afgelegd bij het onderzoek sub 1o.”;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden, waaronder de op 14 Maart 1925 door den Commandant der Marine te Willemsoord genomen beslissing, waarbij het beklag ongegrond is verklaard, de omschrijving der strafreden is gewijzigd in:

„1e. Nadat hij op 25 October j.l. bij de Boschbrug te 's-Gravenhage een optocht van demonstreerend Rijkspersoneel, waarin doeken met opschriften en transparanten, die de ontevredenheid jegens de Regeering in verband met door haar genomen maatregelen uitdrukten, meegevoerd werden, had zien passeeren, en, terwijl hem bekend was, dat het aan militairen der Zeemacht verboden was, in uniform aan den optocht deel te nemen, met een aantal in uniform gekleede militairen der Zeemacht, zoowel gegraduateerden als niet-graduateerden, zich begeven naar den Hofweg en, wetende dat de optocht dien weg bij de Kapelsbrug weer zou passeeren, de leiding genomen, althans aanwijzingen gegeven, bij het op zeer in

„het oog vallende wijze opstellen van die militairen vóór en op het „trottoir en vóór het overige op de Kapelsbrug aanwezige publiek.

„2e. Een niet geheel juiste verklaring afgelegd bij het onderzoek sub 1o.”

en de opgelegde straf is gehandhaafd;

Gehoord klager en als getuigen onder eede: N., sergeant-majoor der mariniers, F., zonder beroep, echtgenoot van N. voornoemd, wonende te 's-Gravenhage, K., gepensionneerd-adjutant-onderofficier der mariniers, wonende aldaar, en V., sergeant der mariniers, dienende aan boord van Hr. Ms. „Schorpioen”;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat de volgende getuigen hebben verklaard:

1. N., sergeant-majoor der Mariniers:

dat hij, in burgerkleeding, op Zaterdag den 25en October 1924, des namiddags te ongeveer halfvijf, met zijne echtgenoot en den gepensionneerd-adjutant-onderofficier der Mariniers K. op het trottoir van den Hofweg te 's-Gravenhage vóór den winkel van V. heeft gestaan om te wachten op den optocht van rijksperoneel, welke dat punt zou passeeren;

dat aan den overkant van den Hofweg op het trottoir een groot aantal burgers stond te wachten;

dat na ongeveer tien minuten een troep van een twintigtal in uniform gekleede marineschepelingen, w. o. korporaals, matrozen en mariniers, kwam aanmarcheeren uit de richting Spui of Lange Poten en gaande in de richting Hofweg;

dat links van dezen troep liep de hem bekende sergeant der Mariniers P., in uniform gekleed en met een cape over den linkerarm;

dat getuige zich in den persoon van P., die vroeger naast hem heeft gewoond en dien hij wel gedurende vijf minuten heeft gadeslagen, niet kan vergissen;

dat de troep halt hield en links front maakte, juist tegenover de plaats, waar hij, getuige, met de in zijn gezelschap zich bevindende personen stond;

dat klager, die toen met het gezicht naar den troep en met den rug naar hem, getuige, stond gekeerd, een paar armbewegingen maakte; dat vervolgens de schepelingen langs den weg vóór het trottoir en vóór de op het trottoir zich bevindende burgers stonden opgesteld;

dat hij kort daarop heeft gezien, dat klager zich op den rechtervleugel van den troep plaatste, al hetwelk hem, getuige, tegen de in zijn gezelschap zich bevindende personen de opmerking deed maken: „Kijk, daar staat P., daar moet je nu juist P. voor hebben om zich „zoo aan te stellen.”;

dat verderop naar de zijde van het Buitenhof een aantal onderofficieren van de Zeemacht stond onder wie de hem bekende sergeant der Mariniers V.;

dat, toen kort daarna de optocht van rijksperoneel, welke kwam

aanloopen uit de richting van het Spui, ter hoogte van den bovenbedoelden troep schepelingen was gekomen, uit dien stoet verscheidene malen „hoera” is geroepen;

dat hij niet heeft gehoord, dat het hoerageroep door de schepelingen werd beantwoord;

2. F., echtgenoot van N. voornoemd:

dat zij op 25 October 1924 met haar echtgenoot en den heer K. vóór den winkel van V. op het trottoir van den Hofweg te 's-Gravenhage staande, heeft gezien, dat de sergeant P., dien zij reeds geruimen tijd kende, — hij was vroeger hun buurman — vóór een troepje schepelingen vóór het trottoir aan de overzijde ter hoogte van den winkel van de firma Gebr. Gerzon stond;

dat zij hem tegenover deze schepelingen eenige armbewegingen heeft zien maken;

dat haar echtgenoot korten tijd daarna de opmerking heeft gemaakt: „Kijk, daar staat P., net iets voor hem”, of iets dergelijks;

3. K., gepensionneerd-adjudant-onderofficier der Mariniers;

dat hij op Zaterdag den 25en October 1924, toen hij des namiddags te ongeveer halfvijf op het trottoir van den Hofweg te 's-Gravenhage met den getuige N. en diens echtgenoot vóór den winkel van V. stond om te wachten op den optocht van rijkspersoneel, welke dat punt zou passeeren, heeft gezien dat een groepje van ongeveer 20 schepelingen zich aan de overzijde van den weg in het „voorste gelid” der toeschouwers opstelde;

dat hij getuige N., de opmerking heeft hooren maken, dat de sergeant P. zich ook bij deze schepelingen bevond;

dat hij, getuige, ongeveer 15 Meter verder, gerekend van den rechtervleugel van genoemd groepje schepelingen, een vijftal in uniform gekleede marine-onderofficieren, die kort vóór genoemd groepje ter plaatse waren gekomen, heeft zien staan;

4. V., sergeant der Mariniers:

dat hij op Zaterdag 25 October 1924 des namiddags met een viertal onderofficieren der Marine, allen, evenals hij zelf, in uniform gekleed, op het trottoir van den Hofweg te 's-Gravenhage aan de zijde van het magazijn van de firma Gebr. Gerzon, dus schuin tegenover den winkel van V., heeft gestaan om den optocht van rijkspersoneel te zien passeeren;

dat, toen hij, getuige, en de in zijn gezelschap zich bevindende personen op de bovenaangegeven plaats aankwamen, aldaar reeds een troep in uniform gekleede marineschepelingen (matrozen, mariniers en korporaals) op één rij vóór het trottoir geschaard stond, en dat klager, met wien hij even te voren in de omgeving van de Maliebaan had kennis gemaakt, in uniform gekleed vóór dien troep stond;

dat bij het voorbijtrekken van den stoet van rijkspersoneel uit dien stoet, zowel als uit de groep schepelingen, bij herhaling „hoera” geroepen werd;

dat in den stoet bordes en transparanten werden megedragen en hij, getuige, één bord heeft opgemerkt, waarop stond: „C.A.M.B.O.”

en één waarop stond: „B. v. M. M. P.; wij willen niet terug naar de waschbalie”, of iets dergelijks;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij op Zaterdag 25 October 1924 na afloop van de vergadering van personeel in overheidsdienst in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te 's-Gravenhage, welke vergadering hij met toestemming van zijne chefs had bijgewoond, den optocht wilde zien, welke in het Malieveld aldaar werd georganiseerd;

dat hij, bekend zijnde met het verbod om in uniform aan dien optocht deel te nemen, voorkomende in de Beschikking d.d. 16 October 1924 van den Commandant der Marine te Willemsoord, niet het veld is opgegaan, doch is blijven wachten bij de Boschbrug;

dat, nadat de stoet langs hem, klager, was getrokken, hij dezen nogmaals wilde zien en daartoe met nog eenige andere onderofficieren over het Binnenhof en door de Hofstraat naar de Kapelsbrug is gegaan, waar hij op een haag van wel vijf rijen wachtende menschen is gestuit;

dat hij moeite heeft gedaan om in een der voorste rijen van het publiek te komen, hetgeen hem inderdaad is gelukt;

dat, terwijl hij op den optocht stond te wachten, nog wel een honderdtal militairen van de Zeemacht ongeveer terzelfde plaatse is gekomen;

dat hij voortdurend zijn cape over den linkerarm heeft gedragen;

dat hij ontkent bemoeienis gehad te hebben met een twintigtal schepelingen, of met een zoodanigen troep te zijn komen aanmarcheeren, zooals door den getuige N. is verklaard, en ook ontkent aan een troep aanwijzingen te hebben gegeven door het maken van armbewegingen;

Overwegende dat klager's vorenstaande opgave, in hoofdzaak hierop neerkomende dat hij slechts als gewoon toeschouwer tusschen het publiek de demonstranten heeft zien voorbijtrekken, niet kan worden aanvaard en als in strijd met de waarheid moet worden verworpen;

dat dan ook bij onderzoek is komen vast te staan, dat klager inderdaad op 25 October 1924 bij de Boschbrug te 's-Gravenhage een optocht van demonstreerend rijkspersoneel, in welken optocht doeken met opschriften en transparanten, die de ontevredenheid jegens de Regering in verband met door haar genomen maatregelen uitdrukten, heeft zien passeeren en, terwijl hem bekend was, dat het aan militairen der Zeemacht verboden was in uniform aan den optocht deel te nemen, met een aantal in uniform gekleede militairen der Zeemacht, zoowel gegradueerden als niet-gegradueerden, zich heeft begeven naar den Hofweg om dien optocht daar opnieuw te zien voorbijgaan, en voorts dat hij de leiding heeft genomen, althans aanwijzingen heeft gegeven, bij het aldaar op zeer in het oog vallende wijze opstellen van militairen vóór en op het trottoir en vóór het overige aldaar aanwezige publiek;

Overwegende dat de strafreden, zooals die in de door den Com-

mandant der Marine te Willemsoord genomen beslissing is geformuleerd, klager's vergriep tegen de krijgstucht met juistheid omschrijft;

Overwegende ten aanzien van de opgelegde straf, dat klager zich geenszins heeft gedragen zooals van een goed onderofficier had mogen worden verwacht, zelfs al zoude met betrekking tot de gehouden betooging geenerlei order zijn uitgevaardigd;

dat hij immers reeds uit eigen beweging zich ervan had moeten onthouden, op eenigerlei wijze mee te doen aan de tegen de Overheid gerichte ontevredenheidsbetooging, daar hij moest begrijpen dat eene dergelijke handelwijze van een onderofficier de krijgstucht schaadt en aan den goeden naam van de Zeemacht slechts afbreuk kan doen;

dat, alle omstandigheden en mogelijke gevolgen in aanmerking genomen, deze straf dan ook niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den Commandant der Marine te Willemsoord, een aan den Advocaat-Fisikaal en een aan den Minister van Marine.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 1 Mei 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Genls. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Schoutbij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Het als commandant van een grenspatrouille en als zoodanig o.m. belast met het beletten van den invoer van sommige goederen, slap optreden tegen den bestuurder van een automobiel, komende uit de richting van de grens, die niet voldeed aan het sein tot halt houden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 22 Maart 1925, van E., sergeant bij de Groep Winterswijk, afdeeling Arnhem, der 5de Compagnie Politietroepen, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van het Korps Politietroepen ingebracht over de hem op 23 Februari 1925 door zijn compagnies-commandant op-

gelegde straf van acht dagen licht arrest en over de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Als commandant eener grenspatrouille op ongeveer een kilometer van de grens slap opgetreden tegen den bestuurder van een „automobiel, dien hij in de ochtendschemering uit de richting van „de grens zag naderen, toen die bestuurder niet voldeed aan het „duidelijk waarneembare sein tot halt houden.”,

bij welke beslissing het beklag ongegrond is verklaard met handhaving van straf en strafreden;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan dat klager in den vroegen morgen van Maandag 16 Februari 1925 met een soldaat der Militaire Politie grensbewakings-patrouilledienst heeft verricht op den Kottenschen weg te Winterswijk, op \pm 1000 Meter van de Nederlandsch-Duitsche grens, o.a. om het overschrijden der grens door vreemdelingen, die niet aan bepaalde eischen voldoen, alsmede den invoer van goederen als wapenen, munitie, cocaïne enz., tegen te gaan;

dat klager dien ochtend een personenauto uit de richting van de grens heeft zien aankomen en, na den tot de patrouille behoorenden soldaat te hebben gelast zich 50 Meter meer naar binnen op te stellen, overeenkomstig zijne Instructie aan den bestuurder het teeken heeft gegeven om halt te houden, zulks echter zonder resultaat, daar de bestuurder — klaarblijkelijk met opzet, immers hij reed klager, die zich midden op den weg had geposteerd, door rechts uit te halen voorbij, — daaraan geen gevolg heeft gegeven;

dat klager, onmiddellijk nadat de auto hem was voorbijgereden, alleen heeft getracht het nummer op te nemen, hetgeen evenmin resultaat had omdat het nummer geheel met modder was bedekt, maar verder niets heeft gedaan en ook den soldaat van de patrouille, dien hij trouwens reeds van te voren had kunnen en moeten instrueren om krachtdadig op te treden, niets anders heeft laten doen om de auto tot stilstand te brengen dan het geven van het teeken;

dat de auto vervolgens dan ook den mede tot deze patrouille behoorenden en evenals klager met karabijn en klewang gewapenden soldaat der Militaire Politie is voorbijgereden;

dat het aan klager reeds binnen ongeveer 10 minuten na dit voorval is gelukt te weten te komen, wie de eigenaar van de auto was, zulks door het spoor van de auto te volgen, zijnde hem daarbij gebleken, dat het spoor leidde naar het laatste café op Nederlandsch gebied, waar die eigenaar, een berucht smokkelaar, woonachtig was;

Overwegende dat klager heeft aangevoerd, dat zijn optreden op 16 Februari 1925 niet „slap” is geweest, niet alleen omdat hij reeds

zoo korten tijd nadat de auto aan de patrouille was voorbijgereden uit eigen beweging had weten op te sporen wie de eigenaar ervan was, maar óók omdat hem geen middelen ten dienste stonden om den autobestuurder te doen halt houden, ook nu deze zich — behalve aan de overtreding van artikel 9 aanhef en 1o. der Motor- en Rijwielwet en aan het misdrijf van artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht — blijkens zijn gedrag tegenover hem en den soldaat der patrouille zeer waarschijnlijk nog schuldig maakte aan verboden invoer;

Overwegende dat dit verweer niet kan worden aanvaard, omdat de aan klager als patrouille-commandant bepaaldelijk opgedragen handhaving van de gewichtige bepalingen nopens den verboden invoer ten eenenmale onvoldoende is geschied, waar de bestuurder van den automobiel zonder eenigerlei hinder te ondervinden, zelfs zonder dat hem duidelijk was gemaakt, dat doorrijden met geweld zou worden gekeerd, de patrouille heeft kunnen passeeren en daardoor in de gelegenheid is geweest hetgeen eventueel aan verboden waar in de auto werd vervoerd in veiligheid te brengen;

Overwegende dat klager's optreden op 16 Februari 1925 dan ook terecht als „slap” is aangemerkt;

Overwegende dat in de strafreden, die overigens in hoofdzaak het gepleegde vergrijp tegen de krijgstucht met juistheid omschrijft, alsnog tot uitdrukking behoort te komen, dat aan klager bijzonderlijk was opgedragen, het overschrijden der grens door vreemdelingen, die niet aan bepaalde eischen voldoen, alsmede het invoeren van goederen als wapenen, munitie en cocaïne, te beletten;

Overwegende dat de opgelegde straf van acht dagen licht arrest niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzig de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Als commandant eener grenspatrouille en bijzonderlijk opdracht hebbende het overschrijden der grens door vreemdelingen, die niet aan bepaalde eischen voldoen, alsmede het invoeren van goederen als wapenen, munitie en cocaïne, te beletten, op ongeveer een kilometer van de grens slap opgetreden tegen den bestuurder van een automobiel, dien hij in de ochtendschemering uit de richting van de grens zag naderen, toen die bestuurder niet voldeed aan het duidelijk waarneembare sein tot halt houden.”;

Bepaalt, dat deze gewijzigde strafreden in klager's straflijst zal worden ingeschreven in plaats van die, waarover beklag;

Bepaalt voorts, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den Commandant van het Korps Politietroepen, een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Oorlog.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 12 Juni 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

*Implicite beslist dat de Hoofdinstruceur van een regiment ook ten aanzien van strafbare feiten die geen verband houden met oefening en opleiding, de autoriteit is, bij wie een militair, behoorend tot een der compagnieën ter standplaats van dien Hoofdinstruceur, die door zijn compagniescommandant krijgstucltelijk is gestraft, op grond van art. 61 W. K. zijn beklag moet doen.*¹⁾

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 28 April 1925, van den sergeant D., dienende bij de 1ste Schoolcompagnie van het 18de Regiment Infanterie, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Majoor, Hoofdinstruceur van het 18de Regiment Infanterie, ingebracht over de hem op 25 April 1925 door zijn Compagnies-Commandant, den Kapitein S., opgelegde straf van twee dagen licht arrest en over de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Als sergeant-planton achterhek zich onnoodig in het planton-„huisje opgehouden.”,

bij welke beslissing — op 28 April 1925 ter kennis van klager gebracht — het beklag ongegrond is verklaard met handhaving van straf en strafreden;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager en als getuige den Kapitein B., dienend bij het 5de Regiment Infanterie;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager heeft verklaard:

dat hij op 24 April 1925, des voormiddags van 6 u. 30 tot 8 u., gekleed in veld-tenuë met overjas, den dienst van sergeant-planton achterhek in de Infanterie-kazerne te Amersfoort heeft verricht;

dat hij, na geruimen tijd buiten te hebben gestaan, des n.m. omstreeks 7 uur in het plantonhuisje is gegaan ten einde zich te ver-

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 581.

warmen, daar het dien morgen, hoewel het niet regende, koud, ongunstig weder was;

dat naar zijne meening de consignes, daartoe volkomen de bevoegdheid verleenen, immers inhouden dat de sergeant-planton zich bij ongunstig weder in het plantonhuisje mag ophouden;

Overwegende dat de Kapitein B. als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij klager op 24 April 1925 des voormiddags te omsteeks 7 uur heeft aangetroffen in het plantonhuisje;

dat klager op de vraag, waarom hij zijn dienst niet buiten vervulde, heeft geantwoord, dat hij het weder te koud vond om buiten te staan;

dat deze reden hem, getuige, niet gegrond is voorgekomen, omdat het weder beslist niet ongunstig te noemen was en er voor klager voldoende gelegenheid bestond om zich door heen en weer loopen te verwarmen;

dat het den laatsten tijd reeds betrekkelijk dikwijls was voorgekomen, dat de sergeanten-planton hun dienst met te weinig ijver vervulden;

dat hij in verband met het vorenstaande rapport heeft uitgebracht aan klager's compagnies-commandant;

dat hij zich den 19den Mei 1925 schriftelijk nog heeft gewend tot het Koninklijk Nederlandsch Metereologisch Instituut, ten einde weerkundige gegevens over den ochtend van 24 April 1925 te verkrijgen, waarop aan hem in een aan het Hof overgelegd schrijven door de Directie van genoemd Instituut, o.m. is geantwoord: dat den 24sten April 1925 van 6 tot 12 uur v.m. bijna voortdurend zonneschijn was met afwisselende bewolking; dat de luchttemperatuur in dit tijdsverloop is toegenomen van 43° F. tot 50° F.; dat de gemiddelde windsnelheid bedroeg 7 M. per seconde (matige windkracht) en de barometerstand was 755 mM.; dat men mag aannemen, dat te Amersfoort het weder toen ook dit karakter had, en dat zulk weder voor een persoon, die zijn dagtaak ook in de buitenlucht te verrichten heeft, gunstig is te noemen;

Overwegende dat klager's verweer, dat hij in verband met de ongunstige weersgesteldheid gerechtigd was zich eenigen tijd in het plantonhuisje op te houden, niet in overeenstemming is met de vorenstaande stellige verklaring en dit verweer als onaannemelijk moet worden verworpen;

dat dan ook is komen vast te staan, dat klager inderdaad op 24 April 1925 als sergeant-planton achterhek zich onnoodig in het plantonhuisje heeft opgehouden;

Overwegende dat de strafreden dit vergrijp tegen de krijgstucht met juistheid omschrijft en de opgelegde straf van twee dagen licht arrest niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Hoofdinstructeur van het 18de Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den Hoofdinstructeur van het 18de Regiment Infanterie, een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Oorlog.

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 9 December 1924.

(1923, D. No. 308; I. No. 34).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Art. 48 (2) der Pensioenwet 1922, Stbl. no. 240, — zooals dat artikel luidde voor de daarin bij de Wet van 30 Juni 1923, Stbl. no. 307, aangebrachte wijzigingen.

De stelselmatige inkrimping van het aantal ambtenaren, bepaaldelijk aan de Departementen van algemeen bestuur is te beschouwen als een algemeene reorganisatie van 's Rijks dienst, die ten aanzien van de afdeling Crisiszaken (voormalig Departement van Landbouw) heeft geleid tot een zóó aanmerkelijke en zóó stelselmatige verandering in de samenstelling van het lager personeel, dat die afdeling, te dien opzichte, als nieuw georganiseerd moet worden aangemerkt. Het aan klager verleend ontslag is dus te beschouwen als een gevolg van een nieuwe organisatie van zijn dienstvak.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

A. te B., klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. de V., te Amsterdam,

tegen:

den Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. E. G. v. B., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat de feiten aangaat:

Overwegende dat klager, die sedert 28 September 1914 onafgebroken in tijdelijken dienst van het Rijk werkzaam is geweest, aanvankelijk bij het Departement van Oorlog en later bij dat van Landbouw, Nijverheid en Handel, waar hij werkzaam was als amb-

tenaar bij de afdeeling Crisisarchieven, bij beschikking van den toenmaligen Minister, hoofd van laatstgemeld Departement, van 28 November 1922 met ingang van 1 Maart 1923 is ontslagen;

Overwegende dat in verband met de opheffing van het Departement van Landbouw de voormelde afdeeling is overgebracht naar het Departement van Financiën en dat klager tot den dag, waarop zijn ontslag inging, als ambtenaar in die afdeeling aan laatstgemeld Departement werkzaam is gebleven;

Overwegende dat hij den Pensioenraad heeft verzocht om toekenning van pensioen ingevolge de bepaling van art. 48 (2) der Pensioenwet 1922;

Overwegende dat de Pensioenraad, overwegende dat klager op het tijdstip van zijn ontslag den leeftijd van 65 jaren nog niet had bereikt, dat blijkens mededeeling van den Minister van Financiën zijn ontslag niet een gevolg was van opheffing van zijn betrekking, noch van een nieuwe organisatie van het dienstvak, waartoe hij behoorde en dat niet is aangetoond, dat hij uit hoofde van ziekten of gebreken ongeschikt is voor de verdere waarneming van zijn betrekking, bij beslissing van 17 September 1923 op dit verzoek afwijzend heeft beschikt;

Overwegende dat de Pensioenraad bij nadere beslissing van 26 October 1923 heeft afgewezen het door klager tegen de eerstgemelde beslissing ingebrachte bezwaar, hierop neerkomende, dat zijn ontslag verband hield met de omstandigheid, dat een ander wegens reorganisatie van een ander dienstvak ontslagen ambtenaar in zijn plaats is aangesteld;

Overwegende dat deze nadere beslissing berust op de overweging, dat art. 48 (2) eischt, dat de reorganisatie moet hebben plaats gehad in het dienstvak, waartoe de ontslagen ambtenaar behoorde;

Overwegende dat klager in zijn tegen deze nadere beslissing gericht klaagschrift dezen Raad heeft verzocht, de beslissingen van den Pensioenraad ten aanzien van zijn recht op pensioen te vernietigen en hem te stellen in het genot van pensioen krachtens art. 48 (2) der Pensioenwet 1922, zooals deze wet luidde vóór de daarin met ingang van 1 Juli 1923 gebrachte wijzigingen;

Overwegende dat de Pensioenraad bij contra-memorie de juistheid zijner beslissingen heeft verdedigd, bepaaldelijk op grond van een brief van den Minister van Financiën van 16 April 1923, waarin wordt verklaard, dat de opheffing van het Departement van Landbouw voor klager slechts tot gevolg heeft gehad, dat hij met de afdeeling crisisarchieven naar het Departement van Financiën is overgegaan,

dat tusschen de overplaatsing naar dit Departement en het ontslag niet het geringste verband bestaat en dat klager alleen is ontslagen, omdat het wenschelijk werd geacht, hem door een als gevolg van de reorganisatie van *een ander* dienstvak ontslagen vast ambtenaar te vervangen;

Wat het recht betreft:

Overwegende dat de Pensioenraad op goede gronden heeft geoordeeld, dat klager slechts dan recht heeft op pensioen, wanneer hij valt onder de bepaling van art. 48 (2) der Pensioenwet 1922, zooals die luidde vóór de daarin bij de wet van 30 Juni 1923, St. 307, gebrachte wijzigingen, dus wanneer hij is ontslagen hetzij op grond van opheffing van zijn betrekking, hetzij op grond van reorganisatie van zijn dienstvak;

Overwegende dat de opheffing van het Departement van Landbouw niet heeft geleid tot opheffing van klagers betrekking, daar hij met de afdeling Crisisarchieven naar het Departement van Financiën is overgegaan;

Overwegende dat ook het aan klager en andere soortgelijke tijdelijk aangestelde ambtenaren bij de bedoelde afdeling gegeven ontslag, waarbij de bedoeling was om hen te vervangen door elders overcompleet geworden vast aangesteld personeel, niet met opheffing hunner betrekkingen is gelijk te stellen;

Overwegende dat dus alleen nog is te beslissen, of het ontslag is verleend op grond van een nieuwe organisatie van klagers dienstvak;

Overwegende dat de juiste gang van zaken, die tot het ontslag heeft geleid, is medegedeeld in een brief van den Minister van Financiën aan den Pensioenraad van 3 April 1924, luidende:

„Ter voldoening aan het in nevensvermeld schrijven vervat verzoek heb ik de eer Uwen Raad het volgende mede te deelen.

Aan het einde van de maand November van het jaar 1922 waren ten dienste van het verwerken van de archiefbescheiden van de vroegere crisisinstellingen 13 ambtenaren in tijdelijken dienst bij het Rijk werkzaam. Door den toenmaligen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, onder wiens Departement het desbetreffende bureau destijds ressorteerde, is toen met ingang van 1 Maart 1923 aan 11 leden van dit personeel eervol ontslag uit hunne tijdelijke dienstbetrekking verleend. Dit ontslag was gegrond op de overweging, dat, waar het zich liet aanzien dat dit bureau nog meerdere jaren zou moeten worden bestendigd, ter besparing van de uit deze instelling voor het Rijk voortvloeiende kosten een vervanging van het tijdelijk personeel door op wachtgeld gestelde ambtenaren in vasten dienst noodig was. Tot degenen aan wie ontslag werd verleend behoorde ook de Heer A. Later bleek, dat het wenschelijk was ter voorkoming van al te groote storing in den dienst de vervanging van het personeel meer geleidelijk te doen geschieden, dan aanvankelijk mogelijk werd geacht. In verband hiermede werd in de maand Maart 1923 het ontslag voor een vijftal personen, op wier behoud door den leider van het betreffende bureau in de eerste plaats prijs werd gesteld, ingetrokken. Tot dit vijftal personen behoorde niet de Heer A., wiens ontslag derhalve bestendigd bleef.

De meerbedoelde vervanging heeft ten vorige jare geleidelijk voortgang gehad. Aan het einde van het vorige jaar waren bij het bureau werkzaam 5 wachtgelders en 4 tijdelijke ambtenaren. Een toenmaals ingesteld onderzoek wees uit, dat het wenschelijk was, de taak van

het bureau aanmerkelijk in te perken en in de methode van werken eene beduidende wijziging te brengen. Een en ander zal tot gevolg hebben, dat het bureau zijn taak zal kunnen beëindigen in de eerste helft van het volgende jaar. In verband hiermede moest echter worden afgezien van het voornemen de 4 hierboven bedoelde ambtenaren in tijdelijken dienst, die thans nog bij het bureau werkzaam zijn en die in het werk geroutineerd zijn, door wachtgelders te vervangen.”;

Overwegende dat deze Raad — lettende op de in dezen brief gegeven uiteenzetting en rekening houdende met de algemeen bekende omstandigheid, dat in de laatste jaren ernstig wordt gestreefd naar bezuiniging in 's Rijks dienst, bepaaldelijk door beperking van het aantal ambtenaren en dat de opheffing van het Departement van Landbouw van dat streven een rechtstreeksch gevolg is — van oordeel is dat de stelselmatige inkrimping van het aantal ambtenaren, bepaaldelijk aan de Departementen van algemeen bestuur, is te beschouwen als een algemeene reorganisatie van 's Rijks dienst, die zoo niet alle dan toch onderscheidene takken van den dienst in hooge mate heeft beïnvloed en bepaaldelijk ten aanzien van de afdeeling Crisisarchieven heeft geleid tot een zoo aanmerkelijke en zoo stelselmatige verandering in de samenstelling van het lagere personeel, dat die afdeeling te dien opzichte als nieuw georganiseerd moet worden aangemerkt;

Overwegende dat bij deze opvatting het aan klager verleende ontslag is te beschouwen als een gevolg van een nieuwe organisatie van zijn dienstvak, zoodat de gestelde vraag bevestigend moet worden beantwoord;

Overwegende dat alzoo klager, wien geen wachtgeld is toegekend en die blijkens zijn door den Pensioenraad overgelegde en door het Departement van Oorlog en dat van Financiën accoord bevonden staat van dienst een voor pensioen geldigen diensttijd van 8 jaar, 5 maanden en 1 dag in rekening kan doen brengen, zijnde de diensttijd, vooafgaande aan 1 Juli 1922, voor pensioen ingekocht, na zijn op 1 Maart 1923 ingegaan ontslag met ingang van dien dag ingevolge art. 48 (2) en (5) in verband met art. 54 (1) en (2) der (ongewijzigde) Pensioenwet 1922 recht heeft op een pensioen tot een bedrag van 30 % van de middelsom der pensioensgrondslagen over de laatste drie jaren, onmiddellijk aan den dag van het ontslag vooafgaande;

Overwegende dat over de zooeven bedoelden termijn de pensioensgrondslag doorlopend *f* 2100 heeft bedragen, zoodat het jaarlijksche bedrag van het pensioen moet worden vastgesteld op *f* 630;

Recht doende in Naam der Konigin!

Vernietigt de voormelde beslissingen van den Pensioenraad van 26 October en 17 September 1923;

Kent, met ingang van 1 Maart 1923, aan klager een pensioen toe tot een bedrag van zes honderd dertig gulden per jaar.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 17 Maart 1925.

(1925. D. N°. 4; I. N°. 10).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

*Artt. 48 (3) en 176 van de Pensioenwet 1922 (Stbl. n°. 240).**Artt. 3d en 13 van de vervallen Burgerlijke Pensioenwet (Wet van 9 Mei 1890, Stbl. n°. 78).**Ontstaat het recht op „uitgesteld pensioen” met het ontslag of wel op den dag waarop de onslagen ambtenaar den 65-jarigen leeftijd bereikt? **Niet beslist.** Waar beide tijdstippen vielen vóór den datum van inwerkingtreding van de Pensioenwet 1922 moet in casu de aanspraak op pensioen beoordeeld worden naar de vervallen Burgerlijke Pensioenwet.*

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

Z. te Y., klager voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: H. M. R., te 's-Gravenhage,

tegen:

den Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. E. G. v. B., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden:

Wat de feiten aangaat:

Overwegende dat klager, die met ingang van 29 April 1904 uit 's Rijks dienst is ontslagen en die op 6 April 1919 den leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, bij adres van 10 Januari 1924 den Pensioenraad heeft verzocht, hem pensioen te willen verleen krachtens art. 48 (3) der Pensioenwet 1922;

Overwegende dat de Pensioenraad bij beslissing van 15 Augustus 1924 dit verzoek heeft afgewezen, gelet op de artikelen 48 en 176 der Pensioenwet 1922 en de artikelen 3 en 13 der thans vervallen Burgerlijke Pensioenwet, en op de volgende gronden:

dat belanghebbende, die met ingang van 29 April 1904 is ontslagen, op 6 April 1919, derhalve vóór het in werking treden van de Pensioenwet 1922 — 1 Juli 1922 — den 65-jarigen ouderdom heeft bereikt;

dat dus zijn recht op pensioen moet worden getoetst niet — zooals belanghebbende meent — aan het 3e lid van artikel 48 der Pensioenwet 1922, doch aan artikel 3d, 2e alinea der thans vervallen Burgerlijke Pensioenwet;

dat hij echter volgens laatstgenoemde wetsbepaling, juncto artikel 13 dier wet, geen recht heeft op pensioen, omdat hij is ontslagen om een der in dat artikel vermelde redenen;

Overwegende dat klager tegen deze beslissing een bezwaarschrift heeft ingediend, waarop de Pensioenraad bij nadere beslissing van 11 December 1924 het ingebrachte bezwaar ongegrond heeft verklaard uit overweging, dat onder de werking der Burgerlijke Pensioenwet en volgens de Pensioenwet 1922 het recht op uitgesteld pensioen ontstond, respectievelijk ontstaat op het tijdstip van het bereiken van den 65 jarigen leeftijd of van het intreden van door invaliditeit veroorzaakte ongeschiktheid voor het vervullen van de vroeger bekleede betrekking, zoodat, waar reclamant vóór 1 Juli 1922 — tijdstip van het in werking treden van de Pensioenwet 1922 — den leeftijd van 65 jaren bereikte, krachtens artikel 176 dier wet zijn recht op pensioen aan de vroegere Burgerlijke Pensioenwet getoetst moet worden en hij op den in de bestreden beslissing aangevoerden grond niet krachtens laatstgenoemde wet kan worden gepensionneerd;

Overwegende dat klager in zijn tegen deze nadere beslissing gericht klaagschrift zijn aanspraak volgens art. 48 (3) handhaaft en een beslissing van den Centralen Raad van Beroep verzoekt, daar hij meent, als zijnde 65 jaar vóór het inwerking treden van de Pensioenwet 1922, recht op pensioen te hebben gekregen op den datum van ingang der nieuwe wet, welk recht niet vervallen kan zijn door de wijziging, welke die wet onderging;

Overwegende dat geen contra-memorje is ingediend;

Wat het recht betreft:

Overwegende dat, daargelaten of het recht op uitgesteld pensioen ingevolge de beide genoemde wetten ontstaat met het ontslag van den betrokken ambtenaar dan wel op den dag, waarop hij den 65-jarigen leeftijd bereikt, en of art. 48 (3) der Pensioenwet wel ooit toepassing kan vinden ten aanzien van hen, die vóór de inwerkingtreding dier wet zijn ontslagen, in ieder geval voor dezen klager, die reeds in 1919 den leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, dat recht vóór die inwerkingtreding had moeten zijn ontstaan, waaruit, mede in verband met de bepaling van art. 176 der Pensioenwet 1922, voortvloeit, dat zijn aanspraak op pensioen uitsluitend naar de bepalingen der Burgerlijke Pensioenwet moet worden beoordeeld;

Overwegende dat de Pensioenraad terecht en op goede gronden heeft geoordeeld, dat klager naar die wet geen aanspraak heeft op pensioen, wat trouwens in het klaagschrift feitelijk en door klagers gemachtigde ter terechtzitting uitdrukkelijk is toegegeven;

Overwegende dat dus de beslissing, waarvan beroep, juist is;

Recht doende in Naam der Koningin!

Bevestigt de beslissing, waartegen het beroep is gericht.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 31 Maart 1925.

(1924. D. N°. 112; I. N°. 12).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Art. 15 der oude Burgerlijke Pensioenwet (Wet van 9 Mei 1890, Stbl. n°. 78) j^o. Art. 12 K. B. 17 Maart 1914 (Stbl. n°. 150).

Artt. 127 (1) b, 130 en 170 der Pensioenwet 1922 (Stbl. n°. 240).

In casu kan de onder 2 gegeven beslissing van den Pensioenraad van belang zijn voor het bedrag van het eventueel toe te kennen pensioen. De Minister van Financiën is dus bevoegd te dien aanzien hooger beroep in te stellen.

Uit het ontbreken in de hierboven genoemde oude Burgerlijke Pensioenwet van eene bepaling, als die vervat in art. 130 der Pensioenwet 1922, moet worden afgeleid, dat, onder de werking van eerstgenoemde wet, het recht tot herziening van eenmaal genomen bindende beslissingen, in het nadeel van den daarbij betrokkene, niet bestond. Een zoodanig recht kan dus ook niet, volgens bovengenoemd art. 170 op den Pensioenraad zijn overgegaan.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

de Minister van Financiën, klager, procedeerende door zijn gemachtigde Mr. E. O., hoofdcommies bij het Departement van Financiën, wonende te 's-Gravenhage, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen,

tegen:

den Pensioenraad, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage,

en tegen:

X. te A., niet verschenen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;
Wat de feiten aangaat;

Overwegende dat de Minister van Financiën bij beslissing van 11 Mei 1920 aan bovengenoemden X., sedert 1 Augustus 1918 vast opzichter-bureelambtenaar der genie, heeft medegedeeld, dat krachtens de Burgerlijke Pensioenwet het tijdvak van 1 Februari 1904

tot en met 31 Juli 1918 bij de regeling van zijn pensioen als diensttijd in aanmerking komt tegen betaling van *f* 232,73½, welk bedrag op zijn traktement zal worden ingehouden;

Overwegende dat de Pensioenraad bij beslissing van 11 Augustus 1924 voormelde beslissing heeft ingetrokken en aan X. heeft medegedeeld:

1o. dat de door hem van 17 Augustus 1904 tot en met 31 Juli 1918 bewezen diensten voor eventuele vergelding met pensioen in aanmerking komen zonder dat deswege een inkoopsum verschuldigd is, •

en 2o. dat de van 1 Februari 1904 tot en met 16 Augustus 1904 door hem bewezen tijdelijke burgerlijke diensten niet op grond van art. 15 der vroegere Burgerlijke Pensioenwet in aanmerking komen;

Overwegende dat de Minister van Financiën bij klaagschrift, gedagteekend 19 December 1924 en den 23en dier maand bij dezen Raad ingekomen, tegen het hierboven onder 2o. vermelde gedeelte dezer beslissing beroep heeft ingesteld en naar aanleiding van de daarbij uitvoerig ontwikkelde gronden heeft geconcludeerd tot vernietiging van die beslissing, voor zoover het onder punt 2 gestelde betreft en bepaling, dat de door X. in de functie van tijdelijk opzichter-teekenaar der genie doorgebrachte diensttijd van 1 Februari 1904 tot en met 16 Augustus 1904 op grond van de bij de wet van 11 Juli 1904 (*Stbl.* No. 134) gewijzigde en aangevulde wet van 19 Juli 1890 (*Stbl.* No. 109) voor pensioen geldig is;

Overwegende dat de Pensioenraad bij contra-memorije vooreerst heeft betoogd, dat de Minister van Financiën niet bevoegd is tot instelling van het beroep, daar de beslissing niet een verplichting oplegt tot betaling van een bijdrage, zoodat art. 127 a. 1 onder letter b. der Pensioenwet 1922 daarop niet van toepassing is,

en voorts uitvoerig de juistheid zijner beslissing heeft verdedigd; Wat het recht betreft:

Overwegende dat naar art. 127 a. 1 der Pensioenwet 1922 onder letter b. de Minister van Financiën bij den Centralen Raad van Beroep beroep kan instellen onder meer „tegen alle beslissingen van den Pensioenraad, welke van belang kunnen zijn voor de te betalen bijdrage, het recht op en het bedrag van pensioen”;

Overwegende dat de beslissing van den Pensioenraad van 11 Augustus 1924, ook voor wat het gedeelte onder 2o. betreft, zeer zeker van belang kan zijn voor het bedrag van een eventueel aan X. toe te kennen pensioen;

Overwegende dat dus de Minister van Financiën bevoegd was, tegen dat gedeelte dier beslissing beroep in te stellen;

Overwegende dat de voormelde beslissing van den Minister van Financiën van 11 Mei 1920 strekte om voor X., die door zijn aanstelling tot vast opzichter-bureelambtenaar der genie met ingang van 1 Augustus 1918 viel onder de bepalingen der Burgerlijke Pensioenwet, vast te stellen het door hem ingevolgd art. 15 dier wet voor inkoop voor pensioen te betalen bedrag;

Overwegende dat de bevoegdheid van den Minister tot het nemen dezer beslissing steunde op art. 12 van het Koninklijk besluit van 17 Maart 1914, St. 150, tot vaststelling van een algemeen maatregel van bestuur als bedoeld in art. 52 der Burgerlijke Pensioenwet;

Overwegende dat alsnu in de eerste plaats de vraag behoort te worden beantwoord, of de Pensioenraad bevoegd was, de bestreden beslissing voor wat het gedeelte onder 2o. betreft te nemen;

Overwegende dat die vraag alleen bevestigend kan worden beantwoord, indien de Minister van Financiën onder de werking der Burgerlijke Pensioenwet daartoe bevoegd was geweest, in welk geval die bevoegdheid ingevolge art. 170 der Pensioenwet 1922 op den Pensioenraad zou zijn overgegaan;

Overwegende dat vaststaat, dat bedoeld gedeelte der bestreden beslissing de beslissing van den Minister van Financiën herzag in het nadeel van den daarbij betrokkene en uitsluitend berust op eene wetsuitlegging, afwijkende van die, welke aan de beslissing van den Minister van Financiën ten grondslag lag;

Overwegende dat de Pensioenraad ingevolge art. 130 der Pensioenwet 1922 alleen bevoegd is een door hem gegeven beslissing in het nadeel van den daarbij betrokkene te herzien op grond van gebleken onjuistheid van aan de beslissing ten grondslag gelegde feiten en dus niet op grond van verschil in wetsuitlegging;

Overwegende dat de Burgerlijke Pensioenwet een dergelijke bepaling niet bevat en de gemachtigde van den Pensioenraad heeft betoogd, dat daaruit zou volgen, dat de Minister van Financiën onder de werking dier wet die bevoegdheid ten opzichte van een beslissing als de hierbedoelde zonder eenige beperking bezat;

Overwegende dat de Raad echter van oordeel is, dat uit het ontbreken in de Burgerlijke Pensioenwet van een bepaling als die van art. 130 der Pensioenwet 1922 niet volgt, dat onder de werking der eerstgenoemde wet het recht tot herziening van eenmaal genomen bindende beslissingen in het nadeel van den daarbij betrokkene onbeperkt was, doch dat zoodanig recht niet bestond;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de voormelde beslissing van den Pensioenraad van 11 Augustus 1924,

a. ten aanzien van de daarbij uitgesproken intrekking van de voormelde beslissing van den Minister van Financiën van 11 Mei 1924, voor zoover die betrekking had op het tijdvak van 1 Februari 1904 tot en met 16 Augustus 1904,

en *b.* voor wat betreft het in de beslissing onder 2o. bepaalde.

**Een deurwaarder bij een arrondissements-rechtbank is geen
ambtenaar in den zin van art. 3 der Pensioenwet 1922
(Stbl. n°. 240).**

Een arrondissements-rechtbank weigerde voor een harer deurwaarders een pensioensgrondslag vast te stellen omdat de belooning die een deurwaarder in strafzaken geniet, de eenige van zijne inkomsten die uit 's Rijks kas wordt voldaan, het karakter van vaste inkomst mist.

De Pensioenraad, waarbij de deurwaarder zijne bezwaren inbracht, verklaarde die ongegrond uit overweging:

„dat het den ambtenaren van het Openbaar Ministerie volkomen „vrijstaat aan een gerechtsdeurwaarder al of niet het uitbrengen van „exploiten in strafzaken ten behoeve van den Staat op te dragen;

„dat krachtens artikel 7 van het Wetboek van Strafvordering die „ambtenaren bij het verlenen van zulke opdrachten in elk voor- „komend geval zelfs de keuze hebben niet alleen uit ter plaatse be- „voegde deurwaarders, maar ook tusschen een deurwaarder en een „dienaar der politie;

„dat dus een deurwaarder aan zijne aanstelling als zoodanig niet „het recht op het genieten van inkomsten voor het beteekenen van „zoodanige exploiten ontleent, zoodat geen deurwaarder er vast op „rekenen kan met het uitbrengen van zulke exploiten belast te zullen „worden, noch ook, indien hem dit eens of meermalen is opgedragen, „daarmede belast te zullen blijven;

„dat dus de belooningen voor het beteekenen van bedoelde exploi- „ten niet zijn aan de betrekking van deurwaarder vast verbonden in- „komsten en derhalve niet vallen onder „wedde”, bedoeld in artikel „31, eerste lid der Pensioenwet 1922.”

Nadat de deurwaarder beroep had ingesteld bij den Centralen Raad van Beroep, bevestigde deze in zijne uitspraak van 19 Mei 1925 (1925. D. n°. 15; I. n°. 13) de, naar zijne meening, geheel juiste beslissing van den Pensioenraad en achtte de daarvoor aangevoerde motieven afdoende, waarbij nog werd opgemerkt dat, waar klager alleen bezwaar maakte tegen het feit dat de Pensioenraad geoordeeld had dat voor hem geen pensioensgrondslag behoorde te worden vastgesteld, de C. R. v. B. zich tot de beoordeeling van dit bezwaar meende te moeten bepalen en zich niet wenschte in te laten met de vraag, of de aanvankelijke beslissing over het al of niet vaststellen van een pensioensgrondslag terecht is gegeven door de arrondissements-rechtbank.

INGEKOMEN BIJDLAGEN.

De wetten op de voorwaardelijke veroordeeling en hunne toepassing ten aanzien van justitiabelen die militair zijn of worden

door

C. J. G. L. VAN DEN BERG VAN SAPAROEIA,

Reserve-Ritmeester der Huzaren, Secretaris bij de Afdeling Arnhem van het Gencotschap tot zedelijke verbetering der gevangenen.

Inleiding.

Door de „Wet van den 20sten April 1918 houdende nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter”, welke wet in werking trad op 14 Mei 1918 en welke inhoud men thans eenigszins gewijzigd terug vindt in de artikelen 13 tot en met 20 van ons nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht, werd dit instituut, hetwelk reeds in 1915 bij de burger-rechtspraak was ingevoerd, eveneens van kracht voor de militaire justitiabelen en hiermede brak ook in de militaire rechtspraak een nieuwe tijd aan.

Om dit laatste duidelijk te maken, haal ik aan, wat Mr. G. T. J. de Jongh, Vice-President van de Arrondissement-rechtbank te Amsterdam, tevens Voorzitter van het „Nederlandsch Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen” in zijn werkje „De Wet op de voorwaardelijke veroordeeling” (2e druk, P. Noordhoff, Groningen) zegt op blz. 36 en 37:

„De groote verdienste van deze nieuwe wetgeving is, dat zij de „misdaad niet meer beschouwt als een acuut vergrijp, niet meer als „een booze daad, die zoo plotseling uit de reine ziel opschoot als een „paddestoel op een vochtigen najaarsochtend, niet meer als een wilden „sprong, die met een beetje goeden wil had kunnen nagelaten worden, „niet meer als een slip of the soul in een cogenblik van onbedachtzaamheid, niet als een ephemeride, die even na de conceptie het leven „kreeg, om kort daarop weer in het niet te verdwijnen.

„Die eenvoudige, ik zou haast zeggen, die leuke opvatting van wat „een misdaad is, waarmee onze rechtspleging en onze rechtswetenschap zich reeds zoo aardig vertrouwd hadden gemaakt, is op zij „geschoven.

„Eindelijk, en gelukkig.

„Dat eenvoudige feit, dat gecorrigeerd werd met een kortere of langere gevangenisstraf, bleek zich te herhalen.

„Het middel was dus — het heeft lang geduurd, voordat de menschen de oogen opengingen — onvoldoende.

„Men begreep toen langzamerhand, dat het misdadige feit meer was dan een daad. Het was in vele gevallen een toestand. Het was een misdadig — althans een losbandig, onordelijk — bestaan, waaruit het misdrijf opschoot als een distel op de mestvaalt.”

En verder: „De weg naar de misdaad is veelal een lange, zeer lange weg. En dit beteekent, dat nooit ofte nimmer uit het oog mag worden verloren, dat een jonge man (of vrouw), die voor den rechter wordt gebracht, in den regel niet tot aan gisteren of tot aan vandaag een fatsoenlijk leven heeft geleid en nu plotseling op dien weg is uitgegleden, zoodat een enkele greep voldoende zal wezen om hem op de been te helpen; dat nooit vergeten mag worden, dat hij waarschijnlijk reeds heel wat achter den rug heeft, zoodat er aan hem zeer veel te repareeren valt er dat eerst van een langdurige en zeer nauwkeurige behandeling, die zich geheel aanpast aan zijn fouten en gebreken, mag verwacht worden, dat ze doeltreffend is en in staat, om het beschadigde individu gaaf en ongeschonden aan de samenleving terug te geven.”

Om deze reparatie nu is het te doen en het is de wet op de voorwaardelijke veroordeeling, welke hier de noodige middelen verschaft. Zij zocht haar heil in de Reclasseering.

Deze bestaat, gelijk men weet, reeds vrij lang en behoort speciaal tot het domein der particuliere reclasseeringsvereenigingen, welke zich o.m. ten doel stellen om den gevangene te verbeteren, doch ook om hem na zijn ontslag behulpzaam te zijn voor het herkrijgen van een plaats in de maatschappelijke samenleving, waarvoor zijne kansen slechter zijn geworden.

Betreft het een voorwaardelijk in vrijheid gestelde gevangene, dan wordt hij *officieel* onder toezicht gesteld van zulk een Vereeniging of ook wel eens van een Rijksambtenaar, hetgeen dan tevens inhoudt het verleenen van hulp en steun.

Dit toezicht is noodig om te kunnen constateeren, of de voorwaardelijk in vrijheid gestelde gevangene de hem opgelegde voorwaarden al of niet nakomt, of hij zich het vervroegd ontslag wel waardig betoont.

De wet op de voorwaardelijke veroordeeling nu wil hen, die tot niet al te zware misdrijven vervielen als een gevolg van slechte levensgewoonten, ontstaan door fouten in hun karakter, slechte opvoeding, droevige levensomstandigheden enz. een kans geven om uit de gevangenis te blijven, mits deze personen gedurende geruimen tijd, proeftijd geheeten, toonen zich te willen beteren door te voldoen aan eveneens aan hen op te leggen voorwaarden.

Daar dit in vele gevallen een te zware eisch is, als men zulke menschen aan hun lot overlaat, biedt de wet gelegenheid, indien zulks noodig mocht zijn, hun daarbij hulp en steun te verleenen.

Deze zoogenaamde bijstand, waarmede ook wel een soort toezicht bedoeld is, wordt dan eveneens *officieel* opgedragen aan eene particuliere reclasseeringsvereniging, ¹⁾ zoo daartoe ter plaatse gelegenheid bestaat of anders aan een Rijksambtenaar der reclasseering.

Men ziet, er bestaat wel eenige overeenkomst tusschen de voorwaardelijke veroordeeling en de reeds oudere voorwaardelijke invrijheidstelling. Door de wet op de voorwaardelijke veroordeeling is thans den rechter de moeilijke taak opgelegd om „de menschelijke ziel en den menschelijken aard in al zijne mysteries te doorgronden” zooals Mr. De Jongh het ergens noemt en dan die middelen (het opleggen van bepaalde voorwaarden en zoo noodig het doen verleenen van bijstand) toe te passen, welke tot genezing van den patiënt kunnen leiden, waarbij dikwijls een wissel op 's rechters geduld zal worden getrokken, wijl de slechte levensgewoonten van den voorwaardelijk veroordeelde niet zoo dadelijk zullen zijn uit te roeien.

Hoofddoel van de voorwaardelijke veroordeeling (V.V.) is dus: pogen den gevallen op te heffen, te verbeteren, als 't ware op te voeden, hem te leeren loopen in het gareel der maatschappelijke samenleving, waardoor hij weder een nuttig mensch wordt en niet opnieuw tot kwaad vervalt, ook al ontliiep hij de gevangenis, welke vóór de aanneming dezer wet onherroepelijk voor hem zou hebben opengestaan.

Wilde de wetgever met de V.V. den weg der reclasseering op, er waren ook nog andere belangrijke redenen voor hare invoering.

In de eerste plaats wordt men er door in staat gesteld den veroordeelde actief tot zijne verbetering te laten medewerken.

„Die prikkel tot zelfverbetering wordt”, zoo zei Minister Regout, „geschapen door het lot van den veroordeelde mede te leggen in zijn „eigen hand, door duur, wijze van behandeling en eindelijken afloop „daarvan goeddeels door zijn gedrag en de resultaten eigener inspanning te doen bepalen.”

Vervolgens hoopte men, dat de algemeene preventie der kort durende vrijheidsstraffen, welke ging tanen door het steeds groeiend aantal dier straffen, weder aan kracht zou winnen, als men het opleggen daarvan door voorwaardelijke veroordeeling zou kunnen beperken.

Dán waren er groote geldelijke voordeelen voor den Staat aan dit instituut verbonden, maar wat nog meer gewicht in de schaal legt, is wel het groote economische voordeel, hieruit voortvloeiende, dat de man, die aan het werk blijft, veel productiever arbeid verricht dan een gevangene en dat door eene voorwaardelijke veroordeeling dikwijls een heel gezin een behoorlijk bestaan behoudt of nog kan krijgen, terwijl het bij opsluiting van den huisvader veelal armlastig wordt.

Ik vestig hierop speciaal de aandacht, omdat dit laatste even goed kan voorkomen bij den militairen beklagde.

1) De meeste instellingen verklaarden zich bereid ook dezen bijstand te verleen en verruimden daardoor hun arbeidsveld in niet geringe mate.

Eindelijk was er nog een andere zeer belangrijke beweegreden.

Minister Ort ging van deze stelling uit:

De strafoplegging mag slechts een ultimum remedium zijn en het belang van het individu eischt, dat nooit verder worde gegaan dan strikt noodzakelijk is, dat het leed nooit zwaarder zal zijn, dan noodig is om het maatschappelijk belang, voldoende te kunnen handhaven.

Men denke niet licht over de gevangenisstraf.

Minister Regout zeide in zijn memorie van antwoord bij het door hem opgemaakte ontwerp: „De vrijheidsstraf is een formidabel, „uiterst behoedzaam aan te wenden strafmiddel, hetwelk buiten zijn „gewilden inhoud nog allerlei door den Staat niet gewilde, doch niet- „temin voor den gestrafte en de zijnen buitengewoon bedenkelijke ge- „volgen kan hebben. . . .”

In alle gevallen dus, waarin men redelijkerwijze mag aannemen, dat de ernstige waarschuwing, in beklaagdes vervolging en veroordeeling gelegen, op zich zelve reeds in staat is, hem van het plegen van nieuwe strafbare feiten terug te houden, zoodat het ondergaan van de straf niet noodzakelijk is, mogen wij de straf ook niet ten uitvoer leggen, willen wij niet het leed zwaarder doen zijn dan noodig is om het maatschappelijk belang, d.w.z. het naleven der wetten, voldoende te kunnen handhaven. De voorwaardelijke veroordeeling nu bood hiertoe het middel.

In hoeverre hier gebroken wordt met de klassieke strafrechtsleer, welke op de vergeldingsidee gebaseerd is en van welke gedachte naar men in de Tweede Kamer meende, ook ons Wetboek van Strafrecht uitgaat, zoodat de voorwaardelijke veroordeeling zich niet met ons strafstelsel zou verdragen, daarop kunnen wij niet diep ingaan, ik wil daarvoor verwijzen naar Mr. J. Slingerberg: „De wet op de voorwaardelijke veroordeeling” H. D. Tjeenk Willink en Zoon, Haarlem, blz. 21 en volgende en naar Mr. G. T. J. de Jongh blz. 24 en volgende.

Wel zij hier vermeld, dat Minister Ort, zoowel als de Heer de Wyckersloot de Weerdesteyn, in de Kamer deden uitkomen, dat de voorwaardelijke veroordeeling volkomen past bij de klassieke leer der vergelding.

Afgescheiden hiervan zal met een V.V. in vele gevallen meer te bereiken zijn dan met gevangenisstraf, juist omdat men zeer dikwijls een zwakken broeder, die heel veel moeite heeft uit zich zelf op de been te blijven, alleen weer goed aan het loopen kan krijgen, door hem geruimen tijd daarbij te ondersteunen, dus zoogenaamd hulp en steun te verleen.

Heeft hij op deze wijze vertrouwen in zich zelf gekregen, iets dat de cel hem niet kan geven, dan wordt hij weder een bruikbaar mensch in het dagelijksch leven en daarbij is de maatschappij meer gebaat dan bij een telkens terugvallen tot de oude kwaal. Mocht men meenen, dat die bijstand even goed verleend kan worden na het ondergaan der gevangenisstraf, dan zou men vergeten dat een ex-gevangene bij een

werkgever geen gewild element is, zoodat men door hem op te sluiten al dadelijk zelf begint met zijn reclasseering te bemoeilijken.

Natuurlijk, de rechter moet de V.V. met tact toepassen. Doet hij dit, houdt hij met alle omstandigheden rekening, dan behoeft men geen vrees te koesteren, dat de *algemeene* preventie, door de voorwaardelijke veroordeeling zal afnemen, zooals wel beweerd is.

Na het voorafgaande is het zeer begrijpelijk, dat de wet op de voorwaardelijke veroordeeling in beide Kamers met groote meerderheid werd aangenomen.

Daarbij viel slechts te betreuren, dat door de slotbepaling der wet de militaire justitiabelen nog geruimen verstoken bleven van de zegeningen van dit instituut; is ook de militair niet een mensch met een ziel even goed als elk burger?

Zijn verblijf in het leger maakt in de meeste gevallen slechts een heel klein stukje van zijn leven uit. Vóór zijn in dienst treden dreef dit leven hem wellicht reeds den weg der criminaliteit op en kwam het toevallig eerst gedurende zijn diensttijd tot een conflict, misschien zelfs wel juist als een gevolg van het zich moeten stellen onder tucht, waar hij voorheen een vrijgevochten leven leidde. (Eén der oorzaken van de veelvuldig voorkomende ongeoorloofde afwezigheid).

Gelukking werd, gelijk ik in den aanvang zeide, de wet reeds op 14 Mei 1918 eveneens van kracht voor de militaire rechtspraak.

Mogelijk dat men er na een zestal jaren practijk thans anders over denkt, maar in den eersten tijd vond men dit instituut uit den booze, hetgeen wel hoofdzakelijk zal moeten worden toegeschreven aan gebrekkige kennis omtrent de V.V. Gewoonlijk weet men er niet veel meer van, dan dat de straf onder bepaalde voorwaarden niet wordt ondergaan, doch van de hoofdzaak, het eigenlijke doel der wet, de reclasseering, heeft men weinig begrip en zoo ligt het voor de hand, dat vooral de officier er een soort slapheid in ziet tegenover den beklaagde en dan ook alleen in zeer lichte gevallen eene V.V. kan billijken.

Mocht men nog twijfelen aan het nut van de V.V. bij de weermacht, dan leze men eens wat de Heer P. A. Kempen in het Militair Rechtelijk Tijdschrift, deel XIII, blz. 217 en volgende, aanhaalt uit het „Annual report of the Judge Advocate General to the Secretary of the Navy for the fiscal year 1916”. De rapporten der commandeerende-officieren tijdens de proef luidden zóó gunstig en de V.V. bleek zóó nuttig te zijn, dat zij duurzaam bij de Amerikaansche marine werd ingevoerd.

Eigenlijk is dit ook wel te begrijpen, want *met het oog op haar bij uitstek paedagogisch karakter is de V.V. wellicht nergens meer op haar plaats dan juist bij de weermacht*. Hoofdvereischte is echter, dat wie dit opvoedkundig middel moet hanteeren, het ook zoo goed mogelijk aanwende en daarom zullen allen, die met de V.V. te maken hebben en dat zijn niet alleen de leden van den krijgsraad maar evenzeer de officieren-commissaris, de commandeerende-officieren en

zelfs de compagnies-commandanten ¹⁾, zich daarvan ter dege op de hoogte dienen te stellen, terwijl daarbij *eene goede samenwerking tusschen de militaire autoriteiten en het openbaar ministerie bij het militaire- zoowel als het burger-gerecht van het grootste belang is.*

Hij, die te kort schiet in eene juiste toepassing der wet, bedenke welk eene groote verantwoordelijkheid hij op zich laadt.

Wie bijv. een onvoorwaardelijke straf oplegt, waar met eene V.V. het zelfde, wellicht meer effect verkregen kan worden, berokkent *noodeloos* niet alleen aan den veroordeelde, doch even zeer aan diens verwanten, onnoemelijk leed.

Legt men geen goede voorwaarden op of zorgt men niet dat opgelegde voorwaarden ook behoorlijk worden nageleefd, dan doet men in het eene geval tekort aan het individu, dat wegens verkeerd opgelegde voorwaarden wellicht toch in de gevangenis komt en in het andere geval aan het maatschappelijk of militair belang, omdat er nu eenmaal geen succes is te verwachten bij eenen voorwaardelijk veroordeelde, die ongemerkt de hem opgelegde voorwaarden met voeten kan treden.

Nu is het echter zonder een vrij omvangrijke studie niet mogelijk om behoorlijk van dit instituut op de hoogte te komen en aangezien velen daartoe de gelegenheid wel zal ontbreken, wil ik trachten alle bepalingen der wetten en der „Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling” hier kortweg „Uitvoeringsregeling” genoemd, waarmede men telkens in de practijk te doen heeft, aan eene korte bespreking te onderwerpen, opdat men gemakkelijker zal kunnen zien, hoe in de meeste gevallen gehandeld moet worden.

* Alvorens hiertoe over te gaan wensch ik mijn oprechten dank te betuigen aan H.H. schrijvers en Uitgevers, die mij toestonden enkele gedeelten uit hunne werken aan te halen, maar vooral ook aan allen, die mij met hunne zoo bereidwillig verstrekte inlichtingen en raadgevingen ter zijde stonden.

1) Hiermede worden steeds ook bedoeld eskadrons- en batterij-commandanten en de districts-commandanten der Koninklijke Maréchaussée.

Artikelen, welke van belang zijn voor de voorwaardelijke veroordeeling.

Gemakshalve gaan hier vooraf de artikelen uit het Wetboek van Strafrecht (W. v. S.), het Wetboek van Militair Strafrecht (W. M. S.) en van de Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling (Uitv. reg.), welke hierna geregeld ter sprake komen.

Artikelen uit het W. v. S.

„Art. 14a. In geval van veroordeeling tot gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en in geval van veroordeeling tot hechtenis, vervangende hechtenis daaronder niet begrepen, kan de rechter daarbij tevens het bevel geven dat de straf niet zal worden ondergaan, tenzij hij later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een bij het bevel te bepalen proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of gedurende dien proeftijd eene bijzondere voorwaarde welke bij het bevel mocht zijn gesteld, niet heeft nageleefd.

Dezelfde bevoegdheid heeft de rechter, behalve in zaken van Rijksbelastingen, in geval van veroordeeling tot geldboete, doch alleen indien hem blijkt dat de betaling der boete of de tevens uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert.

Het bevel ten aanzien van de hoofdstraf strekt zich, voor zoover de rechter niet anders bepaalt, ook uit tot de opgelegde bijkomende straffen.

Art. 14b. De proeftijd bedraagt bij misdrijven en bij de in de artikelen 432 en 433 omschreven overtredingen ten hoogste drie jaren, bij de overige overtredingen ten hoogste twee jaren.

De proeftijd gaat in zoodra de in artikel 14e bedoelde beteekening is geschied.

De proeftijd loopt niet gedurende den tijd dat den veroordeelde rechtens zijne vrijheid is ontnomen.

Art. 14c. Bij het bevel bedoeld in artikel 14a., kan de rechter, behalve in geval van veroordeeling tot geldboete, naast de algemeene voorwaarde dat de veroordeelde geen strafbaar feit zal begaan, als bijzondere voorwaarde stellen dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade, geheel of tot een daarbij te bepalen gedeelte, binnen een daarbij te stellen termijn, korter dan de proeftijd, zal vergoeden.

In geval van veroordeeling hetzij tot gevangenisstraf van twee maanden of langer, hetzij tot hechtenis opgelegd ter zake van eene der in de artikelen 426, 432, 433 of 453 omschreven overtredingen, is de rechter bevoegd bij zijn bevel ook andere bijzondere voorwaarden het gedrag van den veroordeelde betreffende, te stellen, waaraan deze gedurende den proeftijd of een bij dat bevel te bepalen gedeelte daarvan heeft te voldoen.

Die voorwaarden mogen de godsdienstige of staatkundige vrijheid niet beperken.

Art. 14d. Met het toezicht op de naleving der voorwaarden is het openbaar ministerie belast.

De rechter kan, indien hij daartoe termen vindt, bij zijn bevel aan eene in het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende instelling, aan den houder van eene aldaar gevestigde inrichting of aan een bijzonderen ambtenaar opdragen aan den veroordeelde ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden hulp en steun te verleen.

Voorschriften tot nadere regeling van dien bijstand en tot nadere aanwijzing van de instellingen en houders van inrichtingen, die met het verleen daarvan kunnen worden belast, worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 14e. Nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden wordt ten spoedigste vanwege het openbaar ministerie door een deurwaarder of dienaar der openbare macht aan den veroordeelde in persoon eene kennisgeving betee-kend, houdende de straf waartoe hij is veroordeeld, en alle tot het in artikel 14a bedoelde bevel betrekkelijke beslissingen.

Art. 14f. Indien de voorwaarden niet worden nageleefd, kan het openbaar ministerie bij den rechter die het in artikel 14a bedoelde bevel heeft gegeven, daarvan aan dien rechter kennis geven, met zoodanige vordering als het noodig zal oordeelen. De kennisgeving dat door den veroordeelde opnieuw een strafbaar feit is begaan, geschiedt niet vóór de nieuwe uitspraak onherroepelijk is geworden.

Het voorgaande lid is mede van toepassing, indien de veroordeelde vóór het einde van den proeftijd ter zake van een vóór het ingaan daarvan begaan strafbaar feit onherroepelijk veroordeeld wordt.

Art. 14g. De rechter die het in artikel 14a bedoelde bevel heeft gegeven, kan, hetzij na ontvangst eener vordering van het openbaar ministerie, hetzij op het verzoek van den veroordeelde, gedurende den proeftijd in de gestelde bijzondere voorwaarden of in den termijn waartoe deze in hare werking binnen den proeftijd zijn beperkt, wijziging brengen, het verleen van bijstand aan een ander dan dengene die daarmede te voren was belast, opdragen of den proeftijd éénmaal verlengen. Die verlenging geschiedt voor ten hoogste de helft van den langsten termijn waarop de proeftijd bepaald had kunnen worden.

Art. 14h. De rechter die het in artikel 14a bedoelde bevel heeft gegeven, kan na ontvangst eener vordering van het openbaar ministerie, indien de voorwaarden niet worden nageleefd of de veroordeelde vóór het einde van den proeftijd ter zake van een vóór het ingaan daarvan begaan strafbaar feit onherroepelijk veroordeeld wordt, last tot tenuitvoerlegging geven of bepalen dat den veroordeelde van zijnentwege eene waarschuwing zal worden toegediend. In het laatste geval bepaalt hij tevens de wijze waarop zulks zal moeten geschieden.

De last tot tenuitvoerlegging kan niet meer worden gegeven, wanneer de proeftijd is verstreken, tenzij de veroordeelde vóór den afloop daarvan ter zake van een gedurende den proeftijd begaan strafbaar feit is vervolgd en de vervolging met eene onherroepelijke veroordeeling eindigt. Alsdan kan nog ter zake van het begaan van dat feit binnen veertien dagen nadat de veroordeeling onherroepelijk is geworden, last tot tenuitvoerlegging worden gegeven.

Art. 14i. In de gevallen bij de artikelen 14g en 14h bedoeld, brengt het openbaar ministerie de zaak aan door de indiening van eene met redenen omkleede vordering. Is door den veroordeelde een verzoekschrift tot toepassing van artikel 14g tot den rechter gericht, dan dient het openbaar ministerie ten spoedigste nadat dat verzoekschrift in zijne handen is gesteld, eene met redenen omkleede conclusie in.

Onmiddellijk na de indiening der vordering of der conclusie bepaalt de rechter, tenzij de summere kennismeming der stukken hem aanleiding geeft om de vordering of het verzoek buiten verdere behandeling te laten, een dag voor het onderzoek der zaak.

Het openbaar ministerie doet daarna ten spoedigste den veroordeelde en dengene die met het verleen van bijstand is belast, tijdig tot bijwoning van het onderzoek oproepen, onder beteekening van de vordering of conclusie.

Zowel het openbaar ministerie als de veroordeelde zijn bevoegd getuigen en deskundigen te doen dagvaarden om bij het onderzoek tegenwoordig te zijn. De rechter kan, al dan niet op verzoek van den veroordeelde, bevelen dat bepaalde personen vanwege het openbaar ministerie zullen worden gedagvaard.

De veroordeelde en degene die met het verleenen van bijstand is belast, kunnen vóór den aanvang van het onderzoek van de stukken ter griffie kennis nemen. Hetzelfde geldt ten aanzien van een advocaat of procureur binnen het Rijk de praktijk uitoefenende, indien deze verklaart tot de kennisneming door den veroordeelde te zijn gemachtigd, of, indien de zaak bij den kantonrechter wordt behandeld, ten aanzien van een bijzonder daartoe door den veroordeelde gemachtigde.

De oproepingen, dagvaardingen en beteekeningen bij dit artikel voorgescreven, vinden plaats op den voet van artikel 144 van het Wetboek van Strafvordering en kunnen, voor zoover zij van het openbaar ministerie uitgaan, ook door een dienaar der openbare macht geschieden.

Art. 14j. Het onderzoek der zaak vindt plaats met gesloten deuren. Nochtans kan de veroordeelde die den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt of meerderjarig is, verzoeken dat het onderzoek in het openbaar zal plaats vinden. De rechter beslist, of en in hoever aan dat verzoek zal worden voldaan.

Het openbaar ministerie is bij het onderzoek tegenwoordig en wordt ter zake gehoord.

De veroordeelde en degene die met het verleenen van bijstand is belast, kunnen bij het onderzoek tegenwoordig zijn en worden alsdan gehoord. De veroordeelde kan zich door een advocaat of procureur binnen het Rijk de praktijk uitoefenende, of, indien de zaak bij den kantonrechter wordt behandeld, door een bijzonder daartoe gemachtigde, als raadsman doen bijstaan.

De bepalingen van de artikelen 154—166 en 168—189 van het Wetboek van Strafvordering vinden overeenkomstige toepassing.

De ingediende vorderingen, conclusies of verzoeken kunnen gedurende het onderzoek door het openbaar ministerie of door den veroordeelde worden gewijzigd.

Art. 14k. De beslissingen in de artikelen 14g en 14h bedoeld, alsmede die waarbij vorderingen of verzoeken tot toepassing van een dier artikelen worden afgewezen, zijn met redenen omkleed; zij zijn niet aan eenig rechtsmiddel onderworpen.

Alleen indien de beslissing inhoudt last tot tenuitvoerlegging, wordt zij in het openbaar uitgesproken.

De inhoud der beslissing wordt vanwege het openbaar ministerie door een deurwaarder of dienaar der openbare macht onverwijld op den voet van artikel 144 van het Wetboek van Strafvordering beteekend aan den veroordeelde, aan dengene die met het verleenen van bijstand is belast, zoomede aan dengene die bij de beslissing daarvan wordt ontheven."

Artikelen uit het W. M. S.

„Art. 11. Ingeval krachtens dit Wetboek gevangenisstraf kan worden uitgesproken, is de rechter bevoegd in plaats daarvan tot militaire detentie van ten hoogste twee maanden te veroordeelen.

Art. 13. De bevoegdheid, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht, wordt alleen uitgeoefend, indien het militair belang zich niet daartegen verzet.

Art. 14. De toepassing van de artikelen 14a—14k van het Wetboek van Strafrecht geschiedt ten aanzien van de straf van militaire detentie als daarbij voor de gevangenisstraf is bepaald.

Art. 15. Bij het bevel, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht, wordt als algemeene voorwaarde steeds mede gesteld, dat de veroordeelde die militair is, zich niet schuldig zal maken aan een krijgstuchtelijk

vergrijp, vallende onder artikel 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, noch aan een krijgstuhtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 nos. 2—6 van die wet.

Art. 16. Indien de rechter overeenkomstig artikel 14*d* van het Wetboek van Strafrecht eene opdracht tot het verlenen van bijstand gegeven heeft, oefent, wanneer de veroordeelde zich in werkelijken dienst bevindt, degene die met het verlenen van den bijstand belast is, dien niet uit, dan met goedvinden van den commandeerenden officier van den veroordeelde.

Art. 17. Als de rechter die het in artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht bedoelde bevel heeft gegeven, wordt voor de toepassing van de artikelen 14*f*—14*k* van dat Wetboek steeds mede aangemerkt het Hoog Militair Gerechtshof of, indien de veroordeelde zich bevindt in of op weg naar de koloniën of bezittingen in andere werelddelen, de krijgsraad aldaar, voor welken hij bij het begaan van een strafbaar feit in eerste instantie zal behooren terecht te staan, voor zooveel den kolonialen krijgsraad betreft, samengesteld naar de daar te lande geldende bepalingen.

Art. 18. De kennisgeving, bedoeld in artikel 14*f* van het Wetboek van Strafrecht, geschiedt, wanneer de veroordeelde militair is, krachtens beslissing van diens commandeerenden officier. De beslissing wordt niet genomen dan na overleg met den ambtenaar, die tot het doen der kennisgeving bevoegd is.

Art. 19. Indien overeenkomstig artikel 14*h* van het Wetboek van Strafrecht last tot tenuitvoerlegging gegeven wordt ten aanzien van een veroordeelde die op dat tijdstip geen militair is of zich niet in werkelijken dienst bevindt, kan de rechter bepalen, dat de bijkomende straffen, bedoeld in artikel 6*b* nos. 1—3, niet worden ten uitvoer gelegd.

Was de straf van militaire detentie opgelegd, dan kan de rechter bepalen, dat die straf vervangen wordt door hechtenis van gelijken duur.

Art. 20. De bepalingen van de artikelen 13—19 vinden enkel toepassing bij oplegging van straffen door den militairen rechter."

Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling.

„Inleidende bepaling.

In dit besluit wordt eene veroordeeling, waarbij de straf, tenzij de rechter later anders beveelt, niet wordt ondergaan, aangeduid als voorwaardelijke veroordeeling en de veroordeelde bij zoodanige veroordeeling als voorwaardelijk veroordeelde.

Onze Minister van Justitie wordt in de volgende bepalingen aangeduid als Onze Minister.

HOOFDSTUK I.

Van het toezicht van het Openbaar Ministerie.

Artikel 1. Met het toezicht op de naleving der voorwaarden aan een voorwaardelijk veroordeelde opgelegd, is in het bijzonder belast het openbaar ministerie bij het gerecht dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken.

Zijn bij de voorwaardelijke veroordeeling bijzondere voorwaarden gesteld, dan is bovendien met het toezicht belast de officier van justitie van het arrondissement waarin de veroordeelde gedurende den proeftijd zijne werkelijke woonplaats heeft, of, indien de veroordeeling door een kantongerecht is uitgesproken, het openbaar ministerie van het kanton waartoe die woonplaats behoort.

Onze Minister kan het toezicht opdragen aan een anderen ambtenaar van het openbaar ministerie, dan in de beide voorgaande leden is bedoeld.

Artikel 2. Van elke onherroepelijk geworden voorwaardelijke veroordeeling geeft het openbaar ministerie bij het gerecht dat die veroordeeling heeft uitgesproken, onverwijld kennis aan Onzen Minister onder medezending van een ingevuld formulier van het bij dit besluit gevoegd model. Kunnen de tijdstippen van ingang en vermoedelijk einde van den proeftijd nog niet aanstonds worden ingevuld, dan volgt de mededeeling daarvan zoo spoedig mogelijk.

Onze Minister doet de hem aldus verschafte gegevens ten spoedigste opnemen in een aan zijn Departement gehouden algemeen register.

Omtrent de inrichting en het gebruik van dat register en de bekendmaking van gegevens daaruit geeft Onze Minister de noodige voorschriften.

De inhoud van het algemeen register is geheim, behoudens het gebruik ten dienst van de justitie of van de reclasseering.

Artikel 3. Het openbaar ministerie bij het gerecht dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken, geeft aan Onzen Minister zoo spoedig mogelijk mede kennis:

19. van het tijdstip waarop ingevolge eene toepassing van artikel 14*b*, laatste lid, van het Wetboek van Strafrecht de proeftijd nader zal eindigen, onder opgave van den grond dier toepassing;

20. van de slotsom van elke beslissing overeenkomstig de artikelen 14*g* of 14*h* van het Wetboek van Strafrecht;

30. van het einde van den termijn gedurende welken last tot tenuitvoerlegging kan worden gegeven, indien dat niet met het einde van den proeftijd samenvalt.

Onze Minister doet de hem aldus verschafte gegevens ten spoedigste in het algemeen register opnemen. Hij doet daarin tevens aantekening houden van aan den voorwaardelijk veroordeelde verleende gratie.

Artikel 4. Van elke onherroepelijk geworden uitspraak van een burgerlijk of militair gerecht, waarbij ten aanzien van een voorwaardelijk veroordeelde opnieuw is beslist dat hij zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, doet de met de tenuitvoerlegging van die uitspraak belaste ambtenaar onverwijld mededeeling aan Onzen Minister en aan het openbaar ministerie bij het gerecht dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken.

Elke ambtenaar van het openbaar ministerie, die kennis krijgt van eene omstandigheid betreffende een voorwaardelijk veroordeelde aan wien bijzondere voorwaarden zijn opgelegd, doet daarvan onverwijld mededeeling aan Onzen Minister zoodra aan het openbaar ministerie in artikel 1 bedoeld, indien de wetenschap van die omstandigheid in verband met het houden van het toezicht van belang is.

De mededeelingen in dat artikel bedoeld, blijven achterwege, indien de termijn gedurende welken last tot tenuitvoerlegging kan worden gegeven, reeds is geëindigd.

Artikel 5. Op de naleving der algemeene voorwaarden aan een voorwaardelijk veroordeelde opgelegd, wordt geen verder toezicht gehouden dan hetwelk uit de bepalingen der artikelen 2—4 voortvloeit.

Bij de uitoefening van het toezicht op de naleving der bijzondere voorwaarden aan een voorwaardelijk veroordeelde opgelegd, wordt buiten noodzaak alles vermeden wat dezen in zijne vrijheid zou kunnen beperken of maatschappelijk zou kunnen benadeelen.

Alvorens in de gevallen bedoeld bij de artikelen 14*g* en 14*h* van het Wetboek van Strafrecht, de zaak aan te brengen, wint het openbaar ministerie het advies in van de instelling of van den bijzonderen ambtenaar, die met het verlenen van bijstand aan den voorwaardelijk veroordeelde is belast.

HOOFDSTUK II.

Van den bijstand terzake van de naleving der bijzondere voorwaarden.

TITEL I.

Van degenen die met het verleen van den bijstand kunnen worden belast.

§ 1. Instellingen en houders van inrichtingen.

Artikel 6. In het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende instellingen wier statuten, stichtingsbrieven of reglementen het aanwenden van pogingen tot reclasseering van voorwaardelijk veroordeelden voorschrijven of gedoogen, alsmede houders van zoodanig doel nastrevende, in het Rijk gevestigde inrichtingen, kunnen aan Onzen Minister eene schriftelijke bereidverklaring doen toekomen om rechterlijke opdrachten tot het verleen van hulp en steun aan voorwaardelijk veroordeelden ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden te aanvaarden en om aan die opdrachten overeenkomstig de bepalingen van dit besluit gevolg te geven.

De bereidverklaring kan door de instelling of den houder der inrichting tot eene bepaalde categorie of tot een bepaald aantal van voorwaardelijk veroordeelden worden beperkt. In dat geval verbindt de instelling of de houder der inrichting zich bij de bereidverklaring tevens om veranderingen in de categorie of in het aantal ten minste vier maanden van te voren ter kennis van Onzen Minister te brengen.

De bereidverklaring kan, mits vier maanden van te voren, worden opgezegd.

Onze Minister is bevoegd, na het Centraal College voor de Reclasseering te hebben gehoord, zijne aanvaarding van eene bereidverklaring in te trekken.

De redenen welke tot de intrekking hebben geleid, worden schriftelijk ter kennis van de instelling of van den houder der inrichting gebracht.

Artikel 7. Van de instellingen en houders van inrichtingen, wier bereidverklaring door Onzen Minister wordt aanvaard, wordt door zijne zorg eene lijst aangelegd en bijgehouden. Op die lijst worden tevens vermeld de beperkingen welke aan de bereidverklaring mochten zijn toegevoegd.

Onze Minister doet aan de lijst en aan de daarin telkens te brengen wijzigingen de noodige bekendheid geven.

De instellingen en houders van inrichtingen, die op de in dit artikel bedoelde lijst voorkomen, worden in de volgende bepalingen aangeduid als instellingen.

Artikel 8. De instellingen verschaffen aan Onzen Minister en aan het Centraal College voor de Reclasseering zoo mogelijk alle verlangde inlichtingen en bescheiden, hun bijstand en de veroordeelden, waartoe die bijstand betrekkelijk is, betreffende, en dienen Onzen Minister en het Centraal College voor de Reclasseering desgevraagd van advies in alle aangelegenheden den bijstand rakende.

Zij brengen omtrent hetgeen door hen tot het verleen van bijstand is verricht, rapporten uit aan Onzen Minister op de wijze en op de tijden door dezen te bepalen.

Artikel 9. Aan de instellingen kan door Ons subsidie worden toegekend, als bijdrage in de algemeene kosten en ter ondersteuning van hare algemeene werkzaamheden tot het verleen van bijstand.

Over de aanvraag tot het bekomen van zoodanige subsidie wint Onze Minister het gevoelen in van het Centraal College voor de Reclasseering.

Artikel 10. De instellingen kunnen, op den voet en onder de voorwaarden van de Reclasseeringsregeling, ter zake van hunne pogingen tot reclas-

seering van voorwaardelijk veroordeelden wien bijzondere voorwaarden zijn opgelegd, in het genot van subsidie of van vergoeding van kosten worden gesteld.

De Reclasseringsregeling vindt ten deze overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de pogingen tot reclasseering ter zake waarvan subsidie wordt toegekend, binnen den proeftijd moeten zijn aangevangen en dat gedurende den tijd, dat eene instelling met het verleenen van bijstand aan een voorwaardelijk veroordeelde is belast, ter zake van pogingen tot reclasseering van dien veroordeelde, door eene andere instelling aangewend, aan deze laatste geen subsidie of vergoeding van kosten wordt toegekend.

Artikel 11. De instellingen, met het verleenen van bijstand aan een voorwaardelijk veroordeelde belast, zijn bevoegd dat onder hare verantwoordelijkheid te doen plaats vinden door bepaald aangewezen vertegenwoordigers (algemeene of bijzondere patroons).

Zij geven van zoodanige aanwijzing vooraf kennis aan Onzen Minister en aan het openbaar ministerie bij het gerecht dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken.

Onze Minister kan bepalen dat aan eene aanwijzing geen gevolg zal worden gegeven.

§ 2. Bijzondere ambtenaren.

Artikel 12. Voor elk arrondissement kunnen een of meer bijzondere ambtenaren als bedoeld bij artikel 14d, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, worden aangesteld. Zij worden benoemd en ontslagen door Onzen Minister en dragen den titel van „ambtenaar der reclasseering.”

Een ambtenaar der reclasseering kan voor meer dan een arrondissement worden aangesteld.

De standplaats van de ambtenaren der reclasseering wordt door Onzen Minister bepaald.

Artikel 13.

Artikel 14.

Artikel 15.

Artikel 16.

Artikel 17. Bij verhindering of ontstentenis van een ambtenaar der reclasseering treft Onze Minister de noodige voorzieningen.

In arrondissementen waarvoor slechts één ambtenaar der reclasseering is benoemd, kan Onze Minister een persoon, tot wederopzegging toe, aanstellen tot vervanger van dien ambtenaar bij diens verhindering of ontstentenis.

Aan den vervanger kan voor den tijd der vervanging eene toelage worden toegekend.

Tot hulp van den ambtenaar der reclasseering kunnen door Onzen Minister plaatselijke agenten worden aangewezen. Hunne werkwijze en de hun toe te kennen toelage worden door Onzen Minister geregeld.

Artikel 18.

Artikel 19. Onder voorbehoud van regelen door Onzen Minister te stellen, zijn de ambtenaren der reclasseering verplicht opdrachten uit te voeren, welke hun door het openbaar ministerie in het belang der uitoefening van zijn toezicht worden gegeven.

Onder gelijk voorbehoud kunnen zij door het openbaar ministerie worden belast met het inwinnen van inlichtingen omtrent beklaagden of verdachten, nopens wie het openbaar ministerie het vorderen van een voorwaardelijke veroordeeling overweegt.

Onder gelijk voorbehoud kan hun door het openbaar ministerie worden opgedragen, ter terechtzitting aanwezig te zijn om desverlangd den rechter persoonlijk omtrent die beklaagden of verdachten in te lichten.

Artikel 20. Als bijzondere ambtenaren, bedoeld bij artikel 14*d* van het Wetboek van Strafrecht, kunnen door Onzen Minister worden toegelaten ambtenaren, met zijn goedvinden en onder de door hem te bepalen voorwaarden aangesteld door een reclasseeringsraad.

Artikel 21. Op de ambtenaren, door den rechter met het verleen van bijstand aan voorwaardelijk veroordeelden belast, rusten gelijke verplichtingen als bij artikel 8 aan de instellingen zijn opgelegd.

TITEL II.

Van het verleen van den Bijstand.

Artikel 22. De instelling of bijzondere ambtenaar, die met het verleen van den bijstand is belast, ontvangt, indien dit wenschelijk is te achten, van de opdracht reeds kennis vóórdat de rechterlijke uitspraak onherroepelijk is geworden, en wel door de zorg van het openbaar ministerie bij het gerecht dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken.

Onmiddellijk nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden, ontvangt die instelling of bijzondere ambtenaar door de zorg van dat openbaar ministerie eene kennisgeving houdende de straf aan den veroordeelde opgelegd, en alle tot het in artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht bedoelde bevel betrekkelijke beslissingen. De kennisgeving vermeldt tevens de tijdstippen van begin en aanvankeijk einde van den proeftijd. Kunnen die tijdstippen nog niet aanstonds worden opgegeven, dan volgt de mededeeling daarvan zoo spoedig mogelijk.

Artikel 23. De persoon die den bijstand verleent, tracht een op vertrouwen gegronnen persoonlijken band met den veroordeelde te leggen en dien in het belang van de nakoming der aan dezen opgelegde voorwaarden en van diens reclasseering te benutten.

Hij onderhoudt met den veroordeelde voldoende aanraking en stelt zich, ook door persoonlijke bezoeken, met de omstandigheden van dezen en van diens gezin op de hoogte.

Bij het verleen van den bijstand wordt zooveel mogelijk alles vermeden wat den veroordeelde in zijne vrijheid zou kunnen beperken of maatschappelijk zou kunnen benadeelen.

Artikel 24. De instelling of bijzondere ambtenaar, die met het verleen van den bijstand is belast, bevordert dat ten aanzien van den daaraan onderworpen veroordeelde reclasseeringsmaatregelen, indien en voor zoover die noodig zijn, worden getroffen.

De ambtenaar der reclasseering doet met betrekking tot een veroordeelde, wien bijzondere voorwaarden zijn opgelegd, zonder dat eene instelling met het verleen van bijstand aan dien veroordeelde is belast, zoo noodig een voorstel tot aanwijzing, als bedoeld bij artikel 48 der Reclasseeringsregeling.

Met betrekking tot zoodanigen veroordeelde doet hij, zoo noodig, overeenkomstig artikel 53 der Reclasseeringsregeling een voorstel strekkende tot het aanwenden te diens aanzien van rechtstreeksche Overheidsbemoeiingen op zijn behoud voor het maatschappelijk leven gericht. De Reclasseeringsregeling vindt ten deze overeenkomstige toepassing.

TITEL III 1).

Van voorwaardelijk veroordeelden die militair zijn of worden.

Artikel 25. Voor wat betreft personen, die door een militair gerecht voorwaardelijk veroordeeld zijn, geldt al hetgeen in dit besluit met betrekking toe het openbaar ministerie bij het gerecht, dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken, is bepaald, ten aanzien van den openbaren aanklager bij dat militaire gerecht en, bij verhindering of ontstentenis van dezen of indien de voorwaardelijk veroordeelde zich bevindt in of op weg naar de koloniën of bezittingen in andere werelddeelen, onderscheidenlijk mede ten aanzien van den Advocaat-Fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof dan wel van den openbaren aanklager bij den krijgsraad, bedoeld bij artikel 17 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Artikel 26. Is of wordt een voorwaardelijk veroordeelde militair, dan draagt het openbaar ministerie bij het gerecht, dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken, zorg, dat de commandeerende-officier van den veroordeelde omtrent de veroordeeling en het verloop daarvan worde ingelicht.

Artikel 27. Van elke onherroepelijk geworden krijgstuchtelijke bestraffing van een voorwaardelijk veroordeelden militair, te wiens aanzien de algemeene voorwaarde is gesteld, als bedoeld in artikel 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, doet diens commandeerenden officier onverwijld mededeeling aan het openbaar ministerie bij het gerecht, dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken, welk openbaar ministerie onverwijld Onzen Minister verwittigt.

Artikel 28. De commandeerende-officier van voorwaardelijk veroordeelden, die zich in werkelijken dienst bevinden, bevordert zooveel mogelijk, dat deze de gestelde voorwaarden nakomen.

Degene, die met het verleenen van bijstand is belast aan een voorwaardelijk veroordeelde, die militair wordt, pleegt, zoolang deze aan de krijgstucht onderworpen is, omtrent zijne bemoeiingen overleg met diens commandeerenden officier."

1) Deze Titel is ingevolge Kon. Besl. van 1 Mei 1918 (Stbl. No. 280) aan de Uitvoeringsregeling toegevoegd en op 15 Mei 1918 in werking getreden, waarna zij nog bij Besluit van 7 Juli 1922 (Stbl. No. 439) is gewijzigd en thans luidt, als hier is aangegeven.

**De artikelen van het W. v. S. en van het W. M. S., welke
betrekking hebben op de voorwaardelijke veroordeeling,
en die van de Uitvoeringsregeling in onderling
verband beschouwd.¹⁾**

Een kort woord over den naam ga hier vooraf.
„Voorwaardelijke veroordeeling” is niet juist, want de veroordeeling heeft onder alle omstandigheden plaats, alleen de straf wordt, indien de veroordeelde gedurende een bepaalden tijd aan zekere voorwaarden voldoet, niet ondergaan. Juister was dus „voorwaardelijke niet-tenuitvoerlegging der straf” zooals zij bijv. in het ontwerp van Minister Loeff (1904) heette. In de practijk echter kreeg het instituut den naam van „Voorwaardelijke veroordeeling” en deze werd al zeer spoedig officieel aangenomen. In de Uitvoeringsregeling wordt dan ook gesproken van „voorwaardelijk veroordeelde”.

* *
* *

Voorwaardelijke veroordeeling is alleen mogelijk bij veroordeeling tot:

- 1e. Gevangenisstraf van ten hoogste één jaar,
- 2e. Militaire detentie,
- 3e. Hechtenis (vervangende hechtenis daaronder niet begrepen),
- 4e. Geldboete (behalve in zaken van Rijksbelastingen³⁾), doch alleen als aan den rechter blijkt, dat de betaling der geldboete of de tevens uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert.

Het bevel ten aanzien van de hoofdstraf strekt zich, voor zoover de rechter niet anders bepaalt, ook uit tot de opgelegde bijkomende straffen. *De zelfde* rechter, die het bevel gaf, dat de straf niet zal worden ondergaan, zal later anders kunnen gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een bij het bevel bepaalden proeftijd aan een bepaald strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of gedurende den proeftijd eene bijzondere voorwaarde, welke bij het bevel werd gesteld, niet heeft nageleefd.

Hier is eenige toelichting noodig.

Alhoewel dit niet in de wet staat geldt zij alleen voor volwassenen.

1) Aangezien bij het verwerken van de wet van 20 April 1918 in het nieuwe W. M. S. nog al het een en ander veranderde, wordt hier liever niet gesproken van de beide wetten (die van 12 Juni 1915 en 20 April 1918), maar van de artikelen, zooals wij die thans in de twee genoemde wetboeken aantreffen.

2) De artikelen 14a t/m 14k van het Wetboek van Strafrecht worden verder zonder W. v. S. aangeduid.

3) Al neemt de militaire rechter volgens art. 79 Invoeringswet Mil. Straffen Tucht recht onder normale omstandigheden geen kennis van belastingzaken, ingevolge dat zelfde artikel heeft hij in geval van artikel 78, van diezelfde wet (oorlog) deze strafzaken wél te berechten en zoo zal ook de militaire rechter wel eens met deze restrictie hebben rekening te houden.

Art. 14
W. v. S.
Art. 13 e
W. M.

Dit wordt duidelijk bij het nalezen der artikelen 9, 12, 38, 39 en volgende W. v. S. Intusschen blijkt uit de laatste zinsnede van art. 39 *septies* W. v. S., dat bij minderjarige strafschuldigen, die den leeftijd van zestien jaren wel, doch dien van 18 jaren nog niet bereikt hebben, voorwaardelijke veroordeeling nochtans mogelijk is, doch alleen dan wanneer de Rechter anders gevangenisstraf van niet meer dan één jaar, militaire detentie of geldboete (zie onder 4e) zou opleggen.

Minister Ort wilde niet hooger gaan dan 1 jaar gevangenisstraf; hij kon zich moeilijk voorstellen, dat zoodra zwaarder straf moest worden opgelegd, zoowel de psychische eigenschappen van den delinquent als de maatschappelijke beteekenis van het gepleegde feit de opschorting nog zouden toelaten. (Zie Mr. J. Slingenberg blz. 41 en volgende).

Wat de V.V. in geval van geldboete betreft (zie 4e), deze is alleen toepasselijk voor het geval de betaling overwegende bezwaren voor den veroordeelde oplevert en aangezien het bijna ondenkbaar is, dat een rechter een boete zou opleggen, waarvan hij terstond reeds veronderstelt, dat de veroordeelde ze niet kan betalen, zoo zal deze V.V. wel zeer zeldzaam voorkomen.

Mocht de krijgerraad er in enkele gevallen toch toe willen overgaan, dan zal deze zich omtrent den vermogenstoestand van den beklaagde moeten laten voorlichten, terwijl ik er tevens de aandacht op vestig, dat bij zulk eene V.V. *niet* als bijzondere voorwaarde mag worden gesteld, het vergoeden van de door het strafbaar feit veroorzaakte schade. (Art. 14e 1e lid).

Wat de bijkomende straffen (zie art. 9b W. v. S. en art. 6b W. M., S.) betreft, vooral de militaire rechter zal nog al eens anders hebben te bepalen (zie laatste alinea art. 14a).

In de Memorie van Toelichting bij art. 12a (thans art. 13 W. M. S., lezen wij (Mil. Recht. Tijdsch. XVII blz. 160):

„Het behoeft geen betoog, dat de rechter van de daarin” (d.w.z. de in het 1. lid v. art. 14a) „gegeven bevoegdheid om „anders te „bepalen” met name gebruik zal maken ten aanzien van de bijkomende straffen van ontslag uit den militairen dienst, verlaging of „plaatsing in eene strafklasse, welke wel niet anders dan onvoorwaardelijk zullen moeten worden opgelegd.”

Nog sterker wordt dit uitgedrukt in de toelichting bij art. 12g, thans art. 19 W. M. S., waar wij lezen (Mil. Recht. Tijdsch. XVII blz. 163): „Overigens is het moeilijk zich een geval te denken, waar „in de militaire rechter inderdaad vrijheid zou vinden om een dier „straffen (bedoeld zijn de bijkomende, genoemd in het W. M. S.) „voorwaardelijk op te leggen. De redactie der artikelen 15, 17 en 18 „(thans 23, 25 en 26 van het W. v. M. S.) schijnt dit — mede in

„verband met het nieuw voorgestelde art. 12a (thans 13) — vrijwel „uit te sluiten.”

Toch komt het voorwaardelijk opleggen van een bijkomende straf wel voor. (Zie de noot bij de bespreking van art. 19 W. M. S.).

Mag art. 14a bij de burgerrechtspraak niet worden toegepast, wanneer het *maatschappelijk belang* daardoor geschaad zou worden. (dit staat niet speciaal in de wet vermeld, doch blijkt uit hetgeen bij de behandeling dier wet ter sprake werd gebracht); van zelf sprekend is het, dat in de militaire rechtspraak bovendien alleen dan voorwaardelijke veroordeeling mag worden uitgesproken „indien het militaire belang zich niet daartegen verzet”.

Dit laatste vinden wij thans neergelegd in artikel 13 W. M. S.

Art. 13
W. M. S.

Minister Ort zeide bij de behandeling in de Tweede Kamer van het overeenkomstig artikel 2 van de wet van 20 April 1918, nadat hij reeds eenige beschouwingen aan dit artikel had gewijd:

„Ik hoop, dat ik daarmee heb duidelijk gemaakt, dat in geen „enkel opzicht is bedoeld om de toepassing van het instituut ten opzichte van de militairen te beperken. ¹⁾ Het artikel geeft, zooals ik „zeide, alleen uiting aan het algemeen beginsel, dat aan de militaire „strafrechtspolitiek ten grondslag ligt.....”

Laten dus de eischen van tucht en subordiatie de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling toe, dan brengt het stelsel van de wet mede, dat daartoe worde overgegaan.

Alhoewel niet woordelijk geeft deze laatste zinsnede volkomen weer hetgeen Minister Ort bedoelde en wanneer dus de eischen der tucht en subordiatie zich daartegen niet verzetten, is men volgens de wet *verplicht* tot *voorwaardelijke* veroordeeling over te gaan, zoodra hiervoor termen aanwezig zijn.

Zelfs al geldt het een persoon, die reeds eerder met de strafwet in aanraking kwam, of een recidivist, ook dan nog zal men diens reclassering in het oog moeten houden, want de gevangenis moet het uiterste redmiddel blijven. Dit toch is de bedoeling der wet. Later komen wij hierop nog terug.

* * *

De proeftijd bedraagt bij misdrijven en bij de overtredingen genoemd in artt. 432 en 433 W. v. S. (bedelarij, landlooperij en soute-neurschap) ten hoogste 3 jaren, bij de overige overtredingen, waaronder dus dronkenschap (art. 426 en 453 W. v. S.) ten hoogste 2 jaren. Art. 14b en

De vraag of de duur van den proeftijd drie of twee jaren is, wordt dus beheerscht door den aard van het gepleegde vergrijp en niet door de straf erop gesteld.

1) De heer Hugenholtz was hiervoor bevreemd.

Daar nu alle strafbaar gestelde feiten in het Wetboek van Militair Strafrecht zijn samengevat onder „misdrijven” (zie Tweede Boek), zal dus bij voorwaardelijke veroordeeling wegens gepleegde feiten, in dit wetboek omschreven, de proeftijd ten hoogste 3 jaren bedragen.

De proeftijd gaat in, zoodra aan beklaagde diens vonnis op de wijze als in art. 14e staat aangegeven, is beteekend ¹⁾, doch loopt niet gedurende den tijd, dat de veroordeelde rechtens diens vrijheid is ontnomen. Het zou kunnen voorkomen, dat de veroordeelde tijdens den proeftijd een hem opgelegde of nog op te leggen gevangenisstraf, hechtenis of detentie moet ondergaan, in welke periode de voorwaardelijk veroordeelde niet in de gelegenheid is te toonen, of hij de hem opgelegde voorwaarden wil nakomen.

Daar door streng arrest iemands vrijheid rechtens ontnomen is, loopt de proeftijd dus evenmin gedurende deze opsluiting. Hier zal het licht en verzwaaard arrest, te lande ondergaan, wel buiten beschouwing kunnen blijven, aangezien daarbij geen sprake is van *algeheele* vrijheidsbeneming, wijl de gestrafte zijn gewonen dienst mag verrichten.

Volgens art. 14g kan de proeftijd éénmaal verlengd worden, doch voor ten hoogste de helft van den langsten termijn, waarop de proeftijd bepaald had kunnen worden, dus respectievelijk met 1½ en 1 jaar. Het kan daarbij voorkomen, dat de totale duur van den verlengden proeftijd korter is dan het wettig maximum van resp. 4½ en 3 jaren. Gesteld een voorw. veroordeelde werd wegens misdrijf een straf opgelegd met 1 jaar proeftijd. Bij verlenging zou dus de proeftijd ten hoogste kunnen bedragen 1 + 1½ jaar of 2½ jaar.

* * *

Art 14c.
Art. 15
W. M. S.

De algemeene voorwaarde is onafscheidelijk aan *elke* voorw. veroordeeling verbonden. Voor den burger bestaat deze hierin, dat hij geen strafbaar feit zal begaan (art. 14c 1e lid), voor den militair bovendien, dat de veroordeelde, die militair is, zich niet zal schuldig maken aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht (W.K.), dat van ernstigen aard is (alzoo ernstige eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen), noch aan een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder artikel 2 nos. 2—6 van die wet (dus de oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen, zooals zij in de Memorie van Toelichting werden onderscheiden).

Het overschrijden der algemeene voorwaarde behoeft niet steeds de tenuitvoerlegging der straf tengevolge te hebben, gelijk men wellicht zou kunnen afleiden uit de artikelen 14a en 15 W. M. S. Dit wordt geheel aan den rechter over gelaten. Minister Ort zeide o.m. dat „er m. a. w. niet is een imperatief voorschrift, maar alles van „de omstandigheden afhangt.”

Dat het zich niet schuldig maken aan oneigenlijke krijgstuchte-

1) Die beteekening kan worden opgedragen aan een militair, (zie de alleraatste opmerking bij de artikelen 14i, j en k.

lijke vergrijpen als algemeene voorwaarde wordt gesteld spreekt van zelf, deze vallen immers feitelijk onder art. 14a 1e lid.

Daar overigens het plegen van een ernstig eigenlijk krijgstuuchtelijk vergrijp, wanneer dit voortvloeit uit dezelfde bedenkelijke gezindheid, als waarvan het strafbaar feit, voor hetwelk de V.V. plaats vond, blijk gaf, een zeer gegronde reden voor den rechter kan zijn om de opgeschorte straf ten uitvoer te doen leggen, is het begrijpelijk, dat het niet mogen begaan van ernstige eigenlijke disciplinaire feiten eveneens als algemeene voorwaarde werd gesteld.

Opdat in elk geval naar gelang van omstandigheden gehandeld kunne worden, bepaalt art. 27 van de Uitvoeringsregeling, dat de Commandeerende-Officier (C.O.) van *elke* onherroepelijke krijgstuuchtelijke bestraffing van een v.v. militair, onverwijld mededeeling moet doen aan het openbaar ministerie (O. M.) i.e. den auditeur-militair bij het gerecht, dat v. veroordeelde, dus ook van de *niet ernstige* eigenlijke krijgstuuchtelijke vergrijpen.

Schijnbaar is dit in strijd met art. 15 W. M. S. Blijkbaar heeft men willen voorkomen, dat aan den auditeur-militair ook maar één disciplinair vergrijp zou ontgaan, dat in zijne oogen een overtreding van de algemeene voorwaarde van art. 15 W. M. S. zou opleveren. Waar, voor de eigenlijke krijgstuuchtelijke vergrijpen, over de vraag of een vergrijp als „ernstig” of niet ernstig moet worden beschouwd, verschil van meening geenszins uitgesloten is, is het zonder meer duidelijk, dat men de kennisgeving ook van de niet-ernstige eigenlijke krijgstuuchtelijke vergrijpen den auditeur-militair niet heeft willen onthouden, want ook bij de militaire rechtspraak is deze ingevolge art. 14f in eerste instantie bevoegd tot oordeelen over het al of niet doen der kennisgeving.

Een gevolg van de bepaling van art. 27 Uity. reg. is ook, dat als een C.O. niet geheel op de hoogte van het groote aantal bij bijzondere wetten of verordeningen strafbaar gestelde feiten, als eigenlijk disciplinair vergrijp straft, wat als vallende onder art. 2, no. 6 W. K. een oneigenlijk krijgstuuchtelijk vergrijp vormt, zulks toch, ten aanzien van een eventueele tenuitvoerlegging van een V.V., geen kwade gevolgen heeft, daar de auditeur-militair er nu toch — of de C.O. het als ernstig of niet ernstig beschouwt — kennis van krijgt en dus in staat is het feit naar juisten aard en zwaarte te waardeeren.

* *
* *

Schadevergoeding. Naast de hiergenoemde algemeene voorwaarde kan de rechter, behalve in geval van veroordeeling tot geldboete, de bijzondere voorwaarde stellen, dat de veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade geheel of tot een daarbij te bepalen gedeelte, binnen een daarbij te stellen termijn, korter dan de proeftijd, zal vergoeden (1e zinsnede art. 14c).

Dit is de eenige *bijzondere* voorwaarde, welke in de wet wordt genoemd. Een vraag, niet van belang ontbloomt, is deze:

Art. 27.
Uity. re

Art. 14
1e lid.

Aan wien moet de veroordeelde de vergoeding afdragen?

Bij de beantwoording daarvan wil Mr. de Jongh zich liever in de eerste plaats door praktische motieven dan door rechtsbeginselen laten leiden en dan geeft hij er op deze gronden de voorkeur aan, dat de rechter bepaalt, dat de vergoeding niet direct aan den benadeelde wordt betaald, maar aan een derde ten behoeve van den benadeelde en hij zegt dan:

„Die derde kan zijn een ambtenaar, hetzij een reclasseeringsbe-
„ambte, hetzij een commissaris van politie, hetzij een burgemeester
„of veldwachter, hetzij een ander officieel persoon, al naar voor een
„speciaal geval het meest doelmatig wordt geacht. De rechter heeft
„in dit opzicht de vrije hand.

„Twee belangrijke gronden pleiten hiervoor:

„1. zal de veroordeelde groteren prikkel hebben om te betalen
„aan een ambtenaar, dan aan een particulier;

„2. zal het parket betere contrôle hebben op het nakomen der
„voorwaarde.

„De eerste grond vraagt geen nadere uiteenzetting.

„Ten opzichte van de andere merken wij op:

„als de vergoeding direkt aan den benadeelde moet worden betaald,
„dan zal de officier van justitie bij het beëindigen van den termijn
„naar den loop van zaken moeten informeeren en zoowel tengevolge
„van verhuizingen als om andere redenen ¹⁾ kan dit moeilijkheden
„opleveren.

„Moet de betaling daarentegen aan een officieel persoon geschieden,
„dan ontvangt de officier de noodige gegevens op tijd en automatisch
„en zal hij daarnaar terstond zijn maatregelen kunnen nemen.

„Bovendien lijkt ons deze opvatting volkomen in overeenstemming
„met het publiekrechtelijk karakter dezer voorwaarde, terwijl geen
„enkel voorschrift der Wet of van den Algemeenen Maatregel van Be-
„stuur ²⁾ daarmee in strijd is.”

En verder:

„Betaling in handen van een reclasseeringsinstelling, tevens belast
„met hulp en steun, vooral met een voorgeschreven termijnbetaling,
„komt mij het meest verkieselijk voor en ik zou wenschen, dat dit
„stelsel regel werd. Al is het maar om redenen van vorm, regelmaat
„en controle. Want wat zal er geschieden in de andere gevallen?

„De benadeelde zelf is nimmer (althans nagenoeg nimmer) bij de
„uitspraak tegenwoordig. Hem wordt geen kennis gegeven van 's rech-
„ters beslissing. Hij weet dus niets van die geheele voorwaarde af,
„tenzij de veroordeelde zoo vriendelijk is, dit aan hem mede te deelen.

„Wat zal er dus onder deze omstandigheden van deze betaling
„terecht komen? Dat kan elkeen op zijn vingers narekenen. Van con-

1) „De benadeelde, die in den tusschentijd met den veroordeelde weder op
„voet van vrede is gekomen, zal indien deze laatste zijn verplichtingen nog
„niet geheel is nagekomen, dikwijls een groote neiging vertoonen, dit voor
„de justitie te verbloemen.”

2) Hiermede is bedoeld de Uitvoeringsregeling.

„trôle op het nakomen der voorwaarde is ook geen spoor te ontdekken.
„Het O. M. „kan” bij den benadeelde informeerden.

„Doch heeft het O. M. dit ooit gedaan en hoe handelt het bij adres-
„veranderingen van den benadeelde?”

„En daarover zal wel eenstemmigheid heerschen. *dat zonder behoor-
„lijke contrôle op de nakoming der voorwaarden de veroordeeling tot
„een bespotting wordt gemaakt.* ¹⁾

„De griffie ²⁾ zal in den regel ook wel niet het meest aangewezen
„betalingskantoor zijn, omdat de griffier ²⁾ liever van deze admini-
„stratie verschoond blijft. Blijven dus over de reclasseeringsinstellin-
„gen of de Staatsambtenaar der reclasseering, die bereid zijn zich de
„moeite van het in ontvangst nemen en de verzending aan de recht-
„hebbenden te getroosten en het parket van elke nalatigheid in kennis
„te stellen.”

Waar de militaire rechter veelvuldig de schadevergoeding als bij-
zondere voorwaarde stelt, mocht ik deze zoo hoogst practische wenk
van Mr. de Jongh niet achterwege laten. Zoolang de veroordeelde
militair is, zal wellicht de C. O., of beter nog de Comp.-Ct. de aangewezen
persoon zijn om het geld in ontvangst te nemen. Wij moeten echter bedenken,
dat bij een kort verblijf onder de wapenen de afbetalingstermijn den diensttijd
aanzienlijk kan overschrijden en daarom meen ik, dat het in die gevallen
toch meer aanbeveling verdient de inning der schadevergoeding maar
dadelijk op te dragen aan eene Reclasseeringsinstelling wie de sergeant-
majoor-administrateur tijdens den werkelijken dienst wel behulpzaam zal
willen zijn bij het in ontvangst nemen der bedragen.

Hoe dan ook, de Krijgsraad zal de persoon, aan wien het geld betaald
moet worden, in het vonnis moeten aanwijzen.

Een geval, hetwelk zich voordeed en wel meer zal voorkomen, wil ik
nog even behandelen.

Een soldaat, die een jas van een kameraad had gestolen en gedeeltelijk
vernield, werd voorw. veroordeeld, met o. a. de bijzondere voorwaarde
de schade te vergoeden, welke berekend was naar het bedrag, dat de
korpsskleermaker moest hebben voor de reparatie.

De jas werd hersteld, maar de veroordeelde kwam de gestelde voor-
waarden niet na en de straf werd ten uitvoer gelegd. Doch thans was
Leiden in last, want daardoor kwam ook het geld voor de reparatie van
de jas niet binnen en op het bureau meende men nu, dat dat geld wel
van het traktement mocht afgehouden worden. Gelukkig informeerde
men toch eerst nog eens, of dit geoorloofd was en de inhouding had
toen niet plaats.

Dat dit de juiste opvatting is, kan men opmaken uit een paar zinnen,
gesproken door den heer Rink en Minister Ort bij de Kamerdebatten
naar aanleiding van een vraag door den eerste gedaan. Mr. Rink
zeide: „...zoodat aan de beleedigde partij niet het recht

¹⁾ Cursiveering van mij.

²⁾ Desvereischt is hier te substitueeren: Secretarie en Secretaris van den Krijgsraad.

„wordt toegekend zich te beroepen op de gestelde voorwaarde en dat „het niet nakomen er van dus alleen kan leiden tot opheffing van de „voorwaardelijke veroordeeling en tot alsnog uitvoering van het straf- „vonnis.”

Minister Ort, die het geheel met den spreker eens was, antwoordde hier o.a. op: „De voorwaarde wordt alleen aan den veroordeelde opge- „legd om er aan te voldoen, bij gemis waarvan de straf zal ten uitvoer „worden gelegd. Maar de voorwaarde van schadevergoeding bepaalt „nooit eenige rechtsverhouding tegenover een derde, dus ook niet „tegenover dengene, die benadeeld is.”

Het Rijk was de benadeelde (het was een Rijksjas) en de voor- waarde om de schade te vergoeden, gaf, nu de straf ten uitvoer werd gelegd, aan het Rijk dus niet het recht, het bedrag van het traktem- ent af te houden, het moest *zelf* de reparatiekosten betalen.

t. 14c en 14 W.M.S. **Bijzondere voorwaarden**, wel te verstaan, andere dan de zoeven genoemde en niet nader in de wet omschreven, kan de rechter opleg- gen in geval van veroordeeling tot:

a. Gevangenisstraf van *twee* maanden of *langer* (art. 14c, 2e lid).

b. Militaire detentie van *precies* twee maanden.¹⁾

d. Hechtenis ter zake van eene der in de artikelen 426, 432, 433 of 453 omschreven overtredingen (dronkenschap, bedelarij, landloo- perij en souteneurschap).

Deze bijzondere voorwaarden, welke de godsdienstige of staatkun- dige vrijheid niet mogen beperken (art. 14c laatste lid), hebben betrek- king op het gedrag van den veroordeelde. Hij zal daaraan gedurende den proeftijd of een door den rechter te bepalen gedeelte daarvan, moeten voldoen, wil hij niet de kans loopen de opgeschorte straf toch te ondergaan.

Hiermede komen wij dan eigenlijk op het gebied der reclasseer- ingsen, bij het nakomen dier voorwaarden toch zal dikwijls de steun der reclasseeringsinstellingen noodig zijn.

Aan den rechter is het thans, zoodanige bijzondere voorwaarden op te leggen, dat het succes zoo goed mogelijk verzekerd is; eenvoudig is dit niet, want juist op het gebied der reclasseering heeft de wet- gever vrij wel alles aan de practijk overgelaten en deze nu is verre van volledig, doordat de reclasseeringswetenschap nog slechts jong is.

Het is onmogelijk hier aan te geven, hoe de rechter in verschillende gevallen zal hebben te beslissen. Met warmte beveel ik de lezing aan van Hoofdstuk IX „Bijzondere Voorwaarden” uit het werkje van Mr. de Jongh, waarin veel gezegd wordt, dat ook voor den militairen

1) Volgens art. 14 W. M. S. geschiedt de toepassing van art. 14a—14k ten aanzien van de straf van militaire detentie als daarbij voor de gevan- genisstraf is bepaald. Men zou dus bijzondere voorwaarde mogen opleggen bij militaire detentie van twee maanden of langer.

Art. 11 W. M. S. bepaalt echter, dat de rechter in plaats van gevangenis- straf mag veroordeelen tot militaire detentie van ten hoogste twee maanden, zoodat ingeval van deze straf, bijzondere voorwaarden alleen mogelijk zijn, als juist het maximum wordt opgelegd.

rechter van belang is, omdat deze heel dikwijls zaken te behandelen krijgt van beklaagden, die niet meer in werkelijken dienst zijn of deze juist zullen verlaten, zoodat hunne levensomstandigheden nagenoeg dezelfde zijn als die van een burger-beklaagde. Om intusschen toch eenig denkbeeld te geven van hetgeen, waarmede de krijgsraad bij het opleggen van bijzondere voorwaarden alzo zal hebben rekening te houden, het volgende:

In vele gevallen zal de voorwaarde niet gericht moeten zijn op het misdrijf, zooals dit in de verwijzing naar den krijgsraad is aangegeven, doch op geheel iets anders. Is bijv. diefstal ten laste gelegd, dan hangt het er geheel van af, hoe de beklaagde hiertoe kwam.

Stal hij om het geld te verkrijgen noodig voor het kunnen botvieren van zijn groote neiging tot drinken, dan zal hem de bijzondere voorwaarde worden opgelegd, dat hij geen alcohol meer mag gebruiken, desgewenscht met de bepaling, dat hij zich bij een geheelonthoudersvereniging zal aansluiten.

Had hij echter het geld noodig om maar steeds te kunnen rooken, de bioscoop geregeld te bezoeken, of bijv. om bij alle voetbalwedstrijden, hetzij als toeschouwer of medespeler, tegenwoordig te zijn, zoo moet hem het rooken, het bioscoopbezoek dan wel het bijwonen van voetbalwedstrijden ontzegd worden. Het kan zelfs noodig zijn hem het voetballen geheel te verbieden.

De bijzondere voorwaarden moeten dus gericht zijn op de oorzaken van het kwaad. Gelukt het hierdoor de fouten in zijn karakter te verbeteren, dan zal de patiënt van zelf niet meer terugvallen tot het misdrijf.

Elk geval zal andere eischen stellen, heel dikwijls zullen de oorzaken niet zoo dadelijk te zien zijn, daar men deze vaak zal moeten zoeken ver in het verleden van den beklaagde, waarvoor dan een ernstig uitgebreid onderzoek kan noodig zijn en de hulp van de reclasceringspersonen zal moeten worden ingeroepen. ¹⁾

Heeft de krijgsraad aan de hand van een door hen ingediend reclasceringsrapport vastgesteld, welke bijzondere voorwaarden het beste zullen zijn, dan moet daarbij dikwijls nog met andere omstandigheden rekening gehouden worden. Vooral bij den tegenwoordigen korten werkelijken dienst zal een zeer groot, veelal het grootste, gedeelte van den proeftijd buiten de kazerne worden doorgebracht en nu zal 's mans verblijf buiten de kazernemuren, voor wat de bijzondere voorwaarden betreft, meestal andere eischen stellen, dan dat daarbinnen.

Nemen wij eens het volgende geval.

Een jonge kerel, in garnizoen te A., op wien nimmer iets was aan te merken, legt het op straat aan met eene deern van slecht allooi, eveneens te A. wonende. Als hij eindelijk bemerkt, met wie hij zich afgaf, is het reeds te laat, hij zit in haar netten verstrikt, kan niet meer

¹⁾ Zie het laatste hoofdstuk „Het vooronderzoek en de taak van den officier-commissaris.”

van haar los komen, geraakt meer en meer in een gezelschap waarin de misdaad welig tiert en het slot is, dat hij zelf wegens diefstal wordt aangehouden. (Ik zelf instrueerde een zaak, waarin een beklagde op soortgelijke wijze kwam tot het stelen van 21 rijwielen om in het onderhoud van zijne beminde te kunnen voorzien).

Hier bestaat alle kans, dat men den man door eene voorwaardelijke veroordeeling weder op het goede pad brengt ¹⁾, doch dan is een aller-eerste eisch, dat hij aan die vrouw en hare trawanten wordt onttrokken.

Daarom zal één der bijzondere voorwaarden moeten luiden, dat de man niet te A. mag vertoeven, waarvoor echter de medewerking der militaire autoriteiten noodig zal zijn, aangezien deze voorwaarde alleen mogelijk is bij garnizoensverandering.

Waar het reeds vóór de wetten op de V.V. meermalen voorkwam, dat een Regiments-Ct., wiens korps over meer dan één garnizoen verdeeld lag, menschen ter verbetering van hun gedrag verplaatste, zoo zal men bij het Departement van Oorlog toch wel geene bezwaren hebben den man in een meer verwijderd garnizoen te leggen, als dit in verband met eene V.V. wenschelijk mocht zijn.

Tijdens de voorbereiding der zaak voor den krijgsraad zal de auditeur door overleg met de betrokken autoriteiten wel de zekerheid kunnen erlangen, of hiertegen geen bezwaar bestaat, in welk geval de militaire rechter met gerustheid de genoemde voorwaarde kan opleggen.

Kan hij zulks niet, dan zou hier een voorwaardelijke veroordeeling eigenlijk zijn uitgesloten, want zonder 's mans verwijdering uit A. zou het te veel van diens wilskracht gevergd zijn om met dit slechte milieu te breken en de V.V. zou, hoe prachtig de overige voorwaarden ook bedacht waren, tot mislukking gedoemd zijn.

In dit verband zij er op gewezen, dat de burger-rechter goed zal doen om bij v. veroordeeling van iemand, die dienstplichtig is en van wien het dus te voorzien is, dat hij in werkelijken dienst zal komen, niet een bepaalde woonplaats aan te wijzen, doch hem het verblijf te verbieden in de gemeente, welke verderfelijk voor hem is.

Moch de veroordeelde dan geplaatst worden in die hem ontzegde gemeente, dan kan het O. M. of de Instelling, met het toezicht belast, dadelijk een verzoek tot de militaire autoriteiten richten, om hem in verband met deze bijzondere voorwaarde in een ander garnizoen te willen indeelen, waaraan dan zeker wel zal worden voldaan.

Dan behoeft men de voorwaarde niet te veranderen, hetgeen wel noodig zou zijn, indien men den veroordeelde een woonplaats had aangewezen, waar hij om een of andere reden als militair niet geplaatst kon worden.

Men ziet uit een en ander, welk een groote samenwerking er in sommige gevallen noodig is tusschen de militaire- en rechterlijke autori-

1) In de zoo juist genoemde zaak, werd de beklagde eveneens voorw. veroordeeld en het geval is goed verlopen.

teiten om eene voorwaardelijke veroordeeling mogelijk te maken en te doen slagen.

Keeren wij thans terug tot ons voorbeeld, waarbij wij nu aannemen, dat de man door hoogerhand verplaatst wordt.

Zoolang de man militair is, kan men zijn gangen voldoende nagaan en voor dit gedeelte van den proeftijd kunnen de bijzondere voorwaarden dus hierop neerkomen:

dat hij de schade geheel of ten deele vergoedt;

dat het verblijf in het garnizoen A. aan hem wordt ontzegd, en

dat hij niet meer met de hier bedoelde vrouw of andere personen, die naar de meening van zijn patroon zijne reclasseering in gevaar kunnen brengen, zal omgaan.

(Ik treed hier niet in finesses als het aangeven van den termijn waarbinnen en den persoon aan wien de schadevergoeding moet worden betaald enz.).

Voor het gedeelte van den proeftijd buiten de kazerne doorgebracht zullen echter nog andere bijzondere voorwaarden moeten worden gesteld, bijv.:

a. dat hij zich gedurende de rest van zijn proeftijd als burger moet ophouden in eene met name genoemde provincie (wellicht die, waarin zijn nieuwe garnizoen ligt; door overleg tusschen krijgsraad en militaire autoriteiten is dit vermoedelijk wel te verkrijgen) en dat hij aldaar, voor zooverre hij werk vindt of dit voor hem gevonden mocht worden, door geregelden arbeid in zijn onderhoud moet voorzien, terwijl hij in dat tijdvak die provincie niet mag verlaten zonder schriftelijk verlof van den auditeur-militair bij den veroordeelenden krijgsraad, of van den hem aangewezen patroon, en

b. dat aan eene reclasseerings-vereeniging of -ambtenaar wordt opgedragen hem bij het naleven der bijz. voorwaarden, vooral die onder *a* genoemd, hulp en steun te verlenen.

Bij het hier gegeven voorbeeld levert het verblijf in en buiten de kazerne gedurende den proeftijd dus geen bezwaar op voor eene voorw. veroordeeling, mits men maar met alle omstandigheden rekening houdt.

Er zijn echter evenzeer gevallen, waarbij het korte verblijf in de kazerne een beletsel kan zijn om eene voorwaardelijke straf op te leggen.

Maakt een militair zich bijv. schuldig aan een feit, dat een min of meer militair karakter heeft, dan zouden hij eene V.V. bijzondere voorwaarden moeten worden opgelegd, *welke speciaal het zich aanpassen aan de militaire omgeving op het oog hebben.*

Hiervan nu is alleen heil te verwachten, zoolang de man in werkelijken dienst is, want deze voorwaarden kunnen buiten de kazerne gedurende de rest van den proeftijd geen effect sorteeren. Is dus de tijd tusschen het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis en het verlaten van den militairen dienst te kort om met eene V.V. iets te kunnen bereiken, zoo zal men in zulke gevallen dikwijls beter tot eene *onvoorwaardelijke* veroordeeling overgaan.

Hier heeft men eene niet V.V. als uitvloeisel van het beginsel neergelegd in art. 13 M. W. S. ¹⁾

Uit één en ander blijkt wel, hoe de krijgsraad in vele gevallen van V.V. met nog heel wat meer factoren zal hebben rekening te houden dan de burgerrechter.

* * *

art. 14d. **Het toezicht op de naleving der voorwaarden** is opgedragen aan het openbaar ministerie.

art. 25
tv. reg. Art. 25 Uitv. reg. zegt, dat, voor wat betreft personen, die door een militair gerecht veroordeeld zijn, al hetgeen in deze uitvoeringsregeling met betrekking tot het O. M. bij het gerecht, dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken, is bepaald, geldt ten aanzien van den openbaren aanklager bij dat militaire gerecht. Dit is dus de auditeur-militair bij den Krijgsraad, de fiscaal bij den Zeekrijgsraad of de advocaat-fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof en deze zijn dus ook belast met het toezicht op de naleving der voorwaarden door bij hun gerecht v. veroordeelde militairen. (Gemakshalve noemen wij hier verder alleen den auditeur-militair).

Was de militair vóór hij in werkelijken dienst kwam voorw. veroordeeld door een *burger*-gerecht, dan blijft het openbaar ministerie bij dat burger-gerecht ook tijdens 's mans werkelijken dienst met dat toezicht belast.

art. 26
tv. reg. Volgens art. 26 Uitv. reg. moet *dit* O. M. dan evenwel zorg dragen, dat de commandeerende-officier van den veroordeelde (d.i. diens korpscommandant of wie in diens plaats treedt) omtrent de veroordeeling en het verloop daarvan worde ingelicht.

Volledigheidshalve zij hier nog opgemerkt, dat volgens het 2e lid van art. 1 Uitv. reg., *indien er bijzondere voorwaarden zijn gesteld*, bovendien met het toezicht is belast de officier van justitie van het arrondissement, waarin de veroordeelde gedurende den proeftijd zijne werkelijke woonplaats heeft (in garnizoen is) of, indien de veroordeeling door een kantongerecht is uitgesproken, het openbaar ministerie van het kanton, waartoe die woonplaats ('s mans garnizoen) behoort.

Betreft het een door den krijgsraad voorw. veroordeeld militair, wien bijzondere voorwaarden zijn opgelegd, dan zou feitelijk ook de officier van justitie van het arrondissement, waartoe het garnizoen van den voorw. veroordeelde behoort, mede met het toezicht belast moeten worden. Noodig is dit echter niet, en het zal ook wel niet de bedoeling zijn, want door art. 28 Uitv. reg. is het toezicht het allerbest verzekerd gedurende het gedeelte van den proeftijd, dat de man zich in werkelijken dienst bevindt.

art. 28
tv. reg.
le lid. Art. 28 Uitv. reg. bepaalt namelijk: De commandeerende-officier van voorwaardelijk veroordeelden, die zich in werkelijken dienst be-

1) Zie de Memories van Toelichting Mil. Recht. Tijdsch. Deel XIII blz. 309 en 310 en Deel XVII blz. 159.

vinden, bevordert zoo veel mogelijk dat deze de gestelde voorwaarden nakomen. ¹⁾

De auditeur-militair zal zich ingeval van V.V. in verbinding stellen met den C. O. (Art. 26, Uitv. regel.), die daarna feitelijk het toezicht zal uitoefenen, ook al is de auditeur-militair daarmede eigenlijk belast en het is dus overbodig, dat dit toezicht nu ook aan den officier van justitie wordt opgedragen.

Wèl zal de auditeur-militair den betrokken officier van justitie moeten inlichten, als de v. v. militair niet in werkelijken militairen dienst is, of dezen verlaat.

Daar art. 28 Uitv. regel. betrekking heeft op *elken* voorwaardelijk veroordeelde, dus ook op hem, die door den burger-rechter v. veroordeeld werd en na zijn veroordeeling in werkelijken militairen dienst komt, berust gedurende dezen tijd *practisch* het toezicht eveneens bij den C. O..

Het toezicht van de ambtenaren van het openbaar ministerie zal zich ook wel hoofdzakelijk bepalen tot het nagaan, of er geen nieuwe strafbare feiten gepleegd worden.

Het daadwerkelijke toezicht komt eigenlijk alleen tot zijn recht, als dit wordt opgedragen aan derden (art. 14*d*, 2e lid), of als de man in werkelijken dienst is en hij dus onder toezicht staat van den C. O., die voor de uitoefening hiervan wel zal aanwijzen den compagnies edt. van den v. veroordeelde, daar deze als 't ware daarvoor *de* aangewezen man is.

Ook dit „militair” toezicht, als ik het zoo eens mag noemen, mag geenszins het karakter van bespieden en verklikken hebben, iets waarvoor menig kamerlid bij de behandeling der wet voor de burger-justitiabelen bevreesd was.

Toch zal men zich voor oogen moeten houden, dat het toezicht nauwlettend zijn moet, omdat het Openbaar Ministerie bij het gerecht dat voorwaardelijk veroordeelde op de hoogte moet zijn van alle omstandigheden, welke zich betreffende de bijzondere voorwaarden voordoen. Daarom moet dan ook volgens art. 4, 2e lid Uitv. reg. elke ambtenaar van het O. M., die kennis krijgt van een omstandigheid betreffende een voorwaardelijk veroordeelde, wien bijzondere voorwaarden zijn opgelegd, onverwijld mededeeling doen aan het betrokken openbaar ministerie, indien de wetenschap van die omstandigheid in verband met het houden van het toezicht van belang is.

De C. O. zal zich eveneens hieraan te houden hebben, ook al wordt hem, waar het militairen betreft, die door den burger-rechter voorwaardelijk veroordeeld werden, op dit punt niets voorgeschreven.

Wanneer hij nalaat deze inlichtingen aan het betrokken openbaar ministerie te verstrekken, zal de kennisgeving, bedoeld in art. 14*f*, achterwege blijven, tengevolge waarvan de tekortschietende voor-

1) Hiermede is niet bedoeld het verleenen van hulp en steun; dit blijft e.g. opgedragen aan bijzondere personen.

waardelijk veroordeelde vrij uit gaat, terwijl hij wellicht ernstig verdient, dat de opgeschorte straf ten uitvoer wordt gelegd.

Een goede samenwerking tusschen den C. O. en het Openbaar Ministerie is dus zeer gewenscht.

* * *

Het contact tusschen het Openbaar Ministerie en den Commandeerenden Officier is van het hoogste gewicht voor eene behoorlijke toepassing der wetten en daarom zullen wij hier nagaan, wanneer dit over en weer gezocht moet worden.

Om echter zoo volledig mogelijk te zijn, moeten wij nog even terugkomen op den proeftijd.

Volgens art. 3 Uitv. reg. moet het Openbaar Ministerie bij het gerecht, dat de voorw. veroordeeling heeft uitgesproken, zoo spoedig mogelijk aan den Minister van Justitie kennis geven van het tijdstip, waarop de proeftijd als een gevolg van de toepassing van art. 14*b*, laatste lid, nader zal eindigen, onder opgave van den grond dier toepassing.

Straks zeide ik reeds, dat tijdens de opsluiting wegens streng arrest de proeftijd niet loopt, zoodat deze met eenzelfde aantal dagen zal moeten worden verlengd.

Wil het Openbaar Ministerie aan art. 3 Uitv. reg. kunnen voldoen, dan moet het, wanneer deze straf is ondergaan, daarmede in kennis worden gesteld.

De C. O. nu wordt hiertoe nergens verplicht en zoo zal het O. M. bij een burger-gerecht omtrent den tijd, gedurende welke een als burger v. veroordeelden militair diens vrijheid rechtens ontnomen werd, volkomen onkundig blijven.

Zelfs de mededeelingen aan den auditeur-militair betreffende onherroepelijk geworden krijgstuuchtelijke bestraffingen (Art. 27 Uitv. reg.) zijn hiervoor niet voldoende, want eerst als de straf *ondergaan is*, kan men vaststellen tot welken datum de proeftijd moet loopen.

Zeer waarschijnlijk zal het bij als militair voorwaardelijk veroordeelden niet meer tot verlenging van den proeftijd komen, daar er bij zulke strenge straffen veel kans bestaat, dat wegens het niet naleven der algemeene voorwaarde van art. 15 W. M. S. de opgeschorte straf ten uitvoer zal worden gelegd, maar dit weet men van te voren niet, terwijl er bij als burger voorwaardelijk veroordeelden geen sprake is van tenuitvoerlegging, indien het disciplinaire vergrijp niet toevallig het overtreden van een bijzondere voorwaarde opleverde. De C. O. zende dus zoowel aan den auditeur als aan het O. M. van het betrokken burger-gerecht bericht van elke *ondergane* straf, waardoor 's mans vrijheid rechtens werd ontnomen en aan het laatste deele hij tevens mede het vergrijp, waarvoor de straf werd opgelegd, ter betere beoordeeling van het geval.

Het is toch zeer goed denkbaar, dat het begane krijgstuuchtelijk

vergriep van dien aard is, dat men zal moeten overwegen of de proeftijd wellicht verlengd moet worden, zooals in art. 14*g* is aangegeven. Het lijkt mij zelfs niet uitgesloten, dat het O. M. uit hoofde van 's mans gedrag het wenschelijk acht, wijziging van de voorwaarden te vragen (art. 14*f* en 14*g*) en bijv. voor te stellen de algemeene voorwaarde van Art. 15 W. M. S. als bijzondere voorwaarde op te leggen. Daarom is het dus van veel belang, dat het O. M. ook de strafreden kent.

Het moge waar zijn, dat door een ondergane vrijheidsbeneming de proeftijd automatisch met *eenzelfde* aantal dagen verlengd wordt, maar, gelijk wij zoo juist zagen, zal dit niet altijd het geval zijn en het is dus beslist noodig, dat het O. M. aan den C. O. opgeeft, op welken datum thans de proeftijd eindigt, opdat hiervan aantekening kunne worden gehouden.

Vooraf bij door den Krijgsraad v. veroordeelden is dit van groot belang. Wordt zulk een veroordeelde namelijk kort na het oorspronkelijk einde van den proeftijd gestraft, dan heeft hij tevens de algemeene voorwaarde van art. 15 W. M. S. niet nageleefd indien het vergriep gepleegd werd vóór het nieuw bepaalde tijdstip, waarop de proeftijd moest eindigen, maar ook bij de andere voorwaardelijk veroordeelden is dit van belang, want deze kunnen dan een bijzondere voorwaarde overschrijden, waarvan de C. O. toch ook melding zal moeten maken bij het betrokken O. M.

De C. O. moet dus *officieel* weten op welken datum het einde van den proeftijd precies valt om te kunnen beoordeelen in hoeverre hij nog mededeeling heeft te doen aan het betrokken O.M.

Tot de mededeeling van dien datum is het O. M. verplicht door art. 26 Uitv. reg., hetwelk bepaalt, dat dit den C. O. van den veroordeelde omtrent de veroordeeling en „*het verloop daarvan*” (ik cursiveer) moet inlichten.

Zonderling is het dan ook, dat behalve in art. 27 Uitv. reg. nergens iets wordt voorgeschreven aangaande hetgeen de C. O. aan het O. M. heeft mede te deelen, want zonder deze mededeelingen zal in vele gevallen een juiste toepassing der wetten op de voorwaardelijke veroordeeling niet wel mogelijk zijn en wij willen dus hopen, dat de C. O. ook zonder zulke voorschriften bereid zal zijn het O. M. geregeld in te lichten, twijfelen daaraan ook geenszins, waar die inlichtingen stellig zullen bijdragen tot het behoud van een goede tucht bij zijn korps.

Thans nog een opmerking n. a. v. art. 26 Uitv. reg., hetwelk het Openbaar Ministerie voor een moeilijk probleem plaatst. Het moet immers de commandeerende-officieren inlichten aangaande v. veroordeelden, die militair worden, maar hoe weet het dit laatste? Het O. M. wordt zulks niet medegedeeld en het is dus zeer waarschijnlijk, dat de C. O. in vele gevallen niet weet, of onder zijn commando dienende militairen al of niet v. veroordeeld zijn. Dit wordt bevestigd door de ondervinding opgedaan door een officier, die,

cijfers willende verzamelen betreffende het aantal bij de militaire macht dienende voorwaardelijk veroordeelden, bij zijn uitgebreid onderzoek ontwaarde, dat van verscheidene militairen bij de militaire autoriteiten heelemaal niet bekend was, dat zij voorwaardelijk veroordeeld waren en de proeftijd nog loopende was.

Wat komt er op die wijze terecht van de goede bepaling van art. 28, welke toch zeker ook door den burger-rechter zal worden gewaardeerd en volgens welke de C. O. zooveel mogelijk zal bevorderen, dat de gestelde voorwaarden worden nagekomen.

De fout ligt in hoofdzaak hier, dat men ook bij de korpsen nimmer weet, of de dienstplichtigen al of niet met den rechter in aanraking zijn geweest. Bij krijgsraadzaken is het dan ook heel vaak gebleken, dat een beklaagde niet eens in dienst had mogen komen wegens een vroeger opgelegde gevangenisstraf van meer dan 6 maanden. Ook werden dikwijls kleine posten van vertrouwen aan soldaten opgedragen, welke zij waarschijnlijk nooit gekregen zouden hebben, indien men geweten had, wat zij vroeger misdreven. Was het dus vóór de invoering van de V.V. reeds zeer noodig, dat de Korpset. op de hoogte was van het justitieele verleden van zijne mannen, nu is dit een *eisch* geworden, althans voor zoover het voorwaardelijk veroordeelden betreft, wier proeftijd nog niet verstreken is.

Met groote erkentelijkheid maak ik hier gewag van de zoo juist verschenen circulaire No. 801 van het Dept. v. Just.¹⁾, welke ons

1) Deze circulaire luidt:

's-Gravenhage, den 6 Juli 1925.

Departement van Justitie
3de Afdeling B/D.
n°. 801

Betreffende art. 26 Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling.

Er is mijne aandacht op gevestigd, dat de Militaire Autoriteiten niet steeds kennis dragen van tegen personen, die militair worden, door den Burgerlijken Rechter uitgesproken voorwaardelijke veroordeelingen.

Aan het Openbaar Ministerie bij het Gerecht, dat de voorwaardelijke veroordeeling uitsprak, is krachtens art. 26 der betrekkelijke uitvoeringsregeling opgedragen aan den Commandeerenden Officier van den in militairen dienst tredenden delinquent kennis te geven van diens voorwaardelijke veroordeeling en derzelve verloop. Teneinde de betrokken Parketten in staat te stellen tot die kennisgeving, is het noodzakelijk, dat door U regelmatig aan deze mededeeling wordt gedaan, wanneer een onder Uw toezicht gestelde voorwaardelijk veroordeelde in militairen dienst treedt, zoo mogelijk onder vermelding van het Korps, waarbij hij werd ingelijfd.

Mitsdien verzoek ik U beleefd, telkens wanneer een geval als bovenomschreven zich voordoet, de noodige mededeeling aan het betrokken Parket te doen.

Tevens gelieve U zoodanige mededeeling alsnog te doen ten aanzien van al die voorwaardelijk veroordeelden, die militair werden, terwijl zij onder Uw toezicht stonden, en van wie niet vaststaat, dat het Parket van hunne inlijving kennis draagt.

Uitdrukkelijk zij nog medegedeeld, dat het bovenstaande eveneens van

reeds een heel eind in de goede richting brengt, doch waarmede wij er nog niet zijn, daar zij ons alleen helpt in die gevallen, waarbij de veroordeelde onder toezicht van eene Reclasseeringsinstelling werd geplaatst.

Moge het door gezamenlijk overleg tusschen de Departementen van Oorlog, Marine en Justitie spoedig gelukken eene oplossing te vinden, waardoor geen enkel geval meer ontsnapt aan de aandacht van het O. M. of den C. O.

In afwachting hiervan trachten de korpsen zooveel mogelijk te weten te komen, wie er als burger v. veroordeeld werd, om het betrokken O. M. daarna te berichten, dat het geval van art. 26 Uitv. regel. zich voordoet.

Thans kan ik aangeven, wanneer de C. O. en het O. M. zich met elkaar in verbinding moeten stellen.

Dit is noodig:

1e. Zoodra een v.v. burger militair wordt, of een militair door den krijgssraad voorwaardelijk veroordeeld wordt.

O. M.

De betrokken officier van justitie ²⁾ of de auditeur-militair ²⁾ bij het gerecht, dat voorwaardelijk veroordeelde, moet den C. O. hieromtrent inlichten. (Art. 26 Uitv. reg.).

Zoo mogelijk verwittigt de C. O. daartoe het O. M. bij het burgergerecht, dat de v. v. burger in werkelijken dienst is gekomen. Daarom trachte hij door informatie te weten te komen of er onder de in dienst gekomenen ook voorwaardelijk veroordeelden zijn. (Zie boven).

C. O.
(Comp.)

2e. Telkens wanneer het O. M. dit noodig oordeelt om den C. O. (Comp.-Ct. ³⁾) van het verloop op de hoogte te doen blijven (Art. 26 Uitv. reg.).

O. M.

toepassing is op minderjarigen, die voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering zijn gesteld.

U gelieve Uwen afdelingen te verzoeken eventueel aan deze circulaire de noodige uitvoering te geven.

Een aantal exemplaren wordt ten dienste dier afdelingen hierbij gevoegd.

De Minister van Justitie,
Namens den Minister,
De Secretaris-Generaal,
VAN BLOM.

Aan
de Reclasseeringsinstellingen;
de Vereeniging van Reclasseeringsinstellingen
te
Amsterdam.

1) Voor het gemakkelijk overzicht wordt hier telkens naast den tekst de autoriteit aangegeven, welke het contact heeft te zoeken.

2) Voor het geval de V. V. werd uitgesproken door een ander gerecht dan Rechtbank of Krijgssraad leze men de autoriteit, die daarbij het O. M. waarneemt.

3) De Comp.-Ct. wordt hier telkens mede genoemd voor het geval hij met het toezicht belast werd en om te doen uitkomen, in hoeverre een en ander ook voor hem van belang is. De C. O. toch blijft de verantwoordelijke persoon, voert de correspondentie met het Openbaar Ministerie, houdt den Comp.-Ct. van het noodige op de hoogte en deze omgekeerd den C. O..

Zoo berichte hij al dadelijk den datum van beteekening als bedoeld in art. 14e, welke ook voor den C. O. van veel belang is, opdat hij wete, wanneer de proeftijd ingaat. Evenzeer denke het O. M. er aan den C. O. in kennis te stellen met den inhoud der beslissingen, geartikelen 14i t/m k).

C. O. 3e. Indien de beteekening van art. 14e door middel van den C. O. (Comp. Ct.) heeft plaats gehad (zie de allerlaatste opmerking bij de artikelen 14i t/m k).

Dan zende de C. O. onverwijld bericht aan den auditeur-militair van den datum, waarop de kennisgeving in persoon beteekend is.

Dit staat niet voorgeschreven, is echter beslist noodig.

C. O.
mp. Ct.) 4e. Zoodra zich omstandigheden *betreffende de bijzondere voorwaarden* voordoen, waarvan de wetenschap voor het O. M. van belang is.

Dan zal de C. O. op zijn beurt den meergenoemden officier van justitie, als het een militair geworden v.v. burger betreft, of den auditeur-militair, als de man door den Krijgsraad veroordeeld werd, hiervan onmiddellijk verwittigen.

Ook hiervan is niets voorgeschreven.

Wanneer de Comp.-Ct. dus zulk eene omstandigheid te weten komt, zal hij den C. O. hiermede dadelijk in kennis moeten stellen.

C. O.
mp. Ct.) 5e. Wanneer de krijgstuuchtelijke straf, opgelegd aan een door den Krijgsraad v. veroordeelde onherroepelijk wordt.

De C. O. (Comp.-Ct.) zendt ingevolge art. 27 Uitv. reg. hiervan onverwijld bericht aan den auditeur-militair.

C. O.
mp. Ct.) 6e. Wanneer de v. veroordeelde een straf heeft *ondergaan*, waardoor hem rechtens de vrijheid werd ontnomen en waardoor het einde van den proeftijd waarschijnlijk op een anderen datum zal worden gesteld.

De CO. (Comp.-Ct.) zendt hiervan bericht aan den officier van justitie, daarbij tevens vermeldende het feit, waarvoor de straf werd opgelegd, dan wel aan den auditeur-militair onder verwijzing naar de mededeeling, ingezonden toen de straf onherroepelijk werd (zie bij 5e); dit om verwarring te voorkomen. Ook hiervan is niets voorgeschreven. (Zie hiervoren).

O. M. 7e. Nadat het O. M. ingevolge art. 3 ,1o. Uitv. reg. kennis heeft gegeven aan den Minister van Justitie.

Dan zendt het den C. O. officieel bericht van den datum, tot welke de proeftijd is verlengd. Art. 26 Uitv. reg.

J. M. 8e. Wanneer de v. veroordeelde eene der algemeene of bijzondere voorwaarden heeft overschreden, zoodat er aanleiding bestaat voor het doen van de kennisgeving bedoeld in art. 14f.

Dan stelt de auditeur-militair zich in verbinding met den C. O., opdat deze beslisse, of de kennisgeving al of niet zal geschieden. (Art. 18 W. M. S.).

In de gevallen, waarbij de auditeur-militair niet door den C. O. op de hoogte kwam van het overschrijden der voorwaarden, verwit-

tigt hij, zelfs al mocht *hij* geen termen aanwezig achten voor het doen der kennisgeving, toch den C. O. hiervan, opdat dezen de gelegenheid om eene beslissing te nemen niet worde ontnomen (Zie ook de beschouwing bij art. 18 W. M. S.).

9e. In de gevallen bedoeld bij de artikelen 14*g* en 14*h*.

O. M.

Dan winne het Openbaar Ministerie zoowel bij het *militaire*- als het *burger-gerecht* evenzeer advies in bij den C. O. alvorens de zaak aan te brengen.

Ook dit staat niet voorgeschreven, doch is geheel in de lijn van Art. 5, 3e lid Uitv. reg. (Zie ook de beschouwingen bij art. 14*i*, 14*j* en 14*h*.)

10e. Wanneer de v. veroordeelde den werkelijken dienst verlaat en diens proeftijd nog niet ten einde is.

C. O.
(Comp. Ct.)

De C.O. (Comp.-Ct.) zal den officier van justitie of den auditeur-militair hiervan kennis geven en verder datgene mededeelen, hetwelk hem nuttig voorkomt, zooals bijv. de toekomstige woonplaats van den v. veroordeelde.

Op den weg van den auditeur-militair zal het dan liggen om, indien er bijzondere voorwaarden zijn gesteld eventueel mededeeling te doen aan den officier van justitie van het arrondissement of aan het O. M. van het kanton, waarin de veroordeelde gedurende den verderen proeftijd zijn werkelijke woonplaats heeft. (Uitv. reg. art. 1, 2e lid);

O. M.

de C. O. zal alsdan goed doen om, indien hulp en steun wordt verleend (art. 14*d* 2e lid), aan den persoon, met den bijstand belast, bericht te zenden van den datum, waarop de v. veroordeelde den werkelijken dienst verlaat (Zie de laatste 2 alinea's van de beschouwingen bij art. 16 W. M. S.).

C. O.

Nog zij er de aandacht op gevestigd, dat de C. O. *geen* bericht behoeft te zenden aan den officier van justitie van eene onherroepelijke veroordeeling wegens een nieuw strafbaar feit als genoemd in art. 14*a* en 14*f*, want volgens art. 4. Uitv. reg. geeft de auditeur-militair bij den Krijgsraad, welke de uitspraak deed, hiervan onverwijld kennis aan den Minister van Justitie en aan het Openbaar Ministerie bij het gerecht, dat de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken.

Indien men zich maar over en weer aan dit alles houdt, zal de goede gang van zaken verzekerd zijn.

Moge de Uitvoeringsregeling spoedig in dezen geest worden aangevuld.

* * *

Hulp en steun kan aan den v. veroordeelde worden verleend ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden, gelijk hiervoor reeds meermalen is opgemerkt.

Art. 14*d*.

De rechter kan dezen bijstand bij zijn bevel opdragen aan eene in het Rijk gevestigde rechtspersoonlijkheid bezittende instelling,

aan den houder van eene aldaar gevestigde inrichting of aan een bijzonderen ambtenaar.

Voorschriften tot nadere regeling van dien bijstand en tot nadere aanwijzing van die instellingen enz. vindt men in de meermalen genoemde Uitvoeringsregeling ¹⁾, welke tot goed begrip der zaak eenige toelichting behoeft (Zie de Uitvoeringsregeling hiervoren voor het grootste deel afgedrukt).

Deze **Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling** zou eigenlijk moeten beschouwd worden in verband met de nieuwe Reclasseeringsregeling (K. B. van 13 December 1915 Stbl. 504), welke het gebied der reclasseering in zijn geheelen omvang bestrijkt, doch dit zou ons te ver voeren, waarom slechts het volgende zij aangestipt.

Men is van het beginsel uitgegaan, dat *de reclasseering* waar eenigszins mogelijk, *het werk moet zijn en blijven van vrije organen der maatschappij*.

Waar de Staat bijzonder veel belang heeft bij eene krachtige ontwikkeling der reclasseering, is het begrijpelijk, dat hij den arbeid door particuliere vereenigingen verricht, door subsidie of vergoeding van kosten steunt (Art. 9 en 10 Uitv. reg.).

Naast het „*Nederlandsch Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen*” (hier verder „Genootschap” genoemd), dat op 12 November 1923 zijn 100-jarig bestaan vierde, kennen wij tegenwoordig ook nog andere instellingen als de *Roomsch-Katholieke Reclasseeringsvereeniging*, *Het Leger des Heils* enz., welke zich op dit gebied bewegen.

Bezitten zij, gelijk de zoo juist genoemde, rechtspersoonlijkheid, dan kunnen zij aan den Minister van Justitie eene schriftelijke *bereidverklaring* om rechterlijke opdrachten te aanvaarden doen toekomen. (art. 6 Uitv. reg.).

De Minister kan nu de *bereidverklaring* al of niet aanvaarden, zelfs eene vroegere aanvaarding, na het Centraal College voor de Reclasseering (zie hieronder) te hebben gehoord, intrekken. Omgekeerd is de vereeniging geheel vrij om de *bereidverklaring*, mits vier maanden van te voren, op te zeggen. Zoodra zij evenwel door den Minister aanvaard is, ontstaat er eene bepaalde verhouding tusschen de Justitie en de instelling, op welke alsdan verschillende verplichtingen komen te rusten. (Art. 6 t/m. 8 Uitv. reg.).

Volgens art. 11 Uitv. reg. mogen deze instellingen behoudens instemming van den Minister van Justitie en onder hare verantwoordelijkheid, het verleenen van bijstand aan voorw. veroordeelden doen plaats hebben door vertegenwoordigers, zoogenaamde *algemeene* of *bijzondere patroons*.

Door het oprichten der „*Vereeniging van Reclasseeringsinstellingen*”

¹⁾ Vastgesteld bij Kon. Besl. van den 13den December 1915 (Staatsbl. No. 506).

gen", reeds eenige jaren geleden, werd er een band gelegd tusschen de daarbij aangesloten vereenigingen.

De Regeering zag de oprichting dezer vereeniging gaarne en was bereid een belangrijk deel der kosten te dragen. Er ontstond dan ook eene groote samenwerking tusschen beide, vooral sedert de inspecteur der reclasseering officieel met goedkeuring van het bestuur alle bestuursvergaderingen bijwoont.

Het *Centraal bureau* der vereeniging is gevestigd te Amsterdam, van Eeghenstraat 63. Dit houdt o.m. aantekening, voor zoover mogelijk, van het verloop der voorkomende gevallen en is dus zeer bevorderlijk aan de onderlinge voorlichting. Ook is dit bureau een soort arbeidsbeurs, aangezien de bij de Vereeniging aangesloten instellingen daar kunnen informeeren naar arbeidsgelegenheden, zoowel in binnen- als buitenland, welke voor te reclasseeren personen open staan.

Het zoeven genoemde officieele „**Centraal college voor de Reclasseering**”, welks leden door de Koningin worden benoemd en ontslagen, heeft zijn zetel te 's Gravenhage (art. 57 en volg. Reclasseeringsregeling¹⁾). Het houdt een algemeen toezicht op den reclasseeringsarbeid der instellingen en dient den Min. v. Just. van bericht en raad.

De bepalingen betreffende de benoeming, het ontslag enz. enz. der *bijzondere ambtenaren*, genoemd in art. 14d, W. v. S. 2e lid, vindt men in de artikelen 12 t/m. 21. Uitv. reg., van welke hiervoren alleen de voor ons van belang zijnde werden opgenomen.

De werkzaamheden dezer ambtenaren, officieel „Ambtenaren der Reclasseering” geheeten, bestonden tot nog toe voornamelijk in het uitbrengen van rapporten en het uitvoeren van toezicht in die gevallen, waar voor het verlenen van bijstand niet kon worden beschikt over particuliere vereenigingen, of indien zij meenden dien bijstand beter zelf op zich te kunnen nemen. Volgens de 8 Mei j.l. verschenen circulaire No. 700 door het Dep. van Just. gezonden aan de Procureurs-Generaal bij de Gerechtshoven²⁾, zal hun taak eenigszins anders worden. Voortaan zullen zij meer controleerend moeten optreden en hulp en leiding geven aan de reclasseeringsinstellingen bij het opmaken van reclasseeringsrapporten en het verlenen van bijstand aan voorwaardelijk veroordeelden, hetgeen dan slechts bij hooge uitzondering aan de Rijksambtenaren mag worden opgedragen.

De plaatselijke agenten, in art. 17 genoemd, zullen dan wel tot het verledene gaan behooren.

Eindelijk kennen wij nog den **Reclasseeringsraad** (art. 11 t/m. 14 Reclasseeringsregeling), welke in die plaatsen ontstaat, waar de instellingen ter gemeenschappelijke vertegenwoordiging een lichaam hebben gevormd, hetwelk door den Minister van Justitie op verzoek

1) Deze is hier niet opgenomen.

2) Het belangrijkste dezer circulaire is opgenomen in hoofdstuk „Het vooronderzoek en de taak van den Officier-Commissaris” (zie één der laatste bladzijden).

dier instellingen als Reclasseeringsraad erkend wordt. De Minister benoemt den secretaris, bepaalt tevens het gebied, waarover die Raad zijne werkzaamheden zal uitstrekken en kan volgens art. 12 Recl. Reg. verschillende diensten aan dit lichaam opdragen.

Volgens art. 20 Uitv. reg. kunnen ook als bijzondere ambtenaren, bedoeld bij art. 14*d*, door den M. v. J. onder door hem te bepalen voorwaarden worden toegelaten ambtenaren aangesteld door een Reclasseeringsraad, welke ambtenaren alsdan een semi-officieel karakter hebben, maar tot heden schijnt men hiertoe nog niet te zijn overgegaan.

De taak der Reclasseeringsraden bestaat hoofdzakelijk in het bevorderen van eene doelmatige samenwerking der particuliere reclasseeringskrachten, het geven van advies en het verleen van medewerking bij het nemen van maatregelen betreffende het reclasseeringswerk in de strafgestichten en vooral ook betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling, terwijl zij langzamerhand, ook zonder over den juist genoemden semi-officieelen reclasseeringsambtenaar te beschikken, tevens een vraagbaak worden voor parket en gerecht bij de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling, gelijk de M. v. J. het zich blijkens de Mem. van Toel. der wet van 10 Dec. 1915 ook gedacht had.

Naast de officieele en semi-officieele bijzondere ambtenaren mogen niet onvermeld blijven de *particuliere reclasseeringsambtenaren*, welke in verschillende plaatsen al of niet met Rijkssteun door de particuliere reclasseering worden aangesteld.

Hiervoor worden speciaal gekozen personen met menschenkennis, tact en ervaring; hunne reclasseeringsrapporten zijn dan ook zeer betrouwbaar. Zij verrichten vrij wel hetzelfde werk als de ambtenaren der reclasseering, en noemen zich gewoonlijk „ambtenaar ter reclasseering.”¹⁾

Ten slotte bevatten de artikelen 22 t/m. 24 Uitv. reg. bepalingen omtrent het verleen van den bijstand, terwijl de artikelen 25 t/m. 28, welke hiervoren reeds meermalen besproken werden, bij Kon. Besl. van 1 Mei 1918 (later gewijzigd bij Besl. van 7 Juli 1922), als Titel III werden toegevoegd aan de Uitvoeringsregeling, meer speciaal ten behoeve van v. veroordeelden, die militair zijn of worden.

Met deze zeer korte uiteenzetting moet ik volstaan. In „De wet op de voorwaardelijke veroordeeling” van Mr. J. Slingenberg blz. 131 e.v. of in het Standaardwerk van Mr. J. Overwater: „De reclasseering van strafrechtelijk meerderjarigen in Nederland”,²⁾ kan men meer omtrent de regeling der reclasseering vinden.

1) Dit geeft bij de posterijen meermalen aanleiding tot verwarring. Men adresseere dus de stukken aan den R i j k s ambtenaar der Reclasseering of vermeldt diens naam op het adres, wanneer men dezen wil bereiken.

2) Proefschrift uitgegeven bij W. Hilarius Wzn. te Almelo.

Wat wordt nu bedoeld met **het verleen**en van hulp en steun of **bijstand**, zooals het in art. 14*d* heet?

Natuurlijk niet anders dan reclasseeringshulp en steun. Bij de bijzondere voorwaarden zagen wij reeds, hoe deze verleend kunnen worden.

Bij de behandeling der wet hadden meerdere kamerleden bezwaar tegen het woord „toezicht”, zooals het aanvankelijk heette.

Intusschen kan niet ontkend worden, dat het verleenen van bijstand toch altijd een soort toezicht medebrengt, doch een toezicht in de goede beteekenis n.l. van „leiding geven”, maar bovendien kan men, ook al wordt dit niet meer zoo in de wet genoemd, een eigenlijk toezicht niet ontberen, aangezien men toch voortdurend op de hoogte zal moeten blijven omtrent het al of niet naleven der bijzondere voorwaarden, opdat de rechter desgewenscht kunne ingrijpen door bijv. andere voorwaarden te stellen of tenuitvoerlegging der straf uit te spreken.

In verband hiermede heeft het Departement van 'Justitie bepaald, dat hij, aan wien is opgedragen „hulp en steun” te verleenen, om de 3 maanden een rapport over den v. veroordeelde bij dit Departement moet indienen, terwijl hij, bij overtreding der bijzondere voorwaarden, daarvan *direct* melding moet maken op apart daartoe verstrekte formulieren. In het laatste geval verwittigt het D. v. J. het O. M. hiervan, hetwelk aldus in staat wordt gesteld tot het doen der kennisgeving van art. 14*f*, als het dit noodig oordeelt.

Deze bepaling geldt natuurlijk niet voor den C.O. Houdt deze zich echter aan hetgeen hiervoren werd aangegeven (zie bij contact tusschen O. M. en C. O. onder 4e), zoo is ook bij ons de goede gang van zaken verzekerd.

Het zal wel zelden voorkomen, dat er geen enkele bijzondere voorwaarde te stellen is, welke kan medewerken tot beklagdes verbetering. Is zij te vinden dan legge men haar ook op, zoodra de hoegrootheid der straf zulks toelaat (art. 14*c*, 2e lid), maar tevens wijze men daarbij eene instelling aan tot het verleenen van hulp en steun, waartoe art. 14*d* de gelegenheid biedt, want dan is men ook verzekerd van de contrôle over de naleving dezer voorwaarde gedurende het gedeelte van den proeftijd, niet in werkelijken militairen dienst doorgebracht.

Ik wijs hier speciaal op, daar het mij wil voorkomen, dat het opleggen van bijzondere voorwaarden en het aanwijzen van een reclasseeringsvereniging voor het verleenen van bijstand, ook bij de militaire rechtspraak, meer toepassing zou kunnen vinden, dan thans het geval is.

Gelukkig schijnt de militaire rechter niet te vervallen in de fout, welke zich in 1923 nog voordeed, namelijk het belasten van eene instelling met het toezicht zonder vooraf overleg met haar te plegen, waardoor het succes soms zeer gering kan worden.

Zoo lezen wij in het jaarverslag over 1923 van het Genootschap

op blz. 28 een klacht der Afdeeling Amsterdam, volgens welke tijdens dat jaar in 20 van de 60 gevallen de v. veroordeelden zonder dat overleg aan haar werden opgedragen, „waaronder verschillende „zeer moeilijke gevallen, waarbij het nut van het door de Rechtbank „of het Gerechtshof gewenschte patronaat zeer problematisch was.”¹⁾

Wat ten slotte den *duur van den bijstand* betreft, hier zij opgemerkt, dat aan den rechter de bevoegdheid is gegeven bijzondere voorwaarden op te leggen gedurende een termijn korter dan de proeftijd (art. 14c, 2e lid). De tijdsduur van den te verleenen bijstand, nauw samenhangende met de bijzondere voorwaarden, zal dus van zelf korter kunnen zijn dan de proeftijd.

De ondervinding heeft geleerd, dat een eenigszins streng toezicht onwillekeurig van zelf verslapt. Nu kan men dit laatste wel voorkomen door den duur van den bijstand te beperken, doch in het algemeen zal men beter doen dien tijd niet te bekorten, maar dan soepele bijzondere voorwaarden te stellen door bijv. te bepalen, dat de v.v. zich zal gedragen naar de aanwijzingen van den persoon met het toezicht belast.

Ook hiermede moge de militaire rechter rekening houden.

* * *

(*Wordt vervolgd*).

1) Zelfs na deze opmerking, treffen wij in het jaarverslag over 1924 wederom dezelfde klacht aan.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De wetten op de voorwaardelijke veroordeeling en hunne toepassing ten aanzien van justitiabelen die militair zijn of worden.

door

C. J. G. L. VAN DEN BERG VAN SAPAROEA,

Reserve-Ritmeester der Huzaren, Secretaris van de
Afdeling Arnhem van het Genootschap tot
zedelijke verbetering der gevangenen.

(Men zie voor het eerste deel dezer bijdrage afl. 1 bladz. 90).

De verhouding tusschen dengene met het verleen van **Art. 16 W. M**
bijstand belast en den Commandeerenden Officier van den voor- **Art. 28**
waardelijk veroordeelde, is bepaald in art. 16 W. M. S. en door **Uitv. reg.**
2e lid.

De bijstand wordt niet verleend dan met goedvinden van den C. O. (art. 16 W. M. S.) ten einde, zooals het heet in de Memorie van Toelichting bij dit artikel (zie M. R. T. deel XVII blz. 161), conflicten van bevoegdheid te vermijden.

Dit is zeer begrijpelijk, maar toch moeten wij de redactie van art. 16 ernstig betreuren, want daardoor zal een maatregel door den rechter gelast, geheel of ten deele te niet kunnen worden gedaan. Een C. O. toch, die andere opvattingen mocht hebben omtrent den aan den v. v. te verleen bijstand, kan, door zich te beroepen op art. 16 W. M. S., den daarvoor aangewezen persoon, dus den patroon, verbieden dien bijstand te verleen, zoolang de man in werkelijken dienst is en dit kan nimmer de bedoeling zijn geweest.

Dit zou ook zoo lijnrecht ingaan tegen den geest van de wetten op de V.V., dat wij zelfs niet mogen veronderstellen, dat er ook maar één commandeerende-officier zou zijn, die op grond van dit artikel het verleen van bijstand zal weigeren.

Om te doen uitkomen hoe verkeerd het zoude zijn, wanneer de kazerne-deur voor den patroon gesloten werd, kom ik nog even terug op het voorbeeld bij de bijzondere voorwaarden gegeven.

Zooals ik daar opmerkte, kon voor den tijd, dat de man in werkelij-

ken dienst was, worden volstaan met de voorwaarden niet onder *a* en *b* genoemd.

De C. O. zou nu den patroon kunnen weren, vermeenende dat het contact tusschen deze en den v. veroordeelde gedurende den dienst-tijd niet noodig is, waar de voorwaarden onder *a* en *b* voornamelijk van kracht worden, als hij met groot verlof vertrekt, want de patroon kan immers wel aan den C.O. mededeelen, met welke personen de v. veroordeelde naar zijne meening niet mag omgaan, hetgeen de C.O. zelf kan laten nagaan. Dit ware echter eene zeer onjuiste opvatting.

Volgens art. 22 Uitv. reg. 2e lid wordt de vereeniging, aan wie het toezicht wordt opgedragen, dadelijk na de onherroepelijke uitspraak door den auditeur-militair van 's Krijgsraads beslissing op de hoogte gesteld (soms zelfs reeds vroeger, art. 22 Uitv. reg. 1e lid) en eene instelling, welke haar taak goed opvat, zal zeker niet wachten tot het vertrek met groot verlof om zich met den v. veroordeelde in verbinding te stellen.

De patroon kan immers al dadelijk van veel nut voor dezen zijn, door zijn huis voor hem open te stellen gedurende den vrijen tijd na den dienst; door hem afleiding te bezorgen en te voorkomen, dat hij in die vrije uren slechte gelegenheden zoekt of bezoekt en daardoor weer in verkeerde handen komt.

In ons voorbeeld is er nog te meer aanleiding voor dit contact gedurende den werkelijken dienst.

Eén der redenen voor dezen bijstand toch was gelegen in het verleen van steun bij het zoeken van een betrekking, waarlijk geen gemakkelijke taak, welke bovendien veel tijd kan vragen. Daar het nu in de hoogste mate wenschelijk is, dat de veroordeelde den dag na zijn vertrek uit den militairen dienst reeds aan het werk kan gaan, zoo zal de patroon tijdig te voren zijne maatregelen moeten treffen, maar daarvoor is het noodig, dat hij zich reeds tijdens den dienst-tijd met den man kan bezig houden. Dán ook zal het hem mogelijk zijn reeds dadelijk door voldoende aanraking „een op vertrouwen „gegronden persoonlijken band met den veroordeelde te leggen en „dien in het belang van de nakoming der aan dezen opgelegde voorwaarden en van diens reclasseering te benutten”, zooals art. 23 Uitv. reg. het voorschrijft. Dit zeer belangrijke gedeelte van zijn taak kan natuurlijk niet worden overgedragen aan den C. O. (Comp.-Ct.); dit is speciaal het werk van den patroon.

Met art. 16 W. M. S. en art. 28 Uitv. reg. 2e lid is dan ook niet anders beoogd, dan dat de personen met den bijstand belast niet buiten den C. O. om hun practijk in de kazarne zullen uitoefenen.

Voor zoover de bijstand meer speciaal het toezicht betreft, zal de taak van den patroon aanmerkelijk verlicht worden gedurende het verblijf in werkelijken dienst; want volgens art. 28, 1e lid Uitv. reg. bevordert immers de C. O. (Comp.-Ct.) zooveel mogelijk, dat de gestelde voorwaarden worden nagekomen.

SCHEMATISCH OVERZICHT

van de combinatie van bevel en beslissingen, welke volgens de wet mogelijk zijn bij de voorwaardelijke veroordeeling van een militair beklaagde¹⁾. De desbetreffende bepalingen gelden alleen voor volwassenen (18 jaar en ouder). Voorwaardelijke veroordeeling is echter mogelijk bij strafschuldige minderjarigen van 16—18 jaar, doch alleen bij het opleggen van gevangenisstraf, militaire detentie of geldboete.

Bij veroordeeling tot:

Geldboete	Hechtenis	Hechtenis	Gevangenisstraf en Militaire detentie	Gevangenisstraf van Militaire detentie
(doch alleen indien blijkt, dat de betaling der boete of de tevens uitgesproken verbeurdverklaring voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert en niet in zaken van Rijksbelastingen, zie art. 14a).	(vervangende hechtenis daaronder niet begrepen (art. 14a) en niet opgelegd ter zake van een feit omschreven in de artikelen 426, 432, 433 of 453 W. v. S., zie art. 14c, 2e lid).	(vervangende hechtenis daaronder niet begrepen (art. 14a) en opgelegd ter zake van een feit omschreven in de artikelen 426, 432, 433 of 453 [bij overtreding van de artt. 432, 433 of 453 — dit bij 3e recidive — kan plaatsing in een Rijkswerkinrichting worden gelast, (zie 434, 453, 4e lid W. v. S.)] zie art. 14c, 2e lid).	<i>beneden</i> 2 maanden. (Zie art. 14c, 2e lid en art. 14 W. M. S.)	2 maanden tot 1 jaar. (zie art. 14a, 1e lid en art. 14c, 2e lid) en <i>precies</i> 2 maanden. (Zie art. 11 en 14 W. M. S. en art. 14c, 2e lid).

Zal de krijgsraad bij het bevel, dat de straf voorwaardelijk niet zal worden ondergaan, stellen de algemeene voorwaarde, dat de veroordeelde geen strafbaar feit zal begaan vóór het einde van een bij het bevel te bepalen proeftijd (art. 14a, 1e lid en art. 14c, 1e lid) en zich, als hij militair is (art. 60 W. M. S.) *tijdens den proeftijd* ook niet schuldig zal maken aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2, no. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, noch aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2, nos. 2—6 van die wet (art. 15 W. M. S.), terwijl de *maximum* proeftijd bedraagt: bij misdrijven en de overtredingen van art. 432 en 433 W. v. S. 3 jaren, bij de overige overtredingen 2 jaar (art. 14b, 1e lid), bij verlenging respectievelijk hoogstens 4¹/₂ en 3 jaren, welke verlenging slechts één keer geoorloofd is (art. 14g).

Kan de krijgsraad bij het bevel, naast de algemeene, als bijzondere voorwaarde stellen, dat binnen een bepaalden termijn, **korter** dan de proeftijd, de veroordeelde zal geven

schadevergoeding geheel of tot een te bepalen gedeelte (art. 14c, 1e lid), bij voorkeur uit te betalen aan een in het vonnis te noemen derde ten behoeve van den benadeelde.

schadevergoeding geheel of tot een te bepalen gedeelte (art. 14c, 1e lid), bij voorkeur uit te betalen aan een in het vonnis te noemen derde ten behoeve van den benadeelde.

schadevergoeding geheel of tot een te bepalen gedeelte (art. 14c, 1e lid), bij voorkeur uit te betalen aan een in het vonnis te noemen derde ten behoeve van den benadeelde.

schadevergoeding geheel of tot een te bepalen gedeelte (art. 14c, 1e lid), bij voorkeur uit te betalen aan een in het vonnis te noemen derde ten behoeve van den benadeelde.

Kan de krijgsraad bij het bevel bovendien stellen, dat gedurende den proeftijd of een bepaald gedeelte daarvan de veroordeelde zal voldoen aan:

andere bijzondere voorwaarden zijn gedrag betreffende. (art. 14c, 2e lid).

andere bijzondere voorwaarden zijn gedrag betreffende. (art. 14c, 2e lid).

Kan de krijgsraad bij het bevel naast het stellen der bijzondere voorwaarden

aan een reclasseeringsinstelling of aan een bijzonderen ambtenaar opdragen aan den veroordeelde ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden hulp en steun te verleenen. (art. 14d, 2e lid).

aan een reclasseeringsinstelling of aan een bijzonderen ambtenaar opdragen aan den veroordeelde ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden hulp en steun te verleenen. (art. 14d, 2e lid).

¹⁾ Dit schema is overgenomen uit het werk van Mr. J. Slingenberg en door mij aangevuld ten behoeve van den militair rechter.

Ook hier is het onderhouden van voeling tusschen C. O. (Comp.Ct.) en patroon van zeer veel belang, want daardoor blijven beiden volkomen op de hoogte van 's mans gedragingen.

Vooraf vergeet de C.O. (Comp.-Ct.) niet den persoon met den bijstand belast in te lichten omtrent het tijdstip van vertrek met groot verlof, om te voorkomen, dat de v. veroordeelde gedurende korter of langer tijd uit het oog wordt verloren. Wanneer ook hier voor eene goede samenwerking gezorgd wordt, dan is naar mijne meening het instituut der V.V. nergens beter op zijn plaats dan juist in het leger, wijl daar bijna alle factoren aanwezig zijn om de toepassing ervan, om zoo te zeggen, volmaakt te doen zijn.

* * *

Na de bespreking der voorgaande artikelen moge uit het nevenstaand schematisch overzicht nog eens blijken tot welke beslissingen zij den Krijgsraad in staat stellen.

De kennisgeving inhoudende de straf en de gestelde voorwaarden moet nadat de uitspraak onherroepelijk is geworden, ten spoedigste door een deurwaarder of dienaar der openbare macht aan den veroordeelde *in persoon* worden beteekend.

Art. 14

Dit is noodig opdat de veroordeelde vóór het ingaan van den proeftijd precies wete aan welke voorwaarden hij zich te houden heeft. Direct na deze beteekening neemt de proeftijd een aanvang (art. 14*b*, 2e lid).

Hierbij nog een opmerking: Onder „dienaar der openbare macht” valt evenzeer een militair (Zie het laatste gedeelte van de beschouwingen bij art. 14*i*—14*k*).

Gesteld nu, dat de C. O. den veroordeelde in persoon volledig mededeeling doet van het extract-vonnis, hetwelk hem onmiddellijk na het onherroepelijk worden van het vonnis door den secretaris van den Krijgsraad wordt toegezonden, dan is de veroordeelde evengoed op de hoogte, als wanneer hem de kennisgeving van art. 14*e* wordt beteekend, maar toch zal het oogenblik, waarop de C.O. den veroordeelde deze mededeeling doet, niet mogen beschouwd worden als den aanvang van den proeftijd.

Immers de auditeur-militair is belast met de executie van het vonnis en alleen de beteekening op *diens last* geschied, desgewenscht door middel van den C. O., kan den proeftijd eerst doen ingaan.

* * *

Bij niet-naleving der voorwaarden kan het Openbaar Ministerie *bij* den rechter, die voorwaardelijk veroordeelde, daarvan aan dien rechter kennis geven met zoodanige yordering als het noodig zal oordeelen. Pleegt de v. veroordeelde een strafbaar feit, (komt hij dus

Art. 14j

de algemeene voorwaarde niet na), dan geschiedt deze kennisgeving niet vóór de man onherroepelijk voor dit nieuwe feit veroordeeld is. Ook kan het Openbaar Ministerie kennis geven, wanneer de voorw. veroordeelde *vóór het einde van den proeftijd* ter zake van een *vóór het ingaan* daarvan begaan strafbaar feit onherroepelijk veroordeeld wordt, want daaruit zou kunnen blijken, dat hij de hem verleende opschorting van straf niet waardig was geweest (art. 14f, 2e lid). ¹⁾

Er zij hier de aandacht op gevestigd, dat het Openbaar Ministerie *kan* kennis geven aan den betrokken rechter. Dit zal geheel van de omstandigheden afhangen en zoo zal in sommige gevallen deze kennisgeving achterwege blijven.

Hoe is deze aangelegenheid nu geregeld voor militaire v. veroordeelden in werkelijken dienst?

18 W.M.S. Volgens dit artikel geschiedt de kennisgeving bedoeld in art. 14f, wanneer de veroordeelde militair is, krachtens beslissing van diens commandeerenden officier, terwijl die beslissing niet mag genomen worden dan na overleg met den ambtenaar, die tot het doen der kennisgeving bevoegd is.

Aangezien art. 20 W. M. S. bepaalt, dat de artikelen 13—19 W. M. S. enkel toepassing vinden bij oplegging van straffen door den *militairen* rechter, heeft art. 18 W. M. S. dus geen betrekking op als burger v. veroordeelden, zoodat de C. O. dus niet te beslissen heeft over het doen der kennisgeving van art. 14f ten opzichte van een militair, die door een burger-gerecht v. veroordeeld was. De woorden „wanneer de veroordeelde militair is” wijzen er slechts op, dat, zoodra de v. veroordeelde niet meer in werkelijken dienst is, de auditeur-militair *geheel zelfstandig* beslist over het al of niet doen van deze kennisgeving. ²⁾

Bij den *door een krijgsraad* v. veroordeelde, die militair is, zal de gang van zaken de volgende zijn.

Er kunnen zich de volgende gevallen voordoen:

a. De man pleegt een strafbaar feit en wordt door den krijgsraad onherroepelijk veroordeeld.

b. Hij maakt zich schuldig aan een der krijgstuchtelijke vergripen bedoeld in art. 15 W. M. S.

c. Hij komt de bijzondere voorwaarden niet na.

Geval *a* is den auditeur-militair natuurlijk uit eigen wetenschap bekend; geval *b* komt te zijner kennis ingevolge art. 27 Uitv. reg., terwijl hij in geval *c* zal worden ingelicht door den C. O., tenminste als deze zich houdt aan 4e van de 10 punten, welke ik aangaf bij het contact tusschen O. M. en C. O., dan wel door het Departement van Justitie, indien de patroon het niet-nakomen der bijzondere voorwaarden had ontdekt.

Zoowel in geval *a*, *b* als *c* overweegt de auditeur, of er termen aanwezig zijn om de kennisgeving bedoeld in art. 14f te doen; zoo

1) Zie ook art. 14h, 1e lid.

2) Zie de Memorie van Toelichting M. R. T. XVII blz. 162.

ja, dan stelt hij zich in verbinding met den C. O. en, is deze het met den auditeur eens, zoo kan laatstgenoemde tot de kennisgeving overgaan, doch beslist de C. O. afwijzend, dan blijft zij ook achterwege.

Vindt de auditeur geen aanleiding tot het doen der kennisgeving, dan is m.i. de zaak nog volstrekt niet uit. De vraag rijst toch of de C. O., wanneer *hij* dit noodig acht, toch niet kan bepalen, dat de kennisgeving zal gedaan worden. Naar mijne meening geeft 18 W. M. S. hem hiertoe het volle recht. Er staat immers, dat de kennisgeving geschiedt krachtens *beslissing* van diens ('s mans) *Commandeerenden Officier*. Deze heeft alzoo het laatste woord. Stelt het Openbaar Ministerie (de auditeur-militair) zich dus niet met hem in verbinding, dan kan de C. O. toch overleg plegen met dien ambtenaar (art. 18 W. M. S.) en ook, al mocht diens advies afwijzend zijn, beslissen, dat de kennisgeving zal geschieden, waaraan de auditeur-militair zich niet zal kunnen onttrekken.

De C. O. late zich niet weerhouden door de vrees, dat het doorzetten der zaak toch geen succes zal hebben, uit overweging, dat de vordering, waarvan de kennisgeving moet vergezeld gaan en welker inkleeding volgens art. 14*f* geheel aan het Openbaar Ministerie wordt overgelaten, wel eens weinig in overeenstemming zou kunnen zijn met de bedoeling van den C. O., want deze vrees is ongegrond.

Allereerst mag men stellig aannemen, dat de auditeur zal trachten eene vordering op te maken, waardoor de beslissing van den C. O. niet te niet zal worden gedaan, maar al deed hij dit niet, ook dan is er nog niets verloren, want in elk geval krijgt de krijgsraad dan toch de kennisgeving, *terwijl deze geenszins gebonden is aan de vordering van den auditeur-militair*, zoodat de beslissing van den C. O. om de kennisgeving toch te doen, volstrekt niet een slag in de lucht behoeft te zijn (Zie ook de laatste opmerking bij art. 14*g* en 14*h*).

Opdat de C. O. dus steeds in de gelegenheid zij zelf te beslissen omtrent het al of niet doen der kennisgeving van art. 14*f*, moet de auditeur-militair hem op de hoogte houden van alle gevallen, waarin één der voorwaarden overschreden wordt, ook al mocht hij zelf geen aanleiding vinden tot het doen der kennisgeving; vandaar de opmerking onder 8e van het contact tusschen C. O. en O. M. .

Ten overvloede wellicht zij er op gewezen, dat het overleg met den ambtenaar, d.i. den openbaren aanklager bij den Krijgsraad, ingevolge art. 18 W. M. S. *moet* plaats hebben en dat de Commandeerende-Officier 's mans *Korpscommandant*, (of wie daarvoor in de plaats treedt) en niet diens Garnizoenscommandant is, ook niet wanneer deze ingevolge art. 42 W.K. de disciplinaire straf heeft opgelegd voor het krijgstuchtelijk vergrijp, dat de aanleiding gaf tot het nemen van een beslissing.

Dat art. 15 W. M. S. niet toepasselijk is op een door een burgergerecht voorwaardelijk veroordeelden burger, die in werkelijken militairen dienst komt, kan tot ernstige moeilijkheden aanleiding geven.

Wordt namelijk zulk een militair disciplinair gestraft voor een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp, dus voor een krijgstuchtelijke overtreding, welke tevens een strafbaar feit oplevert, dan loopen wij met het doen der kennisgeving vast.

Daar de algemeene voorwaarde van art. 15 W. M. S. niet is opgelegd, behoeft de C. O. het Openbaar Ministerie geen mededeeling te doen van deze onherroepelijk geworden krijgstuchtelijke bestraffing, zooals in art. 27 Uitv. regel. is bepaald, maar zelfs al deed de C. O. deze mededeeling, dan zou daarmee nog niets bereikt worden.

Volgens art. 14*f* mag de kennisgeving alleen geschieden, wanneer de nieuwe uitspraak, waarmee bedoeld is de nieuwe veroordeeling, onherroepelijk is geworden en, daar in dit geval krijgstuchtelijk gestraft werd, is er dus geen onherroepelijke *veroordeeling* en ook *geen nieuwe uitspraak* als in art. 14*f* bedoeld. Er kan dan ook geen sprake zijn van het doen der kennisgeving bij het burger-gerecht door het Openbaar Ministerie.

Men heeft hier het geval, dat een v. veroordeelde een voorwaarde hem opgelegd, n.l. de algemeene van art. 14*a*, niet nakomt, zonder dat men hem naar aanleiding daarvan voor den rechter kan brengen. Er zal om dit te voorkomen voor de militaire autoriteiten slechts één uitweg zijn en wel, dat men *alle* door den burger-rechter v.v. militairen, die een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp plegen, *steeds naar den Krijgsraad verwijst*. Dit mogen de Compagnies-Commandant, de Korpscommandant (C. O.) en de Garnizoenscommandant van deze v. veroordeelden dus wel goed in het oog houden.

Er is evenwel nog een andere oplossing mogelijk, maar deze ligt niet in onze hand. Wij moeten hier een beroep doen op den burger-rechter. Wanneer deze als voorwaarde zou willen stellen, dat de v. veroordeelde, gedurende den proeftijd in werkelijken militairen dienst komende, zich niet zal schuldig maken aan een ernstig eigenlijk noch aan een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp (dus de algemeene voorwaarde genoemd in art. 15 W. M. S.) zoo zouden wij reeds in vele gevallen geholpen zijn, namelijk als er bijzondere voorwaarden kunnen worden opgelegd.

Hoe nuttig het ook ware als de algemeene voorwaarde van art. 15 W. M. S. *steeds* door den burger-rechter werd gesteld, vermeen ik, dat de wet zulks niet toelaat. Ten opzichte van de bijzondere voorwaarden evenwel is den rechter algeheele vrijheid gelaten en waarom zou hij dan de voorwaarde van art. 15 W. M. S. niet mogen opleggen als eene bijzondere?

Er is echter nog eene andere reden, waarom het m.i. zeer gewenscht is, dat de burger-rechter deze bijzondere voorwaarde stelt. Het volgende moge dit duidelijk maken.

Ik neem hier ongeveer hetzelfde voorbeeld als waarvan Minister Ort zich bediende in de Tweede Kamer, doch met dit verschil, dat de delinquent in 's ministers voorbeeld door den *militairen* rechter, in mijn geval door den *burger-rechter* voorw. veroordeeld werd wegens openbare dronkenschap.

De man is dienstplichtig-sergeant, komt tijdens den proeftijd onder de wapenen en wordt één of meermalen in de kazerne in staat van dronkenschap aangetroffen, zelfs ten aanschouwe van ondergeschikte manschappen. Natuurlijk wordt hij krijgstuchtelijk zwaar gestraft, doch overigens gebeurt er niets. Ik neem hier evenals Minister Ort aan, dat er geene bijzondere voorwaarden werden gesteld, als bijv. het zich onthouden van alcohol, waardoor de C. O. in staat zou worden gesteld het Openbaar Ministerie in te lichten. Toch „zou” gelijk Minister Ort bij een ander voorbeeld opmerkte, „het zeker ergeris „wekken in zijne omgeving, dat hij, een dergelijk krijgstuchtelijk ver- „grijp begaande, nadat op hem eerst de voorwaardelijke veroordeeling „voor een analoog feit is toegepast, ten slotte voor dit laatste niet zou „worden gestraft. De algemeene en de bijzondere preventieve werking „van de strafwet zouden daarmede in gevaar worden gebracht.” (Mil. Recht. Tijdschr. Deel XIII blz. 549). Een ieder moet voelen, dat in de allereerste plaats het militair belang hier zeer sterk geschaad wordt, door het niet kunnen ten uitvoer leggen van de opgeschorte straf. Immers had deze sergeant geweten, dat art. 15 W. M. S. op hem van toepassing was, dan had hem dit wellicht van dronkenschap weerhouden en dan had hij het prestige van den onderofficier niet te grabbelen gegoooid voor zijne minderen.

Maar bovendien wil het mij toeschijnen, dat, indien het mogelijk ware geweest de kennisgeving bedoeld in art. 14f te doen, de burger-rechter evenzeer ter wille van het *maatschappelijk* belang bevel zou hebben gegeven tot tenuitvoerlegging der straf.

Nu zal men tegenwerpen, dat bijv. in dit geval de burger-rechter wel bijzondere voorwaarden zou hebben kunnen opleggen en dat dit wel meestentijds zal gebeuren, maar ik kan mij er toch best indenken, dat het plegen van eene krijgstuchtelijke overtreding nog lang niet altijd het niet nakomen der bijzondere voorwaarden oplevert, terwijl dit krijgstuchtelijk vergrijp van ernstiger beteekenis kan zijn dan het plegen van een nieuw strafbaar feit, of het niet nakomen van bijzondere voorwaarden. Ook al zal het maatschappelijk belang niet steeds de tenuitvoerlegging der straf eischen, zoo kan de mogelijkheid daartoe voor het militaire belang *zeer* gewenscht zijn en dit hangt er eenszins van af, of de man door den krijgsraad dan wel door den burger-rechter v. veroordeeld werd. ¹⁾ Ik zou dan ook met aandrang willen vragen, of de burger-rechter aan personen, van wie het te voorzien is, dat zij voor korter of langer tijd in werkelijken militairen dienst zullen verblijven, waar mogelijk de voorwaarde van art. 15

1) Mr. W. Boekhoudt heeft blijkbaar hetzelfde bezwaar gevoeld. In zijne „Aanteekeningen op het Ontwerp-Invoeringswet Wetboek van Militair Strafrecht en Wet op de Krijgstucht” in het Mil. R. Tijdschr. Deel XVI blz. 125 behandelt hij eveneens deze kwestie en zegt o.m. „Uit hoofde van het militair belang zal deze (d.i. de door den burger-rechter v. veroordeelde militair) in geen voordeliger positie behooren te verkeren dan zijn kameraad, die als militair voorwaardelijk werd veroordeeld.”

W. M. S. zou willen opleggen in den geest als ik hiervoren aangaf. Dan zouden wij in de meeste gevallen reeds geholpen zijn. ¹⁾

Dit geldt dus niet voor aanstaande lotelingen alleen, maar evenzeer voor den dienstplichtige met groot verlof, kortom men legge deze bijzondere voorwaarde *steeds* facultatief op, de man kan immers ook vrijwillig in dienst gaan.

Voor den v. veroordeelde is, zoolang hij niet in werkelijken dienst is, de zaak als ware ze hem niet gesteld. De voorwaarde treedt eerst automatisch in werking, als hij den militairen rok aantrekt.

Welke bezwaren kan de burger-rechter hiertegen hebben? Het kan slechts ten goede komen aan de door hem opgelegde straf.

Met groote dankbaarheid constateer ik hier, dat er reeds burger-rechters zijn, die blijkbaar het nut inzien van deze bijzondere voorwaarde. Ik vind n.l. in de Juni-aflevering 1925 van het „Maandblad voor Berechting en Reclasseering van Volwassenen en Kinderen” op blz. 186 de volgende door het Hof te 's-Hertogenbosch opgelegde bijzondere voorwaarde vermeld:

„dat de v. v., aan de krijgstucht onderworpen zijnde, geen ernstige overtreding tegen dezelve mag plegen of zelfs geen lichte zoodanige overtreding, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert.”

Aldus precies hetgeen ik hierboven vroeg. Moge dit goede voorbeeld veel navolging vinden.

. 14f, 2e lid. Schenken wij thans eenige aandacht aan art. 14f, *2de lid*, waarbij tevens art. 14h, 2e lid ter sprake zal komen.

Meermalen bleek, dat de C. O. hier voor een moeilijke vraag komt te staan, als de man vóór het ingaan van den proeftijd één of meer krijgstuchtelijke vergrijpen pleegt, welke, tijdens den proeftijd begaan, zouden hebben opgeleverd het niet nakomen der algemeene voorwaarde, genoemd in art. 15 W. M. S. .

Nu de approbatie is afgeschaft, waardoor de tijd tusschen het aanhangig maken van de zaak en de beteekening, bedoeld in art. 14e veel korter is geworden, zal het wellicht minder voorkomen, uitgesloten is het geenszins.

Om te doen zien, welke gevallen zich daarbij al zoo kunnen voordoen, zou ik mij het liefst bedienen van een voorbeeld uit de praktijk, doch nu dit er nog niet is, zal ik trachten een vroeger voorgekomen geval eenigszins pasklaar te maken voor den toestand, welke intrad na de afschaffing der approbatie.

Daarbij wil ik dan tevens aangeven, op welke wijze men te werk kan gaan, om, waar de wet ons m.i. in den steek laat, toch te be-

1) Naar ik meen te weten is deze kwestie bij de totstandkoming der wet van 20 April 1918 wel onder de oogen gezien, doch men heeft het toen niet wenschelijk geoordeeld een dergelijke bepaling op te nemen. De redenen welke er tegen waren zijn mij onbekend. Ook bij de invoering van het nieuwen Militair Straf- en Tuchtrecht is men blijkbaar niet tot ander inzicht gekomen en dit is zeer te betreuren, want wij blijven dit als een leemte voelen.

reiken, dat ernstige disciplinaire vergrijpen, bedreven vóór het ingaan van den proeftijd, en gedurende een andere korte periode, waarin men geen vat meer zou hebben op den delinquent, evenzeer hun invloed zullen uitoefenen op de door den rechter te nemen beslissing.

Een krijgsraadzaak wordt 5 Mei afhankelijk gemaakt. Wij moeten nu acht geven op de volgende data en omstandigheden.

- 5 Mei. Dagteekening op het afschrift straflijst.
- 18 Mei. Verwijzing naar den Krijgsraad (van minder belang, volledigheidshalve vermeld).
- 5 Mei tot 2 Juli. ¹⁾ Beklaagde begaat twee ernstige *disciplinaire* overtredingen.
- 9 Juli. Voorwaardelijke veroordeeling en uitspraak door den Krijgsraad *in tegenwoordigheid van beklaagde*. (art. 205 R. L.).
- 10 Juli (1 dag dus na de uitspraak). Laatste dag waarop een krijgstuuchtelijk vergrijp gepleegd kan worden, waarvan de mededeeling omtrent de onherroepelijk geworden straf den auditeur-militair nog kan bereiken, vóórdát voor hem den tijd van appèl verstreken is.
- 18 Juli. Einde van den appèltijd voor den auditeur-militair.
- 19 Juli. Opnieuw begaat beklaagde een ernstig *krijgstuuchtelijk* vergrijp. ²⁾
- 20 Juli. Einde van den appèltijd voor beklaagde (art. 211 R. L.). *Het vonnis gaat in kracht van gewijsde*.
- ±21 Juli. De C. O. ontvangt het extract-vonnis hem door den secretaris van den Krijgsraad toegezonden.
- 23 Juli. De veroordeelde begaat wederom een ernstig krijgstuuchtelijk vergrijp.
- 24 Juli. De beteekening als bedoeld in art. 14e heeft plaats, op welk oogenblik de proeftijd ingaat (zie art. 14b, 2e lid), zoodat de veroordeelde van nu af zich aan de hem opgelegde voorwaarden zal hebben te houden.
- 26 Juli. De straf opgelegd voor het feit, op 19 Juli gepleegd, is onherroepelijk geworden.
- 30 Juli. De straf opgelegd voor het feit op 23 Juli bedreven, is onherroepelijk geworden.

1) Deze datum van 2 Juli is hier gekozen, omdat dit de laatste dag is, waarop een disciplinair vergrijp kan plaats hebben, waarvan de straf juist vóór de uitspraak van het vonnis op 9 Juli onherroepelijk wordt. Immers wij kunnen aannemen, dat de straf bekl. den 3den Juli ter kennis komt; de termijn van 4 dagen voor beklag vangt dus aan op 5 Juli, zoodat de straf in den nacht van 8 op 9 Juli te 12 uur onherroepelijk wordt (Zie art. 62 W. K. en M. R. T. Dl. XIX blz. 251). Op den 9den Juli is de straf dus onherroepelijk geworden, alzoo op den 7den dag na dien, waarop het vergrijp gepleegd werd.

2) Tot zoover komt dit voorbeeld, voor wat betreft de vergrijpen en de tijdstippen, waarop deze in het proces bedreven werden, vrijwel overeen met een geval, dat zich in 1920 voordeed en waarbij de C. O. niet recht wist, hoe hij te handelen had. Ter verduidelijking voeg ik er nog aan toe een krijgstuuchtelijk vergrijp, dat op 23 Juli gepleegd wordt.

Beschouwen wij eerst de straffen, welke op 26 en 30 Juli onherroepelijk zijn geworden. Ingevolge art. 27 Uitv. reg. geeft de C. O. onverwijld kennis van deze vergrijpen aan den auditeur-militair, maar toch zal er geen aanleiding zijn tot het doen van de kennisgeving bedoeld in art. 18 W. M. S.

Wat is toch het geval?

Beide straffen werden wel onherroepelijk na 24 Juli. den datum der beteekening, maar het gaat hier niet om het tijdstip, waarop de straf onherroepelijk werd, doch om dat, waarop het feit, waarvoor de straf werd opgelegd, plaats vond.

Sedert 9 Juli, den dag van de uitspraak, weet de beklagde reeds aan welke voorwaarden hij zich te houden zal hebben, als het vonnis op 20 Juli in kracht van gewijsde mocht gaan en men zou mogen verwachten, dat hij met deze wetenschap reeds van af 9 Juli zou trachten goed op te passen. Nu hij dit niet doet, kan hij toch onmogelijk door het plegen van het feit op 19 Juli, de bij die uitspraak opgenoemde, doch nog niet van kracht zijnde, voorwaarden overtreden.

In dit verband kunnen wij de redactie van art. 27 Uitv. reg.: „Van „elke ¹⁾ onherroepelijk geworden krijgstuuchtelijke bestraffing van een „voorwaardelijk *veroordeelden* ¹⁾ militair. . . . doet diens Comman-„deerende Officier onverwijld mededeeling enz.” niet zoo gelukkig noemen, want welk nut heeft de mededeeling van een onherroepelijke straf, opgelegd voor een krijgstuuchtelijk vergrijp, gepleegd vóór het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis, dus vóór dat de man veroordeeld is?

Is de kennisgeving van art. 14f dus uitgesloten na de op 26 Juli onherroepelijk geworden straf, in ons voorbeeld is dit evenzeer het geval na die, op 30 Juli onherroepelijk geworden.

Het is zeer goed mogelijk, dat een krijgstuuchtelijk vergrijp gepleegd op 23 Juli, dus na het in kracht van gewijsde gaan op 20 Juli. oplevert het overschrijden der algemeene voorwaarde van art. 15 W. M. S., het hangt er maar van af, of de kennisgeving, houdende de opgelegde straf en voorwaarden, vóór dien datum in persoon aan den veroordeelde beteekend is. Nu had in ons geval die beteekening plaats op 24 Juli, de proeftijd ging dus eerst op dien datum in en bijgevolg kon het disciplinaire feit op 23 Juli geen grond opleveren voor het nemen van de beslissing bedoeld in art. 18 W. M. S. .

Dat de vergrijpen op 19 en 23 Juli zonder eenigen invloed moeten blijven op de beslissingen van den rechter is wel heel jammer, want terwijl de man weet, dat juist nu zijn gedrag onberispelijk moet zijn, wijst het plegen daarvan op een geestesgesteldheid, welke ernstig reden geeft om te onderzoeken, of er in de op 20 Juli van kracht geworden voorwaardelijke veroordeeling ook verandering gebracht moet worden en dit is nu niet mogelijk.

Er zijn dan ook officieren en zelfs juristen, die meenen, dat in zulke gevallen art. 14f, 2e lid mag toegepast worden. Ook ik zou

1) Cursiveering van mij.

uit een krijgstuuchtelijk oogpunt wenschen, dat hunne opvatting juist was, maar ik betwijfel dit laatste zeer.

Zij redeneeren aldus:

Volgens art. 14*f*, 2e lid kan de kennisgeving genoemd in art. 14*f*, 1e lid worden gedaan, als de veroordeelde vóór het einde van den proeftijd terzake van één vóór het ingaan daarvan begaan strafbaar feit onherroepelijk veroordeeld wordt, dus, zoo zeggen zij: voor een feit, waardoor hij, indien het tijdens den proeftijd gepleegd was, de algemeene voorwaarde (zie art. 14*c*) zou hebben overschreden.

Nu is het begaan van eene krijgstuuchtelijke overtreding, als bedoeld in art. 2, 1o. W. K., tijdens den proeftijd steeds het niet nakomen van de algemeene voorwaarde van art. 15 W. M. S. .

Welnu, als de kennisgeving wél gedaan mag worden, wanneer een feit, vóór het ingaan van den proeftijd begaan, tijdens den proeftijd bedreven, het niet nakomen der algemeene voorwaarde zou opleveren, waarom zou die kennisgeving dan niet gedaan mogen worden, als dit feit uitmaakt het begaan van een ernstig krijgstuuchtelijk vergrijp, dat, wanneer het tijdens den proeftijd was gepleegd, evenzeer oplevert het niet nakomen van de algemeene voorwaarde, den *militairen* veroordeelde speciaal opgelegd?

Wellicht zoeken zij juist steun in de zoeven door mij aangehaalde woorden van art. 27 Uitv. reg., welker redactie zij dan van zelf niet als minder gelukkig zullen kwalificeeren. Zij kunnen daarin best een bewijs zien voor hunne redeneering, welke zeer voor de hand ligt en in elk geval in den geest is van de voorwaardelijke veroordeeling, maar toch is het de vraag, of zij hier wel door de wet gedekt worden.

De beide straffen waren op 26 en 30 Juli onherroepelijk geworden, dus vóór het einde van den proeftijd. Tot zoover is de zaak in orde, maar in de allereerste plaats hebben wij op 19 en 23 Juli niet te doen met een strafbaar feit als in het 2e lid van art. 14*f* bedoeld, vervolgens is er geen veroordeeling door den rechter, zoodat er evenmin is een *nieuwe onherroepelijke uitspraak*, zonder welke de kennisgeving niet kan geschieden.

Hoe kan men dan het 2e lid van art. 14*f* toepasselijk achten in ons geval, waarbij al deze criteria ontbreken? Doch er is meer.

Ook de wetgever begreep zeer goed, dat geen voorwaarden overschreden kunnen worden, vóór dat men den betrokkene officieel door de beteekening *in persoon* heeft medegedeeld van wanneer tot wanneer hij zich daaraan te houden heeft en hoe die voorwaarden luiden.

Zoodra het dus gaat over een strafbaar feit, gepleegd vóór het ingaan van den proeftijd, kan er onmogelijk sprake zijn van „het niet nakomen van de algemeene voorwaarde”, zooals het begaan van een strafbaar feit in art. 14*c* nader wordt aangeduid.

Klaarblijkelijk heeft de wetgever van het eerste oogenblik af den rechter in de gelegenheid willen stellen anders te gelasten, wanneer de veroordeelde zich *voor het einde* (let wel) van den proeftijd heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit.

In art. 14a sprak hij dan ook heel wijselijk nog niet van „alge-meene voorwaarde”, waardoor hij bereikte, dat het er niets toe doet, of de man het feit pleegde tijdens den proeftijd, vóór het ingaan daarvan, of misschien zelfs vóór zijn voorwaardelijke veroordeeling.

Het is wel zeer verwonderlijk, dat de wetgever, zich op dit standpunt stellende, artikel 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet op dezelfde wijze redigeerde als art. 14a, want zooals dat thans luidt, kan het zich schuldig maken aan de daarin genoemde krijgstuchtelijke vergrijpen slechts dán het doen der kennisgeving van art. 14f ten gevolge hebben, als zij gepleegd worden *gedurende* den proeftijd.

Zoolang art. 15 W. M. S. niet in dezen geest gewijzigd wordt, „dat de veroordeelde, die militair is, zich *vóór het einde van den proeftijd* niet schuldig zal maken aan een krijgstuchtelijk vergrijp, „dat enz.”, is m.i. art. 14f, 2e lid niet toepasselijk op alle krijgstuchtelijk afgedane disciplinaire overtredingen in art. 15 W. M. S. genoemd, gepleegd vóór het ingaan van den proeftijd.

Met evenveel recht zou men art. 14f, 2e lid van kracht kunnen achten voor de twee feiten, begaan tusschen 5 Mei en 2 Juli, waarvan de C. O. geen mededeeling behoefde te doen aan den auditeur, omdat de man, toen deze straffen onherroepelijk werden, nog niet veroordeeld was. (zie art. 27 Uitv. reg.), maar welke disciplinaire vergrijpen toch gepleegd werden vóór het ingaan van den proeftijd, terwijl de straffen er voor opgelegd vóór het einde van den proeftijd onherroepelijk werden.

Mochten auditeur-militair en Krijgsraad zich nu stellen op het standpunt der straks genoemde officieren en juristen, hetgeen stellig zoude zijn in het belang eener goede discipline, dan zal de C. O. als handhaver van de tucht bij zijn korps dit vermoedelijk ten zeerste toejuichen, maar dan zal het toch de vraag zijn, of deze, mijne meening deelende, en verantwoordelijk zijnde voor het nemen der beslissing als bedoeld in art. 18 W. M. S., niet zal terugschrikken voor de toepassing van art. 14f, 2e lid.

Mocht de auditeur-militair hem na zijn onverwijld bericht over de op 26 en 30 Juli onherroepelijk geworden straffen om eene beslissing vragen, dan neme hij dus voor deze beslissing vooral den datum der beteekening in acht.

Stellen de Commandeerende Officier of de Krijgsraad zich op mijn standpunt, dan zullen alle ernstige krijgstuchtelijke vergrijpen, disciplinair afgedaan, gepleegd na het aanhangig worden der zaak en vóór het ingaan van den proeftijd, zonder invloed moeten blijven op de voorwaardelijke veroordeeling en dit is dus zeer te betreuren.

Gelukkig staan ons hier andere middelen ten dienste, welke ons slechts gedurende een kort tijdsbestek in den steek laten.

De Krijgsraad houdt bij de strafkeuze en straftoemeting wel dege-lijk rekening met het uittreksel-straflijst, d.w.z. met het gedrag van den beklagde.

Daar in ons geval de straffen, na 5 Mei onherroepelijk geworden,

daarop niet voorkomen, krijgt de Krijgsraad geen zuiver beeld van zijn gedrag, indien hij later niet goed oppaste.

Laat de C. O. dus onverwijld mededeeling doen aan den auditeur-militair van *alle* onherroepelijk geworden straffen voor de krijgstuchtelijke vergrijpen, begaan na het tijdstip, waarop beklaagde het laatste op het uittreksel-straflijst voorkomende feit bedreef. Dit staat nergens voorgeschreven, wordt bij mijn weten nimmer gedaan en toch is dit zeer aan te bevelen, zelfs al mocht er geen sprake zijn van voorwaardelijke veroordeeling.

Dán is de Krijgsraad volkomen in staat om te beoordeelen, of de beklaagde in verband met *alle* door hem gepleegde krijgstuchtelijke overtredingen werkelijk voor voorwaardelijke veroordeeling in aanmerking komt of niet.

Het bericht omtrent een onherroepelijke straf, opgelegd voor een feit op of na 2 Juli gepleegd, zal niet meer van invloed zijn op de uitspraak van den rechter, doch wanneer zulk een bericht den auditeur maar bereikt vóór het einde van diens appeltijd (18 Juli), kan deze in verband daarmee nog in hooger beroep gaan en zal er wellicht ten slotte toch geen voorwaardelijke veroordeeling worden uitgesproken, daarom ga de C. O. rustig voort met het melden van onherroepelijk geworden straffen.

Eerst na 10 Juli, 1 dag na de uitspraak, ¹⁾ treedt er een andere toestand in en de C. O. moet dezen datum kunnen bepalen, zooals wij dadelijk zullen zien; daarom is het noodig, *dat de secretaris van den Krijgsraad onverwijld bericht zendt van den datum der uitspraak.*

Alle ernstige eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen, zoowel als de oneigenlijke, welke disciplinair worden afgedaan, bedreven na 10 Juli, doch wel te verstaan niet later dan 24 Juli, den dag der beteeuing, blijven dus zonder gevolg; hetgeen zij gemeen hebben met het zich overgeven in die periode aan gedragingen, welke stellig de kennisgeving van art. 14f zouden ten gevolge hebben, indien de proeftijd reeds was ingegaan, wijl zij dán het niet naleven van bijzondere voorwaarden hadden opgeleverd.

Hetzelfde kan zich nogmaals voordoen, wanneer de disciplinaire overtredingen, of het niet nakomen der bijzondere voorwaarden begaan worden kort voor het einde van den proeftijd.

Volgens art. 14h, 2e lid toch kan de last tot tenuitvoerlegging **Art. 14h, 2e** niet meer gegeven worden, wanneer de proeftijd is verstreken, tenzij de veroordeelde vóór den afloop daarvan, ter zake van een gedurende den proeftijd begaan strafbaar feit, is vervolgd en de vervolging met een onherroepelijke veroordeeling eindigt, welke last dan echter gegeven moet worden binnen 14 dagen nadat de veroordeeling onherroepelijk is geworden.

Hieruit volgt, dat, behalve in het hier genoemde uitzonderingsgeval, tenuitvoerlegging der straf ter zake van het niet nakomen

¹⁾ Dit zijn: 8 dagen (appeltijd van den auditeur) na de uitspraak verminderd met 7 dagen, noodig voor het onherroepelijk worden der disciplinaire straf.

der voorwaarden, *na* den proeftijd is uitgesloten m. a. w. zoodra de proeftijd verstreken is, is de zaak, behalve in het zoo juist genoemde geval van art. 14*h*, *tweede* lid, totaal afgelopen. Worden dus in de laatste dagen van den proeftijd de bijzondere voorwaarde, of de algemeene voorwaarde van art. 15 W. M. S. overschreden, dan hangt het er maar van af, of de rechter naar aanleiding daarvan nog zal kunnen beslissen vóórdat de proeftijd ten einde is. Is dit niet mogelijk, dan gaat de man alweder vrij uit.

Bij het niet nakomen der bijzondere voorwaarden valt hiertegen niet veel te doen, doch in het andere geval kan dit ernstige bezwaar toch wel eenigszins beperkt worden.

Overtreedt de veroordeelde de militaire algemeene voorwaarde, dan zullen er ongeveer 30 dagen verloopen, voordat de Krijgsraad kan beslissen. Stel zeven dagen voor het onherroepelijk worden van de krijgstuuchtelijke straf en \pm 3 weken voor het nemen der beslissing van art. 18 W. M. S., het dagvaarden van de verschillende te hooren personen en het bijeenroepen van den Krijgsraad.

Mogelijk kan deze termijn met eenigen goeden wil nog bekort worden, voor zoover het de laatste 3 weken betreft ¹⁾, maar de kans blijft zeer groot, dat alle krijgstuuchtelijke vergrijpen, disciplinair afgedaan en gepleegd gedurende de laatste 30 dagen van den proeftijd, zonder gevolg blijven.

Wat is nu eenvoudiger, dan de **oneigenlijke** krijgstuuchtelijke overtredingen, in die periode begaan, door den rechter te laten afdoen, want dan is immers art. 14*h* tweede lid toepasselijk, indien de proeftijd reeds verstreken mocht zijn op het oogenblik der rechterlijke beslissing.

Gaat men nu op dezelfde wijze te werk met de oneigenlijke disciplinaire vergrijpen, gepleegd in de dagen tusschen 10 en 24 Juli van ons voorbeeld, dan is art. 14*f*, tweede lid van kracht en aldus wordt in menig geval voorkomen, dat de man zich minder goed gedraagt, zonder dat zulks van invloed is op zijne voorwaardelijke veroordeeling.

Dáárvoor is het dus noodig, dat den C. O. den datum van de uitspraak door den secretaris van den Krijgsraad wordt medegedeeld, want dan kan hij nagaan, wanneer deze toestand intreedt. Ook al mochten de dan begane oneigenlijke disciplinaire overtredingen zoo licht zijn, dat zij onder gewone omstandigheden buiten strafrechtelijke behandeling zouden blijven, dan is er m. i. voldoende reden om toch tot dit laatste over te gaan, want 's mans voorwaardelijke veroordeeling geeft reeds een zwaarder karakter aan deze vergrijpen.

Het wil mij dan ook toeschijnen, dat geen Garnizoens-Commandant zal weigeren den man naar den Krijgsraad te verwijzen, wanneer de C. O. hem dit vraagt op grond van deze motieven.

¹⁾ Hierop worde aangedrongen zoo er sprake is van éen ernstig eigenlijk disciplinair vergrijp, of van eene overschrijding der *bijzondere* voorwaarde binnen de laatste 3 weken begaan.

Gaat de C. O. er toe over den auditeur-militair bericht te zenden van alle straffen, na 5. Mei onherroepelijk geworden, zoo lijkt het mij niet meer dan billijk, dat hij den militair van wien een krijgsraadzaak aanhangig wordt gemaakt, reeds dadelijk mededeelt, dat het plegen van krijgstuchtelijke vergripen, zeer zeker van invloed kan zijn op een al of niet *voorwaardelijke* veroordeeling. De meesten toch zullen niet weten, dat dergelijke vergripen ook nog ter oore van den Krijgsraad kunnen komen en dat deze bij het bepalen van de straf daarmede rekening houdt. De disciplinaire overtreding krijgt nu een veel ernstiger karakter. Zij kan thans veel meer dan een krijgstuchtelijke straf alleen tengevolge hebben en de man heeft recht dit te weten. ¹⁾

Bovendien zal het hem eerder terughouden van verkeerde dingen en zoo heeft deze mededeeling ook nog opvoedkundige waarde.

Na het bovenstaande wil het mij toeschijnen dat de Commandeerende-Officier goed zal doen zich na het aanhangig maken van een krijgsraadzaak, aan het navolgende te houden:

- 1e. Dadelijk bij het aanhangig worden der zaak deelt hij den verdachte mede, dat van nu af door hem begane krijgstuchtelijke vergripen een veel ernstiger karakter krijgen, daar zij van invloed zijn op het over hem uit te spreken vonnis, ja zelfs ten gevolge kunnen hebben, dat een anders mogelijk *voorwaardelijke* veroordeeling wordt uitgesloten.
- 2e. Van elke disciplinaire straf, welke onherroepelijk wordt tusschen het aanhangig worden der zaak (in ons voorbeeld 5 Mei) en dat, waarop het vonnis in kracht van gewijsde gaat (20 Juli) zendt de C. O. zonder hiertoe verplicht te zijn, onverwijld bericht aan den auditeur-militair.
- 3e. *Door de voorschriften hiertoe verplicht* ²⁾ (art. 27 Uitv. reg.) doet hij daarna desgelijks ten aanzien van de krijgstuchtelijke bestraffingen, welke onherroepelijk worden, nadat de man *veroordeeld is* (20 Juli) ³⁾, zoolang de man aan de krijgstucht onderworpen is en *de proeftijd niet is geëindigd*, dus ook als de straf na het verlaten van den werkelijken dienst nog *tijdens* den proeftijd onherroepelijk wordt, maar **niet** als zij onherroepelijk wordt na het *eindigen* van den proeftijd. ⁴⁾

1) Ik heb verschillende desertie zaken geïnstrueerd, waarbij de desertie voortspoot uit vrees voor gevangenisstraf, waartoe de man meende veroordeeld te zullen worden wegens een aanhangige krijgsraadzaak. Bij een mogelijk vooruitzicht op eene voorwaardelijke veroordeeling zou hij misschien niet gedeserteerd zijn.

2) Wij nemen nu aan, dat de Krijgsraad voorwaardelijk veroordeelt.

3) De C. O. weet wanneer het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan, zoodra hij het extract-vonnis van den secretaris van den Krijgsraad ontvangt (\pm 21 Juli):

4) Ingevolge art. 14h is de zaak, behalve in het daar genoemde uitzonderingsgeval, uit, zoodra de proeftijd verstreken is.

- 4e. Eveneens zendt hij, zoo lang de veroordeelde den proeftijd in werkelijken dienst doorbrengt, onverwijld bericht aan het O. M., als de man eene bijzondere voorwaarde niet naleeft. Hiertoe is, gelijk wij vroeger zagen, de C. O. niet verplicht.
- 5e. *Oneigenlijke* krijgstuuchtelijke vergripen, gepleegd tusschen het tijdstip vallende op den 1sten dag na de uitspraak en dat der beteekening, of wel begaan gedurende de laatste 30 dagen van den proeftijd ¹⁾, doe hij niet krijgstuuchtelijk af, doch hij verzoekt den Garnizoens-Commandant den man hiervoor naar den Krijgsraad te verwijzen. (De Compagnies-Ct. en c.q. de Garn.-Ct. (zie art. 12 R. L.) nemen dit ook in acht).
- 6e. De C. O. heeft alleen recht tot het nemen van de beslissing van art. 18 W. M. S. ten aanzien van door den militairen rechter voorwaardelijk veroordeelde personen, doch slechts zoolang deze militair zijn, alzoo *niet*, wanneer de disciplinaire straf voor een ernstig krijgstuuchtelijk vergrijp onherroepelijk wordt, nadat de man bijvb. met groot verlof vertrokken is, maar daarentegen weder *wel*, wanneer er tijdens het verblijf onder de wapenen sprake is van het doen der kennisgeving wegens het overschrijden van een voorwaarde *vóór* het in dienst komen.
- 7e. Alleen in de hieronder genoemde gevallen zal er voor den C. O. aanleiding bestaan voor het nemen van de beslissing, bedoeld in art. 18 W. M. S.:
- a.* na de onherroepelijke veroordeeling voor een strafbaar feit gepleegd *vóór* het einde van den proeftijd (art. 14*f*, 1e en 2e lid) en wanneer de veroordeelde *vóór* den afloop van den proeftijd terzake van een gedurende den proeftijd begaan strafbaar feit werd vervolgd, ook al wordt de veroordeeling eerst onherroepelijk, nadat de proeftijd verstreken is (art. 14*h*, 2e lid).
- In dit laatste geval betrachte hij eenigen spoed, wijl de mogelijke last tot tenuitvoerlegging der straf moet gegeven worden binnen veertien dagen, nadat de veroordeeling onherroepelijk werd.
- b.* na het onherroepelijk worden van een disciplinaire straf opgelegd voor een ernstig eigenlijk of een oneigenlijk krijgstuuchtelijk vergrijp, gepleegd *tijdens* den proeftijd, tot zoo lang het voor den rechter nog mogelijk blijft daarover te beslissen, *vóór* dat de proeftijd verstreken is. ¹⁾
- c.* na het overschrijden der bijzondere voorwaarden, eveneens, zoo lang de rechter kan beslissen *vóór* het einde van den proeftijd. ²⁾

1) Zie de beschouwingen bij art. 14*h*, 2e lid een paar bladzijden terug.

2) Natuurlijk kan hij ook, als dit moment voorbij is, nog wel beslissen, dat de kennisgeving gedaan zal worden, doch deze zal dan geen effect meer sorteeren, zoodat hij dit gevoegelijk achterwege kan laten. Door het overleg met den auditeur zal hij van zelf vernemen, of er nog iets te bereiken zal zijn.

8e. In verband met diens rechten onder 6e genoemd verzoeken de C.O. zoo noodig aan den auditeur-militair mededeeling omtrent alle hem niet door zijn tusschenkomst ter oore gekomen overtredingen van voorwaarden, welke tijdens het in werkelijken dienst zijn van den overtreder aanleiding kunnen geven tot de overweging, of de kennisgeving van art. 14f al of niet zal geschieden, ook al acht de auditeur zelf die kennisgeving niet noodig.

Hier zijn gemakshalve ook enkele zaken vermeld, welke niet speciaal verband houden met art. 14f, 2e lid en art. 14h, 2e lid.

Neemt de C. O. bij deze punten tevens in acht om eventueel den patroon omtrent 's mans doen en laten in te lichten, dan hebben wij hier, samen met hetgeen voor den C. O. van belang is in de punten genoemd bij het contact tusschen dezen en het O. M., vrijwel een geheel overzicht van hetgeen den C. O. ten opzichte van een voorwaardelijk veroordeelden militair te doen staat.

Hierbij zij nog aangeteekend, dat de C. O. op dezelfde wijze te werk zal moeten gaan, als de voorwaardelijk veroordeelde opnieuw tijdens den proeftijd onder de wapenen komt, bijvb. voor herhalingsoefeningen, waarom het zeer wenschelijk ware voor te schrijven, dat alles, wat betrekking heeft op de voorwaardelijke veroordeeling, op opvallende wijze in stamboek en straflijst worde aangeteekend, bijvb. met rooden inkt, zoodat men met een enkelen blik reeds zien kan met een voorwaardelijk veroordeelde te doen te hebben.

Volgt men de hier aangegeven gedragslijn, dan is dit geheel in overeenstemming met den geest der voorwaardelijke veroordeeling; het militair belang en ook het algemeene, zal daarbij het meest gebaat zijn, zonder dat men in het minst onbillijk of onwettig handelt tegenover den betrokkene.

* * *

De **procedure**, welke gevolgd moet worden, wanneer zich een der gevallen voordoet van art. 14g of 14h, welke hierna nog ter sprake komen, is duidelijk geregeld in de artikelen 14i t/m 14k, maar toch willen wij enkele punten even belichten. Art. 14i,
en 14k

Volgens art. 14g heeft de voorw. veroordeelde het recht om te verzoeken wijziging te brengen in de bijzondere voorwaarden. Volgens art. 14i, 1e lid, moet hij dit verzoek richten tot den rechter, die voorwaardelijk veroordeelde. Deze stelt het in handen van het Openbaar Ministerie, hetwelk alsdan ten spoedigste „eene met redden omkleede conclusie” indient.

Bij wien de voorw. veroordeelde, in werkelijken militairen dienst, het verzoek moet indienen is niet nader bepaald. Het wil mij echter aanbevelenswaardig toeschijnen het via den persoon, die volgens art. 28 Uitv. reg. het militair toezicht heeft, met name dus langs zijn Commandeerende-Officier of Comp. Ct., aan den betrokken rechter te zenden. Dit zal de zaak stellig bespoedigen, daar dan bij de doorzending dadelijk het advies kan worden gevoegd, waarom anders

vermoedelijk toch gevraagd zal worden door het O. M. (Zie art. 5, 3e lid Uitv. reg., de 5de en 6de alinea op deze bladzijde). Die conclusie *moet* worden ingediend, waarna de rechter, wanneer hij uit de summier kennisneming der stukken de overtuiging krijgt, dat er geen aanleiding bestaat om op het verzoek van de voorw. veroordeelde in te gaan, de zaak ingevolge art. 14i, 2e lid, niet verder in behandeling behoeft te nemen (hier is gedacht aan querulanten b.v., die den rechter voortdurend met verzoekschriften tot wijziging der voorwaarden enz. zouden overstroomden).

De procedure, welke gevolgd moet worden na het indienen der vordering of conclusie, is evenzeer van kracht voor de militaire rechtspraak.

Alhoewel de C. O. beslist over het al of niet kennis geven aan den rechter maakt, gelijk wij zagen, de auditeur-militair de vordering op. Alles gaat hier dus buiten den *garnizoense*commandant om (zie de memorie van toel. bij art. 18 W. M. S. Mil. Recht. Tijdsch. Deel XVII blz. 162 l. zinsn.). Ook de officier-commissaris is bij de behandeling der zaak buitengesloten.

De veroordeelde en degene, die met den bijstand is belast, kunnen vóór den aanvang van het onderzoek van de stukken ter griffie (secretarie bij den Krijgsraad) kennis nemen (art. 14i, 5e lid).

Terwijl het O. M. bij het onderzoek tegenwoordig is en ter zake gehoord wordt, *kunnen* de veroordeelde en degene, met den bijstand belast, bij dat onderzoek tegenwoordig zijn en worden alsdan gehoord (art. 14j, 2e en 3e lid). De patroon evenmin als de veroordeelde behoeft dus aanwezig te zijn, maar wel moeten beiden door een *tijdige* oproeping (art. 14i, 3e lid) in staat worden gesteld de zitting *desgewenscht* bij te wonen.

Hoewel hiervan niets is voorgescreven, rijst de vraag, of het niet wenschelijk ware, dat hetgeen is bepaald voor dengene met den bijstand belast, ook van kracht was voor den militairen persoon, die volgens art. 26, 27 en 28 Uitv. reg. evenzeer met toezicht belast is, met name de C. O., of in de practijk ook wel de Comp. Ct. van den voorw. veroordeelde.

Deze zal toch zeer belangrijke mededeelingen omtrent den veroordeelde kunnen doen en daarom lijkt het mij hoogst doelmatig, als het O. M. tot de personen, genoemd in de 3e zinsnede van art. 14i en in het 3e lid van art. 5 Uitv. reg. ook zou willen rekenen den C. O. of den Comp. Ct. van den betrokkene. (Zie ook 9e bij het contact van C. O. en O. M.). Dat deze niet speciaal vermeld worden in wet en uitvoeringsregeling is nochtans niet erg, daar de rechter als getuige kan dagvaarden, wien hij wil, terwijl ook het O. M. en de veroordeelde bevoegd zijn getuigen en deskundigen te doen dagvaarden om bij het onderzoek tegenwoordig te zijn (art. 14i, 4e lid).

De rechter kan er, dunkt mij, geen bezwaar tegen hebben, om den

C. O. of Comp. Ct. ook kennis van de stukken te doen nemen, zooals voor dengene belast met den bijstand, is bepaald (art. 14i, 5e lid).

Voor wat betreft de bepalingen aangaande een raadsman, dagvaardingen, *behandeling der zaak met gesloten deuren of in het openbaar*, de uitspraak enz. leze men de genoemde artikelen 14i, 14j en 14k; alleen moet ik er nog de aandacht op vestigen, dat blijkens de Memorie van Toelichting (Mil. Recht. Tijdschrift, Deel XVII, blz. 162) onder „dienaar der openbare macht”, in art. 14i bedoeld, ook valt een militair. De oproepingen, dagvaardingen en beteekeningen bij dit artikel, laatste lid, voorgeschreven, kunnen derhalve, voor zover zij door een dienaar der openbare macht kunnen geschieden, worden opgedragen aan een militair, dus bijv. den C. O. van den veroordeelde, die dit via den Comp. Ct. weer kan overdragen aan den sergeant-majoor. Dit geldt evenzeer voor de beteekening in art. 14e genoemd.

* * *

Welke **beslissingen na ontvangst der vordering of conclusie** Art. 14g, 1.
kan de rechter nu nemen, als hij de zaak van dien aard acht om haar en art. 19
nader te onderzoeken. W. M. S.

Volgens art. 14g kan hij gedurende den proeftijd wijziging brengen in de bijzondere voorwaarden. Immers de veroordeelde kan door zijn gedrag doen blijken, dat strengere voorwaarden moeten worden opgelegd; het is echter, wanneer de voorw. veroordeelde daartoe het verzoek doet, evengoed mogelijk, dat er aanleiding bestaat tot verzachting, zoodat er na een aanvangsperiode van zeer nauwlettend toezicht, een overgangstijdperk van meer gematigd toezicht wordt geschapen, zooals het in de Memorie van Toelichting heet.

Ook kan de termijn gedurende welke de bijzondere voorwaarden moeten worden nageleefd, gewijzigd worden, doch binnen den proeftijd, zoodat art. 14g van zelf ook moest bepalen, dat de proeftijd verlengd kan worden.

Evenzeer staat art. 14g toe om het verleenen van bijstand aan een ander op te dragen. Het niet of slecht naleven der bijzondere voorwaarden zou toch het gevolg kunnen zijn van een minder tactvol optreden van den patroon, of een elkander niet begrijpen, dan wel een gebrek aan vertrouwen (zie art. 23 Uitv. reg.) van den veroordeelde ten opzichte van den patroon, zoodat, wanneer iemand anders met het toezicht belast werd, de voorw. veroordeelde wellicht goed zou oppassen. Intusschen zal bij niet-naleven van eene voorwaarde het gedrag van den veroordeelde stellig veel gewicht in de schaal leggen voor het nemen van eene beslissing.

Behalve de hierboven genoemde beslissingen (art. 14g) kan de rechter volgens art. 14h ook het bevel geven tot tenuitvoerlegging, of het van zijnentwege toedienen van een waarschuwing aan den veroordeelde, in welk laatste geval hij tevens de wijze bepaalt, waarop zulks zal moeten geschieden.

Art. 14h.

Voor hetgeen art. 14*h*, 2e lid verder bepaalt, verwijzen wij naar hetgeen daaromtrent in verband met art. 14*f*, 2e lid reeds werd opgemerkt.

Eindelijk zij bij art. 14*g* en 14*h* nog aangeteekend, dat, wanneer de rechter na de kennisgeving van het Openbaar Ministerie en diens vordering overgaat tot het onderzoek der zaak, hij geenszins aan die vordering gebonden is, zooals blijkt uit de Memorie van Antwoord. Vorderde het O. M. bijv. verzwaring der voorwaarden, dan zal de rechter in plaats daarvan bijv. verlenging van den proeftijd, een verandering van patroon of zelfs tenuitvoerlegging der straf kunnen bevelen.

Dit is duidelijk want de rechter krijgt juist tijdens het onderzoek al die gegevens, welke hij behoeft voor eene beslissing en hij is dus beter bevoegd tot oordeelen dan het O. M., dat bij het opmaken zijner vordering nog niet over al deze gegevens beschikte.

t. 19 W.M.S. Niet-tenuitvoerlegging der bijkomende straffen, bedoeld in artikel 6*b* nos. 1—3 W. M. S., kan de rechter bepalen, wanneer de veroordeelde bij tenuitvoerlegging der straf geen militair meer is, of zich niet in werkelijken dienst bevindt.

In de Mem. v. Toel. (M. R. T. blz. 163) lezen wij: „Overigens is „het moeilijk zich een geval te denken, waarin de militaire rechter „inderdaad vrijheid zou vinden om eene dier straffen *voorwaardelijk* „op te leggen” en verder: „Artikel 12*g* (thans 19 W. M. S.), eerste „lid, zal derhalve practisch wel geen toepassing vinden.”

Toch heeft men blijkbaar deze eerste zinsnede van art. 19 niet achterwege willen laten en terecht, want indien een of meer der bijkomende straffen, genoemd in art. 6*b* nos. 1—3 W. M. S., toch mochten zijn opgelegd ¹⁾, kan de tenuitvoerlegging daarvan doelloos of onmogelijk worden, als de man geen militair, of niet meer in werkelijken dienst is, waarom de wet den rechter dus in de gelegenheid moet stellen deze straffen alsdan niet ten uitvoer te doen leggen.

Evenzoo kan het doelloos zijn, wanneer 's mans dienstverband reeds geëindigd is, hem nog de straf van militaire detentie te laten ondergaan, waarom Art. 19, 2e lid bepaalt, dat deze in zulke gevallen bij tenuitvoerlegging vervangen kan worden door hechtenis van gelijken duur.

* * *

1) Dat zulk een bijkomende straf ook wel voorwaardelijk wordt opgelegd, blijkt uit een sententie van 15 Nov. 1921 van het H. M. G. (M. R. T. Dl. XVII blz. 461) waarbij een wachtmeester der maréchaussée veroordeeld werd tot een week gevangenisstraf en degradatie, beide voorwaardelijk. Men leze ook het onderschrift der Redactie, welke in sommige gevallen eene voorwaardelijke degradatie (verlaging) niet zou willen uitsluiten.

De bevoegdheid van het Hoog Militair Gerechtshof om te treden in de plaats van den Krijgsraad, welke voorwaardelijk veroordeelde in art. 17 W. M. S. neergelegd, behoeft eenige toelichting.

De bedoeling is niet anders, dan om voor de gevallen, dat het college, dat de voorwaardelijke veroordeeling uitsprak, niet in staat is de bevelen, beslissingen enz. van de artikelen 14*f*—14*k* te geven of te nemen, bijvb. omdat dit college niet meer bestaat (krijgsraden te velde, krijgsraden in een belegerde of berende stad of plaats enz.¹⁾, het H. M. G. in plaats van dat college te doen treden.

Overigens heeft het H. M. G. niet de minste bemoeienis met de beslissingen ingevolge art. 14*g* of 14*h* door een Krijgsraad genomen, want volgens art. 14*k*. 1e lid zijn zij niet aan eenig rechtsmiddel onderworpen, zoodat daartegen dus geen hooger beroep kan worden ingesteld, noch daartegen cassatie kan worden aangeteekend.

* * *

Met het hier besprokene aangaande de artikelen 14*a*—14*k* W. v. S. en 13—20 W. M. S. meen ik te kunnen volstaan om nog een paar hoofdstukken te wijden aan de rechtsgevolgen en aan het vooronderzoek.

1) Zie de Memorie van Toelichting, Mil. Recht. Tijdsch. Dl. XVII blz. 161.

De rechtsgevolgen bij de voorwaardelijke veroordeeling.

Wij hebben hier twee gevallen van elkaar te onderscheiden: 1e dat de straf, welke voorwaardelijk was opgelegd, alsnog wordt ondergaan en 2e dat de proeftijd ongestoord verstrijkt.

De gevolgen van een vonnis, dat ten slotte, wat de straf betreft, ten uitvoer wordt gelegd, dus het eerste geval, zijn niet twijfelachtig.

In het tweede geval is de zaak ingewikkelder. De gevolgen verbonden aan de *veroordeeling* blijven ook bij V. V. doorwerken.

Zoo wordt dan ook de veroordeeling in het strafregister vermeld. Immers al wordt de opgeschorte straf niet ten uitvoer gelegd, het feit der veroordeeling wordt niet ongedaan gemaakt en bij de beoordeeling van een nieuw misdrijf door den zelfden persoon gepleegd, zal met dat feit toch rekening moeten worden gehouden.

Van de door Mr. van Raalte in de Kamer genoemde gevolgen, welke in juridischen zin aan een vonnis met voorwaardelijke veroordeeling verbonden zijn, noem ik dat wegens meened. Iemand dus, die voorw. veroordeeld werd wegens meened, zal, ook al verstrekt zijn proeftijd ongestoord, als getuige in een strafzaak geweerd mogen worden.

Een ander voorbeeld, nog al van belang voor ons militairen, bracht Minister Ort ter sprake. Hier waren aan het enkele feit van eene veroordeeling gevolgen verbonden van *administratief*-rechtelijken aard.

„Volgens art. 36 van de Militiewet”, aldus de Minister. „wordt „van den dienst bij de militie voorgoed uitgesloten de *veroordeelde* ¹⁾ „tot een gevangenisstraf van zes maanden en meer, ²⁾ maar die veroordeeling brengt thans in het algemeen per se de uitvoering van de „daarbij uitgesproken straf mede. Mocht dit ontwerp wet worden, dan „behoeft dit niet het geval te zijn en daarom zal wellicht — en dit is „de geheele beteekenis van hetgeen in de memorie van antwoord „wordt gezegd — later de wetgever aanleiding vinden om de bedoelde „uitsluiting, een administratief-rechtelijk gevolg van de veroordeeling, tot de *onvoorwaardelijke* ¹⁾ veroordeeling te beperken, maar „het feit, dat een voorwaardelijk veroordeelde is en blijft veroordeeld, „kan door dat artikel niet uit de wereld worden geholpen.”

Wordt de straf niet ten uitvoer gelegd (het tweede geval dus), dan zal de veroordeeling voor eventueele recidive niet meetellen.

Zulks volgt uit de artikelen 421 tot 423 W. v. S.. Minister Ort zeide hieromtrent:

„Toen ik nu sprak over het feitelijk ondergaan van de straf, heb „ik daarmede willen zeggen, dat, waar gelijk bijvoorbeeld in de artt. „421 tot 423 van het Wetboek van Strafrecht het hebben ondergaan

1) Cursiveering van mij.

2) Art. 23 van de Dienstplichtwet bepaalt thans eveneens, dat hij die door één of meer vonnissen gezamenlijk tot zwaarder straf dan zes maanden gevangenisstraf is veroordeeld, van den dienst wordt uitgesloten.

„van *gevangenisstraf* recidive-grond is, ook alleen het *ondergaan van de gevangenisstraf* en niet het met succes doorstaan hebben van den „proeftijd bij gelegenheid van de opgeschorte straf, strafverzwaringsgrond moet zijn.”

Het vooronderzoek en de taak van den Officier Commissaris.

Omtrent het vooronderzoek zegt de wet zoo goed als niets en toch is dit van zeer veel gewicht. Het omvat immers het verzamelen van al die gegevens, welke de rechter noodig heeft om eene juiste beslissing te nemen.

„Het dossier behoort” aldus Mr. de Jongh, „het karakterbeeld „van den beklagde te behelzen, althans zooveel mogelijk gegevens „over zijn aard, zijn levenswijze, zijn huiselijke omgeving en zijne „gedragingen, zoodat de rechter de oorzaken, waardoor hij tot de mis- „daad kwam, als in een geopend boek voor zich ziet. Vooral. „moet er op gelet worden, of de beklagde op een zeker tijdstip in „zijn leven ook een draai heeft genomen en waardoor hij tot die wen- „ding kwam.”

Ter terechtzitting kunnen deze inlichtingen niet verkregen worden, zij vereischen doorgaans een uitgebreid onderzoek.

Al wat verricht moet worden om een beeld te krijgen betreffende den persoon van den beklagde, dient dus aan de terechtzitting vooraf te gaan.

Dat de wet op de V.V. niet bepaalt, evenals bij de crimineele kindernetwetgeving staat aangegeven, dat de rechter-commissaris deze inlichtingen moet inwinnen, meent Mr. de Jongh daaraan te moeten toeschrijven, dat dit „als geheel van zelf sprekend mag worden be- „schouwd.” Het mag dan ook eenige bevreemding wekken, dat in art. 19 Uitv. reg. alleen het Openbaar Ministerie genoemd wordt, als de autoriteit, voor wie de Rijksambtenaren der Reclasseering verplicht zijn inlichtingen in te winnen omtrent beklagden of verdachten, nopens wie een voorwaardelijke veroordeeling wordt overwogen.

Zoowel volgens Mr. Slingenberg als Mr. de Jongh is het de rechter van instructie, die in de allereerste plaats is aangewezen om na te gaan, of er aanleiding bestaat tot het doen van een verzoek om inlichtingen aan de reclasseering, en nu zou dus de ambtenaar van de reclasseering hem dit op grond van art. 19 Uitv. reg. kunnen weigeren.

Laat ik dadelijk opmerken, dat steeds meer rechters van instructie om deze inlichtingen vragen en dat dit geen aanleiding tot moeilijkheden geeft.

Wie zal zich nu bij het militaire strafproces hebben bezig te houden met het verzamelen der hierboven bedoelde gegevens?

Door art. 25 Uitv. reg. is het de auditeur-militair, die ingevolge art. 19 Uitv. reg. de bevoegdheid heeft aan den Rijksambtenaar der Reclasseering opdracht te verstrekken tot het inwinnen der inlichtingen, maar ook al wordt in Titel III, waarmede de Uitvoeringsregeling werd aangevuld, met geen enkel woord gerept van den officier-commissaris, zoo zal naar mijne meening toch *hij* de persoon zijn, die deze taak op zich heeft te nemen.

Immers *hij* leidt de instructie en niet voor en aleeer hij al datgene bijeengegaard heeft, waarop recht moet worden gedaan, mag hij de stukken ter verdere behandeling aan den auditeur-militair zenden.

Daar nu sedert de invoering van de wet op de V.V. de beslissing van den rechter voor een zeer groot deel gebaseerd wordt op de inlichtingen omtrent beklagde, zoo is de officier-commissaris wel *verplicht*, om, zoodra slechts eenige mogelijkheid bestaat op V.V. te zorgen, dat de Krijgsraad de noodige gegevens bij de stukken aantreft.

Hiervoor is nog een goede reden. Blijkt namelijk ter terechtzitting, dat er wel eenige aanleiding is voor V.V., ook al bevat het dossier niets omtrent den persoon van den beklagde en wil men daartoe niet zonder meer overgaan, dan moet de zaak wel geschorst worden om alsnog de noodige inlichtingen te kunnen doen inwinnen. Zulk een schorsing is natuurlijk steeds bezwaarlijk en in elk geval brengt dit alles aanzienlijke vertraging mede.

Neemt de O. C. daarentegen dadelijk de noodige maatregelen voor het te houden onderzoek, hetgeen gewoonlijk veel tijd vraagt, dan valt dit gedeeltelijk of misschien wel geheel samen met de verdere meer feitelijke voorbereiding der zaak en er wordt dan zoo goed als geen tijd verloren. Is er dus alles voor te zeggen, dat de officier-commissaris zorgt voor het verkrijgen van het reclasseeringsrapport, zoo gebeurt dit, naar ik uit de beste bron vernam, ook thans nog zoo goed als nimmer.

Dit is alleszins begrijpelijk, daar zulks den O. C. nergens wordt voorgeschreven, integendeel de voorschriften den schijn aannemen, of de auditeur-militair hiervoor de aangewezen persoon is, maar hoe dan ook, hierdoor wordt bij onze militaire rechtspleging nog veel te weinig profijt getrokken van de waardevolle voorlichting der Reclasseering.

Ik doe dan ook een ernstig beroep op alle H.H. officieren-commissaris om voortaan geheel uit eigen beweging hier het noodige te willen doen, want eerst dan zal in menig geval, veel meer dan voorheen, het *maximum effect* te verkrijgen zijn bij het toepassen van de voorwaardelijke veroordeeling.

Uit ondervinding wetende, hoe vreemd men aanvankelijk tegenover dit werk staat, wil ik, al zullen een goed inzicht en vooral de praktijk den O. C. hier den weg moeten wijzen, trachten eenige wenken te geven.

De allereerste vraag, waarvoor men komt te staan, is deze:

Zal de man al of niet voorwaardelijk veroordeeld kunnen worden? Bij misdrijven houde men rekening met de op te leggen straf. Zou deze meer dan een jaar bedragen, dan is V.V. reeds van zelf uitgesloten. In twijfelachtige gevallen zal men goed doen zijn eigen oordeel aan dat van den auditeur-militair te toetsen.

Laat de duur der straf V.V. toe, dan overwege de O. C., of het militaire of maatschappelijke belang er zich niet tegen verzet.

Immers al zou de persoon van den beklaagde een voorwaardelijke veroordeeling toelaten, zoo kan men toch tot eene *on*voorwaardelijke straf genoodzaakt zijn op gronden van meer practischen aard en omdat de beledigde rechtsorde haar vordert.

Minister Ort zeide:

„De betrekkelijke ernst van het feit hangt niet alleen af van het „delict op zich zelf beschouwd, maar kan mede worden bepaald door „de tijdelijke of plaatselijke omstandigheden, waaronder het is ge- „pleegd en deze zullen dus reeds op zich zelve aanleiding kunnen zijn, „dat voor strafopshorting geen termen bestaan.”

Men denke bijv. aan gevallen als dit, dat het een of ander strafbaar feit op bepaalde tijden of plaatsen eene verontrustende frequentie aanneemt, waarbij het algemeen belang *on*voorwaardelijke veroordeeling zal eischen.¹⁾

Verzet de beledigde rechtsorde zich niet tegen een voorwaardelijke veroordeeling, dan moeten wij uitvorschen, of de persoon van den beklaagde hiervoor in aanmerking komt.

Velen meenen, dat dit laatste al dadelijk niet het geval is, als de beklaagde halsstarrig blijft ontkennen, terwijl men overtuigd is van zijn schuld, waardoor hij dus geenszins toont berouw te hebben over zijn daad en hij den rechter het allereerste teeken van zelfverbetering onthoudt.

Al wil ik dadelijk erkennen, dat er veel meer aanleiding bestaat voor V.V., wanneer de beklaagde berouw toont, dan wanneer hij zulks nalaat, zoo acht ik ook dan eene voorwaardelijke veroordeeling volstrekt niet uitgesloten en ik schaar mij geheel aan de zijde der Redactie van het Mil. Recht. Tijdsch., uit welke beschouwingen op blz. 468 en 469 Deel XVII, ik het volgende aanhaal:

„Hoofdzaak is, dat de rechter de gegronde verwachting heeft, dat „de veroordeelde zich ook zonder het ondergaan van de straf in den „vervolge behoorlijk zal gedragen; die verwachting kan en mag hij „opbouwen uit allerlei omstandigheden, de wetgever laat hem daarin „geheel vrij. . . . Hij zal daarbij op 's mans geheele karakter en „vroeger leven hebben te letten en uit alle hem ten dienste staande ge- „gevens hebben af te leiden, of hij verwachten mag, dat een voor-

1) Zie Mr. Slingenberg blz. 60 en 110.

Men zal zich wellicht nog herinneren, hoe gedurende de mobilisatiejaren in ons land het misdrijf van heling onrustbarende afmetingen begon aan te nemen.

„waardelijke veroordeeling, al dan niet gepaard gaande met bij-
 „zondere voorwaarden, hem in den vervolge op het rechte pad zal
 „houden. Het c.q. getoonde berouw kan een aanwijzing zijn, om die
 „goede verwachting op te bouwen, op zich zelve is zij echter niet vol-
 „doende; zij moet gesteund worden door andere, die gezamenlijk ook
 „zóó sterk kunnen zijn, dat zij wellicht den steun van de eerste
 „kunnen ontberen.”

Een halsstarrige ontkenenis behoeft eene V. V. dus geenszins
 uit te sluiten. Ik zelf behandelde een geval, waarbij beklaagde tot
 het laatste toe bleef ontkennen, terwijl, dank zij buitengewoon gun-
 stige inlichtingen door twee zijner onmiddellijke chefs verstrekt, toch
 een voorwaardelijke straf werd opgelegd, waarna de proeftijd van
 3 jaren uitstekend verliep.

De O. C. stare zich dus niet te veel blind op het gebrek aan be-
 rouw, dat hij bij beklaagde meent te moeten opmerken op grond van
 diens ontkenenis.

Om zich nu een beeld van den beklaagde te vormen raadplege de
 O. C. in de eerste plaats het strafregister, ik bedoel het uittreksel,
 dat door de Justitie verstrekt wordt.

Gewoonlijk is dit niet in het dossier aanwezig, zoodat men het
 bij den auditeur-militair moet aanvragen en ik zou dan ook de
 militaire-auditie willen verzoeken, deze uittreksels Model C., liefst
 zoo spoedig mogelijk, aan den O. C. toe te zenden.

Daaruit kan soms dadelijk blijken, dat er voor V. V. geen aan-
 leiding bestaat. Heeft beklaagde zich bijvb. meermalen aan dief-
 stal schuldig gemaakt, waarvoor hij reeds één, misschien wel
 tweemaal voorwaardelijk veroordeeld werd, en staat hij weder voor
 het zelfde feit terecht, of eindigde eene vroegere V.V. met ten-
 uitvoerlegging der straf, dan heeft men toch zeker niet te doen
 met iemand, van wien men kan zeggen, dat „de persoonlijkheid des
 „overtreders redelijken waarborg blijkt te bieden, dat de opschorting
 „van de straf, in verbinding met de in het leven te roepen verplichting
 „tot nakoming van bepaalde voorwaarden, gedurende den proeftijd
 „c. q. met de maatregelen van toezicht, voldoende uitwerking op
 „dezen zal hebben om hem van het plegen van nieuwe strafbare feiten
 „te weerhouden”, zooals de Memorie van Toelichting zegt.

Indien er een voorwaardelijke straf op het uittreksel Model C.
 voorkomt, kan het aanbeveling verdienen bij de Justitie het reclas-
 seeringsrapport, zoo dit er mocht zijn, op te vragen, alvorens eene
 beslissing te nemen.

Bevat het strafregister alleen *on*voorwaardelijke straffen, dan
 neme de O. C. niet a priori aan, dat de man nu ook niet voor V.V.
 meer in aanmerking komt, want dat de beklaagde reeds vroeger voor
 een strafbaar feit terecht stond of recidivist is, behoeft volstrekt
 geen reden te zijn, waarom V.V. zou zijn uitgesloten. Reeds eerder
 wees ik hier op.

In de eerste plaats vergete men niet, dat hij wellicht juist te ge-

makkelijker in herhaling viel, wyl hij vroeger niet voorwaardelijk veroordeeld werd. Immers wie eenmaal over de schande van de gevangenisstraf heen is, vindt het „zitten” dikwijls niet zoo erg meer. In elk geval blijkt bij recidive, dat de opgelegde straf(fen) geen succes opleverde(n) en het is dus niet onwaarschijnlijk, dat men toen verkeerde middelen ter verbetering toepaste.

Nu is het wel mogelijk, dat voor een recidivist een zware langdurige straf, welke misschien nog vermag indruk op hem te maken, *het* middel is om hem ten slotte op het goede pad terug te brengen, maar toch is het geenszins uitgesloten, dat eene voorwaardelijke veroordeeling *met tactvol opgelegde bijzondere voorwaarden en het verleenen van bijstand* beter resultaat oplevert dan zulk een zware straf en waarom zou men dan dit zachtere middel eerst nog niet eens beproeven?

Mr. Overwater zegt in zijn werk op blz. 53:

„Het strafrechtelijk verleden van den veroordeelde moet worden „beschouwd in nauwen samenhang met de gehele persoonlijkheid van „den dader en de omstandigheden, die op de vorming van die persoonlijkheid van invloed zijn geweest”, hetgeen dus wil zeggen, dat men eerst na een zaakkundig onderzoek, waartoe de O. C. echter zelf niet in staat is, kan constateeren of een reeds vroeger veroordeelde, alsnog voor V.V. in aanmerking mag komen.

Heeft men met een beklagde te doen, wiens gevoels- of verstandleven niet geheel normaal is, dan is de zaak niet zoo eenvoudig, want velen van deze zoogenaamde *psychopathen* en zwakzinnigen kunnen door een V.V. met kans op succes aan de reclasseering worden toevertrouwd, terwijl dit met vele anderen weder niet het geval is (zie Mr. Overwater blz. 116 en volgende).

Dan zal de O. C. goed doen zijn toevlucht te nemen tot een medicus ¹⁾, die, na een wellicht kort onderzoek, reeds in staat zal zijn het noodige licht te verschaffen.

Zoo zal de O. C. evenmin het advies van den geneesheer kunnen ontberen, als hij een beklagde voor zich heeft, die op het oog volkomen normaal is, doch van wien hij verneemt, dat hij nog al eens aan toevallen lijdt, want zulke patiënten blijken bij deskundig onderzoek dikwijls toch niet geheel normaal, somtijds zelfs ontoerekenbaar te zijn.

In het algemeen vrage de O. C. den beklagde hoe hij tot zijn daad kwam en informeere tevens naar zijne levensomstandigheden.

De hierdoor verkregen antwoorden zullen doorgaans voldoende zijn om uit te maken, of er aanleiding bestaat voor eene voorwaardelijke veroordeeling. Zoo ja, dan komt het er dus op aan de noodige inlichtingen in te winnen om te weten of beklagdes mededeelingen strooken met de werkelijkheid en om den Krijgsraad te doen zien of hier met eene V.V. iets te bereiken is.

1) Dit zal in de toekomst bovendien een vereischte worden, wanneer de psychopathenwet in werking is getreden.

Dikwijls zal de Compagnies-Ct. van beklagde reeds het noodige licht kunnen verschaffen, maar in al die gevallen, waarin ook het vroegere leven van den beklagde, dus dat buiten de kazerné doorgebracht, een steentje bijdroeg tot zijn afdwaling, zal veelal een uitgebreider onderzoek noodig zijn, m.a.w. er zal een reclasseerings-rapport moeten worden aangevraagd.

Nu gaat het natuurlijk niet aan maar voor *elke zaak* om zulk een rapport te verzoeken, want daardoor zou een al te zware last gelegd worden op de schoulers der reclasseeringsinstellingen en zoo komt de O. C. te staan voor de tweede lastige vraag, n.l. wanneer hij wél, wanneer hij niet daartoe moet overgaan.

In het algemeen zou ik wel durven zeggen, dat men het bij de overtredingen, behalve die genoemd in de artikelen 426, 432, 433 en 453 (zie de 2e en 3e kolom van het schematisch overzicht) zonder zulk een rapport zal kunnen stellen.

Bedelarij en landlooperij, genoemd in art. 432 en 433, zijn ook bij ons niet uitgesloten, zij komen wel eens heel zeldzaam voor in geval van ongeoorloofde afwezigheid. Bij de artikelen 426 en 453, waar het o.m. gaat over dronkenschap, zal een V.V. doorgaans met succes kunnen worden toegepast en daarbij kan een reclasseerings-rapport juist van zoo veel belang zijn met het oog op de te stellen bijzondere voorwaarden.

Overigens is het zeer moeilijk om vaste regels aan te geven en daarom laat ik hier gaarne aan het woord Mr. Dr. N. Muller, Rechter en tevens Algemeen Secretaris van het Genootschap, alzo iemand met groote kennis en practische ervaring op dit gebied, die mij toestond zijn meening als volgt weer te geven:

„Ik zou het volgende kunnen adviseeren:

„1e. Al die gevallen, waarin het blijkt, of althans niet onwaarschijnlijk lijkt, dat het misdrijf samenhangt met, onstaat uit een „min of meer blijvenden toestand, waarin de man verkeert, of een „min of meer blijvende fout in zijn gedrag, komen voor rapport in „aanmerking (b.v. dus feiten gepleegd in roes, terwijl het vast staat, „dat de man herhaaldelijk misbruik maakt; feiten gepleegd onder „den invloed van een al te ongebonden leven of van moeilijke „huiselijke of financieele omstandigheden; feiten ook van onzedelijkheid voor zoover die vermoeden doen ontstaan van een afwijkenden aanleg),

„2e. Als tweede criterium, los van het eerste, zou men kunnen „stellen, dat de officier-commissaris het feit van dien aard acht, „dat waarschijnlijk een vrijheidsstraf van eenige beteekenis zal „worden geëischt, terwijl de man nog niet tevoren gestraft is, of „althans nog niet behoort tot de verloren te achten personen,

„3e. En als derde richtsnoer zou ik zeggen: bij twijfel, laat dan „het dossier in handen gesteld worden van een reclasseeringsinstelling, niet dadelijk met verzoek om rapport, maar met verzoek om „van de zaak kennis te nemen en mede te deelen, of men bij aan-

„vankelijken indruk het uitbrengen van een rapport wenschelijk „denkt, en, zoo ja, dat te doen.

„Dat zijn drie wel niet theoretisch juiste criteria, maar die toch „wellicht eenig richtsnoer zouden kunnen geven voor de practijk.”

Tot wien moet de O. C. zich nu om zulk een rapport wenden?

In de allereerste plaats tot de reclasseeringsinstelling, welke bij V.V. vermoedelijk het toezicht zal moeten uitoefenen, want indien zij adviseert tot V.V., daarbij aangevende de bijzondere voorwaarden welke haar in dit geval dienstig voorkomen, zal zij ook, wanneer de rechter zich met dit advies kan vereenigen, de volle verantwoordelijkheid voor het patronaat op zich durven nemen en dan zijn alle kansen aanwezig voor een goed verloop.

De adressen der reclasseeringsinstellingen zijn te vinden in het *Adres- en jaarboek voor de reclasseering van volwassenen en kinderen*, ¹⁾ hetwelk niet op de tafel van den O. C. mag ontbreken.

Nu is het volkomen waar, dat vele der daar vermelde instellingen niet in staat zijn deugdelijke rapporten op te maken, maar toch zijn wij hier op de particuliere reclasseering aangewezen, vooral na de twee circulaire van het Dep. v. Justitie, 3e Afd. D. No. 700 d.d. 8 Mei 1925, gezonden „Aan de Heeren Procureurs-Generaal bij de Gerechtshoven” en „Aan de Reclasseeringsinstellingen”, volgens welke het 's Ministers bedoeling is „om bij wijze van proef na te „gaan of het particulier initiatief zich thans reeds dermate ontwik- „keld heeft, dat voor de voorbereiding en uitvoering van voorwaar- „delijke veroordeelingen met de hulp der reclasseeringsinstellingen „kan worden volstaan”, waarna het luidt:

„Mitsdien noodig ik U uit de Parketten in Uw ressort te verzoeken hunne volledige medewerking aan deze proef wel te willen ver- „leenen door, te rekenen van 2 Juni a.s., aan de Ambtenaren der „Reclasseering geen opdrachten tot vooronderzoek meer te verstrek- „ken dan alleen waar andere hulp uitgesloten is en te willen bevoor- „deren, dat zulke opdrachten ook van de zijde van rechtsprekende „colleges of personen tot het strikt onvermijdelijke worden beperkt.

„Hetzelfde geldt met betrekking tot opdrachten tot het verleenen „van bijstand aan voorwaardelijk veroordeelden”. en verder

„De Ambtenaren der Reclasseering zullen daarbij aan de instel- „lingen hulp en leiding geven en voorts meer controleerend op- „treden.”

Alhoewel ik vrees, dat onze Officieren-Commissaris wel weder gespeend bleven van een dergelijke circulaire, ²⁾ zoo zullen toch ook zij hiermede wel rekening hebben te houden.

1) Uitgave van de Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur. Wereldbibliotheek. Amsterdam—Sloterdijk, prijs f 2.—

2) Destijds bleek mij meermalen, dat de Officier-Commissaris vergeten werd bij het uitgeven van Justitieele circulaire, welke intusschen even zeer voor hem van belang waren. Moge hierin eens verandering komen!

Voor den Officier-Commissaris is de zaak nu vrij eenvoudig voor het geval hij niet mocht weten, tot welke instelling hij zich met succes om een rapport kan wenden.

Zich beroepende op genoemde circulaire No. 700 d.d. 8 Mei 1925 zendt hij het dossier aan den betrokken Ambtenaar der Reclasseering met verzoek, zoo noodig zelf een rapport op te maken of dit te laten doen door de reclasseeringsinstelling, welke hij daarvoor aangewezen acht. (De standplaatsen en adressen dezer ambtenaren kan men vinden op blz. 38 van het adresboek). Al vrij spoedig zal men echter de hulp van den Rijksambtenaar niet meer noodig hebben, want door rechts en links eens te informeeren (bijv. bij de rechterlijke macht), komt men wel te weten, welke instellingen in staat zijn om deugdelijke rapporten uit te brengen. In geen geval verzuime de O. C. om in garnizoenen, waar zich besturen van reclasseeringsinstellingen of een Rijksambtenaar bevinden, met deze contact te zoeken. Hij kan er van overtuigd zijn, met open armen te zullen worden ontvangen en gaarne zal men hem een weinig inwijden in dit voor hem nog vreemde werk, waardoor hij van zelf reeds een beteren kijk op dit alles zal krijgen.

Dit contact vermijde hij vooral niet uit vrees, dat hij te veel onder hun invloed zou komen en daardoor zijn taak te sentimenteel zou gaan opvatten, want daarvoor is niet de minste reden.

De menschen der reclasseering zijn niet sentimenteel, maar praktisch, zij weten te goed, dat sentimentaliteit de dood zou zijn voor de voorwaardelijke veroordeeling, welke zij juist zoo lief hebben.

Al laten zij hun gevoel een woord medespreken, zij staan midden in het leven, zij wenschen mede te werken aan de verbetering van het individu maar begrijpen best, dat dit niet te bereiken is door eene voorwaardelijke veroordeeling, als de beklagde hiervoor niet ontvankelijk is.

Meer dan eens krijgt men dan ook afwijzende rapporten. Dit moge voor den O. C. soms teleurstellend zijn, het zij geen reden om bij een volgende gelegenheid minder neiging te gevoelen voor het aanvragen van een rapport, want ook ontradende adviezen hebben groote waarde, wijl daardoor voorkomen wordt, dat straffen worden opgelegd, waarvan geen heil te verwachten is, terwijl zelfs bij *onvoorwaardelijke* veroordeeling een reclasseerings-rapport toch altijd nog van zeer veel nut kan zijn voor een billijke straftoemeting.

Men vrage liever een paar rapporten te veel dan één te weinig, want heel dikwijls luiden deze nog gunstig, als men zelf het geval hoogst twijfelachtig vond, zoodat bij het achterwege laten daarvan de man vrij zeker, doch *onnoodig*, in de gevangenis komt.

Wanneer de officier-commissaris er maar eenmaal van doordrongen is, *dat het gemeenschapsbelang eischt*, te redden, wat te redden valt en dat door een zaak niet voldoende voor te bereiden, voorwaardelijke veroordeeling kan zijn uitgesloten, zoodat er ook door *zijn* toedoen een medemensch kan verloren gaan, dan zal zijn verantwoor-

delijkheidsgevoel hem over alle moeilijkheden heen helpen en nimmer zal hij, indien dit noodig is, te kort schieten in het vragen van inlichtingen omtrent den beklaagde.

Dán zal de Krijgsraad, met eenzelfde verantwoordelijkheidsgevoel beziel, volkomen in staat zijn, tot heil van de gemeenschap (ook de militaire) en van het individu, vonnissen te vellen geheel in overeenstemming met de nieuwe leer, welke door de wetten op de voorwaardelijke veroordeeling officieel werd ingeluid.

Velp (Gld.), Juli 1925.

Errata.

In het eerste gedeelte van dit opstel, opgenomen in aflevering 1 van dezen jaargang zijn eenige drukfouten aan de correctie ontsnapt. Op bladz. 115, 10e regel v.o. gelieve de lezer „hij” te vervangen door „bij”; op bladz. 122, 5e regel v.b. „artikelen 14*i* t/m *k*” door „noemd in art. 14*k*” en op bladz. 123, 11e regel v.b. „14*h*” door „14*k*”.

Red. M. R. T.

In het gedrang.

door

J. TER MATEN,

Eerste Luitenant der Infanterie.

Eenigen tijd geleden was bij een der compagnieën van ons regiment voor herhalingsoefeningen onder de wapenen verschenen een dienstplichtige, die niet meer in het bezit was van de militaire uitrusting, hem bij het gaan met groot-verlof mede naar huis gegeven. Bij het daarop volgend onderzoek vanwege den compagniescommandant had die persoon verklaard, dat hij bestolen zou zijn door zijn vroegere concubine, die hem intusschen verlaten had met medeneming o.a. van die militaire uitrustingsstukken. Voorts verklaarde hij van dit gebeuren aangifte te hebben gedaan bij de politie. Dit laatste scheen op het eerste gezicht eenigszins bevestigd te worden door inlichtingen door dien compagniescommandant daarop bij de politie-autoriteiten ingewonnen. Het resultaat was, dat de compagniescommandant deze aangelegenheid meende te moeten afdoen door overeenkomstig het bepaalde in R. B. L. 1921 ad art. 195 v. proces-verbaal ter afvoering (op kosten van het Rijk) langs den hiërarchieken weg in te dienen.

Over deze afdoening werd mij door mijn Korpscommandant advies gevraagd als militair-jurist.

Waar bij nader onderzoek het ernstige vermoeden rees, dat deze aangelegenheid voor bedoelden dienstplichtige ook een strafrechtelijke zijde had, werd later door den betreffenden garnizoenscommandant het advies gevraagd van den auditeur-militair.

Dit ter inleiding. Overigens zullen hier het advies van den auditeur-militair en de afloop der aangelegenheid stilzwijgend worden voorbij gegaan.

Waar het hier om gaat is, dat de auditeur-militair aan zijn advies enkele merkwaardige woorden meende te moeten toevoegen. Het probleem, dat hij hiermede aanroerde is niet alleen van het grootste gewicht voor ons, militair-juristen, maar betreft een algemeen militair belang. Immers hij schreef:

„Ik veroorloove mij overigens op te merken, dat ik niet de overtuiging ben toegedaan, dat het de bedoeling der Regeering is, dat aan zoogenaamde militair-juristen opdrachten worden verstrekt, die gelijk staan met het uitbrengen van voorloopige adviezen tot al- of niet-vervolgving of met opsporing van strafbare feiten. Bij opdrachten van de eerste soort ontstaat er gevaar, dat hij verdwaalt op het terrein, dat gereserveerd is voor den auditeur-militair; in het tweede geval zou de militair-jurist met politieel werk belast worden, hetgeen al evenmin op zijn weg ligt.”

Laten wij aanvankelijk ons eens beperken tot een nadere beschouwing van den inhoud van deze merkwaardige opmerking, en wel in de eerste plaats tot de z.g. opdrachten van de eerste soort. De auditeur-militair noemt dit het terrein, dat *gereserveerd* is voor hem. Een monopolie dus.

Het schijnt mij toe, dat de meening van den auditeur-militair geenszins steun vindt in de wet. Immers mijn advies in vermelde zaak was aan den Korpscommandant. En lezen we de artt. 7—10 R. L., dan blijkt, dat in die artikelen van eenig advies, door den auditeur-militair aan den Korpscommandant te geven, niet gesproken wordt. De Korpscommandant onderzoekt en kan daarbij komen tot het oordeel, dat er sprake is van een krijgsraad-zaak. *Hoe* hij dat onderzoek houdt is zijn zaak. Maar de auditeur-militair zal het wel met mij eens zijn, dat het voor de justitiabelen zoowel als voor een goede justitie gewenscht is, dat hij van meet af aan dien weg inslaat, welke hem de meeste kans biedt op behoorlijke resultaten. Uit alle officieren, die hij ter beschikking heeft, zal de Korpscommandant logischer wijze dus voor dat onderzoek niet een willekeurige kiezen, maar hij zal het oog laten vallen op den bij hem ingedeelden militair-jurist. De wet beperkt hem niet in deze keuze en dat het de bedoeling der Regeering zou zijn den Korpscommandant bij het doen van zijn keuze te beperken tot allen behalve den militair-jurist, klinkt zoo ongelooflijk, dat de auditeur-militair mijns inziens goed had gedaan in zijn schrijven eens te vermelden waarop zijn meening berust.

En nu wat opdrachten van de tweede soort betreft. Behalve in

bijzondere gevallen, waarin de commandant meent, dat er aanleiding bestaat politie-autoriteiten in het onderzoek van een zaak te mengen, geschiedt in de militaire maatschappij het opsporingsonderzoek steeds door militairen. De bevoegdheid van den commandant tot het gelasten van een onderzoek omtrent de vraag of er al dan niet een strafbaar feit gepleegd is en zoo ja, wie de dader daarvan is, is, dunkt mij, aan geen twijfel onderhevig. En wat is logischer dan dat de commandant dat onderzoek opdraagt aan een militair-jurist als hij daarover de beschikking heeft? Mij dunkt, de opmerking van den auditeur-militair snijdt dan ook in geen deele hout en het zou zeker interessant zijn te vernemen op welke gronden diens overtuiging omtrent de bedoeling der Regeering berust.

Ik moge hier nog aan toevoegen, dat ook anderen mijn meening deelen. Zoo teekende mijn Korpscommandant bij het terugzenden van bedoeld advies aan den garnizoenscommandant hierbij aan: „Onder mededeeling, dat het tot de competentie van den Korpscommandant behoort te beoordeelen in hoeverre hij van de rechtskundige „kennis van de zoogenaamde militaire juristen gebruik wenscht te „maken in het belang van een goede rechtsbedeeling.”

Na bovenstaand advies van den auditeur-militair beschouwd te hebben ten aanzien van den Korpscommandant, lijkt het mij gewenscht zulks ook eens te doen ten aanzien van den Garnizoenscommandant, ofschoon in mijn geval niet ter zake dienend. Want zoowel voor dezen als voor de in zijn garnizoen aanwezige militair-juristen en niet het minst voor de justitiabelen en een goede justitie is het van belang te weten waar men zich aan te houden heeft.

Uit de wet blijkt, dat de gerechtsofficier (met uitzondering van het geval bedoeld in art. 15 R. L.) vrijelijk beslist over het al dan niet aanhangig maken van een zaak. Art. 11 eischt daarover van de gerechtsofficier een oordeel, hetgeen gevestigd moet zijn *na* advies ingewonnen te hebben van den auditeur-militair. Let wel, er staat niet, dat het oordeel gevestigd moet worden *door* het advies van den auditeur-militair. De wet stelt den gerechtsofficier niet onder curatele van den auditeur-militair doch waakt er slechts voor, dat bij het tot stand komen van het oordeel van den gerechtsofficier *ook* de juridische factoren *voldoende* onder diens aandacht worden gebracht. De wet geeft hier een *minimum* garantie. Het is de taak van den gerechtsofficier niet klakkeloos het advies van den auditeur-militair over te nemen, maar zich een eigen oordeel te vormen. Vindt hij het noodig, alvorens tot dat oordeel te geraken, nog advies van iemand anders in te winnen, hij is daarin volkomen vrij. De wet eischt de inwinning van het advies van den auditeur-militair; worden er méér adviezen ingewonnen, zoo kan zulks — mits er antuurlijk geen groote vertraging door plaats vindt — in stede van afkeuring te wekken, slechts worden toegejuicht.

OFFICIEEL GEDEELTE.

*BESLUIT van den 7den Juli 1925 (Staatsblad n°. 321)
tot wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur,
bedoeld in artikel 68, tweede lid, der Grondwet.*

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER
NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 8 Mei
1925, 2de Afdeling B, n°. 821;

Den Raad van State gehoord (advies van 26 Mei 1925, n°. 26);

Gelet op de nadere voordracht van Onzen voornoemden Minister
van den 2 Juli 1925, 2de Afdeling A, n°. 909;

Hebben goedgevonden en verstaan:

In den algemeenen maatregel van bestuur van 13 December 1887
(*Staatsblad* n°. 215) tot uitvoering van artikel 68, tweede lid, der
Grondwet, en tot vaststelling van eenige regelen, welke bij de be-
handeling van verzoeken om gratie en van de jaarlijksche voordrach-
ten tot het verleenen van afslag en ontslag aan gevangenen behooren
te worden in acht genomen, gelijk deze is gewijzigd bij Koninklijk
besluit van 21 Maart 1919 (*Staatsblad* n°. 127), worden de navol-
gende wijzigingen aangebracht:

Artikel 1.

In artikel 1 vervallen de woorden: „, behalve wanneer op het
tijdstip der indiening van het verzoek reeds meer dan drie jaren zijn
verloopen sedert den dag, waarop de straf werd opgelegd, in welk
geval omtrent de hier bedoelde verzoeken het advies van de kamer
voor strafzaken van den Hoogen Raad wordt ingewonnen”.

Artikel 2.

In het tweede lid van artikel 3 worden de woorden: „het advies
ingewonnen van het Hoog Militair Gerechtshof” vervangen door:
„het advies ingewonnen van den gewonen militairen rechter in het
Rijk in Europa, die de straf heeft opgelegd, bij gebreke van dien
van het Hoog Militair Gerechtshof”.

Artikel 3.

Artikel 7 vervalt.

Artikel 4.

In artikel 13 vervallen de woorden: „anderen” en „of dat van den rechter, die de straf heeft opgelegd”.

Artikel 5.

Het tweede lid van artikel 15 vervalt.

Artikel 6.

Het tweede lid van artikel 16 vervalt.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den Juli 1925.

W I L H E L M I N A.

De Minister van Justitie,

H E E M S K E R K.

Uitgegeven den *een en twintigsten* Juli 1925.

De Minister van Justitie,

H E E M S K E R K.

BESLUIT van den 7den Juli 1925 (Staatsbl. n°. 322) tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van den 3den Januari 1914 (Staatsblad n°. 2), houdende regeling der toelagen aan de advocaten-raadslieden van beklaagden, die naar den Zeekrijgsraad in Europa zijn verwezen, zooals dat besluit is gewijzigd bij Ons besluit van 29 Maart 1919 (Staatsblad n°. 139).¹⁾

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Gezien Ons besluit van den 3den Januari 1914 (*Staatsblad* n° 2), houdende regeling der toelagen aan de advocaten-raadslieden van beklaagden, die naar den Zeekrijgsraad in Europa zijn verwezen, zooals dat besluit is gewijzigd bij Ons besluit van 29 Maart 1919 (*Staatsblad* n°. 139);

1) Zie M.R.T. Deel XII, blz. 303 en Deel XV, blz. 415.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 2den Juli 1925, 2e Afdeling A, n°. 907;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Artikel 1 van Ons voornoemd besluit wordt gelezen als volgt:

„Aan de advocaten, die door den president van den zee-krijgsraad binnen het Rijk in Europa op of na 20 December 1913 als raadslieden zijn toegevoegd aan beklagden, die naar dien krijgsraad zijn verwezen, wordt ter zake van hunne verrichtingen als zoodanig eene toelage toegekend van vijf en twintig gulden (f 25.—).

Bovendien wordt door de advocaten in het arrondissement Alkmaar, die buiten Helder zijn gevestigd, genoten:

1°. ter zake van reis- en verblijfkosten, voor elken dag, waarop zij zich naar Helder hebben begeven, eene toelage ten bedrage van zeven gulden (f 7.—);

2°. wegens tijdverlies, voor elken dag, waarop zij zich naar Helder hebben begeven — den eersten of eenigen dag van de behandeling der zaak ter terechtzitting of dien samenvallende met zoodanigen dag uitgezonderd — eene toelage ten bedrage van vijftien gulden (f 15.—).

Nochtans mag het gezamenlijk bedrag der toelagen voor verrichtingen in eene en dezelfde zaak de som van zestig gulden (f 60.—) niet overschrijden.”

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 7den Juli 1925.

W I L H E L M I N A.

De Minister van Justitie,

H E E M S K E R K.

Uitgegeven den *een en twintigsten* Juli 1925.

De Minister van Justitie,

H E E M S K E R K.

B E S L U I T van den 22sten Augustus 1925, (Stbl. n°. 361), tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 207a van de Regtspleging bij de Landmagt en artikel 206a van de Regtspleging bij de Zeemagt.

WIJ W I L H E L M I N A, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordracht van Onze Ministers van Justitie, van Marine en van Oorlog, van 22 Juli 1925, 2de Afdeeling A, n°. 909;

Gezien artikel 207a van de Regtspleging bij de Landmagt en artikel 206a van de Regtspleging bij de Zeemagt, zooals die zijn vastgesteld bij de wet van 29 Juni 1925 (*Staatsblad* n°. 314);

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Augustus 1925, n°. 15);

Gelet op het nader rapport van voornoemde Ministers van 18 Augustus 1925, 2de Afdeeling A, n°. 884;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van Ons besluit van 7 Juli 1922 (*Staatsblad* n°. 438) te bepalen:

Artikel 1.

Bij ontstentenis van een met de invordering van geldboeten belaste ambtenaar zal de invordering eener aan een militair opgelegde geldboete kunnen geschieden door den tot ontvangst daarvan bij dit besluit bevoegd verklaarden officier,

- a.* indien tijd van oorlog in den zin der Strafwet bestaat;
- b.* indien de betrokken militair zich in dienstbetrekking bevindt buiten het Rijk in Europa.

Artikel 2.

In de gevallen, in het vorige artikel genoemd, is tot de invordering eener aan een militair opgelegde geldboete bevoegd de officier die belast is met de zorg voor de uitbetaling der soldij aan den betrokken militair.

Artikel 3.

De commandeerende officier van den militair aan wien geldboete

is opgelegd, kan den in het voorgaande artikel bedoelden officier machtiging verleen, de geldboete hetzij in eens, hetzij bij gedeelten, van diens soldij in te houden.

Artikel 4.

De krachtens dit besluit ingevorderde of ingehouden geldboeten worden in de openbare kas gestort, zoo noodig door bemiddeling van het Departement van Marine of van Oorlog.

Artikel 5.

Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad*, waarin het is geplaatst, met dien verstande echter dat ten aanzien van vóór de inwerkingtreding der wet van 29 Juni 1925 (*Staatsblad* n°. 314) opgelegde geldboeten Ons besluit van 7 Juli 1922 (*Staatsblad* n°. 438) van kracht blijft.

Onze Ministers van Justitie, van Marine en van Oorlog zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer, den Raad van State en Onzen Minister van Financiën.

Het Loo, den 22sten Augustus 1925.

W I L H E L M I N A.

De Minister van Justitie,

J. S C H O K K I N G.

De Minister van Marine, a. i.,

L A M B O O Y.

De Minister van Oorlog,

L A M B O O Y.

Uitgegeven den *zevenden* September 1925.

De Minister van Justitie,

J. S C H O K K I N G.

Strafbevoegdheid.

*Ministerieele kennisgeving van 9 Juli 1925, IIde Afd., nr. 45.
(Legerorders 1925 nr. 257).*

Bij Koninklijk besluit van 23 Juni 1925, nr. 301, is o.m. bepaald, dat de School voor opleiding van dienstplichtigen tot onderofficier-administrateur, deel uitmakende van het 6de Regiment infanterie, een formatie is als bedoeld in artikel 41, sub 2°, van de Wet op de Krijgstucht.

Bovenbedoeld Koninklijk besluit treedt in werking op 1 Augustus 1925.

Toepassing van de Wet op de Krijgstucht. Strafbevoegdheid.

*Ministerieele kennisgeving van 20 Aug. 1925, nr. 59.
(Legerorders 1925 nr. 312).*

Niet allerwege vindt de bepaling van het slot van art. 41 van de Wet op de Krijgstucht een juiste toepassing. Omtrent de beteekenis van bedoelde slotbepaling wordt, naar gebleken is, somtijds de onjuiste opvatting gehuldigd, alsof de straf van streng arrest aan officieren door de in dat artikel onder 1, 2, 5 en 6 genoemden zou kunnen worden opgelegd, doch door de onder 3 en 4 genoemden slechts voor zoover deze den hoofdoorfficiersrang bekleeden.

In verband daarmee wordt hierbij onder de aandacht gebracht, dat het systeem van de Wet op de Krijgstucht is, dat de *volledige* strafbevoegdheid toekomt aan de commandeerende officieren, genoemd in art. 39, en dat diezelfde strafbevoegdheid ook toekomt aan de hoofd- en andere officieren, genoemd in art. 41, echter met uitzondering van de *zwaarste* straffen, nl. voor officieren *streng arrest*, voor onderofficieren *verlaging* en voor minderen *verlaging* en *plaatsing in een tuchtklasse*, welke straffen dus *niet* mogen worden opgelegd door de in art. 41 genoemde personen.

Op dezen laatsten regel wordt echter, voor wat betreft het opleggen van de straf van streng arrest aan officieren, een uitzondering gemaakt voor den fortecommandant en den officier-detachementscommandant, voor zoover deze hoofdoorfficieren zijn.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Het deelnemen aan optochten door militairen.

Van zeer geachte zijde werd ons gewezen op het verschil dat bestaat tusschen de verbodsbepaling van Legerorder 1919, A, n°. 95 (gewijzigd bij L. O. 1919, A n°. 105) en het voorgeschrevene in art. 17, sub c van het Reglement betreffende de Krijgstucht en gevraagd of naar onze meening bedoelde Legerorders nog van kracht zijn.

In bedoelde Legerorders wordt verboden: het in uniform deelnemen aan optochten, zonder toestemming van den garnizoenscommandant, terwijl in genoemd art. 17, sub c strafbaar wordt gesteld: het deelnemen aan optochten of betoogingen als de commandeerende officier of plaatselijke militaire autoriteit zulks, om redenen ontleend aan de belangen van de krijgstucht, verboden heeft. Eenerzijds dus is laatstgenoemde bepaling ruimer, omdat zij óók slaat op militairen in burger gekleed, maar anderzijds zal ontegenzeggelijk de verbodsbepaling van de Legerorders beter aan haar doel beantwoorden dan het voorkomende in het R. K., omdat volgens de Legerorders ieder deelnemen zonder toestemming verboden is, terwijl volgens het R. K. de strafbaarheid eerst begint als de militaire autoriteit een verbodsbepaling heeft uitgevaardigd, wat veelal in groote plaatsen, waar die autoriteit van het voornemen tot het houden van een optocht vaak niet op de hoogte zal zijn, tot ongewenschte straffeloosheid van eventueele deelnemers zal kunnen leiden.

Hoe staat het nu, afgezien van de wenschelijkheid, met de wettigheid en de geldigheid van de bedoelde Legerorders? Is het geoorloofd te zeggen: overtreding ervan is overtreding van een dienstvoorschrift en dus strafbaar krachtens art. 2, 1°, W. K., of moet men aannemen dat bedoelde verbodsbepalingen als strijdig met art. 17 c. R. K., na de totstandkoming van dat Reglement, hun kracht hebben verloren?

Wij zijn van meening dat de gestelde vraag in laatst gemelden zin moet worden beantwoord.

Geven wij ons rekenschap van de beteekenis van het R. b. d. K., dan volgt daar o.i. uit dat met de bestaansreden van het Reglement een strafbaarstelling langs een omweg in strijd is.

Zonder de desbetreffende geschiedenis geheel op te halen, brengen wij in herinnering, dat, op aandrang van de Tweede Kamer, tot nadere uitwerking in de wet van de korte formule van art. 2, 1° W. K., de Regeering zich bereid verklaarde naast de wet eene „handleiding” een soort van admonitie, een handboekje te doen samenstellen dat aan de jonge militairen zou worden uitgereikt. De Heer De

Savornin Lohman vroeg een „reglement” en géén handleiding „opdat de militair precies wete, waaraan hij zich te houden heeft”. Minister Loeff hield zich eenigszins op de vlakte, vond voor het denkbeeld van den Heer Lohman veel te zeggen en meende „zoo „aanvankelijk, dat het in de bedoeling ligt, ook van mijne geachte „ambtgenooten om aan dien wenk van den geachten afgevaardigde „gevolg te geven”.

In het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer werd op de zaak teruggekomen en „achtten vele leden het gewenscht dat een reglement „zal worden samengesteld, waarin kort en voor iedereen bevattelijk „de beginselen worden aangegeven, waarop de krijgstucht berust „en de feiten, welke als krijgstuchtelijke vergripen worden be„schouwd, zooveel mogelijk zijn saamgevat”. Daarop antwoordde de Regeering: „Reeds bij de behandeling der ontwerpen in de Tweede „Kamer heeft de Regeering te kennen gegeven, dat aan den wensch „blijkens het laatste gedeelte dezer paragraaf gekoesterd, zal kunnen „worden voldaan”. Terwijl Prof. van der Hoeven, als Regeeringscommissaris in de Eerste Kamer nog verklaarde: „Wel mag ik de „belofte herhalen, reeds in de andere Kamer door de Regeering af„gelegd, dat het reglement, waarin de geachte afgevaardigde hoopt, „dat zal voorkomen de lijst van de voornaamste overtredingen, zal „worden geformeerd”.

Het staat dus vast dat naast de overtredingen in het Reglement betreffende de Krijgstucht met name genoemd, er nog een aantal andere feiten door den militair kunnen worden gepleegd, die als strijdig met enig dienstbevel of dienstvoorschrift of als onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, op grond van art. 2, 1°, W. K. kunnen worden gestraft. Dit is ook in art. 16 R. K. uitgedrukt, maar, zouden wij willen vragen, is het, met de hierboven in het kort geschetste geschiedenis voor oogen, verdedigbaar om, naast een verbodsbepaling betreffende een zekere materie in het Reglement — in casu het deelnemen aan optochten —, voor *die zelfde* materie nog een andere verbodsbepaling, met andere eischen, in eene Ministerieële Beschikking te handhaven en zóó den militair juist *niet* te doen weten waaraan hij zich te houden heeft?

Maar ook op staatsrechtelijke gronden is o.i. de boven gestelde vraag in dien zin te beantwoorden dat de bedoelde Legerorders als vervallen moeten worden beschouwd.

De Minister is natuurlijk volkomen bevoegd tot het uitvaardigen van enig dienstbevel of dienstvoorschrift, maar hij zal daarbij toch gebonden zijn aan de bepalingen van hooger orde in casu aan den Algemeenen Maatregel van Bestuur, vaststellende het Reglement betreffende de Krijgstucht. De omschrijving die daarin voorkomt van wat, ten aanzien van een bepaald onderwerp, als in strijd met de krijgstucht verboden is, zal ook hem binden, en Ministerieële Beschikkingen die met het R. K. in strijd zijn, hebben met 1 Januari 1923 opgehouden van kracht te zijn.

In dit verband mogen wij nog een oogenblik de aandacht vragen

voor wat men indertijd ten aanzien van het wielrijden zonder licht heeft voorgesteld en het toen door den Minister van Justitie gegeven antwoord. Gelijk bekend, bepaalde in den mobilisatie-tijd de Minister van Oorlog Bosboom (Legerorders 1915, B no. 209) dat, waar mogelijk, de door militairen begane overtredingen niet strafrechtelijk waren te vervolgen, doch deze krijgstuuchtelijk moesten worden afgedaan. Met name had de Minister hierbij het oog op het veelvuldig voorkomende wielrijden in donker zonder licht, dat dan krachtens art. 27 van het Reglement van Krijgstucht (oud) zou kunnen worden gestraft met de omschrijving: „gehandeld tegen de bestaande voorschriften op het wielrijden”.

In zijne Beschikking van 24 Augustus 1915 (M. R. T. deel XI, bladz. 184), gegeven in een klachtzaak, besliste het Hoog Militair Gerechtshof: dat niet was in te zien dat het rijden op een rijwiel zonder licht op den openbaren weg bij donker, door een militair buiten dienst, ook maar iets te maken heeft met de instandhouding eener goede discipline en krijgstuuch in den militairen dienst en verklaarde de klacht van een, voor wielrijden zonder licht krijgstuuchtelijk gestraften militair wettig.

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer omtrent de begrooting van Justitie voor het dienstjaar 1918 (M. R. T. Deel XIII, bladz. 195) wordt op deze kwestie teruggekomen en vindt men als de meening van „eenige leden” vermeld, dat de wettelijke bezwaren, welke zich tegen disciplineaire afdoening van overtredingen verzetten, althans voor de overtreding van rijden zonder licht, zouden kunnen worden ondervangen door het Motor- en Rijwielreglement in dien zin te wijzigen dat in art. 20 (thans 25) tweede lid, sub 3°. in het algemeen op *alle* gebruik van rijwielen door militairen het eerste lid van dat artikel *niet* van toepassing werd verklaard. Er zou dan, naar deze leden meenden, geen bezwaar meer bestaan om genoemde overtredingen, door militairen gepleegd, krijgstuuchtelijk te regelen bij beschikking van het militair commando.

De Memorie van Antwoord (M. R. T. deel XIII bladz. 290) geeft, na in het licht gesteld te hebben dat men door aan die overtredingen het karakter van strafbaar feit te ontnemen, ze daardoor nog niet het karakter van strijd met de krijgstuuch verleent, hierop het volgende bescheid:

„De hier bedoelde leden wenschen echter blijkbaar, dat aan die „toepassing van hun denkbeeld gepaard zal gaan een beschikking „van het militair commando, waarbij het wielrijden zonder licht aan „militairen wordt verboden, waarna dan de overtredingen *van die* „*beschikking* disciplineair zouden kunnen worden afgedaan. De on„dergeteekende zou intusschen duchten, dat het Hoog Militair „Gerechtshof zoodanige regeling zou aanmerken als enkel te zijn „gegeven om zijne bekende beslissing te ontduiken en dientengevolge „zou oordeelen, dat ook langs dezen weg aan het feit niet kan „worden verleend het anti-krijgstuuchtelijk karakter, hetwelk het feit, „naar 's Hof's oordeel immers niet bezit.”

Wij weten wel, de kwestie is niet geheel gelijk aan degene die ons thans bezig houdt: daar had men een generaliseerende beslissing van het Hof die aan een overtreding een Krijgstuchtelijk karakter ontzegde, hier heeft men een Algemeene Maatregel van Bestuur, die omschrijft wanneer een gedraging (het deelnemen aan optochten) een krijgstuchtelijk karakter bezit, maar in beide gevallen zou toch iets wat niet krijgstuchtelijk strafbaar is, hetzij dan door de uitspraak van het Hof, hetzij door de omschrijving in het R. K. (nieuw) langs den omweg van een verbodsbeschikking disciplinair strafbaar worden gemaakt.

Naar ons gevoelen, valt uit het ministerieele antwoord weinig sympathie met het voorgestelde plan te lezen. Wij zouden ons daarbij willen aansluiten, maar dan ook voor wat de onderhavige kwestie aangaat op wijziging van art. 17 c. R. K. in den geest van de bedoelde Legerorders willen aandringen. Het is ons althans niet duidelijk, waarom de lezing van die legerorders bij de redactie van art. 17 R. K. niet meer nauwkeurig is gevolgd.

De exceptie ware misschien nog op te werpen dat, waar de bedoelde Legerorders — gelijk wij reeds zagen — alleen het deelnemen aan optochten in uniform verbieden, art. 17, c. R. K. *elk* deelnemen verbiedt en dus de beide verbodsbepalingen niet dezelfde materie omvatten. Deze komt ons echter van geen gewicht voor, daar art. 17, c. R.K. toch zeker óók op in uniform gekleede militairen slaat en dus in elk geval óók dezelfde materie omvat die in de bedoelde Legerorders tot onderwerp van deze verbodsbepaling wordt gemaakt.

Invoeringswet nieuwe Wetboek van Strafvordering.

Staatsblad n°. 308 bevat de wet van 29 Juni 1925 tot invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Deze wet bevat allereerst in artikel 1 de bepaling dat het nieuwe Wetboek van Strafvordering in werking treedt op een nader bij Koninklijk Besluit te bepalen tijdstip en brengt vervolgens in tal van wetten wijzigingen aan. De veranderingen die, na de inwerkingtreding der wet, in de ook meer speciaal voor militairen van belang zijnde wetten zullen moeten worden aangebracht, laten wij hieronder volgen, met vermelding van het nummer van het desbetreffend artikel der invoeringswet. De door ons tusschen haakjes geplaatste en cursief gedrukte cijfers geven de door art. 2 der Invoeringswet ¹⁾ voorgeschre-

1) Art 2 luidt: „Op Onzen last wordt het nieuwe Wetboek van Strafvordering met de daarin gebrachte wijzigingen en aanvullingen in een doorlopend genummerde reeks van boeken, titels, afdelingen, paragrafen en artikelen samengevat en wordt de aanhaling daarvan, zoo in dit Wetboek als in andere wetten en wettelijke voorschriften, in verband daarmede voor zoover noodig gewijzigd.

„De gewijzigde tekst van het nieuwe Wetboek van Strafvordering wordt op Onzen last in het Staatsblad geplaatst”.

Staatsblad 343 bevat bedoelde gewijzigde tekst.

ven nieuwe nummering aan, voor zoover deze van de oorspronkelijke afwijkt.

Artikel 118.

In het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen aangebracht.

- 1°. het laatste lid van artikel 14*i* wordt gelezen als volgt:
„De oproepingen, dagvaardingen en beteekeningen bij dit artikel voorgeschreven, vinden plaats op den voet van de artikelen 550—553 (585—588) van het Wetboek van Strafvordering.”
- 2°. het vierde lid van artikel 14*j* wordt gelezen als volgt:
„De bepalingen van de artikelen 274, 275, 277, 278, 280—284, 285—292 (285—294), 294—296 (296—298), 297—307 (299—311), 311 (315), 315 (319), 316, eerste en tweede lid (320, *eerste en tweede lid*) 322—325 (326—329) en 327 (331) van het Wetboek van Strafvordering vinden overeenkomstige toepassing.”;
- 3°. de aanhef van het laatste lid van artikel 14*k*, tot en met „artikel 144”, wordt gelezen als volgt:
„De inhoud der beslissing wordt vanwege het openbaar ministerie onverwijld op den voet van de artikelen 550—552” (585—587);
- 4°. in het eerste en tweede lid van artikel 27 worden de woorden „voorloopig in verzekerde bewaring” vervangen door:
„in voorloopige hechtenis”;
- 5°. in artikel 39*bis a* wordt in plaats van „artikel 61, laatste lid, van het Wetboek van Strafvordering” gelezen: „artikel 467 (491) van het Wetboek van Strafvordering”;
- 6°. in de artikelen 53, 54, 418 en 419 worden de woorden „na den rechtsingang” vervangen door:
„nadat tot het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek is overgegaan.”;
- 7°. in artikel 74 worden de volgende wijzigingen aangebracht:
 - a. het eerste lid wordt gelezen: „Het recht tot strafvordering wegens overtredingen waarop naar de wettelijke omschrijving geldboete, hetzij als eenige hoofdstraf, hetzij nevens hechtenis is gesteld, vervalt door vrijwillige voldoening aan de voorwaarde welke de bevoegde ambtenaar van het openbaar ministerie op vóór den aanvang der terechtzitting in te dienen verzoek van den verdachte ter voorkoming van de strafvervolgving mocht hebben gesteld.”;
 - b. in het derde lid wordt tusschen „boete” en „op het feit” ingevoegd: „naar de wettelijke omschrijving”;
 - c. in het vierde lid wordt tusschen „Is op de overtreding” en „geene” ingevoegd: „naar de wettelijke omschrijving” en vervallen de woorden: „of beklaagde”;

d. aan het vijfde lid wordt een tweede zin toegevoegd, luidende als volgt:

„Ten aanzien van de toepassing van de artikelen 14*f* en 14*h* wordt het vervallen volgens het eerste lid van het recht tot strafvordering met eene onherroepelijke veroordeeling gelijkgesteld”;

e. het zesde lid wordt vervangen door een nieuw lid, luidende als volgt:

„Ten aanzien van een minderjarigen persoon die tijdens het begaan van het feit den leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, geldt, bij toepassing van het derde en vierde lid, in afwijking in zover van het daarin bepaalde, als maximum der boete een bedrag van negentig gulden.”;

Artikel 119.

In de Wet op de Krijgstucht (wet van 27 April 1903, *Staatsblad* n°. 112, gelijk die is gewijzigd bij de wet van 5 Juli 1921, *Staatsblad* n°. 841), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. in de artikelen 46, tweede lid, en 65, tweede lid, worden telkens de woorden: „artikel 8 nos. 1—6 van het Wetboek van Strafvordering” vervangen door: „artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering”;

2°. in artikel 68, tweede lid, worden de woorden: „artikel 161, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering” vervangen door: „artikel 284, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering”.

Artikel 120.

In de Regtspleging bij de Zeemagt worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. artikel 184 n°. 4 wordt gelezen als volgt:

„4°. dat op de behandeling der zaak ter terechtzitting van den Krijgsraad van overeenkomstige toepassing zijn de artikelen 126, 278, 280, 281, 283, 284—286*b* (284—288), 288—290 (290—292), 296—299 (298—302), 301 (304), 302 (305), 306 (309), 307 (311), 322 (326), 327 (331) en 341, eerste en tweede lid (345, eerste en tweede lid), van het Wetboek van Strafvordering, en met dien verstande, dat hetgeen daarin ten aanzien van de regtbank, den voorzitter, de regters, den officier van justitie, den griffier en den verdachte voorkomt, ook geldt ten aanzien van respectievelijk den Krijgsraad, den President en de leden van den Krijgsraad, den Fiscaal, den Secretaris en den beklagde en dat het proces-verbaal der terechtzitting door den Secretaris in de notulen van den Krijgsraad wordt opgenomen. De behandeling ter terechtzitting geschiedt overigens overeenkomstig de voorschriften van dit Wetboek.”;

2°. in het tweede lid van artikel 242 worden de woorden: „artikel 8, 1°. en 7°. van het Wetboek van Strafvordering” vervangen door: „artikel 141, 6°. en 142 van het Wetboek van Strafvordering”.

In de Regtspleging bij de Landmagt worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. artikel 179 n°. 4 wordt gelezen als volgt:

„4°. dat op de behandeling der zaak ter terechtzitting van den Krijgsraad van overeenkomstige toepassing zijn de artikelen 126, 278, 280, 281, 283, 284—286*b* (284—288), 288—290 (290—292), 296—299 (298—302), 301 (304), 302 (305), 306 (309), 307 (311), 322 (326,) 327 (331) en 341, eerste en tweede lid (345 *eerste en tweede lid*), van het Wetboek van Strafvordering, en met dien verstande, dat hetgeen daarin ten aanzien van de rechtbank, den voorzitter, de regters, den officier van justitie, den griffier en den verdachte voorkomt, ook geldt ten aanzien van respectievelijk den Krijgsraad, den President en de leden van den Krijgsraad, den Auditeur-Militair, den Secretaris en den beklagde en dat het proces-verbaal der terechtzitting door den Secretaris in de notulen van den Krijgsraad wordt opgenomen. De behandeling ter terechtzitting geschiedt overigens overeenkomstig de voorschriften van dit Wetboek.”;

2°. in het tweede lid van artikel 274 worden de woorden: „artikel 8, 1°. en 7°. van het Wetboek van Strafvordering” vervangen door: „artikel 141, 6°. en 142 van het Wetboek van Strafvordering”.

Artikel 129.

In de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 66), tot vaststelling der tarieven van geregtskosten in strafzaken, waarvan de gewone regter kennis neemt, gelijk die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 29 Mei 1920 (*Staatsblad* n°. 278), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. In artikel 2 wordt in plaats van „wordt vereischt” gelezen: „wordt, behoudens het geval van artikel 314 (318) van het Wetboek van Strafvordering, vereischt”.

2°. Artikel 5 wordt gelezen als volgt:

„De kosten, bedoeld bij de artikelen 556 en 557 (591 en 592) van het Wetboek van Strafvordering worden voor, zoover zij uit 's Rijkskas worden vergoed, berekend als volgt:

de kosten tot dagvaarding en schadeloosstelling van getuigen of deskundigen en die tot het doen van exploten: op den voet van dit tarief;

de kosten tot overlegging of afgifte van stukken en die van uitlevering of overbrenging van voorwerpen ingevolge een bevel van den rechter-commissaris of van den officier van justitie: op den

voet als bij dit tarief voor vervoer van stukken van overtuiging is vastgesteld en, voor zoover andere kosten dan van vervoer betreft, op den voet van de werkelijke gedane uitgaven, voor zoover die als redelijk zijn aan te merken;

de reiskosten op den voet als bij dit tarief voor reiskosten van ge-
tuigen is vastgesteld.”

Artikel 133.

In de wet van 7 December 1883 (*Staatsblad* n°. 202), ter uitvoering van de op 6 Mei 1882 te 's-Gravenhage gesloten internationale overeenkomst tot regeling van de politie op de visscherij in de Noordzee buiten de territoriale wateren, gelijk die is gewijzigd bij de wet van 31 December 1887 (*Staatsblad* n°. 265), wordt in artikel 11 in plaats van de woorden: „in artikel 401 van het Wetboek van Strafvordering gesteld” gelezen: „in artikel 153, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering gesteld”.

Artikel 137.

In de wet van 26 October 1889 (*Staatsblad* n°. 135), tot vaststelling van bepalingen tegen het visschen door opvarenden van vreemde vaartuigen in de territoriale wateren van het Rijk, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. artikel 8, tweede lid, wordt gelezen als volgt: „Tot de kennisneming daarvan is bevoegd het kantongerecht, tot welks rechtsgebied de haven behoort waar het schip werd opgebracht.”;

2°. in artikel 8, derde lid, worden de woorden: „artt. 22 en 24bis van het Wetboek van Strafvordering” vervangen door: „artt. 3 en 5 van het Wetboek van Strafvordering”.

Artikel 138.

In de wet van 21 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 127), tot verzekering van de toepassing van bij de Wet bevolen of toegelaten vrijheidsbeneming, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. in artikel 5 onder 2°. vervalt het woord „openbaren”;

2°. in artikel 5 onder 3°. vervalt het woord „openbare”;

3°. na artikel 7 wordt een nieuw artikel toegevoegd, luidende als volgt:

• „Artikel 8.

Deze wet is niet van toepassing in burgerlijke strafzaken.”

Artikel 139.

In de wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* n°. 84), houdende bepalingen ter uitvoering van de op 16 November 1887 te 's-Gravenhage gesloten internationale overeenkomst, strekkende tot het tegengaan

der misbruiken, voortvloeiende uit den verkoop van sterken drank onder de visschers op de Noordzee, buiten de territoriale wateren, goedgekeurd bij de wet van 7 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 123) en tot het tegengaan van soortgelijke misbruiken in de territoriale wateren des Rijks, gewijzigd bij de wet van 30 December 1893 (*Staatsblad* n°. 262) worden de navolgende wijzigingen aangebracht:

1°. in artikel 16 wordt in plaats van de woorden: „in art. 401 van het Wetboek van Strafvordering gesteld” gelezen: „in artikel 153, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering gesteld”;

2°. in artikel 21, tweede lid, wordt in plaats van de woorden: „het bepaalde in de vierde afdeeling van den eersten titel van het Wetboek van Strafvordering, dat met de vervolging van de overtreding is belast de ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht” gelezen: „het bepaalde in de tweede afdeeling van den eersten titel van het eerste boek van het Wetboek van Strafvordering, dat tot de kennismeming van de overtreding is bevoegd het kanton-gerecht”.

Artikel 145.

In de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128), houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 187 der Grondwet (Staat van Oorlog en Beleg), gelijk die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 5 Juli 1921 (*Staatsblad* n°. 841), worden in artikel 50 de woorden „artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering” vervangen door: „artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering”.

Artikel 153.

In de Motor- en Rijwielwet (wet van 10 Februari 1905, *Staatsblad* n°. 69, gelijk die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 18 Juli 1910, *Staatsblad* n°. 237) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. in het tweede lid van artikel 20 vervallen de woorden: „of de opgelegde boete is betaald”;

2°. in artikel 21 wordt in plaats van de woorden: „art. 8 van het Wetboek van Strafvordering” gelezen: „art. 141 van het Wetboek van Strafvordering” en vervallen de woorden: „marechaussee, alle”.

Artikel 209.

In de Dienstplichtwet (wet van 4 Februari 1922, *Staatsblad* n°. 43, gelijk die is gewijzigd bij de wet van 2 Juli 1923, *Staatsblad* n°. 310) worden in artikel 49 de woorden: „art. 8, onder nos. 1—6, van het Wetboek van Strafvordering” vervangen door: „art. 141 van het Wetboek van Strafvordering” en wordt in plaats van: „alle verdere” gelezen: „de”.

Door artikel 116 der invoeringswet worden afgeschaft:

- 1°. het oude Wetboek van Strafvordering;
- 2°. de artikelen 73 en 109 der wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie;
- 3°. de wet van 22 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 67), tot aanvulling van de algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 31), over de heffing der rechten van in-, uit- en doorvoer en van de accijnzen, alsmede van het tonnengeld der zeeschepen;
- 4°. hoofdstuk IV der wet van 20 Mei 1911 (*Staatsblad* n°. 130), tot bestrijding van zedeloosheid;
- 5°. de artikelen 8, eerste lid, en 9 der wet van 7 Juni 1919 (*Staatsblad* n°. 311), houdende nadere voorzieningen ter bestrijding van heling;
- 6°. artikel 8 der wet van 28 Juli 1920 (*Staatsblad* n°. 619), houdende nadere voorzieningen tot bestrijding van revolutionnaire woelingen;
- 7°. artikel 4, eerste lid, der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 64), houdende beginselen en voorschriften omtrent maatregelen ten opzichte van jeugdige personen, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 7 Juni 1924 (*Staatsblad* n°. 275).

De laatste titel bevat de overgangs- en slotbepalingen luidende:

Artikel 226.

Ter bepaling van de bevoegdheid van den rechter en de wijze van rechtspleging wordt uitsluitend de oude wetgeving toegepast, indien vóór het tijdstip der inwerkingtreding van deze wet:

- a.* voor zooveel betreft zaken waarvan de militaire rechter kennis neemt, de verwijzing naar den militairen rechter heeft plaats gehad;
- b.* voor zooveel betreft andere zaken, hetzij het inwinnen van voorloopige informatiën, hetzij het verleenen van rechtsingang is gevorderd, hetzij voor de eerste maal rauwelijks voor de openbare terechtzitting is gedagvaard.

Artikel 227.

Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip, met uitzondering echter van artikel 2, hetwelk in werking treedt met ingang van den dag volgende op dien der afkondiging van deze wet.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1924—1925. — 322.

*Wijziging van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht
in zake valsheid in bankbiljetten, in muntspeciën en
muntpapier en in postzegels en postmerken.*

Bij Koninklijke Boodschap van 21 Februari 1925 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het navolgend ontwerp van wet ter overweging aangeboden:

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht in zake valsheid in bankbiljetten, in muntspeciën en muntpapier en in postzegels en postmerken, en in verband daarmee artikel 2 van de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n°. 66) te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

In artikel 4 van het Wetboek van Strafrecht wordt onder 2°. na „rijksmuntpapier,” ingelascht: „biljetten eener Nederlandsche circulatiebank,”.

In artikel 56 van dat Wetboek worden in het tweede lid telkens geschrapt de woorden „, valsche munt”.

In artikel 71 van dat Wetboek worden onder 1°. telkens geschrapt de woorden „, valsche munt”.

Het opschrift van titel X van het Tweede Boek van dat Wetboek wordt gelezen: „Valsheid in muntspeciën en munt- en bankpapier”.

Artikel 208 van dat Wetboek wordt gelezen:

„Hij die muntspeciën of munt- of bankpapier namaakt of vervalscht, met het oogmerk om die muntspeciën of dat munt- of bankpapier als echt en onvervalscht uit te geven of te doen uitgeven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.”

Artikel 209 van dat Wetboek wordt gelezen:

„Hij die opzettelijk als echte en onvervalschte muntspeciën of munt- of bankpapier uitgeeft muntspeciën of munt- of bankpapier die hij zelf heeft nagemaakt of vervalscht of waarvan de valscheit of vervalsching hem, toen hij ze ontving, bekend was, of deze, met het oogmerk om ze als echt en onvervalscht uit te geven of te doen uitgeven, in voorraad heeft of binnen het rijk in Europa invoert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.”

In artikel 211 van dat Wetboek wordt na „uitgeeft muntspeciën” ingelascht: „die hij zelf in waarde heeft verminderd of”.

In artikel 212 van dat Wetboek wordt in plaats van „muntpapier” gelezen: „munt- of bankpapier”.

Artikel 213 van dat Wetboek wordt gelezen:

„Hij die opzettelijk valse, vervalschte of geschonden muntspeciën of valsche of vervalschte munt- of bankpapier uitgeeft, wordt, behoudens het bepaalde in de artikelen 209 en 211, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

Het eerste lid van artikel 214 van dat Wetboek wordt gelezen:

„Hij die stoffen of werktuigen voorhanden heeft waarvan hij weet dat zij bestemd zijn tot het plegen van een der in de artikelen 208—211 omschreven misdrijven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

De artikelen 232 en 233 van dat Wetboek vervallen.

In artikel 235 van dat Wetboek vervallen de woorden „en 232”.

In artikel 421 van dat Wetboek vervalt „232”.

Artikel II.

Na artikel 222 van het Wetboek van Strafrecht wordt ingelascht een nieuw artikel 222*bis*, aldus luidende:

„De bepalingen van de artikelen 216, 219, 220 en 222 zijn naar de daar gemaakte onderscheidingen mede van toepassing, indien de daarin omschreven feiten worden gepleegd met betrekking tot zegels of merken, in gebruik bij den postdienst hetzij van Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao, hetzij van eene buitenlandsche mogendheid. In het laatste geval wordt echter het maximum der hoofdstraf op het misdrijf gesteld met een derde verminderd.”

In artikel 223 van dat Wetboek wordt na „artikel 216” ingelascht: „of in artikel 222*bis* in verband met artikel 216”.

In artikel 224 van dat Wetboek wordt in plaats van „222” gelezen: „222*bis*”.

In artikel 421 van dat Wetboek wordt in plaats van „222” gelezen: „222bis”.

In artikel 440 van dat Wetboek wordt in plaats van „of op munt-speciën” gelezen: „, op muntspeciën of op postzegels”.

Artikel III.

In artikel 2 van de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n°. 66), tot regeling der algemeene voorwaarden op welke, ten aanzien van de uitlevering van vreemdelingen, verdragen met vreemde Mogendheden kunnen worden gesloten, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 10 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 56) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. het onder 11° bepaalde wordt gelezen: „valscheid in munt-speciën en munt- en bankpapier strafbaar gesteld bij de artt. 208 en 209 van het Wetboek van Strafrecht,”;

2. onder 12°. wordt na „217” ingelascht: „, zoomede in artikel 222bis in verband met artikel 216”;

3. het onder 13°. bepaalde wordt gelezen: „valscheid in geschriften, strafbaar gesteld bij de artt. 225 tot en met 227 van het Wetboek van Strafrecht;”.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Justitie,

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De meerdere aandacht, die in de laatste jaren aan het plegen van valscheid in bankpapier moest worden besteed, heeft als vanzelf het licht doen vallen op de leemten, die ten aanzien der strafbaarstelling dezer valscheid ons Wetboek van Strafrecht vertoont.

Weliswaar toch is in ons Wetboek het bankpapier niet zonder meer met krediet- en handelspapier gelijk gesteld, doch zijn naast de algemeene bepalingen omtrent de valscheid in dat krediet- en handelspapier (zie de artikelen 225 en 226) in de artikelen 232 en 233 bijzondere strafbepalingen ten aanzien van bankpapier opgenomen, doch deze bijzondere bepalingen zijn tot de biljetten eener krachtens de wet opgerichte *Nederlandsche* circulatiebank beperkt. Terwijl het in voorraad hebben en invoeren van valscheid en vervalscht *muntpapier* ook voor koloniaal en vreemd muntpapier strafbaar is

gesteld, en weder-uitgeven van valsch en vervalscht muntpapier mede ten aanzien van koloniaal en vreemd muntpapier wordt verboden, is een en ander met betrekking tot *bankbiljetten* slechts voor *Nederlandsch* bankpapier geschied. Deze beperking is niet in overeenstemming met de beteekenis, welke in de geldsystemen der verschillende landen het bankpapier in den loop der jaren heeft verkregen. Evenals in ons land sinds de wet van 18 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 189) het bankbiljet als wettig betaalmiddel geldt, zoo is ook in den vreemde het bankbiljet meer en meer tot papieren geld geworden. Voor een onderscheid te dezen aanzien tusschen munt- en bankpapier is daarmede de grond ontvallen. Daarbij komt, dat het plegen van valschheid in bankpapier meer en meer tot een internationaal bedrijf is geworden, zoodat ook uit dien hoofde een scherper optreden tegen valschheid in koloniaal en vreemd bankpapier noodzakelijk is. Dat men b.v. voor het tegenwoordige machteloos staat tegenover invoer van valsche biljetten, die men over ons land naar de koloniën of naar het buitenland wenscht te brengen, is een onhoudbare toestand. De voor de hand liggende oplossing is de bepalingen omtrent de valschheid terzake van muntspeciën en muntpapier tot bankpapier uit te breiden en daartegenover de artikelen 232 en 233 te doen vervallen.

Vorenstaande gronden moeten mede aanleiding geven tot een andere wijziging. In artikel 4 van ons Wetboek is onder de misdrijven, die strafbaar zijn onverschillig waar of door wien zij worden gepleegd, wel opgenomen de valschheid in Rijksmuntpapier (2°), zoomede in schuldbrieven van Nederlandsche openbare lichamen (3°), doch niet die in Nederlandsch bankpapier. Op een vreemdeling, die in het buitenland Nederlandsche bankbiljetten namaakt en uitgeeft, is dus de Nederlandsche strafwet niet toepasselijk. Deze leemte, waarop reeds bij de totstandkoming van ons Wetboek werd gewezen ¹⁾, moet worden aangevuld.

Bij de herziening van de artikelen 208 v. v. van het Wetboek, die ingevolge het vorenstaande is ondernomen, is nog een ander punt naar voren gekomen. In de artikelen 209 en 211 is de strafbaarheid van het uitgeven, evenals van het in voorraad hebben of invoeren van valsche of vervalschte muntspeciën of muntpapier afhankelijk gesteld van de voorwaarde, dat de valschheid of vervalsching den dader bekend moest zijn toen hij de muntspeciën of muntpapier ontving. Hetzelfde is in artikel 232 voor het in voorraad hebben of invoeren van Nederlandsch bankpapier geschied. De opzet was n.l. om hen, die eerst na de ontvangst van het valsche of vervalschte met de valschheid of vervalsching bekend zijn geworden, buiten de zwaardere strafbepaling te houden en voor het weder-uitgeven door dezen een veel lichtere strafbepaling (artikel 213 resp. 233) te stellen.

1) Zie de opmerking van den heer Mackay bij Smidt I2 pag. 138. Het antwoord daarop van den Minister (t. a. p. pag. 139) schijnt weinig afdoende. In artikel 4 van het Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië van 1915 is in de onvolledigheid reeds voorzien.

Intusschen is de uitwerking, welke deze opzet bij de behandeling van het Wetboek heeft gevonden, ¹⁾ niet gelukkig geweest. De jurisprudentie heeft n.l. aangenomen, dat in verband met de invoering van de woorden „toen hij ze ontving” de falsaris zelf buiten de strafbepaling blijft. ²⁾ Nu is dit in het algemeen wel niet zoo heel erg, omdat de falsaris zelf als regel wel ter zake van de valscheid of vervalsching zal kunnen worden gestraft ³⁾, doch altijd gaat dit niet op. Afgezien nog van moeilijkheden van bewijs ⁴⁾, zal immers b.v. een vreemdeling, die buitenslands door hem nagemaakte vreemde muntspeciën of munt- of bankpapier hier te lande invoert, niet kunnen worden gestraft, omdat de namaak, ook na de voorgestelde aanvulling van artikel 4, 2°. buiten onze strafwet valt, terwijl, zooals gezegd, de invoer door den falsaris zelf niet door artikel 209 (211) wordt omvat. Aanvulling van het artikel is dus noodig.

1) Zie daaromtrent Smidt II2, pag. 235. Zooals de redactie van de artikelen 209, 211 en 213 aanvankelijk luidde, zou artikel 209 (211) een algemeene strafbepaling zijn, welke reeds toepassing zou kunnen vinden, zoodra maar vaststond, dat de dader met de valscheid bekend was, terwijl dan artikel 213 een uitzonderingsbepaling zou zijn voor het geval, dat het bepaalde bewijs zou kunnen worden geleverd, dat de uitgever de biljetten als echt had ontvangen. Dit laatste nu ging, naar vanuit de Kamer werd opgemerkt, te ver. Voor de toepasselijkheid der lichtere bepaling moest de betrokkene niet met een dergelijk bewijs worden bezwaard; daarentegen moest voor de toepassing der zwaardere bepaling het positieve bewijs worden verlangd, dat de dader van den aanvang af met de valscheid bekend was. Vandaar de invoering in artikel 209 (211) „toen hij ze ontving” en de schrapping in artikel 213 van de woorden „voor echt, onvervalscht en ongeschonden ontvangen”. De onderlinge verhouding der artikelen werd dus eigenlijk omgekeerd, doch de restrictie in artikel 209 (211) werd al te eng genomen, terwijl de handhaving van het woordje „weder” in artikel 213 die bepaling toch nog te weinig algemeen hield.

Overigens heeft de overneming zonder meer van de wijzigingen in de artikelen 209, 211 en 213 voor de artikelen 232 en 233 (Smidt II2, pag. 266) nog een bijzondere moeilijkheid geschapen. Het uitgeven n.l. van valsche bankpapier, waarvan de valscheid of vervalsching van den aanvang af bekend was, is niet in artikel 232 opgenomen, doch is onder de artikelen 225 en 226 betreffende valscheid in geschriften in het algemeen begrepen geacht. In het tweede lid van laatstbedoelde artikelen is echter een beperking tot gebruikmaking van valsche of vervalschte stukken, waarvan men de valscheid of vervalsching reeds kende toen men ze ontving, niet opgenomen. Daardoor hebben die bepalingen tegenover artikel 233 — anders dan de artikelen 209 en 211 tegenover artikel 213 — niet het karakter eener bijzondere bepaling, doch is integendeel plaats voor de opvatting, dat artikel 233 een bijzondere bepaling is, die bij uitgeven van valsche of vervalscht Nederlandsch bankpapier anders dan door den falsaris zelf, bij uitsluiting toepassing kan vinden, ook al is de uitgever van den aanvang af met de valscheid of vervalsching bekend geweest. De mogelijkheid dezer opvatting mag niet blijven bestaan, zoodat ook uit dien hoofde overbrenging der geheele materie naar titel X aanbeveling verdient.

2) Hooge Raad 18 Mei 1903, W. v. h. R. 7929, nadat aanvankelijk bij arrest van 14 Augustus 1896 W. v. h. R. 6848 in anderen zin was beslist.

3) In verband met het bepaalde in het tweede lid van artikel 56 zou dan toch slechts één strafbepaling kunnen worden toegepast.

4) Ten onrechte oordeelt Noyon II3 pg. 385, dat alleen in geval van onmogelijkheid van het bewijs de quaestie practische beteekenis heeft.

Wat artikel 213 betreft, hier zit de moeilijkheid in het woordje „weder”. In verband daarmee toch moet voor de toepassing van het artikel, evenals van artikel 233, het positieve bewijs worden geleverd, dat de betrokkene het valsche of vervalschte van anderen heeft ontvangen, zulks in strijd met de bedoeling van den wetgever. Kan immers den betrokkene niet bewezen worden, dat hij de stukken heeft ontvangen, dan moet thans de strafbepaling buiten toepassing blijven. Zij moet echter, — onverminderd uiteraard de toepassing der zwaardere strafbepalingen, indien de bijzondere voorwaarden daartoe aanwezig zijn, — reeds toepassing vinden, zoodra maar vaststaat, dat de betrokkene bij de uitgifte met de valscheid bekend was. Anders blijft tusschen de zwaardere en lichtere bepaling in de praktijk een vacuum ¹⁾. Het artikel moet dus worden gewijzigd.

En eindelijk is nog de aandacht gevallen op de strafpositie van artikel 214 betreffende het voorhanden hebben van stoffen en werktuigen ten dienste van valscheid in munt- en (naar dit ontwerp) bankpapier. Geheele installaties met dat doel worden tegenwoordig opgericht. Natuurlijk moet reeds in dit stadium ingrijpen mogelijk zijn. Een afwachtende houding aannemen totdat van met die installaties gepleegde valscheid blijkt, gaat niet aan. En de strafbaarstelling van poging geeft hier geen voldoende uitkomst, omdat voor strafbaarheid uit dien hoofde moet vaststaan, dat met de fabricatie van bepaalde voor uitgifte bestemde stukken is begonnen. Door den wetgever is dan ook begrepen, dat het enkele voorhanden hebben van dergelijke installaties strafbaar moet worden gesteld. Terwijl nu evenwel het voorhanden hebben van valsche stukken even streng wordt gestraft als het uitgeven daarvan (men zie artikel 209), is tusschen het voorhanden hebben der installatie en het gebruik daarvan een zeer sterke divergentie: tegen het eerste wordt slechts zes maanden bedreigd, het tweede daarentegen met negen jaren gestraft.

Dit moeilijk te verdedigen verschil in strafpositie, dat zich in de praktijk als een ernstig bezwaar doet gevoelen, omdat het ingrijpen op het juiste oogenblik bemoeilijkt, wijl de dan toe te passen straf te laag moet worden geacht, mag niet worden gehandhaafd. Daarom wordt verzwaring der strafpositie van artikel 214 tot vier jaren voorgesteld.

Waar aldus de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht omtrent valscheid aan de orde moesten worden gesteld, is zulks den ondergeteekenden tevens de aangewezen gelegenheid voorgekomen om een voorziening te treffen, waartoe krachtens internationale verplichtingen moet worden overgegaan. Artikel 20 van het Algemeen Postverdrag n.l. (zie dit op het Congres der Algemeene Postvereniging te Madrid op 30 November 1920 geteekende verdrag in *Staatsblad* n°. 1343 van 1921) luidt: „De hooge contracteerende partijen verbinden zich de noodige maatregelen te nemen of aan de wetgevende macht van haar land voor te stellen, opdat straffen

1) Vgl. Noyon II 3 pg. 383/4.

worden gesteld op het voor de frankeering van brieven en andere stukken bedriegelijk gebruik maken van nagemaakte of reeds gebruikte postzegels en afdrukken van frankeermachines. Zij verbinden zich mede maatregelen te nemen of aan de wetgevende macht van haar land voorstellen te doen, om te verbieden en tegen te gaan het met bedriegelijke oogmerken vervaardigen, verkoopen, rondventen of verspreiden van vignetten en zegels bij den postdienst in gebruik, welke op zoodanige wijze zijn nagemaakt of nagebootst, dat zij voor door de Administratie van een der toetgetreden landen uitgegeven vignetten en zegels kunnen worden aangezien."

Nu zijn echter de bepalingen van ons Wetboek omtrent de valscheid in zegels en merken alleen van toepassing op van Rijkswegen uitgegeven zegels en merken (ook voor artikel 220 wordt zulks, ondanks de ruimere redactie, aangenomen), zoodat valscheid anders dan in Nederlandsche postzegels en -merken niet onder de desbetreffende bepalingen valt. Ter voldoening aan het Algemeen Postverdrag is het dus noodig aan die strafbepalingen zoodanige uitbreiding te geven, dat ook andere dan Nederlandsche postzegels en -merken zijn beschermd. Een beperking daarbij tot de postzegels en -merken van de tot het Algemeen Postverdrag toetgetreden landen schijnt niet noodig.

Van de zijde van het Staatsbedrijf der P. T. T. was bovendien reeds vroeger onder de aandacht gebracht, dat men met betrekking tot de valscheid in postzegels met deze moeilijkheid te kampen heeft, dat bij wijze van reclame of anderszins zonder verkeerde bedoelingen op postzegels gelijkende stukken papier in het verkeer worden gebracht, waarvan misbruik kan worden gemaakt. Voorzoo veel munt- of bankpapier betreft voorziet artikel 440 van ons Wetboek tegen het euvel. Er schijnt alle reden de daarin vervatte bepaling tot postzegels uit te breiden.

Artikel I zal na het vorenstaande niet veel nadere toelichting behoeven.

De wijziging van artikel 56, tweede lid, is, evenals die van artikel 71, onder 1°, een gevolg van de omstandigheid, dat voor het misdrijf van artikel 208 de qualificatie van „valsche munt" niet kan worden bestendig, nu onder dat artikel ook de valscheid in bankpapier wordt gebracht. In verband met het nieuwe opschrift van titel X zal echter het misdrijf van artikel 208 voor het vervolg onder de reeds in de artikelen 56 en 71 genoemde „valscheid" begrepen kunnen worden geacht.

Geoordeeld is, dat met de algemeene aanduiding „bankpapier", welke reeds in artikel 440 voorkomt, kan worden volstaan. Men heeft daarmede het oog op bankbiljetten d.w.z. — naar de definitie van MOLENGRAAFF, Handelsrecht⁴, pag. 409 — „op zicht betaalbare rentelooze toonderpromessen voor vaste bedragen op groote schaal (uitgegeven)."

De overbrenging van den inhoud van artikel 232 naar artikel 209

heeft tot gevolg, dat de strafpositie van zeven tot negen jaar wordt verzwaaard. In verband met de toegenomen beteekenis van het bankpapier, waarop in het vorenstaande reeds werd gewezen, schijnt zulks alleszins gemotiveerd.

Behalve het vervallen van de artikelen 232 en 233, heeft de inschakeling van het bankpapier in de bepalingen omtrent muntspeciën en muntpapier ook tot gevolg, dat de artikelen 225 en 226 voortaan niet meer op de valsheid in bankpapier van toepassing zullen zijn, omdat te dien aanzien de artikelen 208 en 209 bijzondere bepalingen zullen geven. Voor de daarin gelegen verzwaring der strafpositie vgl. de voorafgaande alinea.

Artikel II. In artikel 222*bis* is mede van „merken” gesproken en in verband daarmee onder de toepasselijke artikelen ook artikel 219 opgenomen. Meer bepaaldelijk is daarbij het oog gericht geweest op de in het Postverdrag uitdrukkelijk genoemde frankeermachines, die het Staatsbedrijf ook in ons land wenscht in te voeren, en welke afdrukken gereedelijk als merken in den zin van artikel 219 kunnen worden beschouwd (men verg. de ruime interpretatie van *Noxon II*³, pag. 399, van de uitdrukking „met het oogmerk om die goederen te gebruiken of door anderen te doen gebruiken alsof de daarop geplaatste merken echt en onvervalscht waren”). Voorzoveel de frankeermachines bij den Nederlandschen postdienst in gebruik zullen worden genomen, staan zij dus reeds onder de bescherming der strafwet, terwijl artikel 222*bis* die bescherming thans ook aan de koloniale en buitenlandsche frankeermachines zal doen ten deel vallen.

Artikel III. De wijzigingen, in de Uitleveringswet voorgesteld, hangen samen met de wijzigingen, in de artikelen I en II vervat.

Het slot van 13° moest naar 11° worden overgebracht. De redactie van 11° is daarbij vereenvoudigd en in zooverre verruimd, als ook het in voorraad hebben en invoeren van valsch of vervalscht muntpapier, hetwelk tot op heden buiten 11° viel, ofschoon het onder 13° wel ten aanzien van bankpapier werd vermeld, in het vervolg onder de Uitleveringswet zal zijn begrepen.

Opgemerkt moge voorts nog worden, dat, ofschoon artikel 2 onder 13° thans spreekt van „biljetten eener krachtens wettige verordeningen van den Staat opgerichte circulatiebank” en daarmee, ook blijkens de geschiedenis¹⁾, alleen doelt op den Staat, met welken het uitleveringsverdrag wordt gesloten, de verdragen als regel reeds nu zonder meer van een krachtens wettige verordeningen opgerichte circulatiebank spreken.

De Minister van Justitie,
HEEMSKERK.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN KARNEBEEK.

1) Vgl. Smidt, V2 pg. 256/7.

*Wijziging van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht
inzake valsheid in bankbiljetten, in muntspciën en munt-
papier en in postzegels en postmerken.*

VOORLOOPIG VERSLAG.

Algemeene beschouwingen.

De indiening van dit wetsontwerp vond vrij algemeen instemming, doch niet juist werd geacht, dat voorgesteld wordt in titel X van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht, alsmede in de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n°. 66) in het vervolg te spreken van valsheid in zake „munt- of bankpapier”, terwijl alleen gedacht moet worden aan valsheid in zake papier, dat de hoedanigheid van wettig betaalmiddel bezit. Men was van oordeel, dat in plaats van genoemde uitdrukking dient te worden gelezen: „munt- of bankbiljetten”.

Het gebruik tot dusver in dezen titel van het woord „munt-papier” kon tot geen moeilijkheden in de practijk aanleiding geven, omdat daaronder niet anders valt te verstaan dan muntbiljet. Met het woord „bankpapier”, waarvan de inlassching in de strafbepalingen van titel X wordt voorgesteld, staat het anders. Onder dit begrip valt ook handelspapier, dat door eenige bank wordt uitgegeven, zooals promessen, assignaties, chèques, enz. Men vergelijke ook de omschrijving van dit begrip in het Woordenboek der Nederlandsche Taal. „Bankpapier — zoo wordt daarin gezegd — is het credietpapier, dat door eene bank wordt uitgegeven.” Het woord „bankbiljet” daarentegen heeft in het spraakgebruik een beperkter beteekenis. „Bankbiljet (gevolgd naar het Fransche billet de banque) — aldus de omschrijving in genoemd Woordenboek — is eene als papiergeld in omloop zijnde schuldbekentenis van eene circulatiebank.” Om dit begrip nu is het, ook blijkens de mededeeling op bladz. 4, tweede alinea, der Memorie van Toelichting, bij de voorgestelde aanvullingen van de artt. 208 e. v. Wetboek van Strafrecht bepaaldelijk te doen. De aangehaalde definitie sluit zich ook aan bij wat in de bestaande artikelen 232 en 233 Wetboek van Strafrecht bepaald wordt met betrekking tot de bankbiljetten der Nederlandsche Bank en bij de voorgestelde aanvulling van art. 4 van genoemd Wetboek. Ook in de beweegreden van het wetsontwerp wordt trouwens de term „bankbiljetten” gebruikt. Waar over de zaak zelf blijkbaar geen verschil van meening heerscht, pleit er volgens de hier aan het woord zijnde leden alles voor, de voorhanden Nederlandsche uitdrukking te kiezen, welke allen twijfel uitsluit.

Wel is waar wordt ook in het bestaande artikel 440 Wetboek van Strafrecht de uitdrukking „munt- of bankpapier” gebezigd, doch dit moge geen reden zijn om een onjuiste uitdrukking te herhalen, wel om die bij deze gelegenheid te verbeteren.

Handhaving van de in het ontwerp gebezigde terminologie doet,

naar sommige leden hieraan toevoegden, bovendien het gevaar ontstaan, dat de meening post vat, dat valsheid in zake bankpapier, dat slechts is kredietpapier, in het vervolg niet meer zal vallen onder de strafbepalingen van titel XII van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafrecht, althans dat zulks twijfelachtig zou zijn. Ook dit behoort te worden voorkomen.

Artikel I.

Ad artikel 209. De Regeering merkt in de Memorie van Toelichting op, dat, de overbrenging van den inhoud van artikel 232 Wetboek van Strafrecht naar artikel 209 tot gevolg heeft, dat het strafmaximum van zeven tot negen jaar verzwaaard wordt; zij acht zulks in verband met de toegenomen beteekenis van bankbiljetten alleszins gemotiveerd. Eenige leden konden die motiveering niet zeer sterk vinden. Men zoekt tegenwoordig voor de bestrijding der criminaliteit te recht niet meer in de eerste plaats zijn heil in verzwaring van strafbepalingen en aan zulk een verzwaring bestaat zeker geen behoefte, waar het een misdrijf betreft, waarop reeds een maximum vrijheidsstraf van zeven jaar is gesteld.

Ad artikel 213. Het hier bedreigde maximum gevangenisstraf van drie maanden werd te laag geacht, omdat het herhaaldelijk voorkomt, dat tegen personen, die valsche munt- of bankbiljetten uitgeven, welke zij zelf hebben nagemaakt of vervalscht, of waarvan de valsheid of vervalsching, toen zij ze ontvingen, hun bekend was, volstaan moet worden met een vervolging wegens het misdrijf van het tegenwoordig artikel 213, omdat het bewijs, dat zij de uitgegeven munt- of bankbiljetten zelf hebben nagemaakt of vervalscht, of dat de valsheid of vervalsching, toen zij ze ontvingen, hun bekend was, niet is te leveren. Het gevolg van het lage strafmaximum is, dat de uitgevers, als zij buitenlanders zijn, de gerechte straf ontkomen door, zoodra zij op het uitgeven van de valsche of vervalschte biljetten worden betrapt, naar het buitenland te vluchten; immers kan, waar zoowel in het tegenwoordig als in het thans voorgesteld art. 213 slechts een maximum van drie maanden gevangenisstraf is bedreigd, de preventieve hechtenis te hunnen aanzien niet worden toegepast. Tot dusver kon aan dit bezwaar door het Openbaar Ministerie worden te gemoet gekomen, althans voor zooveel Nederlandsche bankbiljetten betreft, door in geval van het in het bestaand artikel 233 strafbaar gestelde feit in de te-lastelagging aan de wettelijke omschrijving van artikel 233 toe te voegen, dat de uitgifte der biljetten geschiedde „als waren zij echt en onvervalscht, uit welk gebruik nadeel kon ontstaan”, doch dit zal in de toekomst niet meer met het beoogde gevolg kunnen geschieden. Op deze practische gronden en met het oog op het ernstig karakter van het hierbedoelde misdrijf drongen de leden, hier aan het woord, aan op verhooging van het strafmaximum in artikel 213 tot vier jaren

gevangenisstraf, waartegen te minder bezwaar kan bestaan, omdat de strafrechter toch steeds bevoegd blijft af te dalen tot het minimum van één dag gevangenisstraf of vijftig cents boete.

Artikel II.

Ad artikel 222bis. Eenige leden achtten den slotzin van dit artikel niet geheel duidelijk. Slaat deze zin alleen terug op de omschreven feiten, gepleegd met betrekking tot zegels of merken, in gebruik bij den postdienst van een buitenlandsche mogendheid, of ook tot die, in gebruik bij den postdienst van Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao? In het laatste geval kon men geen aanleiding vinden tot vermindering van het maximum der hoofdstraf met een derde.

Aldus vastgesteld 20 April 1925.

WESTERMAN.

WINTERMANS.

DE VRIES—BRUINS.

VAN SASSE VAN YSSELT.

SCHAPER.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 5 Mei 1925.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Ritmeester K. G. van der Mandele, Kapitein C. P. M. Verhaart en de Eerste Luitenants A. R. van der Woude en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Bij de beoordeeling van de vraag of in geval van oplichting de benadeelde door de bedriegelijke middelen tot de afgifte van het goed is bewogen geworden, is het, voor het bewijs, van geen belang of de benadeelde verklaart dat hij het goed óók zou hebben afgegeven als de beklagde hem de waarheid verteld had (aldus de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair en stilzwijgend ook het H. M. G.; de Krijgsraad, was klaarblijkelijk van andere meening).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens C. S., oud 22 jaar, geboren te Weesp, eertijds korporaal, thans kanonnier bij het korps Luchtdoel-artillerie te Utrecht, beklagde en gerequireerde in persoon;

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklagde op 9 April 1921 is bevorderd tot korporaal en op 1 September 1922 is overgeplaatst bij het korps Luchtdoel-artillerie.

Overwegende dat den beklagde aan den voet van het hem op 23 April 1925 betekende schriftelijke bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 29 October 1924 te Utrecht met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordeelen de dienstplichtigen G. V., P. S., en W. P., heeft bewogen elk tot de afgifte van een gulden, althans van eenig geld, door listiglijk en in strijd met de waarheid aan die personen voor te geven, althans voor te leggen een intekenlijst, waarop zulks stond vermeld, dat een dienstplichtige, die een

lantaarn had gebroken, deze moest betalen, en daar deze daartoe niet in staat was, na moest dienen totdat het geld op diens soldij ingehouden was, en door genoemde personen een lijst voor te leggen opgemaakt met het doel voor dien zoogenaamden dienstplichtige geld in te zamelen, ten einde te trachten hem die vijftien gulden, welke hij betalen moest, ter hand te stellen, zulks terwijl hij, beklaagde, zelf schadevergoeding had te betalen wegens een door hem gebroken lantaarn, welke op zijn soldij van vrijwilliger werd ingehouden en hij daarvoor dus niet behoefde na te dienen;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagde is ten laste gelegd, meer in het bijzonder niet, dat de in de tenlastelegging genoemde middelen de daarin genoemde dienstplichtigen hebben bewogen tot afgifte van het geld aan beklaagde, zoodat deze behoort te worden vrijgesproken;

Gezien artt. 2 en 60 Wetboek van Militair Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in Naam der Koningin!

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde is ten laste gelegd;

Spreekt hem vrij.

De conclusie van eisch van den Auditeur-Militair luidde:

Conclusie van eisch, overgegeven aan den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch door den Auditeur-Militair bij dien Krijgsraad, Eischer R. O.

Op en jegens:

C. S., oud 22 jaar, geboren te Weesp, eertijds korporaal, thans kanonnier bij het Korps Luchtdoel-artillerie te Utrecht;

Beklaagde en gerequireerde in persoon.

De Eischer R. O. zegt voor middelen en positieven:

dat de beklaagde heeft erkend dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 9 April 1921 is bevorderd tot korporaal en op 1 September 1922 is overgeplaatst bij het Korps Luchtdoel-artillerie;

dat aan den beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 29 October 1924 te Utrecht, met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordeelen, de dienstplichtigen G. V., P. S., en W. P., heeft bewogen elk tot de afgifte van een gulden, althans van eenig geld, door listiglijk en in strijd met de waarheid aan die personen voor te geven, althans voor te leggen een intekenlijst, waarop zulks stond vermeld, dat een dienstplichtige, die een lantaarn had gebroken, deze moest betalen en, daar deze daartoe niet in staat was, na moest dienen totdat het geld op diens soldij ingehouden was, en door genoemde personen een lijst voor te leggen opgemaakt met het doel voor dien zoogenaamden dienstplichtige geld in te zamelen,

teneinde te trachten hem die vijftien gulden, welke hij betalen moest, ter hand te stellen, zulks terwijl hij, beklagde, zelf schadevergoeding had te betalen wegens een door hem gebroken lantaarn, welke op zijn soldij van vrijwilliger werd ingehouden en hij daarvoor dus niet behoefde na te dienen;

dat de beklagde heeft opgegeven:

dat hij in October 1924 op een datum dien hij zich niet meer kan herinneren, als chaffeur een ongeluk gehad heeft met een autolamp en dacht dat hij de onkosten door dat ongeluk ontstaan zou moeten betalen; dat hij die kosten schatte op ongeveer *f* 15; dat hij, daar hij van meening was geen schuld te hebben, geld wilde verzamelen om die kosten te kunnen betalen en geen nadeel te onder vinden in zijn soldij; dat hij daarom ongeveer drie weken na het ongeval, een inteekenlijst heeft gemaakt en daarop heeft vermeld, dat een dienstplichtig chauffeur een ongeluk had gehad met een autolamp, daarvan de onkosten moest betalen en niet met groot verlof mocht vertrekken alvorens hij de schade geheel had vergoed; dat hij met die lijst is geweest bij verschillende dienstplichtigen van de herhalingslichting en nadat zij op genoemde lijst hadden ingeteekend, tot een door hen bepaald bedrag, de gelden in ontvangst heeft genomen; dat hij aldus V., S., en P., in October 1924 te Utrecht heeft bewogen ieder tot afgifte van *f* 1 waarvoor zij ieder afzonderlijk hadden geteekend en dat geld heeft in ontvangst genomen; dat hij bovendien nog aan hen heeft verteld dat de dienstplichtige die de autolamp moest betalen, een weesjongen was, die niet in staat was de schade te betalen; dat hij de aldus vergaarde gelden ten eigen bate heeft aangewend; dat hij een en ander heeft gedaan om zich wederrechtelijk te kunnen bevoordeelen; dat hij dit verhaal heeft verzonnen omdat hij vermoedde, dat hij het geld niet van meergenoemde personen zou gekregen hebben indien hij gezegd had, dat hij het zelf noodig had, omdat hij vrijwilliger was en dus niet met groot verlof moest gezonden worden; dat de onkosten hebben bedragen *f* 0,50 en deze op zijn soldij zijn gekort;

dat de navolgende personen, als getuigen gehoord, onder eede hebben verklaard:

I. W. P., oud 24 jaar, linnenfabrikant te Rotterdam;

dat hij op 29 Oct. 1924 voor herhalingsoefeningen in actieven dienst was bij het Korps Lucht doel-artillerie te Utrecht, dat beklagde als vrijwilliger diende bij de Schoolcompagnie van dat Korps; dat beklagde hem in den middag van genoemden dag en zijne mededienstplichtigen een lijst ter teekening heeft aangeboden waarin stond opgenomen, gelijk beklagde ook mededeelde, dat een dienstplichtige, die een lantaarn had gebroken, deze moest betalen en, daar hij daartoe niet in staat was, na moest dienen totdat het geld op zijne soldij was ingehouden; dat hij meende dat beklagde de waarheid sprak en hij hem den gulden, waarvoor hij op de lijst teekende en hem vervolgens heeft uitbetaald, niet afgegeven zou hebben zoo hij had geweten, dat hij zijn heele verhaal had verzonnen; dat hij

geen bezwaar gehad zou hebben hem een gulden of zelfs nog meer uit te betalen, zoo hij hem eerlijk gezegd had dat het geld voor hem zelf bestemd was; dat het hem bekend is dat zijn mededienstplichtigen V. en S., ook op gemelde lijst hebben geteekend en hem vervolgens ook ieder een gulden hebben gegeven;

II. G. V., oud 26 jaren, bloemist te Lisse:

dat hij op 29 October 1924 te Utrecht in actieven dienst was bij het Korps Luchtdeel-artillerie voor herhalingsoefeningen in de kazerne in de Croeselaan; dat in de Schoolcompagnie van dat Korps toen ook beklaagde diende; dat beklaagde hem en verschillende van zijne mededienstplichtigen in den voormiddag van dien dag een lijst ter teekening aanbod, welke moest dienen om geld te verzamelen voor een dienstplichtige, die een lantaarn had gebroken en deze moest betalen; dat het geld verzameld werd omdat die dienstplichtige daartoe niet in staat was en niet zou na behoeven te dienen totdat het geld op zijne soldij gekort was; dat hij die lijst thans herkent in het stuk dat hem voorgehouden wordt en gemerkt is met blauw potlood 6; dat beklaagde nog vertelde dat het voor een arme weesjongen was; dat hij in de meening dat het geld werkelijk tot bovenvermeld doel moest dienen, aan beklaagde een gulden heeft ter hand gesteld en beklaagde daarop getuiges naam in zijn bijzijn op de lijst heeft gezet en daarachter *f* 1.—; dat indien beklaagde hem onmiddellijk had gezegd dat het geld moest dienen om een rekening te betalen voor zijn meisje, dat van hem was bevallen, dat hij dan dien gulden aan hem, beklaagde, zou gegeven hebben;

III. P. S., oud 25 jaar, caféhouder te Noordwijk aan Zee:

dat hij met beklaagde in militairen dienst is geweest te Utrecht; dat beklaagde hem op 28 October 1924 heeft gevraagd hem een gulden te geven om deze af te dragen aan een milicien, die als chauffeur dienst deed en die een aluminium-lantaarn van een luxe-motorrijtuig had stukgereden; dat die milicien volgens beklaagde geen geld had om die lantaarn te betalen, doch daartoe door zijn commandant werd verplicht en, als hij niet zou betalen, na moest dienen; dat beklaagde hem een lijst aanbod om voor de bijdrage te teekenen; dat hij voor *f* 1.— heeft geteekend en die ook aan beklaagde heeft afgedragen; dat hij dien gulden heeft gegeven omdat hij aan beklaagdes verhaal geloof hechtte; dat hij, zoo hij de waarheid had gekend, die hij thans vernomen heeft, dat n.l. beklaagde zelf om een gulden verlegen was, de gulden ook gegeven zou hebben;

dat ten processe is overgelegd, gemerkt met 6 in blauw potlood, een intekenlijst, naar den inhoud waarvan bij deze wordt verwezen;

dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de erkenningen van den beklaagde, de beëdigde verklaringen der gehoorde getuigen en de overgelegde intekenlijst, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, alsmede diens schuld daaraan;

dat dit feit oplevert:

Oplichting;

dat door de gehoorde getuigen, verklaringen zijn afgelegd behelzende dat zij, indien zij hadden geweten dat beklaagde het geld zelf noodig had gehad, zij bereid zouden geweest zijn hem evenzeer een gulden te geven;

dat die verklaringen, ongetwijfeld afgelegd nadat daartoe strekende vragen tot de getuigen gericht waren, in deze zaak geen zin hebben, immers logisch geen verband houden met het feitelijk gebeuren;

dat immers beklaagde geld heeft gevraagd voor een derde en dus op het oogenblik, waarop dit geschiedde, de getuigen er zich geen rekenschap van hebben gegeven, wat zij gedaan zouden hebben, indien beklaagde het geld voor zich zelve gevraagd had; dat zij bovendien toen niet wisten in welke materiele moeilijkheden beklaagde verkeerde; dat zulks althans ten processe niet is gebleken, dat getuigen daarvan blijkbaar wel op de hoogte waren toen zij respectievelijk in November 1924, Februari en Maart 1925, dus lang nadat het plegen van het feit had plaats gehad, gehoord zijn; dat dus aan die posterieure verklaringen omtrent de vrijgevege gezindheid van getuigen tegenover beklaagde geen waarde mag toegekend worden en deze niet de kracht hebben hem te disculpeeren;

Gezien de artikelen:

2, 15, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

76, 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht;

10, 14a, 326 van het Wetboek van Strafrecht;

en 171 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Zoo is het dat de Eischer R. O. op de erkenning van den beklaagde en op de stukken ten processe overgelegd recht verzoekende en eisch doende, concludeert dat het den Krijgsraad behage den beklaagde schuldig te verklaren aan bovengenoemd misdrijf en hem te veroordeelen tot eene gevangenisstraf van twee maanden; voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Juni 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht: J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnd. Advocaat-Fiscaal: Dr. R. del Campo genaamd Camp.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 5en Mei 1925

door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht

tegen

C. S., destijds korporaal, daarna kanonnier, bij het Korps Luchtdeel-Artillerie, thans uit den militairen dienst ontslagen, wonende te Utrecht, oud 22 jaar, geboren te Weesp, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appel;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot vernietiging van het vonnis van den eersten rechter met schuldigverklaring aan „oplichting” en veroordeeling tot twee maanden gevangenisstraf;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid heeft gediend;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 9 April 1921 werd bevorderd tot korporaal en op 1 September 1922 werd overgeplaatst bij het Korps Luchtdeel-Artillerie;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad, aan hem op 23 April 1925 beteekend, is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 29 October 1924 te Utrecht met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordeelen de dienstplichtigen V., S. en P. heeft bewogen elk tot de afgifte van een gulden, althans van eenig geld, door listiglijk en in strijd met de waarheid aan die personen voor te geven, althans voor te leggen een intekenlijst, waarop zulks stond vermeld, dat een dienstplichtige, die een lantaarn had gebroken, deze moest betalen en, daar deze daartoe niet in staat was, na moest dienen totdat het geld op diens soldij ingehouden was, en door genoemde personen een lijst voor te leggen, opgemaakt met het doel voor dien zoogenaamden dienstplichtige geld in te zamelen, ten einde te trachten hem die vijftien gulden, welke hij betalen moest, ter hand te stellen, zulks terwijl hij, beklaagde, zelf schadevergoeding had te betalen wegens een door hem gebroken lantaarn, welke op zijn soldij van vrijwilliger werd ingehouden en hij daarvoor dus niet behoefte na te dienen;

Overwegende dat de beklaagde heeft opgegeven:

dat hij in October 1924 als chauffeur een ongeluk heeft gehad met een autolamp en dacht, dat hij de onkosten, die hij op ongeveer f 15 schatte, zou moeten betalen;

dat hij, van meening zijnde geen schuld te hebben, geld wilde verzamelen om die onkosten te kunnen betalen zonder nadeel in zijn soldij te ondervinden, en daarom ongeveer drie weken na het ongeval een intekenlijst heeft gemaakt en daarop heeft vermeld, dat een dienstplichtig chauffeur een ongeluk met een autolamp had gehad, daarvan de onkosten moest betalen maar daartoe niet in staat was en niet met groot verlot mocht vertrekken alvorens het bedrag van de schade geheel op zijn soldij was ingehouden;

dat hij met die lijst bij verschillende dienstplichtigen van de herhalingslichting is geweest en, nadat deze op die lijst hadden ingeteekend tot een door hen bepaald bedrag, de gelden in ontvangst heeft genomen;

dat hij o.m. aldus van V., S. en P. in October 1924 te Utrecht ieder *f* 1 in ontvangst heeft genomen;

dat hij voornemens was de aldus vergaarde gelden ten eigen bate aan te wenden;

dat hij dit verhaal heeft verzonnen, omdat hij vermoedde het geld niet van meergenoemde personen te zullen krijgen, indien hij gezegd had het zelf noodig te hebben, omdat hij vrijwillig was en dus niet met groot verlot moest worden gezonden;

dat de onkosten *f* 0,50 hebben bedragen en op zijn soldij zijn gekort;

Overwegende dat onder eede is verklaard door de getuigen:

1. W. P., limonadefabrikant, wonende te Rotterdam:

dat hij op 29 October 1924 voor herhalingsoefeningen in actieven dienst was bij het Korps Luchtdoel-Artillerie te Utrecht; dat beklagde als vrijwilliger bij de Schoolcompagnie van dat Korps diende; dat beklagde hem en zijn mededienstplichtigen in den middag van genoemden dag een lijst ter teekening heeft aangeboden, waarin stond opgenomen, gelijk beklagde ook mededeelde, dat een dienstplichtige, die een lantaarn had gebroken, deze moest betalen en, daar hij daartoe niet in staat was, moest nadienen totdat het geld op zijne soldij was ingehouden;

dat hij, getuige, meende dat beklagde de waarheid sprak en hij hem den gulden, waarvoor hij op de lijst teekende, vervolgens heeft uitbetaald, omdat hij medelijden met den bedoelden dienstplichtige had;

2. G. J. A. V., bloemist, wonende te Lisse:

dat hij op 29 October 1924 voor herhalingsoefeningen in actieven dienst was bij het Korps Luchtdoel-Artillerie te Utrecht; dat beklagde toen ook bij de Schoolcompagnie van dat Korps diende; dat beklagde hem en verschillende van zijne mededienstplichtigen in den voormiddag van dien dag een lijst toonde, welke, naar beklagde zeide, moest dienen om geld te verzamelen voor een dienstplichtige, die een lantaarn had gebroken en deze moest betalen; dat het geld, naar het zeggen van beklagde, verzameld werd omdat die dienstplichtige daartoe niet in staat was en opdat deze niet zou behoeven na te dienen totdat het geld op zijne soldij zoude

zijn ingehouden; dat hij, in de meening dat het geld werkelijk tot bovenvermeld doel moest dienen en bewogen door beklaagde's verhaal, dezen een gulden heeft ter hand gesteld;

3. P. S., caféhouder, wonende te Noordwijk aan Zee:

dat hij met beklaagde te Utrecht in militairen dienst is geweest; dat beklaagde hem op 28 October 1924 heeft gevraagd, hem, beklaagde, een gulden te geven om dezen af te dragen aan een milicien, die als chauffeur dienst deed en een aluminium-lantaarn van een luxe-motorrijwiel had stukgereden en die, volgens beklaagde, geen geld had om die lantaarn te betalen, doch daartoe door zijn commandant werd verplicht en, als hij niet zou betalen, moest nadienen; dat beklaagde hem een lijst aanbood om voor de bijdrage te teekenen en hij onder de letters N.N. voor f 1 heeft geteekend, welk geld hij ook aan beklaagde heeft afgedragen; dat hij dien gulden heeft gegeven, omdat hij aan beklaagde's verhaal geloof hechte en deze zijn medelijden met den bedoelden milicien had opgewekt;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de erkenningen van den beklaagde en de beëdigde verklaringen der gehoorde getuigen, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagde's schuld daaraan:

dat hij omstreeks 29 October 1924 te Utrecht, met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordeelen de dienstplichtigen V., S. en P. heeft bewogen elk tot de afgifte van een gulden, door listiglijk en in strijd met de waarheid aan die personen voor te geven, dat een dienstplichtige, die een lantaarn had gebroken, deze moest betalen en, daar deze daartoe niet in staat was, moest nadienen totdat het geld op diens soldij was ingehouden, en door genoemden personen een lijst voor te leggen, opgemaakt met het doel voor dien zoogenaamden dienstplichtige geld in te zamelen, ten einde te trachten hem die vijftien gulden, welke hij betalen moest, ter hand te stellen;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan als bewezen is aangenomen;

Overwegende dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: „oplichting, driemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende”;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat het vonnis, waarvan beroep en waarbij beklaagde van al het hem ten laste gelegde werd vrijgesproken, moet worden vernietigd;

Toepassende de artikelen 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 75, 76*d*, 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie en 326, 56 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw recht doende,

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf;

Veroordeelt beklaagde te dezer zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen den beklagde meer of anders is ten laste gelegd, dan bewezen is verklaard, en spreekt hem daarvan vrij.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 29 April 1925.

President: Dr. W. de Sitter.

Leden: Kapitein-Luitenant ter Zee H. E. te Winkel, Officieren van Administratie 1e klasse E. G. P. van Sijpveld en J. Rotgans en Luitenant ter Zee 1e klasse P. van Waasdijk.

Fiskaal: Mr. D. Tollenaar, Officier van Administratie 1e klasse.

Toepassing van art. 74, 1°. Inv. wet Militair Straf- en Tucht-recht. Het toevoegen van het woord „suffert” levert belediging op (anders H. M. G. Zie de hierna opgenomen sententie).

De door beklagde gepleegde insubordinatie tegen den beledigden meerdere, die den beklagde naar de kazerne volgde om hem daar te rapporteeren, is buiten dienst gepleegd.

In de zaak van den Fiskaal tegen V. tamboer 3e klasse, oud 18 jaren, geboren te Weesp, gerequireerde in persoon;

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad, d.d. 21 Januari 1925;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad, d.d. 9 April 1925, en het aan den voet van dat bevel den beklagde tenlastegelegde:

dat hij op den 22en December 1924 te Rotterdam,

1e. toen de korporaal van den Kaderlandstorm B. hem aangehouden had wegens zijn niet groeten bij het langskomen van dien korporaal, in verband daarmede opzettelijk beledigend dien in uniform gekleeden korporaal op den openbaren weg, den Ouden Binnenweg, mondeling heeft uitgescholden voor „suffert”;

2e. toen de sub 1°. genoemde korporaal hem volgde, teneinde hem in de Marinierskazerne aldaar te rapporteeren, opzettelijk dien in uniform gekleeden korporaal een slag in het aangezicht heeft gegeven;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 15 April 1925, waarbij bovengemeld bevel tot bijeenkoming en de daarop gestelde telastlegging den beklagde zijn beteekend en hij is gedag-

vaard om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag 29 April 1925, des namiddags half twee;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring en veroordeeling van beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van een maand;

Overwegende, dat het extract-stamboek van beklaagde inhoudt, dat hij op 24 Mei 1923 in dienst is aangenomen voor den tijd van zes jaren;

Overwegende, dat de navolgende getuigen hebben verklaard:

1e. B., korporaal van den Kaderlandstorm: dat hij op 22 December 1924 des avonds te $\pm 9\frac{1}{2}$ uur liep op den Ouden Binnenweg, openbaren weg te Rotterdam, op het troittoir, toen de beklaagde hem op hetzelfde trottoir bijna rakelings passeerde; dat de beklaagde hem voorbij ging zonder te groeten, op het laatste oogenblik de oogen neerslaande; dat hij gekleed in de uniform van den Kaderlandstorm, den beklaagde aanriep en hem vroeg waarom hij niet gegroet had, waarop de beklaagde geen antwoord gaf en bij herhaling van de vraag zeide „ken jij mij niet, suffert”; dat hij toen tot den beklaagde heeft gezegd „ik zal wel even meeloopen naar de kazerne”; dat op dit oogenblik reeds een oploop was ontstaan; dat hij den beklaagde op ± 20 passen afstand volgde teneinde tegelijk met hem in de Marinierskazerne te komen om aldaar het voorgevallene te rapporteeren; dat, ter hoogte van de Passage gekomen, de beklaagde een boek, dat hij in handen had, aan een burger overgaf en vervolgens op hem, getuige, afkwam en hem onverhoeds een slag in het aangezicht gaf; dat zij hierna handgemeen zijn geraakt; dat hij den beklaagde niet om het middel heeft gepakt of anders aangeraakt; dat hij, toen de beklaagde op hem afkwam, beide handen in de zakken van zijn overjas had en die niet eerder daaruit heeft gehaald vóór de beklaagde hem had geslagen;

2e. B., dat hij op 22 December 1924 in den avond te Rotterdam heeft gezien dat een korporaal van de Landmacht, gekleed in uniform, achter een marinier 3e klasse aan liep, welke marinier hij later tamboer V. heeft hooren noemen; dat de tamboer een paar malen het woord tot den korporaal richtte; dat ter hoogte van de Passage de marinier op den korporaal aanschoot en zij aan het twisten geraakten; dat op een gegeven oogenblik de korporaal den marinier om het middel greep en op diens vordering hem losliet, waarna de marinier den korporaal sloeg;

3e. S., dat hij eenige dagen vóór Kerstmis 1924 des avonds te $\pm 9\frac{1}{2}$ uur te Rotterdam ter hoogte van de Passage den beklaagde zag gevolgd door een korporaal van de Landmacht; dat beiden in uniform waren gekleed; dat hij beiden even in gesprek heeft gezien; dat hij verder zag dat de korporaal den marinier bij den arm pakte, waarop laatstgenoemde den korporaal een klap gaf;

Overwegende, dat de beklaagde heeft verklaard: dat hij is V., oud 18 jaren, geboren te Weesp; dat hij het laatst heeft gediend als tamboer 3e klasse bij de Marinierskazerne te Rotterdam; dat hij op 24 Mei 1923 in dienst is aangenomen voor den tijd van zes jaren;

dat hij op 22 December 1924 te Rotterdam passagierde en des avonds van dien dag te $\pm 9\frac{1}{2}$ uur zich bevond op den openbaren weg den Ouden Binnenweg aldaar; dat hij hoorde roepen „hé, marinier” en omziende een korporaal van de Infanterie in uniform hem zag wenken van het trottoir aan de overzijde van de straat; dat hij zich naar dien korporaal begaf, die hem toen vroeg, waarom hij hem bij het voorbijgaan niet had gegroet, waarop hij antwoordde dat hij hem, korporaal, niet had gezien en zijn verontschuldiging heeft aangeboden; dat hij hierna doorlopende in de richting van de Passage, bemerkte dat de korporaal hem op ± 20 passen afstand bleef volgen, waarom hij dien korporaal heeft gevraagd naar de reden hiervan, doch ten antwoord kreeg dat hem dit niet aanging; dat hij een boek, dat hij in handen droeg, aan een burger heeft gegeven om te voorkomen dat dit werd beschadigd als het tot vechten mocht komen en daarna zich andermaal naar den korporaal begaf en dezen naar de reden van zijn volgen wilde vragen, toen de korporaal hem plotseling om het middel greep; dat hij zich toen heeft losgewerkt en daarna opzettelijk den korporaal een slag in het aangezicht heeft gegeven; dat zij vervolgens handgemeen zijn geworden; dat hij, hoewel hij dacht dat het wel tot vechten zou komen, toch naar den korporaal is toegedaan, omdat hij dezen niet kon ontloopen;

Overwegende, dat het den beklaagde onder aanhef en 1°. tenlastegelegde, wettig en overtuigend is bewezen, met beklagde's schuld er aan, door de verklaring van den getuige B., zijnde deze militair en het tegen hem gepleegde feit een misdrijf tegen de ondergeschiktheid; en door de aanwijzingen, voortvloeiende uit beklagde's erkenningen in onderling verband en samenhang beschouwd;

Overwegende, dat het den beklaagde onder aanhef en 2°. tenlastegelegde wettig en overtuigend is bewezen, met zijn schuld er aan, door zijn erkenningen en de verklaringen der getuigen B., B. en S., alles voor zooverre niet rechtstreeks dan door de aanwijzingen daaruit voortvloeiende, in onderling verband en samenhang beschouwd;

Overwegende, dat het woord „suffert” in verband met de omstandigheden waarin het werd gebezigd, is een scheldwoord, terwijl het oogmerk tot beledigen in het gebruik van dit scheldwoord ligt opgesloten;

Gezien de artikelen: 1, 60, 108, 1e alinea, 117, 1e lid, 121 Wetboek van Militair Strafrecht, 74 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 57 Wetboek van Strafrecht, 185, 189 en 219 Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklagde's schuld er aan, de feiten hem ten laste gelegd;

Qualificeert die feiten:

1°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beledigen;

2°. Feitelijke insubordinatie, buiten dienst gepleegd;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 17 Juli 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Genls. J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht, J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnd. Advocaat-Fiscaal: Dr. R. del Campo genaamd Camp.

Het toevoegen van het woord „suffert” is uitschelden, niet beledigen.

In de zaak van den Fiscaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis op den 29sten April 1925 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht

tegen

V., oud 18 jaar, geboren te Weesp, tamboer 3de klasse, gerequireerde in persoon, geïntimeerde,

en

van V., voornoemd, appellant van gemeld vonnis, tegen den Fiscaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appel;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den getuige door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep, ook na het aldaar gehouden getuigenverhoor, het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan het sub 1°. bewezen verklaarde gegeven qualificatie en behoudens ten aanzien van het slot van de laatste overweging van het vonnis,

alzoo zich, overigens, vereenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis waarvan hooger beroep vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikelen 75, 76d, 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze Sententie vermeld;

Rechtdoende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan het sub 1°. bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Qualificeert het sub 1°. bewezen verklaarde feit als:

„Als militair opzettelijk een meerdere uitschelden”;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 26 Juni 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Az. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnemend Advocaat-Fiskaal: Dr. R. del Campo genaamd Camp.

Raadsman: Dr. H. A. J. M. Kusters, te Alkmaar.

Artt. 359 en 363 Swb.

In de zaak van den Fiscaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis op den 22sten April 1925 door dien Krijgs-

raad in zake den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

P., oud 40 jaar, geboren te Helder, sergeant-schrijver, gerequireerde in persoon.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eisch met conclusie tot vernietiging van het vonnis van den eersten rechter en dat het Hof, opnieuw recht doende, den beklagde zal schuldig verklaren aan:

„1. verduistering, meermalen gepleegd;

„2. als ambtenaar een gift aannemen, wetende dat zij hem gedaan „wordt tengevolge of naar aanleiding van hetgeen door hem in strijd „met zijn plicht in zijne bediening is gedaan of nagelaten, meermalen „gepleegd”,

en hem deswege zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden met verlaging tot den rang van matroos-schrijver;

Overwegende dat het extract-stamboek van den beklagde inhoudt: dat hij op 8 November 1902 in dienst is aangenomen voor den tijd van acht jaren; dat thans zijne diensteindiging onbepaald is;

Overwegende dat aan beklagde aan den voet van het hem op 26 Maart 1925 beteekende bevelschrift tot het bijeenkomen van den krijgsraad is ten laste gelegd:

1o. dat hij gedurende het tijdvak van 1 Februari 1923 tot op of omstreeks 1 December 1923 te Helder, in zijne functie van onder-officier-beheerder van de cantine in de kazerne van den Onderzee-dienst aldaar, opzettelijk de hieronder vermelde geldelijke bedragen, welke op zijn verzoek maandelijks over de hieronder genoemde afge-loopen maanden op een door hem uit het biljartboek dier cantine opgemaakt lijstje, vermeldende de door onderofficieren dier kazerne aan die cantine in die maand verschuldigde biljartgelden, door den dienstdoend hofmeester dier onderofficieren waren geïnd en na ver-rekening met de dezen toekomende toelage, welke deze voor diens bemoeienis in zake dier cantine maandelijks ontving, hem waren ter hand gesteld, en welke gelden bestemd waren afgedragen te worden hetzij aan den officier belast met het geldelijk beheer, hetzij aan den buffethouder dier cantine T., en die hij althans in elk geval nader met een hunner moest verrekenen en die hij anders dan door misdrijf

onder zich had, en welke gelden toebehoorden aan die cantine, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend, en wel:

over Februari	1923	een bedrag van ongeveer	<i>f</i>	6.20
„ Maart	„	„	„	5.05
„ April	„	„	„	3.30
„ Mei	„	„	„	4.85
„ Juni	„	„	„	6.50
„ Juli	„	„	„	3.10
„ Augustus	„	„	„	1.55
„ September	„	„	„	3.—
„ October	„	„	„	3.90
„ November	„	„	„	3.50

alzoo een totaal bedragende van ongeveer *f* 40.95;

2o. dat hij in voormelde functie, gedurende het tijdvak van 1 Mei 1923 tot op of omstreeks 1 December 1923, te Helder, van den banketbakker B. aldaar, na afloop van iedere hierna te noemen maand, de hieronder vermelde bedragen in geld als giften heeft aangenomen, terwijl hij wist, dat deze hem werden gedaan naar aanleiding van de omstandigheid, dat hij in zijne voormelde bediening in strijd met zijn plicht:

a. met gezegden B. had afgesproken om de navolgende prijzen van eenige banketbakkersartikelen, door dien B. in dat tijdvak aan die cantine te leveren, te hoog op te geven en die verhoogde prijzen aan die cantine in rekening te brengen;

b. althans, telkens te voren had nagelaten aan de bevoegde autoriteit te rapporteeren, althans op een andere wijze te voorkomen, dat de navolgende prijzen van eenige banketbakkersartikelen, door dien B. in dat tijdvak aan die cantine geleverd, te hoog werden opgegeven en die verhoogde prijs aan die cantine in rekening werd gebracht; en wel het artikel:

gevulde punten met 1 cent,
 boterpunten met 1 cent,
 macronen met $\frac{1}{2}$ cent,
 amandelcakes met $\frac{1}{2}$ cent,

hebbende deze giften, bestaande uit het totaal der in die afgelopen maand aan die cantine geleverde voormelde artikelen vermenigvuldigd met de aangebrachte prijsverhoogingen der verschillende artikelen, ongeveer een bedrag uitgemaakt van:

over Mei	1923	<i>f</i>	5.65
„ Juni	„	„	7.80
„ Juli	„	„	6.—
„ Augustus	„	„	3.32 $\frac{1}{2}$
„ September	„	„	11.45
„ October	„	„	18.42 $\frac{1}{2}$
„ November	„	„	18.45

alzoo een totaal van ongeveer *f* 71.10;

Overwegende, wat betreft het sub 1°. ten laste gelegde:

dat onder eede is verklaard door de navolgende getuigen:

1. W., sergeant-schrijver in de kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord:

dat hij in het begin van December 1923 van den beklaagde de functie van onderofficier-beheerder van de cantine dier kazerne heeft overgenomen;

dat daarbij ook is gesproken over de opbrengst van de biljarten der onderofficieren;

dat beklaagde hem heeft medegedeeld, dat daarvan aantekening gehouden werd in het zoogenaamde biljartboek;

dat beklaagde daarbij nog heeft vermeld, dat het verschuldigde biljartgeld werd geïnd door den hofmeester dier onderofficieren en dat, na verrekening met de aan dien hofmeester toekomende toelage, het restant in handen van den onderofficier-cantinebeheerder kwam;

dat beklaagde, daarover sprekende, eene beweging met zijn hand naar zijn vestzak maakte;

dat beklaagde hem geenszins heeft gezegd, dat die gelden aan den buffethouder moesten worden afgedragen;

dat het hem, getuige, later duidelijk is geworden, dat hij dit wel moest doen, omdat die buffethouder alle inkomsten der cantine, waaronder ook de opbrengst van de biljarts der onderofficieren is begrepen, met den officier-beheerder moest verrekenen;

dat hij, getuige, derhalve in begin Januari 1924 die gelden ook wilde afdragen aan den buffethouder T. en dat deze toen heeft gevraagd, of hij werkelijk wel die gelden moest hebben;

2. T., korporaal-bottelier:

dat hij van September 1922 tot het begin van 1924 buffethouder in de cantine van de kazerne voor den Onderzeedienst is geweest;

dat beklaagde in het eind van 1922 of het begin van 1923 cantinebeheerder is geworden en in het eind van 1923 is opgevolgd door den sergeant-schrijver W.;

dat hij, getuige, als buffethouder de inkomsten der cantine ontving, doch niet de opbrengst van het biljart voor de onderofficieren;

dat de hofmeester der onderofficieren de gelden van het biljart inde en aan den onderofficier-beheerder van de cantine afdroeg;

dat hij, getuige, eens heeft gezien, dat de onderofficier-beheerder, beklaagde's voorganger, die gelden rechtstreeks aan den officier, belast met het beheer der cantine, afgaf;

dat hij de door hemzelf ontvangen inkomsten van de cantine afdroeg aan den officier-beheerder van de cantine, volgens door dien officier maandelijks verstrekte opgave;

dat hij niet weet, of in het totaal van het telkenmale verschuldigde bedrag de biljartgelden der onderofficieren inbegrepen waren, doch dat dit bedrag over de maanden, dat beklaagde onderofficier-beheerder is geweest, ongeveer uit kwam met zijn kas;

dat de eerste maand onder beklaagde's beheer hij zelfs te veel geld in kas had;

dat dit laatste, dat onder beklaagde's voorganger zich ook had voorgedaan, echter niets bijzonders was, omdat er wel eens meer betaald werd dan het juiste bedrag voor de consumptie en er ook altijd door vrijgevigheid van den leverancier en van sommige cantine-bezoekers eenige fleschjes bier meer werden verkocht dan te boek liepen;

dat de opbrengst van een en ander dan ook wel 4 à 5 gulden in de maand kon bedragen;

dat hij echter na het einde van de eerste maand dat beklaagde was opgetreden, nooit meer geld over heeft gehad, integendeel aan het einde der maand een enkele maal een klein bedrag te kort is gekomen;

dat hij dit wel vreemd vond en den beklaagde er wel eens over gesproken heeft, doch deze hem zeide, dat het zoo door den officier-beheerder berekend was en het dus wel goed zou zijn;

dat, toen in het eind van 1923 de sergeant-schrijver W. optrad als onderofficier-beheerder en deze na afloop van de eerste maand bij hem kwam, zeggende: „hier heb je f 6.10, de opbrengst van het biljart van de onderofficieren”, hij, getuige, dezen sergeant-schrijver heeft geantwoord, dat deze het geld direct aan voornoemden officier moest afdragen;

dat hij ten slotte het geld onder protest heeft aangenomen;

dat hij die maand ongeveer 8 gulden over had;

dat hij nimmer van beklaagde de opbrengst van het biljart der onderofficieren ontvangen heeft;

dat ter zake ten processe aanwezig zijn de volgende schriftelijke bescheiden:

1e. een boek in folioformaat — genaamd het „biljartboek”, — waarin telkens aangeteekend werden de door de onderofficieren gespeelde partijen biljart en waarin beklaagde zijne berekening maakte van deswege verschuldigde biljartgelden, vermeldende:

over de maand	Maart	1923	f 5.05
„ „ „	April	„ „	3.30
„ „ „	Mei	„ „	5.—
„ „ „	Juni	„ „	6.50
„ „ „	Juli	„ „	3.10
„ „ „	Augustus	„ „	1.55
„ „ „	September	„ „	3.—
„ „ „	October	„ „	3.90
„ „ „	November	„ „	3.50

2e. een kasboek van de cantine in de kazerne voor den Onderzee-dienst, gehouden door den officier belast met het geldelijk beheer dier cantine, vermeldende telkens in de kasrekeningen, dat over de desbetreffende maand als biljartgelden der onderofficieren is ontvangen:

over de maand	Maart	1923	f 5.05
„ „ „	April	„ „	3.30
„ „ „	Mei	„ „	4.85
„ „ „	Juni	„ „	6.50
„ „ „	Juli	„ „	3.10
„ „ „	Augustus	„ „	1.55
„ „ „	September	„ „	3.—
„ „ „	October	„ „	3.90
„ „ „	November	„ „	3.50

dat door den beklagde ten processe is opgegeven:

dat hij van 1 Februari tot 1 December 1923 is belast geweest met de functie van onderofficier-beheerder van de cantine in de kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord;

dat gedurende dat tijdvak de getuige T. buffethouder is geweest;

dat deze buffethouder alle inkomsten der cantine had te ontvangen, waaronder de gelden betaald voor het bespelen van de biljarts;

dat de verrekening der biljartgelden der onderofficieren aldus plaats had: dat hij, beklagde, zelf die bedragen uit het zoogenaamde biljartboek berekende, waarop die gelden door den hofmeester van de onderofficieren werden geïnd; dat die gelden verder verrekeerd werden met een toelage ad f 5 's maands, welke die hofmeester van de cantine ontving; dat hij die f 5 's maands zelf weder ontving van den officier, belast met het geldelijk beheer van de cantine; dat hij op deze wijze weer het totaal bedrag van de door de onderofficieren betaalde biljartgelden onder zich had;

dat die gelden hem niet toebehoorden en niemand hem ooit vergunning had gegeven om zich die gelden toe te eigenen;

dat hij de opgave van het totaal door den buffethouder te storten bedrag van dien officier op kreeg en nimmer van den getuige T. heeft gehoord, dat deze daar bezwaren tegen had;

dat eenige malen deze buffethouder ook rechtstreeks met den officier-beheerder heeft afgerekend;

dat hij aan biljartgelden der onderofficieren, volgens het door hem gehouden biljartboek, heeft geïnd:

over de maand	Februari	1923	f 6.20
„ „ „	Maart	„ „	5.05
„ „ „	April	„ „	3.30
„ „ „	Mei	„ „	5.—
„ „ „	Juni	„ „	6.50
„ „ „	Juli	„ „	3.10
„ „ „	Augustus	„ „	1.55
„ „ „	September	„ „	3.—
„ „ „	October	„ „	3.90
„ „ „	November	„ „	3.50

en dat hij van al deze gelden enkel het bedrag van *f* 6.20 over de maand Februari 1923 aan den officier, belast met het geldelijk beheer, heeft afgedragen;

Overwegende, wat betreft het sub 2°. ten laste gelegde:

dat onder eede is verklaard door de navolgende getuigen:

1. O., koopman, wonende te Helder:

dat hij in Maart 1923 als reiziger der firma B. te Helder naar de cantine van de kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord is gegaan om te trachten de leverantie van gebak te bekomen;

dat hij toen aan beklagde zijn monsters heeft getoond, de prijzen daarvan genoemd heeft en met hem naar het bureau van den officier van administratie is gegaan;

dat beklagde, vóór ze daar kwamen, de monsters nog eens bezag en hem, getuige, nog eens naar de prijzen vroeg;

dat hij daarop die prijzen wederom heeft genoemd, doch dat, als hij bijv. zeide: „de prijs is 4 cent”, beklagde half in zichzelf, half tegen hem zeide: „dat is 4½ cent”;

dat beklagde iets dergelijks bij verschillende artikelen, o.a. bij de macronen, deed;

dat beklagde daarna het bureau voornoemd binnen ging;

dat hij hem, getuige, eene bepaalde proefbestelling heeft opgegeven, daarbij zeggende dat op het volgbriefje geen prijzen mochten voorkomen en dat hijzelf nog wel in de Breewaterstraat in den winkel van B. zou komen;

dat hij van beklagde's houding een zoodanigen indruk heeft gekregen, dat hij er met den heer B. over beraadslaagd heeft of in dit geval de leverantie wel zou mogen geschieden;

2. B., banketbakker te Helder:

dat zijn vertegenwoordiger O. in het begin van 1923 bij hem kwam met eene proefbestelling voor de cantine van de Onderzeedienst-kazerne te Willemsoord;

dat hij met zijn genoemden vertegenwoordiger er over beraadslaagd heeft of deze proefbestelling zou worden uitgevoerd;

dat kort daarna beklagde bij hem is gekomen en aan hem, getuige, heeft gevraagd, de prijzen van enkele te leveren banketbakkers-artikelen te verhoogen, waarna het totaal-bedrag, waarmede de rekening elke maand dan zoude worden verhoogd, aan beklagde zou worden uitgekeerd;

dat zij toen afgesproken hebben, dat de prijzen van gevulde punten, boterpunten, macronen en amandelpakes, zooals deze aan andere afnemers, o.a. aan onderscheidene inrichtingen der marine, werden berekend, respectievelijk met 1, 1, ½, ½ cent zouden worden verhoogd;

dat hij aan de hand van den door hem opgemaakten en ten processe aanwezigen staat kan opgeven, welke totale bedragen aan beklagde zijn uitgekeerd, n.l.:

over Mei	1923	f	5.65
„ Juni	„	„	7.80
„ Juli	„	„	6.—
„ Augustus	„	„	3.32½
„ September	„	„	11.45
„ October	„	„	18.42½
„ November	„	„	18.45

dat hij aan beklaagde deze bedragen heeft gegeven naar aanleiding van bovengenoemde afspraak om aan die cantine voornoemd die hogere bedragen in rekening te brengen;

dat beklaagde hem zelf altijd de rekening is komen betalen en hij hem dan behalve de genoemde bedragen nog 5% van de werkelijke rekening heeft gegeven;

dat beklaagde hem in November 1923 heeft verteld, dat hij als onderofficier-beheerder der cantine zou worden afgelost en hem tevens heeft verzocht, over die gemaakte afspraak van verhoogde prijzen te zwijgen en de prijzen te laten zooals ze waren;

dat hij later eerst met getuige W. over die verhoogde prijzen heeft gesproken en heeft aangeboden hem de te veel ontvangen bedragen uit te keeren, en dat hij, toen W. hiervan niets wilde weten, de verschillende prijzen heeft verlaagd;

dat hij het na het vertrek van beklaagde te veel ontvangene bij den officier-beheerder der cantine heeft gestort;

dat de quitantiën van 1 Juni 1923 tot en met 1 December 1923 zijn opgemaakt volgens de verhoogde prijzen, zooals dit met beklaagde was afgesproken, en dat aan de hand van deze kwitantiën de vorenstaande staat van de aan den beklaagde uitgekeerde gelden is opgemaakt;

3. W., sergeant-schrijver;

dat hij in Maart 1924 in zijne functie van onderofficier-beheerder der cantine in de kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord bij den banketbakker B. te Helder is geweest;

dat deze hem toen heeft verteld, dat hij bij leveranties aan die cantine hogere prijzen in rekening bracht dan aan andere marine-richtingen;

dat B. hem aanbod het teveel berekende aan hem uit te betalen, hetgeen getuige geweigerd heeft te aanvaarden;

dat hij gezegd heeft, dat B. in het vervolg de prijzen moest verlagen en in overeenstemming brengen met de werkelijke prijzen;

dat hij zich niet precies meer de artikelen herinnert, waarvan sprake was, maar dat het o.a. boterpunten waren;

dat ten processe ter zake aanwezig zijn de navolgende schriftelijke bescheiden:

1e. voormeld kasboek der cantine, waarin in de kasrekening over Mei 1924 als ontvangst geboekt staat een bedrag van f 60,83½ als

„terugbetaald door B.” en in de winst- en verliesrekening van diezelfde maand gelijk bedrag met „terugbetaald door firma B. wegens te hoog gestelde inkoopprijzen”,

en in Juni 1924 *f* 1,50 als „suppletoire restitutie fa. B.”;

2e. een bundel rekeningen (quitanties) over de maanden Mei tot en met November 1923 (gedateerd 1 Mei tot en met 1 December 1923), afkomstig van H. J. J. B. te Helder, betreffende de leveranties door die firma o.a. van

macronen à $4\frac{1}{2}$ per stuk

amandelcakes à $5\frac{1}{2}$ per stuk

boterpunten à 6 per stuk

punten à 8 per stuk

en wel over:	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	
macronen	1000	500	—	90	340	360	340	stuk
boterpunten	40	280	320	140	480	720	640	„
gevulde punten	25	—	—	—	—	—	—	„
amandelcakes	—	500	560	295	990	1650	2070	„

3e. een bundel rekeningen (quitanties) over de maanden December 1923 tot en met Juni 1924, afkomstig van H. J. J. B. te Helder, betreffende de leverantie door die firma,

waaruit blijkt dat vóór 1 April 1924 de prijzen nog waren van:

macronen $4\frac{1}{2}$ cent per stuk,

amandelcakes $5\frac{1}{2}$ cent per stuk,

boterpunten 6 cent per stuk,

en na 1 April resp. 1 Mei 1924 de prijzen veranderd zijn in:

amandelcakes 5 cent per stuk,

boterpunten 5 cent per stuk;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkenningen van den beklagde, uit de hiervoren vermelde getuigenverklaringen en uit den inhoud van de hiervoren genoemde en opgenomen schriftelijke bescheiden, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklagde sub 1°. en sub 2°. is ten laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan, met dien verstande, wat betreft het sub 1°. genoemde feit, dat het tijdvak zich uitgestrekt heeft van 1 Maart 1923 tot omstreeks 1 December 1923, dat beklagde de gelden, tot een totaal bedrag van *f* 34,75, nader moest verrekenen met den buffethouder der cantine T. of met den officier, belast met het geldelijk beheer, en die gelden aan een ander dan aan den beklagde toebehoorden, en wat betreft het sub 2°. genoemde feit, dat het tijdvak geloopt heeft tot omstreeks 1 December 1923 en dat beklagde met den banketbakker B. had afgesproken om de prijzen der in de tenlastelegging genoemde banketbakkersartikelen door B. in dat tijdvak aan de cantine te leveren, te hoog op te geven en die verhoogde prijzen aan die cantine in rekening te brengen;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen

den beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan als bewezen is aangenomen;

Overwegende dat het aldus bewezene oplevert de misdrijven van:

1o. als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijne bediening onder zich heeft, verduisteren;

2o. als ambtenaar een gift aannemen, wetende dat zij hem gedaan wordt ten gevolge van hetgeen door hem, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening is gedaan;

beide feiten meerdere malen gepleegd;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat het vonnis, waarvan beroep en waarbij beklaagde van al het hem ten laste gelegde werd vrijgesproken, moet worden vernietigd;

Overwegende dat de beklaagde ter zake van de door hem gepleegde feiten ongeschikt is in den door hem bekleeden rang te blijven dienen;

Toepassende de artikelen 2, 25 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 75, 76d, 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, 57, 84, 359 en 363 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw recht doende:

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven;

Veroordeelt beklaagde te dezer zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Verlaagt hem tot den stand van matroos-schrijver;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen den beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan bewezen verklaard, en spreekt hem daarvan vrij;

Beveelt, dat de voorwerpen, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen na deze uitspraak zullen worden teruggegeven aan den officier-beheerder van de cantine in de kazerne van den Onderzeedienst te Willemsoord.

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 28 Mei 1925.

(1925. D. No. 20; I. No. 8).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Art 147 der Pensioenwet 1922 (Stbl. n°. 240).

Ouderdomsrente bedoeld in art. 28 der Ouderdomswet 1919, die ingevolge art. 33 dier wet is toegekend na 1 Juli 1922, mag op grond van de duidelijke bewoordingen van art. 147 der Pensioenwet 1922 niet in mindering worden gebracht op het pensioen.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X., wonende te N., klaagster, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: N. P. B., wonende aldaar,

tegen:

den Pensioenraad, verweerder, voor welchen ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding;

Overwegende dat aan klaagster, die sedert 29 Juli 1923 in het genot is van een weduwnpensioen, bij beslissing van het Bestuur der Rijksverzekeringsbank van 27 Februari 1924 een ouderdomsrente als bedoeld in art. 33 jo. 28 der Ouderdomswet 1919 met ingang van 8 October 1923 is toegekend;

Overwegende dat verweerder bij beslissing van 14 Augustus 1924 aan klaagster o.m. heeft bericht, dat deze ouderdomsrente krachtens art. 147 der Pensioenwet 1922 in mindering komt van haar weduwnpensioen;

Overwegende dat verweerder beschikkende op een bezwaarschrift

van klaagster, die van meening is dat art. 147 niet op haar van toepassing is, daar zij „op het tijdstip van het in werking treden van „deze wet” nog niet in het genot der ouderdomsrente was, bij beslissing van 14 Februari 1925 haar bezwaar ongegrond heeft verklaard, daarbij overwegende:

dat krachtens artikel 147, eerste lid, van genoemde Wet voor hem (haar), die op 1 Juli 1922 — tijdstip van het in werking treden van die Wet — eene uitkeering ex artikel 28 der Ouderdomswet 1919 genoot, een pensioen ontvangt ten laste van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, die uitkeering in mindering komt van het pensioen;

dat, toen dit artikel 147 in het ontwerp der Pensioenwet werd opgenomen, artikel 28 der Ouderdomswet 1919 had uitgewerkt en eerstgenoemd artikel daarom spreekt van hen „die op het tijdstip „van het in werking treden van deze Wet in het genot zijn van eene „uitkeering, bedoeld in artikel 28 der Ouderdomswet 1919”;

dat dit artikel dus bedoelt alle cumulatie eener zoodanige uitkeering en pensioen ten laste van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds uit te sluiten, behalve in het geval — genoemd in het derde lid — waarin reeds op het tijdstip van het in werking treden van de Pensioenwet pensioen ten laste van den Staat of van een der vroegere Pensioenfondsen ten volle gelijktijdig met zulk een uitkeering werd genoten;

dat zij, die op het tijdstip van het in werking treden van de Ouderdomswet den 65-jarigen leeftijd hadden bereikt en behoorden tot hen, bedoeld in artikel 30 a en b dier Wet, aan artikel 28 een voorwaardelijk recht op de daar bedoelde uitkeering ontleenen;

dat toch dezen krachtens artikel 33 dier Wet in het genot van die uitkeering worden gesteld, wanneer zij ophouden te behooren tot hen, bedoeld in artikel 30, a of b;

dat het verbod in artikel 147 der Pensioenwet van cumulatie van pensioen volgens eerstgenoemde Wet en eene uitkeering ex artikel 28 der Ouderdomswet, die reeds *op* 1 Juli 1922 werd genoten eene verdere strekking heeft dan het verbod om zoodanig pensioen en eene uitkeering ex artikel 28 der Ouderdomswet, waarvan het genot *met* of *na* 1 Juli 1922 ingaat te zamen te genieten en dat dus eerstgenoemd verbod — het meerdere — laatstgenoemd verbod — het mindere — insluit;

dat dus ook op reclamante voor wie het genot van de uitkeering met 8 October 1923 is ingegaan, artikel 147 eerste lid der Pensioenwet van toepassing is;

Overwegende dat klaagster van deze beslissing tijdig in beroep is gekomen, bij klaagschrift vorderende, in het volle genot zoowel van pensioen als van ouderdomsrente te worden gesteld;

Overwegende dat geen contra-memorie is ingediend;

In rechte:

Overwegende dat klaagster op 1 Juli 1922 — tijdstip waarop de Pensioenwet 1922 in werking trad — nog niet in het genot was van

de rente (in art. 147 dezer wet „uitkeering” genoemd), bedoeld in art. 28 der Ouderdomswet 1919;

Overwegende dat een vermindering van pensioen als de beslissing van 14 Augustus 1924 inhoudt, slechts gegrond zijn kan op een duidelijke wetsbepaling, die ten deze echter ontbreekt;

Overwegende dat verweerders beslissingen dan ook in strijd zijn met den uitdrukkelijken eisch van art. 147, dat de ouderdomsrente, die in mindering van het pensioen zal worden gebracht, op 1 Juli 1922 genoten wordt;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt voormelde beslissingen van verweerder;

Verstaat dat van het aan klaagster toegekende weduwnpensioen de haar ingevolge de Ouderdomswet 1919 verleende rente niet in mindering zal komen.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 28 Mei 1925.

(1925. D. No. 23; I. No. 10).

Artt. 48 (1), b, en 49 der Pensioenwet 1922 (Stbl. no. 240) jo. art. 1 van het Koninklijk Besluit van 24 Maart 1923 (Stbl. no. 108).

Onder „brievenbestellers” in artikel 1 van genoemd Koninklijk Besluit zijn „hulpbrievenbestellers” niet begrepen.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

V., wonende te Z., klager, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: B. J. van S., wonende te 's Gravenhage,

tegen:

den Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. E. G. van B., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;
Wat aangaat de feiten van het twistgeding;

Overwegende dat verweerder bij beslissing van 4 October 1924 heeft afgewezen de pensioensaanvraag van klager, gewezen hulpbesteller bij de Posterijen en Telegrafie, daarbij overwegende:

dat belanghebbende met ingang van 16 December 1923 op zijn verzoek eervol is ontslagen;

dat hij is geboren op 27 Maart 1867 en den leeftijd van 65 jaren dus nog niet heeft bereikt;

dat zijne betrekking niet behoort tot de betrekkingen genoemd in artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 24 Maart 1923 (Staatsblad No. 108), noch tot die, bedoeld in artikel 2 van dat besluit;

dat zijne betrekking voor de toepassing van eerstgenoemd artikel ook niet op één lijn kan worden gesteld met die van „brievenbesteller” in dat artikel, omdat volgens inlichtingen van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie de hulpbestellers, die zooals adressant, niet behooren tot de hulpbestellers groep B, niet geheel de plaats innemen van bestellers en ook niet in de personeelsformatie zijn opgenomen;

dat niet is gebleken, dat hij uit hoofde van ziekten of gebreken ongeschikt is voor de verdere waarneming van zijne betrekking;

Overwegende dat verweerder na bezwaarschrift door klager ingezonden, bij beslissing van 19 Februari 1925, diens verzoek voor inwilliging niet vatbaar heeft geacht;

Overwegende dat klager van deze laatste beslissing tijdig in beroep is gekomen en vervroegd ouderdomspensioen verzocht heeft;

Overwegende dat geen contra-memorie is ingediend;

In rechte:

Overwegende dat klager — die den leeftijd van 55, niet dien van 65, jaren had bereikt toen hij op verzoek met ingang van 16 December 1923 eervol werd ontslagen als hulpbrievenbesteller, na een diensttijd van meer dan 10 jaren — aanspraak maakt op vervroegd ouderdomspensioen;

Overwegende dat daartoe noodig is, dat de door hem bekleede betrekking voorkomt in art. 1 van het Koninklijk besluit van 24 Maart 1923 S. 108, welk artikel de betrekkingen noemt, bedoeld in art. 48, 1b jo 49 der Pensioenwet 1922, waaraan uitzicht op pensioen op 55-jarigen leeftijd is verbonden;

Overwegende dat in dat artikel genoemd worden „brievenbestellers”, niet hulpbrievenbestellers;

Overwegende dat deze Raad niet bevoegd is uitbreiding aan de in dit artikel gegeven opsomming te verleenen en klager aan voormeld Koninklijk besluit geen aanspraak op vervroegd ouderdomspensioen kan ontleenen, terwijl hiertoe niet kan afdoen tot welke groep van hulpbestellers klager heeft behoord, noch of hij al dan niet in de personeelsformatie was opgenomen;

Overwegende dat ten overvloede zij opgemerkt, dat een ruimere uitlegging van dit artikel 1, in dien zin dat onder de daar genoemde „brievenbestellers” hulpbestellers zouden zijn begrepen, in strijd zou komen met de nauwkeurige aanduiding der verschillende betrekkingen in dit artikel, hetwelk b.v. naast de betrekking van „loods” met name die van „hulploods” vermeldt;

Overwegende dat het bezwaar van klager, die ook niet behoort

tot de op 1 Juli 1922 in dienst geweest zijnde ambtenaren bedoeld in art. 2 van voormeld Koninklijk besluit, dus ongegrond is;
 Recht doende in Naam der Koningin!
 Bevestigt de bestreden beslissing.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 9 Juni 1925.

(1925. D. No. 7; I. No. 11).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Artt. 125, 127, 144, 154, 172 en 173 (XI) der Pensioenwet 1922 (Stbl. no. 240) Art. 3 en 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 (Wet van 21 Juni 1913, Stbl. no. 302).

De Pensioensraad is niet geroepen tot het geven van bindende beslissingen over het uitzicht op nog niet bestaande pensioenaanspraken en niet bevoegd zich vooraf eene beperking op te leggen in zijn vrijheid van oordeel voor het geval hij later over het al of niet bestaan van zoodanige aanspraken en den omvang daarvan zal hebben te beslissen. Van zoodanige uitingen van den Pensioensraad staat geen hooger beroep op den C. R. v. B. open.

Waar in casu klager echter óók een beslissing heeft verzocht over zijne verplichting of bevoegdheid om na de invoering der Pensioenwet 1922 de bij art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde jaarlijksche bijdrage te blijven voldoen, staat, te dien aanzien, hooger beroep open en moet, daar de Pensioensraad hierover geen oordeel gegeven heeft, de C. R. v. B. ten aanzien daarvan uitspraak doen.

In art. 173 (XI) der Pensioenwet 1922 moet onder „oud-gemeente-ambtenaren” alleen worden verstaan, gewezen gemeente-ambtenaren die op 1 Juli 1922 niet waren ambtenaren in den zin der nieuwe Pensioenwet. Gewezen gemeente-ambtenaren die op 1 Juli 1922 wel ambtenaren waren in den zin der nieuwe Pensioenwet kunnen dan ook niet worden verplicht tot betaling van de in art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde bijdrage. Hieruit vloeit voort dat hun ook niet het recht toekomt om door verdere storting dier bijdrage zich voor hun vrouwen en kinderen eenig bijzonder recht op pensioen te verzekeren.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

V. te U., klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen,

tegen:

den Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat de feiten aangaat:

Overwegende dat klager, vroeger gemeente-ambtenaar, doch in 1915 als zoodanig ontslagen in verband met zijn benoeming tot rechter in de Arrondissements-Rechtbank te U., welke betrekking hij nog bekleedt, bij gelegenheid van zijn ontslag als gemeente-ambtenaar gebruik heeft gemaakt van de hem naar art. 3 der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 toekomende bevoegdheid om voor zijn vrouw en kinderen zich het behoud te verzekeren van aanspraak op pensioen overeenkomstig de bepalingen dier wet tegen betaling van de in art. 27 (2) bedoelde jaarlijksche bijdrage groot *f* 120;

Overwegende dat hij naar aanleiding van een hem door den Pensioenraad gedane mededeeling, dat hij, sedert 1 Juli 1922 ambtenaar zijnde in den zin der Pensioenwet 1922, van dat tijdstip af de bedoelde bijdrage niet meer verschuldigd was, aan dien Raad heeft te kennen gegeven, dat hij die bijdrage wenscht door te betalen ten einde aan zijn echtgenoot en kinderen, boven het hun als weduwe en weezen van een Rijksambtenaar toekomende pensioen, te blijven verzekeren het pensioen als oud-gemeente-ambtenaar, en heeft verzocht om een beslissing omtrent zijn verplichting tot betaling der bijdrage en omtrent de eventuele pensioenrechten zijner weduwe en weezen;

Overwegende dat de Pensioenraad hem hierop bij beslissing van 28 December 1923 heeft medegedeeld, dat zijne meening, dat hij voor zijne weduwe uitzicht heeft op een pensioen van *f* 735 boven en behalve dat, waarop hij voor haar uitzicht ontleent aan de artikelen 97 en 98 der Pensioenwet 1922, geen steun vindt in die wet noch in eenige andere wet en dat artikel 144 der genoemde wet hem uitzicht geeft op een weduwenpensioen van *f* 1535;

Overwegende dat klager tegen deze beslissing een bezwaarschrift heeft ingediend, waarbij hij verzocht hem alsnog in de gelegenheid te stellen om door een jaarlijksche storting van *f* 120 aan zijn weduwe een pensioen te verzekeren *f* 735 hooger dan dat, waarop zij eventueel als weduwe van een Rijksambtenaar aanspraak kan

maken, dus van f 1400 plus f 735 = f 2135 in totaal, zulks onverminderd de verhooging, welke uit de wet van 29 Mei 1920, Stbld. No. 283, voortvloeit;

Overwegende dat de Pensioenraad bij nadere beslissing van 31 December 1924 dit bezwaar als ongegrond heeft afgewezen;

Overwegende dat klager in zijn zeer uitvoerig klaagschrift deze nadere beslissing heeft bestreden en heeft geconcludeerd tot haar vernietiging met beslissing:

I. *a.* dat ondanks het in werking treden der Pensioenwet 1922 door klager ingevolge de gehandhaafde artikelen der weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, jaarlijks f 120 kan worden gestort ten einde hem, voor zijne na te laten betrekkingen, overeenkomstig artikel 3 der laatstgenoemde wet te blijven verzekeren de daar genoemde aanspraken op een afzonderlijk gezinspensioen, onafhankelijk van het gezinspensioen door hen als weduwe en kinderen van hem als Rijksambtenaar eventueel te verkrijgen;

b. dat de Pensioenraad verplicht is deze bijdragen aan te nemen en ook overigens te zijnen aanzien verplicht is na te leven de in artikelen 173 XI der Pensioenwet 1922 gehandhaafde bepalingen van voornoemde weduwenwet;

c. dat de sedert 1 Juli 1922 verschenen termijnen dier bijdragen alsnog — zoo noodig binnen een termijn door den Centralen Raad van Beroep te bepalen — kunnen worden voldaan;

d. dat de in artikel 3 der genoemde weduwenwet bedoelde, eventueel door hem na te laten weduwe en kinderen boven en behalve het gewone pensioen als weduwe en kinderen van een Rijksambtenaar, recht zullen hebben op een jaarlijkse uitkeering ter grootte van de in die Weduwenwet voorziene bedragen.

II. dat althans het door den Pensioenraad genoemde bedrag van f 1535, waartoe deze Raad zijne aanspraken op een pensioen voor zijne weduwe schijnt te willen beperken, zou moeten worden verhoogd met 40% van f 800 overeenkomstig de wet van 29 Mei 1920, Staatsblad No. 283;

Overwegende dat de Pensioenraad bij contra-memorie zijn beslissing uitvoerig heeft verdedigd;

Wat het recht betreft:

Overwegende dat, zoo lang klager in leven is, voor zijn vrouw en kinderen een recht op weduwen- en weezenspensioen niet bestaat en zelfs onmogelijk kan worden vastgesteld of en tot welke hoogte zij op zoodanige pensioenen later recht zullen kunnen doen gelden, onder meer omdat geenszins vaststaat, dat de thans deze materie beheerschende wetsbepalingen dan nog van kracht zullen zijn;

Overwegende dat trouwens de Pensioenraad niet geroepen is tot het geven van bindende beslissingen over het uitzicht op nog niet bestaande pensioenaanspraken en niet bevoegd is om zich vooraf een beperking op te leggen in zijn vrijheid van oordeel voor het geval hij later over het al of niet bestaan van zoodanige aanspraken en den omvang daarvan zal hebben te beslissen;

Overwegende dat dus, indien het geschil tusschen partijen uitsluitend de voormelde onderwerpen betrof, de daaromtrent door den Pensioenraad gedane uitingen, al zijn die gegeven in den vorm van bindende beslissingen, niet als zoodanig, doch hoogstens als volstrekt onverbindende adviezen zouden kunnen worden aangemerkt, zoodat daarvan beroep op den Centralen Raad van Beroep niet zou openstaan;

Overwegende dat echter klager behalve omtrent de hier bedoelde onderwerpen ook een beslissing heeft verzocht over zijn verplichting of zijn bevoegdheid om ook na de invoering der Pensioenwet 1922 de bij art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde jaarlijksche bijdragen van *f* 120 te blijven voldoen en zich daardoor voor zijn vrouw en kinderen het uitzicht te verzekeren op een pensioen ingevolge de bepalingen dier weduwenwet boven en behalve het pensioen dat hun eventueel naar de artikelen 97 en 98 der Pensioenwet 1922 zal toekomen;

Overwegende dat klager dit verzoek in zijn bezwaarschrift uitdrukkelijk heeft herhaald;

Overwegende dat klager recht had op een uitdrukkelijke beslissing omtrent dit onderwerp, dat zijne thans bestaande wettelijke verplichtingen betreft;

Overwegende dat de Pensioenraad bij zijn naar aanleiding van klagers verzoek- en bezwaarschrift gegeven beslissingen verzuimd heeft omtrent dit onderwerp zijn oordeel te geven;

Overwegende dat om die reden de bedoelde beslissingen moeten worden vernietigd en de Centrale Raad van Beroep thans over het laatst besproken onderwerp uitspraak moet doen;

Overwegende dat, al moet thans over het uitzicht op pensioen van klagers vrouw en kinderen een beslissing niet worden gegeven, de te houden beschouwingen over de vraag, die wel aan de orde is, onvermijdelijk ook over dat uitzicht moeten handelen, daar beide onderwerpen ten nauwste samenhangen;

Overwegende dat de meening van den Pensioenraad, dat klager de bijdrage niet verschuldigd is en dat zijn vrouw en kinderen geen uitzicht hebben op een hooger bedrag aan pensioen dan het hun door art. 144 der Pensioenwet 1922 gewaarborgde, berust op de opvatting:

dat art. 173 XI dier wet op klager en zijn vrouw en kinderen niet toepasselijk is, daar in die wetsbepaling onder oud-gemeente-ambtenaren alleen zijn te verstaan gewezen gemeente-ambtenaren, die op 1 Juli 1922 niet waren ambtenaar in den zin der nieuwe wet;

dat dus, waar door art. 172 dier wet de Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 is vervallen en geen enkele andere bepaling der nieuwe wet haar bepalingen omtrent de betaling der bijdragen handhaaft, de grondslag waarop de verplichting tot die betaling berustte en daarmee die verplichting zelve, is vervallen;

en dat hetzelfde zou gelden voor het ingevolge art. 3 der Weduwenwet verzekerde uitzicht op pensioen van klagers vrouw en kin-

deren, ware het niet, dat art. 144 te hunnen gunste een uitzonderingsbepaling bevat, waardoor zij eventueel recht zullen krijgen op een pensioen hooger dan het normale volgens de nieuwe wet, immers tot het totale bedrag, dat hun onder de vroegere wetgeving zou zijn toegekomen;

Overwegende dat hiertegenover staat klagers opvatting, dat hij is oud-gemeente-ambtenaar — dat dus zoowel art. 173 XI als art. 154 op hem toepasselijk zijn — dat alzoo te zijnen aanzien art. 27 (2) der Weduwenwet en daarmee zijn verplichting tot betaling der bijdrage is gehandhaafd en eerst vervalt bij herplaatsing als ambtenaar na 1 Juli 1922, terwijl ook eerst in dat geval de voor zijn vrouw en kinderen ingevolge art. 3 (1) dier wet verzekerde aanspraak op pensioen vervalt en dat art. 144 der nieuwe wet op zijn vrouw en kinderen niet toepasselijk is;

Overwegende dat het taalkundig zeer wel mogelijk is om — gelijk klager wil — onder oud-gemeente-ambtenaren in art. 173, XI ook te begrijpen hen, die, gelijk hijzelf, gemeente-ambtenaar zijn geweest, doch op 1 Juli 1922 die hoedanigheid niet meer bezaten maar toen wel ambtenaar waren in dienst van het Rijk;

Overwegende dat het echter taalkundig niet mogelijk is, de zoeven bedoelde personen ook te begrijpen onder den term „oud- ambtenaren”, voorkomend in art. 154, zoodat dit artikel zeer zeker niet op klager toepasselijk is;

Overwegende dat dus ten aanzien van klager het noodzakelijke verband tusschen de twee gemelde wetsbepalingen zou vervallen, wat reeds aanstonds grond oplevert om de juistheid zijner opvatting van art. 173 XI in twijfel te trekken;

Overwegende dat ook de slotbepaling van art. 173 XI tot zoodanigen twijfel aanleiding geeft, daar de zinsnede „wanneer zij als ambtenaren worden herplaatst” niet kan slaan op personen, die gelijk klager ambtenaren zijn (n.l. waren op 1 Juli 1922);

Overwegende dat voorts bij klagers opvatting de zoeven vermelde slotbepaling konsekwenties zou meebrengen die zeker niet in de bedoeling van den wetgever hebben gelegen, daar bij die opvatting klager, die op 1 Juli 1922 Rijksambtenaar was en tot dien dag geregeld de bijdrage, bedoeld in art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 heeft gestort, door doorstorting het uitzicht op een dubbel weduwen- en weezenpensioen zou behouden, terwijl dat recht op doorstorting met behoud van het uitzicht op dubbel pensioen:

1°. niet zou bestaan voor hem, die op Juli 1922 geen ambtenaar was, maar evenzeer de bedoelde bijdrage had gestort, wanneer hij te eeniger tijd als ambtenaar werd herplaatst,

en 2°. zou verloren gaan voor hem, die op 1 Juli 1922 zoowel Rijks- als gemeente-ambtenaar was en dus tot dien dag geregeld de bijdragen had voldaan zoowel volgens de Weduwenwet voor de ambtenaren 1890 als volgens de Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

Overwegende dat dit een en ander gewichtige gronden oplevert voor de meening van den Pensioenraad, dat onder oud-gemeenteambtenaren in art. 173. XI enkel zijn te verstaan de gewezen gemeenteambtenaren, die op 1 Juli 1922 de hoedanigheid van ambtenaar in den zin der nieuwe wet niet bezaten;

Overwegende dat nu de geschiedenis van de totstandkoming der Pensioenwet 1922 duidelijk leert, dat deze laatste opvatting steeds is geweest die van de Regeering en de Staten-Generaal;

Overwegende dat in het ontwerp van de Staatscommissie van 1915, dat met de daarop door haar gegeven toelichting door de Regeering behoudens enkele uitzonderingen geheel is overgenomen, wel de tegenwoordige artikelen 154 en 173 voorkwamen, doch dat daarin het tegenwoordige art. 144 ontbrak;

Overwegende dat die commissie in haar memorie van toelichting (§ 9 der algemeene beschouwingen) ten aanzien van de overgangsen slotbepalingen

vooreerst constateert, dat in sommige opzichten de oude wetgeving vrijgevier was dan de ontworpen nieuwe wet, onder meer door de bepalingen, die toelieten dat ambtenaren, zonder pensioen of wachtgeld ontslagen, zich voor hun vrouw en kinderen het behoud van pensioensaanspraken konden verzekeren,

voorts vaststelt, dat den oud-ambtenaar, die van deze bevoegdheid gebruik maakte, het behoud van pensioensaanspraken voor zijn weduwen en weezen moet worden gewaarborgd,

en eindelijk opmerkt, dat er tegen moet worden gewaakt, dat ambtenaren, in dienst op het tijdstip van in werking treden der nieuwe wet, zoowel van de vrijgevier bepalingen der bestaande wetten als van de nieuwe regeling de vruchten plukken;

Overwegende dat reeds aanstonds wordt geconstateerd, dat bij de door den Pensioenraad aan de overgangsbepalingen gegeven uitlegging dit dubbele doel ten aanzien van klager en wie verder in zijn geval verkeert, volkomen wordt bereikt, daar eenerzijds aan hun weduwen en weezen als minimum het pensioen wordt verzekerd, dat zij naar de oude wetten zouden hebben verkregen en anderzijds dit pensioen, indien het, aldus berekend, hooger is dan het normale volgens de nieuwe wet, niet nog hooger wordt opgevoerd;

Overwegende dat de Regeering, blijkbaar van oordeel dat door de door de Staatscommissie voorgestelde bepalingen het voormelde doel niet werd bereikt een bepaling invoegde als de nu in art. 144 voorkomende;

Overwegende dat door deze bepaling, die zeer expresselijk slaat op het geval, waarin klager verkeert en op andere daaraan geheel analoge gevallen (voor welke onder VIII en X van art. 173 bepalingen voorkomen, corresponderende met die onder XI) er geen sprake is van schending van eenig door klager voor zijn vrouw en kinderen verkregen recht (of liever uitzicht), doch juist het behoud van het vroeger bestaande uitzicht volkomen is gewaarborgd;

Overwegende dat dan ook bij de uitvoerige mondelinge en schrift-

telijke gedachtenwisseling over de nieuwe bepaling de Regeering met volkomen konsekventie deze stelling heeft verdedigd en — conform de thans door den Pensioenraad gehuldigde opvatting — heeft volgehouden, dat naar art. 172 voor ambtenaren in dienst op 1 Juli 1922, de verplichting tot bijdragen naar art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 (evenals naar de analoge bepalingen in andere weduwenwetten) is vervallen, daar voor hen geen enkel artikel, daaromtrent bepalingen inhoudende, is gehandhaafd;

Overwegende dat hieruit logisch volgt, dat zij klagers opvatting omtrent de strekking van art. 173 XI verwierp;

Overwegende dat in de gevoerde gedachtenwisseling de opvatting van de Regeering omtrent de strekking van art. 144 nimmer is weersproken (alleen werd door één lid betwijfeld of de verplichting tot doorbetaling der bijdragen voor ambtenaren wel zou ophouden), doch men het algemeen hierover eens was, dat dit artikel de aanspraken van de weduwen en weezen der ambtenaren, die in klagers geval verkeerden, geheel beheerscht, zoodat van toekenning van vol pensioen naar de nieuwe wet plus pensioen naar een der oude weduwenwetten geen sprake kan zijn;

Overwegende dat wel herhaaldelijk werd aangedrongen op wijziging in den zin, waarin klager thans de overgangsbepalingen opvat;

Overwegende dat, waar de voorgestelde bepalingen ten slotte zonder stemming zijn aangenomen, als de ontwijfelbare bedoeling van den wetgever vaststaat, dat art. 173 XI niet slaat op klagers geval en dat ambtenaren in zijn omstandigheden verkeerende, de bijdrage bedoeld in artikel 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, van 1 Juli 1922 af niet meer verschuldigd zijn, waaruit regelrecht voortvloeit, dat hun ook niet het recht toekomt om door verdere storting dier bijdrage zich voor hun vrouwen en kinderen eenig bijzonder recht op pensionneering te verzekeren;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de voormelde beslissingen van den Pensioenraad van 28 December 1923 en 31 December 1924;

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn bezwaar en beroep voor zoover gericht tegen de bij die beslissingen gedane mededeelingen omtrent de uitzichten van zijn vrouw op weduwenpensioen;

Verstaat dat klager van 1 Juli 1922 af de bijdrage, bedoeld in art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 niet verschuldigd is en zich niet door betaling van zoodanige bijdrage voor zijn na te laten betrekkingen eenig recht of uitzicht kan verzekeren, dat hun zonder betaling der bijdrage niet zou toekomen.

Centrale Raad van Beroep.Uitspraak van 20 Juli 1925. ¹⁾

(1925. D. No. 18; I. No. 10).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

*Art. 4 (1) m der Pensioenwet 1922 (Stbl. no. 240).**Personeel van de N.V. Provinciale Noordbrabantsche Electriciteits-Maatschappij viel, naar de oorspronkelijke redactie niet onder bedoeld art. 4 (1) m; thans na de wijzigingswet van 28 Mei 1925 (Stbl. no. 216) valt het echter wel onder de nieuwe redactie van die bepaling, welke terugwerkende kracht bezit tot 1 Juli 1922.*

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X. te Y., klager, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. Z., advocaat, wonende te A.,

tegen:

*den Pensioenraad, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. E G. van B., hoofdcommies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.***DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,**Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;
Wat de feiten aangaat:

Overwegende dat de directie der Naamlooze Vennootschap Provinciale Noordbrabantsche Electriciteits-Maatschappij te 's-Hertogenbosch naar aanleiding van art. 133 der Pensioenwet 1922 aan klager, die op 1 Juli 1922 in haar dienst was als chef-schakelwachter, bij besluit van dien datum de in het derde lid van gemeld artikel bedoelde verklaring heeft uitgereikt en zijn pensioensgrondslag in die betrekking heeft vastgesteld;

Overwegende dat de Pensioenraad bij beslissing van 30 September 1924, overwegende dat voormelde vennootschap niet viel onder letter **m** van art. 4 (1) der Pensioenwet 1922 en dat klager dus niet was ambtenaar in den zin dier wet, voormeld besluit heeft ingetrokken voor wat de regeling van den pensioensgrondslag betreft;

Overwegende dat de Pensioenraad bij nadere beslissing van 12

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 566.

Februari 1925 het door klager tegen voormelde beslissing ingediende bezwaar ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat klager in zijn tegen deze nadere beslissing gericht klaagschrift op de daarin aangevoerde gronden heeft geconcludeerd tot vernietiging van de beide voormelde beslissingen van den Pensioenraad en beslissing, dat de Naamlooze Vennootschap Provinciale Noordbrabantsche Electriciteits-Maatschappij is een naamlooze vennootschap, bedoeld in art. 4 (1) letter **m** der Pensioenwet 1922 en dat derhalve gemelde Maatschappij, in wier dienst klager is geweest, terecht voor hem een pensioensgrondslag heeft vastgesteld;

Overwegende dat de Pensioenraad bij contra-memorïe zijn opvatting heeft verdedigd;

Wat het recht betreft:

Overwegende dat deze Raad met den Pensioenraad van oordeel is, dat de Provinciale Noordbrabantsche Electriciteits-Maatschappij naar de oorspronkelijke redactie van art. 4 (1) letter **m** der Pensioenwet 1922 niet viel onder die wetsbepaling;

Overwegende dat zij echter wel valt onder de nieuwe redactie van die bepaling met terugwerkende kracht tot 1 Juli 1922 vastgesteld bij de wet van 28 Mei 1925, St. 216;

Overwegende dat, waar klager blijkens den inhoud der gedingstukken op 1 Juli 1922 was in dienst der Noordbrabantsche Electriciteits-Maatschappij, deze terecht voor hem een pensioensgrondslag heeft vastgesteld;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt zoowel de beslissing van den Pensioenraad van 12 Februari 1925, waartegen het beroep is gericht, als de beslissing van dien Raad van 30 September 1924, waartegen het bezwaar is gericht.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Militaire Strafwetgeving voor Suriname en Curaçao.

BESLUIT van den 12den September 1925, (Staatsblad

n^o. $\frac{382}{383}$) tot wijziging van:

1°. het Wetboek van Militair Strafrecht voor de kolonie $\frac{\text{Suriname,}}{\text{Curaçao,}}$ en

2°. het besluit van 3 Maart 1925 (Staatsblad n^o. $\frac{59,}{60,}$

Gouvernementsblad n°. 27) betreffende de rechtsple-

ging bij de landmacht in $\frac{\text{Suriname.}^1}{\text{Curaçao.}}$

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Koloniën a.i. en van Justitie van 5 Augustus 1925, 10de Afd., n°. 16, en van 17 Augustus 1925, 2de Afdeeling A, n°. 895;

Gelet op de artikelen $\frac{48 \text{ en } 128 \text{ van het Regeeringsreglement}}{48 \text{ en } 149 \text{ van het Regeeringsreglement}}$ van *Suriname*; van *Curaçao*;

Den Raad van State gehoord (advies van 25 Augustus 1925, n°. 28);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 September 1925, 10de Afdeeling, n°. 60, en van 10 September 1925, 2de Afdeeling A, n°. 944;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

Artikel $\frac{12}{19}$ van het bij Ons besluit van 16 October 1922 (*Staats-*

1) Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 569. Red. M. R. T.

blad n^o. $\frac{557, \textit{Gouvernementsblad} 1923, \text{n}^{\circ} 6)}{558, \textit{Publicatieblad} 1923, \text{n}^{\circ} 2)}$ vastgesteld Wetboek van Militair Strafrecht voor de Kolonie $\frac{\textit{Suriname}}{\textit{Curaçao}}$ vervalt.

Artikel 2.

In Ons besluit van 3 Maart 1925 ($\frac{\textit{Staatsblad} \text{n}^{\circ} 59, \textit{Gouvernementsblad} \text{n}^{\circ} 27)}{60, \textit{Publicatieblad} \text{n}^{\circ} 21}$) betreffende de rechtspleging bij de landmacht in $\frac{\textit{Suriname} (\textit{Gouvernementsblad} 1913, \text{n}^{\circ} 73)}{\textit{Curaçao} (\textit{Publicatieblad} 1914, \text{n}^{\circ} 2)}$ wordt tusschen de artikelen 16 en 17 $\frac{\textit{ingevoegd}}{\textit{ingelascht}}$ het navolgend:

„Artikel 16*bis*.

207 a. Het eerste lid van dit artikel blijft buiten toepassing zolang de mogelijkheid van toepassing van de straf van geldboete in $\frac{\textit{Suriname}}{\textit{Curaçao}}$ niet geheel of ten deele overeenkomstig de wet van 29 Juni 1925 (*Staatsblad* n°. 314) is uitgebreid.”

Onze Ministers van Koloniën en van Justitie zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 12den September 1925.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën a. i.,

H. COLIJN.

De Minister van Justitie,

J. SCHOKKING.

Uitgegeven den *negen en twintigsten* September 1925.

De Minister van Justitie,

J. SCHOKKING.

BESLUIT van den 16den October 1925 (Stbl. no. 420), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 437quater van het Wetboek van Strafrecht betreffende de bestrijding van de begunstiging van misdrijven op bepaalde watergebieden.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 29 Juni 1925, 2e Afdeeling A., no. 912;

Gelet op het bij de wet van 7 Juni 1924 (*Staatsblad* no. 276), houdende voorziening ter bestrijding van de begunstiging van misdrijven op bepaalde watergebieden, vastgestelde artikel 437quater van het Wetboek van Strafrecht;

Den Raad van State gehoord (advies van 21 Juli 1925, no. 43);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 12 October 1925, 2e Afdeeling A., no. 934;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

Dit besluit is van toepassing ten aanzien van de navolgende watergebieden:

a. de Boven-Rijn, de Waal, de Boven- en de Beneden-Merwede, de Noord, de Nieuwe Maas, de Rotterdamsche Waterweg, de Noordgeul en de Westgeul;

b. het Pannerdensch kanaal, de Neder-Rijn, de Lek en het Merwedekanaal;

c. de Oude Maas, het Mallegat, de Dordtsche Kil, het Hollandsch Diep, het Volkerak, het Zijpe, het Mastgat, de Keeten, de Oosterschelde, het Kanaal door Zuid-Beveland, de Westerschelde en het Kanaal van Terneuzen;

d. de Nieuwe Merwede, de Amer, de Bergsche Maas, het Heusdensch Kanaal, de Afgedamde Maas, de Maas, de Gekanaliseerde Dieze, de Zuid-Willemsvaart en het Kanaal Luik—Maastricht,

een en ander met uitzondering van de gedeelten behorende tot de gemeenten Rotterdam en Amsterdam en voorts met dien verstande, dat onder de toepassing van dit besluit zijn begrepen de Rijkshavens, welke in of aan deze wateren zijn gelegen.

Artikel 2.

De zoowel in dit besluit als in het Wetboek van Strafrecht voorkomende uitdrukkingen zijn voor de toepassing van dit besluit in den zin van het Wetboek van Strafrecht te verstaan.

Voorts zijn onder vaartuigen vloten begrepen.

HOOFDSTUK II.

Van opkoopertij te water.

Artikel 3.

Het is verboden uit een vaartuig aanwezig op een der in artikel 1 aangewezen watergebieden eenig goed op te koopen of, opkoopert zijnde, als geschenk aan te nemen of in pand, gebruik of bewaring te nemen, tenzij wordt gehandeld krachtens vergunning door of vanwege Onzen Minister van Justitie te verleen.

Artikel 4.

De houder van eene vergunning als bedoeld in artikel 3, is verplicht een doorlopend op- en verkoopregister volgens door Onzen Minister van Justitie vast te stellen model bij te houden, verdeeld in twee afdeelingen, waarin in de eerste afdeeling elke opkoop moet worden aangeteekend, met vermelding van:

- a. een volgnummer, zoomede datum en uur van den opkoop;
- b. aard, omschrijving en hoeveelheid van het opgekochte;
- c. naam en woonplaats en andere gegevens, die de opsporing mogelijk kunnen maken van dengene, van wien is opgekocht, in het bijzonder ook den naam van het vaartuig, waaruit de goederen afkomstig zijn;
- d. den verkoops prijs of verkoopsvoorwaarden;
- e. het volgnummer of de volgnummers uit de tweede afdeeling van het register;

terwijl in de tweede afdeeling elke verkoop, waartoe gerekend wordt te behooren elke afgifte of verdwijning van opgekochte goederen, moet worden aangeteekend, met vermelding van:

- a. een volgnummer, zoomede datum en uur van den verkoop;
- b. aard, omschrijving en hoeveelheid van het verkochte;
- c. naam en woonplaats en andere gegevens, die de opsporing mogelijk maken van dengene, aan wien verkocht is;
- d. den verkoops prijs of verkoopsvoorwaarden;
- e. het volgnummer of de volgnummers uit de eerste afdeeling van het register.

De houder van de vergunning moet dit register, voordat het in gebruik genomen wordt, aan den bij de vergunning aan te wijzen autoriteit ter waarmerking aanbieden.

Het register moet op de eerste vordering aan de ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, daaronder begrepen de marechaussee, ter inzage worden gegeven. Op eerste vordering van de in het vorige lid bedoelde autoriteit moet voorts het register voor onderzoek worden afgestaan, in welk geval onmiddellijk een nieuw register ter waarmerking aan die autoriteit moet worden aangeboden.

De inschrijving in het register moet plaats hebben vóór het overnemen van het opgekochte of verkochte goed is geschied.

De invulling van het register moet duidelijk leesbaar plaats hebben met inkt of aniline-potlood en het register zelf moet in zindelijken, ongeschonden staat verkeerren.

Een volgeschreven register moet onverwijld bij de in het tweede lid bedoelde autoriteit worden ingeleverd. Hetzelfde geldt bij beëindiging der vergunning ten aanzien van het loopende register.

Artikel 5.

De houder van eene vergunning als bedoeld in artikel 3, is verplicht onverwijld kennis te geven aan de bij de vergunning aan te wijzen ambtenaren, indien hij in de gelegenheid is eenig goed op te koopen, waarvan hij redelijkerwijs moet aannemen, dat het van misdrijf afkomstig is of voor den rechthebbende is verloren gegaan.

Het is hem verboden eenig goed van een ander dan den eigenaar van het betrokken vaartuig op te koopen tenzij met ondertekende schriftelijke vergunning van dezen of, betreft het een opkoop van een ander dan van den schipper, van dien schipper, welke vergunning bij het register aanwezig moet zijn.

Hij mag voorts eenig door opkoop verkregen goed gedurende de eerste drie dagen dat het onder zijne berusting is, niet van de hand doen of eenige verandering doen ondergaan.

Voor zooveel het bedrijf met een vaartuig wordt uitgeoefend, moet dat vaartuig voorzien zijn van een door Onzen Minister van Justitie vast te stellen kenteeken en moet daarop, volgens door of vanwege dezen te geven voorschriften, de naam en de woonplaats van den opkooper duidelijk zichtbaar voorkomen.

Tusschen een uur na zonsopgang en een uur voor zonsopgang mag van de vergunning geen gebruik worden gemaakt.

Overigens gelden, onverminderd de verplichtingen die op den houder der vergunning ingevolge andere wettelijke voorschriften, in het bijzonder ook de artikelen 437, 437*bis* en 437*ter* Wetboek van Strafrecht, rusten, de bepalingen en voorwaarden, die bij het verlenen der vergunning worden gesteld.

Artikel 6.

Eene vergunning als bedoeld in artikel 3, geldt tot wederopzeggens. Zij moet echter jaarlijks door de in artikel 4, tweede lid, bedoelde autoriteit in de door deze te bepalen maand worden afgeteekend en daartoe tijdig aan deze worden aangeboden. Bij gebreke daarvan komt de vergunning te vervallen.

HOOFDSTUK III.

Van de rivierventerij.

Artikel 7.

Het is verboden met gebruikmaking van een vaartuig aan opvarenden van een op de in artikel 1 bedoelde watergebieden zich bevindend vaartuig goederen te koop aan te bieden, te verkoopen of anderszins op eenigerlei wijze te vervreemden, tenzij gehandeld wordt krachtens vergunning door of vanwege Onzen Minister van Justitie te verleenen.

Artikel 8.

Eene vergunning als bedoeld in artikel 7, wordt niet verleend, indien de persoon van den aanvrager of de omstandigheden waaronder het bedrijf zal worden uitgeoefend, naar het oordeel van hem die de vergunning kan verleenen, ernstig gevaar voor misbruik opleveren.

Artikel 9.

Het vaartuig waarmede het bedrijf wordt uitgeoefend, moet voorzien zijn van een door Onzen Minister van Justitie vast te stellen kenteeken en daarop moet, volgens door of vanwege dezen te geven voorschriften, de naam en de woonplaats van den houder der vergunning duidelijk zichtbaar voorkomen.

Het is verboden in het vaartuig behalve artikelen tot verkoop waarvan de vergunning strekt, andere voorwerpen aanwezig te hebben dan die welke vereischt worden voor de vaart en voor de onmiddellijke behoefte der personen die zich op het vaartuig bevinden, zulks met dien verstande, dat in geen geval sterke drank in het vaartuig aanwezig mag zijn.

Overigens gelden de bepalingen en voorwaarden, die bij het verleenen der vergunning worden gesteld.

Artikel 10.

Eene vergunning als bedoeld in artikel 7, wordt verleend tot wederopzeggens. Zij moet echter jaarlijks door de bij de vergunning

aan te wijzen autoriteit in de door deze te bepalen maand worden afgeteekend en daartoe tijdig aan deze worden aangeboden. Bij gebreke daarvan komt de vergunning te vervallen.

Opzegging zal in het bijzonder geschieden, als van de vergunning misbruik is gemaakt of zoodanig misbruik naar het oordeel van hem die de vergunning kan opzeggen, is te vreezen.

SLOTBEPALINGEN.

Artikel 11.

Het is verboden zich met een vaartuig, voorzien van een kenteeken als bedoeld in artikel 5, vierde lid, of artikel 9, eerste lid, op de in artikel 1 bedoelde watergebieden te bevinden, tenzij in het bezit van eene vergunning als onderscheidenlijk in de artikelen 3 en 7 bedoeld.

Artikel 12.

De houder van eene vergunning als in de artikelen 3 en 7 bedoeld, moet, indien hij zich bevindt aan den wal langs of op het watergebied waarover zijn bevoegdheid strekt, steeds in het bezit zijn van die vergunning, zoomede van een afdruk van dit besluit. Hij is verplicht die vergunning op de eerste vordering aan de ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, daaronder begrepen de marechaussee, te vertoonen.

Artikel 13.

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 Januari 1926.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 16den October 1925.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie,

J. SCHOKKING.

Uitgegeven den *negen en twintigsten* October 1925.

De Minister van Justitie,

J. SCHOKKING.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

IN MEMORIAM

PAULUS FRANÇOIS VAN WAGE.

Geb. te Brouwershaven 6 Maart 1839. — Overl. te 's-Gravenhage
23 November 1925.

Even voor het ter perse gaan van deze aflevering kwam tot ons het bericht van het overlijden van den gepensionneerden Hoofdinspecteur van Administratie bij de Koninklijke Marine P. F. van Wage in den ouderdom van ruim 86 jaren.

De Kolonel van Wage was een onder zijne tijdgenooten en ook onder de jongeren bij de Marine algemeen hooggeachte en beminde persoonlijkheid wegens zijne groote bekwaamheid en zijne voortreffelijke eigenschappen als mensch. Het zou niet strooken met den eenvoud en de groote bescheidenheid, waardoor van Wage zich kenmerkte, hier eene uitvoerige levensbeschrijving van den ontslapene te geven, welke bovendien voor wat betreft zijne werkzaamheid op het gebied der marine-administratie, in het M. R. T. niet op hare plaats zou zijn. Wij meenen echter niet te mogen nalaten, in dit tijdschrift de nagedachtenis van den ontslapene te eeren, door in het kort zijne bijzondere werkzaamheid op justitieel gebied in herinnering te brengen.

Met ingang van 16 Augustus 1854 benoemd tot Scheepsklerk, werd van Wage, na achtereenvolgens de rangen van Adjunct-Administrateur, Officier van Administratie der 3de en der 2de klasse te hebben doorlopen, den 1sten Juli 1877 bevorderd tot Officier van Administratie der 1ste klasse. Voornamelijk sedert het bereiken van laatstgenoemden rang, o.a. bij het vervullen van het fiskaalschap bij Zeekrijgsraden tijdens zijn verblijf in Oost-Indië in de jaren 1877—1880, kwam naar voren van Wage's geheel door eigen studie verkregen rechtskennis, meer in het bijzonder die van het algemeen en van het militair strafrecht.

Bij zijne plaatsing aan boord van het Wachtschip te Willemsoord op 26 April 1881 werd hem aanvankelijk opgedragen de administratieve dienst van dien bodem en tevens de betrekking van Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aldaar. Met 1 September 1883 werd hij uitsluitend met laatstgenoemde betrekking belast, welke inderdaad bezwaarlijk naar behooren kon worden vervuld gelijktijdig met het omvangrijk administratief beheer van het Wachtschip. In verband met eene wijziging van de toenmalige Opleiding van adspirant-administrateurs aan boord van dit Wachtschip, werd hem met 1

September 1884 nevens de betrekking van Fiskaal opgedragen het geven van onderwijs in het (algemeen en militair) strafrecht bij deze opleiding. Daarna heeft hij de betrekkingen van Fiskaal en leeraar vervuld tot 25 Maart 1893, toen hij eervol daarvan ontheven en op non-activiteit gesteld werd, in verband met zijn nadere bestemming voor den dienst in Oost-Indië.

Als Fiskaal genoot van Wage, door zijn goed gemotiveerde adviezen en zijn gezond oordeel nopens de eischen en de handhaving van de militaire tucht, het vertrouwen van den Vlootvoogd bij diens beslissingen omtrent de verwijzing van zaken naar den Zeekrijgsraad. Ook bij het Hoog Militair Gerechtshof en den Advocaat-Fiskaal bij dit college vond zijn werk als Fiskaal groote waardeering. Dat in de ruim tienjarige periode van zijn werkzaamheid te Willemsoord het fiskaalschap bij de Zeemacht aanmerkelijk in aanzien won en dat ook zijn onderwijs aan de aanstaande officieren van administratie goede resultaten afwierp, werd reeds vroeger in dit tijdschrift (deel II, bladz. 282—283) gereleveerd.

Gedurende zijne plaatsing te Willemsoord heeft van Wage bovendien nog verschillende opdrachten vervuld. In December 1886 droeg de Minister van Marine hem op de herziening van H. XI D. III Verorden. Kon. Marine („Justitieele Zaken”), voor de voltooiing van welchen arbeid hij in Augustus 1888 eene bijzondere dankbetuiging van den Minister van Marine mocht ontvangen. In Juli 1887 werd hij door den Minister van Marine aangewezen om vanwege het Departement van Marine deel uit te maken van eene op initiatief van den Minister van Justitie ingestelde interdepartementale commissie, aan welke was opgedragen de voorbereiding van eene nieuwe regeling der strafbedreiging tegen overtreding van algemeene maatregelen van bestuur, zulks in verband met artikel 22, 1e lid, der Inv. Wet Sr. Ook maakte hij deel uit van de commissie, welke in November 1888 werd benoemd, met den toenmaligen Advocaat-Fiskaal Mr. P. Verloren van Themaat als voorzitter, ten einde de in Augustus van dat jaar door den Hoogleeraar Mr. Henri van der Hoeven der Regeering aangeboden ontwerpen van een Militair Strafwetboek enz. „uit een militair oogpunt te onderzoeken en, zoo noodig, in overleg met den ontwerper te wijzigen”.

Bij Koninklijk besluit van 8 Maart 1888 No. 15 werd van Wage benoemd tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Met 1 April 1893 bevorderd tot Inspecteur van Administratie, diende van Wage in dezen rang van 16 Juni 1893 tot 16 Juni 1896 bij de Zeemacht in Oost-Indië als Chef der 3de Afdeeling van het Departement der Marine te Batavia en van 1 October 1896 tot 1 Januari 1899 in de Directie der Marine te Amsterdam als Intendant der Zeemacht. Met ingang van laatstgenoemden datum werd hij bevorderd tot Hoofdinspecteur van Administratie en geplaatst bij het Departement van Marine te 's-Gravenhage als Chef van de tegenwoordige Afdeeling „Intendance”. In die betrekkingen, voornamelijk in laatstgenoemde, bracht zijn werkkring tevens mede de behan-

deling van aangelegenheden van justitieelen aard, waarbij wederom bleek zijn bijzondere kennis en goed inzicht op dat gebied. In 1900 werd hem toegekend het onderscheidingsteeken voor 40-jarigen dienst als officier.

Met ingang van 16 October 1901 werd aan Kolonel van Wage, op zijn daartoe gedaan verzoek, eervol ontslag uit den zeedienst verleend wegens langdurigen dienst en meer dan 50-jarigen ouderdom en onder toekenning van pensioen; zulks „onder dankbetuiging voor de langdurige en zeer goede diensten, door hem aan den Lande bewezen”.

Dr. R. del Campo genaamd Camp. †

Een naam welke onze lezers sinds 1 Januari 1925, den datum waarop het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage gevestigd werd, steeds in ons tijdschrift boven de daarin opgenomen sententies vonden vermeld, zullen zij daarin niet meer aantreffen. Het is de naam del Campo dien zij voortaan zullen missen. Den 27en October j.l. is de waarnemend Advocaat-Fiscaal van Hr. Ms. Zee- en Landmacht Dr. R. del Campo, genaamd Camp te 's-Gravenhage overleden.

Voor velen onzer abonnés is het werkelijk enkel een naam, dien zij zullen missen, maar voor allen die op eenigerlei wijze, hetzij ambtelijk, hetzij particulier, met den Heer del Campo in aanraking kwamen, beteekent dit overlijden het verlies van een mensch tot wien hun sympathie uitging dadelijk vanaf de eerste ontmoeting.

Het is nog maar weinige maanden geleden dat de trein die den Heer del Campo, na weken van welverdiende rust, weer terug voerde, ook mij naar den Haag terugbracht. In den zijgang stonden we een oogenblik te praten en, teruggekomen in de coupé, werd mij gevraagd wie de aangesprokene was. Mijn antwoord ontlokte toen aan mijn reisgezellin dit antwoord: Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof, waarnemend Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, die titels zijn te zwaar en te streng om te hooren bij zoo vriendelijk een gezicht.

Aan die opmerking heb ik dezer dagen vaak moeten denken. Voor hoeveel beklagden die vóór hem hebben gestaan, die hem tegenover zich vonden als het vervolgend Staatsgezag, is die niet verwachte tegenstrijdigheid tusschen de zwaarte der titels en den humanen mensch, die drager was van het gestrenge ambt, een weldaad geweest?

De jurist del Campo zal bij zijn tijdgenooten-juristen blijven voortleven; de mensch die vóór den jurist stond, zal worden herdacht óók door anderen, waarvan misschien sommige de moeilijk te onthouden naam wel vergeten zijn, maar voor wie het gelaat van Dr. del Campo zal blijven leven, omdat zij een mensch tegenover zich vonden, toen zij waanden dat daar enkel een ambtenaar zou staan.

H.

Herdenking Dr. R. del Campo genaamd Camp.

Vóór den aanvang van de behandeling der rol, heeft in de zitting van het Hoog Militair Gerechtshof van 13 November j.l. de President van het Hof, Dr. C. J. H. Schepeel, den ontslapen waarnemend-Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht met de volgende woorden herdacht:

Alvorens met onze gewone werkzaamheden te beginnen, wil ik in deze eerste openbare zitting na zijn overlijden een woord van eerbiedige hulde wijden aan de nagedachtenis van Mr. del Campo.

Het Hof heeft hem in zijne hoedanigheid van waarnemend-Advocaat-Fiscaal slechts kort gekend; vanaf den aanvang van dit jaar tot aan het begin van de rechterlijke vacantie. Maar die tijd was lang genoeg om thans met volkomen zekerheid te kunnen getuigen, dat het overlijden van Mr. del Campo ook voor de militaire justitie een groot verlies beteekent.

Toen destijds vaststond, dat het Hof hier ter stede zou worden gevestigd en aan hem een deel van de taak van den Advocaat-Fiscaal zou worden opgedragen, heeft mr. del Campo mij verzekerd, dat hij plezier had in dit nieuwe werk. Mij dunkt, dat de waarheid van dit gezegde in elk opzicht is gebleken. Met een verwonderlijk aanpassingsvermogen heeft hij in de nieuwe taak zich ingewerkt; de zoo andere sfeer van het militaire straf- en tuchtrecht heeft hij van den beginne af aangevoeld en daarvan in zijne zaakrijke requisitoiren doen blijken. Hij was een ernstig en human magistraat; zij, die voor het Hof kwamen terecht te staan, hadden waarlijk er zich niet over te beklagen, dat zij hem tegenover zich vonden. Hij wikte en woog en hield rekening met alle omstandigheden.

Het is daarom, dat ik namens het Hof in het openbaar er mijn leedwezen over te kennen wil geven, dat hij aan zijn gezin en zijn ambt is ontvallen en dat ik wil verzekeren, dat zijn aandenken ook bij ons in hooge eere zal blijven.

Ook de waarnemende Advocaat-Fiscaal Dr. B. R. Roijer wijdde enige woorden aan de nagedachtenis van Dr. del Campo en sloot zich geheel bij het door den President gesprokene aan.

Uitvoering Dienstweigeringswet.

Prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruine, lid van de Eerste Kamer, heeft aan den Minister van Oorlog betreffende de toepassing van de Dienstweigeringswet de volgende vragen gesteld. (Ingezonden 28 October 1925):

1. Heeft de Minister kennis genomen van de sententie van het

Hoog Militair Gerechtshof d.d. 12 Juli 1925, ¹⁾ waarin een schrijven van het Departement van Oorlog wordt aangehaald d.d. 27 Mei 1925, 1ste afd., no. 99, volgens hetwelk een dienstweigeraar, die zich op de Dienstweigeringswet beroepen zou, van verre niet kan vermoeden, wanneer ongeveer hij eventueel bij een anderen tak van Staatsdienst zal worden te werk gesteld?

2. Is de Minister niet van oordeel, dat deze omstandigheid aan de toepassing der Dienstweigeringswet zeer in den weg staat?

3. Zou de Minister bereid zijn te overwegen, welke weg moet worden ingeslagen om tot wegneming van dit bezwaar te geraken en alzoo de wet meer effectief te maken?

De Minister van Oorlog heeft deze drie vragen bevestigend beantwoord. (Ingezonden 23 November 1925).

Het deelnemen aan optochten door militairen.

Naar aanleiding van het door ons, onder bovenstaand opschrift, geschrevene in de vorige aflevering deelt men ons mede, dat reeds bij schrijven van 17 September 1924, IIde Afd. no. 1, gericht aan de Bevelhebbers in de Militaire Afdeelingen, de toenmalige Minister van Oorlog „teneinde misvatting te voorkomen” heeft medegedeeld „dat het bepaalde bij Legerorder 1919, A. 95, zooals gewijzigd bij „Legerorder 1919, A. 105, onverminderd van kracht blijft”, om verder te vervolgen:

„Deze algemeene order van den Minister van Oorlog wordt niet „krachteloos gemaakt door het bepaalde in art. 17c van het Reglement betreffende de Krijgstucht; het strafbaar zijn van de overtreding van de algemeene order wordt ontleend aan art. 2 sub 1° „van de Wet op de Krijgstucht.

„Aangezien de verbodsbepaling reeds van ouden datum is, verdient het wellicht aanbeveling die order in herinnering te doen „brengen.”

In verband met bedoeld schrijven is dan ook door verschillende Garnizoenscommandanten een order uitgevaardigd, waarbij deze aanschrijving in herinnering wordt gebracht en aan de Korpscommandanten verzoekt, bij het houden van theorie over de krijgstucht, hunne onderhebbenden hierop te doen wijzen, terwijl ook bij opkomst van een nieuwe lichting, of van een lichting voor herhalingsoefeningen, de genoemde legerorders onder de aandacht moeten worden gebracht, opdat het niet mogelijk zij onbekendheid met het ter zake bepaalde voor te wenden.

De op bedoeld punt, in meer dan een garnizoen, bestaande practijk, wordt door onzen zegsman als volgt omschreven:

¹⁾ Lees 12 Juni 1925 (Zie M. R. T. Deel XXI, bladz. 60). Red. M. R. T.

Na overleg met de Burgerlijke Autoriteiten wordt den G. C. van elke te houden politieke optocht kennis gegeven.

Komt het den G. C. dan noodzakelijk voor deze te verbieden, dan kan zulks geschieden; in den regel zal dit echter niet noodig en niet wenschelijk zijn, doch wordt alleen de aandacht van de Militaire Politie op deze optocht gevestigd onder mededeeling, dat geen verzoeken om aan de optocht deel te nemen zijn ingekomen, of wel, dat ingekomen verzoeken zijn geweigerd en derhalve opdracht wordt gegeven het deelnemen van militairen aan de onderwerpelijke optocht te beletten en den G. C. overtreders te rapporteeren.

Ook van optochten waarvoor verzoeken om deel te nemen zijn toegestaan, wordt aan de Militaire Politie kennis gegeven, opdat zij niet uit onwetendheid tegen deelnemers zouden optreden.

Naast het wijden van aandacht aan de theorie, heeft ons tijdschrift ook zeker tot taak onzen lezers mededeeling te doen van de uitwerking welke een theorie in de practijk erlangt of *niet* erlangt, vandaar dat wij zoo spoedig mogelijk aan het bovenstaande plaats inruimen; dat onze meening omtrent de wenschelijkheid en wettigheid van de bedoelde legerorders er niet door is veranderd, behoeft wel nauwelijks vermelding.

**Wijziging van art. 30 B. W. en verkorting van de termijnen
genoemd in de artt. 523, 526 en 549 B. W. ten opzichte
van hen, die bij ongevallen aan luchtvaartuigen
overkomen, worden vermist.**

Wij vestigen de aandacht op twee wetswijzigingen die ook voor militairen meer in het bijzonder van belang kunnen zijn, n.l.:

a. de Wet van 13 November 1925 (Stbl. n°. 444) waarbij art. 30 B. W. wordt gewijzigd in dien zin dat in genoemd artikel de komma achter het woord „gedaan” wordt vervangen door een punt en de daaropvolgende woorden worden vervangen door:

„Bij gebreke van den vader of bij diens verhindering zal de aangifte moeten geschieden door de geneesheeren, heelmeeesters, vroedmeesters, vroedvrouwen of andere personen, welke bij de bevalling zijn tegenwoordig geweest, en wanneer de moeder buiten hare woning bevallen is, door de evengenoemde personen of dengene, te wiens huize zij bevallen is.”

Deze wijziging werd noodig geoordeeld omdat bij arrest van den Hoogen Raad van 2 Juni 1919 (*Ned. Jur.* 1919, bladz. 652, *W. v. h. R.* n°. 10428), in overeenstemming met reeds vroeger door den lageren rechter gewezen vonnissen, werd beslist, dat, in geval eene vrouw buiten hare woning is bevallen, alleen degene, te wiens huize de geboorte heeft plaats gevonden tot aangifte verplicht is.

„Het druischt toch” — aldus de Memorie van Toelichting bij het

wetsontwerp — „tegen het rechtsgevoel in om den vader, zelfs indien „hij bij de bevalling tegenwoordig is geweest, uit te sluiten van de „bevoegdheid zijn kind bij den burgerlijken stand aan te geven, ter „wjl bovendien deze vooral in de groote steden tijdroovende verplich- „ting voor de directeuren der ziekenhuizen zeer bezwarend is.”

Waar burger-patiënten ook soms in militaire ziekeninrichtingen kunnen worden verpleegd en daar ook bevallingen kunnen plaats vinden, kan het opheffen van bedoelde verplichting dus ook voor de Chefs van militaire hospitalen van belang zijn.

Door de thans plaats gehad hebbende wijziging van art. 30 B. W. is — naar de Memorie van Toelichting tot het wetsontwerp in uitzicht stelde — de verplichting van den wettigen vader tot aangifte van de geboorte, waar deze ook heeft plaats gehad, vast komen te staan. Bij gebreke van den vader rust de verplichting tot aangifte op alle overige in het artikel genoemde personen, zoodat, wanneer de aangifte door den een is gedaan, de ander daardoor van zijn verplichting is ontslagen. Het zal in ieder bijzonder geval van de omstandigheden afhangen wie zich het gemakkelijkst van die verplichting zal kunnen kwijten. Iedere pleegzuster, die bij de bevalling tegenwoordig was, zal voortaan de aangifte mogen doen.

b. de Wet van 29 Juni 1925 (Stbl. n°. 309) tot wijziging der wet van 26 Maart 1920 (Stbl. n°. 148), verbeterd bij de wet van 4 December 1920 (Stbl. n°. 864).

Artikel I van de nieuwe wet luidt:

De wet van 26 Maart 1920, Stbl. n°. 148, verbeterd bij de wet van 4 December 1920, Stbl. n°. 864, ondergaat de navolgende wijzigingen:

1. In art. 1 wordt tusschen het eerste en tweede lid ingevoegd een nieuw lid, luidende: „Onder vaartuig is ook begrepen een lucht- „vaartuig”, en worden in de eerste zinsnede van het tweede lid tusschen de woorden „in zee steken” en „van het vaartuig” ingevoegd de woorden „of opstijgen”.

2. Aan art. 3 wordt toegevoegd een nieuw derde lid, luidende: „Met betrekking tot luchtvaartuigen is te dezen aanzien beslissend „de dag, waarop in werking is getreden de wet, krachtens welke onder „vaartuigen, in deze wet bedoeld, ook luchtvaartuigen zijn begrepen.”

Aanleiding tot de indiening van het ontwerp dezer wet was het ongeval overkomen aan een verkeersvliegtuig van de Koninklijke Luchtvaart-Maatschappij, dat op 24 April 1924 van het luchtvaartterrein te Lympne in Engeland is vertrokken naar Rotterdam, waar het nimmer is aangekomen, terwijl alle nasporingen naar het vliegtuig zonder resultaat zijn gebleven, zoodat met groote waarschijnlijkheid kan worden aangenomen, dat het vliegtuig met de bemanning, bestaande uit één bestuurder, en met twee passagiers is vergaan.

Waar in verband met de lange termijnen in de artt. 523, 526 en 549 B. W. gesteld, een verklaring van vermoedelijk overlijden in een dergelijk geval in langen tijd niet kan worden uitgesproken, worden de in die artikelen gestelde termijnen, door deze wijzigings-

wet, op dezelfde wijze verkort als bij de bovengenoemde wet van 26 Maart 1920 (Stbl. n°. 148), gewijzigd bij de wet van 4 December 1920 (Stbl. n°. 864), reeds is geschied ten aanzien van hen die behoord hebben tot de bemanning of passagiers van vaartuigen die uitsluitend het water bevaren.

Ter nadere toelichting van de wet, speciaal voor wat betreft hare toepasselijkheid op militaire vliegers mogen wij het volgende uit de Memorie van Toelichting overnemen:

„De term „luchtvaartuig” is algemeen en omvat derhalve lucht-, schepen, vliegtuigen, ballons, alsmede nog uit te vinden toestellen, waarmede vliegtochten worden ondernomen.

„De vraag rijst, of een aanvulling, als thans voorgesteld, noodig is, met betrekking tot de termijnen van vermoedelijk-overlijdensverklaring van hen, die in oorlogstijd deel uitmaken van een corps vliegers en vermoedelijk het slachtoffer geworden zijn van een vlieg-, ongeval of een strijd in de lucht. Het kan toch betwijfeld worden, of er reden is, te hunnen aanzien een korteren termijn te stellen, dan ten aanzien van anderen in den oorlog vermisten.

„Ondergeteekende (*Minister van Justitie Heemskerk Red. M.R.T.*) meent evenwel, dat het niet noodig is, met betrekking tot deze vliegers een uitzondering te maken op de thans voorgestelde regeling. De artt. 525 en 550 B. W. geven immers den rechter de bevoegdheid om de verklaring van vermoedelijk overlijden nog zeer geruimen tijd uit te stellen, daarbij in aanmerking nemende alle omstandigheden, die van invloed kunnen zijn op de afwezigheid.

„Dit vrijwaart in voldoende mate tegen het geven van een verklaring van vermoedelijk overlijden, hetwelk niet voldoende waarschijnlijk zijn zoude en voorkomt, dat zij *geweigerd* zou kunnen worden, waar zij volkomen gerechtvaardigd zou zijn.

„Ook de wet van 26 Maart 1920 (Stbl. n°. 148) maakt geen onderscheid, terwijl juist, wat in den jongsten oorlog gebeurd is, tot dezelve aanleiding heeft gegeven.

„Uit het bovenstaande volgt derhalve, dat ten aanzien van een vlieger, die in den oorlog aan den strijd deelneemt, de beperkte termijnen van art. I der zoo juist genoemde wet slechts dan van toepassing zullen zijn, indien een der beide gevallen, in dat artikel bedoeld, zich heeft voorgedaan. Behoort hij tot de vermisten en doet zich een van deze gevallen te zijnen aanzien niet voor, dan gelden de termijnen van de artt. 523, 526 en 549 B. W.”

Art. II der wet bepaalt dat de wet in werking treedt met ingang van den dag na dien harer afkondiging. Die afkondiging heeft op 13 Juli 1925 plaats gehad.

Inwerkingtreding algemeene maatregelen van bestuur. ¹⁾

Inlichtingen van de regeering over de inwerkingtreding van een maatregel van bestuur op een vroeger tijdstip dan bij de wet is bepaald.

Op een vraag van het Tweede Kamerlid Beumer (ingezonden 25 September 1925):

Zijn de Ministers van arbeid, handel en nijverheid en van financiën in staat en bereid mede te deelen, op welken grond zij zich bevoegd hebben geacht te bevorderen, dat in artikel II van het Kon. besluit van 21 Augustus 1925, Stbl. no. 360, werd bepaald, dat dit besluit, zijnde een wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artikelen 28a, 28d en 28e van de Stoomwet, wordt geacht te zijn in werking getreden met ingang van 1 Januari 1925, hoewel dit besluit eerst onder dagteekening van 14 September 1925 in het Staatsblad is opgenomen, en ingevolge artikel II der wet van 26 Juli 1918, Stbl. no. 499, juncto artikel 1 der wet van 26 April 1852, Stbl. no. 92, een algemeene maatregel van bestuur niet vroeger in werking kan treden dan met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het Staatsblad, waarin hij is geplaatst?

hebben de Ministers van arbeid, handel en nijverheid en van financiën geantwoord (ingezonden 14 October 1925):

De wet van 26 April 1852 (Stbl. no. 92), zooals die laatstelijk gewijzigd is bij de wet van 26 Juli 1918 (Stbl. no. 499), bepaalt, dat een algemeene maatregel van bestuur in werking treedt op den twintigsten dag na dien der dagteekening van het Staatsblad, waarin hij is geplaatst, tenzij de algemeene maatregel een ander tijdstip vaststelt, dat echter niet vroeger mag worden bepaald dan op den tweeden dag na dien der dagteekening van het Staatsblad, waarin hij is geplaatst.

Bij deze regeling is echter niet voorzien het geval, dat voorschriften van een vroeger tijdstip af dan het laatstgenoemde behooren te werken. Bij andere regelingen — zie b.v. artikel 101 van de Provinciale wet — bestaat deze leemte niet. Zij doet zich bijzonder gevoelen in gevallen, waarin de billijkheid gebiedt, dat aan een voorschrift terugwerkende kracht wordt toegekend en hiertegen uit een oogpunt van rechtszekerheid ook geen bedenking bestaat. Dit is het geval met artikel I van het Kon. besluit van 21 Augustus 1925 (Stbl. no. 360), waarbij op billijkheidsgronden met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1925 een verlaging wordt toegestaan van de retributie, bedoeld in de artikelen 28a, 28b of 28k van de Stoomwet, indien twee of meer gelijke stoomtoestellen, welke een onderdeel uitmaken van hetzelfde apparaat, gelijktijdig voor onderzoek en beproeving worden aangeboden.

Met het oog op de bovenbedoelde leemte heeft de toenmalige Minister van binnenlandsche zaken en landbouw, bij omzendbrief van 29

¹⁾ Zie ook M. R. T. Dl. XX, bladz. 382.

Februari 1924, aan zijn ambtgenooten in overweging gegeven, om in wetten, waarbij de uitvaardiging van algemeene maatregelen van bestuur wordt voorgeschreven, de bepaling op te nemen, dat ten aanzien van de inwerkingtreding van die algemeene maatregelen zal kunnen worden afgeweken van de voorschriften der wet van 1852. Deze oplossing baat echter niet voor algemeene maatregelen van bestuur, die niet op een wet, doch alleen op de Grondwet steunen, of ter uitvoering strekken van wetten, tot stand gekomen vóór bedoelden omzendbrief.

In de practijk redt men zich in voorkomende gevallen, hetzij door in den aanhef van het besluit in te voegen: „met ingang van . . . te bepalen”, dan wel daarin een andere soortgelijke uitdrukking op te nemen ¹⁾, hetzij door aan het slot van het besluit te bepalen, dat het geacht wordt in werking te zijn getreden op . . . ²⁾.

Hoewel de beide oplossingen in wezen niet verschillen, erkennen de ondergeteekenden, dat tegen eerstgenoemde uit een formeel oogpunt minder bedenking bestaat dan tegen laatstgenoemde. Zij stellen zich dan ook voor, te bevorderen, dat voortaan de terugwerkende kracht van een algemeenen maatregel van bestuur, waar deze noodig mocht zijn, op de wijze, die zich formeel het best met de wet van 1852 verdraagt, wordt verkregen.

Rechtsgeleerde studie bij de Zee- en Landmacht.

Bij Beschikking van den Minister van Oorlog d.d. 23 November 1925, La. Q 106 G, is aan de Eerste-Luitenants der Infanterie A. P. J. Berger, J. A. Geensen en W. C. Wensink een getuigschrift van meer uitgebreide kennis op het gebied der rechtswetenschap toegekend.

Wij wenschen den geslaagden heeren met den goeden afloop hunner studiën geluk.

De Minister van Oorlog heeft den Eerste-Luitenant der Artillerie J. C. van Heuven en den Eerste-Luitenant der Grenadiers M. van Lokhorst aangewezen om overeenkomstig het bepaalde in L. O. 1921, Nr. 391, in de gelegenheid te worden gesteld tot het maken van bijzondere studie in rechtskundige vakken, en heeft voorts, in zijne hoedanigheid van Minister van Marine ad interim, den Officier van Administratie der 2e klasse H. J. G. van Giessen toegestaan zich eveneens op zoodanige studie toe te leggen.

* * *

¹⁾ Zie b.v. Staatsbladen 1924, nos. 6, 14, 27, 40, 87, 119, 435, 454, en 1925, nos. 1, 23, 27 en 330.

²⁾ Zie b.v. Staatsbladen 1924, nos. 23, 44, 270, 204, en 1925, nos. 7, 9, 114 en 258.

De beschikking van den Minister van Oorlog van 2 November 1925, Iste afdeling, nr. 42 (Legerorders 1925, n°. 397) heeft eenige kleine wijzigingen gebracht in de ministerieele beschikking van 15 Augustus 1921, Iste afdeling, nr. 71 (Legerorder 1921, n°. 391) regelende de rechtsgeleerde vorming van officieren van de Landmacht.

De bepaling dat het verzoek kan worden gedaan aan eene andere Nederlandsche Universiteit dan die van Amsterdam te mogen studeeren is vervallen, voorts is het bedrag van f 300, genoemd in punt 7 der bedoelde beschikking, zijnde de vergoeding voor studiegelden en voor den aankoop van boeken bij de studiën benoodigd, verhoogd tot f 410, terwijl eindelijk met het algemeen toezicht op die rechtsgeleerde studie voortaan, in plaats van den Inspecteur van het Militair Onderwijs, het Hoofd van de Iste Afdeling van het Departement van Oorlog zal zijn belast.

Wetgevende arbeid. — Processen-verbaal van strafzittingen. — Bestrijding van woeker. — Bestrijding van zedeloosheid; pornographie. — Vloekverboden. — Strafstelsel. — Crimineele en justitieele statistiek. — Bewijzen van goed zedelijk gedrag; strafregister. — Voorwaardelijk ontslag uit de tucht school. — Heimelijke inscheping. — Dierenbescherming. — Kosten van het H. M. G. en van de krijgsraden. — Reclasseering.

Omtrent de hierboven vermelde punten ontleenen wij aan het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de begroeting van Justitie voor het jaar 1926 het navolgende:

Wetgevende arbeid.

Aangedrongen werd op voortzetting van de behandeling van het wetsontwerp tot regeling van den rechtstoestand van ambtenaren. Zoo ooit, dan is daaraan in dezen tijd behoefte. Gevraagd werd, hoe de Minister tegenover deze zaak staat en of hij aan de Kamer een globale berekening kan verstrekken van de kosten, die de uitvoering der bij de Kamer aanhangige regeling met zich zou brengen.

Met betrekking tot de in de laatste jaren tot stand gekomen, doch nog niet ingevoerde justitieele wetten, werd in de eerste plaats gevraagd, of de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering met 1 Januari a.s. tegemoet gezien kan worden. Men achtte dit zeer gewenscht en verzocht den Minister het tijdstip van inwerkingtreding ten spoedigste bekend te maken, opdat zoowel de leden der rechterlijke macht als de beambten en dienaren van politie den tijd hebben zich in het nieuwe wetboek, dat sterk afwijkt van het bestaande, in te werken. Ook is dit noodig, opdat de nieuwe formulieren voor oproe-

pingen, beschikkingen, processen-verbaal en bevelschriften, die het nieuwe wetboek noodzakelijk zal maken, tijdig gereedgemaakt kunnen worden.

Zonder dat zij de invoering van genoemd wetboek er door wenschten vertraagd te zien, vroegen eenige leden voorts, of de Minister zou willen bevorderen de indiening van een wetsontwerp tot wijziging in zoover van de bepalingen van dat wetboek omtrent het bewijs, dat, in geval van een volledige bekentenis, de rechter die als volledig bewijs zal mogen bezigen, indien zij slechts bevestigd wordt door een verklaring van den persoon, tegen wien het misdrijf is gepleegd, blijkende uit een ander bewijsmiddel dan diens getuigenis ter terechtzitting, zooals thans volgens art. 403 van het bestaande Wetboek van Strafvordering mogelijk is. Vooral is dit gewenscht met het oog op de berechting van misdrijven tegen de zeden, gepleegd tegen minderjarigen van zeer jeugdigen leeftijd, opdat zij zoo weinig mogelijk daarover behoeven te worden ondervraagd. In de meeste Deutsche Staten bestaan reeds speciale regelingen, die ten doel hebben het verhoor van minderjarigen, die het object van zedenmisdrijven waren, te beperken. Hier te lande zal men dit verhoor daarentegen uitbreiden, indien het nieuwe Wetboek van Strafvordering wordt ingevoerd, zonder op dit punt gewijzigd te zijn.

Verscheiden leden vroegen voorts, of de Minister bereid is de spoedige invoering der psychopathen-wetten te bevorderen. Heeft de Minister reeds stappen daartoe gedaan? De kosten, verbonden aan de behartiging van dit bij uitstek gewichtige justitieele belang, mogen niet te zwaar wegen. Die kosten behoeven ook niet buitensporig hoog te zijn en zij komen ten deele in mindering van de tegenwoordige uitgaven voor het gevangeniswezen. Men vroeg, of de Minister over de gedachte wijze van uitvoering reeds mededeeling aan de Kamer kan doen.

Processen-verbaal van strafzittingen.

In verband met de aanstaande invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering spraken sommige leden de hoop uit, dat de Minister door het Openbaar Ministerie er op zou laten toezien, dat de bepaling van art. 327 van het nieuwe Wetboek behoorlijk zal worden nageleefd. Thans bestaat bij menig kantongerecht en menige rechtbank de misstand, dat het proces-verbaal der terechtzitting eerst wordt opgemaakt, indien hooger beroep of beroep in cassatie tegen een vonnis wordt ingesteld, zoodat het proces-verbaal dan moeilijk beantwoorden kan aan hetgeen de wetgever zich blijkens art. 326 van dat Wetboek daarvan voorstelde. Bovendien eischt de bepaling van art. 422, 2de lid, van datzelfde Wetboek, dat het proces-verbaal zoo spoedig mogelijk worde opgemaakt, zal er naar behoren uit kunnen blijken, wat door den verdachte van de verklaringen der getuigen en deskundigen al dan niet werd betwist. Blijkt dit niet voldoende, dan zullen in geval van appèl bijna alle getuigen,

die in eersten aanleg gehoord werden, opnieuw moeten worden gehoord, wat niet alleen het werk van den appèlrechter zeer zal verzwaren, maar ook den Staat zeer veel aan getuigen- en deskundigen-gelden zal kosten.

Bestrijding van woeker.

Gevraagd werd om maatregelen tegen den woeker, op het voetspoor van andere landen, die goede wetten hebben tegen dat euvel.

Bestrijding van zedeloosheid; pornographie.

Hoewel met erkentelijkheid werd geconstateerd, dat in het afgelopen jaar door de justitie enkele malen hier en daar is opgetreden tegen de pornographie, werd toch door verscheiden leden opgemerkt, dat die maatregelen weinig hebben gebaat. Het feit, dat pornographische bladen en geschriften dagelijks in vele exemplaren zoowel op straat als in winkels verkocht worden en niet nalaten hun noodlottige werking vooral op de jeugd te hebben, doet de vraag rijzen, of hiertegen niet veel krachtiger moet worden opgetreden en de uitgave en verspreiding van dergelijke periodieken en geschriften niet, door strengere toepassing van art. 240 Wetboek van Strafrecht, dient te worden belet.

Daarnaast werden maatregelen aanbevolen tegen den verkoop in sommige winkels, waar leesbibliotheken gevestigd zijn, of waar veelvuldig kinderen komen voor den verkoop van schoolbehoefden e. d., van pornographische lectuur aan de aankomende jeugd.

In dit verband werd ook gewezen op sommige sensationele prikkeladvertenties met plaatjes, ter aankondiging van films, in eenige bladen. Kunnen tegen een en ander geen maatregelen genomen worden?

Andere leden achtten overdrijving in hetgeen hier als beeld van den algemeenen toestand werd voorgesteld en oordeelden, dat reeds met kracht tegen uitwassen op dit gebied werd opgetreden.

Eenige leden wenschten strengere maatregelen ter beteugeling van openbare zedeloosheid. Hiertegen werd door anderen opgemerkt, dat, voor zoover de Rijkswetgeving in deze aangelegenheid niet voldoende mocht voorzien, de plaatselijke politieverordeningen aanvullende verordeningen kunnen bevatten, welke wijze van regeling het voordeel biedt, dat zij zich aan de locale behoeften kan aanpassen.

Eenige leden merkten op, dat het dansen in openbare inrichtingen zeer toeneemt en veelal een zedenbedervenden vorm aanneemt; zij stelden de vraag of hiertegen niet dient te worden opgetreden.

Aangedrongen werd door sommigen op een algeheel verbod van openbare bokswedstrijden. Walgelijke tooneelen spelen zich daarbij af, zooals ook blijkt uit de beschrijvingen, die in de sportbladen zelf, b.v. *Olympiade*, daarvan worden gegeven. Deze leden achtten dit een zaak van Rijkswetgeving.

Vloekverboden.

Eenige leden, die er op wezen, dat verscheiden gemeenten z.g. vloekverboden gaan invoeren, stelden de vraag, of het onder die omstandigheden niet beter was één voor het geheele land geldenden regel te stellen. Zij achtten dit beter dan de verscheidenheid, die men thans op dit gebied in ons land ontmoette.

Andere leden verzetten zich met kracht tegen dit denkbeeld en bestreden op de bekende gronden het uitvaardigen van z.g. vloekverboden. Eenige leden voegden daaraan toe, dat, indien onder vloeken verstaan wordt het ijdelijk gebruiken van Gods naam, ook de politieke propaganda van bepaalde partijen hier te lande daaraan niet vreemd is, en strafbepalingen tegen het vloeken zich dus ook zouden moeten richten tegen het op profaneerende wijze misbruiken van Gods naam voor politieke partijpropaganda.

Strafstelsel.

Sommige leden, die hun erkentelijkheid uitspraken voor de verbeteringen in de toepassing der celstraf, opgenomen in de door den vorigen Minister van Justitie uitgevaardigde circulaire aan de colleges van regenten van 15 Mei 1924, betreurden, dat in de nadere circulaire van 27 Juli 1925 op die verbeteringen ten deele was teruggekomen. In 't bijzonder hadden zij met leedwezen gezien de wijziging van de positie van den directeur der gevangenis ten opzichte van het college van regenten, de gewijzigde samenstelling van den gestichtsraad, in zoover daarin aan vertegenwoordigers van instellingen van reclasseering nu geen plaats is ingeruimd, zoomede het voorschrift, dat de aantekeningen betreffende den persoon van den gevangene slechts zullen worden gehouden over degenen, die een gevangenisstraf van een jaar of langer moeten ondergaan. Ook had men meer verwacht op het gebied van onderwijs, arbeid en kleeding, terwijl men meende, dat verschillende der nieuw opgenomen bijzondere afwijkingen deels reeds bestonden, deels in de practijk moeilijk toegepast zullen kunnen worden, bijv. die betreffende het meerdere gebruik van de cantine, in verband met de bestaande loonregeling en de uitgaanskas.

Men zou het op prijs stellen te vernemen, welk standpunt de Minister ten opzichte van het vraagstuk der behandeling van gevangenen inneemt.

In verband hiermede werd aangedrongen op de vaststelling van een nieuw reglement voor de colleges van regenten, waarvan, was men juist ingelicht, een ontwerp reeds aan het Departement zou berusten.

Daarnaast werd van verschillende zijden op principieele herziening van het strafstelsel aangedrongen. Men vroeg, of het rapport van het Centraal College voor de Reclasseering, waaraan reeds in 1920 werd

opgedragen een onderzoek in te stellen omtrent de wenschelijkheid van wijzigingen in het strafstelsel, nu binnenkort verschijnen zal.

Voorts vroegen sommige leden, wanneer het wetsontwerp te verwachten is, dat blijkens de laatstgenoemde circulaire in voorbereiding is, strekkende om het mogelijk te maken, dat daartoe geschikte gevangenen arbeid in gemeenschap kunnen verrichten, klassikaal onderwijs ontvangen, gezamenlijk lichaams oefeningen kunnen verrichten, bij het luchten met elkaar kunnen spreken, enz. Voor bepaalde gevangenen of groepen gevangenen zal aldus de opvoedende strekking der straf beter tot haar recht kunnen komen. In dit verband zou men gaarne nader worden ingelicht over de resultaten van de openluchtgevangenis te Veenhuizen. Aan de proefneming te Veenhuizen ware bij dezelfde gelegenheid een wettelijke grondslag te verleenen en het daar toegepaste stelsel van gemeenschappelijken arbeid van gevangenen ware op gelijksoortige wijze tot andere gevangenen, die niet voor landarbeid, maar wel voor industrieelen en vakarbeid geschikt zijn, uit te breiden.

Opgemerkt werd, dat door zoodanige regeling tevens een wettelijke grondslag zou kunnen worden verkregen voor de invoering hier te lande van een, zoo noodig aan onze nationale behoeften nader aangepast, „Borstalsysteem”, hierin bestaande dat jeugdige delinquenten van 16 tot bijv. 23 jaar, welke leeftijd in bijzondere gevallen door de Kroon ware te verhoogen, verplicht kunnen worden hun vrijheidsstraf te ondergaan in een z.g. „Borstalinrichting”, waar de gevangenen tot nuttige beroepen worden opgeleid. Naar zij meenden, lag een hiertoe strekkend wetsontwerp aan het Departement gereed, waarbij tevens een bepaalde gevangenis voor dit doel was aangewezen; die te Zutphen of te Alkmaar of de tuchtschool te Haren zouden hiertoe zonder groote kosten gereed te maken zijn.

Eenige leden bepleitten voorts een verder doorgevoerde classificatie der gevangenen in dien zin, dat zij, die korte vrijheidsstraffen (van ten hoogste 3 tot 4 maanden) en zij, die langere vrijheidsstraffen moeten ondergaan, in verschillende gevangnissen zouden worden geplaatst. Voor de laatste groep gevangenen ware dan in 't bijzonder aan onderwijs en vakopleiding aandacht te schenken.

Eenige leden, zich aansluitend bij den boven geopperden wensch naar reorganisatie der strafgestichtsbesturen, zouden daarenboven meer gelegenheid willen geopend zien tot het doen ondergaan van straf in particuliere gestichten. Gevraagd werd, of de Minister ook de gedachte van een Katholieke gevangenis in het systeem zijner herziening zou willen betrekken.

Gevraagd werd, of de Minister niet van oordeel is, dat de maatschappij tegenover gevaarlijke beroeps- en gewoontemisdadigers op dit oogenblik zeer onvoldoende beveiligd is. Verdient daarom niet overweging de invoering van het instituut der „preventive detention”, gelijk dit in Engeland bestaat, waar zoodanige misdadigers, ingevolge de „Prevention of Crime Act 1908”, na het ondergaan

hunner straf nog geruimen tijd krachtens rechterlijk vonnis kunnen worden vastgehouden, zij het onder een milder regime dan dat der strafgestichten en met mogelijkheid van voorwaardelijke invrijheidstelling? De aanvankelijk hiervoor benoodigde uitgaven zullen allengs door vermindering der kosten van het gevangeniswezen zeker voor een deel gecompenseerd worden, terwijl de maatschappelijke veiligheid er zeer door gediend zal worden.

Eenige andere leden bepleitten op deze gronden de opneming in ons strafstelsel van de zoogenaamde onbepaalde vonnissen.

Gewezen werd op de langdurige celstraffen, die soms ondergaan moeten worden door gedetineerden, die meer dan één vonnis tot hun last hebben. Zoo kwam het voor, dat bij het gelijktijdig bestaan van verschillende strafvonnissen celstraffen werden ondergaan, die den bij de wet als maximum gestelden duur der celstraf van vijf jaren aanmerkelijk overschreden. Zou de Minister willen overwegen, hierin door wetswijziging verandering te brengen?

Eenige leden herhaalden ook dit jaar hun aandrang tot wederinvoering van de doodstraf. Andere leden verzetten zich daartegen op de meermalen ontwikkelde gronden. Deze leden merkten voorts op, dat er juist een gelukkige kentering begint te komen in de kringen van hen, die vroeger wel voor invoering waren; gewezen werd op de denkbeelden te dezen opzichte van den onlangs overleden hoogleeraar aan de Vrije Universiteit, prof. mr. W. VAN ZEVENBERGEN. Gevraagd werd, hoe de Minister over deze aangelegenheid denkt en of van hem een voorstel op dit punt is te verwachten.

Hulde werd gebracht aan het optreden van de Nederlandsche vertegenwoordiging op het van 3—10 Augustus j.l. te Londen gehouden Internationaal Penitentiair Congres.

Crimineele en justitieele statistiek.

Gevraagd werd of de Minister kan bevorderen, dat de crimineele en de justitieele statistiek weder als vroeger verschijnen.

Bewijzen van goed zedelijk gedrag; strafregister.

Gevraagd werd, of de Minister den tijd niet gekomen acht om over te gaan tot een wettelijke regeling betreffende de afgifte van het zoogenaamde bewijs van goed zedelijk gedrag. Doordat op dit oogenblik de burgemeesters de autoriteiten zijn, belast met de uitgifte daarvan, zonder daarbij aan eenige wettelijke bepaling gebonden te zijn, worden deze bewijzen naar zeer verschillende regelen uitgereikt. Te Amsterdam werkt een over dit onderwerp ingestelde commissie nu ruim 13 jaren tot aller tevredenheid. De gemeenten 's Gravenhage, Utrecht, Leiden en misschien meer plaatsen hebben dit voorbeeld gevolgd, zoodat de inwoners van deze steden in sterke mate bevoorrecht zijn boven de andere ingezetenen des Rijks. Is het

dus niet reeds uit een oogpunt van gelijke berechting wenschelijk ten deze van Rijkswege in te grijpen (vgl. de praeadvieszen van mr. G. T. J. DE JONGH en mr. O. J. CLUYSENAER te dezer zake voor de Vereeniging van Kinder- en Politierechters, opgenomen in het *Maandblad voor Berechting en Reclasseering* van October j.l.)?

In verband met dit punt werd verder gewezen op het feit, dat tegenwoordig telkens uittreksels uit het strafregister gegeven worden aan anderen dan de „justitie”, mede ten gevolge van de ministerieele circulaire van 25 April 1924, no. 700 afd. 2a. Men noemde dit in strijd met hetgeen in 1896 door Minister VAN DER KAAJ was toegezegd, namelijk dat het strafregister uitsluitend zou dienen ten behoeve der justitie, op welke toezegging vrij algemeen in de Kamer was aangedrongen.

Natuurlijk zal ter richtige uitvoering van enkele wetten — zooals de Dienstplichtwet — soms de hulp van het strafregister onmisbaar zijn en daarvoor kan dus een uitzondering gemaakt worden; eveneens om de bovenbedoelde commissies in te lichten, maar verder dient men toch niet te gaan. Aangedrongen werd daarom op zoo spoedig mogelijke intrekking van bovenvermelde circulaire.

Tevens werd herinnerd aan de vraag, door wijlen den heer DE JONGE in de Eerste Kamer tot den toenmaligen Minister van Justitie gericht, hoe deze oordeelde over het doen vervallen van aantekeningen in het strafregister na een zekere periode van goed gedrag, in den geest der Duitsche wetgeving op dit gebied. De Minister zegde toen toe, over deze zaak overleg te zullen plegen met zijn ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken en Landbouw. Kan de Minister het resultaat van dat overleg mededeelen?

Aan den anderen kant schijnt, naar men opmerkte, aanvulling der strafregisters gewenscht, opdat de gerechten over de persoonlijkheid van reeds vroeger gestrafte verdachten betere voorlichting bekomen. Met het oog hierop ware in het strafregister aan te teekenen, in welke dossiers zich bevinden geneeskundige rapporten of rapporten van reclasseeringslichamen betreffende den verdachte; voorts ware naast de veroordeelingen o.m. melding te maken van de ontslagen van rechtsvervolgning, die gegrond waren op ontoerekenbaarheid, de ter beschikking der Regeering stelling, de voorwaardelijke ter beschikkingstelling en het bevel tot teruggave aan ouders of voogd.

De leden hier aan het woord zouden het op prijs stellen van het oordeel van den Minister omtrent deze aangelegenheid kennis te nemen.

Voorwaardelijke invrijheidstelling.

De wenschelijkheid werd betoogd, voorwaardelijk ontslag van tuchtscholieren mogelijk te maken op denzelfden voet als zulks ten aanzien van tot gevangenisstraf veroordeelden krachtens de artt. 15 e.v. Wetboek van Strafrecht mogelijk is. Er schijnt geen voldoende grond, jeugdige delinquenten in dit opzicht bij ouderen te doen achterstaan.

Heimelijke inschepping.

Gevraagd werd, of de Minister bereid is spoedig gevolg te geven aan den aandrang van de zijde der scheepvaart om een strafbepaling te ontwerpen op het zich heimelijk inschepen. De overlast en geldelijke schade, welke dit euvel aan onze scheepvaartondernemingen berokkent, zijn zeer aanzienlijk en andere landen zijn ons voorgegaan met het strafbaar stellen daarvan. Reeds in 1923 heeft de Nederlandsche Reedersvereniging op het treffen van een wettelijke voorziening aangedrongen en een voorstel gedaan omtrent de redactie van een desbetreffend artikel, ter invoeging in het Wetboek van Strafrecht. Sedert dien werd die aandrang eenige malen herhaald, onder opgaaf van den omvang van het euvel, doch het is niet gebleken, dat de Regeering iets in dezen heeft gedaan.

Dierenbescherming.

Eenige leden wenschten de invoering van een algeheel verbod om trekhonden te gebruiken, althans om te zitten op een kar, die door een trekhond wordt voortbewogen.

Anderzijds echter werd tegen overdrijving op dit gebied gewaarschuwd. Er zijn ook sterke trekhonden, die door arme menschen in hun broodwinning niet gemist kunnen worden. Men passe de strafbepaling tegen dierenmishandeling (art. 254 Wetboek van Strafrecht) streng toe, maar ontneme niemand buiten redelijke grenzen zijn broodwinning.

Bepleit werd de vervanging in genoemd artikel van het vereischte van opzet door dat van schuld.

Kosten van het Hoog Militair Gerechtshof en van de Krijgsraden.

Sommige leden drongen aan op afschaffing van de militaire rechtspraak binnen het Rijk in Europa in tijd van vrede. Zij vonden geen enkele reden, waarom de militair in tijd van vrede niet op dezelfde wijze zou kunnen worden berecht als de burger en hem niet ook dezelfde waarborgen van een goede berechting, als waarvan de burger gebruik kan maken, zouden moeten worden verleend.

Andere leden stelden daarentegen de vraag, of de indiening van een wetsontwerp tot vaststelling van een nieuw Wetboek van Militaire Rechtspleging spoedig kan worden verwacht.

Art. 19. Opgemerkt werd, dat de president van den Zeekrijgsraad niet genoeg arbeid heeft voor een volledige functie. Zouden de thans door hem verrichte werkzaamheden niet aan den kantonrechter te den Helder kunnen worden opgedragen?

Reclasseering.

Verscheidene leden drongen wederom met klem aan op de volledigmaking van de reclasseeringsorganisatie voor volwassenen en kinderen in het geheele land, en het uitwerken daarvan volgens een

duidelijk stelsel. Dit is dringend noodzakelijk, eensdeels in het belang van een goede strafrechtspleging, welke, met name door de uitvoering van de voorwaardelijke veroordeeling, in toenemende mate op den uitbouw van het instituut der reclasseering is gebaseerd en door meerdere voorlichting omtrent beklaagden bevorderd zou worden; anderdeels om een einde te maken aan de rechtsongelijkheid, welke thans voor de beklaagden bestaat, doordat in sommige arrondissementen wel, in tal van andere daarentegen geen reclasseeringsambtenaren en ambtenaren voor de kindervetten aanwezig zijn. Het tot dusver gevolgde systeem: uitvoering door particulieren, toezicht door den Staat, kwam aan sommige van deze leden niet zonder gevaar voor, omdat het groote publieke belang, bij de reclasseering betrokken, daarbij op den achtergrond kan geraken. In ieder geval heeft dit stelsel alleen zin, indien men aan de particuliere instellingen dan ook de middelen geeft om voldoende ambtenaren aan te stellen. Daaraan ontbreekt tegenwoordig bijna alles. Men verzocht den Minister met welomlijnde plannen ten deze te komen. Bezuiniging op dit gebied beteekent ook meer recidive, zoodat de „besparing” den Staat maar al te duur komt te staan.

Andere leden achtten het thans gevolgde stelsel, wat de verdeling van de taak tusschen den Staat en de particuliere reclasseeringsinstellingen betreft, het eenig juiste, doch drongen ook hunnerzijds met klem op behoorlijke subsidieering van deze instellingen aan, opdat zij tot benoeming van meer ambtenaren kunnen overgaan. Alleen dan zal met vrucht kunnen worden voortgebouwd op de laatste van den vorigen Minister te dezer zake uitgegane circulaire, volgens welke rapporteering en toezicht op voorwaardelijk veroordeelden proefsgewijze aan de particuliere reclasseeringsinstellingen zou worden overgelaten, terwijl de Rijksambtenaren der Reclasseering eerder een inspecteerende functie zouden krijgen. De leden hier aan het woord meenden, dat bij dezen opzet de kosten van het vervolledigen der reclasseeringsorganisatie niet buitensporig hoog behoeven te zijn. Er zou in sommige streken één ambtenaar voor meer dan één arrondissement kunnen zijn. Bovendien werd opgemerkt, dat in een tweetal opengevallen plaatsen nog steeds niet was voorzien en dat door ruimere toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling en de onder-toezichtstelling vanzelf bezuinigd zou worden. Verwezen werd daarbij naar de beschouwingen van Mr. N. MULLER in het *Maandblad voor Berechting en Reclasseering* van September 1925. Met klem verzochten deze leden nog op deze begrooting meer geld voor dit doel beschikbaar te stellen.

Sommige leden spraken de vrees uit, dat door godsdienstige reclasseeringsinstellingen een te nauw verband gelegd werd tusschen reclasseering en vatbaarheid voor godsdienstige bekeering, hetgeen enerzijds huichelarij, anderzijds eenzijdige bevoordeeling in de hand zou werken. Gevraagd werd, of de Regeering de overtuiging heeft, dat altijd diegenen gereclasseerd worden, die er inderdaad voor in

aanmerking komen, zonder religieuze bevoorrechting of voorspraak van invloedrijke raadslieden.

Van verschillende zijden werd met nadruk opgekomen tegen het bedenkelijke voorschrift, opgenomen in de algemeene voorwaarden voor dienstneming bij het Ned.-Indische leger, dat personen, die ter beschikking van de Regeering zijn of geweest zijn (Regeeringspupillen), niet worden aangenomen voor dienstneming bij het Indisch leger. Hier werd, meende men, door het eene Departement afgebroken, wat door het andere Departement met zorg was opgebouwd. Gevraagd werd bovendien, waarom in het bedoelde voorschrift, volgens den daarvan in het dagblad *Het Handelsblad* van 25 Augustus l.l. gegeven tekst, wel sprake is van Regeeringspupillen, doch b.v. niet van tuchtscholieren, en wat de beteekenis is van de toevoeging „enz.” achter een daarin voorkomende opsomming van misdrijven, welke aanstelling bij het Indische leger uitsluiten. Men verzocht den Minister de intrekking van dit voorschrift te willen bevorderen.

Gevraagd werd voorts of het juist is, dat ook voor dienstneming bij het leger hier te lande naar de geldende voorschriften de opgave noodig is van alle vonnissen, die de betrokkene te zijnen laste heeft, terwijl voor dienstneming bij de zeemacht bovendien verlangd wordt vermelding van de tegen den betrokkene opgemaakte processen-verbaal wegens misdrijven en overtredingen. Zoo ja, dan hoopte men, dat de Minister ook op intrekking van die voorschriften zou aandringen, welke intrekking men in het algemeen noodzakelijk achtte ten aanzien van al die voorschriften, volgens welke de Staat een bepaalden werkkring bij voorbaat afsluit voor personen, die een strafrechtelijke veroordeeling te hunnen laste hebben, zonder dat de gelegenheid wordt gelaten tot beoordeeling van ieder geval op zich zelf.

Georganiseerd overleg bij de Zeemacht. — Verbod tot aansluiting aan vakorganisaties aan boord van Hr. Ms. Schorpioen.

Het voorloopig verslag over Hoofdstuk VI der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1926 (Marine) bevat, ten opzichte van onderwerpen, liggende op het terrein waarop wij, in dit tijdschrift, voornamelijk onze belangstelling concentreeren, weinig belangrijks. Wij vermelden alleen de volgende opmerkingen omtrent de bovenstaande punten:

Opgemerkt werd, dat de nieuwe regeling van het georganiseerd overleg voor het personeel der zeemacht niet schijnt te voldoen aan de redelijke eischen, die aan zoodanig overleg gesteld mogen worden. Dit werd toegeschreven aan het feit, dat de organisaties van het personeel in de aanwijzing van haar vertegenwoordigers in de commissie sterk zijn gebonden. In de eerste plaats toch kunnen als vertegenwoordigers, zoomede als hun plaatsvervangers, uitsluitend

actief dienende militairen worden aangewezen; voorts is de Minister van Marine bevoegd bepaalde personen als vertegenwoordigers te weren. Ook de bepaling, dat initiatief-voorstellen eerst dan in behandeling kunnen worden genomen, indien de Minister daartoe zijn machtiging heeft gegeven, vormt een door niets gerechtvaardigde beperking van het arbeidsveld der commissie. Het gevolg van een en ander is, dat het vertrouwen van het personeel in het georganiseerd overleg ontbreekt. Twee der grootste organisaties van het personeel nemen dan ook aan dat overleg geen deel; de eene omdat zij den vorm van het overleg onjuist acht, de andere omdat de door haar aangewezen vertegenwoordigers door den Minister zijn gewraakt. De leden hier aan het woord stelden de vraag, of de nieuwe bepalingen opgenomen zijn op grond van de houding van bepaalde leden in de vergaderingen der sedert ontbonden commissiën van georganiseerd overleg en of er bezwaar tegen bestaat het georganiseerd overleg op denzelfden grondslag in te richten, als dit voor de burgerlijke ambtenaren bestaat.

Voorts werd gevraagd, of het juist is, dat de afgetreden Minister van Marine, zonder dat zich daartoe eenige aanleiding had voorgedaan, aan het Comité tot behartiging van de algemeene belangen van het marinepersoneel beneden den rang van officier (C. A. M. B. O.) heeft bericht, dat elk contact tusschen het Departement en dit Comité verbroken zal blijven, ongeacht of het contact met den Bond van Korporaals der Koninklijke Marine en den Bond voor Minder Marine-personeel, welke beide gezamenlijk met den Bond van Marine-Onderofficieren in genoemd Comité zitting hebben, te eeniger tijd mocht worden hersteld. Men zou gaarne vernemen, welk standpunt de tegenwoordige bewindsman te dezer zake inneemt.

Gevraagd werd, waarom de jongelieden, verbonden aan de opleiding te Gorinchem, zich nog steeds niet mogen aansluiten bij een organisatie.

* *
* *

De Memorie van Antwoord luidt hieromtrent:

De ondergeteekende kan niet de meening deelen, dat de door zijn ambtsvoorganger ontworpen nieuwe regeling van het georganiseerd overleg voor het personeel der zeemacht niet zou voldoen aan de redelijke eischen, die aan zoodanig overleg mogen worden gesteld. De daarvoor aangevoerde redenen zijn z. i. niet klemmend. Dat in de commissie voor georganiseerd overleg voor het personeel der zeemacht als leden en plaatsvervangende leden alleen actief dienende militairen kunnen worden aangewezen, is, waar het hier gaat om de belangen van hen, die in actieven dienst zijn, zeer wel te verklaren; maar bovendien wordt hierbij niet vermeld, dat door de organisaties, naast de leden, ook bijzitters kunnen worden aangewezen, welke personen oud-militair mogen zijn en op gelijken voet als de leden

aan de beraadslagingen kunnen deelnemen. De bevoegdheid van den Minister van Marine om bepaalde personen als vertegenwoordiger te weren, bleek destijds noodig, toen het contact van den Minister met de hoofdbesturen van eenige organisaties was verbroken.

Het georganiseerd overleg in zijn tegenwoordigen vorm is toch een samenspreken van vertegenwoordigers der organisaties met de Regeeringsgemachtigden en tot zoodanige bespreking kunnen niet worden toegelaten personen, die niet het vertrouwen van de Regeering bezitten. Wat betreft de behandeling van initiatiefvoorstellen, zij in de eerste plaats opgemerkt, dat de voorstellen moeten worden getoetst aan den algemeenen eisch, in het Koninklijk besluit gesteld, dat zij aangelegenheden betreffen van algemeen belang voor den rechtstoestand van het personeel. Ook is de bepaling noodig om te voorkomen, dat een voorstel in behandeling zou moeten worden genomen, terwijl reeds een regeling, als in het voorstel gevraagd, in voorbereiding is. Bij de Centrale commissie voor georganiseerd overleg voor de burgerlijke ambtenaren worden initiatiefvoorstellen ook niet zonder meer in behandeling genomen, maar wordt door de Regeering beslist, of het voorstel voor behandeling vatbaar is.

Met de hoofdbesturen van de twee organisaties, die niet aan het overleg deelnemen, is het contact nog steeds verbroken. Wanneer zij tot het overleg wenschen te worden toegelaten, zullen zij moeten beginnen zich te onderwerpen aan de bepalingen, welke daarvoor zijn gesteld. Deze bepalingen zijn in den tegenwoordigen vorm niet tot stand gekomen op grond van de houding van bepaalde leden in de vergaderingen der sedert ontbonden Commissie voor georganiseerd overleg. Met uitzondering van de bevoegdheid tot wraking van bepaalde personen als lid of bijzitter, welke bevoegdheid ondergeteekende wenscht te handhaven, is de regeling van het militaire personeel practisch dezelfde als voor de burgerlijke ambtenaren.

Toen ondergeteekende's ambtsvoorganger besloot het verbroken contact met het hoofdbestuur van den Bond van Marine-onderofficieren te herstellen, achtte hij het tijdstip aangebroken om onder de aandacht van dat bestuur te brengen, dat hij voortaan alleen met de besturen van de bonden aanraking wenschte te hebben en niet meer met het Comité tot behartiging van de algemeene belangen van het marinepersoneel beneden den rang van officier (C.A.M.B.O.). Het C.A.M.B.O. is een comité, dat de bonden van onderofficieren, korporals en manschappen omvat. Waar deze bonden zelfstandige lichamen zijn en hunne besturen, bij het bestaan van normale verhoudingen, ieder voor zich, de belangen van het personeel bij de Overheid kunnen behartigen, werd inschakeling van het comité overbodig en ongewenscht geoordeeld. De ondergeteekende acht dit standpunt zeer logisch en vindt geen aanleiding om in de beslissing van zijn ambtsvoorganger in deze wijziging te brengen.

Ondergeteekende's ambtsvoorganger achtte het destijds principieel onjuist om de jeugdige schepelingen in eerste opleiding te Gorin-

chem gelegenheid te geven zich aan te sluiten bij eenigen bond van marinepersoneel en wel op grond van de overweging, dat deze jongelieden in een hun geheel vreemde omgeving aan allerlei invloeden bloot staan, van de marinetoestanden niets afweten en de consequenties van hun toetreden tot eenige organisatie niet kunnen overzien. Met deze overwegingen kan de ondergeteekende zich in algemeenen zin vereenigen.

Bevordering. — Rechtspositie van de onderofficieren. — Georganiseerd overleg. — Vervroegd ontslag. — Militaire pensioenwetgeving. — Dienstweigeringswet. — Legercommissie. — Aanvulling van het Reglement betreffende de krijgstuicht.

Uit het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer aangaande Hoofdstuk VIII (Oorlog) der Staatsbegroting over 1926 nemen wij het volgende over:

Bevordering.

Gewezen werd op de zeer langzame bevordering zoowel in de officiers- als in de onderofficiersrangen en op het tekort aan kader in bepaalde rangen voor de oorlogsorganisatie.

Gevraagd werd in verband hiermede, waarom niet voor het geheele onderofficierskorps de bevordering na voldoende examen, geregeld kan worden als voor de schrijvers.

Met voldoening had men ontwaard, dat men in den laatsten tijd minder dan vroeger terugschrikt voor het verleenen van den naast-hoogeren rang aan eerste-luitenanten en aan kapiteins en ritmeesters, die abnormaal lang op bevordering moeten wachten. Kan — vroeg men — voor de onderofficieren niet een gelijksoortige regeling worden getroffen?

Gevraagd werd, of het juist is, dat de Minister voornemens is, voor officieren en onderofficieren een periodieke opklimming in rang in te voeren. Tegen een dergelijke bevordering zouden sommige leden ernstig bezwaar hebben. Deze leden meenden, dat bevordering alleen mogelijk moet zijn, indien er inderdaad plaats is voor de vervulling van de nieuwe functie. Zij vreesden, dat de beteekenis en de waarde van een hooger rang zouden verloren gaan, indien deze zou kunnen worden verkregen alleen op grond van een zeker aantal dienstjaren.

Rechtspositie van de onderofficieren.

Wederom werd aangedrongen op regeling van de rechtspositie der onderofficieren. Met belangstelling zag men de mededeeling van 's Ministers denkbeelden over deze quaestie tegemoet. Het kwam den

leden, hier aan het woord, zeer wel mogelijk voor, de Bevorderingswet voor de Landmacht zóó te wijzigen, dat zij ook voor onder-officieren kan dienen.

Georganiseerd Overleg.

Bij herhaling werd aangedrongen op het inruimen van een plaats aan militairen in de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken.

Vervroegd ontslag.

Gevraagd werd, hoe de Minister denkt over het opnieuw openen van de gelegenheid om het leger met vervroegd ontslag te verlaten, onder toekenning van pensioen ingevolge het vijfde lid van artikel 2 der Pensioenwet voor de landmacht, onder voorwaarde, dat de belanghebbende zich bij de reserve verbindt.

Militaire pensioenwetgeving.

Er werd op gewezen, dat, terwijl de burgerlijke ambtenaren zich door het bepalen van een hoogere premie het behoud van hun vroegeren pensioensgrondslag en daarmee het uitzicht op een hooger pensioen kunnen verzekeren, in de militaire pensioenwetten een bepaling van soortgelijken aard ontbreekt. Men kwam tegen deze achterstelling van de militairen bij de burgerlijke ambtenaren op en stelde in verband daarmee de vraag, of de Minister bereid is door indiening van de noodige wijzigingsontwerpen de verdwijning van deze ongelijkheid te bevorderen.

Enkele leden hadden vernomen, dat de Minister het voornemen heeft door verlaging van de salarissen der hulpschrijvers ten Departemente te bereiken de praktische toepassing van een regel, die door den pensioenwetgever met opzet niet is gesteld, n.l. deze, dat een herplaatst ambtenaar, voorzoover hij wachtgeld vervangend pensioen geniet, aan inkomsten in totaal niet meer mag genieten dan hij in actieven dienst zou hebben genoten in den rang en met de ancienniteit, welke hij bezat bij zijn ontslag. Mocht dit inderdaad het geval zijn, dan meenden deze leden bij voorbaat tegen dezen maatregel te moeten protesteeren.

Gevraagd werd, waaraan het is te wijten, dat pensioenen, die ruim anderhalf jaar geleden zijn toegekend krachtens de bepalingen van de wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, van welke pensioenen door den Minister van Oorlog ambtshalve herziening was toegezegd met toepassing van de bepalingen van de Pensioenwet voor het reservepersoneel der Landmacht, *Staatsblad* 1923, n°. 356, nog steeds niet zijn herzien.

Dienstweigeringswet.

Inlichtingen werden verzocht omtrent de praktijk van de Dienstweigeringswet. Met name zou men wenschen te vernemen, hoeveel

dienstplichtigen den dienst hebben geweigerd onder beroep op de bepalingen der wet en hoeveren van hen als dienstweigeraars in den zin der wet zijn aangewezen. Voorzover dezen leden bekend was, valt maar een zeer klein percentage van hen, die den dienst weigeren, onder de werking van de wet. In verband daarmee achtten zij verruiming van de bepalingen der wet gewenscht, opdat in den vervolge ook zij daaronder vallen, die, persoonlijke noodweer en politie-optreden billijkend, den oorlog onmenschelijk achten. Ook deze personen hebben gewetensbezwaren tegen vervulling van den militairen dienst. De wet erkent echter die bezwaren niet als zoodanig. De leden, hier aan het woord, vroegen, hoe de Minister denkt over een verruiming van de wet in dien zin, dat ook zij daaronder komen te vallen, die gewetensbezwaren hebben tegen den militairen dienst op grond van hun overtuiging, dat het krijgsbedrijf van zoodanigen aard is, dat het als middel tot welk doel ook zedelijk ontoelaatbaar is.

Gewezen werd op de eenzijdige samenstelling van de Commissie, bedoeld in artikel 2 der wet. In deze Commissie zoekt men thans zoowel het psychologisch als het paedagogisch element tevergeefs. Ook ontbreekt het, naar men meende, in de Commissie al te zeer aan personen, die voor ernstige weigeraars sympathie hebben en die toonen, deze jonge menschen te begrijpen. Uit verkregen inlichtingen had men den indruk gekregen, dat door de leden der Commissie niet steeds met de gewenschte tact en met de noodige waardeering van eerlijke gewetensuitingen van voor hen verschijnende jongelieden wordt te werk gegaan. Herhaaldelijk toch schijnt het voor te komen, dat de Commissie tracht de dienstweigeraars door spitsvondige redeneeringen schaakmat te zetten. Op wijziging in de samenstelling der Commissie meenden de hier aan het woord zijnde leden op grond van de opgedane ervaring te moeten aandringen.

Legercommissie.

Gevraagd werd, of naar 's Ministers oordeel de Legercommissie den laatsten tijd niet meermalen door het doen van nieuwe voorstellen aan den Minister haar bevoegdheid is te buiten gegaan. De leden, hier aan het woord, gaven als hun meening te kennen, dat de Commissie zich behoort te blijven beperken tot haar taak, welke is na te gaan, of de voor het leger uitgegeven gelden doelmatig worden besteed.

Andere leden wezen er daartegenover op, dat reeds bij Koninklijk Besluit van 7 April 1921, n°. 43, de aan de Legercommissie aanvankelijk verstrekte opdracht is verruimd in dien zin, dat haar de bevoegdheid werd verleend, van haar gevoelen te doen blijken omtrent wijzigingen, die naar haar meening behooren te worden aangebracht in de bestaande wetten of in wetsontwerpen, welke bij de Volksvertegenwoordiging aanhangig zijn gemaakt.

Aanvulling van het Reglement op de krijgstuicht.

Gevraagd werd, of de Minister de rapporten van de legerpredi-

kanten en aalmoezeniers ontvangen heeft in zake de invoeging van een paragraaf over den godsdienst in het Reglement op de krijgstuicht. Indien dit het geval mocht zijn, zou men het zeer op prijs stellen, inzage van deze rapporten te mogen ontvangen.

Voorwaardelijke veroordeeling van militairen. — Erratum.

In aflevering 1 en 2 van dezen jaargang publiceerden wij een opstel van den Heer C. J. G. L. van den Berg van Saporoea over de voorwaardelijke veroordeeling van militaire justitiabelen. Wij brengen hierbij het verzoek van den schrijver aan onze lezers over om, waar hem achteraf is gebleken dat de wijzigingswet van 24 November 1922 (Stbl. n°. 612), ¹⁾ speciaal betrekking hebbende op **voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering en voorwaardelijke plaatsing in een tucht school**, aan zijn aandacht is ontsnapt, de volgende wijzigingen in den tekst alsnog te willen aanbrengen.

1. Op bladz. 94 op den 9den regel van boven vervalt de punt en wordt achter het woord „aangenomen” toegevoegd: „en dat, waar de resultaten gunstig bleken, op den ingeslagen weg werd voortgegaan en bij de wet van 24 November 1922 (Stbl. n°. 612) ook de mogelijkheid van voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering en van voorwaardelijke veroordeeling tot tucht school werd geopend”.

De 10de regel van boven, luidende: „Daarbij viel slechts te betreuren, dat door de slotbepaling der wet” wordt vervangen door: „Te betreuren was het, dat door de slotbepaling der wet van 12 Juni 1915”.

2. Op bladz. 98 na artikel 14k W. v. S. en vóór de **Artikelen uit het W. M. S.** wordt ingevoegd: „Art. 39bis a. en 39 octies. Men zie hiervoor M. R. T. Deel XVIII, bladz. 176”.

3. Op bladz. 105 tusschen den 10den en 11den regel v.o. wordt ingevoegd: „5e Tucht school, waarbij worde opgemerkt dat ook de maatregel van terbeschikkingstelling van de Regeering voorwaardelijk kan worden toegepast”.

De laatste regel v.o. wordt gelezen: „Alhoewel zulks niet in de wet stond, werd vroeger aangenomen dat de voorwaardelijke veroordeeling alleen voor volwassenen gold”.

In regel 3 van noot 1 op deze bladzijde wordt het woord „beide” vervangen door „drie”, terwijl het op dien regel tusschen haakjes geplaatste wordt gelezen: „die van 12 Juni 1915, van 20 April 1918 en van 24 November 1922”.

Achter de woorden „Art. 14a”, op deze bladzijde in margine gedrukt, wordt ingelascht: „, 39bis a. en 39 octies”.

1) Zie M. R. T. Dl. XVIII, bladz. 176.

4. Op bladz. 106 wordt de eerste regel vervangen door: „Zulks werd afgeleid uit de artikelen 9, 12, 38, 39 en”.

Op den 2den regel van boven wordt het woord „blijkt” vervangen door „bleek ook toen al”.

Op den 5den regel van boven wordt het woord „is” vervangen door: „was”.

Op den 8sten regel van boven worden achter het woord „opleggen.” twee nieuwe zinnen toegevoegd, luidende: „Boven en behalve de hier bedoelde mogelijkheid van voorwaardelijke veroordeeling van minderjarigen tot gevangenisstraf, detentie en geldboete, bestaat, sinds de wet van 24 November 1922 (Stbl. n°. 612), ten aanzien van deze categorie, ook de voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering en de voorwaardelijke veroordeeling tot tuchtchool. Terwille van de beknoptheid kan ik hier slechts verwijzen naar de artikelen 39*bis a.* en 39 *octies* W. v. S., terwijl ook, zonder in verdere beschouwingen te treden, daaruit alleen het belangrijkste zal worden aangestipt op die plaatsen, waar dit wenschelijk is”.

5. Op bladz. 108 wordt tusschen den 7den en 8sten regel v.o. de volgende nieuwe alinea ingelascht: „Dit geldt echter alleen voor volwassen militairen en voor minderjarige ouder dan 16 jaar, te wier aanzien het bepaalde in art. 39 *septies*, laatste lid W. v. S. toepassing vindt, want, aangezien art. 15 W. M. S. speciaal verwijst naar art. 14*a* en tot op heden nog niet toepasselijk werd verklaard in de gevallen van art. 39*bis a.* en 39 *octies* W. v. S., kan deze militaire algemeene voorwaarde dus niet worden opgelegd aan jeugdige militaire justitiabelen, die voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering worden gesteld, of voorwaardelijk veroordeeld worden tot plaatsing in een tuchtchool.”

6. Op bladz. 112 op den 20sten regel van boven de letter *d* te vervangen door *c* en tusschen regel 22 en 23 van boven in te lassen: „*d.* Tuchtchool en eveneens bij voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering, waarbij al dadelijk worde opgemerkt, dat, indien de rechter bij deze straf of maatregel bijzondere voorwaarden oplegt, hij ook steeds opdracht tot het verleenen van bijstand *moet* geven”.

Tusschen de woorden: „**Art. 14*c.*”** en „**en**”, op deze bladzijde in margine gedrukt, wordt ingelascht: „**39*bis a.*, 2e lid onder 1°., en 39 *octies* W. v. S.**”.

7.. Op bladz. 122, 10den regel van boven vervalt de punt achter het woord „is” en wordt achter dat woord toegevoegd: „(men zie voor de uitzondering op het beginsel der persoonlijke beteekening de opmerkingen bij art. 14*e*, bladz. 131).”

8. Op bladz. 123, 5den regel v.o. wordt tusschen de woorden „kan” en „aan” ingelascht: „(c.q. *moet*, Zie art. 39*bis a.*, 2e lid onder 1°, en 39 *octies* W. v. S.)”.

Achter de woorden: „**Art. 14*d.*”** op deze bladzijde in margine gedrukt, wordt de punt vervangen door een komma en daarachter toegevoegd „**39*bis a.*, 2e lid onder 1°., en 39 *octies* W. v. S.)”.**

9. Op bladz. 131 wordt op den 14den regel van boven, tusschen de woorden: „Krijgsraad” en „in”, ingelascht: „—ten aanzien van volwassenen —”.

Op den 18den regel van boven op deze bladzijde wordt de punt achter het woord „beteekend” vervangen door een komma en daarachter toegevoegd: „behalve indien het vonnis inhoudt voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering of voorwaardelijke veroordeeling tot tuchtschool en de veroordeelde of de ter beschikking gestelde bij zijn ouders of voogd inwoont en den leeftijd van 16 jaren nog niet heeft bereikt (Zie art. 39*bis a.*, 2e lid onder 2°.), in welk geval de beteekening — overeenkomstig art. 61, laatste lid, van het Wetboek van Strafvordering — aan de ouders of den voogd geschiedt.”

Op den 19den regel van boven wordt het woord „Dit” vervangen door: „De beteekening van deze kennisgeving”.

Achter de woorden „Art. 14*e*”, op deze bladzijde in margine gedrukt, wordt de punt vervangen door een komma en daarachter toegevoegd: „39*bis a.*, 2e lid, onder 2°. en 39*octies W. v. S.*”.

10. In het naast bladz. 131 voorkomend Schematisch Overzicht vervallen op den 2den en 3den regel van boven de woorden: „De desbetreffende bepalingen gelden alleen voor volwassenen (18 jaar en ouder). Voorwaardelijke veroordeeling is echter mogelijk bij strafschuldige minderjarigen van 16—18 jaar, doch alleen bij het opleggen van gevangenisstraf, militaire detentie of geldboete.”

Op den 2den regel van boven van bedoeld Overzicht vervalt het nootteken en de punt en wordt achter het woord „beklaagde” toegevoegd: „ouder dan 18 jaar of van een militair beklaagde, tusschen 16 en 18 jaren oud, te wiens aanzien het bepaalde in art. 39*septies*, laatste lid W. v. S. toepassing vindt. ¹⁾”

11. Op bladz. 139 wordt op den 10den regel v.o., achter het woord „persoon”, het teeken „¹⁾” gesteld en aan den voet dezer bladzijde de volgende noot geplaatst: „¹⁾ Men zie voor de uitzondering op het beginsel der persoonlijke beteekening de opmerkingen bij art. 14*e*, bladz. 131.”

12. Op bladz. 145 wordt op den 12den regel v.o., achter het woord „voorwaarden” het teeken „¹⁾” gesteld en aan den voet dezer bladzijde de volgende noot geplaatst: „¹⁾ Is de voorwaardelijk tot tuchtschool veroordeelde of de voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering gestelde jonger dan 16 jaren, dan moet dit verzoek worden gedaan door dengene, die de ouderlijke macht uitoefent of door den voogd (zie art. 39*bis a.*, 2de lid, onder 3°. en art. 39*octies W. v. S.*)”

In het op deze bladzijde in margine geplaatste, vervalt het woord „en”, wordt de punt achter 14*k* vervangen door een komma en daarachter toegevoegd: „39*bis a.*, 2de lid en 39*octies W. v. S.*”.

13. Op bladz. 146, op regel 22 van boven, wordt aan het slot der alinea toegevoegd: „Is de minderjarige jonger dan 16 jaren, dan heeft niet hij, doch degene die de ouderlijke macht uitoefent, of de

voogd, deze bevoegdheid (zie art. 39bis a., 2de lid onder 3°, en art. 39 octies W. v. S.)”.

Op regel 18 v.o. wordt aan het slot der alinea toegevoegd: „Betreft het een voorwaardelijk tot tuchtschool veroordeelde of een voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering gestelde, dan worden ook de ouders of voogd van den minderjarige opgeroepen (art. 39bis a., 2de lid onder 4°, en art. 39 octies W. v. S.)”.

14. Op bladz. 147: achter 14h, in margine gedrukt, toevoegen: „, 39bis a. W. v. S.”.

15. Op bladz. 148 wordt na de eerste alinea, een nieuwe alinea toegevoegd luidende:

t. 39bis a.,
lid onder
W. v. S. Opgemerkt moge nog worden, dat de bepalingen, geldende met betrekking tot de tenuitvoerlegging op grond van het niet naleven van eene bijzondere voorwaarde, bij tenuitvoerlegging op grond dat de voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering gestelde persoon, onvoorwaardelijk opvoeding van Regeeringswege behoeft, overeenkomstige toepassing erlangen”.

Inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

Het Staatsblad no. 465 bevat een Kon. besluit van 4 December, betreffende het tijdstip van inwerkingtreding van: 1°. de Invoeringswet Strafvordering; 2°. het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

Daarbij is bepaald:

De bij de wet van 29 Juni 1925 (Stbl. n°. 308) vastgestelde Invoeringswet Strafvordering treedt in werking met ingang van 1 Januari 1926.

Het nieuwe Wetboek van Strafvordering treedt, met uitzondering van de artikelen 48 (beloening van den bijstand van toegevoegde raadsliden en vergoeding van door hen noodzakelijk gemaakte onkosten), 49 (berekening van het bedrag van beloening of vergoeding) en 275 (luidende: behalve de rechters en den griffier neemt aan de tafel der rechtbank niemand plaats) van dat Wetboek, in werking met ingang van 1 Januari 1926.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De criminaliteit der militairen in 1923.

door

Dr. G. L. SUERMONDT,

Chef van de afdeling voor gerechtelijke enz. statistiek bij het
Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.

Ieder jaar valt aan de Justitieele en Crimineele Statistiek een uitvoerige bespreking in dit Tijdschrift ten deel, waarbij de gedeelten betreffende de militairen meer in finesses worden behandeld. De belangstelling voor dezen statistischen arbeid, welke hieruit mag afgeleid worden, wordt van de zijde van het Centraal Bureau voor de Statistiek, alwaar de bewerking en samenstelling van genoemde statistieken plaats vindt, steeds hoogelijk gewaardeerd. Weliswaar mag de statistiek, na in vroeger jaren meermalen tot doelwit van scherpe aanvallen gekozen te zijn, zich thans in een groeiende appreciatie verheugen, maar de erkenning van haar waarde is toch nog niet zoo algemeen, dat betoonde interesse als iets vanzelfsprekends wordt gevoeld.

Ten gevolge van de algemeene bezuiniging kon echter voor de publicatie der gerechtelijke statistieken over 1923 geen geld worden beschikbaar gesteld. Aangemoedigd door de houding, welke de Redactie van dit Tijdschrift steeds ten opzichte van deze statistieken heeft aangenomen, heb ik, nu de mogelijkheid ontbrak om de resultaten der werkzaamheden in een eigen uitgave van het Centraal Bureau in druk te doen verschijnen, het plan opgevat om hieronder een en ander daaruit mede te deelen. Ik zal mij hoofdzakelijk bepalen tot de militaire strafrechtspraak, waar deze toch wel voor de lezers van dit Tijdschrift in de eerste plaats van belang geacht kan worden; zij, die meer willen weten, vinden in het W. v. h. R. No. 11378 een beknopt overzicht van de voornaamste cijfers uit de Justitieele Statistiek over 1923, terwijl in de vierde aflevering van het Tijdschrift voor Strafrecht van dit jaar een opstel van mijn hand zal verschijnen, waarin met betrekking tot het jaar 1923 de stand en de beweging der criminaliteit hier te lande, voor zoover deze binnen het domein der rechtspraak van den gewonen strafrechter valt, in groote trekken geschetst is.

Het eerst zou ik nu de aandacht willen vragen voor de gegevens, ontleend aan de Crimineele Statistiek nopens de militaire misdadigheid.

Alvorens echter daartoe over te gaan, lijkt het mij toch gewenscht den lezers eenige algemeene cijfers aangaande de door de arrondis-

sements-rechtbanken en kantongerechten berechte criminaliteit te dezer plaatse niet te onthouden. In 1923 is het totaal aantal onherroepelijke veroordeelingen wegens rechtbankzaken toegenomen van 19901 in 1922 tot 20902 in 1923. Het aantal gevallen van onherroepelijke schuldigverklaring wegens kantongerechttaken is weliswaar gedaald van 242872 in 1922 tot 199959 in 1923, maar het aantal malen, dat vervolging is voorkomen ex art. 74 Wetb. van Strafrecht is vermeerderd van 9535 in 1922 tot 33464 in 1923. Voor het overige kan ik korthedshalve volstaan met de woorden aan te halen, waarin ik aan het eind van genoemd opstel in het Tijdschrift voor Strafrecht mijn beschouwingen heb samengevat ¹⁾:

„Op zich zelf zou aan de stijging der rechtbankcriminaliteit in 1923, welke men uit een toeneming der onherroepelijke veroordeelingen met een duizendtal mag afleiden, geen groote waarde gehecht behoeven te worden, ware het niet, dat juist de onder verzwarende omstandigheden of op meer geraffineerde wijze gepleegde economische delicten, alsmede de op ernstige verruwing of zedelijk verval wijzende agressieve en sexueele misdrijven, tot die vermeerdering in niet onbelangrijke mate hadden bijgedragen. Intusschen moet ook bij een beoordeeling van de *zwaarte* der misdadigheid rekening gehouden worden met het feit, dat ruim een derde van het aantal der veroordeelingen in 1923 door den politierechter is uitgesproken, wiens competentie beperkt is tot de lichte strafzaken, al weet men door het ontbreken van de mogelijkheid tot vergelijking met voorafgaande jaren niet, welke beteekenis aan dit verschijnsel voor de *ontwikkeling* der criminaliteit moet worden toegekend.

De totale geconstateerde kantongerechttscriminaliteit is weliswaar gedaald, maar lang niet zoo sterk als de berechte; dit hangt samen met de omstandigheid, dat de afneming van het aantal gevallen van schuldigverklaring grootendeels het gevolg is van het veelvuldig gebruik maken van de gelegenheid tot „afkoop”, waartoe een wetswijziging sedert 1 September 1922 in staat heeft gesteld in ruimer mate dan voordien het geval was.”

Wat nu de militaire criminaliteit betreft, is — onderstaande cijfers toonen zulks aan — het aantal veroordeelingen resp. veroordeelden wegens *commune delicten* toegenomen.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1919	2352	2237
1920	1127	1072
1921	252	246
1922	137	133
1923	199	195

¹⁾ De Redactie van het Tijdschrift voor Strafrecht was zoo welwillend mij daartoe verlof te geven.

Het aantal recidivisten onder de veroordeelden bedroeg in de genoemde jaren resp. 477, 261, 84, 31 en 51 of resp. 21.3, 24.3, 34.1, 23.3 en 26.2 pct. van het totaal der wegens overtreding van burgerlijke strafwetten veroordeelde individuen.

In zooverre behoeft men zich over deze stijging nog niet ongerust te maken, aangezien daarmede het peil van voor den oorlog niet overschreden wordt. Bovendien moet rekening gehouden worden met het feit, dat volgens opgave van het Departement van Oorlog de gemiddelde sterkte van de in werkelijken dienst zijnde militairen van 20821 in 1922 verhoogd is tot 21704 man in 1923, in welke aantallen niet zijn medegerekend resp. 1235 in 1909 verlofsofficieren, die slechts gedurende 2 à 3 weken in dienst zijn geweest. Een schaduwpunt is echter, dat *naar verhouding* de toeneming der legersterkte lang niet zoo groot is als die der criminaliteit.

Een nadere ontleding van de totale criminaliteit vindt men in onderstaand overzichtje.

Aard der strafbare feiten.	Totaal aantal individuen.				
	Jaar van veroordeeling.				
	1919	1920	1921	1922	1923
Misdrijven tegen het openbaar gezag (Titel VIII Swb.)	73	50	27	17	21
Misdrijven tegen de zeden (Titel XIV Swb.)	¹⁾ 22	16	¹⁾ 11	³⁾ 6	4
Misdrijven tegen lijf en leven (Titels XIX, XX, XXI Swb.)	³⁾ 127	79	42	⁴⁾ 30	39
Economische delicten (Titels XII, XXII t/m XXVI, XXX Swb.)	1489	742	143	61	118
Vernieling (Titel XXVII Swb.)	53	35	5	4	1
Artt 229 en 231 Swb.)	3	4	—	1	—
Artt. 278, 282 t/m 285 Swb.)	9	6	—	3	1

¹⁾ Hieronder 2 dierenmishandeling.

²⁾ Hieronder 1 dierenmishandeling.

³⁾ Hieronder 2 doodslag.

⁴⁾ Hieronder 1 doodslag.

De groep economische delicten is dus het meest toegenomen. Een vergelijking van de verschillende misdrijven, welke in deze categorie gerangschikt zijn, over de jaren 1922 en 1923 bracht aan het licht, dat het aantal individuen wegens eenvoudigen diefstal veroordeeld meer dan verdubbeld was (van 31 op 66) en dat voorts een vermeerdering was te constateeren voor gequalificeerden diefstal (van 4 op 18) en voor verduistering (van 12 op 18). Wat de groep misdrijven tegen lijf en leven betreft, bleek, dat in 1923 7 personen veroordeeld werden wegens opzettelijke deelneming aan een aanval of vechterij, welke iemands dood tengevolge had, terwijl in 1922 voor dit feit geen veroordeeling is uitgesproken. Een gelukkig verschijnsel mag geacht worden de daling der zedendelicten, waar over het algemeen

deze zoo schrikbarend zijn toegenomen; kwamen n.l. op rekening der door de gewone rechtbanken berechte sexueele criminaliteit in 1919 319 veroordeelingen, in 1920 liep dit cijfer op tot 638, in 1921 tot 672, in 1922 tot 673 en in 1923 tot 756.

Ook het aantal veroordeelingen resp. veroordeelden wegens *militaire misdrijven* is vermeerderd, zooals uit de volgende cijfers te leeren valt.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1919	3154	2860
1920	1683	1519
1921	784	709
1922	420	389
1923	504	477

Het verdient evenwel aanbeveling om, wanneer men de statistische uitkomsten van 1923 met vroeger jaren gaat vergelijken, de grootste voorzichtigheid te betrachten, aangezien op 1 Januari 1923 het nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht in werking is getreden, hetwelk o.a. ook ten aanzien van strafbare feiten, welke de oude wet onder denzelfden naam reeds kende, een afwijkende regeling bevat, bijv. desertie. Weliswaar was overeenkomstig de transitorechtelijke bepalingen van de Invoeringswet van 5 Juli 1921 (S. 841) nog met betrekking tot een groot aantal personen n.l. 246, de oude wet van toepassing, maar er zijn toch te veel delinquenten n.l. 231, geweest, die onder de nieuwe wet vielen, dan dat bij bedoelde vergelijking het gevaar voor verkeerde gevolgtrekkingen geheel uitgesloten zou zijn.

Van de bovengenoemde 246 personen werden er

- 13 veroordeeld wegens dienstweigering,
- 8 „ „ insubordinatie,
- 217 „ „ desertie,
- 3 „ „ diefstal in de chambrée enz.
- 5 „ „ andere misdrijven uit winstbejag.

Van de 231 personen, die onder de nieuwe wet berecht werden, zag(en) zich

- 1 veroordeeld wegens ongeoorloofde afwezigheid door schuld (art. 96),
- 34 „ „ ongeoorloofde afwezigheid door opzet (art. 97),
- 28 „ „ desertie (art. 98),
- 11 „ „ opzettelijke belediging van een meerdere (art. 108),

	1	veroordeeld wegens het tegen beter weten in een aantijging over een meerdere inbrengen (art. 113),
109	„	„ opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114),
5	„	„ opzettelijk een meerdere feitelijk met geweld bedreigen (art. 116),
15	„	„ feitelijke insubordinatie (art. 117),
1	„	„ als schildwacht zijn post eigendunkelijk verlaten (art. 129),
1	„	„ opruiing (art. 146),
2	„	„ door sein enz. de tucht onder de krijgsmacht ondermijnen (art. 147),
7	„	„ opzettelijk niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werk. dienst (art. 50, al. 1),
16	„	„ idem door schuld (art. 150, al. 3).

Een beeld van de militaire repressie verkrijgt men uit de hieronder en op de volgende bladzijde afgedrukte staatjes.

Straffen opgelegd aan de veroordeelden wegens *commune misdrijven*; 1919—1923.

r.	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.						
	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Hechtenis.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Degradatie.	Ontzetting van bepaalde rechten.	Vervallen verklaring van den militairen stand.	Ontzegging voor een bepaalde tijd van het recht om bij de gewapende macht te dienen.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.	Vernietiging of onbruikbaarmaking van voorwerpen.
19	—	1773	141	3	655	—	68	—	6	242	200	—	3
20	—	890	76	—	281	—	61	—	3	123	71	—	2
21	—	201	18	—	63	—	9	—	2	50	1	—	3
22	—	108	8	1	32	—	4	—	2	20	—	—	—
23	—	165	2	—	32	—	13	1	23*)	—	—	—	—

*) In dit aantal zijn begrepen 13 straffen van ontslag uit den militairen dienst met ontzetting het recht om bij de gewapende macht te dienen en 8 zoodanige straffen zonder ontzetting genoemd recht.

1919	kwamen	237	voorw. veroord. voor, waarvan 228 tot gevangenisstraf en 9 tot hechtenisstraf
1920	„	172	„ „ „ „ „ 166 „ „ „ 6 „ „
1921	„	44	„ „ „ „ „ 41 „ „ „ 3 „ „
1922	„	27	„ „ „ „ „ 25 „ „ „ 2 „ „
1923	„	35	„ „ „ „ „ 33 „ „ „ 2 „ „

Tot opmerkingen geven deze staatjes geen aanleiding; alleen zou ik de aandacht willen vestigen op de stijging van het aantal gevangenisstraffen en de daling van het aantal hechtenisstraffen, opgelegd wegens commune misdrijven, welke verschijnselen zich in nog sterker mate bij de militaire misdrijven voordoen.

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens *militaire misdrijven* 1919—1923.

Jaar.	Hoofdstraffen.							Bijkomende straffen.									
	Doodstraf.	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Cassatie.	Hechtenis.	Tucht school.	Geldboete.	Berisping.	Vervallen-verklaring van den militairen stand of van de betrekking van militair geëmployeerde.	Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gew. macht of als militair geëmployeerde te dienen.	Degradatie.	Vermindering in klasse.	Plaatsing in een klasse van militairen, aan een strengere krijgstucht onderworpen.	Ontzetting van bepaalde rechten.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Openbaarmaking der rechterlijke uitspraak.	Vernietiging of ontbreken.
1) 1919	—	—	1975	1	1375	2	18	—	2	397	50	—	7	—	1	—	—
2) 1920	—	—	1004	—	778	2	9	—	—	182	45	—	3	—	—	—	—
3) 1921	—	—	440	—	347	—	2	—	—	140	11	—	—	2	—	—	—
4) 1922	—	—	230	—	197	—	2	—	—	65	19	—	1	—	—	—	—
5) 1923	—	—	479	—	24	—	1	—	99*)	13	3	—	1	—	—	—	—

*) Dit aantal wordt gevormd door 18 straffen van ontslag uit den militairen dienst met ontzet van het recht om bij de gewapende macht te dienen en 81 zoodanige straffen zonder ontzet van genoemd recht.

- 1) In 1919 kwamen 187 voorw. veroord. voor, waarvan 120 tot gevangenisstraf en 67 tot hechtenisstraf.
 2) " 1920 " 180 " " " " " 107 " " " 72 " "
 en 1 tot geldboete
 3) In 1921 kwamen 52 voorw. " " " " 31 " " " 21 " "
 4) " 1922 " 53 " " " " " 17 " " " 36 " "
 5) " 1923 " 44 " " " " " 43 " " " 1 " "

Het is misschien niet overbodig er op te wijzen, dat wanneer iemand in den loop van het jaar veroordeeld is voor meer dan één misdrijf, hij bij de statistische bewerking wordt gerangschikt bij het misdrijf, waarop de zwaarste straf staat. Heeft een militair zich dus bijv. aan desertie schuldig gemaakt en aan eenvoudige belediging van een burger, dan wordt hij alleen bij de groep militaire delicten medegedeld. De verschillende straffen, welke hij voor de twee feiten krijgt, worden echter *alleen* in de straffenstaat betreffende de militaire misdrijven verantwoord.

In de noten onderaan de staatjes vindt men gegevens betreffende de voorwaardelijke veroordeeling, welke naar men weet, ten aanzien van militairen ook mogelijk is. ¹⁾ Hieruit is evenwel niet gemakke-

¹⁾ Cf. het belangrijke opstel van C. J. G. L. van den Berg van Saparoea, in afl. 1 en 2 van Deel XXI van dit Tijdschrift verschenen.

lijk op te maken, langs welke lijn zich dit instituut bij de militaire rechtspleging beweegt. Daarom laat ik hieronder een tweetal reeksen cijfers volgen, een met betrekking tot de commune, de andere met betrekking tot de militaire misdrijven, welke het percentage aangeven a) dat de voorwaardelijke gevangenisstraffen, b) dat de voorwaardelijke hechtenisstraffen (militaire detentie) vormen van het totaal aantal opgelegde gevangenis- resp. hechtenisstraffen (militaire detentie).

Jaar.	Commune delicten		Militaire delicten	
	a)	b)	a)	b)
1919	13.4	6.4	6.1	4.9
1920	19.8	7.9	10.7	9.2
1921	12.6	16.7	7.0	5.6
1922	22.2	25.—	7.4	18.3
1923	20.—	100.—	9.9	4.2

Met uitzondering van de voorwaardelijke hechtenis (militaire detentie), opgelegd voor militaire delicten, valt er een vermeerdering van de toepassing der V. V. te bekennen. Niet alleen van de voorwaardelijke veroordeelingen, welke in een bepaald jaar worden uitgesproken, ontvangt het Centraal Bureau voor de Statistiek opgaven, maar ook omtrent de voorwaardelijke veroordeelden, wier proeftijd in datzelfde jaar eindigde, wier veroordeeling dus al eerder had plaats gevonden. Vroeger werden echter de militairen steeds in het totaal opgenomen; bij de bewerking van de gegevens over 1923 zijn zij afzonderlijk gehouden.

Om te beginnen een overzicht van het aantal gevallen, waarin de proeftijd eindigde op normale of abnormale wijze d.w.z. waarin deze verstreek zonder tenuitvoerlegging der voorwaardelijk opgelegde straf of waarin deze afliep, omdat last tot tenuitvoerlegging der straf werd gegeven.

Afloop der gevallen van voorwaardelijke veroordeeling; 1923.			
Gevalen, waarin de proeftijd verstreek, zonder dat de voorw. opgelegde straf werd ten uitvoer gelegd.		Gevalen, waarin later last werd gegeven tot tenuitvoerlegging der voorwaardelijk opgelegde straf.	
Bij misdrijven.	Bij overtredingen	Bij misdrijven	Bij overtredingen
118	1	8	—

In procenten van het totaal aantal gevallen uitgedrukt, is dus bij misdrijven in 93.7 pct. een gunstige en in 6.3 pct. een ongunstige afloop te boeken.

Van de 8 wegens misdrijven voorwaardelijk veroordeelden volgde de tenuitvoerlegging van het vonnis na een tijdsverloop van minder dan 6 maanden bij 2 personen, van 6 maanden tot 1 jaar eveneens bij 2 personen, van 1—2 jaar weer bij 2 personen en van 2—3 jaar bij 1 persoon en van 3 jaar en meer ook bij 1 persoon.

Ofschoon het hier om kleine getallen gaat, loont het toch de moeite na te gaan, of er verschil is in de resultaten, welke bereikt worden bij opdracht van bijstand van den voorwaardelijk veroordeelde aan een instelling dan wel aan een ambtenaar. In 1923 eindigden in totaal 8 gevallen van voorwaardelijke veroordeeling wegens misdrijven, waarbij zoodanige opdracht aan een instelling was gegeven en wel 6 hiervan normaal en 2 abnormaal, terwijl in alle 3 gevallen, waarin de proeftijd in genoemd jaar eindigde, waarbij de bijstand door een ambtenaar werd verleend, zonder tenuitvoerlegging afliepen. Het is een ook bij de gewone strafrechtspraak meermalen geconstateerd feit, dat de bijstand van een ambtenaar gunstiger uitkomsten oplevert dan van een instelling; waarschijnlijk houdt dit mede verband met de omstandigheid, dat de minder erge gevallen, bij welke de kans tot terugval niet in zoo groote mate bestaat, aan een ambtenaar worden toegewezen.

In tegenstelling met hetgeen ik hierboven omtrent de commune kantongerechtscriminaliteit mededeelde, is de „petite criminalité” der militairen toegenomen, hoewel niet veel. D.w.z. het aantal gevallen van schuldigverklaring is in 1923 in vergelijking met 1922 met 429 verminderd, maar hiertegenover staat een vermeerdering van het aantal gevallen, waarin de vervolging is voorkomen ex art. 74 Swb. met 443. En deze laatste gevallen moeten toch zeker medegerekend worden om den omvang der *werkelijke* criminaliteit te benaderen.

Onderstaand overzicht geeft de cijfers betreffende de door den militairen rechter berechte overtredingen en betreffende den „afkoop” over eenige jaren.

Jaar.	GevalLEN van schuldigverklaring.	Voorkoming der vervolging.	Totaal.
1919	1496	—	1496
1920	1846	9	1855
1921	970	14	984
1922	893	139	1032
1923	464	582	1046

Men ziet, dat van de verruimde mogelijkheid om dit soort strafzaken buiten proces af te doen, waarop ik reeds in het begin opmerkzaam maakte, ook door de militairen vele malen is gebruik gemaakt, zóó zelfs dat het aantal gevallen van schuldigverklaring overtroffen wordt door het aantal gevallen van voorkoming der vervolging.

Alvorens afscheid te nemen van de Crimineele Statistiek laat ik hieronder nog eenige gegevens volgen betreffende de straffen, welke zijn opgelegd aan de wegens een overtreding veroordeelde militairen.

Jaar.	Hechtenis.	Geldboete.	Verbeurdeverklaring.
1919	88	1408	86
1920	1	1845	47
1921	1	969	21
1922	1	892	12
1923	—	464	11

Thans de Justitieele Statistiek.

Tusschen de uitkomsten van de Justitieele Statistiek en die der Crimineele Statistiek blijkt overeenstemming te bestaan, in zoverre, dat de totale *berechte* criminaliteit zich volgens beide statistieken in dezelfde richting heeft ontwikkeld. Dit is niet zoo vanzelfsprekend als men misschien aanvankelijk geneigd zou zijn aan te nemen, omdat voor de Crimineele Statistiek de onherroepelijke veroordeeling (onherroepelijk veroordeelde) als teleenheid geldt, voor de Justitieele de in iedere instantie afgedane zaak. Om een voorbeeld te geven, hetgeen duidelijk maakt, dat er verschillen kunnen ontstaan: de zaak, in eerste instantie in 1923 berecht, wordt, ook al krijgt het daarin uitgesproken vonnis eerst in het daarop volgende jaar kracht van gewijsde, wél in de Justitieele, niet in de Crimineele Statistiek over 1923 vermeld en omgekeerd, wanneer bedoeld vonnis in 1924 onherroepelijk wordt, zonder dat de zaak in hooger beroep is behandeld, komt dit geval wél in de Crimineele, doch niet in de Justitieele Statistiek over 1924 voor.

Maar zooals gezegd, de gegevens der beide statistieken loopen over 1923 parallel.

Immers, het totaal aantal afgedane zaken is volgens de Justitieele Statistiek in 1923 kleiner dan in 1922. Volgens de Crimineele Statistiek was weliswaar het aantal veroordeelden wegens commune en militaire delicten toegenomen, maar deze toeneming werd verre overtroffen door de vermindering van het aantal gevallen van schul-

digverklaring wegens overtredingen, zoodat, *in haar geheel genomen*, ook deze statistiek op een daling van de berechte criminaliteit wijst.

Men raadplege de volgende cijfers, gevende het totaal aantal zaken, betreffende misdrijven en overtredingen, door de Krijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof, zoowel hier te lande als in Nederl.-Indië, afgedaan, waarbij dus een zaak, in twee instanties behandeld, ook tweemaal is geteld.

1919	9064
1920	4143
1921	2047
1922	1416
1923	1324

Zooals hierboven reeds is medegedeeld, heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek de gegevens, bestemd voor de Justitieele Statistiek, nopens de Indische militaire rechtspraak over 1923 wederom ontvangen. Waren die over 1922 ook bekend geweest, dan zou het verschil tusschen beide jaren nog grooter zijn geworden.

In vorige jaren werd altijd een staat samengesteld, waarin de beklagden, op wie deze afgedane zaken betrekking hadden en de aan hen opgelegde straffen of maatregelen vermeld waren. Het wil mij thans beter voorkomen deze samenvoeging van instanties, waardoor dubbeltellingen onvermijdelijk zijn en geen zuivere basis voor vergelijking verkregen kan worden, te vervangen door een opgave van de cijfers voor de krijgsraden en het H. M. G. afzonderlijk.

23 RECHTERLIJK COLLEGE.	Zaken in den loop van 1922 afgedaan.	Beklaagden, op wie de zaken in kolom 1 betrekking hebben.		De beklagden, vermeld in kol. 2 en 3, zijn te verdeelen als volgt:						
		Officieren.	Onderofficieren en manschappen.	Ter terechtzitting ver- wezen naar den burger- lijken strafrechter.	Ten aanzien van welke geen straf werd ongelegd, doch aan den comman- deerende officier werd overgelezen	of termen voor toepassing van een krijgsmatige bestrafing aanwezig zijn.	Veroordeelden.	Schuldigen, die ter be- schikking van de Regering zijn gesteld (Art. 39 Wetboek van Strafrecht).	Voortvluchtigen. (Zeemacht).	Vrijgesprokenen.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
oog Militair Gerechtshof.	165	7	165	—	1	156	—	—	15	
ijgsraad Landm. 's-Bosch.	929	34	907	—	8	855	—	—	76	
ijgsraad Zeemacht Wil- lemsoord	114	6	119	—	—	120	—	—	5	—
oog Militair Gerechtshof Ned.-Indië	35	—	42	1	—	40	—	—	1	—
ijgsraad Zeemacht Soe- rabaja	81	2	123	5	—	112	—	1	6	—

Tot slot nog een overzicht van de door het Hoog Militair Gerechthof gegeven eindbeslissingen in zake beklag over krijgstuuchtelijke straffen. Zooals bekend zal zijn, is volgens de nieuwe wet op de Krijgstucht het H. M. G. het eenige rechterlijke college, dat bij de behandeling van dit soort zaken te pas kan komen.

1923 Aantal behandelde klachtzaken.	De klacht werd bevonden				Straffen en strafredenen.					
	Geground.	Gedeeltelijk geground.	Ongeground.	Niet ontvankelijk.	Straf en strafredenen gehandhaafd.	Straf gewijzigd.	Strafreden gewijzigd.	Straf en strafredenen gewijzigd.	Straf en strafredenen nietig verklaard.	Straf opgelegd wegens het indienen van onredelijk beklag of het zich schuldig maken aan oneerbiedigheid.
25	2	12	11	—	11	1	8	3	2	—

WETGEVING.

TWEEKE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

*Wijziging van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht
in zake valsheid in bankbiljetten, in muntspeciën en
muntpapier en in postzegels en postmerken.*

ZITTING 1924—1925 — 322.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 4 Mei 1925.)

Algemeene beschouwingen.

Dat de indiening van het ontwerp vrij algemeen instemming mocht vinden strekt den ondergeteekenden tot voldoening.

De critiek, welke op het gebruik van het woord „bankpapier” werd geoeffend, schijnt den ondergeteekenden niet gegrond. Wat er zij van de omschrijving, die terzake in het Woordenboek der Nederlandsche taal wordt gegeven, als vaststaand mag worden aangenomen, dat in het Wetboek van Strafrecht het woord „bankpapier” niet anders dan als een synoniem van „bankbiljetten” kan worden opgevat. Reeds in het Voorloopig Verslag wordt verwezen naar artikel 440; daarnaast mag de aandacht worden gevestigd op artikel 226 5°, waar de stukken, die het Voorloopig Verslag meent dat met de uitdrukking „bankpapier” worden aangeduid, niet aldus, doch als „voor omloop bestemd krediet- of handelspapier” worden gequalificeerd. Gevaar voor misverstand is hier dan ook naar het oordeel van de ondergeteekenden niet te duchten.

Intusschen bestaat hunnerzijds uit den aard der zaak geen bezwaar om, nu van de zijde der Kamer van zoo besliste voorkeur voor de uitdrukking „bankbiljetten” blijkt, deze over te nemen. Dienovereenkomstig is het ontwerp gewijzigd.

Artikel I.

Ad artikel 209. Het hier te berde gebrachte bezwaar misduidt de strekking der voorgestelde wijziging. De hogere strafpositie voor de thans in artikel 232 omschreven feiten, is niet het *doel* van de overbrenging van de materie dier artikelen naar artikel 209, doch slechts een *consequentie*, die uit de gelijkstelling in het algemeen van munt- en bankpapier voortvloeit en niet onaanvaardbaar werd geacht.

Ad artikel 213. De voorgestelde verhooging van strafpositie schijnt den ondergeteekenden door de daarvoor aangevoerde gronden bezwaarlijk te kunnen worden gemotiveerd. Het gaat niet aan een ruimere strafmaat ter beschikking te stellen ten einde te kunnen treffen ter zake van een elders in het Wetboek van Strafrecht omschreven strafbaar feit in de gevallen, dat het bewijs voor laatstbedoeld feit niet is te leveren, doch desniettemin een vermoeden van de aanwezigheid daarvan bestaat. Dit is, vooral waar het misdrijven betreft, principieel niet toelaatbaar.

De praktische overwegingen, die tot het in het Verslag geopperde voorstel hebben geleid, komen den ondergeteekenden trouwens niet sterk voor. Het geval wordt gesteld, dat men een buitenlander heeft betrapd op het uitgeven van valsche biljetten. Deze zou zich dan aan zijn straf kunnen onttrekken, omdat het bewijs, dat hij de stukken heeft gemaakt of hun valsheid van den aanvang af kende, niet is te leveren, zoodat preventieve hechtenis niet is op te leggen, wijl allcen op dezen zwaarderden vorm een straf van vier jaren is gesteld. Wordt hier niet allereerst voorbijgezien, dat toepassing van preventieve hechtenis niet het *bewijs* eischt van de aanwezigheid van het delict, terzake waarvan zij wordt toegepast, doch reeds bij het bestaan van *ernstig vermoeden* kan geschieden? De verzameling van het bewijsmateriaal behoeft dus niet vooraf te gaan. Bovendien echter mogen de ondergeteekenden er op wijzen, dat het nieuwe Wetboek van Strafvordering de preventieve hechtenis niet meer uitsluitend bindt aan bepaalde misdrijven van ernstigen aard, doch deze in het algemeen terzake van misdrijven waarop gevangenisstraf is gesteld — en dus ook terzake van het in het onderhavige artikel omschreven misdrijf — mogelijk maakt, waar het geldt verdachten die hier te lande geene vaste woon- of verblijfplaats hebben (artikel 64 onder *a*). Juist het geval, waarop het Verslag het oog heeft, zal dus onder het nieuwe Wetboek ook bij handhaving der tegenwoordige strafpositie voorzien zijn. En tenslotte wijzen ondergeteekenden er op, dat, indien inderdaad het Openbaar Ministerie zich voor het tegenwoordige kan redden op de wijze als in het Verslag aangegeven, zulks ook onder de gewijzigde bepalingen mogelijk zal blijven; is immers artikel 233 thans niet een bijzondere bepaling, die toepassing van artikel 226 j°. 225, alinea 2, uitsluit, dan zal hetzelfde gelden voor artikel 213 (*nieuw*).

Op grond van vorenstaande overwegingen meenen de ondergeteekenden op het in het Voorloopig Verslag gedane voorstel niet te moeten ingaan. De praktische gronden zijn niet sterk en mogen bovendien niet den doorslag geven; het misdrijf op zichzelf — het doorgeven van in onwetendheid ontvangen valsche biljetten — rechtvaardigt, zooals destijds bij de totstandkoming van het Wetboek uitvoerig is gezien, een zoo hooge straf als voorgesteld niet.

Artikel II.

Ad artikel 222bis. Waar de eerste zin van het nieuwe artikel

222bis slechts twee gevallen van valsheid onderscheidt, eenerzijds ten aanzien van koloniale, anderzijds ten aanzien van buitenlandsche stukken, kan de uitdrukking „in het laatste geval” niet anders betrekking hebben dan op valsheid ter zake van buitenlandsche stukken. De strafvermindering is dus, in overeenstemming met het bepaalde in artikel 212, tot dat geval beperkt.

Een gewijzigd ontwerp van wet is bijgevoegd. De uitdrukking „bankpapier” is daarin door die van „bankbiljetten” vervangen. In verband daarmee is om redactioneële redenen ook de uitdrukking „muntpapier” in die van „muntbiljetten” gewijzigd. Bovendien is in het gewijzigd ontwerp naar aanleiding van een van deskundige zijde gemaakte opmerking, dat tot het plegen van valsheid tegenwoordig ook wel dienen voorwerpen, ten aanzien waarvan twijfel zou kunnen rijzen, of zij onder „werktuigen” begrepen kunnen worden geacht, in de artikelen 214, 223 en 234 laatstbedoelde uitdrukking door de meer algemeene „voorwerpen” vervangen.

De Minister van Justitie,
HEEMSKERK.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN KARNEBEEK.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht in zake valsheid in bankbiljetten, in muntspeciën en muntpapier en in postzegels en postmerken, en in verband daarmee artikel 2 van de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n°. 66) te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

In artikel 4 van het Wetboek van Strafrecht wordt onder 2°. in plaats van „rijksmuntpapier,” gelezen: „rijksmuntbiljetten, biljetten eener Nederlandsche circulatiebank.”

In artikel 56 van dat Wetboek worden in het tweede lid telkens geschrapt de woorden „, valsche munt”.

In artikel 71 van dat Wetboek worden onder 1°. telkens geschrapt de woorden „, valsche munt”.

Het opschrift van titel X van het Tweede Boek van dat Wetboek wordt gelezen: „Valschheid in muntspeciën en munt- en bankbiljetten”.

Artikel 208 van dat Wetboek wordt gelezen:

„Hij die muntspeciën of munt- of bankbiljetten namaakt of vervalscht, met het oogmerk om die muntspeciën of munt- of bankbiljetten als echt en onvervalscht uit te geven of te doen uitgeven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.”

Artikel 209 van dat Wetboek wordt gelezen:

„Hij die opzettelijk als echte en onvervalschte muntspeciën of munt- of bankbiljetten uitgeeft muntspeciën of munt- of bankbiljetten, die hij zelf heeft nagemaakt of vervalscht of waarvan de valsheid of vervalsching hem, toen hij ze ontving, bekend was, of deze, met het oogmerk om ze als echt en onvervalscht uit te geven of te doen uitgeven, in voorraad heeft of binnen het rijk in Europa invoert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.”

In artikel 211 van dat Wetboek wordt na „uitgeeft muntspeciën” ingelascht: „die hij zelf in waarde heeft verminderd of”.

In artikel 212 van dat Wetboek wordt in plaats van „buitenlandsch muntpapier” gelezen: „buitenlandsche munt- of bankbiljetten”.

Artikel 213 van dat Wetboek wordt gelezen:

„Hij die opzettelijk valsche, vervalschte of geschonden muntspeciën of valsche of vervalschte munt- of bankbiljetten uitgeeft, wordt, behoudens het bepaalde in de artikelen 209 en 211, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

Het eerste lid van artikel 214 van dat Wetboek wordt gelezen:

„Hij die stoffen of voorwerpen voorhanden heeft waarvan hij weet dat zij bestemd zijn tot het plegen van een der in de artikelen 208—211 omschreven misdrijven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.”

De artikelen 232 en 233 van dat Wetboek vervallen.

In artikel 234 van dat Wetboek wordt in plaats van „werktuigen” gelezen: „voorwerpen”.

In artikel 235 van dat Wetboek vervallen de woorden „en 232”.

In artikel 421 van dat Wetboek vervalt „232”.

Artikel II.

Na artikel 222 van het Wetboek van Strafrecht wordt ingelascht een nieuw artikel 222*bis*, aldus luidende:

„De bepalingen van de artikelen 216, 219, 220 en 222 zijn naar de daar gemaakte onderscheidingen mede van toepassing, indien de daarin omschreven feiten worden gepleegd met betrekking tot zegels of merken, in gebruik bij den postdienst hetzij van Nederlandsch-

Indië, Suriname of Curaçao, hetzij van eene buitenlandsche mogendheid. In het laatste geval wordt echter het maximum der hoofdstraf op het misdrijf gesteld met een derde verminderd."

In artikel 223 van dat Wetboek wordt in plaats van „werktuigen" gelezen: „voorwerpen" en wordt na „artikel 216" ingelascht: „of in artikel 222*bis* in verband met artikel 216".

In artikel 224 van dat Wetboek wordt in plaats van „222" gelezen: „222*bis*".

In artikel 421 van dat Wetboek wordt in plaats van „222" gelezen: „222*bis*".

In artikel 440 van dat Wetboek wordt in plaats van „munt- of bankpapier of op muntspeciën" gelezen: „munt- of bankbiljetten, op muntspeciën of op postzegels".

Artikel III.

In artikel 2 van de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n°. 66), tot regeling der algemeene voorwaarden op welke, ten aanzien van de uitlevering van vreemdelingen, verdragen met vreemde Mogendheden kunnen worden gesloten, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 10 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 56) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. het onder 11° bepaalde wordt gelezen: „valscheid in muntspeciën en munt- en bankbiljetten strafbaar gesteld bij de artt. 208 en 209 van het Wetboek van Strafrecht,";
2. onder 12°. wordt na „217" ingelascht: „, zoomede in artikel 222*bis* in verband met artikel 216";
3. het onder 13°. bepaalde wordt gelezen: „valscheid in geschriften, strafbaar gesteld bij de artt. 225 tot en met 227 van het Wetboek van Strafrecht;".

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Justitie,

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht in zake valscheid in bankbiljetten, in muntspeciën en muntpapier en in

postzegels en postmerken is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld 6 Mei 1925.

WESTERMAN.
WINTERMANS.
DE VRIES—BRUINS.
VAN SASSE VAN YSSELT.
SCHAPER.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1924—1925 — 322.

Wijziging van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht in zake valsheid in bankbiljetten, in muntspeciën en muntpapier en in postzegels en postmerken.

De openbare behandeling van dit wetsontwerp had in de Tweede Kamer plaats op 15 Mei 1925. Uit de Handelingen 1924—1925 — II, bladz. 2248 e.v. citeeren wij:

De algemeene beraadslaging wordt geopend.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: Mijnheer de Voorzitter! In de Memorie van Antwoord op artikel I leest men:

„*Ad artikel 213.* De voorgestelde verhooging van strafpositie schijnt den ondergeteekenden door de daarvoor aangevoerde gronden bezwaarlijk te kunnen worden gemotiveerd. Het gaat niet aan een ruimere strafmaat ter beschikking te stellen ten einde te kunnen treffen ter zake van een elders in het Wetboek van Strafrecht omschreven strafbaar feit in de gevallen, dat het bewijs voor laatstbedoeld feit niet is te leveren, doch desniettemin een vermoeden van de aanwezigheid daarvan bestaat. Dit is, vooral waar het misdrijven betreft, principieel niet toelaatbaar.”

De Regeering laat alzoo de Kamer iets zeggen, wat in strijd zoude zijn met de eerste beginselen van ons strafrecht.

Ik acht mij daarom verplicht te verklaren, dat dit niet in de afdelingen is gezegd, evenmin in het Voorloopig Verslag.

Ik wensch dit te zeggen, zoowel ter rechtvaardiging van deze Kamer als van mij zelf, daar ik, als de eenige meester in de rechten van de Commissie van Rapporteurs, tegen een bewering, als de Minister uit het Voorloopig Verslag heeft meenen te moeten op-

maken, had behooren op te komen. Het zoude zelfs kunnen zijn, dat de Minister van Justitie van mij persoonlijk denkt, dat ik aanhanger ben van den ouden Franschen rechtsregel: „on ne peut jamais méfaire en condamnant un pervers.”

Wat de Regeering in het Voorloopig Verslag las, staat er niet in en was ook zoo niet bedoeld. Er staat alleen in, dat het wenschelijk voorkwam, dat het strafmaximum van het thans voorgesteld artikel 213 Strafrecht worde verhoogd tot 4 jaren, opdat een vreemdeling, als hij hier te lande opzettelijk valsche geld of valsche bankbiljetten uitgeeft, preventief gevangen kunne worden genomen, want wanneer van hem niets anders blijkt dan gezegd feit, dan is het tegen hem bedreigde strafmaximum slechts 3 maanden, en daarvoor kan hij, volgens het thans geldende Wetboek van Strafvordering, niet preventief gevangen genomen worden.

De wenschelijkheid, dat het in zoodanig geval wel zoude kunnen, is o.a. nog een paar jaar geleden gebleken, toen een paar Duitsche graveurs te Keulen en te Dusseldorf werkplaatsen hadden opgericht tot het fabricceeren van valsche Nederlandsche bankbiljetten, en die aldus valschelijk gemaakte bankbiljetten in ons land deden invoeren door handlangers, tot groot nadeel van de Nederlanders, die er de dupe van werden. Aan het euvel, dat daartegen bij de thans bestaande artikelen 232 en 233 van het Wetboek van Strafrecht geen gevangenisstraf van 4 jaren hoogstens was bedreigd, werd door het openbaar ministerie somwijlen te gemoet gekomen door ten laste te leggen het misdrijf van artikel 225 Strafrecht, doch het is twijfelachtig, of dit nog zal gebeuren als dit wetsontwerp kracht van wet zal hebben bekomen, want dan worden de misdrijven van de artikelen 232 en 233 muntmisdrijven, m. a. w. speciale misdrijven, en dan geldt: „lex specialis derogat legi generali”, zooals bij artikel 55, 2de lid, Wetboek van Strafrecht is bepaald.

Intusschen is na het uitbrengen van het Voorloopig Verslag de Invoeringswet van het nieuwe Wetboek van Strafvordering in deze Kamer aangenomen en bestaat dientengevolge de kans, ik hoop het althans, dat artikel 64 van dat wetboek met 1 September a.s. in werking komt. Voor een verhooving van het strafmaximum van het thans voorgesteld artikel 213 Wetboek van Strafrecht bestaat in dat geval geen grond meer.

Verhooving van dat maximum hadde anders geen kwaad gekund, waar de Nederlandsche strafrechter thans reeds de bevoegdheid heeft, om voor elk misdrijf, hoe zwaar het ook is, slechts 1 dag gevangenisstraf te geven en, wordt het boetewetsontwerp wet, zelfs een geldboete van niet meer dan *f* 0,50 op te leggen. Dan kan zelfs voor de meest gruwelijke moord een geldboete van 50 cent worden opgelegd. Zou het zijn, dat er geen kans bestaat, dat het nieuwe Wetboek van Strafvordering op 1 September a.s. niet in werking komt, dan hoop ik, dat de Regeering het onderhavig wetsontwerp, waarmee ik mij overigens zeer goed kan vereenigen, niet te spoedig in

werking doet treden. Buitenlanders behooren toch niet straffeloos valsche muntbiljetten in ons land te kunnen voeren.

Ik heb gemeend, dit in het midden te moeten brengen, naar aanleiding van de door mij gewraakte passage in de Memorie van Antwoord, opdat niet op de Commissie van Rapporteurs zoude worden toegepast de regel: qui tacet consentire videtur.

Ik vertrouw bovendien, dat de Regeering thans wel overtuigd zal zijn, dat in het Voorloopig Verslag niet staat, althans dat niet bedoeld is te zeggen, wat zij vermeende daarin te moeten lezen.

De heer HEEMSKERK, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Er is gelukkig geen verschil van gevoelen tusschen den gachten afgevaardigde en mij, want de passus in de Memorie van Antwoord, waaraan hij eenigen aanstoot heeft genomen, wordt, wat den inhoud daarvan betreft, door hem beaamd. De zaak zou dus eenvoudig neerkomen, dat er voor dien passus geen aanleiding was en dat ik dus in hetgeen in het Voorloopig Verslag omtrent de verhooging van het strafmaximum, dat in art. 213 van het Wetboek van Strafrecht nu reeds bedreigd en in dit wetsontwerp bestendigd wordt, was opgemerkt, ten onrechte aanleiding heb genomen voor dien passus in de Memorie van Antwoord.

Is dat een zaak om over te twisten? Mij dunkt toch niet. Heb ik dien passus min of meer verkeerd begrepen, welnu, dan verheugt het mij, maar ik meende, dat de strekking van dien passus deze was, dat er gemakkelijk vreemdelingen zouden zijn, die desbewust valsche bankbiljetten in Nederland hadden ingevoerd, wien men dat „desbewust” niet kon bewijzen en die men alleen kon vervolgen ex artikel 213, dat is voor het weer uitgeven van valsche bankbiljetten, die men bij ongeluk in handen gekregen heeft, zoodat men daardoor ontslagen was van een verder bewijs.

Wanneer nu het maximum verhoogd werd voor het laatste feit, dan zou men natuurlijk volgens het thans geldende recht die vreemdelingen preventief kunnen zetten, hetgeen in het Voorloopig Verslag wenschelijk wordt geacht. Ik geloof inderdaad niet, dat het de moeite waard is, om nu den passus in het Voorloopig Verslag nauwkeurig te ontleden. Ik heb heel goed begrepen, dat de bedoeling alleen was om in dergelijke gevallen de mogelijkheid te hebben, die vreemdelingen preventief te kunnen vastzetten, en, zooals de gachte afgevaardigde te recht opmerkte en in de Memorie van Antwoord ook is aangevoerd, wanneer het nieuwe Wetboek van Strafvordering zal zijn ingevoerd, dan zullen die vreemdelingen, als zij hier te lande geen vaste woon- of verblijfplaats hebben, ook bij het laagste maximum van gevangenisstraf preventief kunnen worden gehecht en daarmee is dan dus de quaestie vanzelf opgelost.

Ik hoop, dat zoowel dit wetsontwerp, als het nieuwe Wetboek van Strafvordering spoedig in werking zullen kunnen treden, maar wij moeten het op dit oogenblik bij die hoop laten.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

Het ontwerp van wet wordt, na goedkeuring der onderdeelen, zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De Eerste Kamer der Staten-Generaal, in welke afdeelingen het wetsontwerp, blijkens het Eindverslag van de Commissie van Rapporteurs dd. 28 Mei 1925, geen aanleiding gaf tot het maken van opmerkingen, heeft het wetsontwerp in hare vergadering van 11 Juni 1925 zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het ontwerp is als Wet van 23 Juni 1925 opgenomen in Staatsblad no. 243. (Uitgegeven 8 Juli 1925).

VRAGENBUS.

Rangschikkingsregeling van Officieren der Landmacht.

Men stelt ons de volgende vraag:

Ik heb de eer mij tot Uwe Redactie te mogen wenden met de navolgende aangelegenheid, welke ik gaarne aan Uw oordeel zou willen onderwerpen.

Ter vermijding van persoonlijkheden zij het mij vergund de hieronder door mij bedoelde Officieren te noemen: de 1e Luitenant *A* en de 1e Luitenant *B*.

De 1e Luitenants *A* en *B* behooren tot verschillende Wapens, Luitenant *A* tot het Wapen der Infanterie, de Luitenant *B* tot het Wapen der Artillerie.

Vóór het in werking treden van het Reglement betreffende de Krijgstucht (Kon. Besluit d.d. 31 Juli 1922 Stbld. 476) werden beide officieren overgeplaatst naar éenzelfde Wapen, de Luitenant *B* ongeveer een half jaar eerder dan Luitenant *A*.

Luitenant *A* is jonger in leeftijd dan Luitenant *B*.

Beide Officieren zijn op denzelfden datum aangesteld en bevorderd tot 2e en 1e Luitenant.

Luitenant *A* is echter eenige maanden eerder bevorderd van cadet-sergeant-titulair tot cadet-sergeant effectief (hoogste rang toen ter tijd als cadet aan de K. M. A.) dan de Luitenant *B*.

De vraag is nu:

Moet Luitenant *A* boven of onder den Luitenant *B*. vermeld worden in de ranglijst bij het Wapen, waarbij zij zijn overgeplaatst geworden en op grond van welke bepaling(en)?

De inzender teekent hierbij aan:

Het geval deed zich in de praktijk voor en toen werd *deze* beslissing genomen, dat, op grond van het bepaalde in artikel 7 van de Bevorderingswet, de Luitenant *A* in de ranglijst boven den Luitenant *B* diende te worden geplaatst, daar *A* eerder cadet-sergeant effectief was geworden dan *B*.

Ik meen dat de gegeven beslissing onjuist is en wel om de volgende redenen.

1. Op de K. M. A. werd destijds onderwezen, dat bij het bepalen van den ouderdom van officier niet verder moest worden teruggegaan dan tot den rang van tweede-luitenant en dat daarna de leeftijd beslissend was.

2. Dit beginsel is thans ook vastgelegd in het Reglement betreffende de Krijgstucht (zie art. 5, ad 2*b*), zoodat thans dan ook

bij overplaatsing de Luitenant *A* onder de Luitenant *B* zou worden geplaatst.

3. Waar de bovenbedoelde beslissing genomen werd door denzelfden Minister van Oorlog, die ook de algemeene maatregel van bestuur tot vaststelling van het Reglement betreffende de Krijgstucht contrasigneerde, blijkt, dat de Minister vóór de invoering van het bedoelde Reglement omtrent de kwestie der rangschikkingsregeling een ander inzicht had dan, met zooveel woorden, is neergelegd in art. 5, ad 2*b* van het Reglement betreffende de Krijgstucht. Deze inconsequentie pleit tegen de meergenoemde beslissing.

4. Daar in de Bevorderingswet 1902 alleen gesproken wordt over rangen en de graden eerst in 1903, naar ik verneem, zijn afgeschaff, geeft artikel 7 dier wet m.i. duidelijk aan, dat maar tot den laagsten officiersrang mag worden terug gegaan.

Wij zijn, in afwijking van de meening van den inzender, van oordeel dat de bedoelde beslissing juist is.

De steller der vraag beroept zich op artikel 5 ad. 2b, van het Reglement betreffende de Krijgstucht, maar dit beroep faalt om meer dan één reden.

De kwestie waarom het hier gaat is geregeld in art. 7 der Bevorderingswet 1902, luidende:

„Voor elken rang en voor elk wapen, elken staf en elk dienstvak afzonderlijk bestaat eene ranglijst.

„Behoudens het bepaalde bij het laatste lid van dit artikel, worden de officieren in de ranglijst vermeld naar orde van den datum van ingang der benoeming in hunnen rang of, wanneer die datum niet bepaald werd, naar orde van de dagteekening van het besluit, dier benoeming.

„Bij benoeming tot den officiersrang van meer dan één persoon, bij hetzelfde besluit worden zij gerangschikt naar de volgorde, door Ons bij de benoeming te bepalen.

„Bij gelijktijdige bevordering worden zij in den hoogereren rang gerangschikt naar de volgorde van hunnen ouderdom in den vorigen rang.

„Ten opzichte van officieren, die tengevolge van eene, al of niet met bevordering gepaard gaande, overplaatsing als waarvan sprake is bij deze wet, in eene andere ranglijst moeten worden vermeld, wordt de plaats in de ranglijst door Ons bij de overplaatsing aangewezen naar de beginselen, neergelegd in het tweede, het derde en het vierde lid van dit artikel.”

Het Reglement betreffende de Krijgstucht, een algemeene maatregel van bestuur, is, als wettelijke regeling van lager orde, niet van invloed op de uitlegging, aan een wetsartikel te geven. Daarom mag de inhoud van artikel 5 van dat Reglement, zijnde deze regeling noodig om, bij gelijkheid van rang, steeds te kunnen weten wie, in dienstaan gelegenheden, meerdere of mindere is, niet van invloed zijn op de aan artikel 7 van de Bevorderingswet

1902 te geven uitlegging. Al was de ministerieele beslissing over de Luitenants A en B, dan ook gegeven na de invoering van het Reglement betreffende de Krijgstucht, dan zou dit geen verschil hebben gemaakt. Het argument door den inzender onder 2 genoemd is dan ook niet juist en de inconsequentie door hem, in punt 3 signaleerd, bestaat slechts schijnbaar.

Terloops moge bovendien nog worden opgemerkt, dat in het onderhavige geval, waar de betrokkenen na hunne overplaatsing tot het zelfde wapen behooren, art. 5, 2°. van het Reglement betreffende de Krijgstucht, voor het bepalen van den ouderdom in rang bij het nieuwe wapen, niet toepasselijk zou zijn.

Artikel 7 van de Bevorderingswet zegt uitdrukkelijk dat in een geval als het boven bedoelde de plaats in de ranglijst wordt bepaald naar de beginselen neergelegd in het tweede, het derde en het vierde lid van dat artikel en dus, als al het andere faalt, naar het beginsel dat ouderdom in vorigen rang den doorslag geeft.

Is nu het woord „rang” alleen inhaerent aan het zijn van officier, zoodat uit het gebruik van dat woord zou volgen, dat alleen naar den laagsten officiersrang mag worden teruggegrepen? Toegegeven kan worden dat de terminologie: rang voor officieren, graad voor onderofficieren en stand voor niet-gegradueerden in de eerste jaren dezer eeuw veelal gebruikelijk was. De wetgeving gebruikt echter sedert 1902 ook voor den onderofficier de term „rang”, — men zie b.v. art. 2 en 3 van de gelijktijdig met de bedoelde Bevorderingswet, behandelde Pensioenwet van de Landmacht 1902 — zoodat aan dit woord in art. 7 der Bevorderingswet ook de bedoeling mag worden toegeschreven, dat zoo noodig mag worden teruggegaan tot aan den onderofficiersrang.

Wat de door den inzender in het geding gebrachte kwestie van vroeger onderwezen stelregels betreft, ook wij beluisterden daarin een bekend geluid, maar o.i. werd in die regels alleen bedoeld op de gevallen dat geen andere rangregeling moest of kon worden toegepast. Zoo b.v. bij de beantwoording der vraag, hoe de ouderdom van rang moest worden bepaald tusschen officieren van de infanterie eenerzijds en officieren van gezondheid anderzijds, die nimmer een onderofficiersrang bekleedden, of tusschen officieren van de landmacht en officieren der zeemacht, welke laatste toentertijde evenmin de onderofficiersrangen doorliepen.

Hoe dit ook zij, de uitlegging aan art. 7 te geven, kan o.i. niet door art. 5 Reglement b. d. Krijgstucht worden beïnvloed.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 21 April 1925.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapitein C. P. M. Verhaart en de 1e Luitenants A. R. van der Woude, M. R. A. Bischoff van Heemskerk en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

De conclusie van een deskundige tot niet-toerekeningsvatbaar-verklaring van den beklaagde op grond van ziekelijke storing der verstandelijke vermogens, ten aanzien van een door dezen gepleegde ongeoorloofde afwezigheid, wordt door den krijgsraad en door het H. M. G. overgenomen, terwijl dezelfde conclusie, ten aanzien van door dienzelfden beklaagde tijdens die afwezigheid gepleegde vermogensdelicten, door het H. M. G. wordt verworpen (de officier-commissaris had, ten aanzien van de vermogensdelicten het oordeel van den deskundige niet ingewonnen en ook de krijgsraad had te dien aanzien geen psychiatrisch onderzoek doen instellen).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens A. van E., oud 20 jaar, geboren te Zeist, gewoon dienstplichtig kanonnier van de 1e Schoolbatterij 1e Regiment Veld-Artillerie, gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch, uit andere hoofde, beklaagde en gearresteerde uit anderen hoofde.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 5 October 1923 is ingelijfd bij het 1e Regiment Veld-Artillerie en bij den aanvang der ongeoorloofde afwezigheid nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke ver-

klaring d.d. 30 Januari 1925, door den Batterij-Commandant, te Utrecht opgemaakt, beklaagde op 5 October 1923 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 7 April 1925 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op 19 Januari 1925 zijn korps, in garnizoen te Utrecht, zonder verlof heeft verlaten en sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 28 Januari 1925 onder de gemeente Benschop is aangehouden, terwijl tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren waren verlopen, sedert de schuldige eene hem wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid bij vonnis opgelegde straf geheel had ondergaan;

Overwegende dat beklaagde heeft bekend: dat hij op 19 Januari 1925 zijn korps, in garnizoen te Utrecht, zonder verlof heeft verlaten en sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 28 Januari 1925 onder de gemeente Benschop is aangehouden; dat hij op 27 Mei 1924 reeds is gestraft ter zake van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid en die straf geheel heeft ondergaan; dat hij is weggegaan uit vrees voor straf;

Overwegende dat G. C. S., oud 38 jaar, opperwachtmeester-administrateur, als getuige gehoord, heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat beklaagde op 19 Januari 1925 is vermist gemeld en sinds dien tijd ongeoorloofd en onafgebroken van zijn korps in garnizoen te Utrecht afwezig is gebleven, totdat hij op 29 Januari 1925 bij de Batterij werd teruggebracht;

Overwegende dat in het ambtseedig proces-verbaal den 7en Februari 1925 opgemaakt door J. K. T., Rijksveldwachter-brigadier-titulair te Benschop, is gerelateerd:

dat beklaagde op 28 Januari 1925 te Benschop door hem, relatant, is aangehouden;

Overwegende dat blijkens het ten processe overgelegd uittreksel, beklaagde bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof, uitgesproken op 27 Mei 1924, is schuldig verklaard aan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen en veroordeeld tot zes en veertig dagen gevangenisstraf, terwijl blijkens op het uittreksel gestelde verklaring op den ambtseed van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, beklaagde de hem opgelegde gevangenisstraf van 30 November 1923 tot 15 Januari 1924 door voorarrest geheel heeft ondergaan;

Overwegende dat het feit den beklaagde ten laste gelegd, evenals diens schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen door de beken- tenis van beklaagde, bevestigd door de beëdigde verklaring van den getuige, het ambtseedig proces-verbaal en het uittreksel-sententie;

Overwegende dat Dr. H. W. Stenvers, Zenuwarts te Utrecht, als deskundige, na beëdigd te zijn, over den beklaagde een rapport heeft

uitgebracht, waarin hij tot de volgende conclusie komt: „dat de „motieven van beklaagde, die tot de strafbare daad gevoerd hebben, „het directe gevolg zijn van een ziekelijke stoornis der verstandelijke „vermogens”;

Overwegende dat de Krijgsraad zich met deze conclusie van dien deskundige vereenigt en ze tot de zijne maakt en mitsdien beklaagde niet strafbaar acht, zoodat vrijspraak zal moeten volgen;

Gezien artt. 6, 10, 60, 62, 97, 99, 106 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht, 37, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 193 en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigd bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, terwijl tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen sedert de schuldige eene hem wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid bij vonnis opgelegde straf geheel heeft ondergaan; ¹⁾

Verklaart den beklaagde niet strafbaar als hebbende het bewezen verklaarde feit begaan, terwijl hem dit wegens een ziekelijke stoornis der verstandelijke vermogens niet kon worden toegerekend;

Spreekt hem vrij!

Bij sententie in appel van 29 Mei 1925 werd dit vonnis door het H. M. G. in zijn geheel bevestigd. Red. M. R. T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 23 Maart 1925.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapitein C. P. M. Verhaart, en de 1e Luitenants J. S. Boom, R. W. B. Muller en E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch r.o. eischer, op en jegens A. van E.; oud 20 jaar, geboren te Zeist, gewoon dienstplichtig kanonnier van de 1e Schoolbatterij

¹⁾ Deze qualificatie is o.i. niet geheel juist, de omstandigheid dat de ongeoorloofde afwezigheid ten minste één dag en niet langer dan 30 dagen heeft geduurd moet, volgens de jurisprudentie van het H. M. G., in de qualificatie worden vermeld. (Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 185). Red. M. R. T.

1e Regiment Veld-Artillerie, gedetineerd in het Huis van Bewaring te Utrecht, beklaagde en gearresteerde.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 5 October 1923 is ingelijfd bij het 1e Regiment Veld-artillerie en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 20 Februari 1925, door den batterij-commandant, te Utrecht opge maakt, beklaagde op 5 October 1923 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 13 Maart 1925 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij:

I. op of omstreeks 27 Januari 1925 te IJsselstein met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordeelen H. A. W. D. heeft bewogen tot de afgifte van een rijwielbelastingmerk 1925, valschelijk en bedriegelijk voorgevende, dat hij, inspectie moettende gaan maken te Utrecht, daar zich per rijwiel heen wilde begeven; dat hij wel een fiets kon krijgen, doch geen belastingmerk had, dat hij het belastingmerk den volgende dag zou terugbezorgen, wetende dat hij tot dit laatste niet in staat zou zijn;

althans destijds aldaar opzettelijk een rijwielbelastingmerk 1925, hetwelk toebehoorde aan H. A. W. D., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, en hetwelk hij van D. in bruikleen had ontvangen, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door het ten eigen bate in pand te geven;

II. op of omstreeks 27 Januari 1925 te IJsselstein met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordeelen, W. S. heeft bewogen tot de afgifte van een gulden, althans van eenig geld, door hem valschelijk en bedriegelijk te vertellen, dat hij naar Amersfoort moest en daar om tien uur, althans dienzelfden avond, binnen moest zijn, dat zijn fiets kapot was en als hij een gulden had, hij met de autobus naar Amersfoort kon rijden, daarbij een rijwielbelastingmerk, dat niet zijn eigendom was en hetwelk hij niet met dat doel in bruikleen had gekregen, als pand aanbiedende tot zekerheid van het terugbetalen van den gulden, althans van het geld, dat hij vroeg;

Overwegende dat de beklaagde heeft opgegeven:

ad I. dat hij op 27 Januari 1925 te IJsselstein is gegaan naar H. D., sigarenwinkelier aldaar om te vragen of deze een rijwielbelastingmerk voor hem in bruikleen had; dat hij D. beloofde het belastingmerk op 28 Januari 1925 terug te brengen; dat deze hem

een rijwielbelastingmerk 1925 overhandigde; dat hij bedoeld rijwielbelastingmerk 1925, hetwelk hij van D. geleend had, niet aan dezen heeft teruggebracht; dat hij bedoeld belastingmerk wilde verkoopen of verpanden, teneinde op deze manier aan geld te komen; dat hij dienzelfden dag het rijwielbelastingmerk opzettelijk heeft in pand gegeven aan W. S. te IJsselstein, die hem daarvoor een gulden in de plaats gaf; dat hij dit geld te eigen bate heeft aangewend; dat hij van D. geen toestemming had ontvangen het belastingmerk te verkoopen of te verpanden;

ad II. dat hij op genoemden 27 Januari 1925 zich des avonds ongeveer 6 uur begaf naar den winkelier S. in de Utrechtschestraat te IJsselstein; dat hij aan bedoelden winkelier een gulden in bruikleen vroeg, dezen tevens mededeelende, dat zijn rijwiel stuk was en dat hij dienzelfden avond in zijn garnizoen Amersfoort terug moest zijn, zulks terwijl hij in het geheel geen rijwiel had en hij bovendien niet naar Amersfoort behoefde te gaan, daar zijn garnizoen aldaar niet was; dat hij bedoelden S. verder mededeelde, dat hij, beklaagde, nu zijn rijwiel defect was, met de autobus naar Amersfoort wilde gaan; dat hij, daar S. niet direct genegen was een gulden te leenen, tegen dezen zeide: „Ik wil U in plaats van den gulden, dien ik van U wil leenen, wel mijn rijwielbelastingmerk in pand geven, want mijn rijwiel is toch kapot”; dat S. daarop hem een gulden gaf in ruil voor genoemd rijwielbelastingmerk; dat vóórdat S. hem dien gulden gaf, hij, beklaagde, hem zeide, dat hij het hem geleende geld den volgenden dag zou terug brengen, zulks terwijl hij, beklaagde, wist, dat hij dit toch niet kon doen, daar hij het op bovengenoemde wijze verkregen geld te eigen bate wilde aanwenden en hij niet wist, hoe hij den volgenden dag aan geld moest komen; dat hij aan S. het rijwielbelastingmerk aanbood dat toebehoorde aan D. voornoemd en hetwelk niet zijn eigendom was; dat hij het aan S. liet voorkomen alsof het wel zijn eigendom was; dat hij bedoeld belastingmerk niet van D. had ontvangen om het op dergelijke wijze te gebruiken;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. H. A. W. D., 51 jaar, sigarenmaker te IJsselstein;

dat op 27 Januari 1925 bij hem in zijn winkel aan de Voorstraat te IJsselstein een hem onbekend militair kwam, die hem vroeg of hij niet een rijwielbelastingmerk voor hem in bruikleen had; dat hij, getuige, hem zijn rijwielbelastingmerk 1925 overhandigde; dat hij dien militair naar zijn naam vroeg en deze hem zeide, dat hij van E. heette; dat die militair hem beloofde hem bedoeld rijwielbelastingmerk dienzelfden avond terug te geven; dat hij aan dien militair geen toestemming heeft gegeven bedoeld rijwielbelastingmerk, hetwelk zijn, getuige's, eigendom was en dat hij hem in bruikleen had afgestaan, te verkoopen of in pand te geven; dat de hem vertoonde beklaagde A. van E. dezelfde persoon is als waarvan hij, getuige, hierboven verklaarde;

2. W. S., 52 jaar, winkelier te IJsselstein;

dat op 27 Januari 1925 des avonds ongeveer 6 uur bij hem in zijn winkel aan de Utrechtschestraat te IJsselstein een hem onbekend militair kwam, die hem mededeelde, dat zijn rijwiel kapot was en dat hij daardoor niet op tijd terug kon zijn in zijn garnizoen te Amersfoort; dat deze, daar hij op tijd te Amersfoort wilde zijn en met de autobus naar Amersfoort wilde gaan, hem, getuige, een gulden te leen vroeg; dat toen hij, getuige, zeide dat hij hem niet kende, die militair zeide, dat, nu zijn rijwiel toch defect was, hij zijn rijwielbelastingmerk niet noodig had en dit merk nu wel bij hem, getuige, wilde achterlaten en dat hij den volgenden dag den gulden, dien hij van hem, getuige, wilde leenen, terug zou brengen en tegelijkertijd zijn belastingmerk zou terughalen; dat hij, getuige, bedoelden militair, bewogen door dit verhaal, daarop een gulden overhandigde, terwijl deze hem een rijwielbelastingmerk 1925 gaf; dat hij dien gulden niet gegeven zou hebben, indien hij geweten had, dat het verhaal, hetwelk die militair hem deed, onjuist was en dat het door dien militair aangeboden rijwielbelastingmerk niet diens eigendom was; dat de hem vertoonde beklagde, A. van E., dezelfde persoon is als waarvan hij, getuige, hierboven verklaarde;

Overwegende dat door de bekentenissen van beklagde, bevestigd door de beëdigde verklaringen van de getuigen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend is bewezen, zoodat beklagde's schuld daaraan, dat hij:

I. op 27 Januari 1925 te IJsselstein opzettelijk een rijwielbelastingmerk 1925, hetwelk toebehoorde aan H. A. W. D. en hetwelk hij van D. in bruikleen had ontvangen, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door het te eigen bate in pand te geven; ¹⁾

II. op 27 Januari 1925 te IJsselstein, met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordeelen, W. S. heeft bewogen tot de afgifte van een gulden, door hem valschelijk en bedriegelijk te vertellen, dat hij naar Amersfoort moest en daar dienzelfden avond binnen moest zijn, dat zijn fiets kapot was en als hij een gulden had, hij met de autobus naar Amersfoort kon rijden, daarbij een rijwielbelastingmerk, dat niet zijn eigendom was en hetwelk hij niet met dat doel had in bruikleen gekregen, als pand aanbiedende tot zekerheid van het terugbetalen van den gulden;

Gezien artt. 2, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 10, 27, 57, 321 en 326 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

¹⁾ De Krijgsraad had over het onder I subsidiair ten laste gelegde geen oordeel mogen uitspreken alvorens over het onder I primair ten laste gelegde te hebben beslist. Ook mist men in dit vonnis een vrijspraak van hetgeen meer of anders werd ten laste gelegd dan als bewezen werd aangenomen.

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan; Qualificeert het als:

I. Verduistering;

II. Oplichting;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde straf van den 28en Januari 1925 af in mindering zal worden gebracht.

Rapport van den deskundige.

Utrecht, 30 Maart 1925.

In opdracht van den Heer Officier-Commissaris te Utrecht brengt ondergeteekende *Dr. H. W. Stenvers*, zenuwarts te Utrecht, na daartoe de door de Wet, overeenkomstig zijn godsdienstige gezindheid, geëischte belofte te hebben afgelegd, het navolgend rapport uit betreffende het lichamelijk en geestelijk onderzoek van den beklaagde A. v. E. ¹⁾

Bij de opstelling van dit rapport is gebruik gemaakt van:

1. De hem ter hand gestelde stukken betreffende beklaagde;
2. Van de inlichtingen door ondergeteekende verkregen;
3. Van het onderzoek bij beklaagde verricht in het huis van bewaring te Utrecht.

ad 1. In het verhoor van beklaagde op 9 Februari 1925 geeft beklaagde aan, dat hij:

In 1918 ter beschikking van de Regeering is gesteld ter zake van verduistering en dat hij 3 maal wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid door den militairen Rechter is veroordeeld.

1) De Officier-Commissaris had den deskundige verzocht, schriftelijk rapport uit te willen brengen omtrent de volgende vraagpunten:

1o. of beklaagde, ten tijde van het plegen van het ten laste gelegde feit in zoodanigen psychischen toestand verkeerde, dat hij al dan niet weerstand heeft kunnen bieden aan den innerlijk of uiterlijk op hem uitgeoefenden drang om ongeoorloofd zijn korps te verlaten en daarbij niet terug te keeren;

2o. of het aan beklaagde ten laste gelegde feit dezen wegens ziekelijke storing of gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens al dan niet kan worden toegerekend.

De opdracht was uitdrukkelijk beperkt tot het feit waarop het den deskundige ter hand gestelde dossier betrekking had, t.w. de ongeoorloofde afwezigheid.

Red. M. R. T.

Uit vrees voor straf, omdat hij niet op het middagrapport was verschenen, verliet hij de kazerne en durfde niet terugkeeren.

Bij het gehoor van getuigen op 10 Febr. 1925 verklaart de wachtmeester v. M., dat beklagde ontbrak op de middagroltijd van 17 Januari 1925 en op het middagappel van dien dag.

ad 2. De grootvader van beklagde geeft het volgende aan:

Beklaagde is als kind bij den grootvader opgevoed, omdat noch de vader, noch de moeder iets voor het kind voelden. De vader en moeder leefden gescheiden toen het kind 3 maanden oud was. Het kind werd toen bij den grootvader neergelegd. De beschrijving, die de grootvader van de moeder geeft, doet denken aan een degeneratieve ongeremde psychopatische constitutie.

De ouders hebben nog 13 kinderen.

De grootvader acht beklagde niet abnormaal, alleen is hij bang voor paarden.

De Directeur van het Rijksopvoedingsgesticht voor jongens te Avereest schrijft het volgende:

„Van A. v. E., in uw schrijven bedoeld, kan het volgende worden „gezegd:

„Tijdens zijn verblijf in dit gesticht van 14 December 1921 tot 5 „October 1923 was zijn gedrag *uitmuntend*.

„Hij kreeg een post van vertrouwen. Gedurende zijn gansche ver- „blijf geloof ik niet, dat hij ooit straf heeft ontvangen. Zijn groeps- „leider had niets dan lof voor hem, noemt hem een sierlijk lid der „gemeenschap, altijd dezelfde in stemming en optreden. Rustig, op- „gewekt, maakt graag een praatje, heeft de gezelligheid lief, *weet „geen bezigheid voor zich zelf uit te vinden*, maar verricht het werk, „dat hem wordt opgedragen met groote zorgvuldigheid en zonder an- „deren prikkel, dan deze, dat hij weet er voor aansprakelijk te zijn. „Overigens kan hij langen tijd stil zitten, zonder eenige blijkbare „behoefte om iets aan te pakken.

„Indien het hem een enkele keer niet gelukte een 9 te halen, omdat „er het een of ander niet in orde was, dan kon hij daar haast niet „overheen.

„Zijn vakleider rapporteerde destijds over hem: „een flinke jongen, „die altijd zijn best doet.”

„Zijn verstandelijke ontwikkeling moet middelmatig worden ge- „noemd. Het heeft ons zeer verwonderd, dat van het oogenblik af, „dat v. E. in den militairen dienst ging, het verkeer met hem liep. „Wat de oorzaak daarvan is, kan ik moeilijk nagaan. Hier vertoonde „hij, om zoo te zeggen geen afwijkingen”.

Uit een rapport van een ander gesticht (R. O. G. Alkmaar) haal ik nog aan:

„*Gedrag*. Goed onderworpen, meegaand, gehoorzaam, weinig ge- „manierd, boerenjongen, een vrijmoedig plattelander, maakt graag „een praatje en dan het liefst over zich zelf en zijn belangen.

„*Verstandelijke vermogens*: matig ontwikkeld.

„*Bevatting*: traag.

„*Oordeel*: eenzijdig, onzuiver.

„*Opmerkingsgave*: gering (indolent).

„*Geheugen*: zwak.

„*Karakter*: weinig activiteit, weinig emoties, apathisch.”

ad 3. Beklaagde deelt mede, dat hij uit vrees voor straf, waarvoor hij 19 Januari om half 4 bij den kapitein moest komen, om half 2 er van door ging.

Wat hij doen wilde wist hij niet. Hij ging met de tram naar Zeist, waar hij vertelde, dat hij met verlof was. Hij weet precies wat er gebeurd is. In het Rijksopvoedingsgesticht is hij in 1921 gekomen, omdat hij wat had gehad met een fiets, die hij huurde. De eigenaar had hem gezegd, dat de fiets voor *f* 25 te koop was. Beklaagde verkocht toen de fiets voor *f* 40, doch werd toen op hetzelfde moment gepakt.

Beklaagde is bang voor de stalwacht, omdat hij vreest, dat de paarden woest worden.

In Avereest is hij eenmaal op hol geweest met een paard, waarvan hij zeer geschrokken is.

Op school kon hij niet goed leeren en ging in de 9e klasse er af.

Het neurologisch en ophthalmoscopisch onderzoek levert geen afwijkingen op, die hier van belang zijn.

Het psychiatrisch onderzoek brengt het volgende aan het licht:

De *opmerkzaamheid*, respectievelijk *aandachtsbepaling* is zeer laag. Bij de proef van Wiersma-Godefroy, waarbij uit een aantal groepen van stippen bepaalde groepen moeten worden doorgestreept, maakt beklagde in de eerst 10 regels één fout, in de volgende 10 regels 4 fouten en in de daaropvolgende 10 regels 26 fouten.

De tijdcurve is zeer breed. De kortste tijd, die beklagde over een regel doet is 12 sec., de langste 32 sec.

Uit deze proef blijkt, dat de opmerkzaamheid zeer gestoord is, in dien zin, dat de intensiteit der aandachtsbepaling zeer wisselt, nu eens weer volkomen normaal, dan weer zoo sterk gestoord, als men dat bij epileptische bewustzijnsschommelingen waarneemt.

Het *geheugen* is verre van normaal. Laat men beklagde een plaat, waar 23 afbeeldingen op staan, gedurende 3 minuten zien, met de opdracht goed te onthouden, wat er op staat, dan kan beklagde met zeer veel moeite er 6 afbeeldingen van noemen. Ook met hulp gelukt het niet er meer te doen reproduceeren.

Daarna worden hem ongeveer 75 vragen over deze plaat gesteld, waaronder enkele suggestievragen.

Hierbij blijkt, dat de *suggestibiliteit* van beklagde zeer groot is. Tal van suggestievragen worden in den zin van de suggestie beantwoord.

42 vragen, waaronder tal van geheugenvragen, worden verkeerd beantwoord. Dit is een aantal, dat verre de norm overschrijdt.

Bij het *intellectonderzoek* zijn de resultaten matig.

Een enkele vraag voor kinderen van 15 jaar wordt vrij goed beantwoord. Stelt men echter eischen, waarbij moet blijken of de *opvatting* van beklagde voldoende is, dan schiet hij zeer te kort.

De verklaring van de plaatjes van Bobertag is ten eenen male onjuist. Op een plaatje groet een heer een paar dames, die voor een raam staan en loopt een jongen, dien hij niet ziet, omver. De moeder van den jongen loopt toe. Beklaagde maakt daarvan het volgende: „Die man heeft een stok in de hand. Hij wil hem met dien stok een „pak slaag geven. Die vrouw, die daar staat wil, denk ik, de stok „grijpen”.

Het *combinatievermogen* van beklagde blijkt ook onvoldoende. Een doorelkaar gegooide zin begrijpen, wat door kinderen van 12 jaar wordt gedaan, lukt niet. Slechts een van de drie zinnen weet hij te doorzien.

Op de vraag, hoe het komt, dat hij niet op stalwacht durft, antwoordt beklagde: „Als ze losbreken, moet je ze vast zetten en dat durf ik niet. Er staat er ook een in de stal, daar hebben ze een bordje bij gehangen: „slaat geweldig door” ”.

Resumeerende kunnen we zeggen, dat bij beklagde tal van psychische afwijkingen te vinden zijn.

Zijn sterke stoornissen is de aandachtsbepaling, de groote suggestibiliteit, het zeer gebrekkige geheugen, de infantiele opvatting, en het zeer primitieve combinatievermogen, overschrijden verre de grenzen van het normale. De beschrijving van den Directeur van het R. O. G. te Alkmaar en te Avereest komen zoo volkomen hiermee overeen. Hij vertoont weinig activiteit, is apathisch, maar onderworpen, meegaand en gehoorzaam. Hij kan langen tijd stil zitten, zonder eenige behoefte iets aan te pakken. Hij weet geen bezigheid voor zich zelf te vinden, maar verricht het werk, dat hem wordt opgedragen met groote zorgvuldigheid.

Inderdaad ook bij het onderzoek blijkt, dat eigen opvatting en combinatievermogen sterk gestoord zijn.

Hoe moeten we ons thans het psychisch mechanisme denken, dat bij beklagde zich afspeelt, bij de telkens weer op dezelfde wijze zich herhalende delicten?

Te Avereest heeft beklagde een hevige emotie doorgemaakt bij het op hol gaan van een paard, dat hij niet meer kon houden. In het bewustzijn van beklagde met zijn groote suggestibiliteit en geringe denkmogelijkheden is dit een geheel geworden, dat hem steeds weer vervult voor zoo ver het de emotioneele factor betreft, en dat dientengevolge het karakter van een phobie gekregen heeft. Wordt hem nu gelast op stalwacht te gaan, dan is het een onoverkomelijke vrees voor paarden, die woest zullen worden, die hem tegen houdt. Deze vrees vervult zijn geheele bewustzijn en verdringt bij beklagde zeer gemakkelijk alle andere, in aanleg te gering ontwikkelde psychische factoren, die hem tot een helder inzicht in den toestand zouden kunnen brengen.

De opvatting van zijn handelingen met hun eventueele gevolgen

is dan van zoo weinig kracht geworden, dat beklaagde zuiver emotioneel gedreven wordt, door de vreesgedachte, die hem geheel vervult. Daarna komt de gedachte aan de straf, die hij op naief kinderlijke wijze tracht te ontloopen door weg te gaan.

Bewust opzet en neiging tot onwil kan hier worden uitgesloten, wat ook volkomen overeenstemt met de gunstige berichten uit het rijksopvoedingsgesticht, waar beklaagde onder leiding steeds uitstekend werk verrichtte, echter nooit spontaan initiatief nam.

Op grond van bovengenoemde overweging komt ondergeteekende tot het besluit, dat beklaagde lijdende is aan een gebrekkige ontwikkeling van de verstandelijke vermogens, die zich voornamelijk uit in stoornissen in de aandachtsbepaling, in geheugenstoornissen, verhoogde suggestibiliteit en opvattingsstoornissen.

De strafbare daad moet beschouwd worden als het gevolg van een phobie, respectievelijk dwanggedachte, voortvloeiende uit en zich ontwikkelende op den bodem van deze psychische afwijkingen, die als ziekelijk moeten worden beschouwd.

Conclusie.

De motieven van beklaagde, die tot de strafbare daad gevoerd hebben, zijn het directe gevolg van een ziekelijke stoornis der verstandelijke vermogens.

29 Maart 1925.

Dr. H. W. STENVERS.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie dd. 29 Mei 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Genls. J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Dr. R. del Campo genaamd Camp.

Raadsvrouw: Jkvr. Mr. M. J. E. B. Alting von Geusau.

Beklaagde's verklaring is in casu geen bekentenis, zij kan slechts als erkenntenis bron van aanwijzingen zijn.

Sententie in de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 23sten Maart 1925 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde

gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

A. van E., oud 20 jaar, geboren te Zeist, gewoon dienstplichtig-kanonnier bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie, thans gerequireerde in persoon.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appel;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fisikaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den getuige-deskundige door den Advocaat-Fisikaal opgeroepen;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door de raadvrouw aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fisikaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot vernietiging van het vonnis van den eersten rechter met opnieuw schuldigverklaring en vrijspraak;

Overwegende dat de Krijgsraad het wettig en overtuigend bewijs van het onder II bewezen verklaarde feit, waaronder dat beklagde W. S. heeft bewogen tot de afgifte van een gulden door de mededeelingen en de handeling, als in de bewezen-verklaring omschreven, ten onrechte mede heeft gegrond op diens „bekentenis”, zijnde het wettig en overtuigend bewijs ten aanzien van dit feit, alsmede van beklagde's schuld daaraan, gegrond op de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkentnissen van beklagde en de beëdigde verklaringen van den getuige W. S.;

Overwegende dat het Hof zich niet vereenigt met de mondeling aangevulde conclusie van den getuige-deskundige Dr. H. W. Stenvers, zenuwerts te Utrecht, voorzover deze aanvulling inhoudt dat ook de motieven, die den beklagde tot deze vermogensdelicten hebben gevoerd, evenals bij eene door beklagde gepleegde ongeoorloofde afwezigheid, het directe gevolg zijn van eene ziekelijke stoornis der verstandelijke vermogens, zulks vermits de door dezen deskundige bij beklagde geconstateerde afwijkingen, o.a. geringe activiteit, zeer gestoorde aandachtsbepaling, geheugenzwakte, zeer groote suggestibiliteit en matig intellect, daartoe met betrekking tot de onderwerpelijke feiten geen voldoende aanleiding geven;

Overwegende dat, mede in verband met het vorenstaande, de behandeling dezer zaak in hooger beroep, ook na het aldaar gehouden verhoor van den getuige-deskundige, het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de bewijsvoering, alzoo zich overigens vereenigende

met de beslissingen, in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, met uitzondering van artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht, alsmede van de artikelen 55 van het Wetboek van Strafrecht, ¹⁾ 75, 76, 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, met verbetering der gronden zooals boven is aangegeven.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 17 Juli 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Dr. R. del Campo genaamd Camp.

Raadsmen: Dr. P. W. C. C. M. van Meerwijk te 's-Hertogenbosch.

Een geval van diefstal uitsluitend door aanwijzingen bewezen.
(De krijgsraad achtte het tenlastegelegde niet bewezen en sprak den beklaagde vrij).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 19den Mei 1925 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

S., oud 25 jaar, geboren te Krabbendijke, maréchaussée te paard 2de klasse bij de Iste Divisie Koninklijke Maréchaussée, thans gerequireerde in persoon.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appel;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteeekend;

¹⁾ Moet hier niet gelezen worden art. 56 Sr.?

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot vernietiging van het vonnis van den eersten rechter met schuldigverklaring van beklaagde aan „diefstal” en veroordeeling tot gevangenisstraf van acht maanden met ontslag uit den militairen dienst;

Overwegende dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek beklaagde op 19 April 1922 zich vrijwillig heeft verbonden als maréchaussée te paard voor den tijd van zes jaar;

Overwegende dat aan beklaagde aan den voet van het op 7 Mei 1925 beteekende bevelschrift tot het bijeenkomen van den krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 12 Maart 1925 te Vlissingen heeft weggenomen een bankbiljet van honderd gulden, toebehoorende aan den maréchaussée V., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, met het oogmerk zich dat biljet wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven:

dat hij op 11 Maart 1925 te Vlissingen is tegenwoordig geweest bij de uitreiking van een zilveren medaille aan den opperwachtmeester L., hetgeen geschiedde des middags omstreeks 12 uur;

dat hij op reis naar Vlissingen ongeveer *f* 5.— had medegenomen en niet nog meer geld, bijzonderlijk niet een bankbiljet van *f* 100.— bij zich had;

dat hij na de plechtigheid is gegaan naar de kamer van den maréchaussée H., daar eenige glazen port heeft gedronken en daar is gebleven tot ongeveer half drie;

dat hij vervolgens met eenige anderen naar de bijkeuken van wachtmeester G. is gegaan;

dat hij na eenigen tijd buitenom naar den stal is geloopt en daar op een kruiwagen is gaan zitten;

dat hij, na een hem onbekend tijdsverloop, naar de kamer van den maréchaussée C. S. is gegaan;

dat hij de kamer op slot heeft gedaan;

dat hij tusschen vier uur en half vijf op verzoek met den maréchaussée P. is medegegaan naar diens kosthuis en, na aldaar te hebben gegeten, is gegaan in de richting van het station en onderweg den opperwachtmeester K. heeft gezien en met dezen verder is geloopt tot aan de sigarenkiosk;

dat hij daar drie sigaren heeft gekocht voor *f* 0,30, terwijl de opperwachtmeester doorliep;

dat hij vervolgens is geloopt naar de veerboot naar Breskens en op die boot den opperwachtmeester weer heeft aangetroffen;

dat hij den geheelen weg een kolbak in de hand heeft gedragen; Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1. C. S., maréchaussée, thans te Apeldoorn; *

dat hij op 11 Maart 1925 na de uitreiking van de medaille te Vlissingen naar de kamer van den maréchaussée H. is gegaan en daar is gebleven totdat zij allen naar beneden naar de keuken van den wachtmeester G. zijn gegaan;

dat hij daar ongeveer een kwartier is gebleven en toen naar zijn kamer is gegaan;

dat de deur van zijn kamer open was en hij daar beklaagde aantrof;

dat hij, getuige, hem toen een glas water heeft gegeven en weer naar de keuken is teruggegaan;

dat hij ongeveer een kwartier later weer naar zijn kamer is gegaan en deze toen op slot was;

dat hij niet weet, of beklaagde zich toen in de kamer bevond;

dat hij te ongeveer half vier opnieuw naar zijn kamer is gegaan en deze toen open was;

dat hij beklaagde geenszins heeft aangeraden om de kamerdeur op slot te doen;

2. V., maréchaussée 1ste klasse te Vlissingen:

dat beklaagde in den ochtend van 11 Maart 1925 op zijn, getuige's, kamer is geweest, vóór de uitreiking der eeremedaille aan den oud-opperwachtmeester L.;

dat hij zich toen heeft verkleed en de deur van de kast op zijne kamer openstond;

dat dien dag zijn, getuige's, zwarte portefeuille in die kast op een wit bord op een plank heeft gelegen;

dat hij den inhoud der portefeuille op 10 Maart 1925 heeft nagezien en hij toen daarin nog een aan hem, getuige, toebehoorend nieuw model en weinig gebruikt bankbiljet van f 100.— heeft gezien;

dat hij den 12den Maart 1925 heeft bemerkt, dat dit bankbiljet uit de portefeuille, die nog op dezelfde plaats in de kast lag, verdwenen was;

dat de kamer den 11den Maart 1925 niet met slot en sleutel was afgesloten, wel de kast, maar dat daarop de sleutel in het slot stak;

3. K., opperwachtmeester der Koninklijke Maréchaussée te Philippine;

dat hij op 11 Maart 1925 te ongeveer 6 uur n.m. te Vlissingen bij de Keersluis beklaagde zag aankomen en hem even heeft opgewacht;

dat zij toen te zamen in de richting van het station zijn gewandeld;

dat, toen zij ongeveer gekomen waren ter hoogte van de aldaar staande sigarenkiosk, beklaagde tegen hem, getuige, zeide, dat hij sigaren ging halen;

dat hij beklaagde de sigarenkiosk heeft zien binnengaan, terwijl hij doorliep naar den hoek van het station en daar op hem heeft gewacht;

dat beklaagde kort daarop weer uit de kiosk kwam en zich regel-

recht naar den ingang van het café-restaurant van het hotel „Zeeland” begaf;

dat hij zeer beslist heeft gezien, dat beklaagde dat café binnenging;

dat het toen ongeveer tusschen 6 uur en half zeven n.m. was;

dat hij toen is doorgelopen naar de boot en beklaagde zich ongeveer 15 of 20 minuten later weer bij hem heeft gevoegd;

4. S., hotelhouder van hotel „Zeeland” te Vlissingen;

dat hij in den hem ter terechtzitting vertoonden beklaagde de persoon herkent, die, in uniform van maréchaussée, op 11 Maart 1925 tusschen 6 uur en halfzeven n.m. bij hem in het café-restaurant van hotel „Zeeland” is geweest en daar een glas bier heeft gebruikt;

dat zijn kellner, toen deze met beklaagde afrekende, bij hem, getuige een nieuw, blauwachtig van kleur en weinig gebruikt bankbiljet van *f* 100.— heeft gewisseld;

dat de kellner van het van hem, getuige, terugontvangen papiergeld aan het station *f* 10.— is gaan wisselen en beklaagde in den tusschentijd is blijven wachten in de restauratiezaal van zijn, getuige's, hotel;

dat hij heeft gezien, dat beklaagde het wisselgeld van den kellner heeft teruggekregen;

dat beklaagde een militair hoofddekseel in de hand droeg en hij vergat dit mede te nemen, toen hij het café-restaurant verliet, waarna de kellner den beklaagde het hoofddekseel ging brengen;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de erkenningen van beklaagde en de beëdigde verklaringen der voornoemde getuigen, wetig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd, met dien verstande dat het bankbiljet van honderd gulden toebehoorde aan den maréchaussée V, —alsmede beklaagde's schuld daaraan;

Overwegende dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van „diefstal”;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat het vonnis, waarvan beroep en waarbij beklaagde van het hem ten laste gelegde werd vrijgesproken, moet worden vernietigd;

Overwegende dat het Hof den beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven;

Toepassende de artikelen 2 en 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 75, 76d, 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, 27, 91, 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw recht doende,

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf;

Veroordeelt beklaagde te dezer zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf van 31 Maart 1925 tot 19 Mei d.a.v. in mindering zal worden gebracht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 28 Augustus 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Schout-bij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Plaatsvervangend-lid: Dr. E. Jellinghaus.

Beschikking van het H. M. G. omtrent al of niet verwijzing (art. 10 R. Z.).

In casu valt het gepleegde feit onder de omschrijving van art. 2, 6°. W. K. en treedt de strijd tegen de eischen van de krijgslucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen het schrijven d.d. 7 Juli 1925, No. 8819, van den Commandant der Marine te Willemsoord, daarbij overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 van de Rechtspleging bij de Zeemacht inzeggende de stukken betreffende eene zaak van den leerling-hofmeester L., met de beschouwingen van genoemden Vlootvoogd daarover, benevens het schriftelijk en met opgaaf van redenen gedaan verzoek d.d. 27 Juni 1925, No. 287, van den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord om, nu de Vlootvoogd geen termen vindt de bedoelde zaak alsnog naar den Krijgsraad te verwijzen en deze autoriteit zich verenigt met de krijgsluchtelijke afdoening daarvan, terwijl hij, Fiskaal, van meening is, dat het belang der Justitie zoodanige verwijzing vereischt, het Hoog Militair Gerechtshof overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 der Rechtspleging bij de Zeemacht daarover te doen beslissen;

Gelet op het te dezer zake uitgebracht advies d.d. 17 Augustus 1925, No. 1040, van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit de overgelegde stukken is gebleken, dat de

Fisikaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord het instellen eener strafvervolgning tegen genoemden leerling-hofmeester wenscht naar aanleiding van het te diens laste door den brigadier van Politie der gemeente Helder, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter B., opge- maakt ambtseedig proces-verbaal d.d. 5 Juni 1925;

Overwegende dat genoemd proces-verbaal in hoofdzaak inhoudt, dat de leerling-hofmeester L. en de matroos 2de klasse K. in den avond van 31 Mei 1925 te $\pm 9\frac{3}{4}$ ure, in uniform gekleed, eeniger- mate onder den invloed van sterken drank, aan de zijde van den openbaren weg, de Prins Hendriklaan, binnen de gemeente Helder, luid lachende tegen elkander in hebben staan wateren;

Overwegende dat op 12 Juni 1925 de Commandant van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, na gehouden onderzoek, den meerge- noemden leerling-hofmeester wegens het gerelateerde feit heeft ge- straft met twee dagen licht arrest, gepaard met strafdienst van 1 uur per dag, met de strafreden: „Zich in uniform gekleed, schuldig gemaakt aan eene overtreding van artikel 20 der Algemeene Politie- verordening der gemeente Helder”;

Overwegende dat blijkens artikel 2 der Wet op de Krijgstucht de wetgever in sommige gevallen eene verwijzing naar den straf- rechter niet gewild heeft, omdat de zaak beter en doelmatiger enkel krijgstuchtelijk zou kunnen worden afgedaan;

dat met betrekking tot de onder 6°. van genoemd artikel gerang- schikte feiten zulks het geval is, wanneer die feiten niet alleen onbestaanbaar zijn met de militaire tucht of orde maar tevens van lichten aard;

dat, waar bovenbedoeld feit ten laste van genoemden L., onder 6°. van genoemd artikel valt, zal moeten worden nagegaan of het aan de beide, in de wet gestelde voorwaarden voldoet, in welk geval overeenkomstig des wetgevers bedoeling de zaak buiten strafrech- telijke behandeling behoort te worden afgedaan;

dat het niet twijfelachtig is, dat nog wel in militaire uniform gekleede personen, die handelen als in het bovenbedoeld proces-ver- baal is geconstateerd, zich niet behoorlijk overeenkomstig de waar- digheid van den militairen stand gedragen, en hunne handeling onbestaanbaar is met de militaire tucht;

dat die handeling, beschouwd in het kader van het desbetreffende artikel der Algemeene Politie-verordening der gemeente Helder, van lichten aard is, nu zij is aan te merken als eene ongepaste aardig- heid van den een tegenover den ander op den laten avond, terwijl niet is gebleken, dat voorbijgangers daarvan getuige waren;

dat dus in dit geval de strijd tegen de eischen der krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond treedt;

Gezien de artikelen 10 der Rechtspleging bij de Zeemacht, 1 en 22 aanhef en d van het Reglement betreffende de Krijgstucht;

Bepaalt, dat verwijzing naar den militairen rechter van den leer- ling-hofmeester L. ter zake van het feit, bedoeld in het ambtseedig

procesverbaal van den brigadier van Politie der gemeente Helder B., niet zal plaats hebben.

Bepaalt voorts, dat afschrift van deze resolutie zal worden gezonden aan den Vice-Admiraal Commandant der Marine te Willemsoord, aan den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad en aan den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

Bovenstaande beschikking stelt weer eens de moeilijkheid in het licht die rijst, wanneer beslist moet worden of feiten genoemd in art. 2 [30 en 60] W.K. in casu al of niet zijn onbestaanbaar met de militaire tucht of orde en van zóó lichten aard dat zij buiten straf-rechterlijke behandeling kunnen worden afgedaan.

Het was, naar wij vernemen, den Fiscaal er vooral om te doen om in de bovenstaande zaak niet een incidenteele-, maar een principieele beslissing uit te lokken, zoodat voortaan zou vaststaan wat nu eigenlijk onder een „feit, onbestaanbaar met de militaire tucht of orde” zou behooren te worden verstaan. Het tweede criterium, de al of niet lichten aard van het gepleegde feit, zou dan weliswaar nog altijd een punt van strijd kunnen vormen (te dien aanzien moge hier verwezen worden naar de beschikking van het H. M. G. van 28 Maart 1924, M. R. T. Deel XX, bladz. 96), maar de bestaande moeilijkheid zou dan toch tot de helft zijn teruggebracht.

Hoe zou die principieele beslissing nu hebben kunnen zijn?

In de eerste plaats zou die, om ons nu maar tot art. 2 [60.] W. K. te bepalen, hebben kunnen luiden: elke overtreding door een militair gepleegd strijdt tegen de militaire tucht of orde; of een door een militair gepleegde overtreding als in art. 2 [60.] W. K. bedoeld, dus krijgstuuchtelijk strafbaar is, hangt alleen van den al of niet lichten aard der overtreding af.

Deze beslissing strijdt met de woorden der wet, die immers óók het mogelijk bestaan erkent van overtredingen, welke niet strijdig zijn met de militaire tucht of orde; zij was dan ook van het Hof zeker niet te verwachten.

In de tweede plaats had de uitspraak, die dan tenminste in vele gevallen een bruikbare scheidingslijn zou hebben gegeven, kunnen luiden: overtredingen door een militair in uniform gepleegd, zijn uit dien hoofde reeds onbestaanbaar met de militaire tucht of orde.

Alleen al de overweging echter, dat het in uniform gekleed zijn van den overtreder slechts van belang kan zijn als door anderen het plegen van de overtreding kan worden waargenomen, verbiedt o. i. een zóó pertinente uitspraak als boven bedoeld.

Andere afdoende principieele beslissingen zien wij niet, maar dan volgt uit een en ander ook, dat een dergelijke beslissing niet te geven is en alles van de omstandigheden afhangt.

Het Hof gaf in zijne beschikking ook slechts een incidenteele beslissing en de Fiscaal heeft zijn doel niet bereikt. Er valt echter dit uit te leeren dat het Hof, zooals het reeds meer gedaan heeft (Zie M. R. T. deel XIX, bladz. 124) óók thans als derde criterium —

hoewel niet in de wet genoemd — stelde, dat de strijd tegen de eischen der krijgstuicht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond moet zijn getreden.

In hoeverre die plansverwisseling bij het te bestraffen feit heeft plaats gevonden is echter een vraag welke uitsluitend naar de omstandigheden kan worden beslist, een vraag, waarbij het al of niet in uniform gekleed zijn, zonder beslissend te zijn, groot gewicht in de schaal kan leggen en een vraag waaromtrent verschil van inzicht tusschen verschillende strafopleggers allerm minst is uitgesloten.

Ten slotte zouden wij ons willen aansluiten bij een ons meermalen ten oore gekomen opmerking en de wenschelijkheid willen bepleiten van de opneming der geldboete in de rij van krijgstuichtelijke straffen.

Waar de scheidingslijn zóó moeilijk te trekken is, het eigenlijk geheel van het timmermansoog van den Commandeerende-Officier (onder nadere goedkeuring van de verwijzingsautoriteit) afhangt, om te zien of het strafrechtelijk karakter nog op het eerste plan staat, dan wel naar het tweede is verschoven, wil het ons weinig wenschelijk schijnen dat de strafmaatregelen, al naar mate dat oordeel uitvalt, van geheel verschillenden aard kunnen zijn en omgekeerd evenredig aan de zwaarte van het vergriep. Bij strafrechtelijke afdoening bijna altijd geldboete (meestal afkoop ex art. 74 Swb.), bij disciplinaire bestraffing al spoedig een vrijheidsstraf. De dicht bij de scheidingslijn liggende gevallen, waarin de Commandeerende-Officiëren behoefte gevoelen aan een straf, zwaarder dan berisping en lichter dan arrest, moeten, dunkt ons, vrij talrijk zijn.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 11 September 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Schoutbij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch, Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Plaatsvervangend-lid: Dr. E. Jellinghaus.

Het als verkooper in een sloopstoko, door slordigheid, hoogere prijzen berekenen dan in de prijslijst waren vastgesteld.

Gemotiveerde tenietdoening van de bijkomende straf van inhouding der halve soldij.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 23 Juli 1925, van den korporaal der mariniers B., waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingebracht over de hem op 6 Mei 1925 door den Commandant, van Hr. Ms. „Heemskerck”, den Kapitein-ter-zee S., opgelegde straf van 8 dagen verzwaaard arrest met inhouding van de halve soldij, en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„1e. Belast zijnde met den dienst van verkooper in de toko, hogere „prijzen berekend dan volgens de hem door den beheerder verstrekte „prijslijst.

„2e. Zich onbehoorlijk over zijn meerderen uitgelaten in het „bijzijn van minderen.”;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden, waaronder de op 9 Juli 1925 door den Commandant der Marine te Willemsoord genomen beslissing, waarbij het beklag ongegrond is verklaard, de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden sub 2o. zijn gehandhaafd, en de omschrijving der strafreden voor het sub 1o. omschreven feit is gewijzigd, zoodat zij is komen te luiden:

„1e. Belast zijnde met den dienst van verkooper in den scheeps- „toko, door slordigheid onjuiste en hogere prijzen berekend dan „op de hem door den beheerder verstrekte prijslijst voorkwamen en „eenige malen verzuimd bedragen, die de rechthebbenden uit gemak- „zucht op de toonbank achterlieten, aan hen af te dragen.”;

Gehoord klager en als getuigen onder eede: K., eerste-luitenant der mariniers, en W., sergeant-schrijver;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat de volgende getuigen hebben verklaard:

1. K., eerste-luitenant der mariniers, destijds chef van den scheepstoko aan boord van Hr. Ms. „Heemskerck”:

dat hij op 18 April 1925 aan klager, verkooper in den scheepstoko, een nieuwe prijslijst heeft gegeven van de artikelen, die in dien toko verkocht werden, en hem mondeling heeft medegedeeld, dat die prijzen zouden gelden van 4 uur namiddag van dien dag af;

dat klager, na de lijst te hebben ingezien, te kennen heeft gegeven haar te begrijpen;

dat hij, getuige, in den middag van Zondag 19 April 1925 van verschillende onderofficieren klachten heeft gekregen, dat klager hogere prijzen berekende dan in genoemde lijst, welke voor de koopers zichtbaar in den toko was opgehangen, waren vermeld;

dat hij, getuige, hiervan rapport heeft uitgebracht bij den Commandant, die daarop klager als verkooper heeft doen aflossen;

dat klager bij het opnemen van den voorraad voor overgave van zijn dienst, ten aanhoore van hem, getuige, en in het bijzijn van verschillende minderen tegen den matroos V., die klager behulpzaam was in den sloopstoko, de opmerking heeft gemaakt: „Kijk dat goed na”, of iets dergelijks, daaraan toevoegende: „want anders gaan die onderofficieren weer over mij lullen”;

2. W., sergeant-schrijver:

dat hij op 19 April 1925 er bij tegenwoordig is geweest, dat klager den voorraad van den sloopstoko aan boord van Hr. Ms. „Heemskerck” overdroeg aan den matroos V.;

dat hij, getuige, klager bij het opnemen der restanten heeft hooren zeggen: „Laat ik oppassen”, of iets dergelijks, en dat klager daaraan toevoegde: „want anders gaan die onderofficieren weer over mij lullen”;

dat, waar dit gezegde hem, getuige, zeer bevreemde, omdat daaruit bleek, dat het aan klager bekend was wie de klachten over het berekenen van te hooge prijzen hadden geuit, hij in het gehoorde „anders gaan die onderofficieren weer over mij lullen” zich niet kan vergissen;

Overwegende dat klager als bezwaar tegen het onder 1°. vermelde gedeelte der strafreden heeft aangevoerd, dat hij niet kan inzien zich aan slordigheid bij het berekenen der prijzen in den sloopstoko te hebben schuldig gemaakt; dat het weliswaar eenige malen is voorgekomen, dat hij bij abuis een te hooge prijs berekende, doch hij steeds aanstonds het terug verlangde heeft terugbetaald, zulks mede om verdere discussies te voorkomen; dat hij later heeft nage-rekend, gedurende de \pm 3 weken van zijn dienst als verkooper \pm 24 gulden te veel te hebben ontvangen, en voorts dat hij nimmer geld, dat de koopers terug hadden moeten ontvangen, uit achteloosheid op de toonbank heeft laten liggen, daar zij dan steeds het geld naar hem, klager, toeschoven en hij het, ten voordeele van den sloopstoko, in de lade schoof;

Overwegende dat klager het hem in de strafreden onder 2°. verweten feit heeft ontkend, opgevend dat hij bij het opnemen van den restantenvoorraad op 19 April 1925 in geen geval tegen den matroos V., die hem als verkooper in den sloopstoko behulpzaam was, de opmerking heeft gemaakt: „... .., anders gaan die onderofficieren weer over mij lullen”, of iets dergelijks;

Overwegende dat uit klager's opgaven, welke bevestigd worden door de verklaringen van onderscheidene onderofficieren, afgelegd bij het op last van den Commandant der Marine te Willemsoord gehouden onderzoek, blijkt dat klager inderdaad als verkooper in den sloopstoko aan boord van Hr. Ms. „Heemskerck” meermalen hoogere prijzen heeft berekend dan op de hem door den beheerder verstrekte prijslijst voorkwamen;

Overwegende dat dit, waar de bedoelde prijslijst steeds onder zijn bereik was, en van opzet bij klager niet is gebleken, aan zijne slordigheid moet worden geweten;

Overwegende voorts dat de vorenstaande getuigenverklaringen door klager's ontkenenis geenszins worden ontzenuwd, en op grond dier verklaringen vaststaat, dat klager op 19 April 1925 bij het opnemen van den restantenvoorraad in het bijzijn van verschillende minderen tot den matroos V. de opmerking heeft gemaakt: „Kijk dat goed na” (of: „Laat ik oppassen”), „want anders gaan die onder-officieren weer over mij lullen”;

Overwegende dat de strafreden, zooals deze na de daarin door den Commandant der Marine te Willemsoord aangebrachte wijzigingen luidt, klager's vergrijpen tegen de krijgstucht juist omschrijft, echter met dien verstande, dat in de beschikking van dien Commandant niet door feiten wordt gestaafd en ook thans bij het onderzoek niet is gebleken, dat klager eenige malen heeft verzuimd bedragen, die de rechthebbenden uit gemakzucht op de toonbank achterlieten, aan hen af te dragen, weshalve het hierop betrekking hebbend gedeelte der onder 1°. voorkomende strafreden behoort te worden weggelaten;

Overwegende dat, waar van klager in zijne functie van verkooper in den sloopstoko eene groote mate van nauwgezetheid geëischt moest worden, zijne onoplettendheid en vergissingen onbestaanbaar zijn met de militaire orde, terwijl de door hem bij de overdracht van den restantenvoorraad gebezigde uitdrukking, die op zichzelf reeds een vergrijp tegen de militaire tucht oplevert, te meer afkeuring verdient, wijl zij door klager in tegenwoordigheid van mindere schepelingen werd geuit;

Overwegende dat de aan klager opgelegde hoofdstraf niet te zwaar is, doch nu de sloopstoko door klager's tekortkoming geenerlei nadeel kan hebben geleden en vorenstaande verzachting der strafreden is aangebracht en nu, in aanvulling van de aanvankelijk door den Commandant van Hr. Ms. „Heemskerck” aangegeven strafreden, tot uitdrukking is gekomen dat klager's te hooge prijsberekeningen alleen aan slordigheid te wijten waren, terwijl niet is gebleken, dat klager van zijne tekortkomingen finantieel voordeel heeft gehad, termen aanwezig zijn om de bijkomende straf van inhouding der halve soldij teniet te doen;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Wijzigd de omschrijving der strafreden sub 1°. , zoodat deze komt te luiden:

„1°. Belast zijnde met den dienst van verkooper in den sloopstoko, meermalen door slordigheid hogere prijzen berekend dan „op de hem door den beheerder verstrekte prijslijst voorkwamen”;

Handhaaft de omschrijving der strafreden sub 2°. , alsmede de opgelegde hoofdstraf van acht dagen verzuimd arrest;

Doet te niet de opgelegde bijkomende straf van inhouding der halve soldij;

Bepaalt dat voormelde wijzigingen in klager's conduiteboekje en in het strafregister zullen worden aangebracht;

Bepaalt voorts, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den Kapitein-ter-Zee S., een aan den Commandant der Marine te Willemsoord, een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Marine.

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 14 Juli 1925.

(1925. D. No. 14; I. No. 10).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Artt. 54 en 158 der Pensioenwet 1922 (Stbl. no. 240).

Art. 68 (1) der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913, (Wet van 21 Juni 1913 Stbl. no. 301).

Wijze van berekening van het, in genoemd art. 158 (2) bedoelde, door een gemeente volgens art. 68 der Pensioenwet voor de Gemeenteambtenaren 1913, aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds uit te keeren pensioensgedeelte, voor het geval de som der dienstlijden, door een ambtenaar onder vigeur van de Pensioenwet 1922 en onder vigeur van de Pensioenwet voor de Gemeenteambtenaren 1913 doorgebracht, méér bedraagt dan 35 jaar en dus het naar den dienstitijd berekende pensioen op grond van art. 54 (1) der Pensioenwet 1922 moet worden beperkt.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

de Gemeente X, klaagster, vertegenwoordigd door haar burgemeester A., wonende te X, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: B., afdeelingsschef ter secretarie dier Gemeente, wonende te X,

tegen:

den Pensioenraad, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;

Wat de feiten aangaat;

Overwegende dat de Pensioenraad bij beslissing van 30 Mei 1924

aan Y. laatst straatmaker-vakman bij de gemeentewerken te X, met ingang van 27 Februari 1924 een jaarlijksch pensioen heeft toegekend van *f* 1280 en bij beslissing van 6 Mei 1924 aan het gemeentebetuur van X heeft medegedeeld, dat die gemeente ingevolge art. 158 der Pensioenwet 1922 te dier zake jaarlijks aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds een bedrag van *f* 1146 moet uitkeeren;

Overwegende dat de gemeente tegen de laatstgemelde beslissing een bezwaarschrift heeft ingediend, uitsluitend gericht tegen de berekening van het door haar jaarlijks te betalen bedrag, waarop de Pensioenraad bij nadere beslissing van 29 Januari 1925 dit bezwaar ongegrond heeft verklaard op grond van de volgende overwegingen:

dat het bezwaar is gericht tegen de berekening van dat deel van het op grond van het tweede lid van artikel 158 van de Pensioenwet 1922 S. 240 door die gemeente aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds uit te keeren gedeelte van het met ingang van 27 Februari 1924 aan Y, als oud-sstraatmaker-vakman bij de gemeentewerken te X toegekend pensioen van *f* 1280 hetwelk zijn grond vindt in den diensttijd van belanghebbende na 1 Juli 1922 en diens op den voet van de artikelen 134 tot en met 138 dier wet voor pensioen ingekochten diensttijd van 21 Januari 1885 tot en met 19 Januari 1890 als tijdelijk werkmán bij dien tak van dienst;

dat, aangezien het pensioen, dat de gemeente moet uitkeeren, loopt over een diensttijd van 39 jaren, 1 maand en 6 dagen, doch niet overschrijdt dat, hetwelk over een diensttijd van 35 jaren zou zijn toegekend, voor bovenbedoelde berekening naar de meening van Burgemeester en Wethouders de gezamenlijke duur van eerstgenoemde twee diensttijden (1 jaar 7 maanden en 26 dagen + 4 jaren, 11 maanden en 29 dagen = 6 jaren, 7 maanden en 25 dagen) moet worden teruggebracht tot 2 jaren, 6 maanden en 19 dagen, zijnde het verschil tusschen 35 jaren en den duur van den voor 1 Juli 1922 in vasten gemeentediens doorgebrachten tijd (van 20 Januari 1890 tot 1 Juli 1922 = 32 jaren, 5 maanden en 11 dagen);

dat volgens het tweede lid van artikel 158 der Pensioenwet 1922, zooals het bij de wet van 30 Juni 1923 (Staatsblad n°. 307) is gewijzigd, het bovenbedoeld deel der uitkeering moet worden berekend naar de bepalingen der Pensioenwet 1922;

dat met het oog op de door Burgemeester en Wethouders genoemde omstandigheid — dat namelijk pensioen is toegekend over een diensttijd van 39 jaren, 1 maand en 6 dagen, tot het maximum van 70% van de middelsom der pensioensgrondslagen, dus niet over een diensttijd van 35 jaren — de gezamenlijke duur van den diensttijd van Y, na 1 Juli 1922 en diens diensttijd als tijdelijk gemeentambtenaar voor die berekening eene evenredige vermindering moet ondergaan;

dat die vermindering moet geschieden op de basis van 35 jaren als minimum-duur voor maximum-pensioen volgens laatstgenoemde wet;

dat derhalve de gezamenlijke duur van bedoelde diensttijden moet worden gereduceerd tot $\frac{6 \text{ j. } 7 \text{ m. } 25 \text{ d.}}{39 \text{ j. } 1 \text{ m. } 6 \text{ d.}} \times 35 \text{ jaren } (39 \text{ j. } 1 \text{ m. } 6 \text{ d.} :$

$6 \text{ j. } 7 \text{ m. } 25 \text{ d.} = 35 : X) = 5.955 \text{ jaar};$

dat de middelsom der pensioensgrondslagen van Y. over het tijdvak van 27 Februari 1921 tot 27 Februari 1924 f 1827,69 $\frac{2}{3}$ en het betrokken deel van de uitkeering dus $5.955 \times 2\%$ van f 1827,69 $\frac{2}{3} = f$ 217,68 bedraagt;

dat ook naar de meening van Burgemeester en Wethouders van X., voor den diensttijd van 20 Januari 1890 tot 1 Juli 1922 jaarlijks een bedrag van f 927,90 moet worden uitgekeerd, weshalve het bedrag van het uit te keeren pensioengedeelte in zijn geheel moet worden gesteld op f 217,68 + f 927,90 = (afgerond f 1146);

Overwegende dat klaagster in haar tegen deze nadere beslissing gericht klaagschrift daartegen het volgende heeft aangevoerd:

„Y. kwam 21 Januari 1885 in tijdelijken dienst en werd met ingang van 20 Januari 1890 vast aangesteld; hij werd met ingang van 27 Februari 1924 cervol ontslagen. Hij had derhalve een diensttijd van 39 jaar, 1 maand en 6 dagen. Ingevolge de artikelen 54 en 56 der Pensioenwet 1922 werd aan hem een pensioen toegekend van f 1280, berekend over een maximum-diensttijd van 35 jaar. Verwacht mocht worden, dat het door de gemeente ingevolge artikel 158 terug te betalen pensioensgedeelte eveneens over dien maximum-diensttijd zou zijn berekend; dit is echter niet het geval. De Pensioenraad stelt het terug te betalen bedrag vast op f 1146 per jaar, zulks voor een diensttijd van 32 jaar, 5 maanden 11 dagen volgens de pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 en over 5.955 jaar diensttijd volgens de Pensioenwet 1922. Laatstgenoemd tijdvak is verkregen door den diensttijd van 6 jaar, 7 maanden en 25 dagen in verhouding tot zijn geheelen diensttijd evenredig te verminderen tot den maximum-diensttijd van 35 jaar welke volgens de Pensioenwet 1922 vereischt wordt om 70% pensioen te kunnen verkrijgen. De gemeente betaalt dus over een diensttijd van 38 jaar, 4 maanden en 24 dagen.

De gemiddelde pensioensgrondslag voor de berekening van het terug te betalen gedeelte over den tijd van 32 jaar, 5 maanden en 11 dagen bedraagt f 1715,83 en voor het tijdvak van 5.955 jaar f 1827,79.

Volgens artikel 158, 2de lid der Pensioenwet 1922 moeten de pensioensgedeelten worden berekend, voor zoover zij hun grond vinden in vóór 1 Juli 1922 doorgebrachten diensttijd — met uitzondering van tijdelijken diensttijd in gemeentelijke betrekkingen vóór 1 October 1913 — naar de bepalingen der pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 en voor zoover zij hun grond vinden in lateren diensttijd, of in bedoelden vroegeren tijdelijken dienst, naar de bepalingen der Pensioenwet 1922.

De strekking dezer bepaling is dus geen andere, dan aan te geven, dat het terug te betalen pensioensgedeelte vallende onder de

pensioenwet voor de gemeenteamttenaren 1913 wordt berekend naar 60ste deelen van den gemiddelden pensioensgrondslag over 5 jaren aan het ontslag voorafgaande en naar 50ste deelen van den gemiddelden pensioensgrondslag over 3 jaren aan het ontslag voorafgaande voor zoover dit pensioensgedeelte berekend moet worden naar de bepalingen der Pensioenwet 1922.

De Pensioenraad legt artikel 158 der Pensioenwet zóó uit, dat de vóór 1 Juli 1922 doorgebrachten diensttijd, met uitzondering van den tijdelijken dienst, ten volle in rekening moet worden gebracht. Wij kunnen ons met dien gedachtengang vereenigen, mits de aan de 35 dienstjaren volgens de pensioenwet 1913 ontbrekende diensttijd wordt aangevuld met ná 1 Juli 1922 doorgebrachten diensttijd of met vóór 1 October 1913 vervulden tijdelijken dienst zoodat de berekening van het terug te betalen pensioensbedrag beperkt blijft tot 35 jaar.

Hiertoe acht de Pensioenraad geen termen aanwezig.

Wij moeten er op wijzen, dat de gevolgde wijze van berekening van den Pensioenraad tot zeer eigenaardige konsekwenties leidt. Immers kan het dan voorkomen dat het terug te betalen pensioensgedeelte hooger kan zijn dan het pensioen dat aan een ambtenaar is toegekend.

Stel nl. het geval dat een ambtenaar met een diensttijd van 45 jaren is gepensionneerd volgens de bepalingen der Pensioenwet 1922. Zoowel voor evengenoemde wet als voor de Pensioenwet 1913 is zijn gemiddelde pensioensgrondslag f 3600. Voor de toepassing van artikel 158 der Pensioenwet 1922 heeft hij een diensttijd van 30 jaar onder de werking der pensioenwet voor de gemeente-amttenaren 1913 en 15 dienstjaren onder de werking der Pensioenwet 1922. Het pensioen van belanghebbende beloopt 70% van f 3600 = f 2520. Het door de gemeente terug te betalen pensioensgedeelte wordt nu door den Pensioenraad als volgt berekend:

$$\begin{array}{r} 30/60 \times f 3600 = \\ 15/45 \times 35 = 11,666 \text{ jaar} \times 2\% \text{ van } f 3600 = \end{array} \begin{array}{r} f 1800 \\ ,, 839,52 \\ \hline f 2639,52 \\ \text{afgerond } f 2640 \end{array}$$

De Pensioenraad zal, zooals van zelf spreekt, dit bedrag moeten beperken tot dat van het pensioen (f 2520). Wij geven dit voorbeeld, dat met vele andere is te vermeederen, slechts om aan te toonen, dat de wijze van berekening van den Pensioenraad niet de juiste kan zijn en o.i. niet strookt met de bedoeling van meerbedoeld artikel 158 der Pensioenwet 1922.

Een andere wijze van berekening kan worden gevolgd door zoowel de diensttijd vallende onder art. 68 der (vervallen) pensioenwet voor de gemeenteamttenaren 1913 als de diensttijd vallende na de in werking treding der Pensioenwet 1922 of vóór 1 October 1913 bewezen tijdelijke diensten, zoodanig evenredig te verminderen, dat

te zamen een diensttijd van 35 jaren wordt verkregen. Deze berekening komt ons voor juist te zijn dan die van den Pensioenraad en verdient o.i. nog de voorkeur boven de aanvulling van den diensttijd waarover hiervoren werd gesproken.

Indien de zoeven genoemde wijze van berekening wordt gevolgd, zal deze gemeente voor Y. aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds moeten terugbetalen een bedrag van f 1049. De berekening welke daarvoor geldt, luidt als volgt:

$$\begin{array}{r} 32 \frac{5}{12} + \frac{11}{360} \\ \hline 39 \frac{1}{12} + \frac{6}{360} \end{array} \times 35 = 29,045 \text{ jaar}$$

$$\begin{array}{r} 6 \frac{7}{12} + \frac{25}{360} \\ \hline 39 \frac{1}{12} + \frac{6}{360} \end{array} \times 35 = \underline{5,955 \text{ jaar}}$$

totaal . . . 35 jaar.

Het eerste tijdvak wordt berekend naar een gemiddelden pensioensgrondslag van f 1715,83.

$$f \ 1715,83 \times \frac{29,045}{60} = f \ 830,60.$$

Het tweede tijdvak wordt berekend naar een gemiddelden pensioensgrondslag van f 1827,79.

$$5,955 \times 2\% \text{ van } f \ 1827,79 = f \ 217,69$$

$$\underline{f \ 1048,29}$$

afgerond f 1049.

Op grond van het vorenstaande verzoeken wij Uwen Raad, met vernietiging van de beslissing van den Pensioenraad in den hoofde dezes vermeld, het door de gemeente X. voor Y. ingevolge artikel 158 der Pensioenwet 1922 terug te betalen pensioensgedeelte te bepalen op f 1049”;

Overwegende dat de Pensioenraad bij contra-memorije het volgende heeft aangevoerd:

„Naar uit het klaagschrift blijkt, kunnen Burgemeester en Wethouders van X. zich nader vereenigen met de in onze beschikking van 29 Januari 1925, A. D. II no. $\frac{722.67}{131}$, verdedigde wijze van

berekenen van het in den diensttijd van Y. na 1 Juli 1922 en in diens op den voet van de artikelen 134 tot en met 138 der Pensioenwet 1922 (Staatsblad no. 240) voor pensioen ingekochten tijdelijken diensttijd van 21 Januari 1885 tot en met 19 Januari 1890 grond vindend deel van het ingevolge artikel 158 dier wet door die ge-

meente aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds uit te keeren gedeelte van het pensioen van dien belanghebbende. Met het oog hierop kunnen wij ons, voor zooveel die berekening betreft, aan genoemde beschikking refereeren.

Het bezwaar van Burgemeester en Wethouders is thans gericht tegen de berekening van het deel van dat pensioensgedeelte, hetwelk zijn grond vindt in den reeds krachtens de vroegere Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 voor pensioen geldigen diensttijd vóór 1 Juli 1922. Ook dezen diensttijd wil het College op de basis van 35 jaren zien verminderd. Het verliest daarbij echter uit het oog dat de twee bedoelde deelen van het te vergoeden pensioensgedeelte *geheel onafhankelijk van elkander*, volgens twee verschillende wetten berekend moeten worden, dat de vroegere Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren een minimum-duur van 35 jaren voor maximum-pensioen niet kende; dat naar den maatstaf van artikel 12 dier wet de minimum-duur voor zoodanig pensioen volgens die wet 40 jaren bedroeg en dat dus, moet, zooals in het in het klaagschrift gesteld geval, evenredige vermindering van den diensttijd vóór 1 Juli 1922 plaats hebben, deze moet geschieden op de basis van 40 jaren.

Aangezien de duur van den diensttijd van Y. 39 jaren 1 maand en 6 dagen bedraagt, kan, voor de berekening van het in den volgens die wet voor pensioen geldigen diensttijd vóór 1 Juli 1922 grond vindend deel van het te vergoeden pensioensgedeelte van evenredige vermindering van dien diensttijd geen sprake zijn. Dat deel bedraagt derhalve (32 jaren 5 maanden en 11 dagen) $\times \frac{1}{60} \times$ (de middelsom der pensioensgrondslagen van 27 Februari 1919 tot 27 Februari 1924) $= 32 \frac{161}{360} \times \frac{1}{60} \times f 1715,772 = f 927,868$, zoodat het bedrag van het pensioensgedeelte moet worden gesteld op $f 927,868 + f 217,68$ (het bedrag van eerstbedoeld deel) $=$ (afgerond) $f 1146$.

Uit het bovenstaande volgt, dat de door ons gevolgde wijze van berekenen niet kan leiden tot de in het klaagschrift bedoelde consequentie's. In het voorbeeld van Burgemeester en Wethouders van een ambtenaar met een voor pensioen geldigen diensttijd van 45 jaren moet de duur van den diensttijd vóór 1 Juli 1922 worden gereduceerd tot $\frac{30}{45} \times 40$ jaar $= 26\frac{2}{3}$ jaar, zoodat het betrokken deel van het pensioensgedeelte $26\frac{2}{3} \times \frac{1}{60} \times f 3600 = f 1600$ en dat gedeelte $f 1600 + f 840 = f 2440$, dus minder dan het pensioen bedraagt";

Wat het recht betreft:

Overwegende dat uit den inhoud der gedingstukken volgt en tusschen partijen onbetwist is:

dat Y. bij zijn pensionneering als dienstdtijd in aanmerking kon doen brengen 39 jaar, 1 maand en 6 dagen, welke tijd geheel was doorgebracht in dienst van de gemeente X.;

dat het hem toegekende pensioen is berekend volgens de bepalingen der Pensioenwet 1922;

dat de gemeente X. naar art. 158 dier wet moet uitkeeren de pensioensgedeelten over 32 jaar, 5 maanden en 11 dagen berekend naar de bepalingen der Pensioenwet voor de gemeenteamtbenaren 1913 en over 6 jaar, 7 maanden en 25 dagen, berekend naar de bepalingen der Pensioenwet 1922;

Overwegende dat tusschen partijen alleen verschil bestaat over het bedrag der uit te keeren pensioensgedeelten en over de methode van berekening daarvan;

Overwegende dat dit verschil zijn grond vindt in het feit, dat het toegekende pensioen, berekend naar de wet van 1922 over den vollen dienstdtijd, in verband met de bepaling van art. 54 moest worden beperkt tot het maximum van 70 percent van de middelsom der pensioensgrondslagen;

Overwegende dat de Pensioenraad hierin aanleiding vond om bij de berekening van het volgens de wet van 1922 uit te keeren pensioensgedeelte uit te gaan van de fictie, dat het pensioen over een dienstdtijd van slechts 35 jaar zou zijn toegekend, waardoor dat college komt tot een weinig bevattelijke en daardoor — blijkens den inhoud van bezwaarschrift en klaagschrift — tot misverstand aanleiding gevende methode van berekening;

Overwegende dat deze Raad zich met het door den Pensioenraad gekozen fictieve uitgangspunt niet kan vereenigen, daar inderdaad het toegekende pensioen niet is toegekend over een dienstdtijd van 35 jaar, doch over een dienstdtijd van 39 jaar, 1 maand en 6 dagen of 39,1 jaar;

Overwegende dat deze Raad, zich houdende aan de woorden van art. 158, van oordeel is dat, nu het toegekende pensioen volgens de wet van 1922 is berekend, het naar die wet te berekenen pensioensgedeelte voor ieder dienstjaar moet worden gesteld op het toegekende bedrag, gedeeld door het volle aantal voor pensioen in aanmerking komende dienstjaren, dus in casu op $f\ 1280 : 39,1$ terwijl het geheele te berekenen pensioensgedeelte is te stellen op het aldus voor één dienstjaar berekende bedrag, vermenigvuldigd met het aantal dienstjaren, waarnaar de uitkeering volgens deze wet moet worden berekend;

Overwegende dat dit laatste aantal jaren bedraagt 6,65 (6 jaar, 7 maanden en 25 dagen), zoodat het pensioensgedeelte, te berekenen naar de wet van 1922, is te stellen op $6,65 \times f\ 1280 : 39,1$ of $f\ 217,70$;

Overwegende dat dit resultaat geheel overeenstemt met het door den Pensioenraad bereikte, komende dan ook de door dat college gevolgde wijze van berekening in het wezen der zaak geheel overeen met die, waaraan deze Raad de voorkeur meent te moeten geven;

Overwegende dat dezelfde opzet moet gelden voor het naar de wet van 1913 te berekenen pensioensgedeelte, met dien verstande dat — overeenkomstig de opvatting van beide partijen — daarbij als uitgangspunt moest worden genomen niet het werkelijk toegekende pensioenbedrag, doch het bedrag, waarop het pensioen zou zijn gesteld indien het naar de genoemde wet ware berekend;

Overwegende dat ook deze berekening, waarbij voor het aannemen van een fictief uitgangspunt geen aanleiding bestond, door den Pensioenraad op juiste wijze is geschied, zoodat het bedrag van het aldus uit te keeren pensioensgedeelte door dat college terecht is gesteld op f 927,87;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de beslissing, waartegen het beroep is gericht.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 14 Juli 1925.

(1925. D. No. 33; I. No. 18).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Artt. 125 en 158 der Pensioenwet 1922 (Stbl. no. 240).

Art. 68 (1) der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 (Wet van 21 Juni 1913 Stbl. no. 301).

Voeging van twee zaken bij de behandeling ter terechtzitting.

Op grond van de woorden van genoemd art. 68 (1) moet worden aangenomen dat de in dat artikel den gemeenten opgelegde verplichting, bevestigd door art. 158 der Pensioenwet 1922, niet medebrengt eenige zeggenschap ten aanzien van de toekenning of van het bedrag van een in die artikelen bedoeld pensioen.

Noch aan art. 125 der Pensioenwet 1922, in zijne oorspronkelijke lezing, noch aan dit artikel, zooda als het is gewijzigd door de Wet van 30 Juni 1923 (Stbl. no. 307) kan de gemeente dus de bevoegdheid ontleenen om tegen zoodanige beslissingen een bezwaarschrift in te dienen. Terecht heeft de Pensioenraad de gemeente dan ook niet-ontvankelijk verklaard in haar bezwaar.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

de gemeente X., klagster, vertegenwoordigd door haar burgemees-

ter A., voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. Z., advocaat te 's-Gravenhage,

tegen:

den Pensioenraad, verweerder, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage, en tegen Y., wonende te X., partij van rechtswege, niet verschenen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;
Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

Overwegende dat de Pensioenraad bij beslissing van 8 Mei 1923 aan Y., gewezen directeur der gemeentelijke gasfabriek te X. en als zoodanig met ingang van 1 Januari 1922 ontslagen wegens opheffing zijner betrekking, met ingang van laatstgenoemden datum een pensioen heeft toegekend van *f* 1484 per jaar krachtens art. 176 der Pensioenwet 1922 jo. artt. 3c, 8 en 15a en b der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 en art. 108 der Pensioenwet 1922 en dit pensioen krachtens art. 145 der Pensioenwet 1922 met ingang van 1 Juli 1922 heeft verhoogd tot *f* 1948 per jaar;

Overwegende dat de gemeente X. tegen deze beslissing bezwaar heeft ingebracht en dat de Pensioenraad, als bezwaarschriften opvattende zoowel een aan dien Raad gericht brief van klaagster van 4 Juli 1923 als een aan den Centralen Raad van Beroep gericht klaagschrift, gedagteekend 10 Juli 1923, dat door den fungeerenden Voorzitter van dien Raad als bezwaarschrift aan den Pensioenraad is toegezonden ingevolge art. IV der wet van 30 Juni 1923, St. 307, tot wijziging der Pensioenwet 1922,

bij twee afzonderlijke beslissingen, respectievelijk van 10 Februari 1925 en 7/8 April 1925, ieder naar aanleiding van een dier bezwaarschriften gegeven,

de gemeente X. in het door haar ingebrachte bezwaar niet-ontvankelijk heeft verklaard op de volgende gronden:

dat het bezwaar gericht is tegen de verleening van pensioen aan Y., van welk pensioen de Gemeente X. krachtens het tweede lid van artikel 158 der Pensioenwet 1922 jaarlijks aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds een bedrag van *f* 988 moet terugbetalen;

dat dus het bezwaarschrift gericht is tegen een ten opzichte van Y., niet tegen een ten aanzien van de Gemeente X. genomen beslissing;

dat krachtens het eerste lid van artikel 125 der Pensioenwet 1922 tegen eene beslissing van den Pensioenraad slechts hij een bezwaarschrift kan indienen, te wiens aanzien de beslissing is genomen;

Overwegende dat klaagster tegen elk dezer beslissingen tijdig be-

roep heeft ingesteld en in haar beide in zoo ver gelijkkluidende klaagschriften het volgende heeft aangevoerd:

Naar het oude artikel 125 der Pensioenwet 1922 kon beroep worden ingesteld:

1. „*door hem*, wiens belangen bij de beslissing rechtstreeks betrokken zijn”;

2. „*tegen beslissingen*, die van belang kunnen zijn voor de te betalen bijdrage, het recht op en het bedrag van pensioen”.

Volgens het gewijzigde artikel kan een bezwaarschrift worden ingediend:

1. *door hem* „die bezwaar heeft tegen een te zijnen aanzien genomen beslissing”;

2. *tegen beslissingen* „welke van belang kunnen zijn voor de te betalen bijdrage, het recht op en het bedrag van pensioen”.

De *aard* der beslissingen, waartegen voorziening wordt toegelaten, is dus dezelfde gebleven.

Alleen kan de veranderde redactie omtrent de *personen*, die tot het vragen eener voorziening gerechtigd worden verklaard, den schijn wekken, alsof eene splitsing werd aangebracht.

Dit is echter niet meer dan schijn.

Immers blijkt niet alleen niets van eene bedoeling van den wetgever om zoodanige splitsing aan te brengen, maar veeleer geeft de Memorie van Toelichting duidelijk blijk van de bedoeling, om slechts wijziging te brengen in den *aard of de wijze* der voorziening (t.w. eerst een bezwaarschrift en vervolgens een beroepschrift — in plaats van: direct een beroepschrift), en niet in de *personen*, die tot het vragen der voorziening bevoegd zijn.

Allereerst toch zegt de M. van T. pag. 3 sub p.:

„Volgens de *bestaande* artikelen moet *ieder*, die zich niet kan vereenigen met een *te zijnen aanzien* door den Pensioenraad genomen „beslissing, steeds een proces beginnen bij den Centralen Raad van „Beroep.”

De uitdrukking: „te zijnen aanzien” wordt dus daarin gebezigd voor *alle* beslissingen zonder onderscheid, daar er volgens de oude wet *geene* afzonderlijke beslissingen werden genomen ten aanzien van de pensioenvragenden eenerzijds en de tot storting der bijdragen verplichten anderzijds.

De opvatting des wetgevers was derhalve, dat ieder wiens *belang* bij eene dergelijke beslissing *betrokken* was, die beslissing had te beschouwen als eene „*te zijnen aanzien*” genomen beslissing, zoodat de uitdrukkingen als zuiver *identiek* zijn te achten.

Dit blijkt nog klaarder uit het vervolg der M. v. T.

Nadat toch is aangegeven, dat de verandering van het artikel ten doel heeft, wellicht onnoodige beroepen te voorkomen door het openen van de gelegenheid, om eerst eene nadere beslissing van den Pensioenraad zelf uit te lokken, vervolgt de M. v. T.:

„Behoudens de aangeduide vereenvoudiging, die de taak van den

„Centralen Raad zeer zal verlichten, is de redactie *aan de bestaande „artikelen ontleend.*”

hetgeen kwalijk anders kan worden gelezen, dan dat de wetgever, behoudens de verandering van beroepschrift-C. R. in bezwaarschrift-P. R., de bestaande regeling blijft handhaven.

Appellant meent reeds op dien grond gerechtigd te zijn tegen de beslissing van 8 Mei 1923 zijne *bezwaren* te doen gelden, gelijk hij, dienaangaande het recht van *beroep* had onder de wet van 1922 vóór de daarin aangebrachte wijziging.

Dit klemt nog te meer, als men in aanmerking neemt, dat de beslissing van belang „*kan*” zijn voor de eventueel door de Gemeente X. te betalen *bijdrage*, en voor het „recht op en het bedrag van het pensioen”, hetgeen wel nauwelijks betoog zal behoeven.

Overwegende dat klaagster op de aangevoerde gronden dezen Raad heeft verzocht de bestreden beslissingen te willen vernietigen, de Gemeente X. te verklaren ontvankelijk in zijn bezwaar en vervolgens óf de zaak ter nadere beslissing terug te wijzen naar den Pensioenraad óf indien daartoe naar 's Raad's oordeel termen mochten bestaan en hij de beslissing der zaak aan zich houdt, alsnog te vernietigen de beslissing van den Pensioenraad van 8 Mei 1923 bovengemeld, met zoodanige verdere beschikking als gevraagd of bedoeld in het bezwaarschrift en voorts zoodanige verdere beschikkingen te nemen, als deze Raad zal oirbaar achten;

Overwegende dat geen contra-memoriën zijn ingediend;

Wat het recht betreft:

Overwegende dat deze Raad de beide voormelde beroepen, op geheel dezelfde gronden berustende en gericht tegen twee in hoofdzaak gelijklopende en een en dezelfde zaak betreffende beslissingen, bij de behandeling ter terechtzitting heeft gevoegd en ze bij één uitspraak meent te moeten berechten;

Overwegende dat klaagster indertijd de in art. 68 (1) der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde verklaring heeft afgelegd met het gevolg dat zij ingevolge de bepalingen van dat artikel verplicht werd om van de pensioenen, die door de op 1 Mei 1913 in haar dienst zijnde ambtenaren *later zullen worden genoten*, de gedeelten voor den in haar dienst doorgebrachten tijd jaarlijks aan het pensioenfonds uit te keeren;

Overwegende dat in de bewoordingen van dit artikel duidelijk uitkomt, dat de aldus aan de gemeente opgelegde verplichting, hoezeer die haar belang geeft bij de vraag, of aan de bedoelde ambtenaren al dan niet pensioen moest worden toegekend en bij het bedrag van dat pensioen, voor haar niet medebrengt eenige zeggenschap ten aanzien van die toekenning en van dat bedrag, doch dat de gemeente de daaromtrent door de bevoegde autoriteit te nemen beslissingen eenvoudig zal hebben te aanvaarden;

Overwegende dat de hier besproken verplichting door art. 158 der Pensioenwet 1922 is bevestigd;

Overwegende dat naar de oorspronkelijke redactie van art. 125 dezer wet aan de gemeente niet de bevoegdheid toekwam om tegen zoodanige beslissing op te komen, daar haar belangen daarbij niet gelijk die van den betrokken ambtenaar *rechtstreeks* maar slechts zijdelings betrokken zijn;

Overwegende dat ook de gewijzigde redactie van dit artikel, vastgesteld bij de wet van 30 Juni 1923, St. 307, aan de gemeente niet de bevoegdheid geeft om tegen een beslissing, als hier bedoeld, een bezwaarschrift in te dienen, daar die bevoegdheid slechts toekomt aan hem, *te wiens aanzien* de beslissing is genomen, dat is alweder alleen de betrokken ambtenaar en niet de gemeente;

Overwegende dat de Pensioenraad dus terecht klaagster niet-ontvankelijk heeft geoordeeld in het door haar tegen de beslissing van 8 Mei 1923 ingebrachte bezwaar;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de beslissingen, waartegen het beroep is gericht.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Invoering van het Wetboek van Strafvordering.

Tegelijk met het Staatsblad n°. 465 van het jaar 1925, bevattende het Koninklijk Besluit omtrent de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering op 1 Januari 1926, verschenen eenige andere Staatsbladen, alle behelzende Koninklijke Besluiten van den 4en December 1925, tot uitvoering van verschillende artikelen van het bedoelde wetboek. Ofschoon van de militaire rechtspleging niet van rechtstreeksch belang, willen wij, ook omdat in de onlangs uitgekomen commentaren op het Wetboek van Strafvordering deze besluiten nog ontbreken, de inhoud dier Staatsbladen hier vermelden:

Staatsblad no. 460 bevat het K.B. ter uitvoering van de artikelen 62 en 76 van het Wetboek.

De artikelen luiden:

Artikel 1.

Ten aanzien van de plaatsen, die voor inverzekeringstelling worden bestemd, kan Onze Minister van Justitie de noodige algemeene of bijzondere voorschriften geven, strekkende om deze te doen beantwoorden aan de eischen van een eenvoudig, doch voldoende dagen nachtverblijf.

Indien Onze Minister van Justitie verklaart, dat eene plaats niet voor inverzekeringstelling geschikt is, mag aldaar geenerlei vrijheidsberoving worden ten uitvoer gelegd of verder ten uitvoer worden gelegd.

Artikel 2.

In de voeding van den inverzekeringgestelde moet naar behooren worden voorzien.

Hem kan worden vergund uit eigen gelden zich zoodanige verdere voeding te doen verschaffen als hij verkiest en zich de inrichting van zijn verblijf meer geriefelijk te doen maken.

Hem kan worden vergund te rooken.

Artikel 3.

Den inverzekeringgestelde kan, voorzooveel daartoe gelegenheid bestaat, worden vergund tweemaal 's daags gedurende tenminste een half uur beweging in de open lucht te nemen.

Artikel 4.

Den inverzekeringgestelde kan worden vergund zich met zoodanigen arbeid bezig te houden als hij verkiest en zich daartoe het noodige te doen verschaffen.

Artikel 5.

Omtrent de toelating van bezoek aan en vrije briefwisseling met den inverzekeringgestelde beslist tijdens het gerechtelijk vooronderzoek de rechter-commissaris en anders de officier van justitie of de hulpofficier van justitie die de inverzekeringstelling heeft gelast, een en ander behoudens het bepaalde in artikel 50 van het Wetboek van Strafvordering.

Artikel 6.

Overigens geschiedt de behandeling van den inverzekeringgestelde in het algemeen in dier voege, dat hij aan geene andere beperkingen wordt onderworpen dan die voor het doel zijner opsluiting of in het belang der orde volstrekt noodzakelijk zijn.

Behoudens het reeds in artikel 3 daaromtrent bepaalde, kan ook alleen zoodanige volstreckte noodzakelijkheid grond opleveren voor de weigering van eene vergunning als bedoeld in de artikelen 2, 3 en 4.

Artikel 7.

Vorenstaande bepalingen gelden niet ingeval de inverzekeringstelling ingevolge artikel 490, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering¹⁾ noch ook ingeval de inverzekeringstelling geschiedt in een huis van bewaring; in het laatste geval vinden de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 31 Augustus 1886 (*Staatsblad* no. 159) omtrent de onveroordeelde gevangenen in de huizen van bewaring overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat ten aanzien van de toelating van bezoek en vrije briefwisseling geldt het bepaalde in artikel 5 van dit besluit.

Artikel 8.

Ten aanzien van de in verzekering of in voorloopige hechtenis gestelde personen kunnen door de onderscheidenlijk in artikelen 222 en 225 van de Invoeringswet Strafvordering bedoelde autoriteiten²⁾ op den daarbij aangewezen voet de maatregelen worden bevolen, die deze in het belang van het onderzoek noodzakelijk achten.

Als zoodanige maatregelen kunnen onder meer worden bevolen:
a. ten aanzien van in voorloopige hechtenis gestelde personen,

¹⁾ Inverzekeringstelling van een minderjarige in zijne woning of eene andere daartoe geschikte plaats. Red. M. R. T.

²⁾ Te weten: door den rechter-commissaris tijdens het gerechtelijk vooronderzoek en anders door het Openbaar Ministerie. Red. M. R. T.

het verbod, behoudens het bepaalde in artikel 50 van het Wetboek van Strafvordering ¹⁾, om van bepaalde personen of in het algemeen bezoek te ontvangen of om met bepaalde personen of in het algemeen brieven te wisselen;

b. het afscheren, knippen of laten groeien van den baard of van het hoofdhaar;

c. het photographeeren, al dan niet in bepaalde standen;

d. het nemen van vingerafdrukken en lichaamsmaten;

e. het tijdelijk doen aantrekken van eene bepaalde kleding.

Staatsblad no. 461 bevat het K.B. ter uitvoering van artikel 198 van het Wetboek.

De artikelen luiden:

Artikel 1.

De aanwijzing van eene inrichting ingevolge artikel 198 van het Wetboek van Strafvordering ²⁾ kan niet plaats hebben dan indien met betrekking tot die inrichting voldaan wordt aan de navolgende voorwaarden:

a. de inrichting moet voldoende ruimte bevatten voor het daarin te huisvesten aantal personen; zij moet, met het oog op den aard der daarin op te nemen verdachten, voldoen aan behoorlijke eischen van veiligheid en waarborgen opleveren tegen hun ontvluchting;

b. voor de reinheid moet nauwgezet zorg worden gedragen;

c. aan de verdachten moet worden verschaft gezond voedsel in voldoende hoeveelheid en behoorlijke kleding en ligging; aan iederen verdachte moet een afzonderlijk bed worden verstrekt;

d. de verdachten mogen geen anderen arbeid verrichten dan die evenredig is aan hun krachten;

e. in dezelfde inrichting mogen geen verdachten van verschillend geslacht worden opgenomen, tenzij in geheel van elkander gescheiden afdeelingen;

f. voor zooveel de verdachten gedurende den nacht niet onderling afgezonderd worden, moeten de voor hen bestemde slaapzalen zijn ingericht en moet daarbij gedurende den nacht toezicht worden gehouden overeenkomstig de regelingen voor elke inrichting te dien aanzien door Onzen Minister van Justitie goed te keuren;

g. het personeel aan de inrichting verbonden moet zijn van goed zedelijk gedrag;

h. de geldelijke voorwaarden der opnemng moeten in redelijkheid zijn bepaald;

i. aan de door Onzen Minister van Justitie aan te wijzen per-

¹⁾ Dit artikel regelt het, in het algemeen, vrije verkeer tusschen verdachte en raadsman. Red. M. R. T.

²⁾ Te weten eene inrichting tot genezing of verpleging bestemd, waar, op last van den rechter-commissaris, een onderzoek naar de geestvermogens van den verdachte kan worden ingesteld, indien dat onderzoek niet voldoende op eene andere wijze kan plaats vinden. Red. M. R. T.

sonen moet te allen tijde tot de inrichting toegang worden verleend en hun moeten daarbij alle gewenschte inlichtingen worden verschafft;

j. alle aanwijzingen, te geven door de deskundigen met het onderzoek naar de geestvermogens van de verdachten belast, moeten worden opgevolgd;

k. voor de uitvoering van maatregelen in het belang van het onderzoek door den rechter-commissaris of het gerecht ten opzichte van de verdachten bevolen, moet worden zorg gedragen.

Artikel 2.

Het bestuur eener inrichting, hetwelk zich tot het verkrijgen van eene aanwijzing als bedoeld in artikel 198 van het Wetboek van Strafvordering wenscht te onderwerpen aan de in artikel 1 omschreven voorwaarden, zendt eene desbetreffende verklaring in aan Onzen Minister van Justitie.

Artikel 3.

Onze Minister van Justitie doet alsdan een onderzoek instellen. Het bestuur verschafft, voor zoover zulks niet reeds bij de inzending der verklaring is geschied, ten dienste van dat onderzoek alle gegevens, die voor een juiste beoordeeling noodig worden geacht.

Artikel 4.

Indien Onze Minister van Justitie naar aanleiding van dat onderzoek beslist, dat de inrichting niet voldoet aan de gestelde vereischten, stelt hij het betrokken bestuur in kennis met de gronden dier beslissing. Is hij van oordeel, dat aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan, dan kan ten aanzien van de inrichting de in artikel 1 bedoelde aanwijzing geschieden. De aanwijzing kan geschieden onder voorbehoud, dat binnen een daarbij te stellen termijn bepaalde verbeteringen worden aangebracht.

Artikel 5.

Bij niet-naleving of overtreding der voorwaarden, zulks ter beoordeeling van Onzen Minister van Justitie, kan de aanwijzing worden ingetrokken. De intrekking geschiedt in den regel niet dan nadat het bestuur in de gelegenheid is gesteld alsnog ten genoegen van Onzen Minister van Justitie aan de voorwaarden te voldoen.

Op straffe van intrekking der aanwijzing mogen wijzigingen ten aanzien van de punten, waarop de voorwaarden van artikel 1 betrekking hebben, niet worden aangebracht, dan nadat Onze Minister van Justitie verklaard heeft, dat ondanks die wijzigingen de inrichting aan de voorwaarden van artikel 1 blijft voldoen.

Staatsblad n°. 462 bevat een K.B. tot wijziging en aanvulling van Reglement no. I.

De artikelen luiden:

Artikel I.

Artikel 50 van voormeld Reglement no. I. vervalt. ¹⁾

Artikel II.

Na artikel 51 van voormeld Reglement no. I worden vier nieuwe artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 51a. Voor zooveel aan een verdachte of den raadsman van een verdachte de kennisneming van de processtukken ingevolge de wettelijke bepalingen wordt toegestaan, wordt hem daartoe gelegenheid gegeven ter griffie of, aan een verdachte die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ter plaatse waar hij zich bevindt.

Echter kan de gelegenheid tot kennisneming ook elders worden gegeven.

Artikel 51b. De stukken worden hetzij in het oorspronkelijke hetzij in afschrift voorgelegd.

Voor zooveel noodig wordt bij de kennisneming toezigt uitgeoefend.

De gelegenheid tot kennisneming moet aldus worden gegeven, dat de betrokkene uit de stukken aantekeningen kan maken. Aan den verdachte die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, worden desgewenscht de voor het maken van aantekeningen vereischte middelen ter beschikking gesteld.

Artikel 51c. De nadere regeling, voor zooveel noodig, van de kennisneming geschiedt:

a. tijdens het geregteijk vooronderzoek door den regter-commisaris;

b. overigens tijdens het voorbereidend onderzoek door het openbaar ministerie;

c. van het tijdstip af bedoeld in artikel 33 van het Wetboek van Strafvordering, door den kantonregter voor wien of den voorzitter van het college voor hetwelk de zaak wordt vervolgd of anders het laatst werd vervolgd.

Artikel 51d. Afschriften van processtukken waarvan de kennisneming geoorloofd is, worden den verdachte of diens raadsman door de zorg van den griffier op aanvraag verstrekt zoo spoedig als zulks mogelijk is zonder dat daardoor het onderzoek vertraging ondervindt.

¹⁾ De bepaling van het artikel is overbodig geworden, daar zij, in gewijzigden vorm in het Wetboek zelf voorkomt. Red. M. R. T.

Zij worden kosteloos verstrekt, voor zooveel de betrokken verdachte onvermogen is en bij het ontvangen van een afschrift een redelijk belang heeft, een en ander, zoolang de vervolging nog niet is aangevangen, ter beoordeeling van het openbaar ministerie en overigens ter beoordeeling van den kantonregter voor wien of den voorzitter van het college voor hetwelk de zaak wordt vervolgd of anders het laatst werd vervolgd.

Staatsblad n°. 463 bevat een K.B. tot wijziging en aanvulling van Reglement no. III, zulks ter uitvoering van artikel 42 van het Wetboek.

De artikelen luiden:

Artikel I.

Het opschrift van de Eerste Afdeeling van het bij Koninklijk besluit van 14 September 1838 (*Staatsblad* no. 36) vastgestelde Reglement no. III wordt gelezen: „Van de Advokaten, de Raden van discipline, het Bureau van consultatie en den Raad van regtsbijstand in Strafzaken.”

Artikel II.

In voormeld Reglement no. III worden na artikel 17 drie nieuwe artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 17a. In de residentie van elk regterlijk college wordt een raad van regtsbijstand in strafzaken ingesteld, ten minste uit drie advocaten bestaande, te benoemen door den Hoogen Raad, het Geregts-hof of de Regtbank uit eene voordracht van twee personen voor elke vacature, opgemaakt door den raad van toezigt en discipline, waar er een bestaat. De artikelen 14 en 15 ¹⁾ zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 17b. Het hoofddoel van dezen raad is om op den voet van het bepaalde in de artikelen 41 en volgende van het Wetboek van Strafvordering aan onvermogene verdachten een raadsman toe te voegen ²⁾. Voorts kan hij ook aan andere personen, die zich krachtens het Wetboek van Strafvordering door een advocaat kunnen doen bijstaan, ingeval van onvermogen een advocaat toevoegen en overigens in strafzaken de voorlichting verstrekken, die hij dienstig acht.

¹⁾ Regelende de aftreding en het aantal vergaderingen. Red. M. R. T.

²⁾ Toevoeging aan onvermogene verdachten heeft, ingevolge art. 41 Sv., op verzoek van den verdachte, plaats door den voorzitter van de rechtbank of het gerechtshof indien de verdachte zich tijdens het voorbereidend onderzoek, in voorloopige hechtenis bevindt en door den raad van rechtsbijstand in alle andere gevallen indien de raad voor de toevoeging voldoende grond aanwezig acht. De verplichte ambtholve toevoeging van den raadsman is geregeld in art. 40 Sv.; zij heeft plaats aan den verdachte die zich tijdens de kennisgeving van verdere vervolging of tijdens de dagvaarding ter terechtzitting in voorloopige hechtenis bevindt, Red. M. R. T.

Artikel 17c. De raad is bevoegd iederen bij het betrokken college ingeschreven advocaat toe te voegen, zoomede iederen anderen binnen het Rijk de praktijk uitoefenenden advocaat, die zich daartoe beschikbaar stelt.

Artikel III.

Artikel 18 van Reglement no. III wordt gelezen:

De advocaat, door den Voorzitter van een College of den raad van regtsbijstand in strafzaken als raadsman toegevoegd, is verplicht als zoodanig op te treden, zoolang niet op den voet van artikel 45 van het Wetboek van Strafvordering ¹⁾ een en ander is toegevoegd.

Staatsblad no. 464 bevat het K.B. tot uitvoering van de artikelen 93 en 481 van het Wetboek.

Artikel 1 luidt:

Artikel 1.

De in artikel 93 en 481 van het Wetboek van Strafvordering bedoelde tegemoetkomingen ²⁾ worden voldaan door den ontvanger der registratie, in wiens kring de rechter zetelt, die het bevelschrift heeft afgegeven, op quitantie of een geldig bewijs van uitbetaling van de rechthebbenden.

De verrekening der aldus betaalde kosten met het Departement van Justitie geschiedt op den voet van het bepaalde in afdeeling X van Ons besluit van 18 December 1874 (*Staatsblad* no. 212), zooals dat sedert is gewijzigd of nader mocht worden gewijzigd.

Alle besluiten treden in werking tegelijk met het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

* * *

Voorts bevat:

Staatsblad no. 484 een K. B. van 24 December 1925 tot bepaling van den duur der gevangenisstraf als bedoeld in de artikelen 369 en 376, eerste lid ³⁾ van het W. v. Sv.

Artikel 1 van dat besluit bepaalt dien duur op 6 maanden.

¹⁾ De nieuwe toevoeging geschiedt dan op grond van verhindering of ontstentenis van den toegevoegden raadsman of op verzoek van den raadsman of den verdachte.
Red. M. R. T.

²⁾ Bedoeld worden de tegemoetkomingen voor de schade door een gewezen verdachte, (in revisie c.q. gewezen veroordeelde) ten gevolge van ondergane voorloopige hechtenis, (in revisie c.q. ondergane straf) werkelijk geleden.
Red. M. R. T.

³⁾ Deze artikelen bepalen respectievelijk dat het rechtsgeding om voor den politierechter te kunnen worden vervolgd een zaak moet betreffen, waarin geen zwaardere straf dan gevangenisstraf van een door den Koning te bepalen aantal maanden dient te worden opgelegd, en dat de politierechter onbevoegd is tot het opleggen van een gevangenisstraf van méér dan een door den Koning te bepalen aantal maanden.
Red. M. R. T.

Staatsblad no. 485 een K. B. van 24 December 1925 tot bepaling van den duur der gevangenisstraf als bedoeld in art. 487, tweede lid en artikel 501, eerste lid, in verband met artikel 376, eerste lid van het W. v. Sv. ¹⁾

Artikel 1 van dat besluit bepaalt dien duur eveneens op 6 maanden.

Staatsblad no. 486 een K. B. van 24 December 1925 tot vaststelling van regelen, als bedoeld bij de artikelen 147, 177, tweede lid, en 310 van het W. v. Sv., van den volgenden inhoud:

Wij Wilhelmina, enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie, enz.

Hebben goedgevonden en verstaan:

de navolgende regelen te stellen, naar welke het openbaar ministerie, de rechter-commissaris en de gerechten in het belang van het onderzoek in strafzaken de medewerking kunnen inroepen van personen en lichamen, welke op het gebied der reclasseering of der kinderbescherming of op dergelijk gebied werkzaam zijn, en aan deze de noodige opdrachten kunnen geven.

Artikel 1.

Het openbaar ministerie kan in het belang van het onderzoek in eene strafzaak inlichtingen onder meer betreffende de persoonlijkheid en de levensomstandigheden van een verdachte en voorlichting betreffende diens reclasseering verzoeken aan alle personen of lichamen, welke op het gebied der reclasseering of der kinderbescherming of op dergelijk gebied werkzaam zijn.

Het openbaar ministerie kan hun verzoeken om, tot het verstrekken van inlichtingen, ter terechtzitting of bij eenig ander onderzoek in de strafzaak tegenwoordig te zijn of zich te laten vertegenwoordigen.

Artikel 2.

Het openbaar ministerie kan in het belang van het onderzoek in eene strafzaak opdrachten tot het verzamelen van gegevens betreffende de persoonlijkheid, de levensomstandigheden of de reclasseering van een verdachte, of van andere dergelijke gegevens verstrekken aan:

- 1e. de ambtenaren der reclasseering;
- 2e. de ambtenaren voor de Kinderwetten;
- 3e. de personen of lichamen, op het gebied der reclasseering of

¹⁾ Op grond van deze artikelen bestaan ten aanzien van het rechtsgeding voor den kinderrechter dezelfde beperkingen als in noot 3) op bladz. 327 ten aanzien van den politierechter zijn vermeld.

der kinderbescherming of op dergelijk gebied werkzaam, wier bereidverklaring, bedoeld in artikel 3 der Reclasseeringsregeling, is aanvaard, of die zich bereid hebben verklaard zoodanige opdrachten uit te voeren of daartoe zijn ingesteld of aangewezen.

Het verslag betreffende de uitvoering der opdracht wordt schriftelijk of mondeling uitgebracht, naar gelang het openbaar ministerie dat verzoekt.

Artikel 3.

Indien het openbaar ministerie aan ambtenaren, personen of lichamen, als bedoeld in artikel 2, verzoekt om tot het bekomen van opdrachten of het uitbrengen van verslag betreffende de uitvoering van opdrachten ter terechtzitting of bij eenig ander onderzoek in eene strafzaak tegenwoordig te zijn of zich te laten vertegenwoordigen, geven zij daaraan zooveel mogelijk gevolg.

Artikel 4.

Ten aanzien van den rechter-commissaris en de gerechten zijn de voorafgaande artikelen van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5.

Noodzakelijke kosten, welke in verband met verzoeken of opdrachten, als in dit besluit bedoeld, na verkregen machtiging of onder opvolgende goedkeuring van het openbaar ministerie gemaakt zijn, worden uit 's Rijks kas vergoed.

Onze Minister van Justitie is bevoegd dienaangaande nadere regelen te stellen.

Ook deze besluiten zijn met 1 Januari 1926 in werking getreden.

Eindelijk volgt hier nog een beschikking van den Minister van Justitie naar aanleiding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, welke beschikking voor de militaire rechtspleging van rechtstreeksch belang is. (Men zie artt. 46, tweede lid, 65, tweede lid W. K., art. 242 R. Z. en art. 274 R. L.). Zij luidt:

De Minister van Justitie;

Gelet op artikel 141, 6o., van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, zoomede op het Koninklijk besluit van 18 December 1925 (*Staatsblad* no. 474);

Besluit:

met ingang van 1 Januari 1926:

I. aan te wijzen als met de opsporing van strafbare feiten belast, voor zooveel zij niet reeds als onbezoldigd Rijksveldwachter opsporingsbevoegdheid bezitten, de militairen der Maréchaussée be-

neden den rang van onderofficier, die, en met ingang van den eersten der maand nadat zij, twee jaren in dien rang bij het wapen der Koninklijke Maréchaussée hebben gediend, tenzij zij op dat tijdstip door den inspecteur der Koninklijke Maréchaussée wegens gemis van de noodige ervaring of bezadigdheid, dan wel wegens achterlijkheid in kennis niet geschikt geacht zijn opsporingsbevoegdheid te bezitten,

en voorts laatstbedoelden, indien en zoodra zij naar het oordeel van den inspecteur der Koninklijke Maréchaussée die geschiktheid alsnog hebben verkregen, zoomede die militairen der Maréchaussée beneden den rang van onderofficier, die, ofschoon nog niet gedurende twee jaren gediend hebbend, nochtans op grond van gebleken bijzondere geschiktheid naar het oordeel van den inspecteur der Koninklijke Maréchaussée voor de opsporingsbevoegdheid in aanmerking moeten gebracht;

een en ander onder de navolgende bepalingen:

a. ten blijke van de aanwijzing wordt door den betrokken divisie-commandant der Koninklijke Maréchaussée op de engagementsakte als maréchaussée van den aangewezenen de aanteekening gesteld, dat deze ingevolge de onderhavige beschikking met de opsporing van strafbare feiten is belast;

b. van de eedsaflegging op den voet van het Koninklijk besluit van 18 December 1925 (*Staatsblad* no. 474) ¹⁾ wordt melding gemaakt in eene door den kantonrechter te onderteekenen aanteekening onder de onder *a* bedoelde aanteekening;

c. de aanwijzing verliest hare kracht, zoodra de aangewezenen, hetzij door bevordering, hetzij door ontslag uit of einde van zijne dienstverbintenis bij de Koninklijke Maréchaussée, niet meer zal bekleeden de functie van maréchaussée;

II. te bepalen, dat de dezerzijdsche beschikking van 15 Augustus 1922, 2de afdeling C, no. 760, nog slechts van toepassing blijft ten aanzien van de maréchaussée, die, ingevolge die beschikking op 31 December 1925 de opsporingsbevoegdheid als onbezoldigd rijksveldwachter bezitten, doch die beschikking overigens buiten werking wordt gesteld.

's Gravenhage, 23 December 1925.

De Minister voornoemd,

J. SCHOKKING.

¹⁾ Dit K. B. bepaalt, dat militairen der Maréchaussée die, ingevolge het bepaalde onder 6° van art. 141 W. v. Sv., door den Minister van Justitie zijn aangewezen als belast met de opsporing van strafbare feiten, in handen van den kantonrechter binnen wiens rechtsgebied de plaats is gelegen waar zij den dienst verrichten, een in dat K. B. voorgeschreven eed afleggen.

Eerbewijzen voor met een rang gelijkgestelde leden van het Nederlandsche Roode Kruis.

*Ministerieele kennisgeving van 19 December 1925, IIde Afd., nr. 6.
(Legerorder 448).*

Zie ook L.O. 1925, nr. 17.

Bij Koninklijk Besluit van 9 December 1925, nr. 42, is bepaald, dat aan de met een rang gelijkgestelde leden van het Nederlandsche Roode Kruis, wanneer deze in uniform gekleed zijn, door militairen met lageren rang de erbewijzen zullen worden gebracht, welke zij verplicht zijn te brengen aan de militairen met den rang, waarmede de leden van het Nederlandsche Roode Kruis zijn gelijkgesteld.

*Bij de aangehaalde Legerorder 1925, no. 17 is bepaald, dat:
de Hoofdcommissaris van het Nederlandsche Roode Kruis gelijk gesteld wordt met, en in uniform gekleed zijnde, de onderscheidings-teekenen draagt van kolonel;*

de Legercommissaris van het Nederlandsche Roode Kruis die van luitenant-kolonel;

de artsen van het Nederlandsche Roode Kruis die van eerste-luitenant, tot zij den leeftijd van 35 jaren hebben bereikt; boven dien leeftijd die van kapitein;

de rechtsridders der Johanniterorde en de Malthezerridders die van majoor;

de eereridders der Johanniterorde die van kapitein;

de gediplomeerde hoofdverplegers van transportcolonnes van het Nederlandsche Roode Kruis die van sergeant-majoor;

de gediplomeerde verplegers en ploegcommandanten van transportcolonnes van het Nederlandsche Roode Kruis die van sergeant;

de overige leden (helpers) van transportcolonnes van het Nederlandsche Roode Kruis die van soldaat;

met dien verstande, dat zij, die bij de krijgsmacht een hooger en rang bekleed hebben of nadien verkregen, dien rang behouden en, in uniform gekleed zijnde, de aan dien rang verbonden onderscheidingsteekenen dragen.

Gelijk bekend, is bij K. B. van 3 Februari 1923, no. 29, een zelfde bepaling in het leven geroepen ten aanzien van de erbewijzen aan de predikanten en aalmoezeniers van Leger en Vloot te brengen. De leger- en vlootpredikant in algemeenen dienst en de hoofdaalmoezenier van leger en vloot zijn in rang gelijkgesteld met kolonel, de vlootpredikanten en vlootaalmoezeniers met majoor van de landmacht.

Red. M. R. T.

Inkwartiering.

*Ministerieele beschikking van 4 December 1925, Iste Afd., nr. 20.
(Legerorder 1925 nr. 434).*

Bij het treffen van voorbereidende maatregelen voor inkwartiering door korpscommandanten is het verschillende malen voorgekomen, dat de aantallen, vermeld in de aan de burgemeesters ingediende „voorloopige” opgaven, niet overeenstemden met die van de sterkte, waarvoor door den commandant der in te kwartieren troepen aanvraag (art. 4 der Inkwartieringswet) werd ingediend.

Somtijds had de burgerij dan reeds schade geleden doordien zij reeds op grond van de voorbereidende aanzegging van den korpscommandant kosten ter uitvoering van de aanzegging tot inkwartiering had gemaakt.

Ten einde herhaling daarvan te voorkomen, zullen alle troepencommandanten enz., die een inkwartiering voorbereiden en daarbij een opgave van de sterkten doen, den burgemeesters tevens doen weten, dat er rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat de inkwartiering niet of slechts ten deele zal plaats hebben.

Burgemeesters en inwoners kunnen dan bij het nemen van maatregelen daarmede rekening houden.

De definitieve sterkte moet zoo spoedig mogelijk worden opgegeven.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Dienstplicht en Gewetensbezwaren.

Eenige maanden geleden werden ons verschillende vragen gesteld over de toepassing van de Dienstweigeringswet. De antwoorden die wij daarop moesten geven, waarin duidelijk tot uiting kwam de zeer geringe toepassing die de wet tot nu toe in de practijk heeft gevonden, bevredigden ons allermint en het was ons eenigszins een verlichting dat wij den steller der vragen er op opmerkzaam konden maken dat deze materie blijkens de door Prof. dr. Slotemaker de Bruïne aan den Minister van Oorlog gestelde vragen (Zie afl. 3 van dezen jaargang, bladz. 235) en blijkens het Voorloopig Verslag op de oorlogsbegroeting 1926 (t.a.p. bladz. 255) in ruimen kring belangstelling had getrokken en een veelvuldiger toepassing daardoor in de toekomst waarschijnlijk wel zou worden bevorderd.

In de vorige aflevering vonden wij nog gelegenheid te vermelden dat de Minister van Oorlog op de vragen van Prof. Slotemaker de Bruïne bevestigend had geantwoord. Bevestigend, zonder méér, zoodat de Minister zich alleen nog maar bereid heeft verklaard te *overwegen* welke weg moet worden ingeslagen om tot wegneming van het bezwaar te geraken dat een dienstweigeraar bij benadering niet kan vermoeden hoeveel tijd tusschen de erkenning zijner gewetensbezwaren en de burgerlijke tewerkstelling zal verloopen.

Heel veel wijzer is de vrager dus niet geworden, want dat te bevoegder plaatse zou worden overwogen hoe de uitvoering der dienstweigeringswet het best zou kunnen geschieden, mocht, ook zonder het ministerieele antwoord, als vanzelfsprekend worden aangenomen.

Wij wachten de resultaten van deze overweging met belangstelling af. Het gaat bij deze burgerlijke tewerkstelling toch om de uitwerking van een beginsel, dat ook vroeger, en toen natuurlijk geheel los van een dienstweigeringswet, meermalen aan de orde is geweest en dat, zoolang een goede telkens weder door nieuwe krachten op peil te houden weermacht noodig zal zijn, van groote beteekenis blijft.

Deze vraag is vroeger onder de oogen gezien bij de overweging van maatregelen om oudere militairen, die hun beste jaren aan den krijgsveld hadden gegeven, een minder lichamelijke inspanning eischend bestaan in de burger-maatschappij te verschaffen. Zeker, langs den weg van sollicitatie en met behulp van aanbeveling verliet menig militair te rechter tijd de weermacht om een kalmer bestaan in het burgerlijke te aanvaarden. Doch deze weg had niet voldoende effect; er moest gezocht worden naar mogelijkheid tot afvloeiing op

ruimer schaal. Ieder weet, hoe reeds in 1869 wegen werden aangegeven, waarlangs ruimer afvloeijing zou *kunnen* plaats vinden. Velen herinneren zich misschien nog de lijsten, die bij menig Departement van Algemeen Bestuur werden bijgehouden van gegadigden voor allerlei betrekkingen, waarvoor oud-militairen geschikt werden geacht of werden aanbevolen. Doch de uitwerking in de praktijk van dezen maatregel beantwoordde allerminst aan de gekoesterde verwachting en het was dan ook geen wonder dat in 1906 een commissie werd benoemd om de beantwoording van het vraagstuk opnieuw ter hand te nemen. De arbeid dier commissie, neergelegd in een lijvig rapport, had echter weinig resultaat en de afvloeijing verbeterde er niet door.

Moesten wij hiervoor een verklaring zoeken, wij zouden waarschijnlijk te land komen bij de zucht naar vrijheid, welke ons Nederlanders ingeboren is. Een *recht* op overplaatsing werd, behalve in het door de commissie van 1906 voorgestelde ontwerp van wet, niet aan den militairen capitulant toegekend, evenmin als een daartegenover staande *plicht* tot overneming voor andere takken van 's Rijks dienst werd geschapen. Hier wrong de schoen. Anders dan vroeger, vóór den oorlog, in Duitschland het geval was, bleef hier alles overgelaten aan het welmeenen der autoriteiten. Daarvoor waren zeer zeker goede redenen, wij zullen de laatsten zijn dit te ontkennen, doch daardoor moest het stelsel mislukken.

Met deze herinnering voor oogen, kwam ons juist de Dienstweigeringwet merkwaardig voor. Hier werd de grondslag gelegd voor het scheppen van een recht op overplaatsing in burgerlijke betrekkingen van hen, die uit hoofde van gewetensbezwaren hun dienstplicht niet behoefden te vervullen en die de Overheid aan andere werkzaamheden in 's Rijks dienst verplicht werd te helpen. Dat de militaire Overheid deze verplichting niet zonder hulp van de burgerlijke dienstleiders kan vervullen, behoeft geen betoog. Overleg is dan ook gaande om hiervoor een oplossing te vinden. Dat dit overleg geen vlot verloop heeft is, wellicht nog meer dan vroeger, gereedelijk verklaarbaar; de zaak, waarom het gaat, is niet alleen nog steeds in strijd met de geldende praktijk, maar zij betreft bovendien personen, die om hun opvattingen en wereldbeschouwing niet overal met open armen worden ontvangen. Doch de wetgever heeft nu gesproken en tot het doen van concessies als het ware genoopt. Hoe zal deze strijd van belangen afloopen? Of zou het besef levendig worden, dat de moderne oorlog meer eischt dan mobilisatie van de weermacht, dat het geheele staatsorganisme op oorlogsvoet zal moeten worden gebracht en dat de gewetensbezwaarden, waar zij ook in den staatsdienst te werk worden gesteld, den oorlogsdans niet *kunnen* ontspringen, zich misschien zelfs niet aan oorlogsvoorbereiding *kunnen* onttrekken?

Laten wij den tijd echter niet vooruitloopen. Voorshands mogen wij vaststellen dat de belangstelling in een capitulanten-stelsel thans uit geheel andere overwegingen dan vroeger, meer algemeen is ge-

worden. Kwam, zooals wij hierboven reeds opmerkten een en ander in de volksvertegenwoordiging onlangs reeds meermalen tot uiting, de belangstelling is niet tot dien kring beperkt gebleven maar vond ook weerklank in de pers. Het is op één dezer persstemmen dat wij, hieronder, onze lezers opmerkzaam willen maken.

In de December-aflevering van den jaargang 1925 van het Haagsch Maandblad n.l. publiceert Dr. G. J. Heering onder het hierboven geplaatste opschrift „Dienstplicht en Gewetensbezwaren” een belangwekkende bijdrage over de Dienstweigeringswet en hare toepassing. Wij mogen het artikel — ofschoon wij dat gaarne wenschten — niet in zijn geheel overnemen, maar willen toch, zeer in het kort, een overzicht van den inhoud geven.

Na den passus uit het Voorloopig Verslag omtrent de Staatsbegroting voor het jaar 1926, hoofdstuk Oorlog, — door ons vermeld op bladz. 255 van dezen jaargang — voorop te hebben gesteld, vat de schrijver de volgende vijf punten in het oog:

1. De aard der gewetensbezwaren.
2. Onze dienstweigeringswet.
3. De uitvoering der wet.
4. Het verhoor voor de commissie van onderzoek.
5. Noodzakelijke verbeteringen.

Wat het eerste punt betreft wijst de schrijver — wiens sympathie aan de zijde der dienstweigeraars is — op het innerlijk verzet bij velen, na de ellende van den wereldoorlog, tegen het geheele oorlogs-instituut gerezen, een verzet dat zich natuurlijk ook sterk uit tegen den persoonlijken dienstplicht. Kwamen vóór den oorlog óók wel gevallen van dienstweigering voor, meestal van de zijde der Tolstoyanen die het beginsel der volstrekte weerloosheid voorstonden, na den oorlog werden de gelederen der dienstweigeraars versterkt door hen, die, zooals het hierboven bedoelde Voorloopig Verslag het uitdrukt, „persoonlijke noodweer en politie-optreden billijkend, den „oorlog onmenselijk achtten”. De toeneming van het aantal dienstweigeraars, vooral die der laatste categorie, die, verre staande van de anarchisten, wél staatsorde en overheidsgezag onmisbaar achten, maar wat de verplichte krijgsdienst betreft het „veto” van hun geweten hooren, dwong — naar den schrijver meent — de autoriteiten, na de veroordeeling van Herman Groenendael in 1921, om, teneinde het groeiend verzet te kalmeeren, ergens iets open te zetten en stoom uit te laten. De dienstweigeringswet werd de ventilatie-klep, waarvan het functionneeren evenwel te wenschen overlaat.

In het volgende gedeelte wordt de nadruk er op gelegd dat de wet van '23, bepalende dat hij kan worden vrijgesteld „die op grond van „zijn overtuiging, dat hij den evenmensch niet mag dooden, ook wan„neer dit ingevolge overheidsbevel geschiedt, gewetensbezwaren heeft „tegen de vervulling van militairen dienst” een aanmerkelijke beperking inhoudt van de grondwettelijke bepaling dat „bij de wet de „voorwaarden worden genoemd waarop wegens ernstige gewetensbezwaren vrijstelling van den krijgsdienst wordt verleend” en dat door

de omschrijving in de wet van '23 de Tolstoyaansche gewetensbezwaren wel erkenning hebben gevonden, maar men, uit angst om de deur voor anarchistische bezwaren niet stevig genoeg gegrendeld te houden, de groep van bezwaarden waarop zooeven werd gedoeld, mede buitengesloten heeft. Dat dit de uitwerking van de wet zou worden is, bij de behandeling van de wet nóch door de Regeering, nóch door de Kamer gezegd, integendeel, volle vrijheid werd gelaten aan de Commissie van Onderzoek die de woorden: „gewetensbezwaar uit overtuiging, den evenmensch niet te mogen dooden” zou hebben te interpreteren. Naar Dr. Heering meent, heeft de uitkomst de somberste vermoedens in dezen reeds bewaarheid.

Ten bewijze hiervan verwijst de schrijver allereerst naar de cijfers. Hij beschikte over de gegevens omtrent het tijdvak 2 October 1924 (eerste zitting der Commissie)—20 Mei 1925, hem door den secretaris van de Staatscommissie verstrekt. Van de aanvragen die de Minister van Oorlog ¹⁾ in dit tijdvak naar de Commissie, als in aanmerking komende voor onderzoek heeft doorgezonden, zijn er in die 7½ maand 19 behandeld. Van die 19 zijn er 5 afgewezen, 9 bezwaren zijn erkend, 2 werden ingetrokken en omtrent 2 ²⁾ werd nog geen beslissing genomen. Van degenen, wier bezwaren werden erkend, hebben 3 bewilligd in hospitaaldienst, één (een artillerie-officier, die om gewetensbezwaar zijn betrekking niet meer vervullen kon) werd tewerkgesteld bij het Rijksinkoop-bureau, de 5 anderen werden voor een niet-militairen tak van staatsdienst aangewezen. Met dit resultaat, 9 vrijgestelden in 7½ maand, vergelijkt de schrijver de dienovereenkomstige cijfers in Zweden die luiden: in 1921, 495 vrijgestelden, waarvan 344 ambulance- en 151 burgerdienst; in 1922, 411 vrijgestelden, waarvan 259 ambulance- en 152 bugerdienst; in 1923, 399 vrijgestelden, waarvan 189 ambulance- en 210 burgerdienst, en noemt dan, daar z.i. mag worden aangenomen dat in ons land de conscienties ten aanzien van krijgsvrijheid wel evenzoo zullen spreken als in Zweden en de behoefte aan gewetensvrijheid in beide landen wel evengroot zal zijn, het resultaat der dienstweigeringswet ten onzent volstrekt onbeduidend.

In de tweede plaats beroept de schrijver, ten bewijze van de z.i. veel te enge beteekenis die aan de woorden der wet gegeven wordt, zich op de wijze waarop de Commissie van Onderzoek haar taak opvat. De schrijver beschikte over een aantal rapporten, opgesteld door gewetensbezwaarden die door de commissie zijn ondervraagd. Natuurlijk zijn die rapporten — en zulks wordt ook erkend — subjectief gekleurd, maar de stukken, welke onafhankelijk van elkaar geschreven zijn, vertoonen op sommige punten te veel onderlinge gelijkens, dan dat men er niet eenige conclusies uit zou mogen trekken. Als allereerste gevolgtrekking mag dan wel deze worden genoemd, dat alleen de principieel-weerlooze, die nooit, tegen wien of wat ook, geweld wenscht te gebruiken een goede kans heeft zijne gewetensbe-

¹⁾ Marine had tot nu toe geen gewetensbezwaarden.

²⁾ Dit zal waarschijnlijk 3 moeten zijn.

zwaren erkend te zien. De vraag of de gewetensbezwaarde geen geweld zou gebruiken als zijn moeder belaagd werd of als hij zelf werd aangevallen, vraag die in de relazen der verhooren telkens onder een of anderen vorm terugkomt, toont wel aan dat de gewetensbezwaren slechts als zij van Tolstoyaanschen aard zijn, kans hebben erkend te worden.

Wij kunnen hierop, in dit kort bestek, niet verder ingaan, maar moeten erkennen dat het ook ons voorkomt dat een gewetensbezwaarde, die geen advocaat in den dop is, — hoe ernstig zijne bezwaren ook mogen zijn — bezwaarlijk een gunstigen afloop van het onderzoek zal kunnen verwachten. De stem van het geweten duidelijk en helder in een wijsgeerig dispuut in woorden uit te zeggen, zal slechts aan een enkelen 18- of 19-jarige gegeven zijn.

Behalve op het vorenstaande als oorzaak van het geringe resultaat met de dienstweigeringswet bereikt, wordt ook de onbepaaldheid van den wachttijd die er verloopt tusschen het request aan den Minister en de tewerkstelling als mede-oorzaak aangewezen en het geval van den dienstweigeraar Inja in herinnering gebracht (Zie M. R. T. Deel XXI, bladz. 58 en 60) waarin die onbepaaldheid sterk aan het licht trad.

Als noodzakelijke verbeteringen worden door den schrijver voorgesteld:

1°. Eene zoodanige verruiming van de Wet op de Dienstweigeringswet, dat deze in overeenstemming wordt gebracht met de Grondwet, en waardoor de nu buitengesloten principiële weigeraars onder de werking der wet zullen vallen.

2°. Een andere samenstelling en andere werkwijze van de Commissie van Onderzoek.

3°. Eene kortere verlenging van den diensttijd voor de vrijgestelden, waarbij wordt opgemerkt dat in Zweden, waar de militaire diensttijd eveneens 8 maanden bedraagt, de verlenging voor hen die burgerlijken staatsdienst verrichten, na eerst 4 maanden te hebben bedragen, thans tot 3 maanden is teruggebracht.

4°. Directe tewerkstelling in een voor de gewetensbezwaarden ingerichten en openstaanden burgerdienst.

Dit laatste zal, vreezen wij, hoewel het door den schrijver slechts met weinige woorden als noodzakelijke verbetering wordt genoemd, blijken een groot struikelblok te zijn. Wil men de wet behoorlijk uitvoeren, dan zullen de door gewetensbezwaarden te vervullen burgerdiensten wettelijk moeten worden aangewezen; de tot nu toe onder veel gunstiger omstandigheden beproefde oplossingen voor een z.g.n. capitulantensstelsel hebben wel bewezen, dat men door onderling overleg alleen er niet komen kan.

Het artikel, welks lezing wij zeer aanbevelen, sluit met het, aan een adres van den Zweedschen Bond voor Christelijk Gemeenschapsleven aan den Koning ontleend, woord: „De trouw van den „afzonderlijken burger aan de stem van het geweten is de diepe en „vaste grond, waarop een rechtsstaat moet worden opgebouwd. Een

„staat, die het geweten kwetst, ondergraaft zijn eigen zekerheid.”

In een naschrift vermeldt de schrijver nog dat de Minister van Oorlog bevestigend heeft geantwoord op een vraag van den heer Slotemaker de Bruïne: of niet kon worden weggenomen het bezwaar, dat een dienstweigeraar het tijdstip niet kan nagaan, waarop hij eventueel bij een anderen tak van Staatsdienst te werk zal worden gesteld. Dit is niet geheel juist; wij stelden hiervóór reeds in het licht dat de Minister zich alleen maar bereid heeft verklaard te *overwegen* welke weg moet worden ingeslagen om tot wegneming van het bedoelde bezwaar te geraken, hetgeen aanmerkelijk minder is dan de beslissende bevestiging welke de schrijver den Minister in den mond legt.

Oorlogsvoorbereiding, óók op militair-rechtelijk gebied.

Reeds meermalen betoogden wij dat bij de voorbereiding in vredetijds van alle maatregelen die eventueel, in oorlogstijd, zullen moeten worden genomen, ook de reorganisatie van de militaire justitie niet mag worden vergeten, daar in oorlogstijd de werkzaamheden dier justitie zóó zullen toenemen, dat alleen bij degelijke voorbereiding op een goed functionneeren daarvan mag worden gehoopt.

Het trof ons dat in een artikel, getiteld: „Economische en industrieele oorlogsvoorbereiding”, van de hand van den Kapitein der Genie, leeraar aan de Hoogere Krijgsschool, D. van den Berg, opgenomen in de laatste afleveringen van den(n) Militaire(n) Spectator, die noodzakelijkheid eveneens aan het licht treedt en dit niet, omdat het aantal gewapenden in oorlogstijd natuurlijk zeer wordt vergroot, hetgeen op zich zelf al tot oorlogsvoorbereiding op militair-rechtelijk gebied zou dwingen, maar omdat dan het aantal aan de militaire jurisdictie te onderwerpen burgers, naar het oordeel van den schrijver, zeer aanzienlijk zal moeten worden uitgebreid.

Na er op te hebben gewezen hoe in een toekomstigen oorlog de heele natie aan den oorlog zal hebben deel te nemen, hetzij door strijd met de wapenen, hetzij door het exploiteeren van de verschillende fabrieken en inrichtingen die het volhouden van den strijd mogelijk zullen maken, en na te hebben betoogd, dat door wettelijke voorzieningen een voldoende bron van arbeidskrachten voor de verschillende industrieën enz. zal moeten worden geopend, overweegt de schrijver dat ook dan nog tal van vraagstukken regeling zullen behoeven. Zoo zal o. m. moeten worden overdacht, e.g. geregeld „het „groepeeren van het arbeidsleger in administratieve eenheden in „den geest van de werkliedencompagnieën der mobilisatiejaren, het „ter zake van zijne arbeidsverrichtingen verantwoordelijk maken „van het personeel aan de commandanten van die eenheden; het „doen vallen van dat personeel onder de militaire rechtspraak, dan „wel het daarvoor in het leven roepen van een afzonderlijk stelsel

„van rechtspleging, hetwelk zich allicht beter bij de arbeidsomstan-
digheden en -verhoudingen aanpast; het in het belang van een
„geregelden gang van zaken assimileeren van verschillende cate-
gorieën van personeel met bepaalde militaire rangen, zooals o. a.
„in Frankrijk is geschied, waar b.v. de arbeider met soldaat, de ploeg-
„baas met onderofficier, enz. is gelijk gesteld; enz. enz.”

De schrijver opent hier dus voor den omvang der militaire justitie
nog wijdere perspectieven dan tot nu toe daarvoor bestonden. Hoe
wijdere die echter zijn, hoe meer de noodzakelijkheid klemt de mobi-
lisatie van de militair-rechterlijke macht ter dege voor te bereiden,
terwijl, mocht men tot de door den schrijver bedoelde „bijzondere
rechtspleging” zijn toevlucht nemen, ook de regeling daarvan na-
tuurlijk van te voren onder de oogen zal moeten worden gezien.

Teneinde eenigszins te doen blijken wat de uitbreiding van de
militaire jurisdictie, ten aanzien van de bedoelde burgers, betee-
kent, mogen wij uit de studie van den Kapitein van den Berg de
volgende cijfers aanhalen.

Op 11 November 1918 waren in Frankrijk in de oorlogsindustrieën
werkzaam 1.700.000 personen, die als volgt verdeeld waren:

militairen 29%;

burgerpersonen 59%;

vreemdelingen 6%;

arbeidskrachten uit de koloniën 4%;

krijgsgevangenen 2%;

terwijl van die 59%, in procenten van het geheel uitgedrukt, 25%
valide mannen, nog niet 1 % invalide mannen, 25 % vrouwen, en
8 % kinderen waren.

Tot slot mogen wij, ook om de aardige historische bijzonderheid
er in vervat, de bladzijden overnemen waarmede de schrijver zijne
beschouwingen over het personeelsvraagstuk besluit. Het bedoelde
gedeelte, waarin de conclusie van den schrijver wat het personeels-
deel betreft, kort wordt saamgevat luidt:

„Aangestuurd moet derhalve worden, niet alleen op deelname aan
„de landsverdediging door het geheele volk, m. a. w. op algemeenen
„dienstplicht, hetzij bij het strijdende, dan wel bij het economisch-
„industrieele leger, maar ook op zoodanige deelname volgens een te
„voren vastgesteld, zorgvuldig uitgewerkt plan, waarin aan ieder de
„plaats is toegewezen, waarvoor hij, in verband met zijne gewone
„plaats in het maatschappelijk leven, het meest in aanmerking komt.

„Aldus zal kunnen worden ontworpen een stelsel, waarbij de krach-
„ten van het strijdende leger zoo min mogelijk worden aangetast en
„waarbij ten behoeve van het niet-zuiver-militaire gedeelte der oor-
„logvoering op ruime schaal wordt geput uit het reservoir der niet-
„of niet meer-dienstplichtige burgers en der burgeressen. Deze moe-
„ten daarbij kunnen worden verplicht tot het dienst doen in een
„werkkring, waartoe hun leeftijd, sekse, en fysieke, intellectueele
„en technische bekwaamheid hen in staat stellen, de beste diensten

„te bewijzen, aldus, zooals de Kol. van den Belt schreef in *De Yser-gevechten en onze nieuwe weermacht* (Mav. 1919) „van 't begin-
 „ „sel uitgaand, dat alles en allen in den lande benut moeten worden
 „ „voor de verdediging, niemand en niets uitgezonderd”.

„Dat daarbij sommigen in gevaarlijke, andere in veilige betrek-
 „kingen worden te werk gesteld, is niet te ontgaan. Het zou echter
 „tot ontevredenheid en tot onjuiste oordeelvellingen van de zijde van
 „het volk aanleiding kunnen geven. Daarom zou het volk in die
 „richting moeten worden opgevoed en moeten worden doordrongen
 „van de noodzakelijkheid, dat in geval van oorlog op ieders mede-
 „werking een beroep wordt gedaan en dat daarbij op den voorgrond
 „moet staan het beginsel: ieder op de plaats, waar hij de algemeene
 „zaak het best kan dienen.

„Nieuw is overigens dit beginsel volstrekt niet. Ten bewijze daar-
 „van mogen hier worden weergegeven de eerste twee artikelen van
 „de Fransche wet van 23 Augustus 1793, luidende als volgt:

„ „Artikel 1. Van dit oogenblik af tot aan het tijdstip, waarop
 „ „de vijanden van het grondgebied der Republiek zullen zijn ver-
 „ „jaagd, zijn alle Franschen in voortdurenden staatsdienst (en requi-
 „ „sition permanente).

„ „Artikel 2. De jonge mannen zullen ten strijde trekken; de
 „ „gehuwden zullen wapenen smeden en materialen vervoeren; de
 „ „vrouwen zullen tenten en kleederen vervaardigen en in de zieken-
 „ „huizen dienst doen; de kinderen zullen uit oud linnen pluksel ver-
 „ „vaardigen; de grijsaards zullen zich op de openbare pleinen laten
 „ „brengen om den moed der strijders te doen ontvlammen, de haat
 „ „tegen de koningen op te wekken en de eenheid der Republiek te
 „ „verheerlijken.

„ „De nationale gebouwen zullen worden herschapen in kazernes
 „ „en de openbare pleinen in wapenplaatsen; de vloeren der kelders
 „ „zullen worden schoongewassen om er salpeter van te verkrijgen.”

Een remedie tegen cessies?

Een van de verschijningsvormen hetzij van financieelen nood, hetzij van zekere lichtzinnigheid op geldelijk gebied in ambtenaarskringen — waaronder militairen ten dezen worden begrepen — is het kwaad der cessies dat meer en meer om zich heen grijpt.

Kwam vroeger bij een Departement van Algemeen Bestuur slechts sporadisch een bericht van beteekening van een cessie-akte in, thans zijn er veelal dagen dat het aantal ingekomen stukken van dat soort het dozijn ver overtreft. Indien men zich voor oogen stelt hoeveel angst en onrust er in het betrokken gezin heeft geheerscht vóór de ambtenaar ten slotte in gebreke moest blijven zijne verplichtingen na te komen en als men realiseert, dat het beteekenen der cessie-akte noodzakelijk tot gevolg heeft dat het loon of traktement gedurende

korter of langer tijd niet meer aan den ambtenaar wordt uitgekeerd, zoodat het gezin vaak in letterlijken zin broodeloos wordt, dan schijnt het woord „kanker” voor dit kwaad waarlijk niet te sterk gekozen.

Talrijk zijn de waarschuwingen geweest die ook van officieele zijde tot ambtenaren en militairen zijn gericht om toch niet in te gaan op de aanbiedingen welke door geldschietters in ruime mate in de bladen worden gepubliceerd om voorschotten te verstrekken, talrijk zijn de voorbeelden geweest welke de betrokkenen in hunne omgeving van de gevolgen van het cessie-verleenen hebben kunnen zien, maar toch mindert de stroom der beteekeningen niet. Vandaar dan ook dat velen, die niet alleen de berichten van beteekening zagen maar ook kennis konden krijgen van de hartroerende brieven van hen die in den cessie-val zaten, of van hunne vrouwen, zich zijn gaan afvragen of er geen enkel geneesmiddel, zij het dan ook nòg zoo straf, tegen het kwaad te vinden is.

Wettelijk schijnt er, zonder wetswijziging, inderdaad niets tegen te doen. Wel is volgens art. 757 B. Rv. beslag op het salaris van ambtenaren anders dan voor zoodanig gedeelte, en op zoodanige wijze, als door bijzondere wetten wordt bepaald, niet mogelijk, maar het cedeeren van loon of salaris staat hier geheel naast en sinds door de jurisprudentie is aangenomen dat ook nog niet bestaande, toekomstige vorderingen kunnen worden overgedragen, staat aan de meest ongebreidelde cessie van salaris niets meer in den weg en de geldschietters maken er gretig gebruik van om zich, bij in gebreke blijven van den schuldenaar, het verhaal der schuld en der zeer aanzienlijke kosten te verzekeren.

Het is de vastheid van de positie der ambtenaren, die hen tot de meest gewilde clientèle van de hier bedoelde voorschotbanken doet behooren en het is ook die positie weer die de moordende cessie-greep des te vaster doet zijn. Artikel 1638*g* B. W. toch stelt niet alleen aan het beslag op loon van werklieden grenzen, maar bepaalt in lid 2 ook, dat „overdracht, inpandgeving of elke andere handeling, waar-„door de arbeider eenig recht op zijn loon aan een derde toekent, „slechts in zoover geldig is als een beslag op zijn loon geldig zoude „zijn” en zoo zou dus, als een ambtenaar maar onder deze bepaling viel, de nadeeligste gevolgen van de cessie van loon kunnen worden afgewend. Helaas, tenminste voor zoover het onderhavige punt betreft, is echter bij de totstandkoming van de wet op het arbeidscontract door de Regeering in het licht gesteld, dat de ambtenaren uit hoofde hunner positie als werknemer in dienst van den Staat, provincie enz. aan de beveiliging van hun belangen, zooals dit voor de arbeiders gewenscht was, geen behoefte hadden en zijn zij door art. 1637*z*, in het algemeen, aan de werking dier wet onttrokken.

De vaste positie, die tal van ouders voor hun zonen als het allerbegeerlijkste heeft voorgestaan, is hier tot een groot nadeel geworden en waar nu, zooals wij hierboven uiteen zetten, wettelijk de cessie van loon onaanvechtbaar is, is het wel opmerkenswaard dat

Ad 2. De Amsterdamsche regeling, waarvoor Mr. F. S. Witteveen in een artikel „Cessie van salaris van ambtenaren” in no. 42 van het Weekblad voor Gemeentebelangen, jaargang 1925, de aandacht vraagt, luidt eenigszins anders; daarin wordt n.l. bepaald dat, wanneer ambtenaren bij het aangaan van leeningen bij particulieren als waarborg voor hunne schuld, geheel of gedeeltelijk afstand doen van salaris of loon (z.g. cessie) zij *voorwaardelijk* uit den gemeentedienst zullen worden ontslagen, met een proeftijd, binnen welken zij geen nieuwe schuld zullen mogen aangaan, en dat dit ontslag definitief zal worden indien zij, binnen den gestelden termijn, wederom hun loon of salaris geheel of gedeeltelijk cederen.

Mr. Witteveen merkt hierbij op: „De strekking van dit besluit „was van preventieven aard. Immers waar overtreding van het „cessieverbod door den ambtenaar tot ontslag kon leiden, maakte „deze bedreiging de geldschietters tam, daar zij dientengevolge de „kans liepen, het onderpand, waarop zij vertrouwd hadden, het vaste „salaris van den ambtenaar, zich te zien ontgaan.

„In de practijk bleken zij dan somtijds tot een schikking geneigd, „namen genoegen met voorstellen tot afbetaling der schuld door een „kleine wekelijksche of maandelijksche inhouding op het salaris of „loon van den ambtenaar of den werkman.

„Of deze regeling voldoende zal blijken te zijn om het euvel van „de cessie van het salaris bij het nemen van voorschotten door „ambtenaren voldoende tegen te gaan, zal de practijk moeten leeren. „De hierboven vermelde Amsterdamsche regeling dateert van 1923, „zoodat de ervaring, daarmede opgedaan, nog te kort is om op grond „daarvan uitspraak te doen over hare doelmatigheid.”

Beide regelingen hebben, zooals men ziet, dezelfde gedachte tot grondslag n.l. door een strenge ontslagregeling het kwaad der cessies te voorkomen. De preventie en het bewustzijn dat een door geldelijke zorgen gedrukt ambtenaar ongeschikt voor zijn werk is, staat sterk op den voorgrond en wij willen — ofschoon de resultaten der beide regelingen ons niet bekend zijn — aannemen, dat in zeer vele gevallen deze bepalingen voor de ambtenaren een gunstige werking hebben gehad. Toch zouden wij de vraag of het in deze regelingen vervatte min of meer origineele geneesmiddel ook in wijder kring, met name ten aanzien van militairen, zou moeten worden toegepast — een vraag die, juist omdat zonder wetswijziging aan de cessieziekte niets te doen is, van zelf wordt gesteld — ontkennend willen beantwoorden.

Ontslag uit den dienst, zij het ook een voorwaardelijk ontslag, zou, indien men dezen maatregel in de militaire wereld wilde overbrengen, kunnen worden vervormd tot non-activiteit zonder genot van inkomsten. Een tegen het verbod ondernomen cessie van inkomsten door een militair zou dan moeten worden aangemerkt als, d.i. gelijkgesteld met, een verzoek om op non-activiteit gesteld te worden buiten bezwaar van den Lande. Doch het bezwaar tegen deze oplossing ligt o.i. in haar karakter. Wanneer de Overheid een crediteur op het

gevolg van de beteekening der akte van cessie of inpandgeving voor zijn debiteur opmerkzaam maakt — zooals de Commissie-Salverda de Grave zich dat heeft voorgesteld — wijst die Overheid den crediteur op een weg, waarlangs hij het lot van den ambtenaar, diens geheele toekomst wellicht, vernietigen kan met vooraf verzekerde medewerking van die Overheid. Met de belangen van den ambtenaar wordt evenmin rekening gehouden als met die welke de Overheid bij diens behoud in den dienst of bij diens ontijdig ontslag hebben kan. En bovendien wordt de mogelijkheid geopend om met welwillende hulp van een derde zich op elk oogenblik aan een militair verband te onttrekken.

Soortgelijk bezwaar — verband houdende met de theorie van het domme potlood — geldt ook tegen beperking van het effect van cessie of inpandgeving tot de voor korting of beslaglegging in aanmerking komende gedeelten van de ambtelijke inkomsten. Wel is nu vervallen de beschikking van den crediteur over ambtelijk leven of dood van zijn debiteur, doch de meest bedenkelijke practijken en schulden, zelfs gefingeerde en in rechten onverhaalbare, kunnen langs dezen weg, wederom met vooraf verzekerde medewerking van de Overheid tot hun recht — of, wil men liever, onrecht — komen. Ons zijn gevallen bekend, waarin korting geweigerd werd voor schulden met abnormaal hoog rentebeding of voor bedragen, welke niet ten volle waren uitgekeerd. Moet de Overheid daarvoor de oogen sluiten en elke cessie van inkomsten helpen verwezenlijken? Er is toch doorgaans geen rechterlijke beslissing, welke het bestaan en de verhaalbaarheid van de vordering waarvoor gecedeerd wordt, te voren heeft vastgesteld en een onderzoek daarnaar behoort in beginsel niet bij de administratie thuis.

Dit bezwaar vormt den overgang tot de bezwaren, welke tegen de kortingen op traktementen bestaan: ook hier geldt wat zoo juist omtrent het bestaan en de verhaalbaarheid der vordering werd opgemerkt; de Overheid heeft echter vrijheid behouden om naar eigen oordeel de korting toe te staan of te weigeren en de schuldenaar is niet meer op genade en ongenade aan zijn crediteur overgeleverd.

Dit moge intusschen verder blijven rusten. Voor ons staat vast dat de bezwaren tegen cessie en inpandgeving van inkomsten van ambtenaren met het oog op hunne belangen en op die van de Overheid overwegend zijn en dat wij daarom deze maatregelen bij de wet geheel verboden en rechtsongeldig verklaard zouden willen zien. De gewone weg van korting aanvragen, die ook voor den schuldenaar minder kosten veroorzaakt dan die van beslaglegging, komt ons voorshands voldoende voor. Daarmede hebben wij echter niet gezegd, dat ook deze weg niet voor verbetering vatbaar zou zijn: wij noemden zooeven al een der bezwaren dat art. 11, derde lid, der Wet van 24 Januari 1815 (Stb. no. 5) reeds heeft getracht te ondervangen en wellicht bestaan er meer.

De inwerkingtreding van algemeene maatregelen van bestuur.

Op vragen van het lid van de Tweede Kamer, den heer Beumer (ingezonden 8 December 1925), betreffende de inwerkingtreding van algemeene maatregelen van bestuur op een vroeger tijdstip dan de wet toelaat en omtrent de verevening van uitgaven, uit een zoodanigen algemeenen maatregel voortvloeiende, welke vragen luiden:

1. Hebben de ministers van onderwijs, kunsten en wetenschappen en van financiën, vóór zij overgingen tot het contrasigneren van het Koninklijk besluit van 17 November 1925 (*Staatsblad* no. 446); tot wijziging van het Koninklijk besluit van 27 December 1924 (*Staatsblad* no. 585) — zijnde het eerstgenoemde Koninklijk besluit: 1°. een algemeene maatregel van bestuur, 2°. afgekondigd 3 December 1925, 3°. voorzien van een aanhef, luidende, dat „te rekenen van 1 Januari 1925” artikel 8, tweede lid, en artikel 9 van voormeld Koninklijk besluit van 27 December 1924 worden gelezen als vervolgens wordt aangegeven — zich zekerheid verschafft, dat de Algemeene Rekenkamer ten aanzien van de verevening van uitgaven, uit genoemd Koninklijk besluit van 17 November 1925 voortvloeiend, niet gebruik zal maken van de vrijheid, welke zij zich heeft voorbehouden om, indien haar dit eventueel in 's Rijks belang gewenscht mocht voorkomen, bezwaar te maken tegen een uitgaaf, voor zoover deze een gevolg is van het in werking treden van een algemeenen maatregel van bestuur op een vroeger tijdstip dan de wet toelaat?

2. Zoo neen, welke maatregelen denken de ministers van onderwijs, kunsten en wetenschappen en van financiën dan te nemen ten einde te voorkomen, dat zich ter zake van bovenbedoelde verevening moeilijkheden voordoen?

3. Zijn de ministers van onderwijs, kunsten en wetenschappen en van financiën bereid de noodige maatregelen te nemen, daartoe strekkende, dat, voor zoover het hun aangaat, een einde kome aan pogingen tot het in werking doen treden van algemeene maatregelen van bestuur op een vroeger tijdstip dan de wet toelaat?

4. Heeft niet, ook naar het oordeel van de ministers van onderwijs, kunsten en wetenschappen en van financiën, de ervaring geleerd, dat het wenschelijk is, dat de wettigheid van een algemeenen maatregel van bestuur tot vaststelling van bepalingen betreffende salarissen volstrekt vast sta?

5. Was het den ministers van onderwijs, kunsten en wetenschappen en van financiën bekend, toen zij het bovengenoemde Koninklijk besluit van 17 November 1925 contrasigneerden, dat de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in haar vergadering van 6 November 1925, zich zonder hoofdelijke stemming heeft verenigd met de afkeuring, door de Commissie voor de Staatsuitgaven in § 7 van haar verslag, gedrukt als **137**, no. 1, van de Zitting 1924—1925, ¹⁾

1) Deze § 7 volgt hierna.

geuit op de handelwijze, welke ook ten aanzien van opgemeld Koninklijk besluit van 17 November 1925 weder is gevolgd?

hebben de ministers van onderwijs, kunsten en wetenschappen en van financiën, in dato 8 Januari 1926, geantwoord:

1. Deze vraag wordt ontkennend beantwoord.

2. De ondergeteekenden denken geen maatregelen te nemen, als in deze vraag bedoeld, omdat zij overtuigd zijn, dat zich ter zake van verevening van uitgaven, voortvloeiende uit het Koninklijk besluit van 17 Nov. 1925 (*Staatsblad* no. 446), van de zijde der Algemeene Rekenkamer geen moeilijkheden zullen voordoen. De inwerkingtreding van het bedoelde besluit heeft niet plaats gehad op een vroeger tijdstip dan de wet toelaat. Vóór dat tijdstip zijn aan dat besluit geen rechten ontleend. Na dat tijdstip werden aan het besluit ten aanzien van de salariering van bepaalde personen rechten ontleend, welke ten deele samenhangen met vroegere omstandigheden, en een berekening meebrachten welke tot 1 Januari 1925 terugging. Tegen het voorschrijven van zoodanige berekening verzet zich de wet van 26 April 1852 (*Staatblad* no. 92) niet.

Overigens merken ondergeteekenden op, dat de wijziging, door dit besluit gebracht in artikel 8, tweede lid, van het Koninklijk besluit van 27 December 1924 (*Staatsblad* no. 585), slechts de strekking heeft, een kennelijke misstelling op te heffen, welke in de oorspronkelijke redactie was geslopen, waardoor het slot van dit lid, letterlijk opgevat, redelijken zin miste, immers denzelfden eisch stelde als reeds in het eerste lid was vervat. Er heeft nimmer een andere bedoeling voorgezeten dan thans uit den verbeterden tekst blijkt. Van de wijziging, in artikel 9 van laatstgenoemd besluit aangebracht, kan voorts geen vermeerdering van uitgaven het gevolg zijn, vermits deze wijziging slechts een omschrijving van het begrip „eenige leerschool” behelst, en dus eerder een beperkende strekking heeft.

3. Indien de bedoeling van deze vraag is, dat ook niet bij algemeene maatregel van bestuur gevolgen mogen worden verbonden aan feiten, die anterior zijn aan de inwerkingtreding van den maatregel, moet het antwoord ontkennend luiden.

4. Het antwoord is bevestigend, met dit voorbehoud, dat het onmogelijk is te voorkomen, dat ten onrechte de wettigheid van algemeene maatregelen van bestuur wordt betwist.

5. De ondergeteekenden herinneren zich niet met juistheid den datum, waarop zij van het bedoelde besluit der Kamer hebben kennis genomen.

De bedoelde paragraaf van het verslag van de Commissie voor de Staatsuitgaven over het jaar 1923 luidde:

§ 7. Naar aanleiding van de mededeelingen op bladz. 51—53 van het verslag der Rekenkamer betreffende de inwerkingtreding van algemeene maatregelen van bestuur merkt de Commissie op, dat ook naar haar meening op grond van de wet van 26 April 1852

(*Staatsblad* n°. 92) aan de inwerkingtreding van algemeene maatregelen van bestuur geen terugwerkende kracht kan worden gegeven, tenzij daartoe bij de wet uitdrukkelijk machtiging is verstrekt. Dit wordt trouwens ook door de Regeering erkend. De wijziging van het Koninklijk besluit van 30 December 1922 (*Staatsblad* n°. 770), waardoor de Regeering meende aan de bezwaren van de Rekenkamer te dien aanzien tegemoet te komen, doch waarmede de Rekenkamer geen genoegen nam, komt ook der Commissie niet juist voor. Immers, de uitdrukkelijke vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding is door deze wijziging bedektelijk ondergebracht in een der andere bepalingen van het Koninklijk besluit. Daardoor is de strijd met de bepalingen der wet van 26 April 1852 (*Staatsblad* n°. 92) geenszins opgeheven. Het rondschrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw aan alle Ministers, ¹⁾ vermeldende, dat de tot dusverre gevolgde practijk min of meer met de bedoeling der wet van 1852 in strijd was, als regel geen aanbeveling verdiende en uitsluitend te verdedigen was op grond van de noodzakelijkheid, acht de Commissie dan ook niet juist. Deze practijk had, als zijnde in strijd met die wet, uitdrukkelijk ontoelaatbaar moeten worden verklaard. Mocht de Regeering van meening zijn, dat de terugwerkende kracht ook voor algemeene maatregelen van bestuur in sommige omstandigheden niet kan worden gemist, dan zou de mogelijkheid daartoe moeten worden geopend door wijziging van het tweede lid van art. 3 der wet van 1852. Over het algemeen evenwel oordeelt de Commissie het instituut der terugwerkende kracht niet aanbevelenswaardig. Zij acht het dan ook af te keuren, dat in het bovenbedoelde rondschrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw wordt aanbevolen in wetten, waarbij de uitvaardiging van algemeene maatregelen van bestuur wordt voorgeschreven, de bepaling op te nemen, dat ten aanzien van de inwerkingtreding van die algemeene maatregelen zal kunnen worden afgeweken van de wet van 1852, zooals deze is gewijzigd bij de wetten van 23 Juni 1893 (*Staatsblad* n°. 111) en 26 Juli 1918 (*Staatsblad* n°. 499).

In het verslag van de Commissie voor de Staatsuitgaven over het jaar 1924 (Gedrukte Stukken 1925—1926, **120**, n°. 1) wordt op de kwestie teruggekomen en ter zake opgemerkt:

§ 7. Blijkens hetgeen op bladz. 12 van haar Verslag is gesteld, heeft de Algemeene Rekenkamer bezwaar gemaakt tegen de vrijgevege regeling, getroffen bij Koninklijk besluit van 26 October 1923 (*Staatsblad* n°. 494) betreffende gelijktijdig genot van burgerlijke en militaire inkomsten. Volgens art. 5 van dat besluit, hetwelk 6 November 1923 is uitgegeven, wordt het geacht in werking te zijn getreden met ingang van 1 Januari 1923. Uit het Verslag der Rekenkamer blijkt niet, dat zij ten aanzien van de verevening van uitgaven, voortvloeiende uit het genoemde Koninklijk besluit, gebruik

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XXI, bladz. 240.

wenscht te maken, of gebruik heeft gemaakt, van de vrijheid, welke zij zich, blijkens het Verslag betreffende haar werkzaamheden over het jaar 1923 ¹⁾ blz. 51—53, heeft voorbehouden, om, indien haar dit eventueel in 's Rijks belang gewenscht mocht voorkomen, bezwaar te maken tegen een uitgaaf, voor zoover deze een gevolg is van het in werking treden van een algemeenen maatregel van bestuur op een vroeger tijdstip dan de wet van 26 April 1852 (*Staatsblad* n°. 92), gewijzigd bij de wet van 26 Juli 1918 (*Staatsblad* n°. 499), toelaat. De mogelijkheid bestaat dus, dat de Regeering in dit opzicht geen moeilijkheden ondervindt, of heeft ondervonden, van het feit, dat dit Koninklijk besluit, waaraan, krachtens de algemeenheid zijner strekking, het karakter van algemeenen maatregel van bestuur niet kan worden ontzegd, geruimen tijd eerder in werking is gebracht dan wettelijk geoorloofd is. Niettemin acht de Commissie zich verplicht, onder verwijzing naar hetgeen voorkomt in § 7 van haar Verslag van 16 Januari 1925 ²⁾, met welk Verslag de Tweede Kamer zich in haar vergadering van 6 November 1925 ³⁾ zonder hoofdelijke stemming vereenigde, nogmaals den wensch uit te spreken, dat aan de sinds eenigen tijd ingeslopen practijk, om algemeene maatregelen van bestuur in werking te doen treden op een vroeger tijdstip dan de wet toestaat — ook als dit geschiedt door in den aanhef van het besluit in te voegen: „met ingang van . . . te bepalen”, of daarin een soortgelijke uitdrukking op te nemen —, voorgoed een einde komt.

**Aanvullingsblad op de „Verzameling van Wetten en Besluiten
betreffende het militair Straf- en Tucht recht bij de
Zee- en Landmacht.”**

Wij maken onze lezers er opmerkzaam op, dat op de Verzameling van wetten en besluiten betreffende het militair Straf- en Tucht recht, uitgegeven door de zorg van de Departementen van Marine en van Oorlog, een eerste aanvullingsblad is verschenen. Het aanvullingsblad bevat de verschillende wijzigingen die door een aantal wetten en Koninklijke besluiten in de verzamelde stof zijn gebracht en herstelt mede eenige drukfouten. De verzameling is dus thans weder „bij”.

Het aanvullingsblad wordt aan degenen die, ten laste van Oorlog of Marine, kosteloos het boekwerk ontvingen, eveneens kosteloos verstrekt. Voor officieren en particulieren die een exemplaar van de Verzameling in eigendom hebben, is het aanvullingsblad op aanvraag bij het Departement van Oorlog verkrijgbaar. Die aanvraag moet zijn begeid met het bewijs, dat in 's Rijks Schatkist (Post-

¹⁾ Gedrukte Stukken Zitting 1923—1924, **379**.

²⁾ Gedrukte Stukken Zitting 1924—1925, **137**, I.

³⁾ *Handelingen* der Staten-Generaal, 1925—1926, II, bladz. 179.

rekening nr. 1) een bedrag van *f* 0,20 is gestort of overgeschreven; mede is het verkrijgbaar bij den Griffier van 's Rijks werf te Willemsoord — postgironummer 8462 — eveneens tegen betaling van *f* 0,20.

Bladvulling.

Een nieuwe cavalerie-uniform in Rusland.

In de Nieuwe Rotterdamsche Courant Avondblad D van 16 Januari j.l. trof ons het volgende bericht:

„Ter bevordering van de discipline.

„Bij een dezer dagen verschenen legerorder is een nieuwe uniform „voor de Russische cavalerie ingevoerd, die aanmerkelijk minder „dan de oude uniform het kenmerk van den „eenvoud” draagt. In de „bewuste legerorder wordt gezegd, dat invoering van deze uniform „geschiedt met het oog op „de tradities van het wapen” en ter bevordering van . . . de discipline!”

Is het niet opmerkelijk dat een zoo splinternieuwe heilstaat, tot versterking van de krijgstucht, zulke „ouderwetsche” middelen aanwendt?

VRAGENBUS.

Artt. 41 en 42 Wetboek van Militair Strafrecht en de wet van 24 November 1922 (Stbl. n°. 612).

Een belangstellend lezer stelt ons de volgende vraag:

Artikel 41 van het Wetboek van Militair Strafrecht schrijft voor dat, bij veroordeeling tot plaatsing in een tuchtschool, de militaire rechter tevens bepalen *kan* dat het militaire dienstverband wordt verbroken en art. 42 van hetzelfde Wetboek *gelast* die verbreking van rechtswege indien een minderjarige militair bij rechterlijk gewijsde ter beschikking van de Regeering wordt gesteld. *Kan* nu bij voorwaardelijke veroordeeling tot tuchtschool het dienstverband óók worden verbroken en *moet* die verbreking plaats hebben bij voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering?

Indien men zich strikt aan de woorden van de wet houdt, moet deze vraag in bevestigenden zin worden beantwoord; de veroordeeling tot plaatsing in eene tuchtschool en de terbeschikkingstelling van de Regeering hebben plaats gehad, al is de uitvoering van die straf en van die maatregel voorloopig dan ook opgeschort.

Toch zijn wij — rekening houdende met de ratio der bepalingen — van meening dat ook een ontkennend antwoord niet onjuist zou zijn.

De artikelen 41 en 42 zijn o.m. ingevoegd bij artikel 8 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrect, op een tijdstip dus, dat de voorwaardelijke plaatsing in een tuchtschool en de voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering nog niet bestonden. Als reden voor de opneming van art. 42 — en bij dit artikel klemt de vraag het meest, omdat de verbreking van het dienstverband hier imperatief is voorgeschreven — wordt in de M. v. T. aangevoerd dat de verbreking van het verband van rechtswege moet plaats vinden „met het oog op den langen duur der opvoeding van Regeeringswege, waardoor de rijksopvoeding steeds gedurende geruimen „tijd zijn militaire diensten toch niet zou kunnen nakomen” (v. d. Hoeven IV, bladz. 69), terwijl voor artikel 41, onder andere argumenten, mede een soortgelijke beweegreden werd aangevoerd (v. d. Hoeven IV, bladz. 66). Hieruit mag o. i. de gevolgtrekking worden gemaakt, dat de werking van de artikelen 41 en 42 W. M. S. — ook na de inwerkingtreding van de wet van 24 November 1922 (Stbl. n°. 612) — beperkt zou mogen blijven tot de onvoorwaardelijke plaatsing in eene tuchtschool en de onvoorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering.

In dit verband — ter adstructie van onze meening — mag nog

worden gewezen op de artikelen 23 en 44 van de Dienstplichtwet.

Artikel 23, regelende de uitsluiting van den dienst, noemt als uitsluitingsgrond eene veroordeeling tot meer dan 6 maanden gevangenisstraf, maar bepaalt in lid 3 dat de uitsluiting om die reden, in bijzondere gevallen, achterwege kan worden gelaten. De M. v. T. licht deze bepaling o. m. aldus toe: „met het karakter van een dusdanige (voorwaardelijke) veroordeeling zou het niet strooken in dien zij bij overschrijding van de besproken strafgrens steeds tot uitsluiting zou moeten leiden” (Groustra-Oosterhoff „De dienstplichtwet” bladz. 107).

Artikel 44 bevat bepalingen omtrent het tusschentijdsch ontslag. Onder e wordt dit ontslag voorgeschreven voor hen, aan wie het recht is of wordt ontzegd om bij de gewapende macht te dienen, of die tijdelijk van dat recht zijn ontzet, terwijl in lid 2 van dat artikel wordt gezegd, dat, ten aanzien van den onder e bedoelden persoon, de toepassing van het eerste lid (d. i. het ontslag) achterwege blijft, indien de ontzegging of de ontzetting voorwaardelijk is uitgesproken en geen last tot tenuitvoerlegging is gegeven. De M. v. T. teekent hierbij aan: „Wanneer de rechter voorwaardelijk ontzegging of ontzetting heeft uitgesproken, ligt het voor de hand, dat het ontslag niet moet plaats hebben zoolang geen last tot tenuitvoerlegging is gegeven”. (Groustra-Oosterhoff. „De dienstplichtwet” bladz. 156).

Deze bepalingen van de dienstplichtwet wijzen dus in de richting van de door ons meest gewenscht geachte oplossing, hetgeen ons in onze meening omtrent de wijze waarop de bedoelde artikelen 41 en 42 moeten worden uitgelegd, versterkt.

Volledigheidshalve mag hier nog bij worden vermeld dat volgens de Verordeningen der Kon. Marine zij die voorwaardelijk tot tucht-school werden veroordeeld, en zij die voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering werden gesteld wel in dienst mogen worden aangenomen, zij het dan ook dat vooraf machtiging van den Minister van Marine moet worden gevraagd en verkregen (zie 2 V. K. M. X art. 22, 3de lid, onder 4o.).

Red. M. R. T.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 11 September 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Schoutbij-Nacht J. H. O. Graaf van den Bosch en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Het in een, aan den Minister van Oorlog rechtstreeks gezonden, bezwaarschrift over een ongunstige beoordeeling opnemen van een verzoek tot onderzoek naar den geheelen toestand bij een bepaalde brigade en het intrekken van dit verzoek, toen klager in de gelegenheid was het bedoelde onderzoek te verkrijgen, is een handeling onbestaanbaar met de militaire orde en dus krijgstuuchtelijk strafbaar ingevolge art. 2, 1°. W. K.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 6 Juni 1925, van den Kapitein X., dienende bij een Regiment Infanterie, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Divisie ingebracht over de hem op 20 Mei 1925 door den Commandant der Infanterie-Brigade, den Kolonel Y., opgelegde straf van acht dagen licht arrest en over de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Hoogst oneerbiedig gedrag jegens zijn Brigade-Commandant door „in een verzoekschrift aan den Minister van Oorlog den indruk te „vestigen, als zou het beleid van dien Brigade-Commandant te „wenschen overlaten, en geïnsinueerd als zou daardoor bij de Brigade „meermalen aantasting plaats vinden van het karakter en de eer „van een onbesproken officier.”, bij welke beslissing het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchicken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager en strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan, dat klager, in verband met de onderscheidenlijk op 21 en 27 December 1924 op grond van het Voorschrift Beoordeelingslijsten van de Officieren van de Landmacht (V. B. L.) door den Commandant van het . . . Regiment Infanterie en den Commandant der . . . Infanterie-Brigade over hem uitgebrachte en op 26 Januari 1925 te zijner kennis gebrachte beoordeelingen, zich op 27 Januari 1925 bij bezwaarschrift tot den Minister van Oorlog heeft gewend;

Overwegende dat de strafoplegger, Kolonel Y., Commandant der . . . Infanterie-Brigade, heeft verklaard:

dat hij het door klager aan den Minister van Oorlog ingediende bezwaarschrift van de Commissie, bedoeld in § 30 van het V. B. L., ter inzage heeft ontvangen en hij aan klager de in aanhef dezer Beschikking voorkomende straf heeft opgelegd, vermits hij bijzonderlijk de navolgende twee daarin voorkomende zeer algemeen gestelde zinsneden in strijd met de eischen der krijgstucht acht:

„dat het niet de eerste maal is, dat bij de . . . Infanterie-Brigade „dergelijke aantasting van het karakter en de eer van een onbesproken officier plaats vindt”, en

„maar ook bovendien in dat onderzoek te willen betrekken den „geheelen toestand bij de . . . Infanterie-Brigade, in garnizoen te „M., zooals deze bestaat sedert het optreden van den tegenwoordigen Brigade-Commandant”;

dat het hem, strafoplegger, mede ten zeerste heeft gegriefd, dat hem nimmer is medegedeeld, welke feiten door klager mondeling ten Departemente jegens zijn persoon en zijn beleid zouden zijn geuit, terwijl, waar in verband met een later door klager aan den Minister van Oorlog gericht schrijven een onderzoek naar den algemeen toestand bij de Brigade en naar het beleid van hem, Brigade-Commandant, is achterwege gebleven, een door een zijner Officieren wellicht, doch zijns inziens dan ten onrechte, gevestigde ongunstige indruk niet is weggenomen;

dat hij, waar § 29, 3de lid, V. B. L. voorschrijft, dat de inhoud van een bezwaarschrift geheel voor de verantwoordelijkheid van den inzender van het stuk komt, ook in verband met vorenstaanden verderen loop der zaak, gemeend heeft den klager wegens den grieven en niet door feiten gestaafden inhoud van het bezwaarschrift te moeten bestraffen;

Overwegende dat klager heeft verklaard:

dat hem bij het stellen der in zijn bezwaarschrift voorkomende zinsnede: „dat het niet de eerste maal is, dat bij de . . . Infanterie-Brigade dergelijke aantasting van het karakter en de eer van een „onbesproken officier plaats vindt”, alleen voor oogen heeft gestaan een destijds door den Brigade-Commandant uitgebrachte, doch later door den Minister van Oorlog te niet gedane beoordeeling van eenen ter terechtzitting van het Hof met name genoemden collega;

dat weliswaar deze zinsnede zeer algemeen is geredigeerd, doch hij, klager, voornemens was bij de mondelinge toelichting den

Minister van Oorlog volledige inlichtingen ten deze te verstrekken; dat, waar het betrof een vroeger geval, analoog aan dat, waarvoor klager zich ten tijde van het opstellen van zijn bezwaarschrift geplaatst zag, hij van meening was, dat deze vroegere beoordeeling van zijn collega niet viel buiten het kader van zijn bezwaarschrift;

dat hij het verzoek, vervat in het slotgedeelte van het bezwaarschrift, wellicht beter had kunnen indienen bij afzonderlijk geschrift, doch het verzoek in dit geval wel in zoodanig verband staat met den overigen inhoud van het bezwaarschrift, dat hij niet kan inzien dat de opneming van dit gedeelte in strijd met de militaire orde zoude zijn;

dat hij eenigen tijd later, toen zijn in het bezwaarschrift gedaan verzoek om toelating ter audiëntie door den Minister van Oorlog was toegestaan, den Minister, nadat deze hem o.a. had medegedeeld, dat het instellen van een onderzoek naar den algemeenen toestand bij de Brigade bij afzonderlijk schrijven moest worden verzocht, den volgenden dag schriftelijk kenbaar gemaakt, dat hij het in het slot van het bezwaarschrift vervatte verzoek niet handhaafde;

Overwegende dat de eerste grief van den strafoplegger door het Hof niet als grond voor strafoplegging wordt aanvaard, waar blijkens het bezwaarschrift klager de bewoordingen, waarin de over hem uitgebrachte beoordeelingen zijn vervat, heeft beschouwd als werpende een ongunstig licht op zijn karakter, als immers inhoudend eene verklaring van onbetrouwbaarheid, terwijl bij het onderzoek is gebleken, dat klager met de desbetreffende zinsnede inderdaad een geval heeft bedoeld, analoog aan dat, waarvoor hij zichzelven geplaatst zag, en dit gedeelte van het bezwaarschrift dus niet buiten het kader van dat geschrift valt;

Overwegende ten aanzien van het slotgedeelte van klager's bezwaarschrift, dat, indien een militair van klager's rang en ontwikkeling van te voren zich ernstig beraadt en zich voldoende reken-schap geeft van het gewicht, ook voor den betrokken superieur, van een verstrekkend verzoek als het aan het slot van zijn bezwaarschrift bedoelde, hij niet na eenigen tijd kenbaar zal maken dat het verzoek niet wordt gehandhaafd, ook niet, wanneer hij zich had voorgesteld, dat het door hem verzochte algemeene onderzoek zou worden aangeknoopt aan het onderzoek naar zijne bezwaren tegen de omtrent hem uitgebrachte ongunstige beoordeeling, terwijl hem nader blijkt, dat het geheel los daarvan zal worden behandeld;

Overwegende dat, waar dus het verzoek aan het slot van het bezwaarschrift blijkens den verderen gang van zaken op zichzelf als lichtvaardig gedaan moet worden aangemerkt, klager zich aan eene handeling, onbestaanbaar met de militaire orde, als bedoeld in artikel 2 onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht, heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat, hoewel de strafreden in verband met de vorenstaande overwegingen behoort te worden gewijzigd, zooals nader

wordt aangegeven, de opgelegde straf, alles in aanmerking genomen, niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigt de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Lichtvaardig gehandeld, door in een, rechtstreeks aan den „Minister van Oorlog ingezonden, bezwaarschrift nopens eene om- „trent zijn persoon uitgebrachte ongunstige beoordeeling, een onder- „zoek te verzoeken naar den geheelen toestand bij de Brigade, zooals „deze toestand zoude bestaan sedert het optreden van den in functie „zijnden Brigade-Commandant, maar dit verzoek niet te handhaven „nadat hij in de gelegenheid was gesteld het gevraagde onderzoek „ingesteld te krijgen.”;

Gelast, dat deze strafreden in plaats van die, waarover beklag, in klager's straflijst zal worden ingeschreven;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den Commandant der Divisie, een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Oorlog.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 October 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, en Kapitein ter Zee B. Schreuders;

Plaatsvervangend lid: Dr. J. Donner.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Dr. B. R. Royer.

Raadsman: Mr. B. van Rossem, advocaat te 's-Gravenhage.

Het als militair, behoorende tot een patrouille, zich in een toestand brengen waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren kan verrichten. Voorwaardelijke hoofdstraf, onvoorwaardelijke bijkomende straf.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch appellant van een vonnis op den 8en September 1925 door dien Krijgsraad ten laste van de na te noemen beklagden ge-

wezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

1. B., oud 29 jaar, geboren te Zalt-Bommel,
 2. v. S., oud 25 jaar, geboren te Woerden, beiden maréchaussée te paard 2e klasse bij de 1e Divisie Koninklijke Maréchaussée, geëtimeerden in persoon, geëtimeerden, bijgestaan door hun raadsman, en van

1. B.,
 2. v. S., beiden voornoemd,
 appellanten van gemeld vonnis, bijgestaan door hun raadsman,

tegen

den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geëtimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appel;

Gezien de oproeping vanwege den Advocaat-Fiscaal aan de beklagden beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de beklagden zoo in hunne antwoorden als in de middelen van verdediging door hen en namens hen door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat de beklagden hebben erkend, dat zij het Rijk in vorengenoemde hoedanigheid dienen;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagden zich vrijwillig hebben verbonden als maréchaussée, beklagde B. op 16 April 1925 opnieuw voor den tijd van één jaar en beklagde v. S. op 6 October 1921 voor den tijd van zes jaar;

Overwegende dat aan beklagden aan den voet van het aan hen op 25 Augustus 1925 beteekende bevvelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd;

dat zij in of omstreeks den nacht van 1 op 2 Juli 1925 te Alphen, althans te Ulicoten, althans in de omgeving daarvan, van hunnen Brigade-commandant, althans van een meerdere, den last bekomen hebbende als patrouille zich te begeven naar het punt van de grens, waar de kunstweg Baarle-Nassau-Ulicoten die grens snijdt, om aldaar het binnenkomen in ons land van zigeuners of andere ongewenschte vreemdelingen te beletten of te voorkomen, opzettelijk hebben nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen, door, tijdens zij zich op genoemd punt op hun post bevonden, ter uitvoering

van voorschreven last, zich aldaar met de bedoeling om te gaan slapen ter ruste te begeven op een daartoe gereed gemaakt stroobed, en door daar te slapen;

althans dat zij destijds aldaar opzettelijk als wacht of patrouille, belast met de opdracht vorenomschreven, zich in een toestand hebben gebracht, waarin zij hunnen vorenomschreven dienst als schildwacht of patrouille niet konden vervullen, door zich als vorenomschreven opzettelijk te slapen te leggen en te gaan slapen op den hun aangewezen post en gedurende den tijd dat zij hunnen schildwacht- of patrouilledienst hadden te verrichten, zulks terwijl zij wisten dat in de omgeving aan Belgische zijde zich woonwagens met zigeuners moesten bevinden;

Overwegende dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan de beklagden in de eerste plaats is ten laste gelegd en zij mitsdien daarvan moeten worden vrijgesproken;

Overwegende dat de beklagde B. heeft opgegeven:

dat hij op 1 Juli 1925 van den opperwachtmeester d. G., Brigadecommandant der Koninklijke Maréchaussée te Alphen, de opdracht heeft gekregen om met den maréchaussée v. S. te gaan naar den straatweg Baarle-Nassau-Ulicoten aan de Belgische grens, opdat zij als patrouille zouden waken tegen overtrekken van de Nederlandsche grens door zigeuners en dergelijken;

dat hij bewapend was met een ongetrokken sabel en met een revolver in de tasch en hij omstreeks 5 uur namiddags van dien dag met v. S. naar Ulicoten is gegaan met een paardedeken en een mantel bij zich;

dat omstreeks 8½ uur hij en v. S. ieder drie bossen stroo hebben gehaald en hij tegen halfelf namiddags met v. S. daarop is gaan zitten, waarna hij van zelf in slaap is gevallen;

dat hij, vóórdat hij is gaan zitten, zijne wapenen had afgedaan;

dat hem het verbod bekend was om wapenen tijdens een dienst als patrouille af te leggen en dat hij ook wist, dat hij niet mocht gaan slapen;

dat, toen zij eenigen tijd geslapen hadden, hij wakker werd gemaakt door den kapitein-districtscommandant L.;

Overwegende dat de beklagde v. S. heeft opgegeven:

dat hij op 1 Juli 1925 van den Brigadecommandant der Koninklijke Maréchaussée te Alphen, den opperwachtmeester d. G., opdracht heeft gekregen om met B. te gaan naar den straatweg Baarle-Nassau-Ulicoten-Meerle, opdat zij als patrouille zouden waken tegen overtreding van de Nederlandsche grens door zigeuners en dergelijken;

dat hij bewapend was met ongetrokken sabel en met een revolver in de tasch en omstreeks 5 uur namiddags van dien dag met B. naar Ulicoten is gegaan met een paardedeken en een mantel bij zich;

dat hij omstreeks 9½ uur v.m. met B. ieder drie bossen stroo heeft gehaald en tegen halfelf n.m. daarop is gaan zitten en uit vermoeidheid in slaap is gevallen;

dat hij, vóórdat hij is gaan zitten, zijne wapenen had afgelegd; dat hem het verbod bekend was om wapenen tijdens een dienst als patrouille af te leggen en dat hij ook wist, dat hij niet mocht gaan slapen;

dat hij, na eenigen tijd geslapen te hebben, wakker werd en toen den kapitein-districtscommandant L. zag;

Overwegende dat de volgende getuigen onder eede hebben verklaard;

1. d. G., opperwachtmeester, commandant der Brigade Koninklijke Maréchaussée te Alphen;

dat hij als Brigade-commandant op 1 Juli 1925 aan beklaagden de opdracht heeft gegeven, zich als patrouille te begeven naar de Belgische grens aan den straatweg Baarle-Nassau-Ulicoten—Meerle om aldaar te waken en te beletten, dat zigeuners en dergelijken over de Nederlandsche grens trokken;

dat het verboden is om wapens tijdens een dienst als patrouille af te leggen;

2. L., Kapitein, Districts-commandant der Koninklijke Maréchaussée te Breda;

dat hij als districts-commandant op 1 Juli 1925 in een automobiel een contrôlerit langs de Belgische grens heeft gemaakt;

dat hij op den laten avond vóór twaalf uur is gekomen op den kunstweg Baarle-Nassau-Ulicoten aan de Belgische grens;

dat hij toen zag, dat op den grond eenige bossen stroo gelijkmatig waren uitgespreid, waarover twee mantels waren gelegd, waarop de beide beklaagden lagen, ieder onder een deken;

dat de motor van de automobiel bleef draaien en hij, getuige, daarop even is doorgereden;

dat de beklaagden bleven doorslapen en eerst daarna zijn wakker geworden;

dat beiden hun wapens hadden afgelegd, hetgeen verboden is;

Overwegende dat door de bekentenissen van beklaagden, — ieder voor zooveel hem zelven betreft, — bevestigd door de beëdigde verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend is bewezen, met der beklaagden schuld daaraan:

dat zij omstreeks den nacht van 1 op 2 Juli 1925 te Ulicoten, van hunnen Brigade-commandant den last bekomen hebbende als patrouille zich te begeven naar het punt aan de grens, waar de kunstweg Baarle-Nassau-Ulicoten die grens snijdt, om aldaar het binnenkomen in ons land van zigeuners of andere ongewenschte vreemdelingen te beletten, zich in een toestand hebben gebracht, waarin zij hun vorenomschreven dienst als patrouille niet konden vervullen, door op een stroobed te slapen gedurende den tijd, dat zij hunnen patrouilledienst hadden te verrichten;

Overwegende dat dit feit voor ieder der beklaagden oplevert het misdrijf van:

„als militair, behoorende tot een patrouille, zich in een toestand

„brengeu, waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren „kan verrichten”;

Overwegende dat het Hof termen aanwezig acht om de deswege aan ieder der beklagden op te leggen gevangenisstraf voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Overwegende dat het Hof de beklagden op grond van het door hen gepleegde feit ongeschikt acht om in den door hen bekleeden rang te blijven dienen;

Toepassende de artikelen 2, 13, 15, 25, 129, 1ste en 5de lid van het Wetboek van Militair Strafrecht, 75, 76*d*, 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie, 14a en volgende van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw recht doende,

Verklaart ieder der beklagden schuldig aan het hierboven be-
wezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf;

Veroordeelt ieder hunner te dezer zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

Beveelt ten aanzien van ieder hunner, dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de beklagde vóór het einde van een proeftijd van één jaar zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of, militair zijnde, aan een krijgstuclitelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 no. 1 der Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuclitelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 nos. 2—6 dier wet;

Verlaagt ieder der beklagden tot den stand van soldaat (maré-
chaussée 3de klasse);

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen beklagden in de eerste plaats en hetgeen hun subsidiair meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven bewezen is verklaard;

Spreekt hen daarvan vrij.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 13 November 1925.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapt. ter Zee B. Schreuders.

Het niet zorgen voor de nummering van gamellen, waardoor stagnatie bij het uitgeven van het eten is veroorzaakt.

Klacht gedeeltelijk gegrond verklaard; wijziging van straf en strafreden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 21 September 1925, van K., reserve-sergeant bij de 4de Compagnie, IIde Bataljon, 8ste Regiment Infanterie, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den waarnemend-Commandant van gemeld Bataljon ingebracht over de hem op 12 September 1925 door zijn Compagnies-Commandant, den Kapitein R., opgelegde straf van twee dagen licht arrest, en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Door onvoldoende doortastend optreden stagnatie veroorzaakt bij „het uitgeven van het eten, door onjuiste nummering van gamellen, „en geen mitrailleurs uitgegeven, toen zij in het belang van den dienst „door sectie-commandanten werden aangevraagd.”,

bij welke beslissing het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager en strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat is komen vast te staan en door klager is toegegeven, dat hij den 9en September 1925 des namiddags omstreeks 3.30, als dienstdoend fourier bij de 4de Compagnie, IIde Bataljon, 8ste Regiment Infanterie, een 24-tal gamellen (10-mans kookketels) heeft ontvangen, welke bestemd waren de volgende dagen te dienen voor de bij klagers compagnie voor herhalingsoefeningen onder de wapenen geroepen manschappen;

dat klager in den voormiddag van den 9en September 1925 van zijn compagnies-commandant, Kapitein R., de opdracht heeft ontvangen, zorg te dragen voor de plaatsing van compagnies-kenmerken op de kookketels;

dat deze gamellen den volgenden dag, 10 September 1925, niet van de voorgeschreven kenmerken waren voorzien en diensgevolge het uitgeven van het middageten op dien dag eenige stagnatie heeft ondervonden;

dat op de rustkamer der compagnie, behoudens hetgeen onder klager's beheer was gesteld, ook lichte mitrailleurs waren opgeborgen;

dat een der onderofficieren der compagnie in den voormiddag van 12 September 1925 aan klager, omdat deze als dienstdoend-fourier over den sleutel van de rustkamer beschikte, heeft verzocht aan hem, voor de bij zijne sectie onder leiding van den vaandrig-sectiecommandant te houden theorie, een lichte mitrailleur uit te geven, doch dat klager dit verzoek van de hand heeft gewezen;

Overwegende dat de strafoplegger, Kapitein R., heeft verklaard: dat hij bij het uitdeelen van het middageten op 10 September

1925 in de keuken heeft gezien, dat de gamellen van de 4de Compagnie, IIde Bataljon, 8ste Regiment Infanterie niet behoorlijk van die der andere compagnieën waren te herkennen;

dat hierdoor de verstrekking van het eten aan de manschappen eene vertraging van ongeveer een kwartier heeft ondergaan, hetgeen, waar klager door hem verantwoordelijk was gesteld voor de nummering der gamellen, geweten moet worden aan klager's weinig doortastend optreden;

dat deze namelijk op 9 September van hem, strafoplegger, machtiging had bekomen, in een in de nabijheid van de kazerne zijnde rijwielzaak lak te koopen voor het nummeren der gamellen;

dat het niet is uitgesloten, dat klager dien dag niet over personeel kon beschikken, doch zulks in de zeer drukke dagen, die voorafgaan aan het voor herhalingsoefening onder de wapenen zijn van lichten, voor klager geen aanleiding had mogen zijn om de gamellen dien dag ongenummerd te laten;

dat hij, strafoplegger, heeft aangenomen, dat klager den volgenden dag, 10 September, bij de uitreiking der gamellen aan de sectiecommandanten er hunne aandacht op heeft gevestigd, dat de nummering alsnog moest plaats hebben, doch hij, strafoplegger, daardoor klager geenszins van zijne persoonlijke verantwoordelijkheid ontheven heeft geacht;

dat klager voorts niet op een naar zijne, strafoplegger's, meening slechts formeelen grond, op een tijdstip dat de dienst voor het kader bij de compagnie zeer druk was in verband met het houden der herhalingsoefeningen, had mogen weigeren een mitrailleur van de rustkamer uit te geven, toen hem in het belang van den dienst (het op tijd beginnen van de theorie) daarom werd gevraagd, en aan hem in dit opzicht een zeker gemis aan vlotheid moet worden verweten;

Overwegende dat klager heeft verklaard:

dat hij den 9en September 1925 24 gamellen heeft ontvangen, welke den volgenden dag des middags te 12 uur genummerd moesten zijn;

dat hij deze gamellen aanstonds naar de keuken heeft gebracht, daar zij nog moesten ontvet worden;

dat er dien middag en ook des avonds niets van het nummeren is gekomen, daar hij, klager, toen de gamellen ontvet waren, niet meer over personeel kon beschikken;

dat hij den volgenden morgen te 8 ure de gamellen aan de sectiecommandanten heeft uitgegeven met opdracht ze te laten nummeren;

dat hij verder geen contrôle op de sectiecommandanten heeft uitgeoefd, daar zijne fourierswerkzaamheden hem dien dag verder geheel in beslag hebben genomen;

dat hij zich den 12en September 1925 niet gerechtigd heeft geacht een der mitrailleurs uit te geven, niet alleen omdat de verantwoordelijkheid voor deze stukken aan een anderen onderofficier was opgedragen, doch ook omdat in dit geval de mitrailleur werd gevraagd voor eene te houden theorie, waarvoor in den regel slechts

oefeningsmitrailleurs mogen worden gebezigd en een zoodanige mitrailleur niet in de rustkamer aanwezig was; dat hij deze redenen voor zijne weigering ook heeft medegedeeld aan den onderofficier der compagnie, die hem verzocht een der lichte mitrailleurs uit te geven;

Overwegende dat klager's opgaven, dat hij den 9en September 1925 door gebrek aan personeel en door andere werkzaamheden onmogelijk voor de nummering der gamellen heeft kunnen zorg dragen, niet kan worden aanvaard, daar hij persoonlijk in betrekkelijk korten tijd dit zeer eenvoudige werk had kunnen verrichten en hij het in dit bijzondere geval desnoods zelf had behooren te doen;

Overwegende dat klager ook den volgenden dag, den 10en September 1925, onvoldoende doortastend is opgetreden, door alleen een aanwijzing aan de sectiecommandanten te geven omtrent de nummering der gamellen, zulks nog wel zonder contrôle op de goede uitvoering uit te oefenen;

Overwegende met betrekking tot hetgeen aan klager verder in de strafreden wordt verweten:

dat klager, naar 's Hof's oordeel, er wel voldoende grond voor heeft aangevoerd, dat hij in twijfel verkeerde omtrent zijne bevoegdheid en dat de bezwaren, die hij tegenover den sergeant, die hem de beschikking over den mitrailleur vroeg, heeft gemaakt, niet aan gebrek aan vlotheid moeten worden toegeschreven, en

dat weliswaar vertraging in het aanvangstijdstip der theorie is ontstaan, doch deze niet alleen aan het door klager ingenomen standpunt, maar ook — en wel in hoofdzaak — moet worden toegeschreven aan andere oorzaken, namelijk dat de sergeant, belast met de uitgifte der mitrailleurs, op bedoeld tijdstip anderen dienst had te verrichten, en dat de vaandrig-sectiecommandant de uitgifte van den mitrailleur niet onder eigen persoonlijke verantwoordelijkheid aan klager heeft opgedragen;

Overwegende dat uit het vorenstaande volgt, dat het slotgedeelte der strafreden behoort te worden te niet gedaan;

Overwegende dat de opgelegde straf, in verband met deze wijziging der strafreden, behoort te worden teruggebracht tot één dag licht arrest;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Doet te niet de beslissing, door den waarnemend-Commandant van het IIde Bataljon, 8ste Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Wijzigd de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

„Te weinig doortastend optreden door niet te zorgen voor voldoende nummering van gamellen, hetgeen stagnatie bij het uitgeven van het eten ten gevolge had”;

Wijzigd de opgelegde straf en vermindert deze tot één dag licht arrest;

Bepaalt, dat voormelde wijzigingen in klager's straflijst zullen worden aangebracht;

Bepaalt voorts, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger, een aan den waarnemend-Commandant van het IIde Bataljon, 8ste Regiment Infanterie, een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Oorlog.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 10 November 1925.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. N. van den Berg, Kapitein C. P. M. Verhaart,
Eerste-Luitenants M. R. A. Bischoff van Heemskerk en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Principieele dienstweigering. ¹⁾

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens T. D. S., oud 24 jaar, geboren te Groningen, gewoon-dienstplichtig-soldaat van de Opleidingscompagnie van het Regiment Grenadiers, gedetineerd in de bijzondere Strafgevangenis te 's-Gravenhage, beklaagde en gearresteerde.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 30 October 1925 betekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij:

1e. als dienstplichtige der lichting 1921 opzettelijk niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst tegen 14 September 1925, bij welke oproeping was bepaald, dat hij zich op dien datum moest aanmelden bij zijn korps te 's-Gravenhage (Waalddorp), en sinds dien tijd ongeoorloofd en onafge-

¹⁾ Men zie ook de hierna afgedrukte Beschikking en Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof. Red. M. R. T.

broken van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij zich op 5 October 1925 bij zijn korps heeft aangemeld;

2e. op of omstreeks 6 October 1925 te 's-Gravenhage als militair, nadat de Commandant zijner compagnie hem gelast had, de voor hem bestemde militaire uniform aan te trekken, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

Overwegende dat beklagde heeft bekend, dat hij:

1e. als dienstplichtige der lichte 1921 opzettelijk niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst tegen 14 September 1925, bij welke oproeping was bepaald, dat hij zich op dien datum moest aanmelden bij zijn korps te 's-Gravenhage (Waalddorp) en sinds dien tijd ongeoorloofd en onafgebroken van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij zich op 5 October 1925 bij zijn korps heeft aangemeld;

2e. op 6 October 1925 te 's-Gravenhage, nadat de Commandant zijner compagnie hem had gelast de voor hem bestemde militaire uniform aan te trekken, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen; dat hij gewetensbezwaren tegen den militairen dienst heeft op grond van zijn overtuiging, dat hij zijn evenmensch niet mag dooden; dat hij op 15 September 1924 een verzoekschrift heeft ingediend om in een anderen tak van Staatsdienst te werk gesteld te worden, doch dat daarop afwijzend is beschikt; dat hij tengevolge van die afwijzende beschikking op 14 September 1925 niet onder de wapenen is gekomen;

Overwegende dat in ondergenoemde ten processe overgelegde en aan beklagde vertoond en voorgehouden stukken is vermeld:

1). in het uittreksel-stamboek:

dat beklagde bij het Regiment Grenadiers den 14 Maart 1921 is ingelijfd als loteling van de lichte 1921 uit de gemeente Rijswijk (Z.H.) onder No. 1; dat hij den 13 September 1921 met groot verlof is vertrokken en den 6 October 1925 is teruggekeerd van groot verlof;

2). in het zakboekje:

dat aan beklagde op 13 September 1921 de verlofpas is uitgereikt en de Burgemeester van Voorschoten dezen verlofpas voor „gezien voor aankomst uit Rijswijk den 2en October 1924” heeft geteekend;

3). in het afschrift van de openbare kennisgeving van den Burgemeester van Voorschoten van 27 Juni 1925, welke kennisgeving blijkens op het afschrift gestelde verklaring van dien Burgemeester is gedaan bij aanplakking ter plaatse als in de gemeente gebruikelijk is:

dat beklagde wordt opgeroepen om op 14 September 1925 bij zijn korps te 's-Gravenhage (Waalddorp) voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst te komen;

4). in het afschrift van de persoonlijke kennisgeving van den Burgemeester van Voorschoten van 27 Juni 1925:

dat beklagde wordt opgeroepen om op 14 September 1925 bij

zijn korps te 's-Gravenhage voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst te komen;

Overwegende dat blijkens beschikking van den Minister van Oorlog van 21 April 1925, VII Afd. No. 151 O, voorkomende in de Legerorders 1925 No. 136, de dienstplichtigen van de lichterling 1922 van het Regiment Grenadiers, ingevolge Kon. Besluit van 24 Maart 1925 No. 75, op 14 September 1925 voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst moeten komen; dat hieronder ook zijn begrepen de dienstplichtigen der lichterlingen 1921 en 1919, die in 1924 verhinderd zijn geweest;

Overwegende dat nagenoemde getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1). J. H. K., oud 36 jaar, sergeant-majoor-administr. van het Regiment Grenadiers;

dat beklagde niet heeft voldaan aan de oproeping om op 14 September 1925 bij zijn korps te 's-Gravenhage in werkelijken dienst te komen en dat hij sinds dien tijd ongeoorloofd en onafgebroken van zijn korps afwezig is gebleven tot 5 October 1925;

2). M. J. de B., oud 48 jaar, adjudant-onderofficier:

dat beklagde zich op 5 October 1925 op het Regimentsbureau van het Regiment Grenadiers heeft aangemeld;

3). Jhr. J. P. de S. L., oud 39 jaar, kapitein bij het Regiment Grenadiers te 's-Gravenhage:

dat op 6 October 1925 beklagde heeft geweigerd zijn uniform aan te trekken, niettegenstaande hem dit herhaalde malen was gelast; dat zulks geschiedde in het kamp te Waalsdorp; dat beklagde mededeelde, dat hij gemoedsbezwaren had om zijne verplichtingen als dienstplichtig militair te vervullen;

Overwegende dat de feiten den beklagde ten laste gelegd, evenals diens schuld daaraan, wettig en overtuigend zijn bewezen door de bekentenissen van beklagde, de beëdigde verklaringen van de getuigen en de hierboven genoemde schriftelijke bescheiden, — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten opzichte van het feit, waarop het betrekking heeft —, en met dien verstande, dat het feit sub. 2 is gepleegd op 6 October 1925;

Overwegende dat de feiten in zoodanig onderling verband staan, dat zij als ééne voortgezette handeling moeten worden beschouwd;

Overwegende dat de Krijgsraad beklagde op grond van de begane feiten ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven, doch niet zoodanig ongeschikt, dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

Overwegende dat de beklagde zijn eerste oefeningstijd volbracht heeft en de Krijgsraad op grond van die omstandigheid, termen aanwezig acht om aan beklagde een mindere straf op te leggen dan aan hen, die reeds bij eerste oefening op principiële gronden weigeren dienst te doen;

Gezien artikelen: 31, 33 der Dienstplichtwet, 6, 10, 23, 60, 62, 114 en 150 I van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76, 93 der

Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27, 56, 91 van het Wetboek van Strafrecht, en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan.

Qualificeert de feiten als:

1. Als militair opzettelijk niet voldoen aan eene wettige oproeping voor den werkelijken dienst;

2. Opzettelijke ongehoorzaamheid,
alles ééne voortgezette handeling uitmakende;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van zes maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 6en October 1925 af in mindering zal worden gebracht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 20 November 1925.

Schorsing der strafvervolging ingevolge art. 2, 3de lid der Dienstweigeringswet ¹⁾.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Voorgenomen op heden, 20 November 1925, een verzoekschrift, gedagteekend 18 November 1925, ingediend door Mr. H. Th. Gerlings te Utrecht, raadsman van S., gewoon dienstplichtig-soldaat bij het Regiment Grenadiers, appellant-geïntimeerde van een vonnis d.d. 10 November 1925 van den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch, waarbij hij ter zake van:

„1. Als militair opzettelijk niet voldoen aan eene wettige oproeping voor den werkelijken dienst;

„2. Opzettelijke ongehoorzaamheid;

„alles ééne voortgezette handeling uitmakende”,

is veroordeeld tot eene gevangenisstraf van zes maanden met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering

¹⁾ Men zie ook het hiervoor afgedrukte vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch en de hierna volgende sertentie van het Hoog Militair Gerechtshof. Red. M. R. T.

van de opgelegde gevangenisstraf van den 6den October 1925 af in mindering zal worden gebracht.

in welk verzoekschrift, onder overlegging van een afschrift van het na te noemen request, wordt verzocht om onder toepassing van artikel 2, 3de lid, der Wet van den 13den Juli 1923 (*Staatsblad* n°. 357) betreffende Dienstweigering, de strafvervolging tegen genoemden beklaagde te schorsen;

Gezien de acten, blijkens welke zoowel de veroordeelde als de Auditeur-Militair bij voormelden Krijgsraad van dit vonnis in hooger beroep zijn gekomen;

Overwegende dat beklaagde na den aanvang zijner strafvervolging een request aan den Minister van Oorlog heeft gericht, houdende een met redenen omkleed verzoek om met toepassing van de Wet van 13 Juli 1923 (*Staatsblad* n°. 357) ¹⁾ betreffende Dienstweigering, hem alsnog van den militairen dienst vrij te stellen met tewerkstelling bij een anderen tak van Staatsdienst;

Overwegende dat bij het onderzoek ter terechtzitting van den Krijgsraad door den Kapitein L., dienende bij het Regiment Grenadiers, onder eede is verklaard, dat hij met beklaagde herhaaldelijk heeft gesproken over diens dienstweigering; dat hij den vasten indruk heeft bekomen, dat beklaagde inderdaad gewichtige bezwaren tegen de vervulling van militairen dienst heeft en dat het beklaagde's ernstige overtuiging is, dat hij den evenmensch niet mag dooden, ook niet wanneer dit ingevolge overheidsbevel geschiedt;

Overwegende dat ook de getuige W. onder eede eene ongeveer gelijkkluidende verklaring heeft afgelegd;

Overwegende dat derhalve termen aanwezig zijn om met toepassing van artikel 2, 3de lid, der Wet van 13 Juli 1923 (*Staatsblad* n°. 357) betreffende Dienstweigering, de strafvervolging te schorsen tot den dag, waarop de beslissing op het door beklaagde ingediende request door den Minister van Oorlog zal zijn genomen;

Overwegende dat beklaagde uit zijn voorloopig arrest kan worden ontslagen, mits hij de in artikel 152 der Rechtspleging bij de Landmacht omschreven belofte onder handtasting aflegge;

Toepassende de bereids in deze beschikking vermelde wetsartikelen en artikel 75 van 's Hofs Provisioneele Instructie; heeft besloten:

1o. de strafvervolging tegen den beklaagde S. te schorsen tot den dag, waarop de beslissing op het door hem ingediend verzoekschrift door den Minister van Oorlog zal zijn genomen;

2o. den beklaagde onder handtasting uit zijn arrest te ontslaan;

3o. afschrift van deze beschikking uit te reiken aan den voornoemden raadsman van beklaagde, aan den Advocaat-Fiscaal, aan den Minister van Oorlog en aan den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

¹⁾ Zie M. R. T., Deel XVII, bladz. 550 en Deel XIX, bladz. 51 e.v.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 22 Januari 1926.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnemend-Advokaat-Fiscaal: Dr. B. R. Royer.

Raadsman: Mr. H. Th. Gerlings te Utrecht.

Principieele dienstweigerig. ¹⁾

Het verzoek tot tewerkstelling bij een niet-militairen tak van staatsdienst heeft de Minister van Oorlog tweemaal afgewezen. Het H. M. G. heeft zich te onthouden van een oordeel over de juistheid dier beslissingen, maar is niet ontslagen van de plicht om, met het oog op de op te leggen straf, de vraag te beantwoorden of beklagde wegens ernstige gewetensbezwaren, in den zin van art. 183 der Grondwet, tot de bewezen verklaarde feiten is gekomen. Die vraag wordt door het Hof bevestigend beantwoord.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 10en November 1925 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

T. D. S., oud 24 jaar, geboren te Groningen, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de Opleidingscompagnie van het Regiment Grenadiers, geïntimeerde,

en van

T. D. S., voornoemd, appellant van gemeld vonnis

tegen

den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geïntimeerde voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord de getuigen door den beklagde opgeroepen;

Gehoord den beklagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen

1) Men zie ook de beide hiervoren afgedrukte beslissingen. Red. M. R. T.

van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aan-gevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring, op de gronden en bewijsmiddelen in het vonnis aangegeven, te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte niet tot een ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, en dat de qualificaties op de wet zijn gegrond;

Overwegende wat de mate van de straf betreft, die aan beklaagde behoort te worden opgelegd:

dat beklaagde, na op 13 September 1921 zijn eersten oefeningstijd te hebben volbracht, op 15 September 1924 aan den Minister van Oorlog heeft verzocht, hem, onder vrijstelling van den militairen dienst, te werk te stellen bij een niet-militairen tak van Staatsdienst; dat op dit verzoek op 16 Februari 1925 door den Minister, gehoord de Commissie van Advies bedoeld bij artikel 2 der Wet van 13 Juli 1923, Staatsblad n°. 357, betreffende dienstweigering, in afwijzenden zin is beschikt uit overweging, dat de verzoeker niet heeft doen blijken van zoodanige gewetensbezwaren tegen den militairen dienst, dat hij voor toepassing van de bepalingen der wet betreffende dienstweigering in aanmerking komt;

dat beklaagde, nadat de strafvervolging tegen hem was aanhangig gemaakt en ter zitting van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch o.a. door een daar als getuige gehoorde kapitein, dienende bij het Regiment Grenadiers, onder opgave van redenen was verklaard, dat hij den beklaagde hield voor een absoluut zuiveren principieelen dienstweigeraar, een tweede verzoekschrift van de boven aangegeven strekking tot den Minister van Oorlog heeft gericht; dat op dit verzoek de Minister, gehoord de bovenbedoelde Commissie, wederom in afwijzenden zin heeft beschikt uit overweging, dat ook bij hernieuwd onderzoek niet is kunnen blijken, dat de gewetensbezwaren tegen den militairen dienst, waarop adressant zich beroept, van zoodanigen aard zijn als door de Dienstweigeringswet bedoeld;

dat het Hof, nu bij de toepassing van de Wet betreffende dienstweigering aan den militairen rechter geen andere taak is toebedeeld dan dat hij, in afwachting van eene beslissing door den betrokken Minister op een verzoekschrift te nemen, de tegen den verzoeker aanhangige strafvervolging vermag te schorsen, zich heeft te onthouden van de beoordeeling der juistheid van de in dezen door den Minister genomen beslissingen; dat dit echter het Hof niet kan ontslaan van zijne plicht om te letten op alle omstandigheden, die op de mate der aan een dienstweigeraar op te leggen straf van invloed kunnen zijn, waartoe behoort de vraag of deze wegens ernstige gewetensbezwaren, genomen in den zin van artikel 183 der Grondwet, is gekomen tot de hem ten laste gelegde en te zijnen aanzien bewezen verklaarde strafbare feiten;

dat nu het Hof, na den beklaagde en een tweetal getuigen te zijner

terechtzitting te hebben gehoord en na ook rekening te hebben gehouden met de aan het Hof uit het daarvan opgemaakte proces-verbaal bekende verklaring van den bovenbedoelden, ter zitting van den Krijgsraad gehoorde kapitein bij het Regiment Grenadiers, tot de overtuiging is gekomen, dat ernstige gewetensbezwaren tegen verdere vervulling van den krijgsdienst bij dezen beklaagde bestaan en dat het enkel deze bezwaren zijn, die hem tot het begaan van de bij het Wetboek van Militair Strafrecht strafbaar gestelde feiten hebben gebracht;

dat met het oog daarop kan worden volstaan met het opleggen van eene gevangenisstraf van zoodanigen duur, dat zij den in mindering te brengen, in preventieve hechtenis doorgebrachten tijd niet overtreft;

Overwegende dat het Hof den beklaagde op grond van de begane feiten ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld en de artikelen 75, 76*d* en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie; Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan beklaagde opgelegde straf betreft,

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf en veertig dagen;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering zal worden in mindering gebracht van 6 October 1925 tot 20 November d.a.v.;

Ontslaat den veroordeelde uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Ontslaat hem van de overeenkomstig 's Hofs beschikking van 20 November 1925, door hem afgelegde belofte onder handtasting (artikel 152 der Rechtspleging bij de Landmacht);

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Vrijwillige Landstorm en krijgstuhtelijk vergrijp.

Den 22sten September 1924 reed een sergeant van het Vrijwillig Landstormkorps Motordienst, als bestuurder van een militaire vrachtauto, die ten behoeve van 's Rijks dienst werd gebezigd, te Tilburg een particuliere auto aan, waardoor deze ernstig werd beschadigd en een der inzittenden werd gewond. Het ongeval was geheel aan onvoorzichtigheid en roekeloosheid van den sergeant te wijten. De segeant stond voor den krijgsraad terecht op een tenlastelgging welke kon leiden tot eene veroordeeling wegens het belemmeren of in gevaar brengen van de vrijheid of de veiligheid van het verkeer (art. 15 Motor- en Rijwielwet) en (of) het door schuld veroorzaken van zwaar lichamelijk letsel (art. 308 Sr.).

Daar tijdens het plegen van het feit het Koninklijk Besluit van

30 Juli 1914, n°. 72, bepalende dat „oorlogsgevaar” in den zin, waarin dat woord in 's Lands wetten voorkomt, aanwezig is, nog niet was ingetrokken, was art. 15 van de Motor- en Rijwielwet, op grond van art. 24 dier wet niet toepasselijk. ¹⁾ Evenmin kon, naar het oordeel van den krijgsraad, art. 308 Sr. in casu toepasselijk worden geacht, daar de verwondingen niet als zwaar lichamelijk letsel konden worden gequalificeerd.

In zijn vonnis van 6 April 1925 sprak de krijgsraad den beklagde dan ook vrij omdat het bewezen verklaarde feit niet strafbaar was.

Wat mogelijke disciplinaire correctie betreft overwoog de krijgsraad:

„dat — nu beklagde tot den landstorm behoort — de krijgsraad „ook geen termen aanwezig acht om beklagde voor hetgeen bij het „onderzoek te zijnen nadeele mocht zijn gebleken, te verwijzen naar „den tot straffen bevoegden Commandeerende Officier ter beoordeeling of beklagde al dan niet krijgstuchtelijk behoort te worden „gestraft”.

De Auditeur-Militair ging van het vonnis in appèl en de Advocaat-Fiscaal concludeerde tot vernietiging van het vonnis met schuldigverklaring aan het misdrijf van art. 308 Sr. en veroordeeling tot drie weken gevangenisstraf.

In zijne sententie van 15 Mei 1925 vereenigde het Hoog Militair Gerechtshof zich geheel met het vonnis, met uitzondering van de overweging omtrent het niet opleggen eener krijgstuchtelijke straf. Met die overweging stemde het Hof niet in, op grond hiervan: „dat „zeker voldoende grond bestaat voor een onderzoek, als bedoeld in „artikel 8, 1ste lid onder c van het „Vrijwillige-Landstormbesluit” „(Koninklijk Besluit van 28 Februari 1922, Staatsblad n°. 92; „Legerorder 1922, n°. 92)”. ²⁾

Onder aanhaling van art. 58 van de Wet op de Krijgstucht bevestigde het Hof dan ook onder overneming der gronden het vonnis, voorzoover betreft de bewezen- en schuldigverklaring en de vrijpraak van den beklagde; deed het vonnis te niet ten aanzien van de hiervoren aangehaalde overweging en verwees de zaak naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier ter beoordeeling of de beklagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling der zaak was gebleken.

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XIX, bladz. 616 en Deel XX, bladz. 480.

²⁾ Dit artikel 8, lid 1, luidt:

„1. De vrijwilliger is verplicht tot werkelijken dienst, indien hij daartoe „wordt opgeroepen:

„a. in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden;

„b. tot het ondergaan van een krijgstuchtelijke straf;

„c. voor het onderzoek omtrent een strafbaar feit of een krijgstuchtelijk „vergreep, waarvan hij verdacht of beklaagd wordt.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN.

Burgerlijke Kamer.

Zitting van 12 Juni 1925.

Voorzitter: Dr. J. A. A. Bosch.

Raadsheeren: Drs. H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith, J. Kusters en B. Ort.

Art. 73. Indische Comptabiliteitswet. — Verlof gegeven tot het leggen van executoriaal beslag op een Indisch pensioen.

*Verzoek tot het verleenen van verlof, executoriaal derden-beslag te doen leggen op een Indisch pensioen van een gewezen Indisch militair, toegewezen.*¹⁾

Verzoekschrift.

*Aan
den Hoogen Raad der Nederlanden.*

Geeft eerbiedig te kennen:

O. R. van der Linden, wonende te Rotterdam, ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage, aan de Nassaulaan 2, ten kantore van den ongeteekende, advocaat bij Uwen Raad;

dat R. van der Linden, wonende te Rotterdam, blijkens hierbij overgelegd vonnis van het Kantongerecht, aldaar, veroordeeld is den requestrant ter zake daarin omschreven te betalen een bedrag van *f* 40, met renten en kosten, zulks, terwijl de in dat vonnis opgenomen eed blijkens hierbij overgelegd proces-verbaal, dd. 13 Maart 1925, door requestrant is afgelegd;

dat dit den 23en Januari 1925 gewezen vonnis, met voormeld proces-verbaal van eedsaflegging, den gerequestreerde bij exploit van den deurwaarder S. P. Weisfelt, te Rotterdam, dd. 17 April 1925 — hierbij overgelegd —, is beteekend met gelijktijdig bevel aan den inhoud er van te voldoen, waarmede gerequestreerde in gebreke is gebleven;

dat gerequestreerde blijkens hierbij overgelegd schrijven van het Ministerie van Koloniën, dd. 13 Mei 1925, een pensioen geniet als gewezen Indisch militair, van *f* 667 per jaar, ten laste der Indische begrooting onder beheer van voormeld Ministerie;

¹⁾ In anderen zin het hierna geplaatste arrest.

dat requestrant op dit pensioen executoriaal derden-arrest wil doen leggen ter zake zijner voorschreven vordering, waartoe hij krachtens art. 73 van de Indische Comptabiliteitswet (Ind. Staatsblad 1917, no. 621) het verlof van Uwen Raad behoeft;

dat hij, blijkens deze bijlagen, onvermogen is en kosteloos heeft geprocedeerd;

Redenen, waarom hij zich wendt tot Uwen Raad, met het eerbiedig verzoek hem verlof te verleenen onder Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, ter zake voorschreven, executoriaal derden-arrest te doen leggen op het hierboven vermeld pensioen van geresquestreerde, tot zoodanig gedeelte als Uwen Raad zal vermeenen te behooren, en daarbij te verstaan dat Uwe beschikking kosteloos zal zijn gegeven en kosteloos zal kunnen worden ten uitvoer gelegd.

Hetwelk doende, enz.

(get.) A. G. G. Royaards
Advocaat.

Beschikking van den Hoogen Raad.

De Hooge Raad enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift;

Gelet op de conclusie van den Procureur-Generaal, strekkende tot toewijzing van het verzoek;

Overwegende, dat summierlijk van de deugdelijkheid der vordering gebleken is;

Wijst het verzoek toe, met bepaling, dat bij iedere uitbetaling 20 pCt. van het uit te betalen bedrag zal worden ingehouden totdat de schuld aan verzoeker geheel zal zijn gekweten of bij de laatste uitbetaling zoodanig kleiner percentage als voor de geheele kwijting noodig zal zijn;

Verstaat, dat de tenuitvoerlegging kosteloos zal kunnen geschieden.

Burgerlijke Kamer.

Zitting van 23 October 1925.

Voorzitter: Jhr. Dr. W. H. de Savornin Lohman.

Raadsheeren: Drs. H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith, L. E. Visser en N. C. M. A. van den Dries.

Beslag op Indisch pensioen is niet mogelijk.

Uit het laatste lid van art. 73 der Indische Comptabiliteitswet, in verband met art. 757 B. R., en art. 1 der wet van 24 Januari 1815, Stbl. no. 5, volgt, dat een pensioen van een gewezen Indisch militair niet voor beslag vatbaar is.¹⁾

¹⁾ Verg. het nagenoeg woordelijk gelijkkluidend arrest II R. 4 Maart 1904, W. 8038. S.B.

Verzoekschrift.

Aan
den Hoogen Raad der Nederlanden.

Geven eerbiedig te kennen:

S. I. Eliasar en E. Brandel, kooplieden, beiden wonende te Rotterdam, aldaar handelende onder den naam Mercurius, ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage, aan de Nassaulaan 2, ten kantore van den ondergeteekende, advocaat bij Uwen Raad, die requestrant ten deze vertegenwoordigt:

dat H. G. Mulkens, wonende te Rotterdam, blijktens hierbij overgelegd vonnis van het Kantongerecht aldaar, is veroordeeld om aan requestranten ter zake daarin omschreven te betalen een bedrag van *f* 60, met renten en kosten;

dat dit den 2en Januari 1925 gewezen vonnis, den gerequestreerde bij exploit van den deurwaarder S. P. Weisfelt, te Rotterdam, dd. 22 Januari 1925, hierbij overgelegd, is beteekend, met gelijktijdig bevel, aan den inhoud er van te voldoen, waarmede gerequestreerde in gebreke is gebleven;

dat gerequestreerde blijktens hierbij overgelegd schrijven van het Departement van Koloniën, dd. 27 Augustus 1925, een pensioen geniet als gewezen Indisch militair van *f* 852 per jaar, hetwelk hem door dat Departement wordt uitbetaald;

dat requestranten op dit pensioen executoriaal derden-arrest willen doen leggen ter zake hunner voorschreven vordering, waartoe zij krachtens art. 73 van de Indische Comptabiliteitswet (Ind. Staatsblad 1917, no. 521) het verlot van Uwen Raad behoeven.

Redenen waarom zij zich wenden tot Uwen Raad, met het eerbiedig verzoek, hun verlot te verleenen onder Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, ter zake voorschreven, executoriaal derden-arrest te doen leggen op het hierboven vermelde pensioen van gerequestreerde, tot zoodanig percentage als Uw Raad zal vermeenen te behooren.

Hetwelk doende, enz.

(get.) A. G. G. Royaards
Advocaat.

Conclusie van den Adv.-Gen. Ledeboer.

De Procureur-Generaal;

Overwegende, dat artt. 72 en 73 van de Indische Comptabiliteitswet van 1917, Stbl. 275 (Indisch Staatsblad 1917, no. 521) weliswaar in het algemeen voorzien de mogelijkheid van beslag ook op een pensioen, doch tevens zoodanig beslag uitsluiten voor zoover zaken bij de Wet of algemeene verordening voor geen inbeslag-neming vatbaar zijn verklaard;

dat nu bij de wet van 24 Januari 1815, en speciaal bij art. 25 van het Reglement op het toekennen van gagement aan Europeesche Militairen beneden den rang van Officier enz., vastgesteld bij

K. B. van 4 December 1919, Stbl. 801, gewijzigd bij K. B. van 10 Januari 1921, Stbl. 9, een gagement als in het request bedoeld absoluut onvatbaar is verklaard voor beslag ten behoeve van particuliere schuldeischers;

Concludeert dat de Hooge Raad het gedaan verzoek zal afwijzen.

(De H. R. verg. arr. 3 Nov. 1899, W. 7356, 5 Januari 1900, W. 7385, 4 Maart 1904, W. 8038, Struycken, in W. 7307, 7383).

Beschikking van den Hoogen Raad.

De Hooge Raad enz.;

Recht doende op vorenstaand verzoekschrift;

Gezien de daaronder gestelde conclusie van den Adv.-Gen. Ledebor, namens den Proc.-Gen., strekkende tot afwijzing van het gedaan verzoek;

Overwegende dat het verzoek strekt tot verlof om ter uitvoering van een op vordering der verzoekers uitgesproken veroordeeling van H. G. Mulkens, wonende te Rotterdam, tot betaling van *f* 60, met renten en kosten, executoriaal beslag te doen leggen onder handen en beheer van den Minister van Koloniën, op het aan vorennoemden H. G. Mulkens, als gewezen Indisch militair verschuldigde pensioen van *f* 852 per jaar, tot zoodanig percentage, als de Hooge Raad zal vermeenen te behooren;

Overwegende dat volgens art. 757 B. R. pensioenen wegens ambten of bedieningen niet in beslag genomen kunnen worden dan voor zoodanig gedeelte en op zoodanige wijze, als door de bijzondere wetten wordt bepaald, en dat, volgens art. 1 der wet van 24 Januari 1815, Stbl. no. 5, „geenerhande arresten zullen gedoogd worden op gelden — berustende onder onze secretarissen van staat of andere hoofden, van administratiën in hun kwaliteit —, speciaal niet op eenige ordonnantiën van betaling ter zake van traktementen, soldijen of pensioenen”;

Overwegende dat nu wel volgens de artt. 72 en 73 der Indische Comptabiliteitswet van 23 April 1864, Stbl. no. 35, tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 16 December 1916, Stbl. no. 536 (Indisch Staatsblad 1917, no. 115), waarvan de tekst opnieuw werd bekend gemaakt bij K. B. van 5 April 1917, Stbl. no. 275 (Indisch Staatsblad no. 521), in Nederland met verlof van den Hoogen Raad beslag mag worden gelegd ter zake van een vordering, loopende ten laste der begrooting van Nederlandsch-Indië, of op gelden en goederen, die door of ten behoeve van het Departement van Koloniën beheerd worden, doch dat bij het laatste lid van art. 73 van dat beslag worden uitgezonderd zaken, die bij de wet of algemeene verordening voor geen inbeslag-neming vatbaar zijn verklaard, hetgeen bij de aangehaalde wet van 1815 — op welke wet bij de beraadslaging over de artt. 72 en 73 der wet van 23 April 1864, Stbl. no. 35, is gelet (Handelingen

Staten-Generaal 1863/64, bl. 513 v.v.) —, ten aanzien van soldijen of pensioenen ten laste van den Staat het geval is;

Overwegende dat mitsdien het verzoek niet voor inwilliging vatbaar is:

Wijst het af.

Bovenstaande twee beschikkingen troffen wij achter elkander aan in het Weekblad van het Recht no. 11436, waaruit wij ze — met de noten van S. B. — hier overnemen.

Zij illustreeren hoezeer zelfs bij het college, dat de eenheid in de rechtspraak behoort te bewaren, verschil van meening mogelijk blijkt wanneer aan de beslissing andere leden medewerken.

Wij achten de beschikking van 23 October 1925, behoudens de opmerking aan het slot hieronder, juist. Tegen de eerste hebben wij, behalve het bezwaar, dat in de andere beschikking tot zijn recht komt, nog deze bedenking, dat de Hooge Raad zich, naar het schijnt, geen rekenschap gegeven heeft van de aanleiding welke bestaat om zijn voorafgaande goedkeuring van het leggen van beslag te vorderen. Deze aanleiding — de geschiedenis van art. 2 der wet van 24 Januari 1815 (Stbl. no. 5) toont het duidelijk aan — is, dat vast moet staan, dat de staatsdienst niet meer dan te verantwoorden is, bemoeilijkt wordt door het vasthouden en aan ander gebruik onttrekken van het in beslag genomene. Met de deugdelijkheid der vordering heeft deze maatregel geen verband; over die deugdelijkheid is al bij het vonnis beslist. Ware het een conservatoir beslag, dan zou daarover bij de van waardeverklaring van het beslag moeten worden geoordeeld.

Met het oog hierop is o.i. beter verdedigbaar de verdere beslissing van den Hoogen Raad dd. 12 Juni 1925 waarbij beperking van het beslag wordt voorgeschreven. Hierover komt bij een principieel geoorloofd beslag aan den Hoogen Raad in dit stadium wel de beslissing toe.

Wij hopen dus, dat bij principieel bezwaar tegen het leggen van beslag eene beslissing in den geest van die van 25 October jl. zal worden genomen. Op één punt moeten wij echter nog wijzen. De Hooge Raad heeft in de vóórlaatste overweging doen uitkomen dat art. 1 der Wet van 1815 verbiedt het leggen van beslag op soldijen of pensioenen ten laste van den Staat. Dit is niet geheel juist. In art. 1 staat, dat arrest verboden is op de ordonnantiën van betaling ter zake van soldijen of pensioenen geslagen of nog te slaan, dus op de betalingsstukken. Van veel beteekenis is dit verschil intusschen niet, daar de door den Advocaat-Generaal Ledeboer aangehaalde pensioenregeling, waarop het beslagen pensioen berust, een algemeene verordening is als in het laatste lid van art. 73 der Indische Comptabiliteitswet wordt bedoeld (Vgl. art. 31 van het oude Regeeringsreglement, art. 95 der Indische Staatsregeling). Dit pensioen is op grond van art. 25 van dat besluit niet voor beslag vatbaar.

Red. M. R. T.

HOOGHE RAAD DER NEDERLANDEN.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van 22 Juni 1925.

Voorzitter: Dr. A. Fentener van Vlissingen.

Raadsheeren: Drs. C. O. Segers, H. Hesse, B. M. Taverne en G. Kirberger.

Het vonnis moet worden vernietigd omdat de rechter geen onderzoek heeft gedaan omtrent eene opgave van den beklaagde waaruit zou zijn gevolgd dat de rechter onbevoegd was om van de zaak kennis te nemen, doch die kennisneming was geweest ter bevoegdheid van den militairen rechter.

D. P., zonder beroep, geboren 29 Sept. 1898, te Bleskensgraaf, en wonende te Rotterdam, is requirant van cassatie tegen een mondeling vonnis van het Kantongerecht te Rotterdam, van den 19en Maart 1925, waarbij hij, ter zake van „zich bevinden in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg”, met toepassing van de artt. 453 en 23 Strafr., is veroordeeld tot een geldboete van f 7,50 en vijf dagen vervangende hechtenis.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer Taverne, heeft de adv.-gen. Besier de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Bij het bestreden mondelinge vonnis is blijkens de daarvan gehouden aantekening bewezen verklaard het aan beklaagde te laste gelegde, dat hij te Rotterdam, op 20 Sept. 1924, des namiddags omstreeks 8 uur, op den openbaren weg de Havenstraat, zich in kennelijken staat van dronkenschap heeft bevonden, en is beklagde te dier zake veroordeeld.

Blijkens genoemde aantekening berust de bewezenverklaring enkel op een proces-verbaal van een agent van politie, hetwelk inhoudt, dat deze op 20 Sept. 1924, des namiddags te omstreeks 8 uur heeft gezien, dat een hem onbekend manspersoon, die hem desgevraagd opgaf genaamd te zijn D. P., geboren te Bleskensgraaf, 29 Sept. 1898, zonder beroep, wonende Schoonderloostraat . . te Rotterdam, zich op den openbaren weg aan de Havenstraat, te Rotterdam, bevond, verkeerende in kenlijken staat van dronkenschap, hetgeen bleek uit zijn waggelenden gang, zijn belemmerde spraak en zijn naar alcoholhoudenden drank riekenden adem, en dat hij dien persoon heeft overgebracht naar het bureau van Politie aan de Aelbrechtskolk, te Rotterdam.

Ter terechtzitting van het Kantongerecht van 12 Maart 1925,

waartoe de verbalisant niet als getuige was opgeroepen, heeft echter de beklaagde, opgevende te zijn D. P., zonder beroep, geboren 29 Sept. 1898, te Bleskensgraaf, en te hebben gewoond Schoonderloostraat...., te Rotterdam, ontkend het te laste gelegde feit te hebben gepleegd, hieraan toevoegende, dat hij op 20 Sept. 1924 niet te Rotterdam was geweest, doch van 13 tot 28 Sept. 1924 onafgebroken elders onder de wapenen had gestaan.

Onder deze omstandigheden komt het mij voor, dat het vonnis, hoewel blijkens de aantekening daarbij nog heeft gewogen „de gebleken valsheid van beklaagdes opgaven, die zeer wel op Zaterdagavond hier ter stede kan zijn geweest”, niet voldoende met redenen is omkleed, en wel in tweeërlei opzicht.

Vooreerst had de Kantonrechter, nu beklaagde had beweerd, dat hij ten tijde van het strafbare feit onder de wapenen stond, op dit verweer uitdrukkelijk recht moeten doen, daar toch, indien het juist is, daaruit zijne onbevoegdheid om van de zaak kennis te nemen zou voortvloeien (art. 76 der Wet tot invoering van het Wb. v. Mil. Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht van 5 Juli 1921, Stbl. 841).

In de tweede plaats kon — vooral nu de verschenen beklaagde ontkende — uit de enkele opgave van den dader, dat hij D. P. heette en van verdere personalia, niet blijken, dat inderdaad de beklaagde de dader was.

Ik teeken hierbij nog aan — doch alleen ad informandum, daar hiervan in cassatie geen gebruik gemaakt mag worden —, dat de Kantonrechter niet heeft nagelaten, den verbalisant tegen een nadere terechtzitting op te roepen. Daar was echter de beklaagde niet verschenen, zoodat geen confrontatie heeft plaats gehad en de getuige zich heeft bepaald tot de mededeeling, dat hij bij zijn proces-verbaal volhardde en dat hij niet twijfelde aan de juistheid van de opgaven des daders, dien hij op ongeveer 26 jaar schatte en die *als militair in uniform gekleed was*.

Ik concludeer, dat het bestreden vonnis zal worden vernietigd en dat de zaak zal worden verwezen naar de Arrond.-Rechtbank te Rotterdam, om op de bestaande dagvaarding opnieuw te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad enz.,

Overwegende, dat noch bij de aantekening van het beroep, noch naderhand eenige gronden voor het beroep zijn aangevoerd;

Overwegende echter ambtshalve:

dat bij het bestreden vonnis, overeenkomstig de dagvaarding, is bewezen verklaard, dat requirant te Rotterdam, op 20 Sept. 1924, des namiddags omstreeks 8 uur, op den openbaren weg de Havenstraat, zich in kennelijken staat van dronkenschap heeft bevonden;

dat het onderzoek in deze zaak is aangevangen ter terechtzitting van 12 Maart 1925 en voortgezet op 19 Maart 1925, op welken dag tevens het hiervoren vermelde vonnis mondeling is gewezen;

dat op de eerste terechtzitting de beklaagde is verschenen en deze toen onder meer heeft opgegeven, dat hij van 13 Sept. tot 28 Sept. 1924 onafgebroken onder de wapenen is geweest;

dat uit de aantekening van het vonnis niet blijkt, dat de Kantonrechter eenig onderzoek naar die bewering van beklaagde heeft gedaan, doch een onderzoek en een beslissing dienaangaande niet achterwege hadden mogen blijven, daar immers de juistheid van beklaagdes bewering zou meebrengen, dat de Kantonrechter onbevoegd zou zijn en het feit, ingevolge art. 76 der Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht, tot de kennisneming van den militairen rechter zou behooren;

Overwegende dat het vonnis derhalve niet in stand kan blijven; Vernietigt het bestreden vonnis.

Recht doende krachtens art. 106 R. O.;

Verwijst de zaak naar de Arrond.-Rechtbank te Rotterdam, ter berechting en afdoening op de bestaande dagvaarding.

W. v. h. R. no. 11442.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

HET NIEUWE WETBOEK VAN STRAFVORDERING.

Kritiek, boekbespreking en transitair recht.

door

Prof. Mr. B. M. TAVERNE.

I. Kritiek.

Het nieuwe wetboek is in 1921, bij de wet van 15 Januari S. n°. 14, vastgesteld en, na herziening en aanvulling, 1 Januari 1926 in werking getreden.

Een vergelijking met ons monumentale wetboek van strafrecht dringt zich op. Ook dat wetboek heeft zich ongeveer vijf jaar (van 3 Maart 1881 tot 1 September 1886) voorbereid voor zijn intrede in de wereld van het levende recht.

Maar hier valt al dadelijk op een groot verschil te wijzen. In de vijf verborgen jaren van ons strafwetboek moest heel veel worden gedaan, niet alleen met het hoofd — aanpassing van de bestaande wetgeving — maar ook met de hand — gevangenisbouw — en er is dan ook heel veel gedaan. Het wetboek zelf echter trad na die vijf jaren in al zijn frischheid en jeugdige kracht voor het voetlicht.

Zie nu het nieuwe wetboek van strafvordering. De toestand kan niet duidelijker worden getypeerd dan door het feit dat de Invoeringswet-strafvordering niet minder dan 113 artikelen heeft noodig gehad om wijzigingen en aanvullingen — en vele artikelen bevatten op zich zelf meerdere wijzigingen en aanvullingen — in het nieuwe wetboek aan te brengen.

Reeds dit enkele feit maakt, vooral wat de wijzigingen betreft, een weinig vertrouwenwekkenden indruk. Hier was niet met forschen, krachtigen greep een monumentaal werk tot stand gebracht en het spreekt vanzelf dat het door al die wijzigingen en aanvullingen ook niet zulk een werk kon worden.

De lezing van het wetboek brengt dit dan ook duidelijk aan het licht. Niemand zal, wat de wijze van behandeling der stof, taal en stijl betreft, aan een wat dezelfde eischen stellen als aan een litterair product. Maar klaarheid en bondigheid mogen toch wel worden gevorderd. Voor den jurist, die het wetboek wil bestudeeren, moet de lectuur toch niet al te onaangenaam zijn.

Ware het wetboek eenige jaren later geconcipieerd, het had er wellicht geheel anders uitgezien. In de Memorie van Antwoord in zake het Ontwerp van wet tot herziening van de Faillissementswet (December 1925) zegt de Minister van Justitie dat hij, voorzooveel zijn Departement aangaat, de verzekering kan geven „dat zal worden gestreefd naar de meest mogelijke nauwkeurigheid bij het redigeeren

van wettelijke bepalingen en dat ook aandacht zal worden gewijd aan zuiverheid van taal en spelling”.

De beteekenis van deze verzekering ligt in het futurum. Immers, terecht zijn uit de Staten-Generaal stemmen opgegaan tegen de slordigheid in taal en stijl, welke onze moderne wetgeving ontsiert. Dat hier ook het nieuwe wetboek als voorbeeld had kunnen worden genoemd, valt helaas gemakkelijk aan te toonen.

De tijd van bespiegelingen over het al of niet gewenschte van in ons strafprocesrecht aangebrachte wijzigingen is thans voorbij. Toen het ontwerp aanhangig was, heeft zich de gelegenheid daarvoor ruimschoots voorgedaan en de in dien tijd verschenen studies hebben wel invloed gehad. Nu echter moeten alle krachten worden ingespannen om aan de nieuwe denkbeelden, welke in het wetboek zijn belichaamd — onverschillig of men deze goed vindt of niet — een juiste en loyale toepassing te verzekeren. Heeft de praktijk eenmaal duidelijk gesproken, dan zal wel voldoende aanleiding bestaan voor een gedetailleerde kritiek, welke dan van meer waarde is en wellicht tot wijziging kan leiden.

Daarmede is evenwel niet gezegd dat beteekenis en vorm van het wetboek eveneens onbesproken zouden moeten blijven. Wat den *vorm* betreft kan het m.i. niet anders dan nuttig zijn om de gebreken aan het licht te brengen. Misschien komt men er nog eens toe om zulke gewichtige wetten, als die welke het strafproces regelt, door een taalzuiveringstrechter te laten filtreeren. Want het *streven* naar de meest mogelijke nauwkeurigheid en het *aandacht wijden* aan zuiverheid van taal en spelling kan moeilijk een gunstig resultaat opleveren, indien de krachten niet aanwezig zijn. Het „laudanda voluntas” kan hier niet gelden. En de generatie van ontwikkelde Nederlanders, die de noodige zorg aan taal en stijl besteden, begint uit te sterven. Zie de aanhoudende klachten van examencommissies. Trouwens, voorzoover men zich met het onderwerp bezig hield, werden de krachten veelal aan purisme verspild. ¹⁾

Maar ter zake. Korthed, eenvoud, zelfbeperking, altogader eigen-

¹⁾ Het tot dusver gebruikte woord „president” — m.i. absoluut ongevaarlijk — is uit het wetboek gebannen. Op zich zelf zou ik dit niet willen veroordeelen, omdat het woord „voorzitter” een goed Nederlandsch woord is. Maar hier heb ik er wel eenig bezwaar tegen 1°. omdat de wet op de R. O. nog steeds van „president” en „vice-president” spreekt en daar de plaats is voor het vaststellen van de benamingen voor die betrekkingen, 2°. omdat, althans in art. 472, het woord „voorzitter” het leelijke en onjuiste woord „ondervoorzitter” met zich mede sleept. Tot nu toe heeft nog geen benoeming tot ondervoorzitter van een rechterlijk college plaats gevonden. Dat een wet, welke de rechterlijke organisatie niet regelt, plotseling, de tot *vice-president* benoemde, en als zoodanig in de organieke wetten aangeduide, functionarissen tot *ondervoorzitters* maakt, schijnt mij niet gerechtvaardigd. (Waarom art. 472 het enkelvoud gebruikt en waarom hier met de straf van nietigheid moet worden bedreigd, is mij ook niet duidelijk).

schappen, welke een goede wet sieren, treden in het nieuwe wetboek niet op den voorgrond. Vaak krijgt men den indruk dat de steller der artikelen eerst een denkbeeld onder woorden brengt en zich dan afvraagt: „heb ik niets vergeten?“, waarop dan het ontbrekende volgt, zonder dat een meer algemeene omschrijving is beproefd.

Hoewel ik erken dat een regeling van vormen hare aparte en eigenaardige eischen stelt, geldt ook hier — zij het in mindere mate dan bij het materiele recht — de regel, waarop ik elders al eens wees: *Hoe meer de wet regelt, hoe meer ze ongeregeld laat*.

Die heb-ik-niets-vergeten-politiek, welke m.i. den vorm zoo hinderlijk heeft beïnvloed, heeft er echter niet toe geleid om nu eens enkele regelingen te geven daar, waar zich de behoefte aan een wettelijke regeling zoo duidelijk heeft gemanifesteerd. Als voorbeelden zou ik willen noemen de „alternatieve telastlegging“ en het begrip „hoofdzaak“.

Art. 350 spreekt over de vraag, of bewezen is dat „het“ feit door den verdachte is begaan, alsof er geen „althans“ meer in de dagvaardingen zijn te vinden. Zeker, artt. 424 en 476, derde lid, laten zien dat de wet van de alternatieve telastlegging afweert — hoe zou het ook anders kunnen! — maar des te zonderlinger is het dat, juist waar uitvoerig wordt opgesomd, met aanvulling van hetgeen door het vorige wetboek was vergeten, wat de rechter zich bij zijne beraadslaging heeft af te vragen, de wet doet, alsof er geen alternatieve telastlegging bestaat. En dat, terwijl nog in den allerlaatsten tijd de Hooge Raad en de Adv. Gen. Besier net precies andersom dachten over de beteekenis van het woordje „althans“ in een telastlegging en de Hooge Raad geheel anders oordeelde dan tien jaar te voren.¹⁾

Al niet veel anders is het gesteld met het begrip „hoofdzaak“ in art. 423 en hier was de steller van dit voorschrift nog wel vlak in de buurt van de alternatieve telastlegging, welke dat begrip „hoofdzaak“ geheel onzeker maakt.²⁾

Wordt er echter eenmaal iets geregeld, dan slaat het wetboek al heel spoedig tot regelingszucht over. Zie b.v. hoe uitvoerig de bepalingen zijn betreffende de tenuitvoerlegging van de straf van berisping, waarbij ook gedacht is aan het geval dat de gewapende macht er aan te pas moet komen (art. 508), hoe een voorziening wordt getroffen voor het geval dat iemand, die berispt moet worden, voor dien tijd krankzinnig wordt (art. 562). Zie de angstvalligheid,

¹⁾ Zie H. R. 10 November 1924, N. J. 1925, 162 en het in de Concl. Adv. Gen. Besier aangehaalde arrest H. R. van 28 December 1915, N. J. 1916, 549. Het is wel merkwaardig dat het *derde* lid van art. 476 aantoonde dat de wet met het bestaan van *alternatieve telastleggingen* terdege bekend is, terwijl zij dat in het *vierde* lid van dat art. weer vergeten schijnt te zijn. Het derde lid is, met een kleine wijziging, overgenomen uit het oude wetboek; het vierde lid is nieuw.

²⁾ H. R. 13 Nov. 1922, N. J. 1923, 163 en hetgeen naar aanleiding van dat arrest is geschreven in W. 10976, 10980 en T. v. S. XXXIII bl. 1.

waarmede art. 546 de invrijheidstelling van den verdachte voorschrijft, als het „grootte” gevaar is geweken en vergelijk de wijze, waarop in de artt. 512—524 de regeling over de verschooning en wraking van rechters is uitgedroefd, met de regeling van het oude wetboek, welke, in bijna 90 jaar, vier arresten H. R. heeft opgeleverd.

De geheele wijze van behandeling der stof is wijdloopig. ¹⁾ Men zie de bepaling van art. 277 dat de rechter met het onderzoek mag uitscheiden als hij „rust” noodig heeft en men vergelijke art. 152, derde lid van het oude wetboek. Mag het gebruikelijke koffiedrinken nu nog wel plaats hebben? Bij de bepaling dat de voorzitter der rechtbank den verdachte naar zijn naam, enz. vraagt, is niet vergeten den rechter op het hart te drukken dat hij, zoo er meer verdachten zijn, „ieder hunner” naar zijn naam vraagt, en wel — hetgeen op zich zelf al niet gemakkelijk uitvoerbaar is — in de volgorde, waarin zij zijn gedagvaard. De rechter mocht anders eens in verlegenheid geraken als hij meerdere personen in het bankje ziet staan. Bij de vermaning om oplettend te zijn — een traditie, welke gelukkig is behouden — ontbreekt die omslag, zelfs ook de zoo geliefde „overeenkomstige toepassing”, een voorbeeld, hoe het te veel regelen altijd onvolledigheid schept. In art. 440 leest men, dat de voorzitter den dag door den Hoogen Raad voor de uitspraak bepaald „mondeling kenbaar” maakt.

Waarom ik hier op dergelijke op zich zelf onbetekenende kleinigheden de aandacht vestig? Omdat zij den *geest* van het wetboek typeeren. Men zou eigenlijk na de bepaling van art. 278 kunnen verwachten een voorschrift als dit: De voorzitter gaat zitten op den voor hem bestemden zetel. Wanneer . . . maar neen, laat mij niet „overeenkomstige” bepalingen fantaseeren. Men zie nog art. 190, waarbij den rechter-commissaris de plicht wordt opgelegd om getuigen en deskundigen te vragen of zij familie van den verdachte zijn, „indien de verdachte bekend is”. Zou anders de R. C. aan een getuige vragen, of hij familie is van Numerius Negidius of van den man „cujus Nomen Nescio”? Zie ook de minutieuse regeling betreffende de bewaring van inbeslaggenomen voorwerpen. Zij moeten in een enveloppe worden gedaan, maar als het niet gaat, dan hoeft het niet (art. 116).

Waarlijk, dit gaat te ver. En nog eens, het typeert de wijze van behandeling der stof. Overigens mag ik van harte lijden dat de onvolledigheid, welke aan een overmaat van regeling is verbonden, zich in de praktijk niet zal doen gevoelen.

In art. 517 wordt niet gezegd dat geen verdere voordrachten tot wraking kunnen worden gedaan, maar „dat volgende voordrachten tot wraking *niet-ontvankelijk zullen zijn*” (curs. van mij). Zonder-

¹⁾ Vgl. Gratama over de M. v. T. tot het Ontwerp in W. 9654: „Dat de rechter den brief moet lezen, wil hij er iets aan hebben, behoefde niet op zoo omslachtige wijze te worden te kennen gegeven.”

linge gedachtengang, welke echter geheel klopt met den eerbied voor de fictie, waarvan het wetboek getuigenis aflegt. Ik veroorloof mij hier woordelijk te laten volgen, hetgeen ik dienaangaande in 1921 (N. J. bl. 570) schreef: „De jurist is van ouds zoo verzot op ficties, dat hij er bijna niet buiten kan. Daarom hindert het hem niet zoo erg om iets dat wit is zwart te noemen. De fictie staat voor den echten oer-jurist niet alleen volkomen gelijk aan de nuchtere werkelijkheid, zij *is* die werkelijkheid. Dat is jammer, heel jammer, want het waarachtigheidsgevoel dreigt daardoor te loor te gaan, men verdwaalt in het labyrinth van ficties en neemt zonder eenige verlegenheid de houding aan van iemand, die zich op de open vlakte der waarheid bevindt. En dat zelfs in het strafrecht, waar wij, gelijk Mr. Besier terecht opmerkt, te doen hebben met de werkelijkheid. „Dem Juristen steht diese Fiktionentheorie besonders nahe”, kon Dr. Sauer terecht zeggen bij zijn bespreking van Baihingers „die Philosophie des Alsob”.

Het is m.i. de dure plicht van ieder, die voelt voor de waarachtigheid en het vertrouwen der rechtspraak om den strijd tegen de ficties aan te binden. Zij ondergraven de fundamenten van het gebouw van waarheid en recht, waarop alle rechtspraak moet steunen. Men onderschatte het gevaar niet. De ficties verduisteren het inzicht in de werkelijkheid.

„De wet zou hier een opvoedende taak kunnen vervullen, vooral een wet, welke door een keurkorps van juristen is opgesteld. Zie echter het nieuwe wetboek van strafvordering. Men struikelt over de eene fictie en valt weer met zijn neus in een andere. Wanneer verklaringen niet ter terechtzitting zijn afgelegd, moet de wet niet zeggen dat zij „als aldaar afgelegd worden aangemerkt”, maar de wet moet zeggen dat de rechter op die verklaringen recht mag doen. Wanneer de stukken, welke in eersten aanleg zijn voorgelezen, in hooger beroep niet opnieuw behoeven te worden voorgelezen, dan moet de wet zeggen dat de appèlrechter die stukken ook zonder voorlezing in hooger beroep mag gebruiken en niet, dat zij „voor de behandeling in hooger beroep als voorgelezen (mogen) worden aangemerkt”. Over de groote fictie, de overtuiging „door den inhoud van wettige bewijsmiddelen”, zal ik thans maar zwijgen. Ik haal aan, wat ik wel eens meer heb aangehaald: „Il n'y a pas de loi qui puisse régler ou commander la certitude”. Als de wettenopstellers toch eens wilden beseffen dat zij door dergelijke voorschriften niets bereiken, ja alleen verhinderen dat de rechterlijke uitspraken van kunstige gebouwtjes met kronkelige versieringen worden tot monumentale zuilen van naakte waarheid”.

Zoo schreef ik in 1921 en nogmaals waag ik het deze woorden den juristen voor te houden, al heb ik weinig hoop. De fictie is nu eenmaal ingeroest in de juridische praktijk. En dat is m.i. dáárom zoo jammer, omdat het hier een punt betreft, dat het geheele denken van den jurist beheerscht. Is het niet allerzonderlingst als men een appèlrechter in zijn vonnis ziet verzekeren dat hij de overwegingen

betreffende de feiten of andere overwegingen van den lagere rechter of getuigenverklaringen uit een proces-verbaal *overneemt*, terwijl hij juist *niets* overneemt en dat die *nuda affirmatio* voldoende is om den cassatie-rechter nu ook die overwegingen of verklaringen *in* de bestreden uitspraak te laten lezen?

Overigens meene men niet dat hierboven alle in het wetboek voorkomende ficties zijn aangegeven. Reeds in art. 4 komt men er een tegen. Het zou toch heel rationeel zijn dat eenvoudig de rechter werd aangewezen, die de strafbare feiten, buiten het rijk in Europa op een Nederlandsch vaartuig gepleegd, heeft te berechten. Maar neen, het wetboek wil hier weer een fictie: die feiten worden, ter bepaling van de bevoegdheid des rechters „*geacht te zijn begaan* binnen het rijk ter plaatse waar de eigenaar van het vaartuig woont of de zetel van het scheepsbedrijf is gevestigd”. Men wil nu eenmaal, geheel onnoodig, het geval, met verwringing der werkelijkheid, passen in een bepaald systeem inplaats van, nuchter en eenvoudig, een regeling te geven voor dat bepaalde geval.

Ook de taal is verre van onberispelijk en de interpunctie onvast. Zoo spreekt art. 518 van het verrichten van een bemoeiing, art. 564 van iemand die krachtens een lid moet worden overgebracht, art. 186 van het zich aan zijn verschijning onttrekken, art. 480 van de „zaak” waarvan herziening wordt gevraagd.¹⁾

Bepaalde taalfouten zijn te vinden in art. 298 „geschied” inplaats van „geschiedt”, art. 437 „nieuwe” inplaats van „nieuwen” en art. 564 „geleid” inplaats van „geleidt”. Dit zijn echter kennelijk correctiefouten. Zij staan natuurlijk niet mooi in het wetboek, maar zij typeeren toch niet de taal, waarvan het wetboek zich bedient.

Daarentegen spreken vele artikelen van groote slordigheid, een eigenschap, waarop, wat een andere wet betreft, in de Staten-Generaal de aandacht werd gevestigd. Ik moet mijne bewering bewijzen en zal dus eenige voorbeelden geven.

Art. 482, het eerste artikel van het vierde boek van het wetboek, spreekt van de „wet op de rechterlijke organisatie”, het volgend artikel van de „wet op de rechterlijke organisatie en het beleid der justitie”, art. 484 volgt weer de terminologie van art. 482.

Iets dergelijks doet zich voor bij de geldboete. In twee overigens gelijke uitdrukkingen (artt. 561 en 572), wordt van „geldboete” en van „boete” gesproken. Er is natuurlijk niets tegen om, nadat eerst van „geldboete” is gesproken, daarna van „boete” te spreken, maar in art. 572 maakt het een vreemden indruk, omdat daar het onderwerp weer opnieuw aan de orde komt, terwijl juist daarna, in art.

¹⁾ Art. 259 bevat ook een eigenaardige gedachtengang en wijze van uitdrukking. Vooreerst spreekt het van „feiten” — zelfs „strafbare” feiten, alsof ontslag van rechtsvervolging op grond van niet-strafbaarheid van het feit uitgesloten is — welke worden „aangebracht” en verder neemt het, n.b. bij het aanhangig maken der zaak — geheel tegen den geest der wet — al aan dat die feiten door een bepaalden verdachte „zijn begaan”.

573, het woord „geldboete” wordt gebezigd. In art. 574 wordt in het derde lid gezegd: de vermindering van de opgelegde boete, enz. en in het vierde lid, dus weer daarna: Bij vermindering van de geldboete, enz.

Ik heb beproefd het verschil phonetisch te verklaren — ook in art. 503, waar in dezelfde alinea, van *zijne* ouders en van *zijn* ouders, en in art. 487, dat spreekt van *een* zwaardere hoofdstraf, terwijl zeker in 95% voor vrouwelijke woorden het woordje *eene* is gebruikt — maar ik ben daarin niet geslaagd en ik geloof dat hier alleen aan slordigheid moet worden gedacht. Ook de ongelijkheid betreffende de „voorgescreven” beteekeningen (art. 585), de daarin „begrepene” voorwerpen (art. 575), den „aangehouden” verdachte (art. 95) en de „aangevangene” behandeling doet onaangenaam aan en verraadt een gebrek aan zorgvuldigheid bij het gebruik der taal. Een wet moet zich dienaangaande, waar men het een of het ander kan doen, een bepaalde gedragslijn stellen, maar die dan ook consequent volgen en niet maar lukraak of het een of het ander neerschrijven.

Een woord, dat zeer vaak in het wetboek voorkomt, is het woord „ingeval”; ook vindt men dikwijls de uitdrukking „in geval” (dus in twee woorden geschreven). In het algemeen schijnt hier wel een bepaalde norm te zijn gevolgd, maar toch weer niet consequent, hetgeen uit een vergelijking van de artt. 64, 2e lid en 497, 3e lid kan blijken.

Met het gebruik van leestekens is het ook niet pluis. Het is allermint mijn bedoeling om te pleiten voor een bepaald systeem ten aanzien van het gebruik van komma's. Het is mij ook niet bekend, of de taalgeleerden dienaangaande eenstemmig oordeelen en op welke gronden het eene of het andere systeem (b.v. al of niet een komma voor het betrekkelijk voornaamwoord) wordt verdedigd. Doch een wet moet van eenheid van opvatting blijken geven. Dit is echter met het nieuwe wetboek niet het geval. Zie art. 568: „uur, waarop” (wel een komma) en „oogenblik waarop” (geen komma) en art. 569: „de dag en het uur waarop” (geen komma). Zie art. 478, 2e lid, dat, achter het woord „opgelegd”, een komma bezigt, welke in den regel in zulk een geval niet wordt gebruikt. Iets dergelijks is te vinden in art. 255, 2e lid achter het woord „processen-verbaal”, 576, 3e lid achter het woord „voldoen”. In welk systeem de in art. 553 gevolgde wijze van interpunctie past, is mij geheel onduidelijk. In het opschrift van Titel I van het vierde Boek is achter het woord „feiten” geen komma geplaatst en in datzelfde opschrift in de inhoudsopgave wél. Men vergelijkte ten slotte nog de artikelen 525, 526 en 536. In art. 526, 3e lid geen komma voor de woorden „tusschen welke” en „tusschen wie”; in art. 525, 2e lid wél een komma voor de woorden „aan welke” en in art. 536 weer geen komma voor de woorden „tot welke”. Dit laatste artikel zij tevens als voorbeeld van regeling en stijl ter lezing aanbevolen.

Hierbij mag ik het zeker wel laten. Men beschouwe de gemaakte opmerkingen vooral niet als vitterijen. Ik mocht echter met een algemeene opmerking in afkeurenden zin niet volstaan zonder bewijs bij te brengen. Alles is m.i. een uitvloeisel van slordigheid, evenals het verschil in spelling van dezelfde woorden of uitdrukkingen als „'s Rijks kas" (art. 592), „'s rijks kas" (art. 234), „acten" (art. 575), „akte" (art. 163), „voor *gezien* teekenen" (art. 587) en voor „gezien" teekenen (art. 576).

De Invoeringswet en de Uitvoeringsbesluiten schijnen weer met andere hand te zijn gesteld, vooral wat het komma-gebruik en de verbuiging van het onbepaalde lidwoord betreft, maar dit kan blijven rusten.

Hiermede meen ik voldoende materiaal te hebben aangevoerd ten betooge dat het wetboek niet geheel is vrij te pleiten van omslachtigheid, regelingszucht en slordigheid, welke eigenschappen het vertrouwen in de innerlijke kracht van het wetboek niet verhoogen. ¹⁾ De omslachtigheid en regelingszucht worden, naar mijn overtuiging, voor een goed deel verklaard door de angstvalligheid om vertrouwen te stellen in het gezond verstand van den rechter.

Aan den vooravond van het in werking treden van het wetboek schreef de Minister van Justitie ²⁾: „Uit uitlatingen, welke mij van meer dan één kant hebben bereikt, is mij wel gebleken, dat de uitvoering van het nieuwe wetboek hier en daar door de rechterlijke autoriteiten met gemengde gevoelens wordt tegemoet gezien."

Dit is voorwaar geen gelukkig begin. De hier neergeschreven stelling is helaas juist. Of de Minister echter den grond van het gevoelen der rechterlijke macht goed ziet, waag ik te betwijfelen. De Minister zegt dat hem het standpunt der rechterlijke autoriteiten niet verwondert en hij vervolgt aldus: „Reeds het enkele feit, dat men, ingesteld op een bepaald Wetboek en de daaruit gegroeide praktijk, gedwongen wordt zich te richten naar een geheel nieuw Wetboek, zou ter verklaring voldoende kunnen zijn. Te minder behoeft dan voor verwondering aanleiding te zijn, nu niet kan worden ontkend, dat ook afgescheiden van de overgangsbezwaren de taak der rechterlijke macht moeilijker wordt. De uitbreiding immers b.v. van de rechten van den verdachte, hoezeer zij dienstig zal kunnen zijn aan een onderzoek, waarin alle elementen tot hun recht kunnen komen, en

¹⁾ De schrijvers, voorzover zij zich al over het uiterlijk van het wetboek uitlaten, zijn mild in hun oordeel. Zoo spreken Blok en Besier (II bl. 526) van een „niet door duidelijkheid uitmuntende" regeling (art. 475) en bij art. 470 zeggen zij (II bl. 520): „Met deze staalkaart van moeilijkheden meenen wij wel te kunnen volstaan, al is het niet uitgesloten dat de eenigszins ondoordachte toepasselijkverklaring van een geheele reeks artikelen er nog wel meer zal opleveren." Een algemeen oordeel over taal en stijl van het wetboek geven zij echter niet, noch, voorzover mij bekend, de andere schrijvers.

²⁾ Circulaire van 23 December 1925, afgedrukt in de Schuurman-en-Jordens-editie van het wetboek, bl. 227.

dan ook uiteraard loyale toepassing zal vinden, brengt echter ook gevaren mede, die onder het oude Wetboek, ten koste evenwel van evengenoemd voordeel, min of meer automatisch waren afgesneden, doch waartegen thans de rechterlijke macht, en dus ook het parket, met de middelen, welke het nieuwe Wetboek niet heeft nagelaten ten dienste te stellen, bepaaldelijk heeft te waken. Een en ander vordert ongetwijfeld meerdere inspanning, doch ik vertrouw, dat de rechterlijke macht, voor wie het een aantrekkelijke taak zal zijn de moeilijkheden, welke aan de invoering van een zoo ingrijpende wijziging onvermijdelijk verbonden zijn, zoo goed mogelijk te overwinnen, die meerdere inspanning ten volle zal geven en aldus de voldoening zal hebben mede te werken aan den opbouw van een strafproces, waarin naar den opzet van de ontwerpers de belangen van gemeenschap en individu op een hooger plan in evenwicht zijn gebracht.”

De veronderstelling dat de gemengdheid der gevoelens aan het meerdere werk is te wijten, is niet vleierend voor de rechterlijke macht. Ik heb echter bedoelde passage opzettelijk volledig vermeld, omdat uit het vervolg blijkt dat de Minister geenszins aan het adres der rechterlijke macht ook maar iets onaangenaams heeft willen zeggen.

Toch betwijfel ik of de Minister juist heeft gezien. De tegenzin, welke bij vele leden der rechterlijke macht tegen het nieuwe wetboek bestaat, moet m.i. op andere wijze worden verklaard. Ook onder hen, die niets liever willen dan een zoo rechtvaardig mogelijk strafproces, die wel degelijk met uitbreiding van de rechten van den verdachte kunnen medegaan, ja deze dringend noodig achten, zijn er velen, die, indien zij over het nieuwe wetboek als één geheel hadden moeten stemmen, ongetwijfeld hadden tegengestemd, dus ten slotte, *alles bij elkaar genomen*, het oude wetboek (met de mogelijkheid van partieele verbeteringen) verkozen boven het nieuwe. Zoo zwaar wegen de door hen als minder goed beschouwde hoedanigheden van het nieuwe wetboek. Ook ik zou mij bij die tegenstemmers hebben geschaard, al hoop ik met mijn bescheiden krachten mede te werken aan een zoo loyaal mogelijke toepassing van het nieuwe wetboek.

Het heeft geen zin hier die stem nog nader te motiveeren. Dan zou ik tot een kritiek der regeling zelve moeten komen, hetgeen nu in het geheel geen nut heeft. Wel echter kan ik getuigen dat de algemeene karaktertrekken van het wetboek, welke ik hiervoren signaleerde, van groot gewicht zouden zijn en zoo zal het ook wel bij anderen zijn. Niet het meerdere werk, niet de tegenzin om zich in iets nieuws in te werken, ook niet het *feit zelf* dat aan den verdachte meerdere rechten zijn toegekend speelt hier een rol, maar wel de wijze, waarop een en ander is geregeld.

Zeker, de geheele regeling van het staatsbestuur berust op wantrouwen en zeer zeker geldt dit ook van de regeling van het strafproces. Het is slechts de vraag op welke wijze het wantrouwen zich uit.

Zoo is het m.i. dan ook de geest, dien het wetboek ademt, welke de

rechterlijke macht een afwachtende houding doet aannemen en haar niet met uitgestrekte armen doet staan om zich het nieuwe wetboek aan de borst te klemmen.

En laat men zich toch geen illusies maken over die procedure „beter en rechtvaardiger dan die, welke tot dusver onze strafrechtspleging beheerschte” (Simons, Voorwoord 7de druk). Want al staat dat nu allemaal gedrukt en al wordt niet lijnrecht tegen gebiedende voorschriften gehandeld, dacht men daarmee die betere en meer rechtvaardige procedure te hebben omgezet in een daad? Een open oog voor de werkelijkheid leert anders.

In het Ned. Juristenblad (eerste Jaargang no. 1) heb ik vier nauwkeurig omschreven gevallen gesteld betreffende de behandeling van verdachten bij het vooronderzoek. Dáár, maar vooral bij de politie, wordt in verreweg de meeste gevallen over het lot der verdachten beslist, zij het dan niet in formeelen zin. Daar bepaalt de verdachte zijn houding tegenover de tegen hem gerezen vermoedens, een houding in den regel van beslissend gewicht voor het geheele geding. Ontkennen van hetgeen eenmaal is bekend helpt bijna nooit.

En daar acht niemand minder dan Mr. Besier, een der commentatoren van het nieuwe wetboek, het volkomen geoorloofd (geval IV) om twee verdachten — let wel, niet bij het *opspreken*, maar, nadat zij zich in de macht van het staatsgezag bevinden tot het *ondergaan van een verhoor* — opzettelijk, overeenkomstig een tevoren gemaakt plan, in den waan te laten dat zij zich alleen bevinden, terwijl zij inmiddels door een in een kast verborgen rechercheur worden beluisterd. Daar is het, ook weder volgens hetzelfde gezaghebbend oordeel, geoorloofd (geval III) om door een onjuiste voorstelling — immers door iets dat was ontkend als waar voor te stellen, hetgeen de verdachte, door de overrompeling, niet realiseerde — op zijn eergevoel te werken. ¹⁾

In het Weekblad van het Recht vraagt zelfs een inzender, die de pijnbank nog zoo kwaad niet vindt, als zij maar niet tot onware bekentenissen zou leiden, of men dan bij het onderzoek van strafbare feiten niet eens meer met onware voorstellingen mag werken! Zelfs het gebruikelijke onderschrift der redactie, dat het betoog geheel voor rekening van den inzender blijft, is hier niet te vinden. Toch kan ik mij bijna niet voorstellen dat Simons met de onvoorwaardelijke afkeuring der vier door mij nauwkeurig omschreven

1) Ik heb, wat dit geval betreft, nog een kleine hoop, dat Mr. Besier over het hoofd heeft gezien, wellicht tengevolge van mindere duidelijkheid mijnerzijds, dat aan den verdachte woorden als *door hem gesproken* werden voorgehouden, terwijl hij juist het bezigen dier woorden had ontkend. Nooit heb ik beweerd dat een onderzoekend rechter of ambtenaar nimmer op het eergevoel van een verdachte zou mogen werken. Wel is dit een gevaarlijk terrein, maar ik heb tot dusver alleen het werken op verdachte's eergevoel, op de wijze als door mij omschreven, als ongeoorloofd afgekeurd.

gevallen niet accoord zou gaan. Intusschen is de onzekerheid echter vermeerderd. En wat moet de politie zelf er nu wel van denken?

Wat te zeggen van die procedure „beter en rechtvaardiger” dan de vroegere, indien over zulke scherp omschreven gevallen reeds onder de juristen zooveel verschil van inzicht blijkt, van een procedure, waarmede die methoden van onderzoek, ook door juristen van naam en gezag, niet in strijd wordt geacht? ¹⁾

Mag en moet dan niet de ongeschreven, en trouwens zonder blamage niet in de wet neer te schrijven eisch worden gesteld, dat oprechtheid en waarachtigheid door het staatsgezag zelve worde hooggehouden, dat men den verdachte, toch zeker *bij zijn verhoor* als subject van het onderzoek erkent en dat dan ook voor den het staatsgezag vertegenwoordigenden rechter of ambtenaar geldt: „wat gij niet wilt dat U geschiedt, doe dat ook aan een ander niet”, dat de norm van behoorlijkheid, welke de rechter of ambtenaar zich stelt, zich niet richt naar die, welke de delinquenten — en nog lang niet alle — zich stellen, dat de belangen van gemeenschap en individu bij het onderzoek naar strafbare feiten, zoowel voor den rechter als voor de politie, op een hooger plan in evenwicht worden gebracht dan dat van misleiding en bedrog? ²⁾

Ik pleit niet de vertroeteling van verdachten; ik pleit niet een weekhartige en ziekelijke zorg, dat toch maar in geen enkel opzicht de verdachte vóór zijn veroordeeling of vóór zijn vrijspraak ook maar iets te lijden of te ontberen zal hebben; ik ben mij integendeel ervan bewust dat dit absoluut onmogelijk zou zijn en dat in sommige gevallen zelfs de vrijgesproken onschuldige iets zal moeten lijden omdat anders de veroordeeling van niet bekende schuldigen niet meer mogelijk zou zijn; ik strijd niet voor een zoodanige verruiming van de rechten van den verdachte dat, tot schade der gemeenschap,

¹⁾ Hoewel m.i. de door mij geschetste methoden an und für sich verwerpelijk zijn zonder verband met eenige strafprocesrechtelijke regeling, is het wel allerzonderlingst dat de verhoorende ambtenaar wel tegen een verdachte zou moeten zeggen: „gij behoeft niets los te laten”, maar, als hij de kamer verlaat, niet: „de kasten hebben ooren”!

²⁾ De nadruk worde, wat de positie van den verdachte betreft, hier gelegd op de woorden „bij zijn verhoor”. Immers, er zijn wel degelijk gevallen, waarin — m.i. volkomen geoorloofd — de verdachte ook *object* van onderzoek kan zijn. Ik kan daarop hier niet ingaan. In elk geval echter is de verdachte dat niet waar hij staat tegenover den vertegenwoordiger van het staatsgezag die hem in de gelegenheid stelt zich over de tegen hem te berde gebrachte bedenkingen uit te laten of zich te verdedigen. Maar, ook al is hij object, dan moet — indien hij eenmaal aan het staatsgezag is overgeleverd — de toestand niet zoo zijn, dat hij „er in loopt” of wordt misleid. Men vertroebele de zaak niet door b.v. een geval te stellen, waarin door toepassing van een ongeoorloofde methode honderd menschen van een wissen dood kunnen worden gered (ik noem maar iets). In zooverre is geen regel van moraal of fatsoen, geschreven of ongeschreven, absoluut. Maar daarover loopt de quaestie niet. Vgl. het onlangs verschenen boekje van Endemann over de „Zivil-courage”.

het bewijsmateriaal den rechter zou ontglippen, maar ik strijd voor eerlijkheid, waarheid en waarachtigheid in het onderzoek, ik strijd niet voor papieren artikels, maar voor een geest van waardigheid en fatsoen bij de vertegenwoordigers van het staatsgezag, voor een verhouding van rechter en ambtenaar tot zijn medemensch-verdachte, welke het vertrouwen, indien de verdachte dat in den vertegenwoordiger van het staatsgezag stelt, niet beschaamt.¹⁾

Waarlijk, het moet dengene, die ten aanzien van de behandeling van verdachten een goed en rechtvaardig strafproces vurig wenscht, zonderling te moede zijn, wanneer hij ziet dat in een aangelegenheid, welke een *geheel strafproces* waard is, zoo verschillend wordt gedacht en zooveel onverschilligheid heerscht.

Met een glimlach moet men denken aan het sarcastisch woord van Eggenschwyler dat een rechter liever onrecht laat doen dan dat hij het zelf doet. En zie ook dien Amerikaanschen politiemann, door Larson ten tooneele gevoerd in het *Journal of Criminal Law and Criminology* 1925. Hij verdedigt zich tegen de op onderzoekingsmethoden geoeffende kritiek. Met trots vertelt hij van den zeldzaam gunstigen invloed van den operatie-stoel en den electrischen stroom op het verkrijgen van bekentenissen. Zulk een stroom „turned on . . . slowly at first” doet wonderen. En met dengene, die dat minder behoorlijk acht, heeft onze vriend spoedig afgerekend. Zoo iemand is „either criminal himself or quite too soft-hearted for a police-critic”.

Toch heb ik niet alle hoop opgegeven dat de meerderheid der juristen de door mij nauwkeurig aangegeven methoden van onderzoek onvoorwaardelijk verwerpt. En mocht ik mij daarin vergissen, dan geef ik den moed niet op, dat de toekomst is aan een onderzoek, „beter en rechtvaardiger” dan in die gevallen — welke aan de werkelijkheid zijn ontleend — heeft gegolden.

1) Men weet het, het is nog altijd de onoplosbare puzzle. Beter tien schuldigen vrijgesproken dan één onschuldig veroordeeld, zoo heet het gewoonlijk. Maar als die tien nu eens honderd wordt, duizend, millioen. Eindelijk komt ieder, behalve de maniak, aan een getal, waarbij hij de stelling niet meer aandurft. Ten slotte zou zelfs aan de regels van moraal en fatsoen moeten worden getornd, indien een nog hooger belang dit zou vorderen. Ik geloof echter dat wij daar, gelukkig, nog niet aan toe zijn. Tarde meende dat het in den tijd der bomaanslagen op de gewone wijze niet meer ging (*Transformations du droit* bl. 17). Zie mijn „Grondslagen van het Strafrecht” bl. 12 en 13. Eenige jaren geleden ontstond in Duitschland een beweging, waarvan men thans gelukkig niets meer hoort, om ten aanzien van gevaarlijke lieden met wat minder waarborgen voor een goede procesvoering genoeg te nemen. Zie hierover mijn opstel „Chronische criminaliteit en strafproces” in *T. v. S.* XXXI bl. 369.

II. Boekbespreking.

Prof. Mr. A. J. Blok en Mr. L. Ch. Besier. Het Nederlandsch Strafproces. Deel I 627 bl. Deel II 540 bl. Deel III nog niet verschenen.

Mr. T. J. Noyon. Het Wetboek van Strafvordering. 777 bl.

Prof. Mr. D. Simons. Beknopte Handleiding tot het Wetboek van Strafvordering. 360 bl.

Het nieuwe wetboek heeft over gebrek aan belangstelling bij de rechtsgeleerde schrijvers niet te klagen. Behalve de drie werken, hierboven vermeld, is nog verschenen een korte schets van het nieuwe strafproces van de hand van den helaas op jeugdigen leeftijd overleden Mr. Suermondt. Bovendien heeft nog het licht gezien een wetboek van strafvordering praktisch toegelicht ten dienste der politie door den Commissaris van Politie Kramer, om van de verschillende tekstuitgaven niet te spreken.

Waarlijk, het is te veel. En toch missen de juristen nog één boek, dat ik, voorloopig desnoods ten koste der verschenen commentaren, gaarne zou hebben zien verschijnen: een strafprocesrechtelijke Smidt.

Zeker, Blok en Besier zijn zeer uitvoerig, maar zij geven niet de stukken. Zij zeggen wel, dat in de Memorie van Toelichting of in de Memorie van Antwoord dit of dat wordt aangevoerd, en ik neem gaarne aan dat de schrijvers alles wat zij van belang achten, zoowel voor als tegen hunne stellingen, vermelden, maar daarmee is men er toch niet zeker van de desbetreffende stukken volledig te kennen. De schrijvers beweren trouwers ook niet die stukken volledig te geven en zij doen hunne mededeelingen ook niet steeds in den vorm van aanhalingen. Integendeel, aanhalingen komen zelden voor. Een volledig beeld echter verkrijgt men alleen op de wijze als Smidt zijn werk heeft ingericht. En wat Smidt gedurende de eerste tien of twintig jaar van de werking van ons strafwetboek heeft beteekend voor de strafrechtspraak valt moeilijk te overschatten.

Aan een strafprocesrechtelijke Smidt, welke in handen van vele juristen zou zijn gekomen, zou nog een ander groot voordeel zijn verbonden. De omvangrijke Inleiding van het rapport der Staatscommissie en van de Memorie van Toelichting ware dan voor onze juristen behouden gebleven. Die Inleiding is een zeer lezenswaardig stuk, dat b.v. ook voor studenten een zeer nuttige en zeker geen vervelende lectuur is.

Zoo is het ook met de Toelichting bij de verschillende afdelingen en artikelen gesteld. Al ben ik niet in gebreke gebleven om eenige grove misvattingen, waarvan, naar mijn oordeel, de toelichting van het bewijsrecht blijkt gaf, in het licht te stellen ¹⁾, toch betreur ik

¹⁾ Iets over de plaats van aanwijzingen en rapporten van deskundigen in ons wettelijk bewijsstelsel, T. v. S. XXXIV, bl. 295.

het ten zeerste dat de wetenschappelijk interessante Inleiding en Toelichting niet in een boek, hetwelk alle beoefenaren der strafrechtswetenschap in hun bezit hebben, is terug te vinden.

Intusschen Smidt is er niet en kan nu ook niet meer komen.

Blok-Besier, een werk dat, indien het derde deel zal zijn verschijnen, een omvang heeft van 1500 à 1600 bladzijden. Een merkwaardig boek, dat ter dege en overal den stempel draagt van gezamenlijken arbeid en niet van arbeid, welke, wat een bepaald gedeelte van het wetboek betreft, door den eenen schrijver en, wat het overige gedeelte betreft, door den anderen schrijver is verricht. Een boek, dat op verschillende plaatsen een sterk polemisch karakter vertoont en van groote scherpzinnigheid getuigt.

Des te opmerkelijker mag het heeten dat men van verschil van inzicht tusschen de beide schrijvers nergens iets bespeurt. Hoewel de wonderen de wereld nog niet uit zijn, waag ik het voor uitgesloten te achten dat, waar zoovele honderden quaesties zijn behandeld, het juridisch gedachten-leven der beide schrijvers zoozeer één zou zijn, dat alle quaesties op dezelfde wijze zouden zijn aangevoeld en beslist. Maar toch, Blok en Besier zijn beiden hoofdelijk voor het geheel aansprakelijk, hoofdelijk voor elke oplossing, elke stelling, elke bewering, elke zinsnede, elk woord.

Dat de schrijvers de wellicht onderling gevoerde debatten niet afdrukken is volkomen natuurlijk. Minder natuurlijk echter komt het mij voor dat de eene partij zich steeds bij het gevoelen van de wederpartij zou hebben neergelegd.

Naar buiten dus eenheid, zelfs indien de schrijvers in strijd komen met hetgeen een van hen vroeger als wetenschappelijk gevoelen uitdrukkelijk heeft beleden. Slechts in enkele gevallen (alternatieve telastlegging) krijgt men den indruk, alsof beider overtuiging niet sterk in één richting gaat.

Ik veroorloof mij deze opmerkingen, omdat m.i. — mits in den regel eenheid aanwezig zij — de waarde van dezen waarlijk gemeenschappelijken arbeid in het minst niet zou hebben geleden, indien de schrijvers ook eens hadden gezegd: wij oordeelen in deze quaestie niet eenstemmig.

Men ontkomt nu eenmaal niet aan de geschetste moeilijkheid, indien men, zoo veelvuldig als in dit werk geschiedt, een eigen meening geeft.

Het boek van Noyon komt in zooverre met dat van Blok-Besier overeen, dat het het wetboek artikelsgewijze behandelt. Een praktisch voordeel is, dat Noyon de behandelde artikelen steeds aan de bovenzijde der bladzijde heeft laten afdrukken, iets, waarvan men veel gemak ondervindt, al wordt het gemis daarvan bij Blok-Besier eenigszins getemperd door het vet gedrukt zijn van den wetstekst. Moet men echter iets opzoeken, dan slaat men natuurlijk juist herhaaldelijk bladzijden op, waar geen wetsartikel is afgedrukt!

Overigens bestaat er tusschen de beide werken groot verschil.

Noyon bepaalt zich tot exegetischen arbeid en laat — evenals bij zijn strafrecht-commentaar — de problemen liggen. Het boek is daardoor als studieboek ongeschikt. Men moet het sterke karakter van den schrijver bewonderen, als men ziet, hoe hij telkens maar weer, bij den aanvang van een nieuwe afdeeling, van een nieuwen titel, het eerste artikel bij den kop pakt en er uit haalt wat hij er in ziet, zonder ook maar met een enkel woord over het wezen der behandelde stof, b.v. over het rechtsmiddel van cassatie of welk onderwerp dan ook, eenige algemeene opmerking te maken.

Blok en Besier doen anders, maar zij gaan nog verder: zij willen ook een leidsman en raadsman zijn voor hen, die midden in de praktijk van het strafproces staan; zij zeggen meermalen tot het O.M.: denk nu vooral hierom, doe het nu niet zus, maar zoo, enz.

Hiermede hebben zij m.i. een gelukkige gedachte verwezenlijkt. Een betere voorlichting is wel moeilijk denkbaar. Er is dan ook uit hun werk een schat van wijsheid te putten.

Bovendien gaat in hun boek aan de behandeling van het wetboek vooraf een Algemeene Inleiding bevattende in Hoofdstuk I een schets der ontwikkeling van het strafproces (bl. 1—9), in Hoofdstuk II de geschiedenis en beginselen van het wetboek en iets over de Invoeringswet (bl. 10—18), terwijl daarna volgt een afzonderlijke verhandeling over de volstreckte bevoegdheid van gerechten in strafzaken (bl. 19—44).

De algemeene Inleiding is m.i. wel wat mager. Een schets van de ontwikkeling van „het” strafproces in 9 bladzijden en een verhandeling over de beginselen van het wetboek in 5 bladzijden moet wel buitengewoon summier zijn. Men vergete ook niet dat de titel van het werk niet is, zooals van Noyons boek, „Het Wetboek van Strafvordering”, maar „Het Nederlandsche strafproces”.

Ook dáárom meen ik deze opmerkingen niet te mogen terughouden, omdat de schrijvers zich blijkens hun voorwoord hebben voorgesteld, dat ook studenten hun boek zullen gebruiken. Dan echter ware het noodig geweest dat de schrijvers hun werk daarop beter hadden ingericht, hetgeen te bewerkstelligen ware geweest en door de voor studenten geschikte stof gemakkelijker vindbaar te maken (b.v. door grooter en kleiner tekst-letter) en door in de Inleiding een beeld te ontwikkelen van de *wetenschap van het strafprocesrecht* en van de groote beginselen, welke zich daarbij doen gelden. Ik noem slechts enkele onderwerpen: psychologie van de rechtspraak en in het bijzonder van de personen, welke in het strafproces een rol vervullen (rechter, openbaar ministerie, getuige, beklaagde en raadsman) en van hunne werkzaamheden, de methode van onderzoek, het vervolgingsbeginsel, de psychologie der getuigenverklaring, leekenrechtspraak, het onmiddellijkheidsbeginsel, de openbaarheid, de rechterlijke „Urteilsfindung”, straffoemeting, de rechtsmiddelen, enz. enz. Er is hier en daar wel veel belangrijks over sommige dier onderwerpen medegedeeld, — de algemeene inleidingen b.v. van de rechtsmiddelen, in het bijzonder van de cassatie en van de revisie zijn zeer

leerzaam — maar een en ander is niet bewerkstelligd op zoodanige wijze, dat de student gemakkelijk wegwijs wordt. En indien de student zich eenmaal zulk een kostbaar werk aanschafft, moet hij niet nog een ander boek noodig hebben.

Voor de studenten zal m.i. de beknopte handleiding van Simons wel het aangewezen werk zijn. Hier heeft hij een boekje van 350 bladzijden, waar hij de geheele materie bijeen vindt, terwijl hij op de colleges een meer uitvoerige behandeling van de hoofdbeginselen kan krijgen. Deze handleiding is geheel ingericht als de vorige en de schrijver noemt deze schets een 7de druk, iets wat mij niet geheel duidelijk is, waar de 6de druk op een ander wetboek betrekking heeft.

Het is geheel onnoodig om deze praktische handleiding nog nader te introduceeren. Het boek wil niet meer zijn dan een *handleiding*. Dat talrijke quaesties, waartoe de nieuwe voorschriften aanleiding geven, niet behandeld, zelfs niet aangeroerd worden, moge voor hen, die in de praktijk van het strafproces staan, als een groot gemis worden gevoeld, het kan toch niet als een rechtmatige grief tegen deze beknopte handleiding worden aangevoerd.

Bij de lezing stuitte ik op één bezwaar, dat in het voorwoord wel is aangekondigd, doch m.i. niet is opgehelderd. Men leest daar: „Herhaaldelijk moest naar het vroegere recht, naar de daaronder geldende rechtspraak en praktijk worden verwezen. Ik meende ook ter wille van de bekorting daarvoor naar den vorigen druk van mijne Handleiding te mogen verwijzen. Ik hoop daarmede aan de gebruikers van den nieuwen druk niet te veel last te veroorzaken”.

Hieruit volgt dus dat men, om volledig de door den Schr. behandelde stof te kennen, niet alleen de *zevende* druk, maar ook de *zesde* druk noodig heeft, zoodat degene, die nog geen van beide heeft, zich de beide boeken zal moeten aanschaffen. Mij dunkt, dat is toch wel wat bezwaarlijk, vooral waar de nieuwe druk zeker niet vele bladzijden grooter zou zijn geweest, indien alles waarvoor de zevende druk naar de zesde verwijst, in die zevende druk ware opgenomen. Dit is m.i. een wezenlijk bezwaar aan dit goede boekje verbonden. Natuurlijk wil de Schr. die dubbele aanschaffing niet, maar het bezwaar is daarmede niet opgeheven.

Schr. wil geven een handleiding tot het *wetboek*. De taak, welke hij zich gesteld heeft is dus beperkt. Daarom kan ook alweer niet als een gegrond bezwaar gelden dat vele zeer gewichtige, vooral in den laatsten tijd op den voorgrond getreden problemen van de wetenschap van het strafprocesrecht — waarvan ik hiervoren eenige aanstipte — niet zijn behandeld. Ik bepaal mij dus tot de opmerking dat m.i. het boek aan bruikbaarheid en nuttig effect, vooral voor de studenten, ten zeerste zou winnen, indien Schr. aan die problemen eenige aandacht had gewijd.

Met deze algemeene typeering der bovengenoemde drie werken

meen ik te kunnen volstaan. In het volgende hoofdstuk zal zich de gelegenheid voordoen over de daar behandelde quaestie de schrijvers eens na te slaan.

III. Transitair recht.

De eenige regeling van transitair recht betreffende het nieuwe wetboek is te vinden in art. 226 der Invoeringswet, dat zegt dat, ter bepaling van de bevoegdheid van den rechter en de wijze van rechtspleging, uitsluitend de oude regeling wordt toegepast, indien vóór het tijdstip der inwerkingtreding van die wet (i.e. 1 Januari 1926) hetzij het inwinnen van voorloopige informatiën, hetzij het verleen van rechtsingang is gevorderd, hetzij voor de eerste maal rauwelijks voor de openbare terechtzitting is gedagvaard, of, voorzoo veel betreft zaken, waarvan de militaire rechter kennis neemt, de verwijzing naar den militairen rechter heeft plaats gehad.

Deze bepaling schijnt duidelijk en afdoende, behoudens eenige onzekerheid betreffende de rauwelijksche dagvaarding, omdat daarbij, in tegenstelling met de beide andere gevallen, twee data te pas komen. Beslissend schijnt hier te zijn de dag, waarop de dagvaarding is uitgebracht en niet die der terechtzitting. Overigens echter is de beteekenis duidelijk: Is de vervolging voor 1 Januari 1926 aangevangen, dan wordt het *geheele* geding, dus ook de hogere instanties, welke op 1 Januari nog niet zijn aangevangen en daaruit eventueel voortvloeiende verwijzingen, volgens de oude wetgeving behandeld. Wat dan als een vervolging geldt wordt mede in het artikel aangegeven.

En toch heeft zich hier reeds dadelijk een ware puzzle voorgedaan. Ik aarzel niet van een puzzle te spreken, niet alleen omdat ook voor een andere dan de door mij verdedigde opvatting deugdelijke argumenten zijn aan te voeren, maar vooral, omdat mij van nabij bekend is, dat hoogst bekwame juristen, na eerst de eene opvatting met overtuiging te hebben voorgestaan, bij voortgezet nadenken radikaal zijn omgeslagen en zoo ook omgekeerd.

Men zij dus niet te snel in zijn oordeel. Dezerzijds zal getracht worden de puntjes op de i te zetten.

De Hooge Raad kwam al dadelijk na 1 Januari 1926 voor de vraag te staan, welke wetgeving bij de behandeling van een aanvraag tot herziening moest worden toegepast.

Er is, naar ik meen, één punt, waarover allen het eens zijn, n.l. dat bij het vaststellen van het overgangsrecht aan de revisie niet is gedacht. Ware dit wel het geval geweest, een regeling zou niet zijn uitgebleven.

Voorts kan nog als onbetwist worden aangenomen dat de bepalingen betreffende de herziening niet dezelfde zijn gebleven, niet alleen in materieelen zin (gevallen, waarin revisie kan worden toegestaan), maar ook in formeelen zin (afdoening van bepaalde ge-

vallen in raadkamer, benoeming van een raadsheer-rapporteur enz.).

Ten slotte moet hier nog worden onderscheiden het revisiegeding voor den Hoogen Raad (geding *tot* herziening) en de nieuwe feitelijke berechting wanneer de zaak naar een gerechtshof is verwezen (geding *in* herziening).

Voor het een en voor het ander kunnen verschillende argumenten gelden. Ook aan die nieuwe feitelijke berechting heeft de wet kennelijk niet gedacht en ook hier zijn de bepalingen der oude en der nieuwe wet niet dezelfde.

In het algemeen moet m.i., bij de vraag van toepasselijkheid van regelen van *formeel* recht, praevaleeren het recht dat van kracht is op het oogenblik dat een of andere procesrechtelijke handeling plaats vindt. Juist waar een uitdrukkelijke wettelijke regeling ontbreekt moet deze, uit de natuur van het vormelijke recht voortvloeiende, regel als leidend beginsel worden vooropgesteld.

Echter, dezelfde redenen, welke tot het maken van overgangsbepalingen dringen — en daartoe ook voor de revisie zouden hebben geleid, indien men aan dit instituut had gedacht — dringen ook hier tot het verkrijgen van eenheid daar, waar verscheidenheid moeilijk kan worden geduld.

Zoo moet dus, indien mogelijk, worden vermeden, dat in één geding, maar in elk geval dat in één instantie, voor een gedeelte, b.v. op de ééne zitting het eene en op een andere zitting het andere recht zou gelden. Op het terrein der revisie zou heel goed denkbaar zijn dat, indien alleen op voormelden grondregel werd gelet, een aanvraag tot herziening volgens de oude wet *ter terechtzitting* werd aangebracht, hoewel niet aan de eischen van art. 459-nieuw was voldaan, terwijl bij die behandeling ter zitting wel door een, inmiddels benoemden, raadsheer-rapporteur verslag zou worden uitgebracht. Dit verschil in toe te passen recht zou zich zeer gemakkelijk kunnen voordoen, indien de Hooge Raad een voorloopig onderzoek gelast onder de vigueur der oude wet, terwijl de slotbehandeling in het geding tot herziening na de inwerkingtreding der nieuwe wet zou plaats hebben.

Deze consequenties moeten m.i. worden voorkomen. Maar dat is, nu de wet zwijgt, alleen te bereiken door een ongeschreven overgangsbepaling toe te passen. Het *geheele* geding tot herziening moet of volgens het nieuwe of volgens het oude recht worden gevoerd, althans dit schijnt de meest gewenschte toestand. Toepassing van het beginsel van art. 226 Inv. wet, dus *analogische* toepassing van dat art., dringt zich als vanzelf op.

Of is het niet juist dat art. 226 zwijgt? Het feit op zichzelf dat bij het maken van de overgangsbepaling niet aan de revisie is gedacht, behoeft nog niet te beteekenen dat daarom die bepaling van toepassing zou moeten worden uitgesloten, indien zij op het geval past.

Stel nu dat vóór 1 Januari 1926 een aanvraag tot herziening is

ingediend, welke op 1 Januari 1926 nog niet is afgedaan en welke dus bij het inwerkingtreden van het nieuwe wetboek en van de Inv. wet aanhangig is. Het geding, dat tot het vonnis, waarvan de herziening wordt gevraagd, heeft geleid, heeft zich dus vóór 1 Januari 1926 afgespeeld. Welnu, slaat daar dan niet letterlijk op de bepaling van art. 226 dat de *vervolging vóór 1 Januari 1926 was aangevangen* en dat dus de oude wijze van rechtspleging moet worden toegepast?

Een bevestigend antwoord beteekent toepassing van het afgeschafte wetboek in *alle* gevallen, waarin de herziening van een onder de oude wetgeving gewezen vonnis wordt gevraagd. Daarvoor behoeft de *aanvraag* dus niet op 1 Januari 1926 aanhangig te zijn. Neen, nog tien, twintig jaar later — in theorie gedurende een nog veel langer tijdvak — kan het dan voorkomen dat het oude recht moet worden toegepast en dat op eenzelfde zitting van den Hoogen Raad de eene revisie-aanvraag volgens de oude en de andere aanvraag volgens de nieuwe wetgeving wordt behandeld. Voorwaar een zeer ongewoon en een zeer ongewenscht overgangstijdperk op formeel-rechtelijk gebied!

Intusschen, indien de wet duidelijk spreekt, mogen dergelijke consequenties hare uitlegging niet beïnvloeden, laat staan bepalen

Is het bevestigend antwoord op voormelden vraag echter wel juist? Met volle overtuiging antwoord ik ontkennend. Het voor den Hoogen Raad gevoerde revisie-geding is geen procedure, waarin een vervolging plaats heeft, zooals art. 226 duidelijk eischt. Dit geldt natuurlijk zoowel voor de op 1 Januari 1926 aanhangige aanvragen als voor die, welke daarna komen. (Voor de andere doet zich de vraag van het toepasselijke recht *in het geding tot herziening* niet voor).

Het kan dus niet van beteekenis zijn dat het vonnis, waarvan de herziening wordt gevraagd, is gewezen in een geding, waarin de vervolging voor 1 Januari 1926 is begonnen. Dat geding is finaal afgevoerd. Nam men dit niet aan, dan zou geen enkel geding, waaromtrent nog ooit een aanvraag tot herziening mogelijk zou zijn, een eind hebben genomen. Zulk een geding zou dus, gedurende vorenbedoeld tijdvak, voortdurend aanhangig zijn!

De gedachte dat art. 226 Inv.wet *letterlijk* voor toepassing vatbaar zou zijn op het geding tot herziening berust m.i. dan ook op de misvatting, dat men nog steeds bezig is aan het vorige geding. Of men aan dat geding bezig is bij de nieuwe feitelijke berechting, quod non, kan voor het oogenblik buiten beschouwing blijven. In het geding *tot* herziening, waarin alleen aan de orde is de vraag of het bewuste vonnis herzien *zal worden* is men dat zeker niet.

Er is dus ook, aangaande het vóór 1 Januari 1926 aangevangen geding tot herziening, dat betrekking heeft op een oud vonnis ¹⁾,

¹⁾ Aldus, hier en later, korthedshalve voor een vonnis gewezen in een geding, waarin de oude wetgeving is toegepast.

geen sprake van een geding, waarin de eerste daad van vervolging voor 1 Januari 1926 is geschied (art. 226) en, wat de op dien datum nog onafgedane aanvragen betreft is, bij de behandeling der aanvraag, zulk een geding dus niet aanhangig.

De juistheid dezer opvatting wordt m.i., door hetgeen de Regeering in de M. v. T. op de Invoeringswet betreffende art. 226 heeft gezegd, bevestigd. Daar immers noemt de Regeering zelf de door haar voorgestelde bepaling „een overgangsvoorziening voor *aanhangige* gedingen”. De bepaling heeft dus alleen betrekking op die gevallen, waarin *op een vóór 1 Januari 1926 aangevangen vervolging op 1 Januari nog niet bij gewijsde is beslist*.

Leest men het artikel zooals het volgens de M. v. T. moet gelezen worden — en zooals het m.i. ook zonder die toelichting luidt — dan zegt het dus dat alle op 1 Januari 1926 aanhangige rechtsgedingen volgens de oude wetgeving moeten worden gevoerd, terwijl het art. dan verder bepaalt wat het onder aanhangig zijn verstaat.

Het heeft dus in het geheel geen betrekking op gedingen tot herziening, noch op die, welke op 1 Januari 1926 aanhangig zijn, noch op die, welke (betreffende een oud vonnis) na 1 Januari 1926 zijn aangevangen.

Voor deze laatste categorie — en men houde goed daaraan vast, dat, *wat de beteekenis van art. 226 betreft*, die beide categoriën *volkomen gelijk staan* — spreekt de juistheid dezer stelling al bijzonder sterk. Daaromtrent was immers op 1 Januari 1926 hoegenaamd niets te doen, dus ook *niets aanhangig*, evenmin als op dien datum iets aanhangig was, indien de aanvraag een volgens de nieuwe wetgeving gewezen vonnis zou betreffen.

En nu de gevallen, waarin op 1 Januari 1926 wel iets aanhangig was, te weten de revisie-aanvraag, het geding *tot* herziening. Daarvoor geldt volkomen hetzelfde. Er is geen enkele reden hier anders te oordeelen dan in die andere gevallen: hier en daar geldt de aanvraag een *oud* vonnis. Alleen is de herzieningspotentialiteit, welke *elke* afgedane zaak, waaromtrent *geen* aanvraag tot revisie is gedaan, in zich bergt, hier iets nader tot de herzieningsrealiteit gekomen, maar dit alles maakt datgene, wat aanhangig is, niet tot een geding als waarvan art. 226 spreekt.

De aandacht zij er voorts nog op gevestigd, dat de beslissing omtrent de beteekenis van art. 226 betreffende *na* 1 Januari 1926 ingediende en in te dienen aanvragen van veel grootere draagwijdte is dan die betreffende het geringe aantal aanvragen, dat op 1 Januari 1926 bij den Hoogen Raad in behandeling was.

Art. 226 Inv. wet raakt dus de gedingen *tot* herziening niet. Dat tot analogische toepassing echter alle reden bestaat is hiervoren reeds opgemerkt.

Dienovereenkomstig heeft de Hooge Raad dan ook bij de behandeling van alle vóór 1 Januari 1926 ingediende aanvragen het oude recht toegepast. Dit geldt dus ook voor het op last van den Hoogen

Raad ingesteld onderzoek en hetgeen daarna bij den Hoogen Raad plaats vindt.

Voor de aanvragen, welke den Hoogen Raad *na* 1 Januari 1926 bereiken — dus ook die betreffende *oude* vonnissen — wordt het *nieuwe* recht toegepast.

Tot zoover is dus slechts een oplossing gegeven voor de procedure tot herziening. Maar daarmee zijn de moeilijkheden niet weggevaagd. Integendeel zij beginnen nu eerst goed. En het komt mij niet onwaarschijnlijk voor dat deze moeilijkheden bij de verandering van opvatting, waarvan ik in den aanvang van dit hoofdstuk sprak, een groote rol hebben gespeeld. Men meent voor het geding *tot* herziening een redelijke oplossing te hebben gevonden en ziet plotseeling bergen bezwaren voor zich oprijzen, welke het geding *in* herziening betreffen. Hier doet zich het gemis van een uitdrukkelijke overgangsregeling betreffende de revisie dan ook terdege gevoelen.

Indien de revisieprocedure met een niet-ontvankelijk-verklaring of met een afwijzing eindigt, dan zijn er geen moeilijkheden. In elk geval heeft de Hooge Raad voor die gevallen, welke steeds het geding *tot* herziening betreffen, een afdoende beslissing gegeven.

Bij gegrondbevinding der aanvraag echter treedt een geheel nieuwe toestand in. De zaak wordt opnieuw onderzocht door een Gerechtshof, dat zijn oordeel geeft over de zaak *à fond*, ook al kan dat oordeel leiden tot handhaving van het gewezen vonnis.¹⁾

Quaeritur: welk recht is in dat geding van toepassing?

De vraag is een eigen behandeling waard en het Hof zal zelfstandig de vraag tot oplossing brengen. Daarmede is dit bedoeld, dat de beslissing van den Hoogen Raad betreffende het in het geding *tot herziening* toepasselijke recht hier niet beslissend is, althans niet in theorie. Hier gelden eigen argumenten, ontleend aan het karakter van het *in herziening* gevoerd geding.

Toch kan het door den Hoogen Raad ingenomen standpunt praktisch wel van invloed zijn en ten slotte kan zelfs de Hooge Raad —

1) Het nieuwe wetboek heeft een algemeen deel met nog al wat definities en algemeene regelingen. Hierdoor zullen vele quaesties rijzen en de deugdelijkheid der regeling zal daarvan afhangen of zij consequent is door te voeren. Wat de herziening betreft doet zich b.v. de vraag voor of, en zoo ja wanneer, een aanvrager „verdachte” wordt. De vraag is van belang voor de consequenties (artt. 24, 27—36, in het bijzonder 35). Als aanvrager is hij „veroordeelde”, ook al mocht hij niet veroordeeld zijn (art. 457). In het geding *tot* herziening blijft hij m.i. „veroordeelde” en wordt in geen geval „verdachte”. Voor het geding *in* herziening zijn twee methoden denkbaar: of men kan den veroordeelde „verdachte” laten worden of men kan, hetgeen in de toepasselijke artikelen van den verdachte wordt gezegd, van toepassing achten op den veroordeelde. Daarna kan dan — echter met veel minder consequenties — de bewuste vraag zich weer voordoen in het cassatieproces, dat op het geding in herziening kan volgen. De wet zelf — die in art. 465 zegt wat het Hof heeft te doen en daarbij van den „verdachte” spreekt — schijnt de eerste methode gevolgd te willen zien. Een duidelijke aanwijzing ware echter m.i. niet misplaatst geweest.

te weten bij de behandeling van het cassatieberoep ingesteld tegen het in herziening gewezen vonnis — nog worden geroepen om over 's Hof's beslissing ten aanzien van het toepasselijke recht, hetwelk dan wel hetzelfde zal moeten zijn als dat, hetwelk de Hoge Raad in de cassatieprocedure van toepassing acht, zijn oordeel uit te spreken.

Laten wij ons nu voorstellen dat het Hof een zelfstandige oplossing beproeft te geven. Het zal eerst grijpen naar art. 226 Inv. wet. De quaestie is hier, dit zij volmondig toegegeven, niet zoo opgelegd als ten aanzien van het geding tot herziening. Men kan van oordeel zijn, dat genoemd artikel niets zegt voor het geding *tot* herziening, maar wel iets zegt voor het geding *in* herziening.

Hoewel ik hier zou willen vasthouden aan de stelling dat het Gerechtshof, evenals de Hoge Raad in het eerste stadium, niet aan dat vroegere geding bezig is, valt natuurlijk niet tegen te spreken, dat de dagvaarding, welke door het oude vonnis is gevolgd, vóór 1 Januari 1926 (wellicht wel 10 of twintig jaar voor dien datum) is uitgebracht. Mede is niet voor tegenspraak vatbaar dat de oude telastlegging aan de in herziening te geven beslissingen ten grondslag ligt.

Toch zou deze, met de letter van art. 226 Inv. wet overeen te brengen, oplossing in strijd zijn met de bedoeling van het artikel, zooals deze duidelijk uit de toelichting der Regeering blijkt. Ik ga verder: zij zou ook in strijd zijn met de ratio van elke *algemeene* bepaling van transitair recht. Vandaar dat hier nog even op die tien en twintig jaar de aandacht werd gevestigd. Een algemeene overgangsbepaling voor *vormelijke* voorschriften, welke over zulk een lang tijdsverloop de heerschappij van het afgeschafte recht zou handhaven is moeilijk denkbaar. Wel zou voor *bijzondere* bepalingen van transitair recht plaats zijn, uitzonderingen op den algemeenen regel voor bijzondere voorschriften van min of meer materieel-rechtelijke natuur. Dit had dan — indien zich ongewenschte consequenties voordoen — kunnen gebeuren, indien men aan de revisie had gedacht, maar dit zou er nooit toe kunnen leiden om een algemeene overgangsbepaling te laten gelden voor gevallen, waarvoor zij kennelijk niet is geschreven. Ik zeg „kennelijk”, omdat de structuur van art. 226 duidelijk doet zien dat dit artikel handelt over *op 1 Januari 1926 aanhangige* rechtsgedingen en de Regeering ook duidelijk van die strekking van de door haar voorgestelde bepaling heeft doen blijken. Mij dunkt, hier is toch wel een goede basis voor de, ook ten aanzien van het geding tot herziening, geponeerde stelling, dat, wil art. 226 Inv. wet rechtstreeks toepassing vinden, er in elk geval op 1 Januari 1926 iets aanhangig moet zijn.

Het komt er nu op aan nauwkeurig te onderscheiden, welke gevallen zich kunnen voordoen. Dat bij aanvragen betreffende vonnissen onder vigueur der nieuwe wet gewezen de nieuwe wet moet worden toegepast, is natuurlijk duidelijk.

Dan blijven echter ten aanzien van het geding in herziening de navolgende casusposities mogelijk:

1°. de aanvraag tot herziening is vóór 1 Januari 1926 ingediend, doch de verwijzing heeft na dien datum plaats;

2°. de verwijzing heeft vóór 1 Januari 1926 plaats gehad, doch het geding in herziening is op 1 Januari 1926 nog voor het Hof aanhangig;

3°. de verwijzing heeft vóór 1 Januari 1926 plaats gehad, doch het geding in herziening is op dien datum nog niet aangevangen;

4°. de aanvraag tot herziening is na 1 Januari 1926 ingediend, doch zij betreft een oud vonnis.

Drie algemeene opmerkingen. Deze gevallen hebben alle betrekking op oude vonnissen. Is dat *op zich zelf* een argument voor toepassing van het oude recht? M. i. in het geheel niet. Dit is een materieel-rechtelijke gedachte. Daar zou zij volkomen op haar plaats zijn. Hier echter is alle reden om voorrang te geven aan den hiervoren genoemden grondregel: de heerschappij der wet van het oogenblik der procesrechtelijke handeling, met de hiervoren reeds genoemde correctie betreffende eenheid in *hetzelfde* geding.

Het betoog dat deze regel onbillijk zou zijn, indien de telastlegging volgens het oude recht geldig was en volgens het nieuwe recht nietigheid der dagvaarding zou meebrengen, is slechts van academische waarde, nu op dat punt niets veranderd is en zelfs die waarde is betwistbaar, nu nietigverklaring der dagvaarding niet is genoemd bij de beslissingen, welke het Hof na verwijzing kan geven. Bovendien, indien op *bijzondere* punten de praktische consequentie ongewenscht zou zijn, dan moet een wettelijke voorziening worden uitgelokt.

Er zijn in de op het geding in herziening toepasselijk verklaarde artikelen (379c oud en 473 *nieuw*) wel eenige wijzigingen gekomen, al is er terecht voor gezorgd, dat b.v. een bepaling als die van art. 313-nieuw (wijziging der telastlegging) in een herzieningsgeding nooit toepassing kan vinden. Overigens moet m.i. worden afgewacht, of zich in de praktijk bezwaren doen gevoelen.

De tweede algemeene opmerking is deze. De omstandigheid dat, betreffende hetzelfde vonnis, in het geding *tot* herziening ander formeel recht wordt toegepast dan in het geding *in* herziening acht ik, in theorie, niet bezwaarlijk. De twee gedingen zijn wezenlijk verschillend: eenerzijds mogelijkheid van herziening en anderzijds behandeling à fond.

Gevoelt men hier wél een bezwaar, dan zou dit slechts van belang kunnen zijn bij het zeldzame geval van groep 1 en wellicht van groep 3. Voor de verreweg belangrijkste groep is dat door mij niet gevoelde bezwaar mij in zooverre welkom, dat het zou leiden tot eene door mij, op zelfstandige gronden, juist geachte beslissing.

Ten slotte de derde opmerking. Het feit dat de Hoge Raad nu eenmaal in het geding tot herziening een bepaald recht heeft toegepast is wellicht praktisch van overwegende beteekenis, ook al zet

het Hof zich tot een zelfstandige oplossing van het vraagstuk, omdat de Hooge Raad in zijn arrest van verwijzing het wetsartikel pleegt te noemen, dat aan het Hof zegt welke beslissingen het heeft te geven. Wil men zeggen dat de zaak daarmee voor het Hof uit is, dan blijft de quaestie toch juridisch nog wel interessant.

Hoe zal het Hof nu in de vier groepen van gevallen moeten beslissen?

Ad I um. Het Hof zal eerst tot de conclusie komen dat art. 226 Inv. wet de oplossing niet geeft. M.i. heeft, in theorie, het nieuwe recht de meeste aanspraken op toepassing. Dat de Hooge Raad hier oud recht heeft moeten toepassen, leidt wellicht anderen tot een voor het oude recht gunstige beslissing. Ik zal niet lang bij deze groep blijven stilstaan, omdat het feit, dat de Hooge Raad bij zijn opdracht aan het Hof, naar art. 378 *oud* verwijst, het oude recht wel zal doen zegevieren.

Ad II um. Hier is alle reden voor toepassing van het oude recht. Analogische toepassing van art. 226 Inv. wet moet hier helpen.

Ad III um. Dit is zeer dubieus. Hoewel ik ook hier, indien de veroordeelde op 1 Januari 1926 nog niet is gedagvaard, aan het nieuwe recht de voorkeur zou geven, moet ik erkennen dat ook voor het andere stadpunt veel te zeggen is en zal in elk geval de verwijzing naar art. 378 *oud* wel den doorslag geven.

Wat de groepen I en III betreft, zou dus ongelijkheid van recht in de beide revisiegedingen niet uitgesloten zijn, n.l. indien het Hof de opdracht van den Hoogen Raad nu eens niet zou opvatten als een bevel tot toepassing van oud recht. De kans daarop is niet groot.

Tot geruststelling echter van hen, die deze ongelijkheid onverdedigbaar of minder elegant zouden vinden kan ik hier mededeelen dat de „groepen” I, II en III *tezamen* hebben opgeleverd een, zegge één geval! En dat eene geval betreft het zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen over verboden grond. Bij arrest van 18 Januari 1926 heeft de Hooge Raad die zaak verwezen naar het Gerechtshof te Leeuwarden ten einde haar opnieuw te onderzoeken en verder te behandelen zooals art. 378 *oud* voorschrijft. ¹⁾

Ad IV um. Dit is de belangrijkste groep, welke omvat alle revisieaanvragen, welke betreffende oude vonnissen nog zullen worden gedaan.

Dat de Hooge Raad hier nieuw recht toepast zagen wij reeds. Er heeft echter nog geen verwijzing in zulk een zaak plaats gehad, zoodat van een gebondenheid, welke zou kunnen voortvloeien uit het aanwijzen door den Hoogen Raad van het wetsartikel, dat het Hof den weg wijst, thans nog niet kan worden gesproken.

Echter, afgescheiden van die eventueele gebondenheid, zal wellicht ook hier bij het Hof geneigdheid bestaan hetzelfde recht toe te

¹⁾ Er heeft ook nog een verwijzing plaats gehad bij arrest van 18 Mei 1925. Vermoedelijk zal deze wel afgelopen zijn. Mocht dit niet het geval zijn, dan zou die zaak toch zeker bij groep II thuis behooren.

passen dat de Hooge Raad heeft toegepast. Het voordeel hiervan is dat zich geen inconvenient zal voordoen in zake de door het Hof te geven beslissingen (art. 457, 2°. j°. 465 nieuw). Anderzijds kunnen zich dan weer verschillen voordoen tusschen de bij het onderzoek geldende bepalingen van het nieuwe recht en die van het oude. Ik kom daarop niet nader terug.

De argumenten voor de toepassing van het *nieuwe* recht voor deze groep liggen in de voorgaande beschouwingen reeds opgesloten. Dat in deze zaken op 1 Januari 1926 zelfs in het geheel niets te doen was, geldt hier — evenals in het geding *tot* herziening — nog als bijzonder argument voor de stelling dat art. 226 Inv. wet hier geen voorziening geeft.

Het is ook de voor deze groep geldende beslissing ten gunste van het nieuwe recht, welke paal en perk stelt aan het tot het cassatie-geding na herziening doorwerkend anachronisme — toepassing van reeds lang afgeschaffd formeel recht — en welke geen overgangsbepaling geldend maakt, welke, indien aan de revisie ware gedacht, nooit zoo algemeen ware gemaakt.

Ten slotte moet nog op één punt de aandacht worden gevestigd. Ik wees er reeds op dat de beslissing betreffende het na verwijzing toe te passen recht niet opgelegd is en dat in dit stadium voor toepassing van het oude recht meer argumenten pleiten dan in het vorige stadium, argumenten ontleend zoowel aan den letterlijken tekst van art. 226 Inv. wet als aan een algemeen beginsel dat in de beide behandelingen à fond hetzelfde formeele recht zou moeten gelden.

Ik erken het gewicht dier argumenten, al wegen zij m.i. niet op tegen die, welke in de andere richting wijzen. Waar ik echter wel tegen op kom is dit: men moet nu niet de moeilijkheden in zake het geding *in* herziening of een overwicht, dat men daar aanwezig zou achten, voor het *oude* recht, laten terugwerken op de argumenten, welke voor het geding *tot* herziening gelden. Dat is m.i. niet gerechtvaardigd. De beslissing ten aanzien van het geding *tot* herziening heeft hare eigen argumenten en is primair. Wil men dus invloed toekennen voor het eene geding aan de beslissing, welke voor het andere geding geldt, hecht men zoozeer aan de heerschappij van hetzelfde wetboek van de indiening der aanvraag af tot de na verwijzing gegeven beslissing, dan moet de volgorde worden omgekeerd. Langs dezen weg zouden dus zij, die twifelen, tot de toepasselijkheid van nieuw recht moeten komen voor alle verwijzingen, welke betreffende oude vonnissen nog te wachten zijn. ¹⁾

De schrijvers laten ons in den steek. Dit is wel jammer, vooral omdat Blok en Besier de revisie zeer uitvoerig behandelen en de

¹⁾ Ter wille van de eenvoudigheid en wegens de hoogst geringe kans op eenige praktische beteekenis heb ik geheel buiten beschouwing gelaten de herziening op grond van strijd tusschen verschillende uitspraken en de herziening van door den Hoogen Raad zelf gedane uitspraken. Ik meen te kunnen volstaan met de verzekering dat de wettelijke bepalingen betreffende deze twee gevallen mij niet tot andere beschouwingen hebben geleid.

hiervoren genoemde passage uit de M. v. T. op de Inv. wet in hunne Inleiding hebben afgedrukt. Voor bespreking van het overgangsrecht ware gelegenheid geweest zoowel bij de revisie zelve als bij art. 1 van het wetboek.

Noyon is er al heel dicht aan toe geweest en heeft blijkbaar wel aan overgangsrecht gedacht, doch schijnt zijn toelichting te hebben geschreven voordat de ten slotte in de Inv. wet gekomen overgangsbepaling hem bekend was. Later heeft hij er blijkbaar niet aan gedacht zijn commentaar aan te vullen. Hij zegt bij art. 1 dat „de wijze bij de wet voorzien” is die welke voorgeschreven is tijdens het instellen van de strafvordering, terwijl bij verandering van wetgeving gedurende den loop van een geding in hoogere instantie de daarvoor nieuw voorgeschreven vormen gelden. Verder zegt Schr. nog dat het wetboek hier niet uitdrukkelijk een antwoord geeft.

Overigens heeft de wet niet het systeem van Noyon gekozen. Trouwens Noyon geeft slechts een systeem voor het geval de wet zwijgt. Het verdient echter opmerking dat deze schrijver den voorrang van het recht, dat van kracht is op het oogenblik der procesrechtelijke handeling, zóó klemmend acht, dat hij tegen toepassing van het nieuwe recht, resp. in cassatie en hooger beroep, terwijl in hooger beroep en in eerste aanleg het oude is toegepast, geen enkel bezwaar ziet. Des te minder bezwaar zal hij hebben tegen toepassing van nieuw recht in het geding *in* herziening, terwijl in het geding *tot* herziening het oude recht van toepassing is geacht, en zoo mogelijk nog minder bezwaar tegen toepassing van nieuw recht in het geding in herziening, terwijl het vonnis, waarvan de herziening wordt gevraagd onder vigueur van het oude recht was geweest.

Bij Simons is over de quaestie niets te vinden. Wat Blok en Besier betreft nog dit: Is het onderscheid tusschen het geding *tot* en het geding *in* herziening wel altijd scherp in het oog gehouden? Voor de oplossing van de quaestie van transitoir recht is dit van groot gewicht. Wel worden voor de beide gedingen de benamingen „tot” en „in” gebruikt, gelijk in dit opstel voortdurend is geschied, maar zij bezigen ook de uitdrukking „eigenlijke” herziening, een m.i. minder gelukkige onderscheiding, en zij spreken ook wel eens van het voor den Hoogen Raad gevoerd geding als van een geding *in* herziening.

Slotopmerking.

Wie deze studie — waarvan het eerste hoofdstuk slechts tekortkomingen en het derde hoofdstuk een lacune der invoeringsregeling behandelt — van begin tot eind heeft gelezen, vraagt zich wellicht af, of de schrijver dan niets goeds van de nieuwe wetgeving weet te zeggen.

Ter voorkoming van misverstand stel ik er prijs op deze vraag met een enkel woord te behandelen.

Zeker kan ik wat goeds van het wetboek zeggen. Maar dan zou ik de systematiek en de regeling zelve ter sprake moeten brengen. Ik heb dit uitdrukkelijk niet gedaan en alleen en uitsluitend den *vorm* aan kritiek onderworpen. Men verlieze dit niet uit het oog.

Daarbij komt nog iets. Naar mijn overtuiging ligt de ware betekenis van een strafproces voor het meest belangrijke deel in de daarbij betrokken personen. Zoo moet ook mijn tegenstemmen, waarvan ik hiervoren sprak, worden begrepen: de wetstekst op zichzelf beduidt niet zoo heel veel.

Voor mij geldt dit: Geef mij een goed strafproces en ik zal met een slecht strafwetboek goed werk verrichten. Maar ook: Geef mij goede rechters, officieren van justitie, rechter-commissarissen en politie-ambtenaren en ik zal met een slecht wetboek van strafprocesrecht het goede bereiken.

Voor hen die bewijs van deze stellingen noodig achten vestig ik de aandacht op hetgeen het Hoog Militair Gerechtshof en de krijgsraden hebben bereikt met de oude crimineele wetboeken, met den stijl tot 1810 bij den Hove van Holland in gebruik en met de oude rechtsplegingen van 1814.

Papieren waarborgen schijnen velen te bevredigen. M. i. moet de heilzame werking van een regeling van het strafprocesrecht in hoofdzaak elders worden gezocht.

Het wetboek zelf, zooals het nu eenmaal wet is geworden, wensch ik in alle oprechtheid niets dan goeds. Dat het evenwicht op een hooger plan, zooals de opstellers zich dat hebben gedacht, worde verwezenlijkt, is ook mijn vurige wensch.

Daartoe is de waarachtige toewijding noodig van de geheele rechterlijke macht, van de advocatuur en van de politie.

Moge de toekomst leeren dat daarop niet te vergeefs is gerekend.

Februari 1926.

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 29 September 1925.

(1924. D. No. 98; I. No. 15).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Art. 3 der Pensioenwet 1922 (Stbl. n°. 240) — zooals dit artikel luidde vóór de daarin bij de Wet van 30 Juni 1923 (Stbl. n°. 307) gebrachte wijzigingen — en art. 133 (3) dier Pensioenwet.

Inkoop van diensttijd door een werkvrouw aan eene Rijksinstelling die als zoodanig door den concierge dier instelling is aangesteld.

*Waar in het K. B. van 27 Augustus 1920 (n°. 54) de hoofden van de Departementen van Algemeen Bestuur slechts zijn gemachtigd tot het, onder zekere voorwaarden, **benoemen**, of op hunne machtiging, door onder hen ressorteerende autoriteiten, **doen benoemen van tijdelijk** personeel, kan, onder de werking van dat K. B., de overdracht van de bevoegdheid tot het aanstellen van personeel uitsluitend betrekking hebben op aanstellingen van tijdelijken duur.*

*Uit de Grondwettelijke bepaling dat de Uitvoerende Macht bij de Kroon berust, volgt **niet** dat, indien de Kroon het nemen van eenige maatregel — de benoeming van ambtenaren of de opdracht daartoe inbegrepen — feitelijk niet aan zich heeft gehouden, de Minister tot het nemen van een dergelijke maatregel onbevoegd zou zijn.*

Een, vóór de inwerkingtreding van bedoeld K. B., in opdracht van den Minister, door een lagere autoriteit plaats gehad hebbende ambtenaarsbenoeming moet dan ook als geldig worden beschouwd. Waar de benoemde ambtenaar nimmer pensioengerechtigd is geacht, moet deze beschouwd worden als tijdelijk ambtenaar.

De vaststelling van de ter zake van den inkoop van diensttijd door den Staat verschuldigde bijdrage, moet met de beslissing over den inkoop één geheel uitmaken. Waar de gegevens voor die vaststelling ontbreken, wordt de zaak naar den Pensioenraad teruggewezen.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X. te Y., klagster, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Z. te Y.,

tegen:

den Pensioenraad, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. E. G. v. B., hoofdcommies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;
Wat de feiten aangaat:

Overwegende dat klaagster, schoonmaakster bij den Rijksdienst der werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling te Y., bij den Pensioenraad de noodige stappen heeft gedaan om te geraken tot inkoop voor pensioen van den tijd van 1 Maart 1915 tot 30 Juni 1922, door haar als zoodanig doorgebracht, daarbij als haar aanstelling overleggende een door den concierge van dien dienst geteekende verklaring, gedagteekend 1 Augustus 1922, blijkens welke deze haar met ingang van 1 Juli 1922 benoemt tot schoonmaakster als gemeld op een uurloon van 45 cent en verklaart, dat zij bij gemelden dienst werkzaam is geweest van 1 Maart 1915 tot en met 30 Juni 1922 en dat het de bedoeling is geweest haar als ambtenaar te beschouwen;

Overwegende dat de Pensioenraad bij beslissing van 10 Juni 1924 heeft verklaard, dat vorengemelde diensttijd niet voor pensioen kan worden ingekocht, zulks op de volgende gronden:

„dat de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid niet bij Koninklijk Besluit is gemachtigd de bevoegdheid tot benoemen van schoonmaaksters bij den Dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling te Y. over te dragen op den concierge bij deze instelling;

dat dus adressante, benoemd zijnde door dien concierge niet heeft eene benoeming van het tot benoemen bevoegd gezag en dus niet op 1 Juli 1922 ambtenaar was in den zin der Pensioenwet 1922;

dat dus ook de door haar overgelegde verklaring — bedoeld in artikel 133, derde lid, dier wet — van dien concierge er niet is eene van de tot benoemen bevoegde autoriteit”;

Overwegende dat de Pensioenraad voorts bij nadere beslissing van 6 November 1924 het door klaagster tegen de beslissing van 10 Juni 1924 ingebrachte bezwaar als ongegrond heeft afgewezen op de volgende overwegingen:

„dat blijkens schrijven van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid van 20 Augustus 1924, n°. 2398 afd. C, de in artikel 1 der regeling in zake de arbeidsvoorwaarden der werkvrouwen bij dat Departement van 28 September 1921 neergelegde overdracht van de bevoegdheid aan den concierge tot het benoemen van werkvrouwen bij den dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, niet steunt op een Koninklijke machtiging;

dat, zooals in 's Raads bestreden beslissing is uiteengezet, reclamante dus niet op 1 Juli 1922 ambtenaar was in den zin der Pensioenwet 1922”;

Overwegende dat klaagster in haar tegen deze nadere beslissing gericht klaagschrift daartegen in hoofdzaak aanvoert: dat de bevoegdheid van den concierge tot benoeming der werkvrouwen berust op een beschikking van den Minister van Arbeid van 28 September

1921 n°. 13845 Afd. A. S. (A), — dat niet blijkt, op welken grond de Pensioenraad meent, dat voor het vaststellen van zoodanige beschikking de Minister Koninklijke machtiging nodig zou hebben gehad, — dat de benoeming der werkvrouwen aan de Ministerieele Departementen en andere Rijksinstellingen steeds door de conciërges en nimmer door de Ministers zijn geschied, hoewel de werkvrouwen haar loon doorgaans onmiddellijk uit 's Rijks schatkist ontvingen, — dat, wat dit betreft, een soort gewoonterecht is ontstaan en de voormelde ministerieele beschikking daarvan slechts een consolidatie is, — dat, ware de Minister niet bevoegd geweest om zonder Koninklijke machtiging de benoeming der werkvrouwen aan de conciërges over te dragen, al dergelijke benoemingen van den aanvang af onwettig zouden zijn geweest en haar loonen niet uit 's Rijks kas hadden mogen worden betaald, — dat dit standpunt echter door de autoriteiten, die met het toezicht op de Staatsuitgaven belast zijn, nimmer is ingenomen, — en dat, nu de praktijk de geldigheid van een benoeming als de onderhavige aanvaardt, het niet aangaat, dat de Pensioenraad de geldigheid daarvan ontkent;

Overwegende dat de Pensioenraad bij contra-memorie het volgende aanvoert:

„Appellante is door den conciërge bij den dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, krachtens artikel 1 der door den Minister van Arbeid bij beschikking van 28 September 1921 vastgestelde arbeidsvoorwaarden voor de werkvrouwen bij dat Departement met ingang van 1 Juli 1922 tot schoonmaakster bij dien dienst benoemd.

De Minister kon reeds daarom niet in dat artikel het aanstellen van werkvrouwen bij zijn Departement aan den conciërge opdragen, omdat hij zelf de benoemingsbevoegdheid mist.

Krachtens het Koninklijk Besluit van 27 Augustus 1920 n°. 54 is hij gemachtigd onder bepaalde voorwaarden *tijdelijk* personeel te benoemen, maar noch dit besluit noch enig ander Koninklijk besluit geeft hem de bevoegdheid werkvrouwen in *vasten* dienst aan te stellen. Had hij die bevoegdheid wèl, dan had hij haar toch nog niet zonder machtiging van de Kroon op den conciërge mogen overdragen.

Volgens appellante is eene delegatie door de Kroon van het recht tot het benoemen van werkvrouwen onnoodig.

Maar het feit, dat over het recht tot het benoemen van ambtenaren over de geheele lijn, de Kroon, bij wie krachtens de Grondwet de uitvoerende macht berust, volledig beschikt, sluit in dat een orgaan van het openbaar gezag dat recht niet ten opzichte van enige categorie van ambtenaren kan uitoefenen, zonder het zich voor de benoeming van tot die categorie behorende ambtenaren door de Kroon bij Koninklijk Besluit of, als resultaat van de samenwerking van Kroon en Staten-Generaal, door de wet te zien toegekend.

De betaling van loon uit 's Rijks kas aan niet krachtens eene delegatie van de Kroon door een Minister benoemde werkvrouwen wordt gedekt door eene begrotingswet. Uit het feit der loonsbetaling

kan niet worden geconcludeerd dat de benoeming heeft plaats gehad door of vanwege het wettelijk bevoegd gezag.”;

Wat het recht betreft:

Overwegende dat tusschen partijen is onbetwist en als vaststaand mag worden aangenomen dat klaagster van 1 Maart 1915 tot na 1 Juli 1922 onafgebroken de functie van werkvrouw bij voormelden dienst heeft vervuld krachtens haar door den concierge van dien dienst verstrekte opdracht en dat het haar te dier zake verschuldigde geregeld onmiddellijk uit 's Rijks kas is betaald;

Overwegende dat bij Koninklijk besluit van 27 Augustus 1920 n°. 54, in werking getreden 1 September 1920, een algemeene regeling is getroffen ten aanzien van de Departementshoofden met betrekking tot de aanstelling van tijdelijk personeel, waarbij de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur zijn gemachtigd tot benoeming van tijdelijk personeel, voor zoover de aanvangsbezoldiging een bedrag van *f* 4000 's jaars niet te boven gaat, en om deze machtiging over te dragen aan onder hen ressorteerende colleges en autoriteiten, voor zoover betreft benoeming op een aanvangsbezoldiging niet hooger dan *f* 1500;

Overwegende dat de Minister van Arbeid bij beschikking van 28 September 1921 n°. 13845 Afdeeling A. S. (A), in werking getreden 3 October 1921, heeft vastgesteld een regeling in zake de werkvrouwen bij het Departement van Arbeid, in art. 1 inhoudende dat de aanstelling van de werkvrouw geschiedt door den concierge;

Overwegende dat, waar gemeld Koninklijk besluit slechts betrekking had op *tijdelijk* personeel en de Minister alzoo onder de werking van dat besluit niet bevoegd was tot *vaste* aanstelling van werkvrouwen en overdracht van die bevoegdheid op de concierges ook niet kan betreffen *vaste* aanstelling, de voormelde ministerieele beschikking geacht moet worden uitsluitend betrekking te hebben op aanstellingen in tijdelijken dienst;

Overwegende dat de concierge bij den dienst der werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling ingevolge deze beschikking volkomen bevoegd was tot het geven der hierboven onder de feiten vermelde aanstelling en in verband met art. 133 der Pensioenwet ook van de daaraan vastgeknoopte verklaring, althans voor wat betreft het tijdvak van 3 October 1921 tot en met 30 Juni 1922, een en ander met dien verstande, dat zoowel de aanstelling als de verklaring slechts gelden voor een betrekking in *tijdelijken* dienst van het Rijk;

Overwegende dat dus het bij contra-memorie aangevoerde bezwaar tegen het aannemen van het bestaan eener vaste dienstbetrekking, als niet ter zake dienende, kan worden voorbijgegaan;

Overwegende dat uit het hierboven overwogene voortvloeit: 1°. dat de gronden, waarop de beslissing van den Pensioenraad van 6 November 1924 berust, onjuist zijn, — en 2°. dat klaagster op 1 Juli 1922 was ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922, zooals deze luidde vóór de daarin bij de wet van 30 Juni 1923 (St. 307)

gebrachte wijzigingen, en tijdens de inzending der stukken, strekkende tot inkoop van diensttijd, gerechtigd was om te verlangen inkoop van den door haar in tijdelijken dienst van het Rijk doorgebrachten diensttijd althans van 3 October 1921 tot en met 30 Juni 1922;

Overwegende dat nu nog moet worden beslist, of ook haar diensttijd van 1 Maart 1915 tot en met 2 October 1921 vatbaar was voor inkoop voor pensioen;

Overwegende dat de contra-memorie feitelijk de stelling verkondigt, dat, waar krachtens de Grondwet de uitvoerende macht bij de Kroon berust, slechts deze heeft te beschikken over het recht tot benoeming van ambtenaren, wat in zich sluit, dat geen orgaan van het openbaar gezag dit recht ten opzichte van eenige categorie van ambtenaren kan uitoefenen, wanneer aan dat orgaan bedoeld recht niet door de Kroon (al of niet in samenwerking met de Staten-Generaal) is toegekend;

Overwegende dat inderdaad de Kroon ingevolge de bedoelde grondwetsbepaling volkomen gerechtigd is tot het nemen van alle maatregelen, tot de uitvoerende macht behoorende — daaronder begrepen de benoeming van ambtenaren of de opdracht daartoe aan eenige lagere autoriteit —, voor zoover Haar bevoegdheid daartoe niet door of krachtens de wet is uitgesloten of beperkt;

Overwegende dat hieruit echter geenszins volgt, dat, voor zoover de Kroon het nemen van eenigen maatregel — de benoeming van ambtenaren of de opdracht daartoe inbegrepen — feitelijk niet aan zich heeft gehouden, de bevoegdheid daartoe niet zou toekomen aan de hoofden der Ministerieele Departementen, zijnde de eerste dienaren van de Kroon als draagster der uitvoerende macht, ieder voor zooveel zijn Departement aangaat, doch integendeel moet worden aangenomen, dat dezen in bedoeld geval daartoe volkomen bevoegd zijn, althans dat, indien het hoofd van een Departement zelfstandig een onder hem ressorteerend ambtenaar benoemt of die benoeming aan eenige lagere autoriteit opdraagt, de aldus geschiede benoeming, wanneer die feitelijk heeft geleid tot infunctietreding van den benoemde en geregelde voldoening van zijn wedde uit 's Rijks kas, als geldig geschied moet worden beschouwd;

Overwegende dat dus, in verband met de in deze als vaststaand aangenomen feiten en waar de benoeming van klagster als schoonmaakster door den concierge blijkbaar is geschied ingevolge opdracht of machtiging van den Minister van Arbeid, klagster geacht moet worden die functie sedert 1 Maart 1915 ingevolge aanstelling door de daartoe bevoegde autoriteit te hebben vervuld;

Overwegende dat voorts, waar zij blijkbaar vóór 1 Juli 1922 nimmer is aangemerkt als pensioengerechtigd ambtenaar, zij ook voor het tijdvak van 1 Maart 1915 tot en met 2 October 1921 moet worden aangemerkt als *tijdelijk* ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922, zooals die luidde op 1 Juli 1922, kunnende van lossen

dienst in den zin van art. 3 dier wet geen sprake zijn, nu de functie langer dan drie maanden onafgebroken is vervuld;

Overwegende dat dus het geheele tijdvak van 1 Maart 1915 tot en met 30 Juni 1922 voor inkoop voor pensioen ten behoeve van klaagster in aanmerking komt;

Overwegende dat, waar de gedingstukken niet de gegevens bevatten, benodigd voor de vaststelling van de ter zake van dezen inkoop door den Staat verschuldigde bijdrage, terwijl die vaststelling met de beslissing over den inkoop één geheel behoort uit te maken, deze Raad zich in het onderhavige geding moet bepalen tot vernietiging van de beide beslissingen van den Pensioenraad en opdracht aan dien Raad om met inachtneming van deze uitspraak zoo omtrent den inkoop als omtrent de vaststelling der bijdrage een nadere beslissing te nemen;

Recht doende in Naam der Koningin!

Vernietigt de in deze zaak door den Pensioenraad den 10 Juni 1924 en den 6 November 1924 gegeven beslissingen;

Verstaat dat de Pensioenraad naar aanleiding van de door klaagster gedane stappen om te geraken tot inkoop van diensttijd voor pensioen met inachtneming van deze uitspraak nader zal hebben te beslissen.

Werkvrouwen in dienst van conciërges van Rijksinstellingen zijn geen ambtenaar.

Het verdient vermelding dat de Centrale Raad van Beroep, bij uitspraak van 29 September 1925 (1925. D. No. 38; I. No. 8) nog een andere beslissing betreffende de positie van de werkvrouwen aan Rijksinstellingen gaf.

Het gold hier een werkvrouw aan het Departement van Financiën, die aan den Minister van Financiën had verzocht een pensioensgrondslag voor haar vast te stellen.

Deze wees dit verzoek af op grond dat een werkvrouw niet is ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922. De Pensioenraad, tot wien klaagster zich hierop wendde, bevestigde de ministerieele beslissing op de volgende gronden:

„dat reclamante hare diensten als werkvrouw bij het Departement „van Financiën heeft bewezen onder de werking van de door de „toemalige Ministers van Financiën bij beschikkingen van 26 April „1889 afd. Gen. Secretariaat No. 15 en 2 April 1919 afd. Kabinet „en Secretarie No. 143, voor den conciërge van dat Departement „vastgestelde instructiën;

„dat krachtens artikel 21 van eerstgenoemde instructie de con- „ciërge de werkvrouwen in *zijn* dienst moest nemen;

„dat volgens artikel 20 der instructie van 1919 de conciërge de „werkvrouwen in overleg met den Chef der afdeeling Kabinet en „Secretarie aanstelt en ontslaat;

„dat echter voor zoover is na te gaan de Minister van Financiën „niet aan een Koninklijk besluit de bevoegdheid ontleent tot het „bij zijn Departement in dienst nemen van werkvrouwen en die „Minister dus reeds hierom niet die bevoegdheid kon overdragen op „den concierge;

„dat de benoeming van eene werkvrouw door dien concierge er „derhalve niet eene was door het tot benoemen bevoegd gezag;

„dat dus reclamante onder de werking noch van de instructie van „1889, noch van die van 1919 ambtenaar in den zin der Pensioenwet „1922 is geweest;

„dat aangezien zij derhalve niet onder die wet viel, de Minister „van Financiën terecht geweigerd heeft met toepassing van artikel „133, eerste lid dier wet, voor haar met ingang van 1 Juli 1922 „een pensioensgrondslag vast te stellen”;

De Centrale Raad van Beroep oordeelde in zijn uitspraak, dat klaagster in 1910, ingevolge de bepalingen der toen geldende instructie, was in dienst getreden van den concierge van het Departement van Financiën en niet in dien van het Rijk, en dat zij dus onder de werking dier instructie geen ambtenaar was geweest in den zin der Pensioenwet 1922. Overigens sloot de Raad zich aan bij zijn hiervoren vermelde uitspraak en besliste dat, waar de instructie in 1919 is gewijzigd en daarop het Kon. Besluit van 27 Augustus 1920, n°. 54 ¹⁾ is gevolgd, klaagster zeker vanaf 1 September 1920 (datum van inwerkingtreding van dat Kon. Besluit) tijdelijk ambtenaar is geweest in den zin der Pensioenwet 1922, zooals die luidde op 1 Juli 1922; dat zij dus op 1 Juli 1922 ambtenaar was en derhalve voor haar een pensioensgrondslag behoort te worden vastgesteld.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 13 October 1925.

(1925. D. No. 54; I. No. 16).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Artt. 3 en 134 van de Pensioenwet 1922 (Stbl. n°. 240) — zooals die wet luidde vóór de daarin bij de wet van 23 Juni 1923 (Stbl. n°. 293) gebracht wijzigingen.

De benoeming tot tijdelijk ambtenaar, geschied door den directeur der gemeentewerken, met machtiging of onder goedkeuring van

¹⁾ Zie de vorige uitspraak van den C. R. v. B. hiervoor bladz. 407.

Burgemeester en Wethouders, is, ook al is dat college niet door een verordening gemachtigd het benoemingsrecht, aan hetzelfde krachtens verordening toekomende, over te dragen, tóch door het daartoe bevoegd gezag geschied. Die dienstdijd als tijdelijk ambtenaar kan dus in casu voor pensioen worden ingekocht.

De vaststelling van de ter zake van den inkoop door de gemeente verschuldigde bijdrage moet met de beslissing over den inkoop één geheel uitmaken. Waar de gegevens voor die vaststelling ontbreken, wordt de zaak naar den Pensioenraad teruggewezen.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X. te Y., klager, niet verschenen,

tegen:

den Pensioenraad, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: M. J. J., commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord den bovengenoemden gemachtigde;
Wat de feiten aangaat:

Overwegende dat klager thans opzichter der gemeente Y., in December 1922 de noodige stappen heeft gedaan om te geraken tot inkoop voor pensioen onder meer van den tijd van 1 Maart 1917 tot 1 Juli 1922, door hem doorgebracht als tijdelijk opzichter-teekenaar bij de gemeentewerken te Z.;

Overwegende dat de Pensioenraad bij beslissing van 7 November 1924 onder meer heeft geoordeeld, dat de door klager als voormeld bewezen diensten niet voor pensioen kunnen worden ingekocht, aangezien hij gedurende bedoeld tijdvak in lossen dienst is werkzaam geweest en derhalve niet was ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922;

Overwegende dat naar aanleiding van een door klager tegen deze beslissing ingebracht bezwaar, hierop berustende, dat hij niet in lossen doch in tijdelijken dienst der gemeente Z. werkzaam zou zijn geweest, de Pensioenraad bij nadere beslissing van 2/3 Juni 1925 heeft overwogen:

„dat reclamant den 26sten Februari 1917 van den directeur der gemeentewerken te Z. eene aanstelling tot tijdelijk teekenaar bij den dienst der Gemeentewerken aldaar heeft ontvangen;

dat er in die gemeente niet bestond of bestaat eene regeling, die dien directeur de bevoegdheid gaf of geeft tot het aanstellen van tijdelijke teekenaars bij zijn tak van dienst;

dat reclamant dus niet door het daartoe bevoegd gezag tot tijdelijk teekenaar werd benoemd en derhalve van 1 Maart 1917 tot 1 Juli

1922, het tijdvak gedurende hetwelk hij krachtens bedoelde aanstelling heeft gefungeerd, niet is geweest ambtenaar in den zin van de Pensioenwet",

en de beslissing van 7 November 1924 in dien zin heeft gewijzigd, dat voor „in lossen dienst" wordt gelezen: „niet krachtens eene benoeming door het daartoe bevoegde gezag in tijdelijken dienst";

Overwegende dat klager in zijn tegen deze nadere beslissing gericht zeer uitvoerig klaagschrift betoogt, dat hij door den directeur der gemeentewerken als tijdelijk teekenaar bij dien dienst is aangesteld, door dezen bij nadere verklaringen is erkend als tijdelijk opzichter bij gemelden dienst, — dat Burgemeester en Wethouders in een vergadering van den gemeenteraad hebben medegedeeld, dat klager „behoorde tot de losse werkkrachten, die door den directeur der gemeentewerken na machtiging van ons college ten behoeve van werken, welke door of voor rekening der gemeente worden uitgevoerd, in dienst zijn genomen", — en dat hieruit volgt, dat hij wel door het bevoegde gezag is aangesteld, — waarop klager concludeert tot wijziging van de bovengenoemde beschikkingen van den Pensioenraad in dien zin, dat het tijdvak, waarover hij tijdelijke diensten aan de gemeente Z. heeft bewezen, bij de regeling van zijn pensioen als dienstdienst in aanmerking kome;

Overwegende dat de Pensioenraad een contra-memorie heeft ingediend, luidende:

„De bewering van appellant dat zijne aanstelling tot tijdelijk teekenaar door den directeur der gemeentewerken, er wèl eene was van het bevoegd gezag, is onjuist.

Die directeur kon de bevoegdheid tot het aanstellen van tijdelijk personeel niet ontleenen aan eene mondelinge machtiging van Burgemeester en Wethouders, die trouwens, zelf ook die bevoegdheid niet bezaten.

Zij had moeten steunen op eene door den Raad vastgestelde verordening";

Wat het recht betreft:

Overwegende dat blijkens den inhoud der gedingstukken de directeur der gemeentewerken te Z.:

1o. bij brief van 26 Februari 1917 aan klager heeft medegedeeld, dat hij is aangesteld als tijdelijk teekenaar bij den dienst der gemeentewerken met ingang van den dag zijner infunctietreding op een salaris van f 85.— per maand,

2o. in een brief aan klager van 7 September 1922 dezen heeft aangeduid als tijdelijk opzichter bij de gemeentewerken,

3o. hem bij brief van 31 Augustus 1923 heeft medegedeeld, dat hem met 1 October 1923 eervol ontslag is verleend als tijdelijk opzichter bij de gemeentewerken,

en 4o. bij brief van 1 October 1923 heeft verklaard, dat klager van 1 Maart 1917 tot 1 October 1923 in dienst is geweest bij de gemeentewerken te Z. als tijdelijk opzichter en teekenaar;

Overwegende dat Burgemeester en Wethouders der gemeente Z.:

1o. bij brief van 15 Mei 1924 hebben verklaard, dat klager van 1 Maart 1917 tot en met 30 Juni 1922 werkzaam was als teekenaar in lossen dienst,

en 2o. bij besluit van 18 September 1924 aan klager hebben doen uitreiken een aanstelling als opzichter-teekenaar bij het bureau der gemeentewerken voor het tijdvak van 1 Juli 1922 tot 1 October 1923 op een wedde van f 2700.— per jaar;

Overwegende dat uit dit een en ander volgt, dat klager op 1 Juli 1922 was ambtenaar in den zin der Pensioenwet (waaronder in deze uitspraak is te verstaan de Pensioenwet 1922, zooals die luidde vóór de daarin bij de wet van 23 Juni 1923, Stb. 293, gebrachte wijzigingen) en dat hij te voren van 1 Maart 1917 tot en met 30 Juni 1922 in tijdelijken dienst van de gemeente Z. werkzaam is geweest als opzichter-teekenaar bij den dienst der gemeentewerken, zulks ingevolge hem door den directeur van dien dienst krachtens machtiging, althans onder goedkeuring van Burgemeester en Wethouders verleende aanstelling;

Overwegende dat wel is waar Burgemeester en Wethouders van Z. in hun bovenaangehaalden brief van 15 Mei 1924 verklaren, dat klager in bovenbedoeld tijdvak werkzaam was in *lossen* dienst, doch deze Raad aan die uitdrukking tegenover den duidelijken inhoud der overige aangehaalde stukken geen beteekenis toekent;

Overwegende dat ingevolge art. 1 der op 1 Maart 1917 geldende verordening van den Raad der gemeente Z. „nopens de benoeming en het ontslag van sommige gemeente-ambtenaren, wier benoeming of ontslag niet is geregeld door de wet, en van de werklieden in vasten dienst der gemeente” onder anderen de tijdelijke opzichters bij de uitvoering van bestekken worden benoemd door het college van Burgemeester en Wethouders;

Overwegende dat wel niet is gebleken, dat dit college door eenige verordening gemachtigd is om dit recht tot benoeming aan den directeur der gemeentewerken over te dragen, doch dat, waar in casu de benoeming is geschied met machtiging of onder goedkeuring van Burgemeester en Wethouders, de benoeming praktisch door Burgemeester en Wethouders is geschied;

Overwegende dat dus de aanstelling, krachtens welke klager van 1 Maart 1917 tot en met 30 Juni 1922 in dienst der gemeente Z. in tijdelijken dienst werkzaam is geweest, wel degelijk is geschied door het daartoe bevoegde gezag der gemeente;

Overwegende dat dus ingevolge art. 134 der Pensioenwet dat tijdvak voor inkoop voor pensioen in aanmerking komt;

Overwegende dat, waar de gedingstukken niet de gegevens bevatten, benodigd voor de vaststelling van de ter zake van dezen inkoop door de Gemeente Z. verschuldigde bijdrage, terwijl die vaststelling met de beslissing over den inkoop één geheel behoort uit te maken, deze Raad zich in het onderhavige geding moet bepalen tot vernietiging van de beide beslissingen van den Pensioenraad en opdracht aan dien Raad om met inachtneming van deze uitspraak

zoo omtrent den inkoop als omtrent de vaststelling der bijdrage een nadere beslissing te nemen;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de beslissing, waartegen het beroep is gericht;

Vernietigt de voormelde beslissing van den Pensioenraad van 7 November 1924, voor zoover die betrekking heeft op inkoop van klager's diensttijd bij de gemeente Z. van 1 Maart 1917 tot en met 30 Juni 1922;

Verstaat, dat de Pensioenraad naar aanleiding van de door klager gedane stappen om te geraken tot inkoop van diensttijd voor pensioen met inachtneming van deze uitspraak nader zal hebben te beslissen.

Uitlegging van art. 156, lid 2, der Pensioenwet 1922 (Stbl. n°. 240), zooals dit luidde voor de wijziging, aangebracht bij de wet van 30 Juni 1923 (Stbl. n°. 307).

In n°. 11447 van het Weekblad van het Recht troffen wij een vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Rotterdam d.d. 29 Juni 1925 aan, waarin aan het genoemde artikel 156, lid 2, kennelijk een andere uitlegging wordt gegeven dan is geschied door den Centralen Raad van Beroep in zijne uitspraak van 18 December 1923, door ons gepubliceerd op bladz. 115 e.v. van Deel XX van ons tijdschrift.

Al heeft de wet van 30 Juni 1923 (Stbl. n°. 307) het twistpunt uit den weg geruimd, toch is de kwestie, belangrijk genoeg om op het verschil in beslissing de aandacht onzer lezers te vestigen.

De Centrale Raad overwoog dat de woorden „voorzoo veel hare op het weduwen- en weezenpensioen betrekking hebbende bepalingen betreft”, voorkomende in artikel 156, lid 2, „duidelijk verwijzen naar „de bepalingen van den zevenden titel der wet, waarvan het opschrift luidt „Van het pensioen der weduwen en weezen” en geen „aanleiding geven om aan te nemen, dat zij ook zouden doelen op „bepalingen als die van de artikelen 35 en 36, handelende niet over „weduwen- en weezenpensioen, doch over de middelen tot dekking „van deze en andere pensioenen”. Op grond hiervan werd verstaan dat de gemeente Utrecht, voor een ambtenares, die de in art. 156, lid 2, bedoelde verklaring had afgelegd, de jaarlijksche bijdrage, bedoeld in art. 36, 1b, der Pensioenwet 1922, vanaf 1 Juli 1922, moest voldoen.

Voor de rechtbank lag de zaak eenigszins anders, omdat deze moest beslissen of die bijdrage in dat artikel 36, eerste lid, genoemd, op een ambtenares mocht worden verhaald. De gemeente Rotterdam had op het salaris van een ongehuwde en nimmer gehuwd geweest zijnde onderwijzeres, op grond van het K. B. van 28 November 1922 (Stbl. n°. 638), naast 3 pct. voor eigen pensioen, nog 5½ pct. als bijdrage aan het algemeen burgerlijk pensioenfonds gekort en het

was deze laatste bijdrage, die het Nederlandsch Onderwijzers-Genootschap, ten dezen voor de onderwijzeres optredend, terugvorderde.

De rechtbank verklaarde eischer (het N. O. G.) ontvankelijk in zijne vordering en veroordeelde den gedaagde (de wvd. burgemeester der gemeente Rotterdam) tot betaling van *f* 210,16 en in de kosten en zulks op grond van de volgende overwegingen, waarbij die aan de bedoelde woorden van art. 156, lid 2, gewijd, geheel tegengesteld is aan de hiervoren genoemde overweging van den Centralen Raad:

„Overwegende dat het punt dat partijen verdeeld houdt uitsluitend „en alleen betreft de uitlegging, welke gegeven moet worden aan „art. 156 der Pensioenwet 1922, Stbl. n°. 240, zooals dit luidde vóór „de wijziging, aangebracht door de wet van 30 Juni 1923, Stbl. „n°. 307, terwijl vaststaat dat Mej. S., die haar rechten heeft over- „gedragen aan eischer, ambtenares was als bedoeld in gemeld arti- „kel, en dat zij de verklaring bedoeld in het tweede lid heeft inge- „zonden;

„Overwegende dat meergemeld art. 156 in het tweede lid inhield, „dat ten opzichte van dergelijke ambtenaren de wet, voor zooveel „hare op het weduwen- en weezenpensioen betrekking hebbende be- „palingen betreft, niet van toepassing is, wanneer de verklaring is „afgelegd, als omschreven in dat artikel;

„Overwegende dat gedaagde uitvoerig heeft betoogd en bij pleidooi „duidelijk heeft uiteengezet op grond van de geschiedenis der wet, „dat de bedoeling van den wetgever steeds — zulks in overeenstem- „ming met de Staatscommissie — was: het pensioen een collectieven „last te doen zijn, waarbij ook voor de toekomst de individueele om- „standigheden geen verandering van positie zouden medebrengen;

„Overwegende dat de Rechtbank aan de juistheid van dit betoog „volstrekt niet twijfelt en het zelfs juist acht, doch bij eene vraag „van wetsuitlegging zich in de eerste plaats moet stellen op het „standpunt dat zij verplicht is na te gaan, wat de wet zegt en daarna, „wanneer de woorden der wet daartoe nog aanleiding mochten geven, „zich kan inlaten met de vraag wat de bedoeling van den wetgever „is geweest;

„Overwegende dat de woorden der Wet, waarvan hier sprake is, „volkomen duidelijk zijn, waar immers art. 156, lid 2, der Wet zegt, „dat „deze wet, voor zooveel hare op het weduwen- en weezen- „pensioen betrekking hebbende bepalingen betreft, niet van toepas- „sing (is)”, ten opzichte van de ambtenaren als bedoeld in het eerste „lid en nergens, dan door historische wetsinterpretatie, uit valt af te „leiden, dat, zooals gedaagde wil, alleen de bepalingen van den „zevenden titel „van het pensioen der weduwen en weezen” in bedoeld „geval niet gelden, dat bij dergelijke duidelijke bewoordingen der „wet de bedoeling van den wetgever verder niet ter sprake kan „komen, nu niet alleen in den zevenden titel, maar in verschillende „andere titels bepalingen op het weduwen- en weezenpensioen be- „trekking hebbende voorkomen;

„dat nog door gedaagde is ter sprake gebracht eene beslissing van

„den Centralen Raad van Beroep, waaruit van tegengestelde opvatting zou blijken, daar deze Raad er van uitgaat dat art. 156, lid 2, duidelijk verwijst naar de bepalingen van den zevenden titel;

„dat, daargelaten nog wat de opvatting der Rechtbank moge zijn omtrent de uitlegging bij die uitspraak gegeven aan art. 156, lid 2, niet uit het oog verloren dient te worden, dat het daarbij eene andere kwestie gold, namelijk niet de vraag omtrent de verplichting tot bijdrage door den ambtenaar maar door de gemeente;

„Overwegende dat de Rechtbank bij hare beoordeeling van de uitlegging van art. 156, lid 2, geen waarde toekent aan de later door den wetgever aangebrachte wijziging in dit artikel, daar eene beschouwing daarover ook alleen zou passen bij eene historische wetsuitlegging, welke hier reeds is ter zijde gesteld;

„Overwegende derhalve, dat uit de bewoordingen van art. 156, lid 2, der Wet, duidelijk valt af te leiden, dat eischers standpunt het juiste is, zoodat zijne vordering hem moet worden toegewezen;”

Voor de conclusiën van eischer en gedaagde, de replieken en de duplieken, welker overneming te veel plaatsruimte zou vorderen, mogen wij naar het genoemde nummer van het Weekblad van het Recht verwijzen.

Nog worde aangeteekend dat cassatieberoep aanhangig is.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Aanwijzing van inrichtingen bedoeld in art. 198 Sv.

De Minister van Justitie;

Gezien den algemeenen maatregel van bestuur van 4 December 1925 (Stbl. no. 461), ¹⁾

Overwegende, dat de besturen der na te noemen inrichtingen verklaard hebben zich te willen onderwerpen aan de voorwaarden, omschreven in art. 1 van voormeld besluit, en dat blijkens het ingestelde onderzoek die inrichtingen aan de gestelde eischen voldoen;

Besluit:

aan te wijzen als inrichtingen, naar welke verdachten, tegen wie voorloopige hechtenis is bevolen, op bevel van den rechter voor een onderzoek naar hunne geestvermogens ter waarneming kunnen worden overgebracht:

1°. de Psychiatrisch-Neurologische Kliniek der Rijks-universiteit te Utrecht;

2°. de Psychiatrisch-Neurologische Kliniek aan het Valeriusplein te Amsterdam;

3°. de Psychiatrische Inrichting „Maasoord” te Poortugaal.

Deze aanwijzing geschiedt met dien verstande, dat zij enkel geldt voor gevallen, waarin de geneesheer-directeur of een der aan de inrichting verbonden geneeskundigen tot deskundige of mededeskundige door den rechter is benoemd.

's Gravenhage, 29 Maart 1926.

De Minister voornoemd,

J. DONNER.

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XXI, bladz. 323.

In arrest stellen van dienstweigeraars.

*Ministerieele beschikking van 5 Maart 1926, Iste Afd., nr. 16,
Legerorders 1926, nr. 890.*

Dienstweigeraars, wier aanwezigheid in de kazernes niet wensche-lijk wordt geacht, moeten terstond na hunne verwijzing naar den Krijgsraad naar de bijzondere strafgevangenis te *Scheveningen* worden overgebracht. Daarna zullen de voorloopige informatiën worden gehouden door den Officier-Commissaris te *'s-Gravenhage* op het voetspoor van hetgeen bij art. 81 der Regtspleging bij de Landmagt ten aanzien van het verhoor van getuigen buiten de garnizoensplaats is voorgeschreven.

Bovendien kunnen dienstweigeraars, die zich *openlijk* als zoodanig voordoen, wier blijkbaar doel is om propaganda te maken, nog vóór de verwijzing naar den Krijgsraad, naar bedoelde strafgevangenis worden overgebracht, indien bij het in arrest stellen ter plaatse, wegens het niet aanwezig zijn van een daartoe geschikt arrestlokaal, aanraking met den troep niet kan worden voorkomen.

Bovenstaande ministerieele beslissing is in overeenstemming met de bij de Landmacht veelal gevolgde practijk om in geval beklaagde (b.v. een gewezen militair of een met groot-verlof vertrokken dienst-plichtige) en getuigen (ook burgergetuigen) wonen in een andere garnizoensplaats dan die waar de verwijzing naar den krijgsraad geschiedde, de officier-commissaris in eerstbedoelde plaats de be-klaagde- en getuigen-verhooren te doen afnemen en eigenlijk de geheele instructie te doen voeren. (Men zie ook het opstel van den Heer van den Berg van Saparoea in deel XX van ons tijdschrift, bladz. 258, in het bijzonder bladz. 267 en 275).

Het komt ons voor dat tegen deze practijk belangrijke bezwaren bestaan. In de eerste plaats komt de positie van den „Gerichtsherr” — de verwijzingsautoriteit — in het gedrang, maar in de tweede plaats lijkt het ons zeer de vraag of dien gedelegeerden officier-commissaris wel voldoende machtsmiddelen ten dienste staan om zijne functie naar behooren te kunnen vervullen. Wij denken aan art. 84 R. L. (82 R. Z.) en aan artt. 192 en 444 Sr. Kan de gedele-geerde Officier-Commissaris op de medewerking van de Officieren van Justitie tot dagvaarding, c.q. tot vóórbrenging van getuigen rekenen, blijft de gedagvaarde getuige wel wederrechtelijk weg als hij niet verschijnt (art. 444 Sr.) en rust op hem als hij verschenen is wel de wettelijke verplichting om te getuigen (art. 192 Sr.)?

Wij zouden geneigd zijn de laatste vragen ontkennend te beant-woorden maar daaruit volgt dan ook voor ons dat die practijk geen aanbeveling verdient.

Vermoedelijk zal het nu in de bedoelde dienstweigeringsgevallen zoo een vaart wel niet loopen, omdat de werkzaamheden van den

Officier-Commissaris te 's-Gravenhage zich veelal zullen kunnen bepalen tot het hooren van den beklagde, terwijl zij, die getuige waren van het feit der dienstweigering, door den Officier-Commissaris in het garnizoen, waar de verwijzing plaats had, kunnen worden gehoord. Het voorschrift dat de voorloopige informatiën door den Officier-Commissaris te 's-Gravenhage zullen worden gehouden is dunkt ons, afgescheiden van het bezwaar dat, volgens de wet, met de instructie nu eenmaal belast is de Officier-Commissaris in het garnizoen waar de verwijzing plaats vond, te ruim gesteld.

Wij zouden de oplossing liever willen zoeken volgens den weg die het tweede lid van bovenstaande beschikking aangeeft, n.l. in de hier bedoelde gevallen overbrenging naar de strafgevangenis te Scheveningen vóór de verwijzing plaats heeft, detachering of overplaatsing van den delinquent naar een onderdeel te 's-Gravenhage in garnizoen en dientengevolge dan ook verwijzing door de autoriteit die dat verwijzingsrecht te 's-Gravenhage uitoefent. Zoover wij zien kunnen wordt dan bereikt wat bedoelde beschikking wil bereiken, zonder dat daartegen overwegende bezwaren zijn aan te voeren. (Vgl. M. R. T. Deel XIII, bladz. 322 en Deel XIV, bladz. 93). Dergelijke overplaatsingen of detacheringen, als hier voorgestaan, kwamen indertijd bij de marine, vooral in Indië, herhaaldelijk voor en gaven geen aanleiding tot bezwaren.

Red. M. R. T.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Moeten de door den officier-commissaris gehoorde getuigen, sedert de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, op grond van art. 342 van dat Wetboek nogmaals allen door den krijgsraad worden gehoord?

De hier bovengestelde vraag gaf aanleiding tot de hieronder vermelde correspondentie, die wij om de belangrijkheid van het onderwerp onverkort opnemen.

Het schrijven van den Officier-Commissaris te Willemsoord, gericht aan de Commandant der Marine te Willemsoord, werd door dezen doorgezonden aan het Hoog Militair Gerechtshof met verzoek t. z. t. 's Hof's zienswijze te mogen vernemen.

Eerstgenoemd schrijven luidde:

„Willemsoord, 15 Januari 1926.

„Aan
„den Heer Vice-Admiraal,
„Commandant der Marine
„te
„Willemsoord.

„N°. 9.

„In verband met de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering op 1 Januari j.l. heb ik de eer de navolgende aangelegenheid onder de aandacht van Uwe Excellentie te brengen.

„Volgens art. 342 van het Wetboek van Strafvordering moet de verklaring van een getuige om als wettig bewijsmiddel te kunnen gelden afgelegd worden bij het onderzoek op de terechtzitting. Deze bewijsbepaling, evenals de anders bewijsbepalingen van het Wetboek van Strafvordering, geldt volgens art. 74 Inv. Wet Mil. Straf- en Tuchtrecht, eveneens in de strafzaken van welke de zeekrijgsraad kennis neemt. De R. Z. heeft wat betreft het hooren van getuigen eigen voorschriften (art. 76—93) uit welke bepalingen blijkt, dat de getuigen door den officier-commissaris worden gehoord en beëdigd; na afloop der informatiën komen de processtukken, waaronder de processen-verbaal der getuigen-verhooren bij den fiscaal; deze verbaalen worden op de terechtzitting voorgelezen (art. 157 en 164 R. Z.). De mogelijkheid bestaat wel, dat de getuigen ter zitting van den krijgsraad gehoord worden (art. 168 R. Z.), maar dit geschiedt zelden en niet alle getuigen, die reeds bij den officier-commissaris gehoord en beëdigd zijn, komen ter zitting van den krijgsraad.

„Nu bepaalt art. 166 R. Z. wel, dat de verhooren voor den officier-commissaris alle zoodanige kracht hebben en behouden alsof dezelve

„voor den vollen krijgsraad hebben plaats gehad, maar uit het slot „van het artikel blijkt, dat het alleen betrekking heeft op de be- „klaagde-verhooren. Nog duidelijker wordt dit bij vergelijking der „artt. 150, 151 en 152 R. Z. geldende vóór de wijziging, die in 1912 „op dit punt in de R. Z. aangebracht is, bij welke wijziging de thans „geldende artikelen 164, 165 en 166 hun tegenwoordige redactie ge- „kregen hebben.

„De vraag, die in verband met het bovenstaande nu beantwoord „moet worden is deze: moeten alle getuigen op de zitting van den „krijgsraad hun verklaring afleggen om in aanmerking te komen als „bewijsmiddel ex art. 339, sub. 3 Wetb. v. Strafv.? M.i. wel, daar „art. 342 Sv. dit duidelijk zegt. Wanneer deze vraag bevestigend be- „antwoord wordt, dan zou de procedure bij den krijgsraad op dit „punt een geheelen ommekeer ondergaan; de R. Z. toch staat op het „standpunt, dat de getuigen-verklaringen afgelegd voor den officier- „commissaris als zoodanig bewijskracht hebben. Via art. 344, sub 2°, „is hieraan wel eenigszins tegemoet te komen, maar deze weg is „n.m.m. minder fraai en bovendien niet in overeenstemming met de „bedoeling van de R. Z.

„Voor de verklaring van den beklaagde (verdachte) geldt een en „ander niet in die mate, daar deze ingevolge art. 119 R. Z. ter zitting „aanwezig is en aldaar gerecoleerd wordt op zijn verhooren afgelegd „voor den officier-commissaris; in dit geval zou men met eenigen „goeden wil wel kunnen zeggen, dat hij zijn verklaring ter zitting „heeft afgelegd. Ik acht deze aangelegenheid van genoegzaam ge- „wicht om onder de aandacht gebracht te worden van de bevoegde „autoriteiten.

„Ik teeken hierbij aan dat afschrift dezes mede toegezonden is aan „den fiscaal bij den zeekrijgsraad alhier.

„De Officier-Commissaris bij den Zeekrijgsraad,
w.g. G. H. VAN DRIEL.

De Griffier van het Hoog Militair Gerechtshof berichtte hierop den Commandant der Marine te Willemsoord als volgt:

„,s-Gravenhage, 26 Januari 1926.

„C. n°. 162—1926.
richt op schrijven van 15 Januari 1926
. 9 van den Officier-Commissaris te
illemsoord aan den Vice-Admiraal,
mmandant der Marine aldaar, met
lerschrift betreffende: rechtspleging.

„Aan
„Zijne Excellentie den Heer
„Vice-Admiraal Commandant
„der Marine te Willemsoord.

„In antwoord op Uw onderschrift d.d. 20 Januari 1926, gesteld „op het ter zijde vermeld schrijven, van welk schrijven het Hoog „Militair Gerechtshof met zeer veel belangstelling kennisnam, heb „ik de eer Uwer Excellentie namens het Hof mede te deelen, dat de

„onderwerpelijke aangelegenheid reeds vóór de invoering van het „nieuwe militaire Strafrecht en vóór het ontwerpen der Invoeringswet Strafvordering de aandacht van het Hof heeft gehad. Medio 1920 is dezerzijds o.a. onder de aandacht van Zijne Excellentie den Minister van Justitie gebracht, dat, volgens het na invoering van het „nieuwe Wetboek van Strafvordering ook voor den militairen rechter van toepassing wordende nieuwe Bewijsrecht, voor dezen rechter „ook alleen hetgeen *ter terechtzitting* tot zijne kennis komt tot bewijs „mag medewerken en als zoodanige bewijsmiddelen o.a. alleen in „aanmerking mogen komen de *ter terechtzitting* afgelegde verklaringen van getuigen, waardoor naar 's Hofs oordeel het zwaartepunt „van de getuigen-bewijslevering voortaan naar de terechtzitting „zoude worden verplaatst óók in gevallen dat het geenszins noodzakelijk is de reeds door de getuigen bij de informatiën afgelegde beëdigde verklaring ten tweeden male voor den Krijgsraad (en bij „behandeling in hooger beroep ten derden male voor het Hof) te doen „afleggen.

„Voorts werd reeds toen in overweging gegeven, bij de invoeringswet van het nieuwe Wetboek van Strafvordering aan dit bezwaar „tegenoet te komen, doch van de zijde van het Departement van „Justitie werd zulks overbodig geacht, daar eene van 's Hofs standpunt afwijkende redeneering werd gevolgd.

„Blijkens einde 1923 aan het Hof gericht schrijven, voldoen naar „de wetsduiding van den Minister van Justitie de beëdigde verklaringen, afgelegd voor den Officier-Commissaris, aan de omschrijving van artikel 338 van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, „vermits de bepaling van artikel 161 van de Rechtspleging bij de „Landmacht (artikel 166 van de Rechtspleging bij de Zeemacht), „verordent dat „de verhooren voor den Officier-Commissaris” — die „ingevolge artikel 159 (164) door den Secretaris worden voorgelezen — „alle zoodanige kragt (zullen) hebben, en behouden, alsof „dezelve voor den vollen krijgsraad hebben plaats gehad”. Dat artikel „338 van het nieuwe Wetboek gevallen van zoodanige wetsduiding „insluit, zoude naar de meening van den Minister van Justitie, ook „daaruit kunnen blijken, dat het Wetboek zelf (artikel 295 jo. 216) „een dergelijk geval kent zonder dat het noodig geacht is, daarvan in „artikel 336 uitdrukkelijk melding te maken.

„Door de fictio juris, in artikel 161 (166) der Rechtspleging vervat, zouden de getuigenverklaringen, afgelegd voor den Officier-Commissaris, *formeel* aan de omschrijving van artikel 338 van het „nieuwe Wetboek voldoen. Dat materiele overeenstemming tusschen „de beginselen van het nieuwe Wetboek en die der Rechtsplegingen „op dit punt ontbreekt, zoude voor het onderhavige geval niet be„slissend zijn.

„Overigens zoude ten aanzien van de onderwerpelijke vraag het „nieuwe Wetboek eigenlijk eene innovatie niet brengen, daar ook „onder het (oude) Wetboek van Strafvordering de rechter in eerste

„instantie slechts kon beraadslagen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting; ook vroeger zoude dus reeds in militaire strafzaken met de fictie van artikel 161 (166) der Rechtspleging zijn gewerkt.

„Waar, op grond van de vorenstaande redeneering, niet aan 's Hofs bezwaren is tegemoet gekomen, zal in de practijk rekening zijn te houden met de opvatting van den Minister van Justitie en zal men de voor den Officier-Commissaris afgelegde beëdigde getuigenverklaringen als wettig bewijsmiddel hebben te aanvaarden.

„Nog worde opgemerkt, dat de verklaringen, door den beklagde (verdachte) bij de informatiën afgelegd, zullen kunnen vallen onder artikel 341, 2e lid, v/h Wetboek van Strafvordering. Het daar bedoelde bewijsmiddel zal bestaan uit het proces-verbaal van het verhoor voor den Officier-Commissaris, dat volgens artikel 339 sub 5° jo. artikel 344 sub 2° v/h Wetboek van Strafvordering als wettig bewijsmiddel wordt erkend.

De Griffier bij
het Hoog Militair Gerechtshof,

w.g. SPRUIJT.

Naar wij vernemen is, in overeenstemming met het bovenstaande, te dezen opzichte, de practijk bij de militair-rechterlijke colleges, na 1 Januari 1926, hetzelfde gebleven als zij was vóór de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

**De redengevende feiten en omstandigheden van art. 359,
3e lid, Wb. van Sv.**

Het derde lid van art. 359 Sv. heeft verschillende inzenders in het Weekblad van het Recht aanleiding gegeven hunne meening omtrent de bedoeling dier bepaling en de uitwerking die zij, naar hunne meening, in het vonnis moet erlangen, in het licht te stellen. Ook de Hoofdredacteur mengde zich in een belangrijk hoofdartikel, „Motivering van Strafvonnissen” (W. 11474) getiteld, in het debat. Zich aansluitende aan de meening van Blok-Besier, betoogde Zijn Hooggeleerde dat de in art. 359, 3de lid, gestelde eisch, hoewel geldende zoowel voor rechtstreeksch als voor zijdelingsch bewijs, voor het eerstgenoemde slechts weinig beteekenis heeft, maar daarentegen voor het indirect bewijs van gewicht is, omdat hij tot gevolg zal hebben dat de rechter zich overeenkomstig den wil van den wetgever met grootere nauwgezetheid rekenschap zal hebben te geven van de draagkracht der bewijsmiddelen, waarop het vonnis steunt. Hiermede is — aldus het bedoelde hoofdartikel — „veel bereikt. De steller van

„het vonnis moet nagaan of aan eene bepaalde omstandigheid wel of niet bewijskracht zal mogen worden toegekend; de rechters kunnen daarover verschillen, en juist wanneer zoodanig verschil zich openbaart, zal de vraag of het bewijs wel of niet als geleverd mag worden beschouwd tot ernstiger overweging leiden. Wil de eene rechter eene omstandigheid wel als redengevend vermelden, de andere niet, dan zal dit er toe moeten leiden, na te gaan of ook zonder die omstandigheid niettemin het bewijs mag worden aangenomen.”

De waarnemend Griffier van het Hoog Militair Gerechtshof heeft nu, in een in W. 11479 opgenomen schrijven, een sententie van dat Hof, waarbij de veroordeeling geheel op indirect bewijs berustte, bewerkt, alsof de bewuste bepaling het Hof destijds zou hebben gebonden. Waar wij de bewuste sententie publiceerden op bladz. 296 van dezen jaargang (ook W. 11479 bevat deze thans) meenden wij ter voorlichting van onze lezers, goed te doen ook hier het schrijven van den Luitenant Spruijt te publiceeren. Het luidt als volgt:

Sta mij toe, Mijnheer de Redacteur, dat ook ik mij meng in de gedachtenwisseling over de redengevende feiten en omstandigheden van art. 359, 3de lid, Wetb. van Strafv., die thans in het Weekblad van het Recht wordt gevoerd en waarop laatstelijk betrekking heeft Uw hoofdartikel in no. 11474. En wel door U ter opnemng toe te zenden eene sententie van 17 Juli 1925 van het Hoog Militair Gerechtshof, welks waarnemende Griffier ik ben, en daaraan enkele opmerkingen toe te voegen.

De sententie houdt in de veroordeeling van een maréchaussée, die door den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch was vrijgesproken. Zij behelst den inhoud van de bewijsmiddelen, voor zoover deze tot bewijs van het te laste gelegde hebben gediend, en vat dan alles samen in de zgn. „tooverformule”: dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de erkenningen van beklagde en de beëdigde verklaringen der voornoemde getuigen, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklagde is te laste gelegd, met dien verstande enz. Kortom, zij is al niet anders ingericht dan de tot dusverre gewezen uitspraken van vrijwel alle colleges van de rechterlijke macht, aan welke wijze van inrichting sinds lang de Hooge Raad zijn zegel had gehecht. De beslissing steunt geheel op indirect bewijs. De verdachte, die een dag bij zijn kameraden in de Maréchaussée-kazerne te Vlissingen was geweest, ontkende ten stelligste bij die gelegenheid eenig strafbaar feit te hebben begaan en niemand had het hem zien plegen. Een in elk opzicht prachtig voorbeeld m.i. om eens te doen zien hoe eene dergelijke sententie er uit had moeten zien, ware het Hof destijds aan een voorschrift als dat van art. 359, 3de lid, Strafv. gebonden geweest. Ik meen goed te hebben gedaan met daarop mijne krachten te beproeven. Ziehier het resultaat. M.i. zitten in de gebezigde bewijsmiddelen inderdaad genoegzame, krachtige aanwij-

zingen voor eene veroordeeling, maar, wordt dit bij lezing van de sententie in haar tegenwoordigen vorm niet, althans niet gemakkelijk duidelijk, wel daarentegen blijkt dit dadelijk, wanneer men den gedachtengang, die blijkens den inhoud van de gebezigde bewijsmiddelen aan de beslissing van het Hof ten grondslag moet hebben gelegen, reconstrueert in een aantal punten, bevattende de feiten en omstandigheden, die redengevend zijn tot de beslissing, dat de verdachte het feit heeft begaan. Daarin ligt dan het door den wetgever beoogde, ook m.i. niet geringe voordeel van het voorschrift van art. 359, 3de lid.

In het boven gestelde geval nu had in de plaats van de „tooverformule” moeten komen eene overweging, die naar mijne meening aldus had kunnen luiden:

„dat het Hof door den inhoud van de vorenstaande bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat het te laste gelegde feit door den verdachte is begaan, met dien verstande, enz.;

dat deze beslissing steunt op de volgende, daartoe redengevende en uit de vorenstaande bewijsmiddelen blijkende feiten en omstandigheden:

1°. verdachte had op 11 Maart 1925, op reis naar Vlissingen, ongeveer *f* 5 en niet nog meer geld, bijzonderlijk niet een bankbiljet van *f* 100 bij zich: — verklaring van den verdachte;

2°. hij is in den ochtend van genoemden dag geweest op de kamer van den maréchaussée V.;

de deur van de kast op de kamer stond toen open en op een plank in die kast lag op een wit bord eene zwarte portefeuille;

de bedoelde kamer was dien dag niet met slot en sleutel afgesloten, wèl de bedoelde kast, maar de sleutel daarvan stak in het slot;

verklaring van den getuige V.;

3°. verdachte is na uitreiking der medaille in de kazerne gebleven tot hij tusschen vier uur en half vijf n.m. met een zijner kameraden naar diens kosthuis is gegaan; — verklaring van den verdachte en van den getuige C. S.;

4°. hij is tusschen 6 en 6½ uur des namiddags van meergenoemden dag in het hotel „Zeeland”, te Vlissingen, geweest en heeft daar een nieuw, blauwachtig van kleur en weinig gebruikt bankbiljet van *f* 100 gewisseld; — verklaring van de getuigen K. en S.;

5°. in de onder 2°. bedoelde portefeuille bevond zich op 10 Maart 1925 een aan den maréchaussée V. toebehoorend, nieuw-model en weinig gebruikt bankbiljet van *f* 100; — verklaring van den getuige V.;

6°. dit bankbiljet was op 12 Maart d.a.v. uit die portefeuille verdwenen; — verklaring van denzelfden getuige.”

Ik heb er over gedubieerd, de omstandigheid dat verdachte heeft ontkend het door de verklaringen van de getuigen K. en S. vaststaande feit, dat hij in het hotel „Zeeland” is geweest, te vermelden

bij de redengevende feiten en omstandigheden, doch heb, nu in de sententie geen waarde daaraan werd toegekend, gemeend zulks te moeten nalaten.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dnr.

A. SPRUIJT.

's-Gravenhage, 26 Maart 1926.

Met belangstelling zien wij er naar uit wat de jurisprudentie van de bepaling van art. 359, 3de lid, Sv. zal maken.

Een „bijzondere voorwaarde” die bij eene voorwaardelijke veroordeeling niet mag worden gesteld.

In de April-aflevering van het Maandblad voor Berechting en Reclasseering vonden wij vermeld een arrest van den Hoogen Raad van 15 Maart 1926 waarin de „bijzondere voorwaarde” dat de voorwaardelijk veroordeelde een bedrag aan de algemeene armen zal betalen, als zijnde in strijd met de wet, ontoelaatbaar wordt geacht.

Het arrest vernietigde „in het belang der wet” het vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te Alkmaar van 22 September 1925 waarbij een koopman, wegens verduistering in dienstbetrekking, was veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes maanden, voorwaardelijk, met een proeftijd van drie jaren en met de volgende bijzondere voorwaarden:

a. dat de veroordeelde ten behoeve van de algemeene armen der gemeente d. R. zal betalen een bedrag van totaal *f* 1000, te voldoen in driemaandelijksche termijnen ieder van *f* 100;

b. dat hij den eersten termijn van gemeld bedrag zal betalen uiterlijk op den dag dat drie maanden zijn verlopen sedert de kennisgeving bedoeld bij artikel 14*e* van het Wetboek van Strafrecht hem zal zijn betekend, en zoo vervolgens totdat het geheele bedrag zal zijn betaald aan de Afdeling Alkmaar van het Genootschap tot Zedelijke Verbetering der Gevangenen met bestemming als voormeld.

Het arrest, gewezen in overeenstemming met het requisitoir van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer, is als volgt gemotiveerd:

„Overwegende hieromtrent:

„dat artikel 14*e* van het Wetboek van Strafrecht bepaalt dat bij „een zoogenaamde „voorwaardelijke” veroordeeling als bedoeld in „artikel 14*a* de rechter, behalve in geval van veroordeeling tot geld-

„boete, als bijzondere voorwaarde kan stellen niet alleen, dat de
 „veroordeelde de door het strafbare feit veroorzaakte schade geheel
 „of gedeeltelijk zal vergoeden, maar ook, in geval van veroordeeling
 „hetzij tot gevangenisstraf van twee maanden of langer hetzij tot
 „hechtenis, opgelegd ter zake van bepaalde overtredingen, *andere*
 „*bijzondere voorwaarden het gedrag van den veroordeelde betref-*
 „*fende*, waaraan deze gedurende den proeftijd of een bij het bevel
 „te bepalen gedeelte daarvan heeft te voldoen, welke voorwaarden
 „de godsdienstige of staatkundige vrijheid niet mogen beperken;

„Overwegende dat ten deze kennelijk geen sprake is van ver-
 „goeding van door het strafbare feit veroorzaakte schade, welke
 „immers alleen de Naamlooze Vennootschap in liquidatie kan hebben
 „geleden en niet de algemeene armen van de gemeente d. R., maar
 „enkel van de oplegging van bijzondere voorwaarden het gedrag
 „van den veroordeelde betreffende;

„dat nu betaling van een geldsom aan de algemeene armen niet een
 „voorwaarde is zijn gedrag betreffende, waaronder naar gewoon
 „spraakgebruik zijn te verstaan voorschriften betreffende zijn handel
 „en wandel te huis en in de samenleving, zijn wijze van leven;

„dat dit nog nader uitkomt bij den eisch dat de gevangenisstraf
 „een bepaalde zwaarte moet hebben bereikt, wat op een bedenkelijk
 „levensgedrag kan wijzen, of dat hechtenis moet zijn opgelegd
 „wegens bepaalde overtredingen als openbare dronkenschap, bede-
 „larij, landlooperij, souteneur zijn enz., in den regel uitingen van een
 „berispelijk leven, waarin dan de opgelegde voorwaarden verbetering
 „zouden kunnen brengen;

„dat deze opvatting steun vindt in de geschiedenis der wetsbe-
 „paling, inzonderheid in het betoog van den Minister van Justitie
 „toen deze het amendement-de Weerdesteijn e.a. — om in het tweede
 „lid van artikel 14c de woorden „van twee maanden of langer” te
 „schrappen onaannemelijk verklaarde, daarbij zeggende dat „het
 „systeem van het Ontwerp medebrengt de scheiding tusschen per-
 „sonen die volgens de wet voor reclasseering zijn aangewezen en hen
 „die, omdat hun straf niet hooger is dan twee maanden, in het
 „algemeen niet kunnen worden aangemerkt als personen die de
 „reclasseering noodig hebben”; — waarna het amendement werd
 „ingetrokken en artikel 14c zonder hoofdelijke stemming aange-
 „nomen (Handelingen Tweede Kamer 17 Maart 1915);

„Overwegende dat hieruit volgt dat gemelde voorwaarden met
 „daaraan verbonden opdracht, als niet steunende op de wet, niet had-
 „den mogen zijn gesteld, zoodat het middel is gegrond en het vonnis
 „ten aanzien van dit punt niet kan worden gehandhaafd;

„Gezien de artikelen 98 der Wet op de Rechterlijke Organisatie,
 „456 van het Wetboek van Strafvordering;

„Vernietigt „in het belang der wet” het aangevallen vonnis, echter
 „alleen ten opzichte van de bijzondere voorwaarden met opdracht,
 „zonder dat dit arrest eenig nadeel kan toebrengen aan de rechten
 „door partijen verkregen.”

De Redactie van het Maandblad teekent hierbij aan, dat dit arrest een einde maakt aan wat zich in de laatste jaren reeds als practijk in de rechtspraak begon te vestigen en noemt eenige voorbeelden van geheel soortgelijke opgelegde bijzondere voorwaarden, als: storting van een bedrag ten behoeve van het Genootschap tot Zedelijke Verbetering der Gevangenen, betaling van een som aan de Vereeniging tot Dierenbescherming enz. Voorts meent zij dat die practijk voornamelijk haar reden van ontstaan vond in de drukkende bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, dat den Rechter in vele gevallen het opleggen van gevangenisstraf voorschreef waar geldboete beter op haar plaats zou zijn geweest; voorwaardelijke veroordeeling met voorwaarde van betaling van een bedrag als vorengenoemd was dan eene practische oplossing. Door de invoering van de nieuwe geldboetewet zou die practijk, en ook de beëindiging daarvan door het bedoelde arrest, echter veel van haar beteekenis verloren hebben.

Rechtspleging bij de landmacht en Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

De nog niet ingevoerde nieuwe Indische Rechtspleging en de nog evenmin in werking getreden Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië ¹⁾ hebben wederom eene wijziging ondergaan.

Bij Koninklijk Besluit van 20 Augustus 1925 n°. 38, opgenomen in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, jaar 1925, n°. 570, is bepaald dat met het voorloopig onderzoek volgens art. 7 I. R. L. in stede dat dit door den Commandeerenden Officier zelf geschiedt, ook kan worden belast een aan dezen ondergeschikten onderluitenant der infanterie, cavalerie, artillerie, van den trein of van de genie-troepen, terwijl dit onderzoek volgens de ongewijzigde redactie alleen door een officier kon worden verricht. Voorts heeft een zelfde wijziging in de bedoelde Provisioneele Instructie plaats gevonden voor wat aangaat de Officier-Commissaris die, buiten de residentie van het Hoog Militair Gerechtshof en buiten de residentie van een krijgsraad, door den Comandeerenden Officier, op uitnodiging van den advocaat-fiscaal, met de uitvoering van een sententie van het Hof kan worden belast; in stede van aan een officier kan die uitvoering nu ook aan een onderluitenant worden opgedragen.

Ten slotte is door genoemd Koninklijk Besluit de Gouverneur-Generaal gemachtigd om vóór de inwerkingtreding van de nieuwe Rechtspleging en Provisioneele Instructie, — welke inwerkingtreding geschiedt op een door die autoriteit te bepalen tijdstip — de noodige overgangsbepalingen vast te stellen.

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XVIII, bladz. 109.

Wij brengen in herinnering dat de hier besproken Rechtspleging en Provisioneele Instructie reeds eerder werden gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 3 Juli 1922, n°. 59 (Indisch Staatsblad 1922, n°. 630) ¹⁾ en bij Koninklijk Besluit van 28 Juli 1924, n°. 431 (Indisch Staatsblad 1924, n°. 397) ²⁾.

Burger-koks en -kellners aan boord van Duitse Oorlogsschepen.

In het Duitse Marineverordnungsblatt van 15 Februari j.l. n°. 5, trof ons een daarin opgenomen regeling betreffende de indienstneming van burger-keukenpersoneel (t.w. koks en kellners) bij de Duitse Oorlogsmarine. Het bedoelde personeel is bestemd om dienst te doen als kok of kellner bij den commandant, de officiersgamelle en bij de „Oberfeldwebel-messe”. Zij treden op arbeidscontract in dienst en blijven „Zivilpersonen, die in keinem militärischen Verhältnis stehen”, moeten zich echter uitdrukkelijk verbinden zich aan de „Disziplinarstrafordnung” te onderwerpen.

Behalve bepalingen omtrent salaris, geneeskundige verpleging enz., worden tevens voorschriften gegeven — waaraan de indienst-tredenden zich bij contract verklaren te onderwerpen — die meer in het bijzonder de positie van deze burgers in het militaire milieu regelen. Zoo regelt de commandant de arbeidstijd en de overwerkuren, en bepaalt hij waar het personeel aan boord zal hebben te verblijven. Behalve de opzegging der overeenkomst met inachtneming van een bepaalde termijn, indien een der overeenkomende partijen, hetzij kok (kellner) of marine-commando, zulks wenscht, bestaat ook de mogelijkheid tot onmiddellijk ontslag. Dit laatste kan door den commandant worden gegeven, indien deze van oordeel is dat de partij ter andere zijde handelingen heeft begaan die verder verblijf aan boord onmogelijk maken. Als dergelijke handelingen worden o.m. beschouwd: het zich niet onthouden van politiek aan boord, het niet bewaren van het geheim van militaire maatregelen waarvan zij kennis hebben gekregen, het drijven van handel, het ontduiken van douane-voorschriften, en het veroordeeld worden tot een vrijheidsstraf. Een dergelijk onmiddellijk ingaand ontslag kan tevens gepaard gaan met een door den ontslagene te betalen geldelijke schadevergoeding. Tijdens verblijf in het buitenland kan de overeenkomst in het algemeen ³⁾ niet door opzegging worden ontbonden, onmiddellijk ontslag kan echter ook dáár door den commandant worden gegeven op grond van een der hierboven genoemde redenen.

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XVIII, bladz. 457.

²⁾ Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 368.

³⁾ Een uitzondering is gemaakt voor het geval dat, tijdens verblijf in het buitenland, het personeel geheel of gedeeltelijk wordt afgelost.

Het burgerpersoneel — zoo behoort uitdrukkelijk in het contract te worden overeengekomen — moet steeds de grootst mogelijke reinheid en orde in acht nemen. Het moet zich steeds, wanneer de commandant zulks noodig oordeelt, aan een geneeskundig onderzoek onderwerpen. Alle bevelen omtrent reinheid, orde, gezondheidsmaatregelen, tucht en veiligheid moeten door hen stipt worden opgevolgd, evengood als de militaire bemanning zulks heeft te doen, terwijl tenslotte hun nog de plicht wordt opgelegd: „Sich gegen die Besatzung des Schiffes eines höflichen Benehmens zu befleißigen”. Als deze „Höflichkeit” tot werkelijkheid wordt, en zij ook van de zijde der „Besatzung” komt, zal de uitzonderlijke positie van deze burger-werkrachten misschien geen moeilijkheden opleveren; of zulks inderdaad niet het geval zal zijn, zal alleen de toekomst kunnen leeren.

Wetgevende arbeid. — Processen-verbaal van strafzittingen.
 — **Bestrijding van woeker. — Bestrijding van zedeloosheid;**
pornographie. — Vloekverboden. — Strafstelsel. —
Crimineele en justitieele statistiek. — Bewijzen
van goed zedelijk gedrag; strafregister. — Voor-
waardelijk ontslag uit de tuchtschool. — Hei-
melijke inscheping. — Dierenbescherming.
 — **Kosten van het H. M. G. en van de**
Krijgsraden. — Reclasseering.

Omtrent de hierboven genoemde punten bevat de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de begrooting van Justitie, dienstjaar 1926, o.m. de volgende opmerkingen. (Men zie voor het Voorloopig Verslag, M. R. T. Deel XXI, bladz. 242).

Wetgevende arbeid.

Overeenkomstig hetgeen in de Memorie van Antwoord in zake Hoofdstuk I als het voornemen van het vorige Kabinet werd medegedeeld, stelt ook het tegenwoordige Kabinet zich voor te overwegen, of de aangelegenheid van de regeling *van den rechtstoestand der ambtenaren*, zij het dan door indiening van een nieuw of gewijzigd ontwerp, eenigen voortgang zou kunnen hebben. Men zal zich daarbij echter, zooals vroeger reeds is opgemerkt, rekenschap hebben te geven, dat voor de vaststelling van het materieele recht het tegenwoordig tijdstip weinig waarborg voor bepalingen van eenigszins ruime strekking kan opleveren. En wat het formeele recht — de instelling van een afzonderlijke rechtspraak op dit terrein — betreft, hangt de aangelegenheid uiteraard samen met de vraag der administratieve rechtspraak in het algemeen, waarover hiervoor werd gehandeld.

Een kostenraming van het aanhangige ontwerp is bij benadering niet te geven. Trouwens aan handhaving der bepalingen van het ontwerp, zooals het daar ligt, — men denke b.v. aan de op het wachtgeld betrekking hebbende bepalingen — kan bij wederopneming thans van de behandeling niet worden gedacht. Doch ook wanneer het ontwerp in zijn bepalingen van materieel recht tot een codificatie van de geldende regelingen zou worden omgewerkt of wel tot het formeele recht zou worden beperkt, zoodat de beteekenis in hoofdzaak of zelfs bij uitsluiting in de rechtspraak zou liggen, is elke kostenraming bij gebreke van gegevens omtrent den te verwachten omvang dier rechtspraak een slag in de lucht.

Het *nieuwe Wetboek van Strafvordering* is, zooals bekend, inmiddels met ingang van 1 Jan. j.l. ingevoerd, nadat de rechterlijke autoriteiten evenals ook de balies officieel van dit vooruitzicht zóó tijdig in kennis waren gesteld, dat zij zich op de invoering, ook wat betreft het ontwerpen van de noodige formulieren, hebben kunnen voorbereiden.

Of de nieuwe bepalingen van het Wetboek omtrent het bewijs tot het gevolg zullen leiden, hetwelk in het Voorloopig Verslag wordt voorzien, is nog niet met stelligheid te zeggen. Beslissend is hier, in hoeverre, in verband met het bepaalde in art. 338 van het Wetboek, het *feit* eener verklaring buiten rechte, door wettige bewijsmiddelen op de terechtzitting ter kennis van den rechter gekomen, tot steun van een bekentenis kan medewerken. De aan deze vraag ten grondslag liggende quaestie is in de literatuur over het nieuwe Wetboek reeds een punt van verschil gebleken (men verg. eenerzijds Blok-Besier, II, pag. 143 v.v., en anderzijds Noyon, pag. 476; Simons, pag. 161) en al zou de ondergeteekende, vooral op grond van het bij de Invoeringswet verhandelde, geneigd zijn de engere opvatting te volgen, zoo ligt het toch voor de hand in dezen de jurisprudentie af te wachten, om eerst daarna te overwegen, of op het ter sprake gebrachte punt een leemte is, die voorziening eischt. Men zal dan daarbij echter, onder erkenning van het belang om het hooren van kinderen over zedelijkheidsdelicten zooveel mogelijk te beperken, aan den anderen kant de oogen niet mogen sluiten voor de wenschelijkheid om het in het nieuwe Wetboek scherper naar voren gebrachte onmiddellijkheidsbeginsel zoo weinig mogelijk aan te tasten. Ook in Duitschland, waarnaar in het Voorloopig Verslag wordt verwezen, is men voor dit gevaar van speciale regelingen niet blind (men verg. *Archiv für Kriminologie* van October j.l., pag. 296 v.v.). Voor het overige moge de ondergeteekende nog opmerken, dat onder bepaalde omstandigheden ook art. 216 van het nieuwe Wetboek een oplossing kan bieden.

De ondergeteekende doet onderzoeken, op welke wijze, met gebruikmaking zooveel mogelijk van het aanwezige personeel en materieel, een invoering van *de psychopathenwetten* mogelijk zou zijn. Is omvorming of niet al te ingrijpende ombouw van een der be-

staande Rijksgestichten tot Rijksasyl mogelijk en zal op de bestaande particuliere gestichten met vrucht een beroep kunnen worden gedaan? Of is hier, zoowel wat de Rijkstaak als de particuliere zorg betreft, op een geheel nieuwe organisatie te rekenen? Van den uitslag van dat onderzoek zal uiteraard, in verband met de financieele omstandigheden, in hooge mate de kans van een spoedige invoering der psychopathenwetten afhankelijk zijn.

Processen-verbaal van strafzittingen.

Het nieuwe Wetboek van Strafvordering moet in verschillend opzicht tot dusver gevolgde praktijken wijzigen of omzetten. Dat de rechterlijke macht zich daarvan bewust zal blijken en het openbaar ministerie daarop in de uitoefening van de in de artt. 52 e.v. van reglement no. I omschreven taak zal toezien, is een vertrouwen, waaraan — naar het oordeel van den ondergeteekende — niet juist op het in het Voorloopig Verslag te berde gebrachte punt meer in het bijzonder reeds aanstonds uitdrukking behoeft te worden gegeven.

Bestrijding van woeker.

Men meene niet, dat de Nederlandsche wet den woeker in bescherming neemt. Daargelaten bijzondere wettelijke voorschriften op bepaald terrein en afgezien van de omstandigheid, dat woeker den vorm kan hebben van een naar geldend recht strafbaar feit, is van het grootste belang de algemeene regel van stellig recht (art. 14 der Wet houdende Algemeene Bepalingen der wetgeving van het Koninkrijk; artt. 1356, 4°, 1371 en 1373 van het Burgerlijk Wetboek), dat overeenkomsten in strijd met de goede zeden nietig zijn. Ook zonder dat de wet het begrip „goede zeden” in verband met den woeker nader omschrijft (zooals b.v. het Duitsche B. W. § 138) geeft de jurisprudentie in de laatste jaren een ontwikkeling te zien in dezen zin, dat een woekercontract, als in strijd met de goede zeden, nietig wordt geoordeeld. Gewezen zij op het vonnis van den kantonrechter te 's-Gravenhage, d.d. 6 Nov. 1922 (*Weekblad van het Recht* no. 11100), en het vonnis van de Amsterdamsche rechtbank d.d. 12 Jan. 1925 (*Ned. Jurispr.* 1925, blz. 900). De wet bepale zich tot het uitspreken van een algemeen beginsel; aan den rechter worde de toepassing in concreto overgelaten. Indien de jurisprudentie over het begrip woeker in verband met de goede zeden zich mocht ontwikkelen in andere richting dan, naar de ondergeteekende meent, thans het geval is, zal de mogelijkheid moeten worden overwogen den rechter een ander richtsnoer te geven. Doch ook dan zal de wet moeten volstaan met een in algemeene termen vervat voorschrift.

Bestrijding van zedeloosheid; pornographie.

De ondergeteekende behoeft wel niet te zeggen, dat ook hem de bestrijding der zedeloosheid, welke zich o.a. ook uit in de in het

Verslag meer speciaal genoemde feiten van verkoop van pornografische bladen en geschriften, van sensationeele prikkel-advertenties, van dansen in openbare inrichtingen, in het bijzonder in zedenbedervenden vorm, ter harte gaat. Dit onderwerp en wel speciaal de verspreiding van pornografische geschriften had reeds de gestadige aandacht van het Departement en hiervoor is met verschillende paraketten herhaaldelijk van gedachten gewisseld, een gedachtenwisseling, die mede in verband met de jongste jurisprudentie op dit gebied, t.w. een arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage, d.d. 24 Dec. 1924 (W. 11347), en een van den Hoogen Raad der Nederlanden, d.d. 30 Maart 1925 (W. 11329), nog wordt voortgezet. Overigens zullen naar aanleiding van het bij de Kamer nog ahangige Verdrag ter beteugeling van de verspreiding van en den handel in ontuchtige uitgaven de wettelijke bepalingen op dit stuk nader zijn te bezien.

Hierbij moge voorts niet uit het oog verloren worden, dat gewenschte strengere bepalingen slechts dan voldoende effect zullen sorteerden, wanneer zij gedragen worden door een krachtig streven onder het volk zelf om het zedelijk levenspeil te verhoogen. Waar uit de in het Verslag gememoreerde feiten blijkt, dat in dit opzicht heden ten dage nog veel te wenschen is, ligt hier uiteraard een uitgebreid veld voor de werkzaamheid van de Kerken en van de maatschappelijke krachten, die zich op dit gebied bewegen. Voorts zij opgemerkt, dat het aanvullend optreden der plaatselijke overheid mogelijk de voorkeur verdienen kan boven eene algemeene regeling bij de Rijkswet; dat optreden heeft het voordeel zich te kunnen aanpassen aan de plaatselijke excessen op dit gebied (b.v. het dansen in zedenbedervenden vorm) en zoodoende beter tegen de steeds wisselende aspecten, waaronder de bedoelde ongewenschte toestanden zich voordoen, te kunnen ingaan. In deze lijn ligt ook, wat betreft de genoemde prikkel-advertenties met plaatjes ter aankondiging van films, het voorschrift van art. 4, lid 2, van het ontwerp-Bioscoopwet, zooals het door de Tweede Kamer werd aangenomen.

Een omstandige overweging van de vraag betreffende de openbare bokswedstrijden heeft destijds, zooals in de Memorie van Antwoord in zake Hoofdstuk IV van de begroting voor 1925 is medegedeeld, tot de conclusie geleid, dat deze aangelegenheid aan de gemeentelijke bemoeiingen, met name ook aan de burgemeesterlijke bevoegdheid ingevolge art. 188 der Gemeentewet, ware over te laten. De ondergeteekende ziet voorshands geen aanleiding van deze conclusie af te wijken.

Vloekverboden.

De vraag, of tegen het misbruiken van Gods naam van Overheidswege kan worden opgetreden, is naar het oordeel van den ondergeteekende, indien al niet zonder meer een ontkennende beantwoording is te geven, toch in elk geval in samenhang met de plaatselijke omstandigheden en gesteldheden te bezien en dus meer een zaak van

den gemeentelijken wetgever dan dat hier voor den Rijkswetgever een taak zou zijn weggelegd.

Strafstelsel.

De circulaire van 15 Mei 1924 beoogde het inwinnen van advies over voorzieningen, waartoe van wege het Centraal College voor de Reclasseering het voorstel was gedaan.¹⁾ Dat bij de beslissing omtrent die voorzieningen, welke na overweging der ingekomen adviezen bij circulaire van 27 Juli 1925 werd kenbaar gemaakt, niet in vollen omvang de voorstellen van het Centraal College werden gevolgd, kan dus niet als een terugkomen op een aanvankelijke beslissing worden gequalificeerd. Hier was slechts een aanpassing aan de omstandigheden, zooals deze bleken voor te liggen. Trouwens een afsluiting van de ontwikkeling bedoelde de circulaire van 27 Juli 1925 ook niet te zijn; reeds de omstandigheid, dat in de circulaire een onderzoek naar de voorloopige resultaten binnen een bepaalden tijd werd in uitzicht gesteld om aan de hand daarvan de zaak opnieuw te overzien, deed daarvan blijken.

De ondergeteekende zal in verband met dit laatste gelegenheid vinden na te gaan, wat ten aanzien van de behandeling van gevangenen in de in de latere jaren ingeleide richting, welke zijn instemming heeft, met inachtneming uiteraard van de door de financieele omstandigheden gestelde grenzen, verder kan worden gedaan.

De regeling en verdeeling van de werkzaamheden van de colleges van regenten steunt ingevolge art. 14 van het K. B. van 31 Aug. 1888 (Stbl. no. 159); op een instructie, door elk college zelf vast te stellen. Van de vaststelling dezerzijds van een nieuw reglement kan dan ook geen sprake zijn en de informatie, alsof een ontwerp aan het Departement zou berusten, moet uit een misverstand voortkomen.

Naar de ondergeteekende heeft vernomen is de voorbereiding door de betreffende sub-commissie uit het Centraal College van het door dat College uit te brengen advies over de herziening van het strafstelsel in een zeer gevorderd stadium. De arbeid blijkt echter van zeer omvangrijken aard.

Het ligt voor de hand, dat de ondergeteekende in afwachting van dit advies zich voor het oogenblik beperkt om in den vorenaangegeven zin binnen het kader van het bestaande aan verbetering voort te werken. Enkele punten van de in het Voorloopig Verslag genoemde — beperkte gemeenschap; regularisatie van de te Veenhuizen, voorshands met bevredigend resultaat, genomen proef; achtereenvolgende straffen van te zamen meer dan vijf jaren (al is deze laatste quaestie niet zoo eenvoudig) — kunnen daaronder zijn

¹⁾ De circulaire beperkte zich daartoe niet geheel en al. Het stelsel van aantekeningen was door het Centraal College niet genoemd; overigens werd — anders dan in het Voorloopig Verslag wordt gezegd — dit stelsel om voor de hand liggende redenen reeds in de eerste circulaire tot de met een jaar en langer gestraften beperkt.

begrepen, doch voor het overige zijn naar den voorloopigen indruk van den ondergeteekende de in het Voorloopig Verslag aangestipte vraagstukken zoodanig, dat zij in een algemeen kader moeten worden gezien en daarom eene behandeling buiten verband met het van het Centraal College gevraagd advies bezwaarlijk kan aangaan. Bovendien, aan verschillende van de te berde gebrachte punten zit een sterk financieele kant en de ondergeteekende zou meenen, dat indien inderdaad in dit opzicht eenige meerdere ruimte kan worden gegund, toch wel allereerst de invoering der psychopathenwetten, die immers reeds het *Staatsblad* hebben bereikt, aan de orde moet worden gesteld.

Ten aanzien van de doodstraf deelt de ondergeteekende het standpunt, hetwelk door Minister Heemskerk werd ingenomen. Een voorstel tot weder-invoering is dus, daargelaten of zoodanig voorstel niet reeds door het aan dit Kabinet gestelde bestek is uitgesloten, voor het tegenwoordige van hem niet te verwachten.

Bij de hulde, die aan het optreden van de Nederlandsche vertegenwoordiging op het van 3—10 Augustus j.l. gehouden Internationaal Penitentiair Congres is gebracht, sluit de ondergeteekende zich gaarne aan.

Crimineele en justitieele statistiek.

Met betrekking tot hetgeen onder dit hoofd werd gevraagd kan door den ondergeteekende worden medegedeeld, dat, zooals hem is bericht, op de begrooting van het Departement van Binnenlandsche Zaken en Landbouw voor het dienstjaar 1926 een bedrag is uitgetrokken voor het uitgeven van de gerechtelijke en gevangenisstatistieken over 1925 (Crimineele Statistiek, Justitieele Statistiek, Kinderwettenstatistiek, Gevangenisstatistiek en Faillissementsstatistiek) te zamen in één publicatie van beknopten omvang, zooals ook geschied is ten aanzien van deze statistieken over 1922. De ondergeteekende wil niet ontkennen, dat een zoodanige publicatie uiteraard niet voldoende mogelijkheid biedt tot een dieper gaande studie nopens de in die statistieken behandelde onderwerpen en dat, zoodra de omstandigheden zulks toelaten, het herstel van eene andere wijze van publicatie aanbeveling verdient.

Bewijzen van goed zedelijk gedrag; strafregister.

De toenmalige Minister van Justitie heeft zich in verband met de schriftelijke gedachtenwisseling bij de behandeling van Hoofdstuk IV van de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1923 met den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw in verbinding gesteld, waarbij werd aanbevolen eene zekere regeling aan de burgemeesters in overweging te geven. De ondergeteekende zal onderzoeken, tot welk resultaat vermelde bemoeiing heeft geleid of mogelijk nog zoude kunnen leiden. In verband met het nader overleg met den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw kan dan ook

worden beoordeeld het stelsel der Duitsche wet, welke door wijlen den heer DE JONGE destijds in de Eerste Kamer werd ter sprake gebracht. Aanvankelijk heeft de ondergeteekende wel den indruk, dat men zich ook met het oog op de lange daarin voorkomende termijnen niet te veel illusies moet maken omtrent verbeteringen, die door aanvaarding van het Duitsche stelsel zouden worden verwacht.

De aangehaalde circulaire van 25 April 1924, 2de afdeling A, no. 700, is een uitvloeisel van de wijziging, die bij K. B. van 22 Maart 1921, S. no. 636, in het K. B. betreffende de strafregisters is aangebracht. De bij dat K. B. in beginsel vastgestelde en in de circulaire met groote omzichtigheid uitgewerkte mogelijkheid om in het openbaar belang of ook in gevallen, waarin noch een openbaar, noch een particulier belang zich verzet, inlichtingen te verstrekken, schijnt allerminst ongewettigd en is trouwens geheel en al uit de eischen der praktijk opgekomen. De inlichtingen worden in het algemeen slechts verstrekt aan overheidsorganen en aan zoodanige diensten van openbaar nut, ten aanzien van welke het onverantwoord zoude zijn, wanneer de Staat hun in het algemeen belang, dat inderdaad sprekend naar voren treedt, eenig ten dienste staand gegeven zoude onthouden, zelfs al zou in concreto eenig particulier belang daardoor geschaad worden, welke eventueele schade overigens het betrokken individu eigenlijk aan zich zelf heeft toe te schrijven. Overigens moge de ondergeteekende nog opmerken, dat zonder bedoelde inlichtingen de betrokken organen allicht rekening zullen houden met te hunner kennis gekomen geruchten (strafrechtelijke uitspraken worden immers in het openbaar uitgesproken en gehoorde getuigen zijn niet aan geheimhouding gebonden), die den betrokkenen mogelijk meer schade doen dan eene betrouwbare inlichting. De organen, die hier te lande inlichtingen kunnen bekomen, zijn zeer gering in aantal, vergeleken bij het groote getal, dat vermeld is in een in 1925 in Duitschland uitgevaardigde Bekanntmachung.

Ziet de ondergeteekende dan ook voor intrekking van Koninklijk Besluit en circulaire geen reden, hij erkent, dat — trouwens niet eerst door het Koninklijk besluit van 1921, doch ook reeds door voordien voor speciale gevallen getroffen regelingen — de omschrijving van den betrokken post niet meer klopt op de feiten. Bij Nota van Wijziging is dan ook die omschrijving alsnog veranderd.

Met betrekking tot de desiderata, gesteld in de vóórlaatste alinea van het door de Kamer hier besprokene, kan de ondergeteekende mededeelen, dat bereids het voornemen bestond om een zoodanige voorziening te treffen, dat uit de strafregisters zal blijken, indien in een strafzaak een psychiatrisch of reclasseeringsrapport is uitgebracht. Een voorafgaande wijziging van het K. B. is daartoe echter noodig, doch reeds in voorbereiding.

Voorwaardelijk ontslag uit de tuchtschool.

Wat de mogelijkheid van voorwaardelijk ontslag uit de tuchtschool betreft, moge de ondergeteekende er op wijzen, dat de duur

der tuchtschoolstraffen wettelijk (men zie art. 27 *bis* van het Wetboek van Strafrecht) zoowel als feitelijk zoodanig beperkt is, dat bij toepasselijkverklaring van de artt. 15 e.v., als in het Voorloopig Verslag bedoeld, voorwaardelijk ontslag toch slechts in zeer sporadische gevallen in overweging zou kunnen worden genomen. Bovendien vraagt hij zich af, of in de enkele gevallen, dat aan vervroegd ontslag wellicht behoefte zou worden gevoeld, dit niet meer steunt op motieven, die liggen in de lijn van de uitoefening van het gratierecht.

Heimelijke inscheping.

Het hier ter sprake gebrachte onderwerp is destijds aan een nauwkeurige beschouwing onderworpen. De ter zake gehoorde autoriteiten adviseerden op meerdere gronden van beteekenis tegen het in het leven roepen van een strafbepaling als gewenscht op het zich heimelijk inschepen. Het kwaad kon bovendien ook niet van dien omvang worden beschouwd, dat daardoor het uitlokken van eene nieuwe strafbepaling zoude gerechtvaardigd kunnen worden, laat staan als urgent zoude kunnen worden beschouwd. Verder gingen de adviezen juist in de richting, dat de reederijen zelf maatregelen tot keering van den gesignaleerden toestand zouden hebben te nemen en dat zij zelf bij den aanvoer van vreemde stow-aways verantwoordelijk zouden moeten gesteld worden, een richting, die dus feitelijk geheel inging tegen de bedoeling van het verzoek der Nederlandsche Reedersvereniging. De ondergeteekende is intusschen bereid het onderwerp, mede aan de hand van hetgeen in den vreemde geldt en de ondervinding aldaar heeft geleerd, nader onder de oogen te zien. Overigens teekent de ondergeteekende nog aan, dat in het nieuwe zeerecht (art. 371a *nieuw* van het Wetboek van Koophandel) ten aanzien van op het schip ontdekte „blinde passagiers” aan den kapitein zekere bevoegdheden zijn gegeven.

Dierenbescherming.

Naar aanleiding van hetgeen voor en tegen de wenschelijkheid van invoering van een al dan niet onbeperkt verbod van het gebruik van trekhonden wordt aangevoerd, moge worden verwezen naar hetgeen door den toenmaligen Bewindsman in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag over Hoofdstuk IV van de Staatsbegroting voor het dienstjaar 1925 nopens het standpunt van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw met betrekking tot deze aangelegenheid is gezegd. De Minister van Justitie heeft ingevolge de bij die gelegenheid gedane toezegging het punt destijds nogmaals onder de aandacht van diens Ambtgenoot gebracht. De ondergeteekende is bereid, op deze aangelegenheid, mede in verband met sindsdien nader ingekomen requesten, bij zijn Ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken en Landbouw nog eens terug te komen.

Mocht hem voorts blijken — en hij is genegen daaromtrent nog

inlichtingen in te winnen — dat de toepassing van de voorschriften van art. 254 — en ook van het in het Voorloopig Verslag niet genoemde art. 455 — van het Wetboek van Strafrecht te wenschen overlaat, dan zal hij niet nalaten daarop de bijzondere aandacht van de betrokken autoriteiten te vestigen.

Wat betreft de bepleite vervanging in art. 254 van opzet door schuld moge de ondergeteekende er op wijzen, dat de plaats, welke „opzet” in bedoeld artikel inneemt, het vereischte enkel doet strekken ten aanzien van het veroorzaken van pijn of letsel. Aan art. 254 werd juist in verband met het arrest van den Hoogen Raad van 11 Nov. 1918 (*W. v. h. R.* no. 10347), waarbij o.m. een opvatting van verre strekking ten aanzien van het vereischte opzet werd gehuldigd, bij de wet van 16 April 1920 (Stbl. no. 194) de tegenwoordige redactie gegeven. Overigens moge hij, gelijk ook in de vorige alinea reeds geschiedde, er op wijzen, dat naast het misdrijf van art. 254 de overtreding van art. 455 in de wet is opgenomen, waarbij van schuld slechts sprake behoeft te zijn in den zin, waarin dit voor overtredingen in het algemeen ingevolge de jurisprudentie geldt.

Kosten van het Hoog Militair Gerechtshof en van de Krijgsraden.

Het vraagstuk van de herziening van het militair strafprocesrecht is in handen eener ministerieele commissie, die onlangs een voorloopig rapport heeft uitgebracht, waarin de algemeene lijnen, waarlangs de herziening zich naar het oordeel der commissie moet bewegen, ter beoordeeling zijn voorgelegd. Ook de organisatie van de militair-rechterlijke macht en de mogelijkheden om deze nauwer aan die van de burgerlijke rechterlijke macht te doen aansluiten zijn daarin ter sprake gebracht. Bij het bepalen van zijn standpunt tegenover de in dit voorloopig rapport ontwikkelde denkbeelden zal de ondergeteekende, in overleg met zijn Ambtgenoot van Marine a. i. en Oorlog, de gelegenheid vinden het vraagstuk der militaire rechtspraak nader te overwegen; praealabele quaestie zal daarbij uiteraard zijn, of, c.q. in hoeverre, inderdaad, met name uithoofde van het verband tusschen de handhaving der krijgstuicht en de toepassing der strafwet, een afzonderlijke militaire rechtspraak wordt vereischt.

Art. 19. Reeds bij de wet van 13 Jan. 1923 (Stbl. no. 6) is de mogelijkheid geopend om de waarneming van de functie van President van den Zeekrijgsraad te Helder bij opkomende vacature aan den kantonrechter aldaar op te dragen.

Reclasseering.

De leden, die een volledige organisatie, volgens een duidelijk stelsel uitgewerkt, van de reclasseering verlangen, en daarbij de klacht uiten dat hieraan zooveel ontbreekt, hebben, naar het den ondergeteekende voorkomt, wel wat weinig oog voor het goede, dat reeds bestaat. Immers, de Reclasseeringsregeling, de Uitvoerings-

regeling Voorwaardelijke Invrijheidstelling en de Uitvoeringsregeling Voorwaardelijke Veroordeeling vormen, tezamen met de voor de gevangenis geldende bezoekenregeling, een stelsel, dat practisch bruikbaar is, waarbij de belangen van de reclassenten behoorlijk behartigd worden, en waarbij het mogelijk is gebleken gebruik te maken van de diensten van onderscheidene particuliere instellingen, die zonder verloochening van eigen inzichten, met elkaar en met de Overheid tot samenwerking zijn gekomen ter bereiking van het gemeenschappelijk doel, een en ander zonder groote financieele offers voor den Staat.

Nu heeft zich in de laatste jaren, naast de bestaande bemoeiingen, een nieuwe tak van het reclasseeringswerk ontwikkeld door het meer en meer gebruik maken van hulp van reclasseeringszijde voor de voorbereiding van voorwaardelijke veroordeelingen, en blijkbaar hebben de hier eerst aan het woord zijnde leden dit deel van de reclasseeringsbemoeiingen op het oog, wanneer zij over vervollediging eener organisatie spreken. Ten aanzien van dit onderdeel van den reclasseeringsarbeid is er inderdaad aanmerkelijke ongelijkheid in de toestanden in verschillende arrondissementen. Hierbij dient echter niet uit het oog te worden verloren, dat de verschillende deelen des lands ten deze ook geenszins gelijk te stellen zijn. Voorop sta, dat de Rechtbanken uiteraard vrij zijn, om ten aanzien van eventueele voorwaardelijke veroordeelingen al dan niet rekening te houden met rapporten van reclasseeringsinstellingen over door haar ter zake verricht vooronderzoek, en dat aan het Parket eveneens een groote mate van vrijheid behoort te worden gelaten — en dan ook in werkelijkheid wordt gelaten — om te beoordeelen in welke gevallen al of niet zulk een rapport zal worden gevraagd en zoo ja, aan wie die vraag zal worden gericht. Deze aangelegenheid door bindende en algemeen geldende voorschriften uniform te regelen, komt den ondergeteekende ongewenscht voor. Want waar het op aankomt is: het vertrouwen, dat de Rechterlijke Macht in de uitgebrachte rapporten stelt. En dit kan men onmogelijk afdwingen. Dit deel van het reclasseeringswerk moet groeien en de ondergeteekende zal gaarne dien groei zooveel mogelijk bevorderen.

Hij acht het inmiddels gewenscht de uitkomsten af te wachten van eene vergadering, die binnenkort zal worden gehouden, onder de auspiciën van het Centraal College voor de Reclasseering, met de vertegenwoordigers der meest vooraanstaande instellingen ter bespreking van de aanvankelijke uitkomsten der thans genomen proef, waarop ook het Voorloopig Verslag doelt in verband met de niet-ervulling der beide vacatures van Rijksambtenaar der Reclasseering. Leiden deze besprekingen tot bepaalde conclusiën, ook ten aanzien van meer ambtenaren in dienst van gesubsidieerde instellingen, dan zal de ondergeteekende zoo mogelijk rekening houden met den reeds nu in die richting uit de Kamer tot hem gekomen wensch.

Op de vraag betreffende reclasseering in verband met godsdien-

stige gezindte antwoordt de ondergeteekende, dat er te onderscheiden is tusschen reclasseering van voorwaardelijk veroordeelden en voorwaardelijk in vrijheid gestelden, en die van ontslagen gevangenen, die geheel vrij zijn. Wat de beide eerste groepen betreft, acht de ondergeteekende het overbodig te zeggen, dat van bevoorrechting van belijders van eenige godsdienstige gezindte nooit eenige kwestie is, en dat inzonderheid voor de groep, waarvoor hij meer rechtstreeks verantwoordelijk is — de voorwaardelijk in vrijheid gestelden — er mede door de zorg van het Centraal College voor de Reclasseering voor wordt gewaakt, dat niemand van deze groep wordt buitengesloten, dan die voor behandeling in dezen zin ongeschikt moet worden geacht. Ten aanzien van de „vrije” ontslagenen staan de instellingen echter geheel vrij, en kan er een reclasseeringsvereniging van een bepaalde godsdienstige opvatting moeilijk een verwijt van worden gemaakt, dat ze zich uitsluitend wenscht bezig te houden met hen, die zich naar haar religieuze inzichten willen gedragen.

Over het met betrekking tot het N.-I. leger geldende voorschrift, dat Regeeringspupillen van indienstneming zijn uitgesloten, is reeds een en andermaal met het Departement van Koloniën overleg gepleegd, zonder dat zulks echter tot mitigatie van dat voorschrift heeft kunnen leiden. De ondergeteekende zal deze zaak nog eens onder de oogen zien.

Wat betreft de voorwaarden bij de Departementen van Marine en Oorlog, zoo blijkt uit van het Departement van Marine ter zake verkregen inlichtingen, dat uitsluiting van vroeger veroordeelden geenszins in de bedoeling ligt, doch men zich aan genoemd Departement slechts wil verzekeren, dat de tot dienstneming bij de Marine toegelatenen zonder bezwaar ten aanzien van hun aard en karakter kunnen worden opgenomen in een kring van personen, die uit den aard der zaak zoozeer op elkaar zijn aangewezen als aan boord het geval is.

Op een soortgelijk standpunt stelt zich klaarblijkelijk de Minister van Oorlog, die ook wijst op de noodzakelijkheid van een voorafgaand onderzoek naar het verleden der personen, die voor eene militaire verbintenis in aanmerking komen, opdat er waarborg aanwezig zij voor het *blijvend* goede gedrag van de betrokkenen. Ook dit sluit echter niet uit, dat hij, die eens of meermalen veroordeeld is geworden, tot dienstneming toegelaten kan worden, waarvoor dan vooraf machtiging van den Minister van Oorlog gevraagd en verkregen moet worden. In dit verband zij verwezen naar art. 23 der Dienstplichtwet, houdende redenen van uitsluiting van den militairdienst en de mogelijkheid van uitzondering daarop.

Ofschoon het vorenomschreven standpunt in beginsel alleszins juist schijnt, is de ondergeteekende bereid nog eens na te gaan, of hier in de practijk toch bezwaren zijn, die tot eenig nader overleg met de Departementen aanleiding zouden moeten geven.

Bevordering. — Rechtspositie van de onderofficieren. — Militaire pensioenwetgeving. — Dienstweigeringswet. — Aanvulling van het Reglement betreffende de krijgstuclit.

In de eerste alinea's van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer aangaande Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1926, betuigt de nieuwopgetreden Minister zijn leedwezen dat het hem niet mogelijk is geweest op alle beschouwingen en vragen, welke in het Voorloopig Verslag voorkomen, te antwoorden. De vele belangrijke quaesties, die bij het Departement van Oorlog aan de orde zijn en waarover in het Voorloopig Verslag wordt gesproken, vereischen meer tijd dan de Minister, sedert zijn optreden als zoodanig, tot zijn beschikking had om hem in staat te stellen een behoorlijk gefundeerd oordeel er over uit te spreken. De Minister vertrouwt evenwel later nog in de gelegenheid te zijn het ontbrekende aan te vullen.

Van de door ons op bladz. 254 e.v. uit bedoeld Voorloopig Verslag overgenomen opmerkingen, worden die, betrekking hebbende op de in het opschrift genoemde onderwerpen, als volgt beantwoord:

Bevordering.

Dat de gang der bevordering als gevolg van inkrimping en abnormale omstandigheden, zoowel voor de officieren als voor de onderofficieren, zoo langzaam is, betreurt ondergeteekende zeer.

Rechtspositie van de onderofficieren.

De rechtspositie van de onderofficieren zal de aandacht van de ondergeteekende hebben.

Militaire pensioenwetgeving.

Het behoud van den pensioensgrondslag, welke op 1 Juli 1922 voor hem gold, heeft voor den burgerlijken ambtenaar geen andere beteekenis dan dat hem geen lager pensioen zal kunnen worden toegekend krachtens de Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240), dan waarop hij aan de hand van de bepalingen der op genoemden datum vervallen Burgerlijke Pensioenwet recht zou hebben kunnen doen gelden (zie de artikelen 142 en 150 van eersaangehaalde wet).

Deze bepaling komt derhalve in strekking overeen met artikel 78 der Pensioenwet voor de landmacht (*Staatsblad* 1922, n°. 66), krachtens welk artikel den militairen, die tusschen 1 Januari 1920 en den datum van afkondiging dezer wet in dienst waren, gewaarborgd is, dat zij nimmer een lager pensioen zullen ontvangen dan hun zou zijn toegekend, indien de Pensioenwet voor de landmacht 1902 en de wet van 29 Mei 1920 (*Staatsblad* n°. 283) van kracht waren gebleven.

De Pensioenwet van 1902 kende echter geen pensioensgrondslag, doch ging uit van voor elken rang vastgestelde standpensioenen,

zoodat eene wetswijziging, als waarop in het Voorloopig Verslag wordt gedoeld, niet mogelijk is.

Opgemerkt wordt nog, dat de belanghebbenden zich een verhooging van het hun eventueel wegens langdurigen dienst te verleenen pensioen kunnen verzekeren, zoodat zij langs dezen weg het nadeel van daling van hun pensioensgrondslag kunnen wegnemen.

Inderdaad is eene regeling getroffen, krachtens welke de gewezen militairen, die in het genot zijn van wachtgeld vervangend pensioen en die als hulpschrijver in dienst worden genomen, voor hun burgerlijke werkzaamheden een loon zullen ontvangen, hetwelk in het algemeen niet hooger is dan het verschil tusschen het genoten wordend wachtgeld vervangend pensioen en de inkomsten, welke die personen zouden hebben genoten, zoo zij in den laatstelijk door hen bekleeden rang in het leger hadden kunnen blijven doordienen.

De regeling berust op de overweging, dat:

1°. een wanverhouding was ontstaan tusschen de inkomsten van de hulpschrijvers en van de militairen, die niet voor afvloeiing in aanmerking waren gebracht; immers deze hebben de salarisverminderingen van 1924—1925 ten volle moeten ondergaan, terwijl gene in het ongestoorde genot van het volle bedrag hunner oude inkomsten waren gebleven;

2°. de bezuiniging, welke het Departement van Oorlog verkreeg, toen het militairen op wachtgeld stelde en hun dus de gelegenheid bood om in het genot te treden van wachtgeld vervangend pensioen, geheel teloor ging bij de herplaatsing dier personen als hulpschrijver en zelfs meerdere uitgaven ten gevolge had.

Inderdaad zijn enkele pensioenen, die verleend zijn op grond van de wet voor het reservepersoneel der landmacht 1905, en die in aanmerking zouden kunnen komen voor herziening op grond van het bepaalde bij de Pensioenwet voor het reservepersoneel der landmacht (*Staatsblad* 1923, n°. 356), nog niet tot het hoogere bedrag toegekend, waarop zij aan de hand van laatstaangehaalde wet nader zouden moeten worden vastgesteld.

Deze vertraging heeft tweeërlei oorzaak.

In de eerste plaats is de vraag gerezen, of hij, die voor eene herziening als vorenbedoeld in aanmerking komt, ook nog de keuze kan doen, bedoeld bij artikel 13 van de wet van 1923, d. w. z. of de diensttijd onder de wapenen, gelijkelijk vervuld met diensttijd als ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240) op verzoek van den belanghebbende buiten berekening mag worden gelaten bij die herziening, dan wel of voor dit geval de belanghebbende die keuze niet heeft, gelet op het bepaalde bij artikel 43, eerste lid, van de wet van 1923.

Ten tweede bestaat een verschil van meening met den Pensioenraad, ingesteld bij de Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240), omtrent de toepassing van artikel 59 van deze wet ten aanzien van hem, die, terwijl hij ambtenaar in den zin dier wet was, tevens bij het reservepersoneel diende en wiens diensttijd bij dat personeel is vergolden

met een pensioen krachtens de wet voor het reservepersoneel der landmacht 1905. De Pensioenraad is ten deze nl. van oordeel, dat door het verleenen van zoodanig pensioen de gelijktijdig vervulde diensttijd als burger ambtenaar in den zin van gemeld artikel 59 geacht moet worden tevens reeds met pensioen te zijn vergolden, met welke opvatting dezerzijds niet kan worden ingestemd.

Omtrent deze quaestiën wordt nog overleg gepleegd; het is echter niet uitgesloten, dat de oplossing in deze alleen zal kunnen worden verkregen door eene wijziging of aanvulling van de betrekkelijke wettelijke bepalingen.

Dienstweigeringswet.

Tot dusver hebben drie en dertig dienstplichtigen den dienst geweigerd onder beroep op de bepalingen der Dienstweigeringswet. Van twintig zijn de bezwaren erkend, terwijl tien werden afgewezen en drie hun beroep introkken.

Aanvulling van het Reglement betreffende de krijgstuicht.

Aan den raad van legerpredikanten en aan den hoofdaalmoezenier is ter zake van de hierbedoelde aangelegenheid advies gevraagd. De desbetreffende rapporten zijn bij het Departement van Oorlog binnengekomen. Overeenkomstig den hier uitgedrukten wensch zijn deze rapporten ter inzage aan de Kamer toegezonden.

Fiscaal-plaatsvervanger bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Bij Koninklijk besluit van 10 Februari 1925, n°. 36, is benoemd tot fiscaal-plaatsvervanger bij den Krijgsraad in de Directie der Marine te Willemsoord, ter standplaats van den Commandant der Marine in die Directie in de gemeente Helder, Mr. W. F. H. Zegers, kapitein der artillerie, Commandant van de 2de Compagnie Kust-artillerie te Helder.

Voorwaardelijke veroordeeling van militairen.

Op bladz. 29 van den loopenden jaargang deelden wij mede dat het opstel van den Heer C. J. G. L. van den Berg van Saporoea over bovenstaand onderwerp, gepubliceerd in afl. 1 en 2 van dien jaargang, ook afzonderlijk als boek zou worden uitgegeven.

Het is ons een genoegen thans te kunnen mededeelen dat die aankondigde verschijning heeft plaats gehad. Het boekje verscheen als uitgave van het Nederlandsch Genootschap tot Zedelijke Verbe-

tering der Gevangenen te Amsterdam en van Mouton en Co. te 's Gravenhage.

De inhoud, die hier en daar nog een kleine verbetering en aanvulling onderging, is onzen lezers bekend; zoodat wij meenen met de enkele mededeeling van het verschijnen te kunnen volstaan. Moge het velen die met de toepassing der wettelijke bepalingen op de voorwaardelijke veroordeeling van militairen te maken hebben, tot voorlichting dienen.

BOEKAANKONDIGING.

Schets van het nieuwe Strafproces

door

Mr. G. L. SUERMONDT.

Uitgave: Juridische Boekhandel en Uitgeverij A. Jongbloed, 's-Gravenhage, 1926. Prijs ingenaaid *f* 3.90, gebonden *f* 4.50.

„Deze Schets van het nieuwe Strafproces ziet onder droevige omstandigheden het licht”, aldus de Heeren van Dijk en de Roos in een kort bericht, vóór in het boek. Ook voor ons, die met den bekwamen Schrijver vaak op het gebied der militair-rechtelijke statistiek in aanraking kwamen, was er iets weemoedigs in dit werk, ons als manuscript bekend, thans, na den zoo plotseligen dood van den Schrijver als boek te begroeten. Ook wij wisten dat dit werk de liefde van den Schrijver had en wij zouden het dáárom alleen al in veler handen wenschen. Maar afgescheiden van dien wensch op grond van persoonlijke relatie, meenen wij dat ook de zakelijke beoordeelaar dit werkje als voor velen geschikt kan aanbevelen.

De titel ervan zegt juist wat gegeven wordt. Geen breed opgezette commentaar, geen handleiding, slechts een schets om te dienen voor hen die geen volledige kennis van het strafproces behoeven en een eerste inleiding voor hen die later, als zij zich in de materie wat thuis gevoelen, een bredere studie aan de hand van de uitgebreidere werken willen beginnen. Het werk is zeer beknopt, maar geeft ondanks die beknoptheid een volledig overzicht van den inhoud van het Wetboek. Op zijpaden begeeft het zich niet, met uitzondering van een overzicht van de geschiedenis der totstandkoming van het Wetboek, van een opsomming der bezwaren tegen de oude wet en van een terugblik hier en daar waar de behandelde stof er aanleiding toe gaf. Ongetwijfeld heeft zulks dit bezwaar dat voor hem die nog weinig kennis heeft van de processuele regelingen, de kost wat zwaar wordt. Intusschen dit bezwaar is, als het geheele strafproces in zoo compacten vorm moet worden behandeld, moeilijk te ondervangen. De gebruiker kan er aan tegemoet komen door zich den tijd te gunnen tot meer aandachtige lectuur.

Naast de beknopte handleiding van Prof. Simons kan dit boekje, zonder de pretentie te hebben daarmee op één lijn te staan, dunkt ons, voor diegenen waarop wij hierboven doelden van nut zijn. Vooral ook aan officieren die nog geen gelegenheid vonden zich uit andere bronnen van den inhoud van het nieuwe Wetboek op de hoogte te stellen, bevelen wij het gaarne aan.

Prof. van Dijk voorzag het boekje van een voorwoord. Met hem meenen wij dat de Schrijver in datgene wat hij zich te ondernemen had voorgesteld, zeer wel is geslaagd.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Raden van Krijgstucht,

door

Mr. Dr. R. E. KRÄMER,

Administrateur a/h Departement van Oorlog.

Sedert eenige jaren maken de in hoofde dezes genoemde instellingen onderwerp van besprekingen uit, zijn zij voorwerpen van wenschen uitgesproken door corporaties en organisaties van militairen. Invoering van raden van krijgstucht wordt herhaaldelijk vernomen als eisch van goede democratie.

Waar in de laatste jaren zooveel veranderd is, aan zoovele „eischen van gezonde democratie” is gevolg gegeven, daar zijn mede, meent men, de tijden rijp voor invoering van tuchtraden in de militaire disciplinaire rechtspraak. Niet het minst de onderofficiersvereniging der landmacht „Ons Belang” en het C. A. M. B. O. der Zeemacht hebben dezen wensch sedert jaren op hun verlanglijst staan.

Ook in de Staten-Generaal hebben reeds meerdere malen stemmen — meest van uiterst linkerzijde — geklonken, de wenschelijkheid betoogende van invoering van raden van krijgstucht, laatstelijk nog bij de discussies over de wet tot invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht.

Een minderheid van de Bijzondere Commissie door de Tweede Kamer der Staten-Generaal benoemd om hun van advies te dienen nopens bovengemeld wetsontwerp sprak als haar oordeel uit, dat invoering van Raden van Tucht in den vorm van Commissies, welke den strafoplegger eener krijgstuhtelijke straf zouden hebben terzijde te staan, zoo spoedig mogelijk behoorde te geschieden en wenschte in verband daarmee der Regeering in overweging te geven om na art. 45 van de Wet op de Krijgstucht een nieuw art. 45a op te nemen van den volgende inhoud: „Iedere tot straffen bevoegde „meerdere wordt ter zijde gestaan door een Raad van Tucht, die hem „van advies dient. Taak en samenstelling van de Raden van Tucht „worden geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.” Art. 46 zou dan in aansluiting aan art. 45a behooren te luiden: „Geen krijgstuhtelijke straf wordt opgelegd voordat de verdachte door den Raad van Tucht is gehoord.”

De meerderheid der Bijzondere Commissie was daarentegen van oordeel, dat dit vraagstuk te ingewikkeld en te veelzijdig is dan dat het zou kunnen worden opgelost door opneming in de wet van één

in zeer algemeene termen gesteld artikel, waarin zelfs de regeling van de meest belangrijke punten aan een algemeen maatregel van bestuur wordt overgelaten. Zoo lang niet vaststaat, meende bedoelde meerderheid, welke de aard en de samenstelling der Raden van Tucht zouden zijn en op welk tijdstip en met welk rechtsgevolg het advies dier Raden zou zijn in te winnen, moet van opneming van een bepaling in de wet als bovenvermeld het ontstaan van ernstige moeilijkheden, gevaar voor ontwrichting van de krijgstucht worden gevreesd.

In de Memorie van Antwoord verklaarde de Regeering het op dat tijdstip niet het oogenblik te achten om de aangelegenheid van de Raden van Tucht, welke in elk geval nadere studie zou vereischen, tot een onderwerp van beraadslaging te maken. Zij sloot zich ten deze volkomen aan bij het betoog van de meerderheid der Commissie. Als oplossing van de quaestie kon, naar de meening der Regeering, het voorgestelde art. 45a niet worden aangemerkt. Dat artikel liet tal van wegen, welke wettelijk dienden te worden geregeld, open.

Bij de openbare behandeling kwam de Heer Hugenholtz, het sedert overleden lid van de sociaal-democratische fractie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, die als lid der bovengemelde Bijzondere Commissie de voorsteller en redacteur van het nieuw in te voegen art. 45a was, een lans breken voor de invoering van tuchtraden. Gelet op de oppositie, ook van Regeeringswege, tegen de incidenteele beslissing op dit punt, wilde hij van zijn voorstel geen amendement maken, doch pleitte hij ten ernstigste voor het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheid en wenschelijkheid van invoering van bedoelde Raden, welke naar zijne meening zouden moeten zijn, niet strafopleggende colleges, doch raden van advies en voorlichting. Hij stelde daartoe een motie voor luidende: „De „Kamer noodigt de Regeering uit een onderzoek in te stellen naar „de wenschelijkheid en de mogelijkheid van invoering

„1°. van Raden van Tucht,

„2°. van de voorwaardelijke strafoplegging in het militaire tucht-
„recht en

„de resultaten van dat onderzoek, c.q. vergezeld van een wettelijke „regeling van beide instituten” (het sub. 2°. vervatte is hier slechts volledigheidshalve vermeld en blijft verder buiten bespreking) „met „bekwamen spoed te harer kennis te brengen
„en gaat over tot de orde van den dag.”

Deze motie werd ondersteund door de Heeren Van Zadelhoff, Troelstra, K. Ter Laan en Rugge.

De Heer Dresselhuys naar aanleiding van deze motie omtrent deze quaestie het woord voerende, sprak als zijn oordeel uit, dat hoe men ook over den tuchtraad mocht denken, hoe men ook mocht meenen, dat een onderzoek naar de wenschelijkheid van tuchtraden urgent is, men zou moeten erkennen, dat op dat oogenblik het denkbeeld van de tuchtraden, hoewel dit reeds in 1902 bij de behandeling van de Wet op de Krijgstucht ter sprake werd gebracht, nog volmaakt onvoldragen was. Wat men met tuchtraden bedoelt, hoe

zij zouden moeten werken, was volgens dien spreker zoowel in als buiten het leger een nog volkomen onbekende zaak. Het denkbeeld der tuchtraden was nog volkomen embryonisch, moest nog vasten vorm krijgen en leende zich daarom te eenenmale niet voor een dadelijke beslissing. Tegen de motie had spreker geen bezwaar, maar hij was van meening, dat er dan ook ten duidelijkste behoorde te blijken, wat men met tuchtraden bedoelt, men moest een vaststaand begrip aanduiden. Daarop betoogde de Heer Dresselhuijs, dat het in praktijk brengen van het denkbeeld van invoering van tuchtraden ontzaglijke moeilijkheden aan het licht zou brengen. Uitvoerig ging spreker deze moeilijkheden na.

De toenmalige Minister van Justitie, de Heer Heemskerk, betoogde, dat het voor de Regeering onverschillig was of de Kamer de motie van den Heer Hugenholtz al of niet aannam, want dat het in haar voornemen lag om de Commissie, die de Invoeringswet der Militaire Straf- en Tucht wetten had samengesteld, uit te noodigen zich ook onledig te houden met het ontwerpen van een Militair Wetboek van Strafvordering, ten einde de militaire strafrechtspleging in den vereischten vorm te gieten, en dat die commissie dan tevens zou kunnen worden uitgenoodigd haar aandacht te wijden aan de vraag van tuchtraden. Daardoor zou de zaak te zijner tijd tot klaarheid komen, en belichaamd worden in een rapport, dat tot basis van gedachtenwisseling zou kunnen strekken.

Deze opdracht is sedert ook inderdaad aan bedoelde commissie gegeven, zoodat eerlang een zoodanig rapport kan worden verwacht.

De toenmalige Minister van Oorlog, de Heer Pop, besprak met enkele woorden de wenschelijkheid van invoering van tuchtraden en wees op verschillende bezwaren daartegen.

Nadat de Heer Hugenholtz nog met een kort woord zijne motie nader had verdedigd, werd deze ten slotte door de Kamer aangenomen met 38 tegen 28 stemmen.

Uit dit alles, uit de geheele schriftelijke en mondelinge behandeling van dit punt blijkt ten duidelijkste, dat zoowel de Kamerleden als de Regeering de eventueele invoering van Raden van Krijgstucht als een geheel nieuwe proefneming beschouwden, als iets geheel nieuws, waarvan geenerlei antecedent in eenigen vorm bekend is. Deze meening was echter onjuist.

Ook te dezen opzichte geldt, wat ten aanzien van zooveel kan gezegd worden, dat er niets nieuws onder de zon is. ¹⁾ Ook ten aanzien van dit vraagpunt heeft de praktijk reeds gesproken, kan de praktijk als wegwijzer dienen.

Als de Raden van Krijgstucht te zijner tijd eventueel mochten worden ingevoerd, dan zal dit niet zijn een eerste, geheel nieuwe proefneming, doch eene herhaalde proefneming. Ofschoon zulks blijk-

¹⁾ Ook in de staatscommissie voor de militaire strafwetgeving, benoemd bij K.B. van 2 October 1841. Stbl. no. 39, is de kwestie der tuchtraden reeds aan de orde geweest. Men zie M. R. T. Deel II. bladz. 221. Red. M. R. T.

baar in het vergeetboek is geraakt, hebben niettemin Raden van Krijgstucht een kleine eeuw geleden hier te lande reeds bestaan en gewerkt.

De bedoeling van dit stukje is om dit feit aan de vergetelheid te ontrukken.

In het jaar 1841 werd door den toenmaligen Minister van Oorlog de volgende beschikking genomen, welke in het Recueil Militair van dat jaar ter kennis van het leger werd gebracht:

's-Gravenhage, den 31 Maart 1841.
No. 8.

Aan de kommandanten der drie divisiën infanterie;
Aan de kommandanten der twee brigades kavalerie;
Aan de kommandanten van het personeel en materieel der artillerie;
Aan den kommandeerenden officier van het korps mineurs en sappeurs, en
Aan de directeurs der fortificatie-directiën.

den van krijgstucht,
of onderofficieren en
korporaals.

Doordrongen van de noodzakelijkheid, om doeltreffende middelen aan te wenden, ten einde den stand van onder-officier te releveren en de positie van deze verdienstelijke klasse van militairen, zooveel doenlijk, te verzekeren, heb ik dien ten gevolge goedgevonden aanvankelijk te bepalen:

1°. Dat de straffen van suspensie en degradatie aan de onder-officieren en korporaals, zoo weinig mogelijk en nooit anders dan op de wijze hierna omschreven, zullen worden opgelegd.

2°. Dat telkens wanneer er aanvragen door de kompanieskommandanten zullen worden gedaan, tot het degradeeren of suspenderen van onderofficieren of korporaals, er, bij de verschillende korpsen, raden van krijgstucht zullen worden ingesteld, en dat deze raden zullen bestaan uit:

Een kapitein;
„ 1e luitenant;
„ 2e luitenant;
„ sergeant-majoor;
„ sergeant; en
„ fourier.

Zullende de officieren en militairen van minderen rang tot leden van deze raden te benoemen, daartoe beurtelings en wel op de gewone wijze, volgens rooster worden gekommandeerd.

3°. Dat de aanvragen van de kommandanten der kompagnien, tot suspensie of degradatie van onderofficieren of korporaa's, behoorlijk gemotiveerd, door tusschenkomst van de kommandeerende officieren der korpsen, aan de raden van krijgstucht zullen moeten worden verzonden, onder bijvoeging van een extract uit het strafregister, stam- en schuldboek.

4°. Dat de raden van krijgstucht de voorschrevene aanvragen met de meeste nauwgezetheid en onpartijdigheid zullen onderzoeken en de personen voor welke de straf is aangevraagd, voor zich zullen doen komen, ten einde deze in hunne belangen te hooren.

5°. Dat genoemde raden de door hen genomene beslissing aan de Chefs der korpsen kenbaar zullen maken, die in overeenstemming daarmede, den aangeklaagden zullen straffen, hetzij indien de raden daartoe termen hebben gevonden, met de aangevraagde suspensie of degradatie, hetzij in het negatief geval, met zoodanige mindere disciplinaire straf, als geacht zal worden te behooren.

6°. dat, wanneer de aanvraag tot suspensie of degradatie eenen korporaal betreft, in dat geval aan de raden van krijgstucht, ook een korporaal als lid zal worden toegevoegd.

7°. Dat daar waar zulks mogelijk zal wezen, nimmer officieren en militairen van minderen rang van de kompagnie, waartoe de aangeklaagde behoort, tot leden van den raad van krijgstucht zullen worden gekommandeerd; en eindelijk

8°. Dat de decisiën van dezen raad, bij volstreckte meerderheid van stemmen zullen moeten worden genomen, en die stemopneming bij den minsten in graad zal moeten beginnen.

Ik heb de eer de voorschrevene bepalingen bij deze aan U mede te deelen, U verzoekende daaraan het vereischte gevolg te geven.

De Directeur-Generaal van Oorlog,

(get.) LIST.

Wat de min of meer directe aanleiding is geweest tot het in het leven roepen van de daarin bedoelde Raden van Krijgstucht heb ik niet kunnen nagaan. Genoeg zij, dat, zooals uit den aanhef van die beschikking blijkt, als motief daarvoor heeft gegolden, de wensche-lijkheid om den stand van de onderofficieren, waaronder ook de korporaa's waren begrepen, te releveeren en hunne positie te verzekeren.

Niet voor alle militairen werden derhalve de Raden van Krijgstucht ingevoerd, doch slechts voor de onderofficieren, de korporaa's daaronder begrepen, en evenmin voor alle krijgstuchtelijke straffen, maar slechts voor die van suspensie en degradatie, voor de zwaarste dier straffen dus.

Zooals uit de beschikking blijkt is de instelling van de Raden van Krijgstucht een gevolg van een eenvoudig besluit van den Minister van Oorlog, toenmaals geheeten Directeur-Generaal van Oorlog. Zulks is zeer opmerkelijk als men nagaat dat, zooals uit de boven-aangehaalde discussiën in de Staten-Generaal blijkt, — en m.i. zeer

terecht — men thans angstvallig er voor wil waken om aan de instelling der Raden van Krijgstucht een wettelijke basis te geven.

In 1840 dacht men daarover blijkbaar minder zwaar. Noch in het Reglement van Krijgstucht, noch in het Crimineel Wetboek was eenige bepaling aan te wijzen, waarop de instelling der tuchtraden zou kunnen steunen.

De Directeur-Generaal van Oorlog achtte zich blijkbaar volkomen bevoegd deze instelling in het leven te roepen, al doet dit thans zeer vreemd aan. En dit is te meer opmerkelijk als men, de beschikking nagaande, ontwaart, dat deze tuchtraden geenszins zijn ingesteld als colleges van advies, om de tot straffen bevoegde militaire autoriteiten van raad en voorlichting te dienen bij het opleggen der zwaarste krijgstuhtelijke straffen, doch dat zij waren *beslissende* raden, naar wier beslissing de chefs der korpsen zich hadden te gedragen.

In het voorbijgaan zij hier tevens opgemerkt, dat de straf van suspensie van een onderofficier, waarvan de beschikking spreekt, er eene was, die in het Reglement van Krijgstucht niet werd vermeld. Blijkbaar werd deze straf als gewone, zij 't zware, krijgstuhtelijke straf opgelegd en dit, — ik kan het niet anders zien — in afwijking van, dus in strijd met het Reglement van Krijgstucht. Doch ook te dezen opzichte werd dit blijkbaar niet als al te zwaarwichtig bezwaar geteld.

Reeds bij beschikking van 7 July 1841 no. 8a (mede in het Recueil Militair van dat jaar opgenomen) bracht dezelfde Directeur-Generaal van Oorlog eene wijziging in zijne beschikking van 31 Maart aan om te ontmoet te komen aan een practisch bezwaar, dat zich had voorgedaan.

's-Gravenhage, den 7den Julij 1841, nr. 8a.

Aan de bevelhebbers der drie divisien infanterie;

Aan die der brigade kavalerie;

Aan de kommandanten van het personeel en materieel der artillerie;

Aan de directeurs der directiën van fortificatiën, en

Aan den kommandeerenden officier van het bataillon mineurs en sappeurs.

len van krijgs-
tucht.

—

Bij mijne aanschrijving van den 31sten Maart ll. No. 8, betrekkelijk het instellen van raden van krijgstuht bij de korpsen, tot het beslissen nopens gedane aanvragen tot degradatie of suspensie van onder-officieren en korporaa's, niet voorzien zijnde in het geval dat, bij verdeelde opinie onder de leden van eenen zoodanigen raad, de

stemmen ter wederzijde gelijk staan, en er geen decisie kan worden genomen, heb ik gemeend tot regeling hiervan, bij deze, als een vervolg op bovengemelde mijne aanschrijving, te moeten bepalen, dat voortaan wanneer eene aanvraag tot degradatie of suspensie van eenen onder-officier aan de beslissing van eenen raad van krijgstucht wordt onderworpen, aan dien raad, zoo als die overeenkomstig het bepaalde bij voormelde aanschrijving moet zijn zamengesteld, steeds een derde luitenant zal worden toegevoegd.

Onder mededeeling van de voorschrevene nadere bepaling, heb ik de eer U Hoog Edel Gestrenge te verzoeken, het noodige te willen verrigten, ten einde daaraan bij de korpsen onder Uwe bevelen het vereischt gevolg worde gegeven.

De Directeur-Generaal van Oorlog,
(geteekend) LIST.

Niet lang duurde het echter of er deden zich bezwaren van ernstiger aard voor. Van welken aard deze bezwaren waren, kan blijken uit het schrijven van 11 Maart 1842, Afdeeling Secretariaat 4e Bureau no. 2 A, hetwelk de bovengenoemde bewindsman zich genoopt voelde te richten tot den Advocaat-Fisikaal bij het Hoog Militair Gerechtshof.

's-Gravenhage, den 11 Maart 1842.

Afdeeling Secretariaat,
4e Bureau, No. 2 A.

Onderwerp:
Degradatie.

De Commandant der 1e Brigade Cavalerie heeft, bij missive van den 2 dezer, No. 101, verzocht mijne intentie te vernemen, hoedanig zal moeten worden gehandeld met betrekking tot zekeren wachmeester van het 1e Regiment Lanciers, L. K., te wiens opzigte de Commandeerende Officier van dat Regiment een hoogst ongunstig rapport, waarvan een afschrift bij de voormelde missive is gevoegd, heeft uitgebragt.

Uit deze stukken, welke ik de eer heb hierbij aan UHEG. te doen geworden, blijkt, dat de bedoelde wachmeester zich voortdurend zoodanig misdragen heeft, dat hij zoo al niet onwaardig, om geheel en al uit de dienst weggezonden te worden, ten minste voor de eer van den onderofficiersstand en in het belang der dienst, niet langer den graad van onderofficier kan blijven bekleeden.

De Commandeerende-Officier heeft dan ook de vraag, of de man niet zou behooren gedegradeerd te worden aan den Raad van Krijgstucht onderworpen, welke daarop evenwel ontkennend geantwoord heeft, hoezeer dan ook op gronden, die niet uit de zaak zelve, maar uit

de bijzondere omstandigheden van den persoon van K. ontleend zijn.

Alvorens UHEG. verder over deze zaak te onderhouden, zal het niet ondienstig zijn, UHEG. bekend te maken met de inrigting van de zoogenaamde Raden van Krijgstucht.

De ervaring heeft menigmaal geleerd, dat bij het degraderen en suspenderen van onderofficieren met groote partijdigheid of willekeur werd te werk gegaan, en zulks tot groot nadeel van de dienst, vermits de onderofficiers-stand daardoor verviel van den rang, dien dezelve werkelijk moet bekleeden. Om dien stand te releveren en de positie van deze klasse van militairen meer zeker te maken, is aan het denkbeeld om bij de corpsen, raden van krijgstucht in te stellen, die alle voordragten tot het degraderen of suspenderen van onderofficieren zouden moeten onderzoeken, gevolg gegeven door de aanschrijving van den 31 Maart 1841, No. 8. Het is mij intusschen uit de onderhavige zaak gebleken, dat deze aanschrijving, hoezeer men getracht had zulks te voorkomen, echter in de toepassing tot min gunstige gevolgen leiden kan en dat daarin dan ook eene wijziging noodzakelijk is, waardoor alle twijfel omtrent mijne bedoeling tot het handhaven der regten, betrekkelijk de degradatiën en suspensien, aan de Commandeerende Officieren in het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande verzekerd, worde weggenomen.

Alsnu tot de zaak van den wachtmeester K. terugkomende, twijfel ik geenszins, of UHEG. zal, evenals ik, doordrongen zijn van de noodzakelijkheid, dat dit sujet van den rang van onderofficier ontzet worde, vermits hij door zijn doorgaand slecht gedrag, en tengevolge van zijne veroordeeling voor den Krijgsraad, den stand, waartoe hij behoort, onteert, en ongeschikt is, om aan zijne inferieuren dien eerbied in te boezemen die, tot het onderhouden eener goede krijgstucht, zoo onontbeerlijk is.

Ik zou dan ook terstond bevelen gegeven hebben om denzelfden, zoodra hij bij zijn korps terug zou gekomen zijn, te degraderen doch ik ben daarvan teruggehouden geworden door de bedenking, dat het willigt den schijn zou kunnen hebben, alsof K. daardoor voor een en hetzelfde misdrijf een dubbele straf onderging, namelijk die van detentie, door den Krijgsraad tegen hem uitgesproken, en die van degradatie. Intusschen zou dit werkelijk het geval niet zijn, dewijl de degradatie niet zoo zeer door mij bevolen zou worden, uit hoofde van een bepaald feit, maar ten gevolge van doorgaand slecht en liederlijk gedrag, en daaruit voortvloeiende algeheele ongeschiktheid voor het behoorlijk vervullen der betrekking, waarin hij geplaatst is.

Het zal mij aangenaam zijn, bij de terugzending der stukken, uwe consideratiën betrekkelijk deze zaak, en de wijze waarop in dezelve in het belang van de dienst, en met in achtneming der billijkheid zou kunnen worden gehandeld, te mogen vernemen.

De Directeur-Generaal van Oorlog.
(get.) LIST.

Uit dezen brief ontwaart men, dat reeds spoedig na het in het leven roepen van deze instellingen, verzet is gekomen van de zijde der militaire autoriteiten tegen het beslissende, het bindende karakter van de uitspraken van de Raden van Krijgstucht. Het viel blijkbaar moeilijk zich te schikken in die uitspraken, die afweken van het inzicht van den betrokken korpscommandant. En dit verzet werd door den Directeur-Generaal van Oorlog blijkens dit schrijven gebillijkt.

Opmerkelijk is het laatste gedeelte van dit schrijven, waarin de Directeur-Generaal zegt, dat hij terstond bevelen zou hebben gegeven tot de gewenschte degradatie, indien hij niet weerhouden werd, door beweegredenen, welke hij dan laat volgen.

Dus niettegenstaande de Raad van Krijgstucht *beslist* had, dat *niet* zou worden gedegradeerd, waaraan de korpscommandant gehouden was, zou het hoofd van het Departement van Oorlog die degradatie toch bevolen hebben? Inderdaad een opvatting, die reden geeft tot verwondering. En een Minister van Oorlog, die degradatie beveelt, dus een krijgstuchtelijke straf oplegt!

Ook dit laatste getuigt van een opvatting, die in den tegenwoordigen tijd toch zeker wel niemand meer huldigen zal. In die dagen golden hieromtrent echter andere denkbeelden, zooals mij bleek uit een advies door den toenmaligen Advocaat-Fiscaal in 1846 uitgebracht aan den Minister van Oorlog, waarin deze autoriteit als zijn meening te kennen gaf dat: „in de eerste plaats het hoofd van het „Departement van Oorlog als belast met de uitvoering der bevelen „des Konings als bevoegd moet worden beschouwd om op de ver- „ordeningen en bevelen der Generaals en Chefs der Korpsen toe te „zien en zoo deze met het belang van de dienst strijdig mogten „worden bevonden, te verbeteren of buiten effect te stellen”, waaruit volgens hem volgde „dat zoowel de benoeming van onderofficieren „als de degradatie van dezen, ofschoon volgens de bestaande ver- „ordeningen aan de Chefs der Korpsen opgedragen, volgens de „regelen der militaire hiërarchie aan een nader onderzoek, toezigt „en beslissing van het Departement van Oorlog, handelende in naam „en krachtens de bevelen des Konings blijft onderworpen.” De Minister van Oorlog was dus een schakel — de bovenste — in den militair-hiërarchischen keten! Doch ik ga op deze quaestie hier niet verder in, al kan ik mij die opvatting van genoemden militair-rechtelijken jurist bezwaarlijk begrijpen.

Het resultaat van het met den Advocaat-Fiscaal gepleegde overleg, waarop betrekking had het hiervoor geciteerde schrijven van 11 Maart 1842, werd door den Directeur-Generaal van Oorlog neergelegd in zijne aanschrijving van 6 April 1842, no. 9a, door middel van het Recueil Militair te algemeener kennis van het leger gebracht, welke ik hier laat volgen.

's-Gravenhage, den 6den April 1842.
No. 9a.

andere bepalingen nopens het onderzoek der voordrachten tot degradatie van onderofficieren voor de raden van krijgstucht.

Aan de kommandanten der drie divisien infanterie, enz.

Daar het mij onlangs is gebleken, dat de aanschrijving van den 31sten Maart 1841, No. 8 (zie Recueil Militair 1841, Deel I, blz. 222), betreffende de instelling van raden van krijgstucht bij de korpsen van het leger, ten einde alle voordrachten te onderzoeken tot het degraderen of suspenderen van onder-officieren, hoezeer men getracht had zulks te voorkomen, echter in de toepassing tot min gunstige gevolgen leiden kan, die, van den eenen kant, voor Zijner Majesteits militaire dienst, nadeelig zoude kunnen werken, en van de andere zijde de regten kunnen verkorten, betrekkelijk het opleggen der straf van degradatie of suspensie, bij artikel 12 van het Krimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, en artikel 39 van het Reglement van Krijgstucht voor hetzelfde krijgsvolk, aan de kommanderende-officieren der korpsen verzekerd, heb ik noodig geacht de hiervoren vermelde aanschrijving van den 31sten Maart 1841, No. 8 voor zoo veel noodig, te wijzigen en derhalve te bepalen:

Eerstelijk, dat de paragrafen, No. 3 en 4 der meergemelde aanschrijving zullen blijven in derzelver geheel.

Ten anderen, dat vervolgens gelezen zal worden als voor paragraaf 5, dat genoemde raden, na het onderzoek der zaak op de voorschreven wijze, zullen beraadslagen, of er termen aanwezig zijn, om de aangevraagde degradatie of suspensie *al* of *niet* op te leggen en voorts van hunne bevinding een gemotiveerd rapport aan den kommanderenden officier zullen uitbrengen.

Voor paragraaf 6, dat de kommanderende-officieren zich niet met de adviezen der raden van krijgstucht kunnende vereenigen, bevoegd zullen zijn, om al de stukken tot de zaak betrekkelijk, met een gemotiveerd voorstel van hunne zijde aan het Departement van Oorlog ter beslissing in te zenden.

Eindelijk dat de paragrafen 6 en 7 alsmede in derzelver geheel zullen blijven, doch alsnu de 7de en 8ste zullen uitmaken, terwijl paragraaf 8 zal worden de 9de, en geen veranderingen ondergaan, dan dat voor het *decisiën* zal gelezen worden *adviezen*.

Deze nadere bepalingen bij deze aan UEd.Gestr. mededeelende, verzoek ik U, daarvan aan de korpsen onder Uwe bevelen insgelijks kennis te geven.

De Directeur-Generaal van Oorlog,
(get.) LIST.

Deze beslissing bracht dus eene belangrijke wijziging. Het karakter van de uitspraak van den Raad van Krijgstucht werd principieel gewijzigd. De „decisiën” van de raden werden veranderd in „adviezen”. Inderdaad een wijziging van gewicht, welke de betekenis van de raden van krijgstucht in niet geringe mate verkleinde en die de zelfstandigheid van de korpscommandanten t.a.v. de krijgstuchtelijke strafbevoegdheid, door de instelling dier raden in den grond aangetast, weder voor een deel herstelde.

Voor een deel slechts werd die zelfstandigheid hersteld, immers mocht de korpscommandant, bij verschil van gevoelen tusschen hem en den betreffenden raad van krijgstucht, niet zelf den doorslag geven, door van het advies van dien raad eigener autoriteit af te wijken, maar moest hij daarvoor de beslissing van het Departement van Oorlog inroepen.

In deze aanschrijving werd dus het standpunt ingenomen, aan de juistheid waarvan eenige jaren later bij den Minister zelf twijfel rees, doch dat, zooals ik boven reeds vermeldde, door den Advocaat-Fiscaal werd gesanctionneerd. De Minister van Oorlog *besliste* inzake het opleggen van krijgstuchtelijke straffen, trad op als krijgstuchtelijke strafoplegger.

Reeds weder zeer spoedig was een practische wijziging noodig, welke werd belichaamd in de hiervolgende aanschrijving van 12 Mei 1842 no. 4a, te vinden in het Recueil Militair van dat jaar.

's-Gravenhage, den 12 Mei 1842,
No. 4a.

Raden van krijgstucht.

Mijne aandacht bijzonder toewijdende aan hetgeen de instelling der Raden van krijgstucht bij de korpsen bevorderlijk kan zijn, ten einde dezelve meer en meer aan het doel te doen beantwoorden, hetwelk ik mij daarvan heb voorgesteld, heb ik, met ampliatio der daaromtrent gegeven voorschriften, goedgevonden te bepalen, dat zoodra overeenkomstig de 6de paragraaf der voorschriften, van den 31 Maart 1841, No. 8 (zie Recueil Militair 1841, deel I, blz. 222) het geval zich voordoet, dat een korporaal aan den Raad als lid moet worden toegevoegd, het getal der onder-officieren vermeld in de 2de paragraaf zal worden verminderd; door alsdan geen sergeant of fourier bij dien Raad te benoemen. Onder mededeeling van deze nadere bepaling, verzoek ik UHoogEd. Gestr. daarvan aan de korpsen onder Uwe bevelen kennis te geven.

De Directeur-Generaal van Oorlog,
(get.) LIST.

Na deze gaat het blijkbaar eenigen tijd goed zonder dat van bezwaren blijkt, totdat in 1845 de Minister van Oorlog zich genoopt gevoelde te dezer zake opnieuw eene aanwijzing te geven, waardoor de bevoegdheid, de invloed van de raden van krijgstucht werd ingeperkt.

's-Gravenhage, den 31sten Maart 1845.
No. 15b.

Aan de Bevelhebbers der Divisiën Infanterie, van de Reserve Brigade, van de Brigade Kavalerie, alsmede aan den Kommandant van het personeel der Artillerie.

len van Krijgstucht.

Opgemerkt hebbende, dat het geval zich van tijd tot tijd voordoet, dat de leden van eenigen raad van krijgstucht, bij het uitbrengen van hun advies, nopens het al of niet toepassen van de straf van degradatie, in plaats van zich daartoe te bepalen, tot het opleggen van eenige andere dan de aangevraagde straf adviseeren. Daar dit strijdig is met mijne intentie ten deze, wordt hierbij vastgesteld, dat zoodanig advies zich uitsluitend tot de *straf* zal moeten bepalen, waartoe de betrokken persoon is voorgedragen, en derhalve tot het uitbrengen der opinie of die straf *al* dan *niet* op hem moet worden toegepast, zonder van eenige andere straf te gewagen.

De Minister van Oorlog,
(get.) LIST.

De bedoeling dezer aanschrijving is duidelijk. Men wilde voorkomen, dat de raad van krijgstucht zich geheel zou stellen in de plaats van den tot straffen bevoegden korpscommandant, door hem voor te schrijven niet alleen, dat hij niet zou degradeeren, maar dat hij in de plaats daarvan de straf zou opleggen, die de raad passend oordeelde. Al was de raad van krijgstucht niet meer beslissend, doch slechts adviseerend college, toch vreesde de Minister van Oorlog van zoodanige handelwijze terecht ongewenschte gevolgen.

Na deze werken de raden van krijgstucht wederom eenige jaren voort zonder dat uit eenigen officieelen maatregel blijkt, dat ingrijpen van hoogerhand noodig of wenschelijk werd geoordeeld. Maar als wij ook weer van zoodanigen maatregel hooren, dan is het begin van het einde daar. In 1849 wordt de doods-klok over de raden van krijgstucht geluid. Het initiatief om aan het betrekkelijk kortstondig bestaan van de raden van krijgstucht een einde te maken, is blijkens de hiernavolgende aanschrijving van 17 April 1849, no. 38 B, aan onderscheiden hooge militaire autoriteiten, van niemand minder uitgegaan dan van Z. M. den Koning.

's-Gravenhage, den 17 April 1849.

Personeel en Mil. Zaken,
2e Bureau, No. 38 B.

Onderwerp:
Krijgstucht.

Aan

- a.* Zijne Excellentie den Heer Luitenant-Generaal, kommanderende de 1ste Divisie Infanterie;
b. idem de 2e;
den Heer Generaal-Majoor, Kommandant van de Reserve-Brigade;
de Brigade Kavalerie;
het Personeel der Artillerie.

De Koning, van het beginsel uitgaande den Chefs der korpsen, in het uitoefenen van hun gezag de meest mogelijke vrijheid te laten, en mitsdien al datgene te vermijden of tegen te gaan wat beschouwd kan worden hen daarbij slechts eenigermate te binden, acht het uit dien hoofde wenschelijk dat de Raden van Krijgstucht bij de korpsen, hoezeer slechts adviserende ligchamen, nogtans buiten werking worden gesteld.

Het doel van die instelling echter ook in bepaalde overweging hebbende genomen, wenscht Zijne Majesteit van een anderen kant, dat er, tot het intrekken van de deswegens bestaande bepalingen niet eerder worde overgegaan, dan nadat daaromtrent de opinie van de daarbij betrokken autoriteiten zal zijn ingewonnen, en het gebleken zal zijn, dat het buiten werking stellen van de bedoelde instelling, algemeen wordt gewenscht; hebbende Hoogstdezelve zich te eerder genoopt gevonden, daartoe te doen overgaan, omdat het achtjarig bestaan van de Raden van Krijgstucht, de autoriteiten bij het Leger, in de gelegenheid zal hebben gesteld, over de zaak, op grond van ondervinding te oordeelen.

Ik heb derhalve de Eer $\frac{\text{Uwe Exc.}}{\text{UHEG.}}$ te verzoeken mij, nopens de voorschreven aangelegenheid,

(a en b)

zowel Uwe zienswijze als die der Heeren Brigade Generaals onder U ressorterende,

(de anderen)

Uw gevoelen

(allen)

wel te willen doen kennen; kunnende $\frac{\text{Uwe Exc.}}{\text{UHEG.}}$ zich volkomen bevoegd rekenen,

(voor a en b)

ook

(voor allen)

de opinie, ten deze, van de Chefs der Korpsen onder Uwe bevelen in te winnen.

De Minister van Oorlog,
(get.) VOET.

De chefs der korpsen behooren, zoo was de Koning blijkbaar van oordeel, in het uitoefenen van hun gezag door niets te worden belemmerd. En dat de invloed van de raden van krijgstucht, ook nadat zij van beslissende tot slechts adviseerende lichamen waren teruggebracht, een belemmering vormde voor de vrije uitoefening van het gezag der korpscommandanten is voor geen tegenspraak vatbaar.

Maar voordat tot opheffing van de raden van krijgstucht zou worden overgegaan, wenschte Z. M. het oordeel der legerautoriteiten te hooren.

Hoe het oordeel dier legerautoriteiten luidde, wordt duidelijk bij het lezen van het daaropvolgende rapport van den Minister van Oorlog aan den Koning van 11 Juni 1849, no. 8 A.

's-Gravenhage, den 11 Juny 1849.

Personneel en Mil. Zaken,
2e Bureau, No. 8 A.

Onderwerp:
Raden van Krijgstucht.

Aan den Koning.

Met toestemming van Uwe Majesteit het gevoelen van de bevelvoerende autoriteiten bij de Hoofdwapens, nopens de Raden van Krijgstucht, door mij ingewonnen zijnde, heb ik de eer Hoogstdenzelve de deswegens bij mij ontvangen rapporten, hierbij aan te bieden.

Uwe Majesteit zal daaruit ontwaren, dat het meerendeel der Generaals en bijna al de Chefs der korpsen, zich *tegen* die instelling hebben verklaard, op grond dat de Raden van Krijgstucht, naar hunne wijze van zien, in strijd zijn met de ware beginselen eener goede krijgstucht.

De Heer Generaal-Majoor Graaf Dumonceau, Uwer Majesteits buitengewoon adjudant, kommandant der Brigade Kavalerie, hoezeer niet ontkennende, dat het gezag der korpscommandanten door die instelling in zekere opzigten is verminderd, is evenwel van meening dat zij ook nuttige zijden heeft, als een waarborg voor den onderofficier en korporaal opleverende, tegen de gevolgen van toch altijd mogelijke overijling, hartstogt en misleiding; en terwijl

deze opperofficier in eenige verdere beschouwingen treedt ten doel hebbende om het nut der Raden van Krijgstucht te betoogen, is het resumé zijner beschouwingen, dat hij het wenschelijk acht dat die instelling, althans voor de *onderofficieren*, worde behouden.

Voor het geval evenwel dat er bij het Leger, (zoo vervolgt de Generaal-Majoor Dumonceau) *zooveel* tegeningenomenheid opzigtelijk de thans bestaande bepalingen op dit punt bestaat, dat daarin wijzigingen zouden *moeten* worden gemaakt, zou hij in overweging geven, de raden geheel uit leden van een hooger rang dan de beschuldigde, zamen te stellen en den Chefs in ieder geval de beslissing te laten.

De Heer Generaal-Majoor Jonkheer Van Spengler, mede Uwer Majesteits buitengewoon adjudant, kommandant der Reserve-Brigade, is evenals de Generaal Dumonceau voor het behoud der instelling, hoofdzakelijk omdat zij sedert ruim acht jaren is ingevoerd, en de onderofficieren en korporaals, daarin een waarborg voor hunne belangen ziende, in het denkbeeld kunnen verkeeren, daarop, in zekere mate, regt te hebben.

Ook is de Generaal-Majoor Van Spengler veel van de vrees teruggekomen, welke hij, bij het invoeren van de Raden van Krijgstucht, omtrent den nadeeligen invloed, dien zij op het gezag der Chefs zou uitoefenen, heeft opgevat.

De opiniën van de Kolonels Storm de Grave en Van Toll, respectievelijk het 1e en 3e Regiment Dragonders kommanderende, komen als het ware met elkander overeen. Beide zijn zij voor het behoud van de Raden van Krijgstucht, onder voorwaarde, dat het aan de Chefs facultatief worde gelaten ze te raadplegen.

Die twee Chefs achten het vooral hierom wenschelijk dat de instelling blijve, omdat het hun gebleken is, dat het advies van een Raad van Krijgstucht den Chef te stade kan komen, vooral wanneer er aanvragen tot degradatiën geschieden bij gedeelten van het korps, welke niet onmiddellijk onder zijne orders dienen; terwijl zij van een anderen kant vermeenen, dat de Chefs de volkomen bevoegdheid moeten hebben een onderofficier direct te degradeeren, omdat er zich, vooral in oorlogstijd omstandigheden kunnen voordoen, waarin het in het belang van eene goede krijgstucht volstrekt noodig kan wezen, dat de straf der degradatie dadelijk worde opgelegd.

De Luitenant-Kolonel Duycker, Uwer Majesteits buitengewoon adjudant en chef van het Regiment Grenadiers en Jagers, acht de meerbedoelde instelling, mits de eindbeslissing aan de chefs der korpsen blijve, niet strijdig met hun gezag, integendeel hij is van opinie, dat die instelling kan strekken om dat gezag te onderhouden, en zelfs te verhoogen, aangezien de Raden van Krijgstucht hen voor het doen van eene soms overijlde uitspraak kunnen behoeden. De Luitenant-Kolonel Duycker beschouwt die raden dan ook als nuttige lichamen, wanneer de adviezen niet buiten het korps behoeven te worden opgezonden, en de Raden alleen uit *officieren* worden

zamengesteld. Hij is er derhalve tegen, dat daarin ook *onderofficieren* en *korporaals* worden benoemd.

De motiven voor het behoud van de Raden van Krijgstucht aangevoerd, komen mij voor bijzondere overweging te verdienen. Zij hebben mij, ik mag het Uwer Majesteit niet verbergen, wel eenigszins in mijne meening versterkt, dat er in de instelling van de Raden van Krijgstucht, voor de onderofficieren en korporaals een waarborg voor hunne belangen is gelegen, welke het welligt niet raadzaam zou zijn, thans geheel weg te nemen. Dit wordt door mij te minder raadzaam beschouwd vermits er vastgesteld is, dat het lot der officieren bij wettelijke bepalingen zal worden geregeld.

Door het behoud der Raden van Krijgstucht, waarvan de zamenstelling welligt zou kunnen worden gewijzigd, zoo als dit door den Luitenant-Kolonel Duycker wordt in overweging gegeven, zal er derhalve, tusschen de officieren en onderofficieren in dat opzicht, in zekeren zin eenige overeenkomst bestaan, welke naar mijne bescheiden meening, niet anders dan gunstig op de onderofficieren zal werken.

Daar Uwe Majesteit zich echter bepaaldelijk tegen de Raden van Krijgstucht heeft verklaard, de groote meerderheid der gezagvoerende autoriteiten, die instelling mede nadeelig beschouwt aan het handhaven eener goede discipline, en verscheiden der autoriteiten welke tot het behoud dier instelling hebben geadviseerd, zulks hoofdzakelijk hebben gedaan, op grond van haar achtjarig bestaan, doch de instelling *in beginsel* niettemin steeds als een bezwaar blijven aanmerken, gevoel ik mij genoopt, mijne persoonlijke opinie te dezer zake geheel ter zijde te stellen en zou ik zelfs niet aarzelen reeds dadelijk order te geven, de instelling van de Raden van Krijgstucht op te heffen, ware het niet dat de mogelijkheid bestaat, dat Uwe Majesteit, tengevolge van het vorenstaande, mij opzigtelijk de onderhavige aangelegenheid eenige bijzondere bevelen mogt gelieven op te dragen.

Ik heb ten slotte de eer Uwer Majesteit, onder aanbidding van eene Nota van Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins Frederik der Nederlanden, betrekkelijk het onderhavig onderwerp, eerbiedig te verzoeken, mij de hierbij gevoegde rapporten, met Uwer Majesteits bevelen ter zake, wel te willen doen terug geworden.

De Minister van Oorlog,
(get.) VOET.

Het meerendeel der bevelvoerende Generaals en bijna alle Chefs der Korpsen verklaarden zich tegen de raden van krijgstucht, omdat zij deze in strijd achtten te zijn met de beginselen eener goede krijgstucht.

Degenen der militaire autoriteiten, die zich ervoor verklaarden, voerden daarvoor m.i. geen zeer krachtige argumenten aan. Zooals in het rapport aan den Koning de Minister zelf opmerkt, was het

hoofdmotief dier autoriteiten het feit, dat de raden eenmaal waren ingesteld en reeds acht jaren hadden bestaan. *In beginsel* achtten ook deze militaire chefs de instellingen een bezwaar.

De Minister van Oorlog dacht er blijkbaar anders over en pleitte blijkens bovenaangehaald rapport aan den Koning voor behoud der bedoelde instellingen, zij het dan wellicht met wijziging van hun samenstelling zooals door sommige commandanten werd aangegeven.

De voorspraak van den Minister van Oorlog mocht niet baten; de Kroon bleef bij haar standpunt, dat opheffing van de raden van krijgstucht gewenscht was. En voorwaar, verwondering behoeft dit niet te wekken, als men bedenkt, dat het oordeel van den Minister lijnrecht stond tegenover de bijna algemeen in het leger gekoesterde meening.

De Minister zwichtte dan ook voor den op hem geoeffenden drang en bood bij schrijven van 14 Juli 1849 L^a E¹⁵ ter goedkeuring aan eene aanschrijving waarbij de raden van krijgstucht werden opgeheven.

's Gravenhage, den 14 July 1849.

Personeel en Mil. Zaken,
2e Bureau, L^a E¹⁵.

—
Onderwerp:
Raden van Krijgstucht.

Aan den Koning.

Uit de missive van den Heer Staats-Raad Directeur van Uwer Majesteits Kabinet van den 9den dezer, La. N 18 heb ik ontwaard, dat Uwe Majesteit, na overweging van mijn hiertoe betrekkelijk rapport van den 3de te voren Kabinet La O 14, bepaaldelijk blijft verlangen, dat de Raden van Krijgstucht worden afgeschafft, terwijl ik daarbij word uitgenoodigd, Uwe Majesteit eene voordragt daartoe aan te bieden.

Daar er, zoo als ik bij mijn bovenaangehaald rapport de eer had, eerbiedig onder de aandacht van Uwe Majesteit te brengen tot het buiten werking stellen der Raden van Krijgstucht, geen speciale voordragt mijnerzijds vereischt wordt, heb ik gemeend, al dadelijk eene aanschrijving aan de betrokkene militaire autoriteiten te kunnen doen opmaken, waarbij de opheffing dier instelling wordt bevolen.

Alvorens echter dat stuk werkelijk te arresteren, heb ik gemeend het aan Uwe Majesteit ter kennisneming te mogen aanbieden, Uwe Majesteit eerbiedig verzoekende mij wel te willen doen kennen, of daartegen bij Hoogstdezelve geene bedenkingen bestaan.

De Minister van Oorlog,
(get.) VOET.

Nadat bedoelde aanschrijving de goedkeuring van den Koning had verkregen werd deze onder dagteekening van 24 Juli 1849, no. 19 A, in het Recueil Militair van dat jaar, ter kennis van het leger gebracht.

's-Gravenhage, den 24sten Juli 1849, No. 19 A.

Aan de Bevelhebbers der Divisien Infanterie, van de Reserve-Brigade en van de Brigade Kavalerie, alsmede aan den Kommandant van het personeel der Artillerie enz.

Krijgstucht. De Koning, van het beginsel uitgaande, dat de instelling van de Raden van Krijgstucht bij de korpsen strijdig is met het ware begrip van militaire discipline, en in de volkomen overtuiging verkeerende, dat geen chef de straf van degradatie aan een onder-officier of korporaal zal opleggen, die zulks niet volkomen verdient, heeft mij het verlangen te kennen gegeven, dat die instelling, bij missive van den 31sten Maart 1841, No. 8, ingevoerd, buiten werking worde gesteld.

Aan dat verlangen des Konings bij deze gevolg gevende, heb ik de eer UHEG. te verzoeken, de chefs der korpsen onder Uwe bevelen, dienovereenkomstig van de noodige instructiën te voorzien.

De Minister van Oorlog,

(get.) VOET.

Hiermede was een einde gemaakt aan het bestaan van een instituut in de krijgstuhtelijke rechtspraak, waarvan velen heden ten dage zeer veel heil verwachten.

Ik heb in het bovenstaande niet anders gegeven dan de feiten van de geboorte, den levensloop en het verdwijnen van de raden van krijgstuht.

In eene beoordeeling van de vraag of deze proefneming lokt tot een herhaling daarvan, ben ik niet getreden. Dit lag buiten mijn bedoeling. Wellicht heb ik in een volgend artikeltje gelegenheid daaraan eenige beschouwingen te wijden en in het algemeen aan de vraag wat er voor en tegen de invoering van raden van krijgstuht in de disciplinaire strafrechtspleging is aan te voeren.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 20 October 1925.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. N. van den Berg, Kapiteins H. C. van der Bijl en C. P. M. Verhaart en 1e Luitenant A. C. Eland.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Raadsman: P. Ch. Kiès, Eerste Luitenant der Infanterie. ¹⁾

Ongeluk in de Legerplaats bij Laren. Het veroorzaken van eens anders dood door schuld, gepleegd in de uitoefening van eenig ambt.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r. o. eischer, op en jegens P. T. S., oud 22 jaar, geboren te Koog aan de Zaan, vaandrig bij de Groep Landstormverbanden Amsterdam, Haarlem en Alkmaar, wonende te Hilversum, beklaagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 12 September 1924 is bevorderd tot vaandrig bij het Landstorm-verband Amsterdam enz., en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 25 September 1925, door den Commandant van de Groep

¹⁾ Het verdient opmerking dat de raadsman in het onderzoek voor den officier-commissaris als getuige-deskundige was gehoord. Op de zich ook ter terechtzitting voordoende vraag of het gewenscht was de verdediger nog als getuige-deskundige te hooren, besliste de Krijgsraad dat zulks niet gewenscht was op grond van de geheel verschillende positie, die beiden in het strafproces innemen. De aanhangige zaak kon trouwens door de verklaringen van andere getuigen en deskundigen voldoende tot klaarheid worden gebracht.

Landstormverbanden Amsterdam, Haarlem en Alkmaar te Amsterdam opgemaakt, beklaagde tijdens het plegen van het feit in uniform gekleed was;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 9 October 1925 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat aan zijne schuld, althans mede aan zijne schuld, is te wijten, dat op of omstreeks 15 April 1925 in de Legerplaats bij Laren F. A. M. L. door een schot uit een mitrailleur aan het hoofd is getroffen en zoodanig is verwond, dat hij tengevolge daarvan kort daarop is overleden, doordat hij, beklaagde, aanschouwelijk onderrecht gevende over den mitrailleur aan eene klasse korporaals van den Vrijwilligen Landstorm, waarbij genoemde L. behoorde, daartoe bezigende een zoogenaamden lichten mitrailleur 1920, heeft afgenomen het huis met ronsel en spanschroef, den gasregelaar, den regelaarsleutel, het mondstuk en een borgplaatje, daarna, hoogst roekeloos en onvoorzichtig, in de kamer heeft gebracht een scherpe patroon no. 1, in de meening verkeerende, dat deze patroon was een zoogenaamde geïmproviseerde exercitiepatroon, waaronder is te verstaan een scherpe patroon no. 1, waaruit de kruitlading is verwijderd en waarvan het slaghoedje is afgeschoten, het gebruik waarvan echter is verboden, althans in strijd is met de op dat punt bestaande voorschriften, en zonder zich behoorlijk te hebben overtuigd, dat hij inderdaad zulk een onschadelijk geïmproviseerde exercitiepatroon en niet een scherpe patroon no. 1 gebruikte, en na tot het uitleggen van de werking van den lader, dien scherp patroon no. 1 op de opening bestemd voor het doorlaten van patronen te hebben gelegd, den spangreep, die in zijn achtersten stand stond, in zijn voorsten stand heeft gebracht, tengevolge waarvan de patroon in de kamer is gekomen, dit alles terwijl hij geen zorg had gedragen, dat er zich niemand voor de opening van den loop van het wapen bevond, zoodat toen tengevolge van de vorenomschreven handelingen een scherp schot uit den mitrailleur is afgegaan, L., die zich daarvoor bevond, met het bovenomschreven gevolg getroffen is;

Overwegende dat de beklaagde heeft opgegeven:

dat op 15 April 1925 te Legerplaats bij Laren de korporaal bij den Landstorm F. A. M. L. door een scherp schot uit den mitrailleur M 1920 aan het hoofd is getroffen en zoodanig is gewond, dat deze tengevolge daarvan kort daarop is overleden;

dat hij, beklaagde, dien dag als vaandrig was belast met het geven van aanschouwelijk onderricht over den mitrailleur aan eene klasse korporaals van den Vrijwilligen Landstorm, onder welke klasse zich genoemde L. bevond; dat hij daartoe bezigde den lichten mitrailleur 1920, waarvan hij toen heeft afgenomen het huis met ronsel en spanschroef, den gasregelaar, den regelaarsleutel, het mondstuk en een borgplaatje; dat hij tot het uitleggen van de werking van den lader daarop een patroon heeft genomen, die tusschen het gereedschap op de tafel lag, in de meening verkeerende, dat het was een zoogenaamde

geïmproviseerde exercitiepatroon, waaronder is te verstaan een scherpe patroon no. 1, waaruit de kruitlading is verwijderd en waarvan het slaghoedje is afgeschoten; dat hij die patroon op de opening, bestemd voor het doorlaten van patronen, heeft gelegd en den spangreep, die in zijn achtersten stand stond, in zijn voorsten stand heeft gebracht, tengevolge waarvan die patroon in de kamer is gekomen en daarop door de slagpin getroffen werd, waardoor een scherp schot uit den mitrailleur is afgegaan en L. daardoor met het bovenomschreven gevolg is getroffen; dat deze na het schot ineenzakte; dat hij zich niet behoorlijk heeft overtuigd, dat de door hem gebruikte patroon inderdaad zulk een onschadelijke geïmproviseerde exercitiepatroon was en niet een scherpe patroon no. 1; dat het gebeurde plaats had in barak 2 — II in de Legerplaats bij Laren op 15 April 1925 omstreeks 10 uur voormiddags, in welke barak, tot het geven van voormeld onderricht, een vijftal scherpe mitrailleurs M 1920 op vijf tafels geplaatst waren; dat bij het geven van theorie over het wapen meerdere personen om het wapen heen staan en daaromheen loopen en het wapen van alle kanten bekijken, bewegen en aanvatten; dat het verschil tusschen een scherpe en een geïmproviseerde patroon is gelegen in het slaghoedje, dat bij de exercitiepatroon is ingedeukt;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. W. J. A. de B., oud 18 jaar, destijds reserve-korporaal bij den Kaderlandstorm Gooi- en Eemland:

dat hij op 15 April 1925 omstreeks 10 uur voormiddags tegenwoordig was bij de theorie over den lichten mitrailleur onder leiding van beklagde, in barak 2-II van de Legerplaats bij Laren, dat hij heeft gezien, dat beklagde gedurende de uitlegging van de werking van het wapen een patroon nam, die op de tafel lag en deze patroon op den lader legde; dat de spangreep stond in zijn achtersten stand; dat hij beklagde heeft hooren verklaren, dat het voorover hellen van de patroon ontstond, doordat het geen scherpe patroon was; dat hij, getuige, een schot hoorde en zich daarop buiten de barak heeft begeven;

dat hij bij het einde van de schietoefening op 8 April 1925 een scherpe patroon uit de trommel heeft genomen, ten einde daarmee een scherpe patroon, die nog in de kamer van den mitrailleur zat, daaruit te halen; dat hij die scherpe patroon niet weer in de trommel heeft gedaan, omdat zulks niet meer ging, doch later in een gereedschapstasch heeft gestopt bij den ingang van de rustkamer;

2. C. J. W. Y., oud 18 jaar, korporaal Kaderlandstorm, afdeling Gooi- en Eemland:

dat hij op 15 April 1925 bij de oefening was onder leiding van beklagde bij het demonteeren van den lichten mitrailleur in barak 2-II in de Legerplaats bij Laren; dat hij, daar er behoefte was aan een exercitiepatroon, aan korporaal D. om een patroon vroeg; dat deze in de gereedschapstasch keek en er eenige patronen uit haalde;

dat deze hem een patroon gaf en ook een links en rechts van hem aan andere leerlingen; dat hij, getuige, de hem uitgereikte patroon o.a. heeft gebruikt voor het afnemen van den kolfbodem; dat die patroon daarna ook door anderen is gebruikt en op het oogenblik, dat het schot afging, niet meer in zijn, getuige, bezit was;

3. F. A. Th. J. D., oud 18 jaar, wonende te Bussum:

dat hij op 15 April 1925 omstreeks 10 uur voormiddags tegenwoordig was bij de theorie over den lichten mitrailleur onder leiding van beklaagde in barak 2-II van de Legerplaats bij Laren; dat hij uit een der tassen drie patronen heeft gehaald, waarbij hem geen verschil tusschen de patronen is opgevallen; dat hij die patronen heeft verspreid en er een bij zijn eigen troepje heeft gehouden; dat hij niet op die patronen heeft gelet; dat de barak, waar het feit zich voerde, vrij donker was;

Overwegende dat C. A. F. K., oud 19 jaar, korporaal Kaderlandstorm Gooi- en Eemland, als getuige heeft verklaard en met de verklaring heeft bevestigd:

dat hij op 15 April 1925 aanwezig was bij een theorie over den lichten mitrailleur, gehouden door beklaagde, in barak 2-II van de Legerplaats bij Laren; dat hij heeft gezien, dat beklaagde gedurende de uitlegging van de werking van het wapen, met name van den lader, een patroon, die op de tafel lag, nam en deze op den lader legde en daarna met de hand den spangreep langzaam naar voren bracht; dat onderwijl beklaagde uitlegde, dat de patroon nu eenigszins voorover helde, omdat het een exercitiepatroon was, welke geen buskruitlading bevatte; dat, toen de patroon gevallen was, de beklaagde den spangreep met eenige kracht vooruit bracht, waarop het schot afging; dat hij, getuige, zich onmiddellijk heeft verwijderd;

Overwegende dat de navolgende getuigen, tevens als deskundige gehoord, hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. G. H. B., oud 27 jaar, arts, reserve-officier van gezondheid, wonende te Laren:

dat hij op 15 April 1925 omstreeks 11 uur voormiddags door een motorrijder werd afgehaald van het sanatorium Hoog-Laren en gevoerd werd naar de Legerplaats bij Laren, waar een ongeluk had plaats gevonden; dat in een der barakken een man op den grond lag met een gapende wond aan den rechter temporaalstreek; dat die man bewusteloos was; dat hij een noodverband heeft aangelegd, waarna de getroffene naar de Majella-stichting is vervoerd; dat bij inspectie de patiënt vertoonde eene groote gapende wond, den indruk van gescheurde wond makend, van huid, bot, dura en hersenen in den geheelen temporaalstreek rechts, sterk bloedend en vele stolsels bevattende; dat de pols zeer week was en de patiënt was somnolent en soporeus en steunde en deze zijns inziens in hopeloozen toestand verkeerde;

2. A. W. A. J. W., oud 35 jaar, chirurg te Bussum:

dat de patiënt F. A. W. L. op den 15den April 1925 des voormiddags omstreeks kwart over elf is binnen gebracht in de Majella-

stichting te Bussum; dat L. in bewusteloozen toestand was en het al heel spoedig bleek, dat, gezien diens gelaatskleur, de ademhaling en vooral den pols, het overlijden niet lang zou uitblijven; dat bij het verwijderen van het hoofdverband bleek, dat er geen sprake meer kon zijn van hoop op beterschap; dat de schedel links totaal was verbrijzeld en de grootte van de opening van de wond minstens vuistgroot was en de hersenen voor een groot deel waren weggeschoten; dat L. na 15 tot 20 minuten dan ook is overleden;

Overwegende dat in het proces-verbaal d.d. 21 April 1925 onder no. 13 op amtseed opgemaakt door F. H. S., sergeant-groepscommandant, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, der groep Politietroepen te Naarden, o.m. staat gerelateerd:

dat hij, relatant, op 15 April 1925 naar aanleiding van een bericht van den Garnizoens-commandant te Naarden, meldende dat in barak 2-II in de Legerplaats bij Laren een militair door een schot was gewond, in die barak een onderzoek heeft ingesteld en aldaar heeft gezien en bevonden, dat in de lengterichting van de barak vijf tafels tegen elkander waren geplaatst, terwijl op iedere tafel stond een lichte mitrailleur model 1920 op een drievoet-affuit geplaatst; dat van de achter elkander met de loop in de lengterichting van de tafels opgestelde mitrailleurs één lichte mitrailleur no. 1616 het meest gedemonteerd was; dat van dien mitrailleur de navolgende onderdeelen waren afgenomen: het huis met ronsel en spanschroef, kolfbodem, deksel, beugelkrop, schoorsteen, gasregelaar, regelaarsleutel, mondstuk en borgplaatje; dat de spangreep in zijn voorsten stand was en in de kamer zich bevond een huls tot scherpe patroon no. 1;

Overwegende dat S. J. C. O., oud 48 jaar, kapitein der Infanterie bij de Normalschietsschool te 's-Gravenhage, als getuige-deskundige heeft verklaard en bevestigd:

dat het niet geoorloofd was de in de dagvaarding genoemde onderdeelen van den mitrailleur af te nemen; dat het voorgeschreven is, dat bij onderricht de officieele exercitiepatronen gebruikt moeten worden, die men altijd kan aanvragen zoo veel men wil; dat hij heeft geconstateerd, dat aan alle aanvragen van het onderdeel, waartoe beklagde behoorde, steeds is voldaan; dat het niet volkomen gevaarloos is een scherpe patroon te gebruiken, waar alleen het kruit uitgeschud is; dat het verschil tusschen een scherpe patroon en een exercitiepatroon zeer gering is; dat, indien hij in de positie van beklagde zijnde, geweten had, dat er geïmproviseerde exercitiepatronen bestonden en ook gebruikt werden, dit voor hem een reden zou geweest zijn om dubbel voorzichtig te zijn bij het gebruik van geïmproviseerde exercitiepatronen; dat hij dan gezegd zou hebben: „Die geïmproviseerde exercitiepatronen hooren hier niet, weg er mee”;

dat zijn indruk is, dat het instituut, waarbij het ongeluk is gebeurd, mede heeft gewerkt tot het doen ontstaan van het ongeluk; dat beklagde heeft verklaard bekend te zijn met het bestaan van

geïmproviseerde exercitiepatronen; dat, dit eenmaal een feit zijnde, de meening van hem, getuige-deskundige, is, dat beklaagde niet voldoende voorzichtig is geweest met een zoo gevaarlijk ding, als een schietwapen is;

Overwegende dat de dood van L. aan de schuld van beklaagde is te wijten;

dat het den Krijgsraad uit eigen waarneming ter terechtzitting gebleken is, dat de zoogenaamde geïmproviseerde exercitiepatroon en de scherpe patroon no. 1 zeer veel op elkander gelijken en het eenige van buiten waarneembare onderscheid is, dat bij de scherpe patroon het slaghoedje niet is ingedeukt, welke laatste omstandigheid echter gemakkelijk is te constateeren;

dat beklaagde voor hij de patroon, waarmede geschoten is, ter hand nam, meenende dat het een zoogenaamde geïmproviseerde exercitiepatroon was, juist nu deze patronen zooveel gelijken op de scherpe, haar daarom alleen reeds niet had mogen bezigen bij het onderricht, doch nu hij daartoe in strijd met de voorschriften toch overging, zich in ieder geval vooraf had behooren te vergewissen omtrent de herkomst van die patroon en zeker zorgvuldig had behooren na te gaan of het slaghoedje van de patroon al of niet was ingedeukt, door welk onderzoek beklaagde onmiddellijk had kunnen constateeren, dat de door hem gebezigde patroon een scherpe was;

Overwegende dat aan beklaagde, die, vaandrig zijnde, was aangewezen om onderricht te geven over den mitrailleur en dus geacht moet worden met de mogelijke gevaren van het schietwapen en van de gebezigde munitie bekend te zijn, — hoogere eischen van voorzichtigheid behooren te worden gesteld dan aan hem, die niet in gelijke omstandigheid verkeert;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkentnissen van beklaagde, de beëdigde verklaringen der getuigen en den inhoud van voormeld ambtseedig proces-verbaal, in verband met de verklaringen van de getuigen-deskundigen, — welke de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt, — wettig en overtuigend is bezeugen, zoomede beklaagde's schuld daaraan, hetgeen hem is ten laste gelegd, met dien verstande, dat aan beklaagde's schuld is te wijten, dat op 15 April 1925 L. door een schot is getroffen en dat het gebruik van een zoogenaamde geïmproviseerde exercitiepatroon in strijd is met de op dat punt bestaande voorschriften;

Overwegende dat de Krijgsraad termen aanwezig acht om — nu het militair belang er zich niet tegen verzet — ten aanzien van beklaagde gebruik te maken van de bevoegdheid, bedoeld bij artikel 14a Wetboek van Strafrecht;

Gezien artikel 2, 15, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrect, 14a, 18, 307, 309 Wetboek van Strafrecht, en artikel 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

„Het veroorzaken van eens anders dood door schuld, gepleegd „in de uitoefening van eenig ambt”;

Veroordeelt den beklaagde tot één maand hechtenis;

Beveelt evenwel, dat de straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op één jaar, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergriep, vallende onder artikel 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergriep, vallende onder artikel 2 nos. 2—6 dier wet.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 2 December 1925. ¹⁾

President: Mr. J. Sickenga.

Leden: Kapt.-Luits. ter Zee J. Bosma en H. E. te Winkel, Officier van Administratie 1e klasse, B. van Erp Taalman Kip en Luitenant ter Zee 1e klasse P. van Waasdijk.

Fiscaal: Mr. D. Tollenaar, Officier van Administratie 1e klasse.

Raadsman: Mr. J. Kleene.

Sabotage aan boord Hr. Ms. „Java”.

De Zeekrijgsraad te Willemsoord in de zaak van den fiscaal tegen H. J. te S., marinier 1e klasse, oud 34 jaar, geboren te Aalten, gedeetineerd in het Provoosthuis te Willemsoord;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad, d.d. 30 Juli 1925;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den krijgsraad, d.d. 14 November 1925, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde telastegelegde:

¹⁾ Bij sententie in appel van 5 Februari 1926 heeft het H. M. G. dit vonnis bevestigd met dien verstande dat het zich vereenigde met de gronden en beslissingen in het vonnis en deze overnam, met weglating evenwel van de zinsneden, voorkomende in beklaagde's verklaring en luidende: „dat hij zich absoluut niet kan herinneren wat er dien avond en nacht met hem is voorgevallen” en: „dat hem voor de commissie van voorloopig onderzoek alles in den mond is gelegd en hij dit maar heeft beaamd om er van af te zijn”, houdende deze zinsneden in wezen een ontkenning van de ten laste gelegde feiten in.

dat hij in den nacht van 27 op 28 Juni 1925 aan boord van Hr. Ms. kruiser „Java”, destijds liggende te Vlissingen, opzettelijk en wederrechtelijk de navolgende goederen, toebehoorende aan het Rijk der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, en wel

I. een stuk gewone platte brandbluschlang,
 2 kabels der vuurleiding,
 1 afvuursnoer van 15 c.M. kanon,
 10 geweerriemen,
 2 bandelieren,
 1 glas voor een scheepsteekening,
 heeft onbruikbaar gemaakt, beschadigd of vernield door het glas te verbrijzelen en door in de overige goederen messneden aan te brengen of ze geheel of gedeeltelijk door te snijden;

II. 1 deksel voor kettingkokers,

4 handels voor trossenrollen,
 1 ankerboei,
 4 stoppers voor kettingen,
 4 luiwagens,
 4 bezemstelen,

(a) 10 Meter gewapende brandslang,

2 storzkoppelingen met C.C. ringen,
 2 mondstoppen van 15 c.M. kanon,

(a) 1 aanzetter van 15 c.M. kanon,

1 patroontrekker van 15 c.M. kanon,
 1 opsluitpin van 15 c.M. kanon,
 3 geweren met geweerriem doch zonder bajonet,
 1 bajonet,

(a) 2 patroontasschen met koppel, bajonetscheede en sluiting en een stel bandelieren no. 665 behoorende tot de uitrustingen van de Mariniers,

heeft weggemaakt door ze overboord in het water van de Buitenhaven te Vlissingen te werpen alwaar ze niet terug gevonden konden worden,

althans gepoogd heeft de (a) gemerkte voorwerpen weg te maken door te handelen gelijk hiervoren werd omschreven, doch zijnde de uitvoering alleen tengevolge van de van zijnen wil onafhankelijke omstandigheid, dat die voorwerpen door anderen middels dreggen zijn opgevischt, niet voltooid,

hebbende hij deze feiten gepleegd in vereeniging met een of meer personen, o.a. met den marinier 1e klasse D. v. d. B.;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding, d.d. 18 November 1925, waarbij bovengemeld bevel tot bijeenkoming en de daarop gestelde telastlegging den beklagde zijn beteekend en hij is daarop gesteld om te verschijnen ter zitting van den krijgsraad op Woensdag 2 December 1925, des namiddags half twee;

Gelet op de verdediging van den beklagde;

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring en veroordeeling van den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden, met aftrek van het preventief arrest sedert 28 Juni 1925, en ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende, dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 3 October 1914 in dienst is aangenomen voor den tijd van zes jaren; dat thans zijn dienstdag eindigt op 16 Januari 1926;

Overwegende, dat hebben verklaard de getuigen;

1e. J. M., matroos 1e klasse: dat hij in den nacht van 27 op 28 Juni 1925 even vóór twaalf uur van den wal te Vlissingen binnen boord van Hr. Ms. „Java”, welk schip in de Buitenhaven gemeerd lag, terug kwam; dat hij zich naar de waterplaats begaf en daar den beklaagde aantrof, die wezenloos voor zich uit staarde; dat de beklaagde op hem den indruk maakte onder den invloed van sterken drank te zijn; dat de beklaagde met zijn hand een beweging naar zijn mond maakte, alsof hij zeggen wilde dat hij, getuige, zijn mond moest houden; dat de beklaagde zijn mes uit de scheede nam en daarmede snijdende bewegingen maakte en zooiets zeide van „dat hij slangen had stuk gesneden” en „de geweren zwemmen al”; dat hij, getuige, den volgenden morgen — 28 Juni — een stuk slang, dat achter het schip dreef, heeft opgepikt; dat dit een stuk gewone witte brandslang was, waaraan een koppeling zat; dat dit stuk slang was afgesneden;

2e. v. V., kapitein der infanterie, gedetacheerd bij het korps mariniers, lid van de commissie van voorloopig onderzoek aan boord van Hr. Ms. „Java”: dat op 29 Juni 1925 te ongeveer middernacht de beklaagde aan hem heeft verklaard dat hij, beklaagde, op 27 Juni 1925 aan boord veel bier had gedronken en in een uitgelaten stemming verkeerde; dat hij na het wacht-indeelen om 8 uur 's avonds is gaan slapen tot 11 uur; dat hij toen wakker is geworden en van zijn kastje een mes heeft genomen; dat hij daarmede uit het volksverblijf naar de walegang is gegaan en daar geweerriemen is gaan stuk snijden; dat hij in het wilde weg heeft gesneden en niet weet wat hij geraakt heeft; dat hij ook een brandslang doorgesneden heeft, die in de walegang hing; dat hij het alles in een wilde bui heeft gedaan; dat eenige uren daarna de beklaagde hem, getuige, tevens bekende drie geweren buiten boord gezet te hebben; dat beklaagde hierbij o.a. zeide „ik heb ze over boord gezet, tussehen de kade en het schip”; dat beklaagde bij het afleggen van zijn verklaring geen zenuwachtigen indruk maakte, en hij, getuige, den indruk kreeg dat beklaagde waarheid sprak; dat beklaagde den volgenden morgen te ± 11 uur op zijn bekentenis omtrent de drie over boord gezette geweren is teruggekomen; dat beklaagde deze bekentenis heeft herroepen zonder daarvoor eenige reden op te geven;

3e. t. K., korporaal-konstabel: dat hij in den morgen van den 28en Juni 1925 als oudst aanwezige konstabel aan boord van Hr. Ms. „Java” de verschillende beschadigingen heeft nageloopt aan de goederen, behoorende tot het detail artillerie; dat hij heeft geconstateerd dat er drie geweren, t.w. de nummers 15, 28 en 29 vermist werden en dat de geweerriemen van de geweren nos. 2, 3, 4, 5, 35, 57 en 61 waren doorgesneden;

Overwegende, dat de beklaagde heeft verklaard: dat hij is H. J. t. S., oud 33 jaar geboren te A.; dat hij het laatst heeft gediend als marinier 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Java”; dat hij op 3 October 1914 in dienst is aangenomen voor den tijd van zes jaren; dat thans zijn dienstdtijd eindigt op den 16en Januari 1926;

dat hij op 27 Juni 1925 aan boord van Hr. Ms. „Java”, destijds liggende te Vlissingen, de E. W. had; dat hij in den middag van dien dag aan boord veel bier heeft gebruikt en 's avonds in een uitgelaten stemming verkeerde; dat hij na de wachtindefling om 8 uur 's avonds met drinken is doorgestaan en onder den invloed is geraakt; dat hij den volgenden morgen geheel gekleed op een bakskist is wakker geworden; dat hij zich absoluut niet kan herinneren wat er dien avond en nacht met hem is voorgevallen; dat hij tegen het hem telastegelegde niets kan inbrengen omdat hij er niets meer van af weet; dat hem voor de commissie van voorloopig onderzoek alles in de mond is gelegd en hij dit maar heeft beaamd om er van af te zijn; dat de goederen in de telastlegging vermeld allen toebehooren aan het Rijk der Nederlanden en dat hij geen vergunning had daarover te beschikken;

Overwegende dat ten processe aanwezig zijn:

5 gespen waaraan stukken zijn gehecht van geweerriemen,

5 stuks geweerriemen,

waaraan door den fiskaal verklaringen zijn gehecht dat hij deze als stukken van overtuiging heeft ontvangen van Hr. Ms. „Java” door bemiddeling van het bureau Arsenaal van 's Rijks werf te Willems-oord;

Overwegende dat door de erkenningen van den beklaagde, zoo die in als buiten rechte afgelegd en op welke laatste hij niet op eenigen aannemelijken grond is teruggekomen, de verklaringen van de getuigen en de door eigen waarneming ter terechtzitting verkregen wetenschap van den Krijgsraad, alles voor zooverre niet rechtstreeks dan door de aanwijzingen daaruit voortvloeiende, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagde's schuld er aan, dat hij in den nacht van 27 op 28 Juni 1925 aan boord van Hr. Ms. „Java”, destijds liggende te Vlissingen, opzettelijk en wederrechtelijk de navolgende goederen, toebehoorende aan het Rijk der Nederlanden, en wel: een stuk gewone brandbluschlang heeft onbruikbaar gemaakt door deze door te snijden, zeven geweerriemen heeft beschadigd door er deels mesneden in aan te brengen en deels door ze door te snijden; drie geweren heeft weggemaakt door ze over boord in het water van de

Buitenhaven te Vlissingen te werpen alwaar ze niet teruggevonden konden worden;

Overwegende, dat de beklaagde ter zake van de door hem gepleegde feiten ongeschikt is om in den militairen stand te blijven;

Gelet op het door den beklaagde sedert 28 Juni 1925 ondergaan preventief arrest;

Gezien de artikelen:

2, 23, 60 Wetboek van Militair Strafrecht,

27, 56, 350 Wetboek van Strafrecht,

185, 189, 190, 219 Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem is telastegelegd en gelijk hooger werd overwogen;

Qualificeert het bewezen verklaarde: opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort, onbruikbaar maken, éénmaal gepleegd; beschadigen zevenmaal gepleegd; weg-maken driemaal gepleegd,

alle de feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling;

Veroordeelt den beklaagde deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 28 Juni 1925 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht;

Ontslaat hem uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart niet bewezen hetgeen den beklaagde meer is telastegelegd dan bewezen verklaard en spreekt hem daarvan vrij;

Gelast de teruggave van de als stukken van overtuiging gediend hebbende gespen en stukken geweerriemen aan het Bureau Arsenaal van 's Rijks werf te Willemsoord, na verloop van acht dagen nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 22 December 1925.

President-Plaatsvervanger: Dr. L. B. J. Vermeulen.

Leden: Kapitein C. P. M. Verhaart, Ritmeester J. J. van Diepenbrugge en de 1e Luitenants J. J. van Keulen en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

De met verzuwaard arrest gestrafte militair die zich schuldig maakt aan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, pleegt dat feit terwijl hij is dienstdoende.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r. o. eischer, op en jegens J. d. R., oud 21 jaar, geboren te Hellevoetsluis, genie-soldaat 1e klasse van het Peloton Spoorwegtroepen, 1e Bataljon van het Regiment Genietroepen te Utrecht, beklaagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 6 Juli 1922 is aangesteld tot genie-soldaat 1e klasse;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 9 December 1925 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij, gestraft zijnde met verzwaard arrest, aldus dienstdoende, op 26 September 1925, omstreeks 1.15 uur namiddags, zijn korps, in garnizoen te Legerplaats bij Zeist, zonder verlof heeft verlaten en sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij zich in den nacht van 27 op 28 September 1925, te omstreeks 12 uur, bij zijn korps te Legerplaats bij Zeist heeft teruggemeld;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven dat hij op een Vrijdag in September 1925 was gestraft geworden met twee dagen verzwaard arrest; dat hij den dag daarop, aldus op Zaterdag, terwijl hij nog gestraft was, te ongeveer 1.15 n.m. zijn korps in garnizoen te Legerplaats bij Zeist heeft verlaten en sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij zich in den nacht van Zondag op Maandag, volgende op dien Zaterdag, te ongeveer 12 uur heeft teruggemeld;

Overwegende dat nagenoemde getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd;

1e. J. C. W., oud 22 jaar, korporaal:

dat hij heeft geconstateerd dat beklaagde, die gestraft was met verzwaard arrest en door hem, op 26 September 1925 om 1.30 uur n.m., in een gestraftentent zou worden geplaatst, niet meer in de Legerplaats bij Zeist aanwezig was; dat hij beklaagde afwezig heeft gemeld;

2e. J. M. R., oud 19 jaar, dienstplichtig-sergeant:

dat beklaagde op 27 September 1925 bij het detachement in de Legerplaats bij Zeist is vermist gemeld en op 28 September 1925 op het morgenappèl wederom present was;

3e. A. A. P. J. H., genie-soldaat 1e klasse;

dat beklaagde zich in den nacht van 27 op 28 September 1925,

omstreeks 12.10 uur bij hem, getuige, als planton-wacht in de Legerplaats bij Zeist heeft gemeld;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit den inhoud der eigen erkentnissen van beklagde en de beëdigde verklaringen van de getuigen, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde is ten laste gelegd, zoomede diens schuld daaraan;

Gezien artt. 6, 10, 60, 97, 99, 106 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 76, 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht; 27, 63, 91 van het Wetboek van Strafrecht; 56 van de Wet op de Krijgstucht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als:

opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen, terwijl hij dienstdoende was;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van eene week;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 28 September tot den 5en October 1925 in mindering zal worden gebracht.

De met arrest gestrafte militair is, volgens bovenstaand karig gemotiveerd vonnis, dienstdoende. De omstandigheid dat hij gestraft is, heeft zulks ten gevolge . . . ook al doet hij heelemaal niets. Die omstandigheid maakt hem actief . . . zelfs als hij slaapt.

O.i. gaat deze opvatting taalkundig en juridisch in tegen de bedoeling van de uitdrukking „dienstdoende”. Artikel 56 W. K., welk artikel ook in het vonnis wordt aangehaald, bepaalt dat „zoo-wel het ondergaan als het doen ondergaan van straf en van voorloopig arrest is te beschouwen als dienst”. Zelfs al zou men taalkundig willen aannemen, dat, indien het ondergaan van straf dienst is, hij die de straf ondergaat dienst doet, dan zou men toch nog over het hoofd zien dat men, aldus redeneerend, in strijd komt met de enge opvatting die men bij de totstandkoming van de wet omtrent het begrip dienst doen heeft gehad, waarbij men den nadruk er op heeft gelegd dat alleen hij dienstdoende is, die daadwerkelijk bezig is met een dienstverrichting.

Uit art. 56 W. K. zouden wij alleen lezen dat de gestrafte, gedurende zijn straftijd „in dienst” is, meer niet. Aan het doel van het artikel wordt dan volkomen voldaan, immers het is in de wet gebracht om een einde te maken aan den twijfel of het niet willen ondergaan van straf al dan niet dienstweigering opleverde en of verzet tegen een meerdere bij de tenuitvoerlegging van de straf als „feitelijke insubordinatie in dienst gepleegd” zou mogen worden

beschouwd. Juist omdat voor strafbare ongehoorzaamheid, niet meer, zooals vroeger, noodig is dat de niet opgevolgde order een dienstverrichting ten grondslag heeft, bestaat aan de fictie dat de gestrafte dienst verricht, geen behoefte meer en is niet meer noodig dan de zekerheid dat de recalcitrante gestrafte in dienst is.

Over het begrip „in dienst” is bij de totstandkoming van het Wetboek vrij veel te doen geweest. Een wettelijke definitie is niet opgenomen omdat men geen formule kon vinden die op alle gevallen zou passen en men heeft het aan de jurisprudentie overgelaten het begrip nader te omlijnen. Wel blijkt dat aan de volgende gradatie gedacht is: vrij van dienst — beschikbaar voor den dienst — in dienst — dienstdoende. Het begrip „dienstdoende” werd nader gepreciseerd en duidelijk bleek daarbij van de enge opvatting waarop wij hierboven doelden.

In het Regeeringsantwoord op het Verslag van de Tweede Kamer werd bij art. 100 (thans 116) Mil. Swb., op de vraag wat „in dienst” beteekende, geantwoord: „in dienst beteekent hetzelfde als „terwijl hij is dienstdoende”.” Bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer van art. 60 (thans 76) Mil. Swb., sprak Prof. van der Hoeven ten aanzien van dit antwoord echter een *mea culpa* uit (zie v. d. H. I, bladz. 604) en zeide dat deze uittaling niet juist was, dat tusschen de twee begrippen een sprekend onderscheid bestond en dat „in dienst” een ruimer begrip is dan „terwijl hij is dienstdoende”.

Met betrekking tot het in het vonnis toegepaste wetsartikel (99, 4°. Mil. Swb.) zeide de Regeerings-Commissaris: „De laatste „uitdrukking” (terwijl hij is dienstdoende) „komt alleen voor in „art. 83 (thans 99). Wanneer die uitdrukking daar mishaaft, wanneer het wellicht door de Kamer beter wordt geacht dat die uitdrukking daar plaats maakt voor „in dienst”, dan geloof ik niet, „dat van de zijde der Regeering daartegen bezwaar zal worden „gemaakt. Dan heeft men eenheid van uitdrukking, ofschoon het „m.i. op zich zelf niet valt te ontkennen, dat er tot op zekere hoogte „wel aanleiding is om desertie, gepleegd door een militair „terwijl „hij is dienstdoende” zwaarder te straffen dan desertie, gepleegd door „een militair die „in dienst” is. Een militair die b.v. deel uitmaakt „van de hoofdwacht hier, deserteert, terwijl hij dus in dienst is, „want zoolang hij aan de hoofdwacht is, is hij daar in dienst, maar „de manschappen van de wacht zijn daarom nog niet steeds allen „„dienstdoende”. Dienstdoende is de schildwacht, die voor de hoofd- „wacht staat, en nu vind ik het veel erger, als die schildwacht deser- „teert, dan wanneer een van de manschappen van de wacht dit doet. „In beginsel is er dus wel degelijk onderscheid, maar de Regeering „zal geen bezwaar maken als in art. 83 (thans 99) de ruimere uit- „drukking wordt aangenomen.”

De woorden „terwijl hij is dienstdoende” werden in art. 99, 4°. gehandhaafd, maar daardoor is ook het onderscheid bevestigd. Met bovenstaande toelichting voor oogen, meenen wij dat men niet, via

art. 56 W. K., de bewuste woorden van een veel wijdere strekking mag maken dan de wetgever blijkbaar bedoelde.

Ten slotte moge nog worden opgemerkt dat de kwestie van vrij groot practisch belang is, omdat disciplinaire afdoening, indien daar anders termen toe zouden bestaan bij de aanwezigheid van een der strafverzwarende omstandigheden van art. 99 Mil. Swb. is uitgesloten. (Zie M. R. T. Dl. XXI, bladz. 53). Red. M. R. T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 5 Januari 1926.

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapitein C. P. M. Verhaart, Ritmeester J. J. van Diepenbrugge, Eerste-Luitenants M. R. A. Bischoff van Heemskereck en J. J. van Keulen.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

Het door schuld veroorzaken van zwaar lichamelijk letsel, gepleegd door twee vereenigde personen.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens

1. L. W. B., oud 20 jaar, geboren te Haarlem;
2. H. V., oud 20 jaar, geboren te Amsterdam, beiden gewoon dienstplichtig soldaat van de 3e Schoolcompagnie 10e Regiment Infanterie te Ede, beklaagden en gerequireerden in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagden op 5 October 1925 zijn ingelijfd bij het 10e Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof waren vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 21 October 1925, door den Compagnies-Commandant te Ede opgemaakt, beklaagden op 5 October 1925 op de plaats hunner bestemming zijn aangekomen;

Overwegende dat den beklaagden aan den voet van het hun op 21 December 1925 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat zij op of omstreeks 15 October 1925 te Ede, tezamen vereenigd, althans ieder voor zich, spelenderwijze, en teneinde hun na te noemen kameraad te doen schrikken en te plagen, hoogst roekeloos en onvoorzichtig, terwijl de dienstplichtige W. van D. op een krib op de kamer lag te rusten met zijn hoofd op het kussen aan het hoofdeinde, onbemerkt door van D., ieder een poot hebben vastgenomen aan het voeteneinde van die krib en op het tellen van een, twee, drie, die krib bij die pooten hebben opgetild en overeind gezet op het hoofdeinde, tengevolge waarvan van D. van de krib is afgeleden met zijn hoofd op den grond en tegen den muur, waartegen, althans waar nabij de krib met het hoofdeinde had gestaan, waardoor aan van D. is toegebracht zwaar lichamelijk letsel, bestaande in eene lichte verschuiving van de vijfde halswervel gepaard met verminderde knijpkracht van beide handen, althans zwaar lichamelijk letsel, waaruit voor van D. tijdelijke ziekte, althans vermindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden, is ontstaan;

Overwegende dat de beklaagden eensluidend, doch ieder voor zich, hebben verklaard:

dat zij op 15 October 1925 op een der soldatenkamers van het 10de R. I. te Ede, te zamen vereenigd, spelenderwijze en teneinde hun kameraad van D. te doen schrikken en te plagen, hoogst roekeloos en onvoorzichtig, terwijl de dienstplichtige van D. op een krib op die kamer lag te rusten met zijn hoofd op het kussen aan het hoofdeinde, onbemerkt door van D., ieder een poot hebben vastgenomen aan het voeteneinde van die krib en op het tellen van een, twee, drie, die krib bij die pooten hebben opgetild en overeind gezet op het hoofdeinde, tengevolge waarvan van D. van de krib is afgeleden met zijn hoofd op den grond en tegen den muur, waartegen de krib met het hoofdeinde had gestaan;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd;

1. W. van D., 20 jaar, dienstpl. soldaat 3e Schoolcomp. 10de R. I. te Ede:

dat hij op 15 October 1925 op zijn krib op de soldatenkamer van 3-10 R. I. te Ede lag te rusten met zijn hoofd op het kussen aan het hoofdeinde; dat op een gegeven oogenblik beklaagden B. en V. voor zijn krib kwamen staan; dat deze ieder een poot aan het voeteneinde van zijn krib vastpakten, de krib optilden en deze overeind zetten op het hoofdeinde; dat hij er niet op voorbedacht was, dat zij met hem wat voor hadden; dat hij tijdens het rechtep zetten van zijn krib geen tijd had om zich vast te houden en van de krib afgleed met zijn hoofd op den grond en tegen den muur, waartegen zijn krib met het hoofdeinde had gestaan; dat hij op zijn hoofd terecht kwam en met zijn beenen loodrecht in de lucht stond; dat hij

voelde, dat zijn hoofd tegen zijn borst gekneld was, hetwelk hem zeer veel pijn deed; dat na een oogenblik zoo gestaan te hebben zijn beenen naar een ander bed gleden en hij zoo met zijn hoofd op den grond bleef liggen; dat opstaan hem onmogelijk was en enkele kameraden hem op het bed van W. hebben gelegd; dat hij den volgenden morgen niet hersteld was van het geval en zoo'n pijn had, dat hij niet kon opstaan; dat, nadat een officier van gezondheid hem had onderzocht, hij nog denzelfden dag met een ziekenauto is vervoerd naar het Militair Hospitaal te Utrecht, alwaar hij zich thans (30 November 1925) nog bevindt;

2. J. F. H. N., 20 jaar, dienstpl. soldaat 3-10 R. I. te Ede:

dat hij op 15 October 1925 op de soldatenkamer van 3-10 R. I. te Ede bezig was zijn bed op te maken, hetwelk ongeveer tegenover dat van van D. stond; dat hij een oogenblik later hoorde roepen een, twee, drie, en zich omkeerende, zag, dat beklagden het bed, waarin de dienstplichtige van D. lag, bijna recht overeind hadden staan; dat hij daarna naar het bed van van D. is gelopen en zag, dat deze gedeeltelijk op den grond lag;

Overwegende dat de navolgende getuigen-deskundigen onder eede hebben verklaard;

1. F. C. A. K., 39 jaar, Officier van Gezondheid 1e klasse te Ede:

dat hij op 16 October 1925 in de Infanterie-kazerne No. 2 te Ede den dienstplichtig soldaat van D. heeft onderzocht en heeft geconstateerd, dat deze met een stijven nek in bed lag, tengevolge van een kneuzing van den halswervelkolom; dat hij dien man toen per auto heeft laten vervoeren naar het Militair Hospitaal te Utrecht;

2. S. W. P., 49 jaar, Dirigeerend Officier van Gezondheid 3e klasse Militair Hospitaal te Utrecht:

dat op 16 October 1925 in het Militair Hospitaal te Utrecht werd opgenomen de dienstpl. soldaat W. van D. van 10 R. I., die klaagde over pijn in den nek en in beide armen; dat er bij onderzoek bleek te bestaan drukpijnlijkheid ter hoogte van den vijfden halswervel, welke pijn ook optrad bij het draaien van het hoofd; dat de knijpkracht van beide handen zeer sterk was verminderd, rechts twintig, links tien (normaal \pm honderd); dat een Röntgen-photo is gemaakt en toen bleek, dat er een lichte verschuiving van den vijfden halswervel bestond; dat het neurologisch onderzoek der spieren van beide armen er ook op wees, dat deze verschuiving had plaats gehad; dat het letsel aan van D. toegebracht als zwaar lichamelijk letsel moet worden beschouwd, waardoor deze tot op heden (30 November 1925) zijn beroepsbezigheden niet heeft kunnen uitoefenen;

Overwegende dat door de bekentenissen van beklagden — ieder voorzooveel hemzelve betreft — bevestigd door de beëdigde verklaringen der getuigen en van de getuigen-deskundigen, — welke de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt —, wettig en overtuigend is bewezen, zoomede beklagden's schuld daaraan:

dat zij op 15 October 1925 tezamen vereenigd, spelenderwijze en teneinde hun na te noemen kameraad te doen schrikken en te plagen, hoogst roekeloos en onvoorzichtig, terwijl de dienstplichtige W. van D. op een krib op de kamer lag te rusten met zijn hoofd op het kussen aan het hoofdeinde, onbemerkt door van D., ieder een poot hebben vastgenomen aan het voeteneinde van die krib en op het tellen van een, twee, drie, die krib bij de pooten hebben opgetild en overeind gezet op het hoofdeinde, tengevolge waarvan van D. van de krib is afgegleden met zijn hoofd op den grond en tegen den muur waartegen de krib met het hoofdeinde had gestaan, waardoor aan van D. is toegebracht zwaar lichamelijk letsel, bestaande in een lichte verschuiving van den vijfden halswervel gepaard met verminderde knijpkracht van beide handen;

Gezien de artt.: 2, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht; 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht; 18 en 308 Wetboek van Strafrecht; en art. 197 van de Regtspleging bij de Landmagt;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als:

het door schuld veroorzaken dat een ander zwaar lichamelijk letsel bekomt, gepleegd door twee vereenigde personen;

Veroordeelt de beklagden ieder tot één week hechtenis.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 8 Januari 1926.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Genls. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnemend Advocaat-Fisikaal Dr. B. R. Roijer.

Het met een voertuig berijden van een overweg met een grootere snelheid dan 10 K.M. per uur.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 24en November 1925 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

J. de V., oud 38 jaar, geboren te Kampen, Kapitein bij het 11de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, geintimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den getuige, door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord den beklagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat aan beklagde aan den voet van het aan hem op 10 November 1925 beteekende bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 14 Augustus 1925 te Heerde, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, daarmede heeft bereden den overweg van den Lokaalspoorweg Zwolle-Apeldoorn, gelegen in den openbaren rijweg Heerde-Wapenveld, met eene snelheid van ongeveer $25\frac{1}{2}$ K.M., althans van meer dan 10 K.M. per uur;

Overwegende dat beklagde heeft verklaard, dat hij op 14 Augustus 1925 \pm 4.30 's namiddags te Heerde als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede heeft bereden den overweg van den Lokaalspoorweg Zwolle-Apeldoorn, gelegen in den openbaren rijweg Heerde-Wapenveld;

Overwegende dat het ambtseedig proces-verbaal, op 15 Augustus 1925 opgemaakt door J. A. V., Rijksveldwachter-brigadier-titulair te Heerde, zakelijk inhoudt: dat hij (relatant) op 14 Augustus 1925 te Heerde is belast geweest met de contrôle der snelheid, waarmede door motorrijtuigen de overweg van den Lokaalspoorweg Zwolle-Apeldoorn, gelegen in den openbaren rijweg Heerde-Wapenveld, werd bereden; dat hij op dien dag \pm 4.30 's namiddags door tijdopname met den hem daartoe verstrekten chronometer heeft waargenomen, dat de persoon, die hem later bleek te zijn beklagde, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig den genoemden spoorwegovergang, benevens twee aan weerszijden daarvan grenzende gedeelten van den rijweg, te zamen en afstand van 85 meter, in regelmatige snelheid bereed in 12 seconden;

dat hij vervolgens met den beklagde heeft gesproken en deze, toen hij hem mededeelde wat zijn chronometer uitwees, daaromtrent geene opmerking maakte maar wel omtrent het model van de waar-schuwingborden langs den weg;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de erkenning van beklagde ter terechtzitting gedaan en den inhoud van voormeld ambtseedig proces-verbaal, wettig en overtuigend is bewezen, met beklagde's schuld daaraan: dat hij op 14 Augustus 1925 te Heerde, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede heeft be-

reden den overweg van den Lokaalspoorweg Zwolle-Apeldoorn, gelegen in den openbaren rijweg Heerde-Wapenveld, met eene snelheid van meer dan 10 K.M. per uur;

Overwegende dat het aldus bewezene oplevert de overtreding van: „het met een voertuig berijden van een overweg met eene groo-tere snelheid dan van tien kilometer per uur”;

Overwegende dat uit een en ander volgt, dat het vonnis, waarvan beroep en waarbij beklagde van het hem ten laste gelegde werd vrijgesproken ¹⁾ moet worden vernietigd;

Toepassende de artikelen 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 75, 76d, 77 van 's Hof's Provisionele Instructie, 23, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 11 sub 2 van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen, 4, 9, sub 1, der Locaalspoor- en Tramweg-wet;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklagde schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde overtreding;

Veroordeelt beklagde te dezer zake tot eene geldboete van drie gulden;

Bepaalt, dat deze boete bij gebreke van betaling of verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van één dag.

Vergelijkt men deze sententie met die van 20 Juni 1922, opgenomen in M. R. T. Dl. XVIII, bladz. 184, dan schijnt het Hof in deze zaak teruggekomen te zijn op zijn meening dat het onvoldoende te achten is wanneer één persoon het moment van passeeren van begin-eindpunt der meetlijn opneemt. Is daarop wellicht van invloed geweest het feit dat de meetlijn hier langer en duidelijker zichtbaar was dan in het zooeven bedoelde geval of wel de plaats waar de verbalisant zich bevond?

Red. M. R. T.

1) De vrijspraak is in het vonnis niet nader gemotiveerd. Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.Sententie van 5 Februari 1926. ¹⁾

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnd. Advocaat-Fiscaal: Dr. B. R. Royer.

Raadsman: Mr. A. O. H. Tellegen, te 's-Gravenhage.

Verwijzing naar den Commandeerend-Officier van een militair, die, buiten dienst, in uniform gekleed, op den openbaren weg een tot zijne uitrusting behoorend wapen bij zich heeft gehad.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 15den December 1925 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

J. A. M. van A., oud 24 jaar, geboren te Zalt-Bommel, vaandrig bij het Korps Luchtdeel-Artillerie, thans met groot verlof, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekeend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den getuige, door den Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

1) Tot goed verstand van deze zaak diene dat beklaagde voor den krijgsraad had terechtgestaan ter zake van drie feiten. De telastlegging van het derde feit luidde: „dat hij in den nacht van 14 op 15 October 1925 te Utrecht, op den openbaren weg, „Hekelsteeg”, een browningrevolver bij zich heeft gehad, welk wapen destijds niet tot zijn uitrusting behoorde, en zonder dat een der bepalingen van artikel 3 der Wet van 9 Mei 1890 (Staatsblad no. 81) op hem van toepassing was.” Opgemerkt moge nog worden dat beklaagde in uniform gekleed „passagierde”.

De Krijgsraad sprak te dezen aanzien den beklaagde vrij daar niet wettig en overtuigend was bewezen hetgeen den beklaagde sub III was ten laste gelegd; meer in het bijzonder niet, dat het wapen niet tot beklaagde's uitrusting behoorde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot vernietiging van het vonnis van den eersten rechter, en dat het Hof beklaagde zal veroordeelen wegens: „het op den openbaren weg bij zich hebben van een wapen” tot boete van *f* 25.— of 20 dagen hechtenis, met verbeurdverklaring van den revolver, met bevestiging overigens van het vonnis van den Krijgsraad, waarvan appèl;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep, ook na het aldaar gehouden getuigeverhoor, het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens dat het Hof termen aanwezig acht, de zaak, voorzoover betreft het in aanhef en onder III ten laste gelegde feit, onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier, alzoo zich overigens verenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 58 der Wet op de Krijgstucht junctis artikelen 75, 76d, 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze Sententie vermeld,

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis waarvan is geappelleerd, met overneming der gronden;

Verwijst echter, onder mededeeling van alle stukken, de zaak, voorzoover betreft het in aanhef en onder III ten laste gelegde feit, ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier;

Laat aan dezen Commandeerende-Officier ter beoordeeling, of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde in artikel 2 aanhef en onder 1°. van de Wet op de Krijgstucht krijgstuuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak met betrekking tot het in aanhef en onder III ten laste gelegde feit is gebleken;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

Uit de bewoordingen van de Sententie en uit het feit dat de verwijzing naar den Commandeerende-Officier heeft plaats gehad om aan diens oordeel te onderwerpen de vraag, of beklaagde overeenkomstig het bepaalde in art. 2, 1°. W. K. krijgstuuchtelijk behoort te worden gestraft, blijkt, dat het Hof den beklaagde niet schuldig achtte aan overtreding van de wapenwet en die op grond van art. 2, 6°. W. K. krijgstuuchtelijk wenschte te doen afdoen, maar — naar wij meenen — dat het college aan den Commandeerende-Officier ter beoordeeling wilde laten de vraag of de beklaagde het tot zijn uitrusting behoorend wapen bij zich mocht dragen als hij zich geheel buiten dienst, in uniform gekleed, op den openbaren weg bevond.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 Februari 1926.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarn. Advocaat-Fisikaal: Dr. B. R. Roijer.

Raadslieden: Mr. T. A. M. A. van Löben Sels te Haarlem en Mr. G. W. Bannier te 's Gravenhage.

Toepassing van art. 23 bis W. v. Sr.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 5en Januari 1926 door dien Krijgsraad ten laste van de na te noemen beklaagden geweest, voor wie ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht

tegen

1. L. W. B., oud 20 jaar, geboren te Haarlem,
2. H. V., oud 20 jaar, geboren te Amsterdam, beiden gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolcompagnie van het 10de Regiment Infanterie te Ede, gerequireerden in persoon,

en van

1. L. W. B.,
2. H. V., beiden voornoemd, appellanten van gemeld vonnis

tegen

den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's Hertogenbosch, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appel;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fisikaal aan de beklagden beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord de beklagden zoo in hunne antwoorden als in de middelen van verdediging door hen en namens hen door de raadslieden aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep, het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid,

behoudens ten aanzien van de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie en behoudens ten aanzien van de aan beklaagden opgelegde straf, die aan het Hof te zwaar is voorgekomen, alzoo zich, overigens, vereenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, (met uitzondering van artikel 18 van het Wetboek van Strafrecht) — alsmede van artikel 23 bis van het Wetboek van Strafrecht, jis art. 75, 76*d*, 77 van 's Hof's Provisionele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze Sententie vermeld en met voormelde uitzondering;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie en de aan beklaagden opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Qualificeert het bewezen verklaarde feit als voor ieder der beklaagden als: „Het door schuld veroorzaken, dat een ander zwaar lichamelijk letsel bekommt”;

Veroordeelt beklaagden ieder tot betaling van eene geldboete van vijf en twintig gulden, met bepaling dat de boete bij gebreke van betaling of verhaal zal worden vervangen door hechtenis van tien dagen voor ieder der beklaagden;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 22 Januari 1926.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarn. Advocaat-Fisikaal: Dr. B. R. Roijer.

Het als commandant van een groep watervliegtuigen met zijn vliegtuig voor den wind starten zonder daartoe door overmacht gedrongen te zijn. Als de strafreden aanmerkelijk wordt verzacht en de straf tot de helft wordt teruggbracht moet een beklag niet „onge-

grond" worden verklaard, in casu had het beklag „gedeeltelijk geground" moeten zijn verklaard.

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 7 October 1925, van den Officier-Vlieger der 2de klasse H. M., dienende bij het Vliegkamp „de Mok", waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingebracht over de hem op 1 Augustus 1925 door den Commandant van het Vliegkamp „de Mok", den Kapitein-Luitenant ter Zee A. F. H. D. opgelegde straf van twee dagen streng arrest, en over de daarbij behorende strafreden, luidende:

„a. het op onverantwoordelijke wijze starten in de geul van de „Mok voor den wind;

„b. bij het ontvangen van de mededeeling van ondergeteekende, „dat U voor het door U gepleegde feit zoudt worden gestraft, een „zeer ongepast antwoord gegeven.”;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden, waaronder de op 3 October 1925 door den Commandant der Marine te Willemsoord genomen en op 5 October d.a.v. ter kennis van klager gebrachte beschikking, waarbij het beklag ongegrond werd verklaard, de omschrijving der strafreden werd gewijzigd in:

„a. Als commandant van een groep watervliegtuigen met zijn „vliegtuig voor den wind gestart zonder daartoe door overmacht „gedwongen te zijn.

„b. Bij behandeling van het rapport over het sub a omschreven „feit zijn Commandant een zeer ongepast antwoord gegeven.”,

en de opgelegde straf werd gewijzigd in één dag streng arrest;

Gehoord klager en als getuigen onder eede: K. L., burger-instructeur bij de Koninklijke Marine, en W. D. van O., Officier van den Marine-stoomvaartdienst der 2de klasse;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij op Zaterdag 1 Augustus 1925 groepscommandant is geweest over de groep watervliegtuigen W 51, W 57 en W 61, welke groep des morgens zoo vroeg mogelijk moest starten;

dat hij tusschen 8 u. 15 en halfnegen de groep het sein heeft gegeven om los te gooien en af te steken van de helling op het vliegekamp „de Mok" en de geul door te taxieën naar het Marsdiep;

dat dit afsteken echter eenige vertraging heeft ondervonden, doordat in het Westen een zware bui kwam opzetten en doordat de motor van de W 57 afsloeg;

dat dientengevolge de motor van zijn, klager's, vliegtuig W 51 reeds ruim 5 minuten gedraaid heeft vóór het afsteken;

dat bovendien een Fairy vliegtuig, dat vóór den ingang van de geul lag, hem heeft genoodzaakt nog 2 slagen rond te taxieën;

dat hij daarna de geul ingetaxied is vóór den wind weg;

dat zijn motor intusschen zeer warm is geworden, hetgeen hij heeft bemerkt aan het spuiten van het koelwater en het geluid van den moter, en wel naar zijn oordeel ter hoogte van de tweede ton te warm om nog verder naar buiten te taxieën;

dat naar zijne meening voor hem toen vier wegen open waren:

1e. den motor af te zetten en het toestel te laten drijven;

2e. door te taxieën door de geul;

3e. het toestel aan den grond te zetten in plaats van te starten;

4e. te starten vóór den wind;

dat de eerste methode onvermijdelijk tot aanvaring gevoerd zou hebben, daar achter hem een of twee vliegtuigen aankwamen en het in de geul laagwater was, terwijl bovendien kans bestond, dat zijn toestel op een ton zou drijven;

dat de tweede methode ook niet te volgen was, daar het koelwater zou koken vóór het einde van de geul taxieënd bereikt kon zijn en naar zijne meening een dergelijke krachtproef van den motor van de W 51 niet geëischt mocht worden;

dat de derde oplossing door hem niet is gevolgd, omdat hij van meening was dat de wind, die alsdan in dwarsrichting op het toestel zoude staan, het spoedig weder vlot zoude maken en z.i. deze oplossing ook niet als eene voor den betrokken vlieger zeer eervolle kan worden beschouwd;

dat hij echter tegen het volgen van den vierden weg geen bezwaren heeft gezien, aangezien de windkracht gering was en hij onder die omstandigheden elke verrassing uitgesloten heeft geacht;

dat ook de motor bij het starten niet te warm zou worden, vermits de start kort duurt en de motor na den start zijne normale koeling heeft;

dat hij, zoodra de motor tot volle kracht was aangezet om den start te beginnen, dan ook heeft gevoeld, dat het toestel bestuurbaar was en normaal uit het water zou gaan;

dat de start vóór den wind volkomen normaal is verlopen en het toestel tot het allerlaatst toe volkomen bestuurbaar was;

dat, toen hij startte en bij de ton met topteeken uit het water ging, de sleepboot van het vlieggkamp zich bevond vóór in de geul, klaar om erin te draaien, en de beide andere vliegtuigtoestellen nog taxieden;

dat hij de sleepboot is gepasseerd op ± 20 M. hoogte en in dwarsrichting ± 10 M. er van af;

dat het hem bekend is, dat starten vóór den wind, behoudens overmacht, verboden is, doch dat hij den toestand van overmacht aanwezig heeft geacht;

Overwegende dat de getuige K. L. ter terechtzitting van het Hof onder eede heeft verklaard:

dat hij eene wijze van starten, als door klager zou zijn gevolgd,

n.l. met den wind achter en met eene windkracht van 2 à 3, als onjuist beschouwt omdat het vliegtuig daarbij eene groote snelheid door het water krijgt en men niet weet, wanneer het loskomt van het water, terwijl het „op de step” zeer moeilijk bestuurbaar is;

dat er groote kans bestaat op aanvaren van tonnen en boeien en op beschadiging van het toestel bij koersverandering;

dat bij deze wijze van starten de motor zeer warm wordt en het gevaar ontstaat, dat het aantal toeren vermindert, waardoor geland zou moeten worden;

dat naar zijne meening klager het toestel op een bank had moeten zetten;

dat meermalen vliegtuigen met koelwater van bijna 100° Celsius door de geul getaxied zijn, doch dat nog nimmer een motor of een toestel hiervan schade heeft ondervonden, zoodat naar zijne meening klager ook voorzichtig had kunnen doortaxieën;

dat alleen de door klager gevolgde methode in strijd met de voorschriften is;

Overwegende dat de getuige W. D. v. O. ter terechtzitting van het Hof onder eede heeft verklaard:

dat hij op Zaterdag 1 Augustus 1925, te omstreeks 8 u. 30 v.m., zich heeft bevonden op de sleepboot van „de Mok”;

dat hij, toen deze sleepboot in het gedeelte der Mokgeul tusschen de gasboei en de ton met topteeken was, een vliegtuig heeft zien starten, terwijl nog twee andere taxieden;

dat eerstgenoemd vliegtuig even vóór de ton met topteeken de sleepboot op geringe hoogte is gepasseerd;

dat, indien de motor op het moment van starten reeds zóó warm is als klager heeft opgegeven, een start vóór den wind zeker gevaarlijk is voor den motor;

dat bij zeer voorzichtig met weinig toeren taxieën vóór den wind een motor in den regel niet te warm zal worden en deze methode dan ook stellig boven de door klager gekozen aanbeveling verdient, nog afgezien hiervan, dat klager's methode in strijd met de voorschriften is;

Overwegende dat door de beëdigde verklaringen der getuigen K. L. en W. D. v. O., beiden door opleiding en langdurige ervaring deskundig op luchtvaartgebied, is komen vast te staan, dat klager op tweeërlei geoorloofde methoden, die beiden minstens in dezelfde mate uitzicht op gunstig resultaat boden als de door klager gevolgde weg, had kunnen voorkomen, dat de motor of het toestel onklaar zoude geraken;

dat hij dus een dezer methoden had behooren te volgen en geenszins door overmacht werd gedrongen de gerezen moeilijkheid te overwinnen op eene wijze, in strijd met artikel 4 van afdeling B der Bepalingen ter voorkoming van aanvaring (Bep. M. L. D. II), welk artikel o.a. voorschrijft: „Het starten zal geschieden door de „startlijn en in de richting, waarin geland wordt, d.i. recht in den „wind op.”;

Overwegende dat in de strafreden, zooals deze door den Commandant der Marine te Willemsoord is gewijzigd, deze overtreding der voorschriften juist wordt aangeduid, echter met dien verstande, dat voor het woord „gedwongen” moet worden gelezen: „gedrongen”;¹⁾

Overwegende dat eene straf van één dag streng arrest voor dit feit geenszins te zwaar moet worden geacht, te minder omdat klager dien dag bij het starten van de groep watervliegtuigen als commandant in nog sterkere mate dan indien hij als bestuurder van een vliegtuig-alleen was opgetreden, had te zorgen voor het geven van een voorbeeld in het nakomen der voorschriften, en het niet te spoedig een beroep doen op overmacht;

Overwegende dat de beslissing van den Commandant der Marine te Willemsoord derhalve behoort te worden bevestigd, zulks echter met dien verstande dat op grond van artikel 68 der Wet op de Krijgstucht het beklag behoorde te zijn verklaard „gedeeltelijk gegrond”, zijnde niet alleen de strafreden aanmerkelijk verzacht, doch ook de straf tot de helft der oorspronkelijk opgelegde verminderd, en dat het Hof niet aanneemt, dat klager reeds vóór den start van voornemen was, de gewraakte manoeuvre te doen plaats vinden, zoodat ook de hierop betrekking hebbende en klager bezwarende overweging der voormelde beslissing niet in stand kan blijven;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op 3 October 1925 op het beklag genomen, echter met dien verstande als hiervoren is aangegeven;

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Bepaalt, dat van 's Hof's beschikking zal worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den Kapitein-Luitenant-ter-Zee, A. F. H. D., Commandant van het Vliegkamp „de Mok”, een aan den Commandant der Marine te Willemsoord, een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Marine.

1) Het bevreemdt dat aan het tweede deel der strafreden geenerlei overweging wordt gewijd. De oorzaak daarvan zal wel hierin liggen, dat de klacht in werkelijkheid slechts de straf en het eerste deel van de strafreden gold, en klager, voor zooveel aangaat het tweede deel daarvan geheel in confesso was. Door de bevestiging van de beslissing van den Commandant der Marine is over het tweede wel beslist, maar daar er geen overweging aan gewijd is, maakt het, te dezer plaatse den indruk, ook door de redactie van de volgende alinea, alsof dat tweede deel der omschrijving geheel buiten beschouwing is gebleven.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.Beschikking van 22 Januari 1926. ¹⁾

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Dr. P. A. J. van den Brandeler.

Beschikking van het H. M. G. omtrent al of niet verwijzing (art. 10 R. Z.).

In casu valt het gepleegde feit onder de omschrijving van art. 2, 6°. W. K. en treedt de strijd tegen de eischen van de krijgstuicht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen het schrijven d.d. 8 Januari 1926, No. 5128, van den Commandant der Marine te Willemsoord, daarbij overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 der Regtspleging bij de Zeemagt inzende de stukken betreffende eene zaak van den matroos der 2de klasse W. de N., met de beschouwingen van genoemden Vlootvoogd daarover, benevens het schriftelijk en met opgaaf van redenen gedaan verzoek d.d. 22 December 1925, No. 640, van den Fisikaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord om, nu de Vlootvoogd geen termen vindt de bedoelde zaak alsnog naar den Krijgsraad te verwijzen en deze autoriteit zich vereenigt met de krijgstuichtelijke afdoening daarvan, terwijl hij, Fisikaal, van meening is, dat het belang der Justitie zoodanige verwijzing vereischt, het Hoog Militair Gerechtshof overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 der Regtspleging bij de Zeemagt daarover te doen beslissen;

Gelet op het te dezer zake uitgebracht advies d.d. 14 Januari 1926, No. 59, van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit de overgelegde stukken is gebleken, dat de Fisikaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord het instellen eener strafvervolging tegen genoemden matroos wenscht naar aanleiding van het te diens laste door E. B. en J. de G., beiden agent van politie der gemeente Helder, eerstgenoemde tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, opgemaakt ambtseedig proces-verbaal d.d. 14 December 1925;

¹⁾ Men zie ook de met deze beslissing groote overeenkomst vertoonende beschikking van het H. M. G. van 28 Augustus 1925 (M. R. T. Dl. XXI, bladz. 300) en de hierna volgende beschikking van het H. M. G. Red. M.R.T.

Overwegende dat genoemd proces-verbaal in hoofdzaak inhoudt, dat de matroos 2de klasse W. de N. in den nacht van 13 op 14 December 1925, te omstreeks 12½ uur, op den openbaren weg, den Kanaalweg, te Helder tegen de huisdeur van perceel Kanaalweg 168a stond te wateren;

Overwegende dat artikel 20, aanhef en onder *a.* van de Algemeene Politie-verordening van de gemeente Helder luidt: met boete van ten hoogste *f* 10.— wordt gestraft ieder, die op openbare wegen, elders dan in de daartoe bestemde urinoirs watert;

Overwegende dat op 17 December 1925 de Commandant van de Kazerne voor den Onderzeedienst te Willemsoord, na gehouden onderzoek, den meergenoemden matroos wegens het gerelateerde feit heeft gestraft met twee dagen strafdienst gedurende twee uur per dag, met de strafreden: „Gehandeld in strijd met de Alg. Politie-verordening, door op den openbaren weg tegen een huisdeur te wateren, zijnde dit feit onbestaanbaar met de militaire orde.”;

Overwegende dat het niet twijfelachtig is, dat een in uniform gekleed militair, die handelt als in het bovenbedoeld proces-verbaal is geconstateerd, zich niet behoorlijk overeenkomstig de waardigheid van den militairen stand gedraagt, en zijne handeling onbestaanbaar is met de militaire tucht en orde;

dat die handeling van lichten aard is, nu zij is aan te merken als eene onwelvoegelijkheid, gepleegd omstreeks het middernachtelijk uur, terwijl niet is gebleken, dat voorbijgangers deze hebben opgemerkt;

dat dus in dit geval de strijd tegen de eischen der krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond treedt, zoodat met krijgstuchtelijke afdoening der gepleegde overtreding kan worden volstaan;

Gezien de artikelen 10 der Regtspleging bij de Zeemagt, 2 aanhef en 6°. der Wet op de Krijgstucht;

Bepaalt, dat verwijzing naar den militairen rechter van den matroos 2de klasse W. de N. ter zake van het feit, bedoeld in het ambtseedig proces-verbaal van de agenten van Politie der gemeente Helder E. B. en J. de G., niet zal plaats hebben;

Bepaalt voorts, dat afschrift van deze beschikking zal worden gezonden aan den Vice-Admiraal, Commandant der Marine te Willemsoord, aan den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad en aan den Advokaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.Beschikking van 22 Januari 1926. ¹⁾

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Dr. P. A. J. van den Brandeler.

Beschikking van het H. M. G. omtrent al of niet verwijzing (art. 10 R. Z.). In casu valt het gepleegde feit onder de omschrijving van art. 2, 6o. W. K. en treedt de strijd tegen de eischen van de Krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen het schrijven d.d. 8 Januari 1926, no. 5109, van den Commandant der Marine te Willemsoord, daarbij overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 van de Regtspleging bij de Zeemagt inzendende de stukken betreffende eene zaak van den marinier der 2de klasse Ch. J. W., met de beschouwingen van genoemden Vlootvoogd daarover, benevens het schriftelijk en met opgaaf van redenen gedaan verzoek d.d. 22 December 1925, no. 639, van den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord om, nu de Vlootvoogd geen termen vindt de bedoelde zaak alsnog naar den Krijgsraad te verwijzen en deze autoriteit zich vereenigt met de krijgstuchtelijke afdoening daarvan, terwijl hij, Fiscaal, van meening is, dat het belang der Justitie zoodanige verwijzing vereischt, het Hoog Militair Gerechtshof overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 der Regtspleging bij de Zeemagt daarover te doen beslissen;

Gelet op het te dezer zake uitgebracht advies d.d. 14 Januari 1926, no. 58, van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit de overgelegde stukken is gebleken, dat de Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord het instellen eener strafvervolgung tegen genoemden marinier wenscht naar aanleiding van het te diens laste door den agent van Politie der gemeente Helder, tevens buitengewoon veldwachter, J. T. opgemaakt ambtseedig proces-verbaal d.d. 12 December 1925;

Overwegende dat genoemd ambtseedig proces-verbaal in hoofdzaak inhoudt, dat de marinier 2de klasse Ch. J. W. in den namiddag van 11 December 1925, omstreeks 8.20 ure, stond op een stoep

¹⁾ Men zie ook de beschikking van het H. M. G. van 28 Augustus 1925 (M. R. T. Dl. XXI, bladz. 300) en de hiervóór staande beschikking van het H. M. G.

aan den openbaren weg, de Spoorstraat, te Helder, vóór perceel 66/70, zijnde het Militair Tehuis, ondanks dat een uittreksel van artikel 45c der Algemeene Politieverordening voor de gemeente Helder op een van genoemden openbaren weg af duidelijk leesbare wijze was opgehangen aan de binnenzijde van de glazen deur van dat perceel, met als onderschrift: „Bovenbedoeld verbod is op dit gebouw van toepassing. De bewoner.”;

Overwegende dat artikel 45c van de genoemde verordening inhoudt: Met boete van ten hoogste *f* 10.— wordt gestraft ieder, die aan den openbaren weg vóór of tegen gebouwen of op stoepen of trappen speelt, staat, leunt of zit, tegen den wil van den bewoner, beheerder of eigenaar;

Overwegende dat op 16 December 1925 de Commandant van Hr. Ms. „van Speijk”, na gehouden onderzoek, den meergenoemden marinier wegens het gerelateerde feit heeft gestraft met één dag licht arrest met strafdienst 1 uur per dag, met de strafreden: „Gekleed in uniform zich opgehouden op de stoep van het Militair Tehuis in de Spoorstraat, hetgeen bij verordening van de Gemeente Helder verboden is.”;

Overwegende dat een in uniform gekleed militair, die zich niet ontziet met overtreding van een voorschrift van de plaatselijke verordening van politie, aan welk voorschrift hij ter plaatse nog wordt herinnerd, te staan op de stoep van een Militair Tehuis, eene handeling pleegt, die onbestaanbaar is met de militaire tucht en orde;

dat, waar het begane feit op zichzelf is van lichten aard, in dit geval de strijd tegen de eischen der krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond treedt, zoodat met krijgstuchtelijke afdoening der gepleegde overtreding kan worden volstaan;

Gezien de artikelen 10 der Regtspleging bij de Zeemagt, 2 aanhef en 6°. der Wet op de Krijgstucht;

Bepaalt, dat verwijzing naar den militairen rechter van den marinier der 2de klasse Ch. J. W. ter zake van het feit, bedoeld in het ambtseedig proces-verbaal van den agent van Politie der gemeente Helder J. T., niet zal plaats hebben;

Bepaalt voorts, dat afschrift van deze beschikking zal worden gezonden aan den Vice-Admiraal Commandant der Marine te Willemsoord, aan den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad en aan den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

Onder de beschikking van het H. M. G. van 28 September 1925 (M. R. T. Dl. XXI, bladz. 300) plaatsten wij een onderschrift, waarin wij er op wezen, dat het H. M. G. daar slechts een incidenteele beslissing gaf en dat uit die beslissing niet viel af te leiden dat overtredingen als bedoeld in art. 2, 6°. W. K. door militairen in uniform gepleegd, steeds, reeds uit dien hoofde, onbestaanbaar met de militaire tucht of orde zouden zijn.

Kan ook thans — na de vorenstaande beslissingen — nog worden volgehouden dat het in uniform gekleed zijn op zich zelf niet steeds een afdoend criterium is voor het nemen van eene krijgstuuchtelijke beslissing? Op het eerste gezicht zou men geneigd zijn die vraag in ontkennenden zin te beantwoorden en te meenen dat thans het H. M. G. het in uniform gekleed zijn beslissend acht, in dien zin, dat dan de feiten in art. 2, 6°. W. K. bedoeld steeds onbestaanbaar zouden zijn met de militaire tucht of orde. In de zaak W. de N. toch wordt overwogen dat „niet is gebleken dat voorbijgangers deze” (de gepleegde onwelvoegelijkheid) „hebben opgemerkt” — een overweging die ook in de beslissing van 28 Augustus 1925 voorkomt, — en in de zaak Ch. J. W. wordt op het feit dat de dader in uniform gekleed was alle nadruk gelegd, zonder dat er van voorbijgangers wordt gewag gemaakt.

Toch meenen wij dat men dan aan de beslissingen van het Hof een wijdere strekking geeft dan zij hebben. Dat in de zaak Ch. J. W. over voorbijgangers niet wordt gesproken is, in verband met tijd en plaats van de begane overtreding (omstreeks 8 uur 20 's avonds in de drukke Spoorstraat te Helder), zeer verklaarbaar, terwijl in de zaak W. de N. het feit dat geen publiek van de onwelvoegelijkheid iets heeft opgemerkt een punt van overweging vormt bij het beantwoorden der vraag of het feit van lichten aard is; de onbestaanbaarheid met de militaire tucht of orde wordt afgeleid uit den aard van het gepleegde feit en uit de omstandigheid dat de dader in uniform was gekleed.

Elk geval zal dus, ook nu nog, steeds afzonderlijk moeten worden bezien. Opgemerkt moge nog worden dat het in uniform gekleed zijn van den dader als gewichtige factor bij de beoordeeling der vraag of het begane feit strijdig is met de militaire tucht of orde, naar 's Hofs oordeel van waarde blijft, ook al blijkt niet dat anderen van het plegen van het feit iets hebben gezien. Naar wij meenen zou die factor waardeloos zijn als zou blijken dat niemand het feit zou hebben kunnen zien.

De Commandant der Marine te Willemsoord vestigde bij circulaire van 20 Februari 1926 No. 5109/5128 de aandacht van de Commandeerende Officieren in zijn Commandement op de beslissingen en de overwegingen van het Hoog Militair Gerechtshof in de drie bedoelde zaken en noodigde de Commandanten uit „bij het nemen van eene „beslissing in eerste instantie, over het al dan niet krijgstuuchtelijk „afdoen van een door een onder hunne bevelen staand militair ge„pleegde overtreding, genoemd in artikel 2, 6°. W. K., met de aan„gehaalde uitspraken van het H. M. G. rekening te houden en indien „naar hunne meening een zoodanige overtreding onbestaanbaar is „met de militaire tucht of orde, eene krijgstuuchtelijke straf op te „leggen, zonder dat echter het in artikel 9 J. Z. voorgeschreven „rapport achterwege gelaten wordt.”

„*Wellicht ten overvloede*” — *zoo eindigt de circulaire* — „*wijs ik er nog op dat uit de betrekkelijke stukken steeds zal moeten blijken of de betrokkene al dan niet in uniform gekleed was toen hij het feit pleegde.*”
Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 22 Januari 1926.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt. Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal Dr. B. R. Roijer.

Het door huiselijke twisten de rust en de orde in het kazernement (gehuwden-woning) verstoren en het daardoor ondermijnen van zijn gezag als onderofficier is krijgstuuchtelijk strafbaar. Het gezinshoofd is voor de ordeverstoring terecht verantwoordelijk gesteld nu niet blijkt dat deze alle pogingen in het werk heeft gesteld om, tegenover derden, zijn prestige als onderofficier te handhaven en te beletten dat zijn gezag en daarmede dat van zijn Wapen werd ondermijnd.

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 26 December 1925, van Chr. K., wachtmeester te voet bij de brigade St. Anna Parochie der 4de Divisie Koninklijke Maréchaussée, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van gemelde Divisie ingebracht over de hem op 15 December 1925 door den Commandant van het District Leeuwarden der 4de Divisie Koninklijke Maréchaussée, den Eerste-Luitenant A. A. S. van A., opgelegde straf van zes dagen streng arrest, en over de daarbij behorende strafreden, luidende:

„Het zich gedragen in strijd met de waardigheid van den militairen stand, door op 1 December j.l. in zijne woning op zoodanige wijze te twisten met zijne echtgenoot, dat daardoor niet alleen de rust en orde in het kazernement werden verstoord, maar zulks ook op den openbaren weg hoorbaar was en enkele voorbijgangers er hun afkeuring over te kennen gaven tegen den brigade-commandant. Hierdoor tevens zijn gezag ondermijnend.”
 bij welke beslissing, op 23 December 1925 genomen en op 25 December d.a.v. ter kennis van klager gebracht, het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf en strafreden;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager, strafoplegger en als getuigen onder eede: S. N., opperwachtmeester, commandant van gemelde brigade; Y. M. en M. v. d. W., beiden maréchaussée bij gemelde brigade;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven:

dat hij in den loop van het jaar 1925 meermalen in zijne woning zoodanige oneenigheid met zijne echtgenootte heeft gehad, dat daardoor aanstoot werd gegeven aan anderen, en dat hij, na op 3 Februari 1925 door zijn Divisie-Commandant te zijn gestraft met 14 dagen licht arrest, wegens: „Het geven van een slecht voorbeeld, door „herhaalden twist, waarbij hij op 11 Januari j.l. zoodanig is opgetreden, dat overlast werd aangedaan aan de andere bewoners van „het kazernement en de rust en orde aldaar ernstig werden verstoord”, en na op 15 Juli 1925 om gelijke reden te zijn overgeplaatst, wederom in den namiddag van 1 December 1925, in de door hem bewoonde militaire gehuwden-woning der kazerne te St. Anna Parochie, een hoogloopenden huiselijken twist met zijne echtgenootte heeft gehad;

Overwegende dat dienaangaande door de navolgende getuigen onder eede is verklaard;

1. opperwachtmeester N.:

dat hij, op 1 December 1925 met den maréchaussée M. te ± 4 uur n.m. huiswaarts keerende, eenige menschen voor het kazernegebouw heeft zien staan en, naderbij komende, heeft bemerkt dat deze luisterden naar eene hevige ruzie in klager's woning;

dat een der omstanders, eene vrouw, de opmerking heeft gemaakt: „En dat is nu een wachtmeester; het is een schandaal”;

dat hij, getuige, deze uitdrukking niet overdreven acht, omdat hij klager's vrouw niet alleen scheldwoorden als „ploert” en „Judas” heeft hooren uitschreeuwen, doch hij zelfs het werpen met voorwerpen heeft gehoord;

dat de maréchaussée M. nog de uitdrukking tegen hem, getuige, heeft gebezigd: „Het is, geloof ik, weer feest bij den wachtmeester”;

2. maréchaussée M. v. d. W.:

dat hij op 1 December 1925, des n.m. te omstreeks 4 uur, op zijne kamer in de kazerne te St. Anna Parochie geschreeuw en een schrille ruziestem van de echtgenootte van den wachtmeester K. heeft gehoord;

dat hij tijdens deze ruzie de deuren zijner kamer heeft gesloten, omdat hij hinder had van het lawaai ten huize van wachtmeester K., doch ook daarna nog steeds de stem der echtgenootte van den wachtmeester heeft gehoord, en

dat deze twist ten huize van den wachtmeester ongeveer een half uur heeft geduurd;

3. maréchaussée Y. M.:

dat hij op 1 December 1925 met den opperwachtmeester N. van patrouille terugkomend, eenige personen vóór de woning van den wachtmeester K. heeft zien staan en hij toen zeer goed heeft kunnen bemerken, dat de wachtmeester en diens echtgenootte ruzie hadden;

dat hij de echtgenoot van den wachtmeester in die woning op erg opgewonden toon heeft hooren schreeuwen en schelden;

dat de stem van den wachtmeester echter niet harder klonk dan gewoonlijk;

Overwegende dat klager heeft verklaard, dat hij zich er niet verantwoordelijk voor acht, dat de twisten met zijne echtgenoot aan anderen aanstoot geven, daar zijne echtgenoot zich over kleinigheden zeer opwindt en een zeer lastig karakter heeft;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard:

dat hij bij het onderzoek, voorafgaande aan klagers bestraffing, als getuige heeft gehoord klager's echtgenoot;

dat deze op strafoplegger geenszins den indruk heeft gemaakt, dien klager van haar tracht te vestigen;

dat hij, strafoplegger, dan ook van oordeel is, dat alleen door klager's optreden diens echtgenoot in overspannen toestand is gebracht, en

dat hij klager, als gezinshoofd, op grond van de Voorschriften nopens den Inwendigen Dienst voor het Wapen der Koninklijke Maréchaussée verantwoordelijk moet stellen voor de rust en orde in de door zijn gezin bewoonde gehuwden-woning; dat hij in verband hiermede en mede in aanmerking genomen klager's straf van 3 Februari 1925, heeft gemeend klager streng te moeten bestraffen, daar eene ordeverstoring door huiselijken twist in geen geval mag worden geduld;

Overwegende dat het Hof met den strafoplegger van oordeel is, dat klager, als gezinshoofd, verantwoordelijk gesteld moet worden voor hetgeen op 1 December 1925 in de door hem bewoonde bij de kazerne behorende gehuwden-woning heeft plaats gevonden, en dat geenszins is gebleken, dat klager alle pogingen in het werk heeft gesteld om het prestige als wachtmeester tegenover derden zooveel mogelijk te handhaven en te beletten, dat zijn gezag en daarmede dat van zijn Wapen werd ondermijnd;

Overwegende dat deze tekortkoming in de strafreden juist wordt gekenschetst, behoudens dat daarin voor het woord „ondermijnd” behoort te worden gelezen: „ondermijnd”;

Overwegende dat de opgelegde straf niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der 4de Divisie Koninklijke Maréchaussée op het beklag genomen, behoudens hetgeen hiervoren ten aanzien van de omschrijving der strafreden is vermeld;

Bepaalt, dat van 's Hof's beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan strafoplegger, een aan den Commandant der 4de Divisie Koninklijke Maréchaussée, een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Oorlog.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Hooge Raad der Nederlanden.

Zitting van 29 Januari 1926.

Voorzitter: Dr. J. A. A. Bosch.

Raadsheeren: Drs. H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith, L. E. Visser,
en N. C. M. A. van den Dries.

Verhouding van den Staat tot zijn ambtenaren. Eenzijdige wijziging der salarisregeling door den Staat, terwijl de ambtenaar zich voor een bepaalden tijd had verbonden.

Van toepasselijkverklaring van Titel VII A, Derde Boek B. W., op de wijze als in art. 1637z bedoeld is hier geen sprake. Daaruit volgt dus dat de bepalingen van dien titel hier niet van toepassing zijn. (Concl. Adv.-Gen.: Uit art. 1637z kan niet worden afgeleid, dat de dienstbetrekking tusschen een publiekrechtelijk lichaam en zijn ambtenaren in het algemeen van burger-rechtelijken aard zou zijn.)

's Hof's beslissing, waarbij de geldigheid van eenzijdige wijziging der salarisregeling door den Staat is erkend, is niet in strijd met de artt. 1269, 1270, 1349, 1350, 1356, 1374 en 1375 B. W., omdat aan de verhouding tusschen den eischer (postambtenaar, reserve-officier) en den Staat niet ten grondslag ligt een overeenkomst in den zin van Boek III B. W.

De Kroon ontleent ten deze aan art. 63 Grondwet de bevoegdheid om de algemeene salarisregeling te wijzigen.

De omstandigheid dat eischer zich met betrekking tot zijn militaire functie voor een bepaalden tijd had verbonden is op een en ander niet van invloed. ¹⁾

(B. W. art. 1637z, R. O. art. 2, Grondwet art. 63).

A. M. Kok, directeur bij de Rijkstelegraaf, reserve-Eerste-Luitenant der Genie met bestemming voor den Militairen Telegraafdienst, wonende te Delft, eischer tot cassatie van een tusschen partijen gewezen arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage van 11 Juni 1925, advocaat Mr. J. van Kuyk, gepleit door Mr. L. van Gigh, tegen:

den Staat der Nederlanden, zetelend te 's-Gravenhage, verweerder,

¹⁾ Zie noot onder het arrest.

advocaat Jhr. Mr. G. W. van der Does, gepleit door Mr. J. H. Telders.

Conclusie van den Adv.-Gen. Mr. Besier:

De eischer in cassatie is op 20 November 1908 onder de voorwaarden vervat in het K. B. van 2 April 1908, No. 17, voor den tijd van vijf jaren aangesteld tot reserve-officier der genie, aanvankelijk als tweede-luitenant. Nadat hij inmiddels tot eersten luitenant was bevorderd op een tractement van *f* 125 per maand, is in 1913 de aanstelling met vijf jaren verlengd. Onder de bedoelde voorwaarden behoorde deze, dat bij opkomst onder de wapenen naast het militaire tractement de volle burgerlijke jaarwedde bleef doorgaan. De eischer, die destijds in de burgermaatschappij het ambt bekleedde van hoofdcommies bij de telegrafie, op een jaarwedde van *f* 2700, is op 1 Augustus 1914 bij de mobilisatie onder de wapenen gekomen en tot 1 Juli 1916 onder de wapenen gebleven. Aanvankelijk genoot hij toen jaarwedde en tractement naast elkander. Bij K. B. van 30 September 1914, S. 467, is echter bepaald, dat burgerlijke ambtenaren, voorzover zij van 1 October 1914 af bij de gemobiliseerde strijdmacht anders dan voor eerste oefening onder de wapenen zijn, van dien datum af (slechts) de bezoldiging zullen genieten aan hun burgerlijk ambt verbonden, indien en voorzover deze hooger is dan hetgeen zij in militairen dienst als tractement genieten. Op dien grond is hem van 1 October 1914 tot 1 Juli 1916 geen ander bedrag aan wedde uitgekeerd dan gelijkstond met zijn bezoldiging als hoofdcommies bij de telegrafie van *f* 2700 per jaar.

Hiermede niet tevreden heeft hij den Staat aangesproken — voorzoveel thans nog van belang — om hem over 21 maanden nog *f* 125 dus in het geheel *f* 2625 uit te betalen met de renten tegen 5 % 's jaars van den dag der dagvaarding.

Bij het bestreden arrest is door bevestiging in zooverre van het in eersten aanleg gewezen vonnis ¹⁾ hem deze vordering ontzegd in hoofdzaak op dezen grond, dat hij als ambtenaar onderworpen was aan de algemeene salarisregeling, zooals die door de Regeering krachtens de bij art. 63 der Grondwet aan haar opgedragen taak wordt vastgesteld, in dit geval dus ook aan het K. B. van 30 September 1914, S. 467.

Als middel van cassatie voert hij thans aan:

„Schending of verkeerde toepassing van artt. 4, 5, 54, 55, 59, 63 162, 181, 186 Grondwet, art. 20 R. O., art. 48 Rv., artt. 1269, 1270, 1349, 1350, 1356, 1374, 1375, 1637, 1637*c*, 1637*z* B. W., artikel 3 van het K. B. van 2 April 1908, No. 17, artikel 1 van het K. B. van 30 September 1914, S. 467, door ten onrechte en in strijd met de aangehaalde wettelijke bepalingen te beslissen, althans zonder vermelding van eenigen grond aan te nemen, dat de algemeene salarisregeling, welke het Hof op den eischer toepasselijk acht, eenzijdig door den Staat kan worden gewijzigd en zoodanige wijziging evenzeer op den eischer toepasselijk is, ziende het Hof

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XIX, bladz. 716.

daarbij voorbij dat die algemeene salarisregeling deel uitmaakt van de overeenkomst tusschen den ambtenaar en den Staat aangegaan, en daarin derhalve niet eenzijdig wijziging kan worden gebracht, in elk geval niet ten aanzien van een ambtenaar als eischer, die zich voor een bepaalden tijd had verbonden en dienovereenkomstig tot officier was benoemd en onder de wapenen verbleef, zijnde in elk geval de hier plaats gehad hebbende salarisregeling en wijziging ten aanzien van zoodanigen ambtenaar in strijd met billijkheid, gebruik en goede trouw."

Feitelijk ongegrond is de grief, dat de beslissing niet behoorlijk met redenen zou zijn omkleed; het Hof geeft die redenen zelfs zeer uitvoerig.

De hoofdgreif is dan ook deze, dat onjuist zou zijn de beslissing van het Hof, dat de algemeene salarisregeling, welke op eischer toepasselijk was, eenzijdig door den Staat kon worden gewijzigd.

Ik kan deze grief niet deelen. De eischer heeft zich daarbij geplaatst op het standpunt, dat hij bij zijne aanstelling met den Staat een overeenkomst zou hebben gesloten, welke — zij moge dan van publiekrechtelijken aard zijn — ook een burgerrechtelijke zijde heeft in zoverre daaruit voor hem vermogensrechten en voor den Staat verplichtingen van vermogensrechtelijken aard voortvloeiden en die daarom niet eenzijdig kon worden gewijzigd.

Ik acht dit onjuist en vereenig mij geheel met wat op dit punt in hoofdzaak overeenkomstig de leer van Duguit namens den Staat bij pleidooi is aangevoerd. Zeker is, afgezien van de enkele gevallen, waarin een ambt door den Staat aan een zijner onderdanen kan worden opgelegd, voor het ontstaan der ambtelijke verhouding wilsovereenstemming tusschen den Staat en den benoemde noodig, gelijk die ook in dit geval aanwezig is geweest, doch al leidt deze tot een verhouding, welke aan de zijde van den ambtenaar soms met den naam verbintenis wordt aangeduid, die verbintenis spruit niet voort uit een overeenkomst in den zin, waarin dit begrip deel uitmaakt van het burgerlijk recht en waaraan tal van rechtsgevolgen verbonden zijn, o.a. deze, dat het overeengekomene niet eenzijdig kan worden gewijzigd. De ambtelijke verhouding vindt haar grondslag alleen in het geschreven of ongeschreven objectief publiek recht. De benoeming tot ambtenaar en de aanvaarding daarvan door den benoemde, waar die noodig is, hebben dus slechts dit gevolg, dat de benoemde komt te staan onder de publiekrechtelijke regelen, welke voor het ambt gelden en die steeds voor wijziging vatbaar zijn. Voorzoo veel de bezoldiging van rijksambtenaren betreft is dit beginsel van het in zijn geheel niet geschreven publiek recht ook neergelegd in een wetsvoorschift, art. 63 der Grondwet, krachtens hetwelk de Koning de bezoldiging regelt van alle colleges en ambtenaren, die uit 's Rijks kas worden betaald.

De bepaling van het tweede lid van art. 1637z B. W. kan hierin geen verandering brengen. Daaruit mag niet worden afgeleid, dat

de dienstbetrekking tusschen een publiekrechtelijk lichaam en zijn ambtenaar in het algemeen van burgerrechtelijken aard zou zijn en dat alleen Titel VIIa van het Derde Boek van het B. W. daarop niet van toepassing zou zijn. Blijkens hare geschiedenis toch is deze bepaling in het B. W. opgenomen om de „stellig te vreezen onzekerheid bij de toepassing van de wet te voorkomen” (M. v. T. § 7), niet om stelling te nemen ten aanzien van de destijds reeds brandende vraag omtrent den aard der ambtenaarsverhouding.

Bij mijne opvatting vervalt ook het beroep, dat bij het middel van cassatie gedaan is op het derde lid van art. 1374 en op art. 1375 B. W., welke artikelen alleen zijn geschreven voor overeenkomsten en wel voor burgerrechtelijke overeenkomsten. Hiermede is natuurlijk niet gezegd, dat de Staat in zijn betrekkingen tot zijn ambtenaren niet de goede trouw en de billijkheid behoeft in acht te nemen, doch alleen, dat deze inachtneming door den ambtenaar niet door een uitspraak van den burgerlijken rechter kan worden afgedwongen.

Alleen in zooverre kan de burgerlijke rechter in de verhouding tusschen Staat en ambtenaar worden betrokken, als zij bij hem uit die verhouding voortvloeiende aanspraken tegen elkander kunnen geldend maken van vermogensrechtelijken, maar hierom nog niet van burgerrechtelijken aard. Ook deze aanspraken toch behooren tot de „schuldvorderingen”, tot kennismeming waarvan art. 2 R. O. den burgerlijken rechter bevoegd maakt. Zulke aanspraken kunnen echter slechts gegrond worden op de ambtelijke verhouding, zooals die krachtens het publiek recht was op het oogenblik waarop zij zouden zijn ontstaan, dus met de wijzigingen, welke de Staat daarin eenzijdig mocht hebben aangebracht.

In het middel van cassatie wordt nog een beroep gedaan op de bijzondere omstandigheid, welke blijkens het bestreden arrest tusschen partijen vaststaat, dat eischer zich slechts voor een bepaalden tijd had verbonden en dienovereenkomstig tot officier was benoemd en onder de wapenen verbleef. Deze omstandigheid kan naar mijne meening op de beslissing dezer zaak niet van invloed zijn. Daargelaten of daarin voor de Kroon een aanleiding had kunnen bestaan om den eischer en de met hem in hetzelfde geval verkeerende personen van de werking van het Besluit van 30 September 1914, S. 467, uit te zonderen, zij maakt de verhouding tusschen den Staat en den eischer niet tot een burgerrechtelijke en verhindert dus niet hare wijziging wanneer die door den Staat wenschelijk wordt geacht.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep en tot veroordeeling van den eischer in de kosten in cassatie gevallen.

De Hooge Raad, enz.

Overwegende dat uit het bestreden arrest en uit het tusschen partijen gewezen vonnis van de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage van 29 Juni 1923, waarnaar dat arrest voor de feiten verwijst, blijkt:

dat de eischer Kok in het jaar 1908 is benoemd tot reserve-tweede luitenant bij het wapen der Genie, met bestemming voor den Mili-

tairen Telegraafdienst, nadat hij een verklaring had overgelegd als bedoeld in artikel 3 van het Koninklijk Besluit 1908, No. 17, waarbij hij zich verbond om gedurende minstens vijf achtereenvolgende jaren ter beschikking van het Legerbestuur te blijven en den eed als officier af te leggen;

dat Kok, nadat hij na afloop van dien vijfjarigen termijn zich opnieuw voor vijf jaar had verbonden, van 1 Augustus 1914 tot 1 Juli 1916 onder de wapenen is verbleven, en dat zijn militair tractement gedurende dien tijd heeft bedragen *f* 125 per maand;

dat voorts Kok van begin Augustus 1914 tot Juli 1916 was hoofdcommies bij de Rijkstelegraphie tegen een salaris van *f* 2700 per jaar;

dat Kok bij inleidende dagvaarding heeft gesteld, dat van 1 October 1914 tot 1 Juli 1916 van dit salaris op onrechtmatige wijze maandelijks een bedrag van *f* 125 niet is uitbetaald, zoodat de Staat hem over dit tijdvak nog verschuldigd is een bedrag van *f* 2625;

dat hij bovendien heeft gevorderd betaling van *f* 250 als ten onrechte ingehouden op een hem toekomende toelage;

Overwegende dat deze laatste vordering van *f* 250 door de Rechtbank werd toegewezen, doch door het Hof op het incidenteel beroep van den Staat, met vernietiging in zooverre van het vonnis der Rechtbank, alsnog werd ontzegd, welke beslissing als in cassatie niet bestreden, voor dit geding verder niet van belang is;

Overwegende dat wat de eerstgemelde vordering van *f* 2625 betreft, Kok blijkens het bestreden arrest zich op het standpunt heeft geplaatst, dat de salarisregeling, die toepasselijk was toen hij tot reserve-luitenant werd benoemd en krachtens welke bij opkomst onder de wapenen naast zijn militair tractement ook zijn volle burgerlijke jaarwedde bleef doorgaan, een der voorwaarden was van de overeenkomst, tusschen hem en den Staat aangegaan, waarin de Staat niet eenzijdig wijziging kan brengen, zoodat de Staat te zijnen aanzien ten onrechte heeft toegepast het later tot stand gekomen Koninklijk Besluit van 30 September 1914, S. 467, krachtens hetwelk burgerlijke ambtenaren voor zoover zij vanaf 1 October 1914 bij de gemobiliseerde strijdmacht anders dan voor eerste oefening onder de wapenen zijn, vanaf dien datum bezoldiging aan hun burgerlijk ambt of hunnen burgerlijken dienst verbonden, genieten, indien en voor zoover deze hooger is dan hetgeen zij in militairen dienst als soldij, jaarwedde of tractement genieten;

Overwegende dat zowel de Rechtbank in eersten aanleg als het Hof in hooger beroep dit standpunt van Kok onjuist hebben geoordeeld en zijne daarop gegronde vordering hebben ontzegd;

dat het Hof heeft vastgesteld, dat van een bijzondere overeenkomst tusschen Kok en den Staat, waarbij deze zich verbond om aan Kok gedurende den tijd zijner verbintenis een bepaalde, van de algemeen geldende salarisregeling afwijkende jaarwedde of toelage uit te keeren, niets is gebleken;

dat het Hof voorts heeft overwogen, dat waar Kok niet heeft aangevoerd, dat voor hem persoonlijk een afzonderlijke jaarwedde is vastgesteld, hij als ambtenaar onderworpen is aan de algemeene salarisregeling, zooals die door de Regeering krachten de bij artikel 63 der Grondwet aan haar opgedragen taak wordt vastgesteld, en dan ook het gemelde Koninklijk Besluit van 30 September 1914, S. 467, dat noch voor eenige categorie van ambtenaren, noch voor Kok in het bijzonder, een uitzondering inhoudt, ook op hem toepasselijk is, zoodat zijn salaris als burgerlijk ambtenaar over het tijdvak van 1 October 1914 tot 1 Juli 1916 terecht is ingekort met hetgeen hij in militairen dienst gedurende dat tijdvak heeft genoten als soldij, jaarwedde of tractement;

Overwegende dat tegen deze beslissing van het Hof als middel van cassatie wordt aangevoerd: Zie Conclusie Adv.-Gen.;

Overwegende omtrent dit middel:

dat de daarin vervatte klacht, omtrent schending of verkeerde toepassing van art. 162 Grondwet en art. 20 R. O., niet tot cassatie kan leiden, reeds hierom niet, omdat uit hetgeen hierboven uit de uitspraak van het Hof is opgenomen, blijkt, dat deze de gronden inhoudt, waarop zij rust, terwijl de vraag of die gronden de uitspraak rechtvaardigen, in cassatie slechts kan worden getoetst aan de verdere in het middel aangehaalde wettelijke bepalingen;

dat nu bij het middel wordt beweerd, dat het Hof in strijd met die verder aangehaalde wettelijke bepalingen heeft aangenomen, dat de op den eischer toepasselijke algemeene salarisregeling eenzijdig door den Staat kan worden gewijzigd, waarbij het Hof zou hebben voorbijgezien, dat die salarisregeling deel uitmaakt van de overeenkomst, tusschen den ambtenaar en den Staat aangegaan, en daarin derhalve niet eenzijdig wijziging kan worden gebracht;

dat deze bewering echter onjuist is;

dat uit hetgeen het Hof feitelijk heeft vastgesteld, blijkt, dat hier niet sprake is geweest van een toepasselijkverklaring van de bepalingen van den zevenden titel A van Boek III B. W., op de wijze als in het slot van het tweede lid van artikel 1637z B. W. is bedoeld, waaruit dan echter volgens de uitdrukkelijke woorden van dat tweede lid volgt, dat op de verhouding tusschen den eischer en den Staat de bepalingen van den Zevenden Titel A niet van toepassing zijn, en dan ook door het Hof terecht buiten toepassing zijn gelaten;

dat het Hof voorts zijne beslissing niet heeft genomen in strijd met de aangehaalde artikelen 1269, 1270, 1349, 1350, 1356, 1374 en 1375 B. W., omdat aan de vastgestelde verhouding tusschen den eischer en den Staat niet ten grondslag ligt eene overeenkomst in den zin van Boek III B. W.;

dat ook de overige in het middel vermelde wettelijke bepalingen zich niet verzetten tegen 's Hof's beslissing, dat de Staat eenzijdig verandering mocht brengen in de vroegere salarisregeling;

dat integendeel het Hof met juistheid heeft geoordeeld, dat ten deze

de Kroon aan artikel 63 der Grondwet de bevoegdheid ontleende om de algemeene salarisregeling te wijzigen;

dat op een en ander niet van invloed is de omstandigheid, dat de eischer zich met betrekking tot zijn militaire functie voor een bepaalden tijd had verbonden;

dat derhalve het middel in zijn geheel is ongegrond;

Verwerpt het beroep.

Noot. De Hooge Raad is ditmaal zuiver voor de vraag komen te staan of de overheid het salaris van een voor bepaalden tijd aangestelden ambtenaar tusschentijds verlagen kan.

Voor eenige jaren was dezelfde vraag voor den H. R. besproken toen de in het ongelijk gestelde partij van een vonnis der Rechtb. te 's-Gravenhage in cassatie was gekomen. De Procureur-Generaal heeft ook toen de vraag bevestigend beantwoord, omdat de tractementen van officieren krachtens art. 63 der Grondwet eenzijdig door den Koning worden vastgesteld. Toenmaals heeft de H. R. (arrest van 17 Maart 1922, N. J. 1922, 498) ¹⁾ zich buiten beantwoording der vraag kunnen houden omdat hij het beroep in cassatie niet-ontvanke-lijk achtte daar de vordering krachtens artikel 1637z B. W. niet als een vordering betrekkelijk een arbeidsovereenkomst mocht beschouwd worden, zoodat van het vonnis der Rechtbank hooger beroep op het Hof had opengestaan.

Ditmaal echter moest de vraag door den H. R. beantwoord worden en hij heeft dit gedaan door het beslissende element naar voren te brengen, dat aan de vastgestelde verhouding tusschen den eischer en den Staat niet ten grondslag ligt eene overeenkomst in den zin van Boek III B. W. Daarmede verviel de mogelijkheid, dat de uit dat boek door den eischer aangehaalde artikelen door de beslissing van het Hof geschonden konden zijn.

Bovendien wordt er nog door den Hoogen Raad op gewezen, dat de Kroon aan art. 63 der Grondwet de bevoegdheid ontleende om de algemeene salarisregeling te wijzigen.

Een volkomen gelijke beslissing op dezelfde gronden is indertijd door den H. R. gegeven bij arrest van 15 October 1858, W. 2000, N. R. dl. 60 blz. 57; alleen deed toen niet art. 63 der Grondwet maar art. 136 der Gemeentewet dienst, daar het een gemeente-ambtenaar betrof. Daarentegen is de overeenkomst van den militair als een burgerrechtelijke verbintenis beschouwd, waarop art. 1482 B. W. toepassing vindt bij de arresten van 20 December 1844, W. 561 en 30 Nov. 1871, W. 3404. En bij arrest van 7 April 1911, W. 9170 is een arbeidsovereenkomst aangenomen ten aanzien van een opzichter in dienst van een gemeente en dientengevolge art. 125b Rv. van toepassing geacht.

De thans gegeven beslissing komt mij geheel juist voor. Het gaat

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XVIII, bladz. 193.

niet aan een ambtenaarsverhouding, waarop de overheid niet uitdrukkelijk het B. W. van toepassing verklaard heeft, te brengen onder de contractueele bepalingen van het B. W.; wie zal b.v. toepassing van art. 1302 van art. 1277, of van de artikelen 1280—1284 B. W. op de ambtenaarsverhouding verdedigen?

Daarmede is echter niet gezegd — en ook in het thans gewezen arrest van den Hoogen Raad is dit niet uitgesproken —, dat de ambtenaarsverhouding niet een publiekrechtelijk contract, beheerscht door vele overeenkomstige beginselen als voor het privaatrechtelijk contract gelden, zou kunnen zijn. Maar een dergelijke beschouwingwijze kan slechts tot ontplooiing komen bij een administratieve rechtspraak betreffende den rechtstoestand van den ambtenaar, een rechtspraak, die wij nog steeds tot nadeel van een goede rechtsbedeeling missen.

Ook het beroep van den H. R. op art. 63 der Grondwet ter rechtvaardiging van de bevoegdheid der Kroon tot wijziging der algemeene salarisregeling was te verwachten. Een verordening, eenzijdig door het daartoe bevoegd gezag vastgesteld, kan door datzelfde gezag eenzijdig gewijzigd worden en kan volgens de jurisprudentie van den H. R. dan niet meer ingeroepen worden om nog verder rechtsbetrekkingen te bepalen, al zijn deze vóór de wijziging gevestigd. Zie H. R. 12 April 1912, W. 9370 en 20 Februari 1914, N. J. 1914, 548.

Er zij nog op gewezen, dat ook het ontwerp van wet tot regeling van den rechtstoestand van ambtenaren (Bijl. 2e Kamer 1920/21 no. 62, 3) in art. 12 nevens 108 slot, het standpunt inneemt, dat de voorwaarden, waaronder de ambtenaren werkzaam zijn, eenzijdig door de Regeering gewijzigd kunnen worden.

Gelijk bekend is de literatuur over den aard der ambtenaarsverhouding verdeeld.

Vóór toepassing der privaatrechtelijke voorschriften betreffende overeenkomsten: Morren, Eenige opmerkingen betreffende het juridisch karakter der ambtenaarsverhouding, Themis 1917, blz. 271. Krabbe, De burgerlijke staatsdienst in Nederland blz. 271 en 175, beschouwt het recht op salaris als een burgerlijk recht hetwelk door de Regeering niet eigenmachtig in strijd met de *lex contractus* verminderd mag worden. Ook Simons, W. 11080 en 11087 acht vermindering van salaris van ambtenaren ongeoorloofd (daartegen B. C. de Savornin Lohman en Segers in W. 11086); Kranenburg, De tegenstelling tusschen publiek- en privaatrecht en de onderwerpen tot regeling der administratieve rechtspraak Prf. Leiden, 1909 blz. 64 vlg. en dezelfde, het Nederlandsche Staatsrecht I blz. 331 en vlg. is niet duidelijk; eenerzijds verwerpt hij een tegenstelling tusschen publiek- en privaatrechtelijke dienstverhoudingen, anderzijds wil hij toch niet de bepalingen uit het B. W. omtrent overeenkomsten toepassen (blz. 345) en acht hij zelfs de Regeering formeel bevoegd eenzijdig de salarissen te herzien (blz. 352).

Vóór een publiekrechtelijk contract: Krabbe, Praeadvies Ned.

Juristenver. 1897 I blz. 75 en II blz. 92. Fokker, Praeadvies 1897 blz. 201 vlg., Lohman, Onze Constitutie 3e dr. blz. 185.

In het algemeen voor het publiekrechtelijk karakter: H. Vos, Publiekrechtelijke Geschillen Prf. Leiden 1886, blz. 47 en in Themis 1890 blz. 515 vlg. A. K. F. Hartogh, De aansprakelijkheid van den Staat voor onregmatige daden zijner ambtenaren, Prf. Leiden 1869 blz. 112 en vlg., Land, Inleiding tot het B. W. blz. 68.

Verdere literatuur, ook buitenlandsche, vindt men vermeld bij J. A. van der Stok, De rechtstoestand der gemeente-ambtenaren, Prf. Leiden 1919 blz. 1 en vlg. en bij L. van Praag, Op de grenzen van publiek- en privaatrecht 1923, blz. 75 noot 134.

E. M. M.

Nederlandsch Jurisprudentie 1926, bladz. 231.

PENSIOENZAKEN.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 22 December 1925.

(1925. D. No. 1; I, No. 10).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. J. Th. Endtz en A. Burger.

Art. 14 (2) der Pensioenwet voor de Zeemacht 1922 (Stbl. no. 65) j^o. het bepaalde in 1°, I punt b van het Kon. Besluit van 6 Juni 1922 (Stbl. no. 398).

Bij de vaststelling van den pensioensgrondslag moet rekening worden gehouden met de over 1925 uitgekeerde toeslag bedoeld onder IIa van de IVde Afdeling van de Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der Zeemacht (K. B. van 3 November 1924, no. 44) ook al werd die toeslag volgens bedoelde regeling alléén over het jaar 1925 genoten.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

K. P., wonende te Amsterdam, klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman J. de J., wonende te den Helder,

tegen:

den Minister van Marine, verweerder, niet verschenen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding;

Overwegende, dat bij Koninklijk besluit van 4 Mei 1925 aan klager, laatstelijk opperschrijver bij de Zeemacht, met ingang van 24 Maart 1925 ter zake van langdurigen dienst een jaarlijksch pensioen van *f* 2413.— is verleend;

Overwegende, dat klager herziening van dit Besluit verzocht heeft, aanvoerende: dat bij de vaststelling van zijn pensioen is uitgegaan van een grondslag van *f* 3089.— in plaats van *f* 3097.—; dat n.l.

geen rekening is gehouden met den toeslag van 10 cent per dag hem verleend ter voorkoming van achteruitgang van inkomsten;

Overwegende dat verweerder, krachtens machtiging der Koningin, bij beslissing van 11 Juli 1925 afwijzend op de aanvraag om herziening heeft beschikt;

Overwegende dat aan deze beslissing voorafging een advies van den Militairen Pensioenraad van 22 Juni 1925, waarin werd overwogen:

dat volgens belanghebbende in zijn pensioensgrondslag had behooren te zijn opgenomen een toeslag ad *f* 0,10 per dag, strekkende om te voorkomen, dat adressants inkomsten ingevolge de op 1 Januari 1925 in werking getreden nieuwe bezoldigingsregeling voor het militaire personeel der zeemacht, minder zou bedragen dan 90% van de bezoldiging, welke hij op dien datum zou genoten hebben, indien de op 30 April 1924 geldende bezoldigingsregeling van kracht ware gebleven;

dat artikel 14, 2e lid der Pensioenwet voor de Zeemacht (Staatsblad 1922 No. 65) o.m. bepaalt, dat onder pensioensgrondslag wordt verstaan het bedrag dat door den belanghebbende over het laatste jaar werkelijken dienst als militair bij de zeemacht is genoten, vermeerderd met het *vaste* bedrag of de geschatte waarde van andere inkomsten of baten over dien tijd, een en ander voor zoover die inkomsten of baten aan de betrekking van den militair zijn verbonden en geacht moeten worden *uit haar aard niet tijdelijk te zijn*;

dat de hierboven door belanghebbende bedoelde toeslag een tijdelijk karakter heeft, aangezien hij alleen over het jaar 1925 wordt toegekend en derhalve niet gerekend kan worden te vallen onder de toeslagen, genoemd in 1°, I punt b. van het Koninklijk Besluit d.d. 6 Juni 1922 (Staatsblad n°. 398), aangezien dit Koninklijk Besluit de grenzen, door de wet gesteld, niet vermag te overschrijden, en de wet niet toelaat, dat *tijdelijke* inkomsten in den pensioensgrondslag worden opgenomen;

Overwegende, dat klager van voormelde beslissing tijdig in beroep is gekomen en bij klaagschrift, onder verwijzing naar de gronden in zijn verzoek tot herziening aangevoerd, vernietiging dezer beslissing verzocht heeft;

Overwegende, dat geen contra-memorïe is ingediend;

In rechte:

Overwegende, dat het aan klager toegekende pensioen is berekend naar een pensioensgrondslag van *f* 3089.—, zijnde het vaste bedrag van de door hem over het laatste jaar werkelijken dienst als militair bij de Zeemacht genoten inkomsten, echter zonder dat daarbij rekening is gehouden met den door hem over het tijdvak van 1 Januari tot 24 Maart 1925 genoten toeslag van 10 cent per dag, als bedoeld onder IIa van de IVde afdeeling van de Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der zeemacht, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 3 November 1924, No. 44;

Overwegende dat naar klager's meening deze toeslag mede in

rekening moet worden gebracht ingevolge de uitdrukkelijke bepaling onder 1°, Ib van den bij Koninklijk Besluit van 6 Juni 1922, St. 398, vastgestelden algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in art. 14 der Pensioenwet voor de Zeemacht 1922;

Overwegende, dat de Militaire Pensioenraad niet ontkent, dat de gemelde toeslag valt onder de zoeven bedoelde bepaling, doch de toepasselijkheid daarvan op klager's geval ontkent, op grond dat naar art. 14 (2) der wet baten als deze toeslag voor de vaststelling van den pensioensgrondslag slechts in aanmerking komen voor zoover zij geacht moeten worden *uit hun aard niet tijdelijk te zijn*, zijnde de Raad van oordeel, dat deze toeslag uit zijn aard tijdelijk is, daar hij volgens het bepaalde onder IIB van de IVde afdeeling der „Regeling” bestemd was om alleen gedurende het jaar 1925 te worden genoten, kunnende de algemeene maatregel van bestuur de door de wet gestelde grenzen niet overschrijden en dus niet ten gevolge hebben, dat een uit zijn aard tijdelijke toeslag wel in den pensioensgrondslag zou moeten worden opgenomen;

Overwegende, dat den Pensioenraad moet worden toegegeven, dat een algemeene maatregel van bestuur niet kan worden toegepast, indien en voor zoover zijn bepalingen strijden met die der wet;

Overwegende, dat echter voor het onderhavige geval niet uit het oog mag worden verloren, dat de aangehaalde bepaling van art. 14(2) der wet niet zeer nauwkeurig en duidelijk is, daar de vraag, of eenige inkomst of bate *uit zijn aard* al of niet tijdelijk is, ruimte laat voor verschillende uitleggingen, zulks — gelijk hierna zal blijken — ook voor wat den hier besproken toeslag betreft;

Overwegende, dat ongetwijfeld ook om die reden in art. 14 (8) aan de Kroon is overgelaten om bij algemeenen maatregel van bestuur regelen omtrent de voorloopige vaststelling van den pensioensgrondslag vast te stellen, in welke opdracht moet geacht worden te zijn begrepen die tot nadere uitlegging van de in het wetsartikel gestelde en op zich zelf niet geheel afdoende bepalingen;

Overwegende dat, in dit licht beschouwd, de in den algemeenen maatregel van bestuur opgenomen bepaling, dat een toeslag als de hier bedoelde voor de vaststelling van den pensioensgrondslag in aanmerking komt, is aan te merken als een uitlegging van de voormelde bepaling van art. 14 (1) der wet in dien zin, dat deze toeslag niet moet worden geacht, uit zijn aard tijdelijk te zijn;

Overwegende, dat de aard van dezen toeslag, strekkende om de wedden, die door de nieuwe „Regeling” achteruitgingen, te handhaven op een peil, niet lager dan 90% van hun vroeger bedrag, zeker niet tijdelijk is in dien zin, dat zij bestemd zou zijn, slechts voor een tijdvak van ten hoogste een jaar te gelden, doch juist de aard van den toeslag medebrengt, dat hij moet blijven gehandhaafd totdat hetzij door bevordering in rang, hetzij door periodieke verhooging, hetzij door invoering eener nieuwe regeling der wedde of door welke andere oorzaak ook de wedde het peil van 90% van haar bedrag vóór 1 Januari 1925 zal hebben bereikt;

Overwegende, dat deze Raad op grond van deze overwegingen van oordeel is, dat de hier bedoelde toeslag, ook al is hij voorloopig slechts voor een jaar toegekend, geacht moet worden *uit zijn aard* niet tijdelijk te zijn:

Overwegende, dat dus bij de vaststelling van klager's pensioen met den van 1 Januari 1925 tot en met 23 Maart 1925 genoten toeslag van 10 cent per dag rekening is te houden, zoodat — in afwijking van het zich bij de stukken bevindende advies van den Militairen Pensioenraad van 17 April 1925 — van een pensioensgrondslag van *f* 3097 en niet van *f* 3089 is uit te gaan en het pensioen bedragen zal *f* 2418;

Recht doende in naam der Koningin!

Stelt vast dat de bestreden beslissing zal behooren te worden vernietigd en dat aan klager met ingang van 24 Maart 1925 een jaarlijksch pensioen van *f* 2418 zal behooren te worden toegekend;

Beveelt, dat het door klager betaalde recht van *f* 10 hem zal worden vergoed.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Strafbevoegdheid.

(Koninklijk Besluit van 29 Maart 1926 no. 27, L. O. 1926, no. 122).

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 22 Maart 1926, IIde Afd., nr. 10;

Hebben goedgevonden en verstaan,

te bepalen:

- A. Het gestelde sub I in het Koninklijk Besluit van 24 Maart 1923, nr. 66, ¹⁾ wordt gelezen als volgt:
- I. Onder de formaties, bedoeld in art. 39 van de Wet op de Krijgstucht, worden gerekend:
- a. een landstormgroep,
 - b. het Artillerie-paardendepot,
 - c. het Artillerie-schietkamp,
 - d. de Luchtvaartafdeeling,
 - e. een divisie Koninklijke Maréchaussée,
 - f. het depot Koninklijke Maréchaussée,
 - g. de militaire geneeskundige dienst in een garnizoen.
- B. Aan het gestelde sub II in het Koninklijk Besluit van 24 Maart 1923, nr. 66, wordt toegevoegd:
- f. een landstormverband.
- C. Vorenstaande wijzigingen treden in werking op 1 Mei 1926.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 29 Maart 1926.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog,

L. A. VAN ROIJEN.

¹ Zie M. R. T. Deel XIX, bladz. 1.

Aanwijzing van de marine-autoriteit bij wie, bij gebreke van een tot straffen bevoegden meerdere, het beklag over eene krijgstuhtelijke straf, over een order, of over een vermeende krenkende of onbillijke behandeling moet worden ingediend.

Bij Beschikking van den Minister van Marine van 5 Mei 1926, Afd. B. 1e Bureau, n°. 60 (Circulaire voor de Zeemacht n°. 872) is het volgende bepaald:

Naar aanleiding van het bepaalde in art. 61 der Wet op de Krijgstucht (*beklag over opgelegde krijgstuhtelijke straf*), art. 1 van het Koninklijk besluit van 21 April 1921 (*Staatsblad* n°. 204) (*beklag over eene ontvangen order*)¹⁾ en art. 9 (4) van het bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1922 (*Staatsblad* n°. 476) vastgestelde Reglement betreffende de Krijgstucht (*beklag over vermeende krenkende of onbillijke behandeling*)²⁾ wordt, ingevolge de bij genoemde bepalingen aan den Minister van Marine toegekende bevoegdheid, *de Commandant der Zeemacht en Hoofd van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië* aangewezen als de autoriteit, die — bij gebreke van een tot straffen bevoegden meerdere, bij wien beklag gedaan kan worden, tijdens de reis van een oorlogsschip naar Nederlandsch-Indië of gedurende de reis van een particulier vaartuig, aan boord waarvan een detachement militairen der zeemacht naar Nederlandsch-Indië wordt overgevoerd — het beklag na afloop der reis in behandeling zal nemen en daarop zal beslissen.

Doen zich overeenkomstige gevallen voor tijdens eene reis van Nederlandsch-Indië naar Nederland, dan is *de Commandant der Marine te Willemsoord* de autoriteit, die na het einde der reis het beklag in behandeling zal nemen en daarop zal beslissen.

Blijkt in andere *gelijkssoortige* zich voordoende gevallen van beklag een tot straffen bevoegde meerdere, bij wien het beklag kan worden gedaan, te ontbreken, dan zal, bij afzonderlijke beschikking van den Minister van Marine, de autoriteit worden aangewezen, die het beklag in behandeling zal nemen en daarop zal beslissen.

¹⁾ Zie ook art. 71 der Wet op de Krijgstucht en art. 13 (1) van het Reglement betreffende de Krijgstucht.

²⁾ Zie ook art. 238 „Regl. I. D.” (art. 7 der Algemeene Baksorder).

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Herziening van het militair strafrecht in België.

De Nieuwe Rotterdamsche Courant bevatte onlangs het volgende bericht:

De commissie belast met de herziening van het militair wetboek van strafrecht heeft, naar men ons uit Brussel meldt, haar werkzaamheden beëindigd en een volledig ontwerp van herziening aan de regeering toegezonden. Dit ontwerp brengt de militaire procedure zooveel mogelijk in overeenstemming met de gewone rechtspleging. Het bevat een geheel nieuwe regeling van de organisatie van de gerechtelijke militaire politie en van het gebruik der talen door de militaire rechtbanken en telt niet minder dan 337 artikelen.

Een voorstel door den Katholiek-democratischen senator Carnoy, hoogleeraar te Leuven, ingediend, om alle overtredingen van het gemeene recht naar de gewone rechtbanken te verwijzen, is door de andere leden der commissie afgewezen.

In deze commissie hadden o.a. zitting mr. Goddyn, voorzitter van het hof van cassatie, luitenant-generaal Burguet, commandant van het Belgische bezettingsleger, luitenant-generaal baron Michel, auditeur-generaal baron van Zuylen van Nyevelt, de Kamerleden Bovesse (lib.), Marck (kath.) en Mathieu (soc.).

Wij hebben pogingen ondernomen bedoeld ontwerp in ons bezit te krijgen en zullen, als die pogingen met succes zijn bekroond, niet nalaten onzen lezers er een meer uitgebreid overzicht van te geven.

De redengevende feiten en omstandigheden van art. 359, 3e lid, Wb. van Sv.

Op bladz. 427 van de vorige aflevering maakten wij melding van een door den Eerste-Luitenant Spruyt, waarnemend Griffier van het Hoog Militair Gerechtshof in het Weekblad van het Recht ingezonden bijdrage, waarin de sententie van 17 Juli 1925 (zie bladz. 296 van dezen jaargang) nog eens onder de loupe wordt genomen en de vraag wordt behandeld, hoe deze sententie er zou hebben moeten uitzien indien het Hof aan art. 359, lid 3, Wetb. van Strafv. was gebonden geweest. Deze bijdrage gaf den Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Gravenhage Mr. O. W. Sipkes aanleiding de gastvrijheid van genoemd Weekblad in te roepen voor eenige opmerkingen, geplaatst in W. 11485, waarop de Heer Spruyt in W. 11490

van repliek diende. Waar in deze discussie duidelijk het verschil uitkomt in de beteekenis door de beide inzenders aan bedoeld voorschrift gehecht, meenen wij, ter completeering van hetgeen in de vorige aflevering werd vermeld, de twee ingezonden stukken hieronder eveneens te moeten opnemen.

De bijdrage van Mr. Sipkes luidt:

„Naar aanleiding van de bijdrage van den Heer A. Spruyt, waarnemend-Griffier van het Hoog Militair Gerechtshof, in W. 11479 over bovengenoemd belangrijk en thans wel zeer actueel onderwerp, veroorloof ik mij nog een enkele opmerking.

„De Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 17. Juli 1925 — opgenomen in bovenbedoeld Weekblad — maakt inderdaad, zooals de Heer Spruyt schrijft, een niet bevredigenden indruk, in zooverre daaruit niet zoo aanstonds duidelijk en begrijpelijk wordt, op welke gronden beklaagde nu eigenlijk wordt veroordeeld.

„Maar nu wil ik toch — *salva omni reverentia* — de vraag stellen: Ligt dat nu niet eenigszins aan den inhoud dier Sententie zelf? Toen ik die las, werd ik getroffen door de pijnlijke uitvoering, waarmede daarin tal van feiten zijn gerelateerd die, voor zooverre ik althans kan nagaan, met het den beklaagde ten laste gelegd feit *niets* te maken hebben.

„Ik wil dit met een enkel woord nader toelichten.

„De beklaagde stond terecht ter zake van diefstal van een bankbiljet van *f* 100 ten nadeele van zijn collega, den maréchaussée V., en die diefstal zou gepleegd zijn op 12 Maart 1925, te Vlissingen, in de Maréchausséekazerne.

„Voor de schuld van beklaagde bestonden verschillende aanwijzingen, o.a. deze: dat hij op bedoelden dag, nadat de uitreiking eener medaille had plaats gevonden, in de kazerne is gebleven en daaruit des middags tusschen 4 en 4½ uur is vertrokken.

„Dit feit stond vast door de erkenning van beklaagde.

„Nu zou men verwachten, dat de Sententie zich er toe zoude bepalen om dit eenvoudige feit zonder meer als opgave van den beklaagde te vermelden. Doch neen, onder die opgaven treffen wij aan: een uitvoerig relaas van allerlei handelingen, die beklaagde in die kazerne heeft uitgevoerd, doch die met den diefstal niets hebben uit te staan. Wat doet het er toe of beklaagde naar de kamer van den maréchaussée H. — let wel *niet* V., de bestolene — is gegaan en daar eenige glazen port heeft gedronken? Volgens de Sententie verklaart beklaagde verder, dat hij met eenige anderen naar de bijkeuken van wachtmeester G. is gegaan, vervolgens dat hij buitenom naar den stal is geloopen en daar op een kruiwagen is gaan zitten, dat hij daarna naar de kamer van den maréchaussée C. S. is gegaan enz. Maar nu vraag ik toch: wat beteekent dat alles, levert dat eenig bewijs op voor de schuld van beklaagde aan den diefstal van een bankbiljet van *f* 100, weggenomen uit een kast op de kamer van V.? En zoo is het ook

„gesteld met de getuigenverklaringen. Men leze die van getuige „C. S. die beklaagde een glaasje water brengt, die de deur van zijn „kamer dan weer op slot, dan weer open vindt en die — dit is vooral „merkwaardig — beklaagde geenszins heeft aangeraden om de ka- „merdeur op slot te doen. Wat is het verband met den diefstal?

„Ik wil wel gelooven, dat op die wijze iemand, die niet gewoon „is om strafvonnissen te lezen, in de war zal raken en den draad „zal kwijt raken. Zoo kan men inderdaad door de boomen het bosch „niet meer zien.

„De fout ligt dus niet aan de ten onrechte veel gesmade „toover- „formule”, maar de Sententie zelf voldoet niet geheel aan den eisch, „die aan een strafvonnis mag worden gesteld n.l. dat het van de „bewijsmiddelen niets anders inhoudt dan hetgeen tot bewijs tegen „beklaagde *dient*. Indien aan *dien* eisch wordt voldaan, dan is er „niets onduidelijks meer in het vonnis, dan zijn de redengevende „feiten en omstandigheden daarmede tevens voldoende aangegeven „en is het een nutteloos en omslachtig werk, om daarna nog eens al „dat zelfde te gaan herhalen.

„Den Haag, 10 April 1926.

„Mr. O. W. SIPKES.”

Het antwoord van den Heer Spruyt hierop is als volgt:

„In zijne bijdrage in W. 11485 wijst Mr. O. W. Sipkes, Raads- „heer in het Gerechtshof te 's-Gravenhage, er m. i. terecht op, dat „de in de Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 17 Juli „1925 (W. 11479) voorkomende verklaringen méér inhouden dan „de door mij bij deze Sententie opgesomde redengevende feiten en „omstandigheden. Echter kan ik niet onderschrijven, dat de zijner- „zijds aangegeven gedeelten der verklaringen met het den verdachte „ten laste gelegde feit in het geheel niets zouden te maken hebben.

„Wij zijn hier op het gebied van het indirect bewijs en dan, zou „ik meenen, zijn misschien ter verklaring van den te laste gelegden „diefstal toch niet zonder belang de omstandigheden, dat verdachte „op zeker moment de gezelligheid met zijne kameraden in de bij- „keuken er aan heeft gegeven en op zijn eentje elders — nu hier, „dan daar — is gaan toeven in het gebouw der kazerne, waarin ook „de kamer van den bestolene zich bevindt, en dat hij bovendien „door de deur van een kamer af te sluiten een tijdlang aan ieders „waarneming zich heeft onttrokken.

„Ik heb echter dit alles in mijn bijdrage niet bij de redengevende „omstandigheden vermeld, omdat ik heb gemeend in rechte daaruit „geen conclusie te mogen trekken. Alleen kan m. i. daaruit blijken, „dat de verdachte ruimschoots in de gelegenheid is geweest onge- „merkt het feit te begaan en hij om zoo te zeggen den schijn tegen „zich heeft.

„De mogelijkheid bestaat, dat het Hof een ander subjectief in-

„zicht heeft gehad en uit vorenvermelde omstandigheden wel eene „aanwijzing tegen den verdachte heeft geput. Daarvan blijkt echter thans naar buiten niets, juist *omdat* de tooverformule in haar „ruime plooiën ook enkele fragmenten van verklaringen kan omvatten, die, op den keper beschouwd, tot het bewijs niet hebben „medegewerkt. Ware het Hof verplicht geweest de redengevende „feiten en omstandigheden als zoodanig uitdrukkelijk te vermelden, „dan zoude die verplichting reeds in dit geval zeer vruchtdragend „zijn geweest, daar dan de lezer der Sententie aanstonds met de „meeste nauwkeurigheid had kunnen nagaan welk deel der getuigenverklaring „essence” en welk deel „toelichting” was.

„Blijkbaar wenscht Mr. Sipkes deze slechts „toelichtende” fragmenten niet in de strafvonnissen aan te treffen en zou i.c. met betrekking tot dit punt volstaan hebben met de vaststelling „dat verdachte, nadat de uitreiking eener medaille had plaats gevonden, in de kazerne is gebleven en daaruit des middags tusschen „4 en 4½ uur is vertrokken. Er moge tegen dit stelsel, waarbij „aan den eisch van art. 359, 1e lid, is voldaan, doch waarvan zeer „beknopte strafvonnissen het gevolg zullen zijn ¹⁾, in cassatie niets „aan te voeren zijn, toch blijf ik er, *bij toepassing van art. 359, 3o, „Sv.*, in alle bescheidenheid de voorkeur aan geven i.c. nog aan te „toon en b.v. dat verdachte dien middag niet enkel in de kazerne is „geweest, doch hij ook gemakkelijk ongemerkt zijn daad heeft „kunnen volvoeren, al levert dan die toelichting wellicht geen „redengevend feit of omstandigheid voor het daderschap op.

„’s-Gravenhage, 22 April 1926.

„A. SPRUYT.”

Wij mogen hier nog aan toevoegen dat de Hooge Raad in zijn arrest van 10 Mei 1926 (Ned. Jur. 1926, bladz. 631) voor het eerst zijn standpunt ten aanzien van art. 359, 3e lid Sv. heeft bepaald en wel in dien zin, dat, wanneer de schuldigverklaring van den verdachte berust op indirect bewijs, het *niet* voldoende is den inhoud der bewijsmiddelen, voor zoover deze tot bewijs van het ten laste gelegde dienen, in het vonnis op te nemen en zonder meer op grond daarvan het ten laste gelegde bewezen te verklaren. De onder het oude Wetboek gebruikelijke wijze van motiveeren is dus niet meer voldoende, op welke wijze echter naar het oordeel van den Hoogen Raad, aan den eisch van het derde lid van art. 359 Sv. *wel* wordt voldaan, is uit het arrest niet af te leiden.

¹⁾ „Men vergelijke het zeer summiere arrest van het Gerechtshof te „’s-Gravenhage, d.d. 24 Maart 1926, opgenomen in W. 11476; echter had „verdachte daar bijna alles wat hem was ten laste gelegd volmondig toe- „gegeven en gold het dus rechtstreeksch bewijs.” „Spr.”

**Het ondergaan van de straffen opgelegd ingevolge art. 42,
1ste lid, der Dienstplichtwet.**

Eene beschikking van den Minister van Oorlog van 28 April 1926, VIIde Afdeeling, no. 1620 (Legerorders 1926, no. 150) geeft verschillende regelen voor het in 1926 te houden onderzoek ingevolge art. 41, derde lid, der Dienstplichtwet van groot-verlofgangers der lichtingen 1914 en 1917. De in die beschikking voorkomende paragraaf betreffende eventueel op te leggen straffen doen wij hieronder volgen.

1. Degene, die het onderzoek houdt, wordt bij dezen aangewezen als de autoriteit, bevoegd tot het opleggen van streng of licht arrest, als bedoeld in art. 42, eerste lid, der Dienstplichtwet.

2. Het licht arrest, opgelegd ingevolge art. 42, eerste lid, der Dienstplichtwet, wordt bij voorkeur ondergaan in de naastbijgelegen kazerne van het wapen, waartoe de verlofganger behoort. Ligt die kazerne echter op grooten afstand van de woon- of verblijfplaats van den verlofganger, dan wordt een der kazernes aangewezen, het dichtst bij die woon- of verblijfplaats gelegen.

3. Het streng arrest, opgelegd ingevolge art. 42, eerste lid, der Dienstplichtwet, wordt in den regel ondergaan in een strafkamer van de kazerne, het dichtst gelegen bij de woon- of verblijfplaats van den gestrafte en slechts bij gebleken noodzakelijkheid in een huis van bewaring.

4. De districtscommandant bepaalt den datum, waarop, de kazerne, waarin en het korps of korpsgedeelte, waarbij de verlofganger het hem opgelegde arrest moet ondergaan. Aan den commandant van bedoeld korps of korpsgedeelte geeft hij van een en ander kennis met vermelding van den duur en van de reden der straf. Ondergaat de verlofganger het arrest bij een ander korps dan dat, waartoe hij behoort, dan geschiedt gelijke kennisgeving aan den commandant van laatstbedoeld korps.

5. In de aan den verlofganger af te geven straforder wordt tevens vermeld, dat deze zich tot het ondergaan van de hem opgelegde straf op de aangegeven plaats en het bepaalde uur moet aanmelden, gekleed in uniform en voorzien van zijn zakboekje en straforder. Is hij niet in het bezit van militaire bovenkleeding of kan hij die kleeding niet dragen, dan wordt dit op de straforder aangeeteekend. Mist hij zijn zakboekje, dan wordt door den districtscommandant bij het korps een nieuw aangevraagd, hetwelk met de straforder aan hem wordt uitgereikt.

6. Van den vervulden werkelijken dienst en van de ondergane straf, in verband met het onderzoek opgelegd, wordt aanteekening gehouden in het zakboekje door den commandant van het korps, waarbij de opkomst is geschied of waarbij de straf is ondergaan. Tevens wordt daarbij de reden van de opkomst of van de straf omschreven.

Uitvoering Dienstweigeringswet.

De Heer van Zadelhoff, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft aan den Minister van Oorlog de volgende vragen gesteld. (Ingezonden 6 April 1926). ¹⁾

1. Is het juist, dat van de 20 dienstplichtigen, van wie volgens de Memorie van Antwoord op hoofdstuk VIII onder beroep op de bepalingen der Dienstweigeringswet de bezwaren zijn erkend, omtrent einde Februari nog slechts drie waren te werk gesteld bij een anderen tak van Staatsdienst?

2. Is het den Minister bekend, dat onder die nog niet te werk gestelden er zich bevinden, die reeds in December 1924 door de commissie zijn gehoord?

3. Wil de Minister mededeelen, hoe het komt, dat de betrokkenen zoo lang moeten wachten eer ze te werk gesteld worden, en is Zijn Excellentie bereid te bevorderen, dat deze dienstweigeraars allen zoo spoedig mogelijk worden geplaatst?

4. Zoo ja, kan Zijn Excellentie dan mededeelen, wanneer dit ongeveer zal zijn en bij welken tak van Staatsdienst?

5. Is de Minister tevens bereid te bevorderen, dat na het verhoor door de commissie van hen, die zich op de Dienstweigeringswet beroepen, zoo spoedig mogelijk de beslissing wordt genomen, en daarmee niet maanden achtereen, zooals voorgekomen is, gewacht wordt, en dat deze beslissing dan ten spoedigste aan de betrokkenen wordt medegedeeld?

De Minister van Oorlog, Prof. van Roijen, heeft deze vragen als volgt beantwoord. (Ingezonden 22 April 1926).

Ad 1. Dit is juist.

Ad 2. Dit is ondergeteekende bekend.

Ad 3. Aangezien er geen bepaalde inrichting bestaat, waar dienstweigeraars geplaatst kunnen worden, moet voor ieder afzonderlijk een plaats worden gezocht bij een of anderen niet militairen tak van Staatsdienst.

Ondergeteekende heeft over deze takken van dienst geen zeggenschap, zoodat de hulp moet worden ingeroepen van de hoofden van andere Departementen, ten einde een onderzoek in te stellen, of bij een van de onder hen ressorteerende instellingen plaatsing mogelijk is. Dit alles vordert veel tijd. Maatregelen, om de plaatsing te bespoedigen, zijn in voorbereiding.

Ad 4. In verband met het hierboven gezegde kan ondergeteekende dit niet mededeelen.

Ad 5. De beslissing, of de bezwaren van hen, die zich op de Dienstweigeringswet beroepen, al dan niet worden erkend, pleegt steeds spoedig na het verhoor door de Commissie te worden geno-

¹⁾ Handelingen der Staten-Generaal — 1925—1926 — II, Aanhangsel bladz. 99.

men. Aan hen, wier bezwaren worden afgewezen, of die, onder erkenning hunner bezwaren, met hospitaaldienst worden belast, wordt deze beslissing ook spoedig medegedeeld. Aan de overigen echter is tot nog toe, op grond van de bewoordingen van art. 3 der Dienstweigeringswet, de erkenning hunner bezwaren medegedeeld in dezelfde beschikking, waarbij zij werden vrijgesteld van den militairen dienst en te werk gesteld bij een niet militairen tak van Staatsdienst. In verband met de hierboven geschetste moeilijkheden om een burgerbetrekking voor dienstweigeraars te vinden, heeft de laatstbedoelde categorie van dienstweigeraars dikwijls maandenlang moeten wachten op de beslissing, waaruit de erkenning hunner bezwaren bleek.

Ondergeteekende is van oordeel, dat, zonder aan de bewoordingen der Dienstweigeringswet geweld aan te doen, in het belang der betrokkenen de tot dusver gevolgde gedragslijn aldus kan worden gewijzigd, dat hun de erkenning hunner bezwaren aanstonds wordt medegedeeld, onder toevoeging, dat vrijstelling van den militairen dienst zal volgen, zoodra voor hen een passende werkkring bij een niet militairen tak van Staatsdienst zal zijn gevonden.

**Herziening van de pensioenen van het militair personeel der
zeemacht als gevolg van de beslissing van den C. R. v. B.
d.d. 22 December 1925? ¹⁾**

De heer K. ter Laan, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft aan den Minister van Oorlog a.i. Minister van Marine de volgende vragen gesteld. (Ingezonden 8 April 1926) ²⁾.

1. Is het den Minister bekend, dat, als gevolg van de door zijn ambtsvoorganger uitgevaardigde beschikking van 24 Maart 1925, afdeling C, n°. 61, in strijd met het bepaalde onder 1e Ib van het Koninklijk besluit van 6 Juni 1922 (*Staatsblad* n°. 398) de toeslag, welke, ter voorkoming van achteruitgang in inkomsten, als gevolg van de herziening der bezoldiging van het militaire personeel der zeemacht per 1 Januari 1925, op de genoten bezoldiging werd gelegd, niet meer werd medegerekend bij de vaststelling van den pensioensgrondslag?

2. Is het Zijn Excellentie bekend, dat, als gevolg van de in vraag 1 genoemde beschikking, de sedert 1 Januari 1925 toegekende pensioenen ambtshalve werden herzien (verlaagd)?

3. Is het den Minister bekend, dat de Centrale Raad van Beroep, bedoeld in artikel 1 der Beroepswet, op een ter zake ingesteld beroep op 22 December 1925 uitspraak heeft gedaan, dat de in vraag 1 be-

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XXI, bladz. 513.

²⁾ Handelingen der Staten-Generaal — 1925—1926 — II, Aanhangsel bladz. 99.

doelde toeslag wel moet worden medegerekend bij de vaststelling van den pensioensgrondslag?

4. Is de Minister, als gevolg van de in vraag 3 bedoelde beslissing, niet van oordeel, dat er thans alleszins aanleiding is, de in vraag 2 bedoelde pensioenen andermaal, en de sedert 24 Maart 1925 toegekende pensioenen, waarin meerbedoelde toeslag niet werd verdisconteerd, alsnog ambtshalve te herzien, omdat degenen, die geen herziening van de Koninklijke beslissing in zake het hun toegekende pensioen hebben aangevraagd, hebben gemeend in de van Overheidswege getroffen maatregelen te moeten berusten, op grond van hun overtuiging, dat de opvatting van den toenmaligen Minister van Marine onaantastbaar was te achten?

Het antwoord hierop aan den Minister van Oorlog a.i. Minister van Marine, Prof. van Roijen, (Ingezonden 20 April 1926) luidde:

Ad 1, 2 en 3. De hierbij omschreven feiten zijn mij bekend.

Ten aanzien van de in vraag 1 gegeven voorstelling van zaken, als zou de door mijn toenmaligen ambtsvoorganger uitgevaardigde beschikking van 24 Maart 1925, afd. C, n°. 61, aanleiding hebben gegeven tot handelingen, welke in strijd zijn met het bepaalde onder 1e Ib van het Koninklijk besluit van 6 Juni 1922 (*Staatsblad* n°. 398), zij opgemerkt, dat het mederekenen van den in vraag 1 bedoelden toeslag bij de vaststelling van den pensioensgrondslag (toepassing van het daarbij bepaalde) bij nader inzien onjuist werd geacht, nadat de Militaire Pensioenraad er de aandacht op had gevestigd, dat, ingevolge het bepaalde in artikel 14, eerste lid, der Pensioenwet voor de zeemacht 1922 (*Staatsblad* n°. 65), in den pensioensgrondslag van den militair alleen mogen worden opgenomen inkomsten, welke geacht moeten worden uit haar aard *niet tijdelijk* te zijn; dat de toeslag ter voorkoming van achteruitgang van inkomsten slechts voor het jaar 1925 was verleend en daarom niet kon gerekend worden te vallen onder het bepaalde in 1e Ib van het Koninklijk besluit voornoemd, aangezien dit besluit de grenzen, door de wet gesteld, niet vermag te overschrijden.

Gelijke toepassing was trouwens gevolgd bij de regeling van pensioenen van burgerlijke ambtenaren en militairen van de landmacht, in wier pensioensgrondslag de over 1925 toegekende toeslag evenmin werd opgenomen.

Ad 4. Na de uitspraak van den Centralen Raad van Beroep, in vraag 3 bedoeld, heeft de vorige Regeering besloten om aan deze uitspraak thans geen verdere consequenties te verbinden dan daaruit voortvloeien voor den persoon, die de pensioensreclame heeft ingediend, omdat de Regeering het inzicht van den Centralen Raad van Beroep, dat de voor het jaar 1925 toegekende toeslag geacht moet worden uit zijn aard niet tijdelijk te zijn, niet kan deelen.

**Invloed van den Commandant der Marine te Willemsoord op
het verhuren van zalen voor openbare vergaderingen in het
gebouw van den Bond van minder Marinepersoneel
te Helder.**

Het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal L. L. H. de Visser richtte in dato 6 April 1926 ¹⁾ de volgende vragen tot den Minister van Marine a.i.:

1. Is het den Minister bekend, dat de commandant der Stelling Nieuwediep, vice-admiraal C. Fock, te Helder, voor een door het Nationaal Arbeidssecretariaat, aanvankelijk voor 5 Maart, later voor 19 Maart l.l. uitgeschreven openbare vergadering, met den voorzitter van voornoemde vakcentrale, H. Sneevliet, als spreker over „Blank en bruin in Indonesië” den toegang aan het marinepersoneel heeft verboden en op 19 Maart voor den ingang der vergaderzaal door het plaatsen van een militaire wacht den toegang voor marinemannen verhinderde?

2. Is het den Minister bekend, dat de vice-admiraal C. Fock zoo ver is gegaan de militaire leden van het bondsbestuur van den Bond van Minder Marinepersoneel te pressen de voor 5 Maart reeds gehuurde zaal van het bondsgebouw niet beschikbaar te stellen aan het N.A.S., dat deze zaal voor de sub 1 genoemde vergadering had gehuurd?

3. Is de Minister niet van oordeel, dat door het sub 1 bedoelde optreden van den vice-admiraal de rechten van den marineman worden aangetast en hij daarmee tot burger van den tweeden rang wordt gemaakt?

4. Is de Minister niet van oordeel, dat in het optreden van den vice-admiraal, sub 2 omschreven, gezien moet worden ontoelaatbare inmenging in de bevoegdheden en zaken der vakorganisatie van het marinepersoneel?

5. Is de Minister bereid zoodanige maatregelen te nemen, dat herhaling van het optreden van vice-admiraal C. Fock worde vermeden?

Het antwoord van den Minister van Marine a.i., Prof. van Roijen, (ingezonden 15 April 1926) luidde hierop als volgt:

Ad 1um en 2um. De daarin vermelde handelingen van den commandant der marine te Willemsoord zijn mij in hoofdzaak bekend; zij zijn verricht met instemming van mijn ambtsvoorganger.

Ad 3um en 4um. Op grond van artikel 17 van het Reglement betreffende de krijgstuicht, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1922 (*Staatsblad* no. 476), krachtens artikel 73 der wet op de krijgstuicht, is het militaire gezag tot bedoelde handelingen be-

¹⁾ Handelingen der Staten-Generaal — 1926—1926 — II, Aanhangsel bladz. 96.

voegd, zoodat noch van aantasting van rechten van den militair, noch van ontoelaatbare inmenging in de bevoegdheden en zaken van bonden van het marinepersoneel sprake kan zijn.

Ad 5um. In verband met het vorenstaande moet de hier gestelde vraag ontkennend worden beantwoord.

Inwerkingtreding van algemeene maatregelen van bestuur. ¹⁾

Op vragen van den heer Beumer, lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, over de inwerkingtreding van een algemeenen maatregel van bestuur op een vroeger tijdstip dan voor de inwerkingtreding van algemeene maatregelen van bestuur bij de wet is bepaald. (ingezonden 20 October 1925) ²⁾ welke vragen luiden:

1. Stonden den Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid en van Financiën, bij de vaststelling van hun op 14 October 1925 ingezonden antwoord op een door ondergeteekende gestelde vraag (*Aanhangsel* tot het Verslag van de *Handelingen* der Tweede Kamer 1925—1926, bl. 15), helder voor den geest de belangrijke beschouwingen, door de Algemeene Rekenkamer in het Verslag betreffende haar werkzaamheden over het jaar 1923 (Gedrukte Stukken 1923—1924, **379**, bl. 51—53) onder het hoofd „Inwerkingtreding van algemeene maatregelen van bestuur” ten beste gegeven en met name de slotsom dier beschouwingen, inhoudende, dat de Algemeene Rekenkamer „zich hare vrijheid voorbehold om, indien haar dit eventueel in 's Rijks belang gewenscht mocht voorkomen, bezwaar te maken tegen eene uitgaaf, voor zoover deze een gevolg was van het in werking treden van een algemeenen maatregel van bestuur op een vroeger tijdstip dan de wet toeliet”?

2. Stond, bij de vaststelling van het bovenvermelde antwoord, aan de Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid en van Financiën duidelijk voor oogen de critiek, door de Commissie voor de Staatsuitgaven in haar verslag, hetwelk werd gedrukt als **137**, nr. 1, van de *Zitting* 1924—1925, in § 7, geoeffend zoowel op de „practijk” om aan een algemeenen maatregel van bestuur terugwerkende kracht te verlenen door aan het slot van het Koninklijk besluit, waarbij zoodanige maatregel wordt vastgesteld, te bepalen, dat het geacht wordt in werking te treden op een daarbij aangegeven datum, welke is een vroegere dan wettelijk geoorloofd is, als op de „practijk” om hetzelfde wettelijk verboden doel te bereiken door in den aanhef van zulk een Koninklijk besluit in te voegen: „met ingang van

¹⁾ Zie ook M. R. T. Dl. XX, bladz. 382 en Dl. XXI, bladz. 240 en 345.

²⁾ *Handelingen der Staten-Generaal* — 1925—1926. — II, *Aanhangsel* bladz. 121.

te bepalen”, dan wel daarin een andere soortgelijke uitdrukking op te nemen?

3. Zijn de Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid en van Financiën niet van meening, dat het ongewenscht is, te volharden bij een zoowel door de Algemeene Rekenkamer als door de Commissie voor de Staatsuitgaven veroordeelde „practijk” en een gedragslijn te volgen, die administratief tal van moeilijkheden kan opleveren, in menig opzicht rechtsonzekerheid teweegbrengt en, van politiek standpunt beschouwd, conflicten tusschen Regeering en Volksvertegenwoordiging kan oproepen?

4. Zouden de Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid en van Financiën niet, bij nadere overweging, tot de conclusie kunnen komen, dat, indien inderdaad moet worden aangenomen, dat een algemeene maatregel van bestuur in enig geval moet kunnen in werking treden op een vroeger tijdstip, dan krachtens de wet van 26 April 1852, *Staatsblad* nr. 92, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 26 Juli 1918, *Staatsblad* nr. 499, geoorloofd is, nadere wijziging van genoemde wet van 1852 de mogelijkheid daartoe hebbe te openen?

hebben de heeren Slotemaker de Bruine en de Geer, Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid en van Financiën geantwoord (ingezonden 27 Mei 1926):

1. en 2. Deze beide vragen zijn uiteraard door de ondergeteekenden, die na 14 October 1925 in hun tegenwoordig ambt zijn opgetreden, niet te beantwoorden.

3. De ondergeteekenden zijn van meening, dat de wet van 26 April 1852 (*Staatsblad* no. 92) niet toelaat een algemeenen maatregel van bestuur in werking te doen treden op een vroeger tijdstip dan één der in die wet vermelde.

Zij meenen echter, dat de genoemde wet niet uitsluit, dat een algemeene maatregel van bestuur na het tijdstip van zijn inwerkingtreding gevolgen verbindt aan feiten, die aan dat tijdstip anterior zijn. Zij zijn van oordeel, dat een algemeene maatregel van bestuur dit niet behoort te doen, zoo daaruit rechts-onzekerheid of administratieve moeilijkheden zullen voortvloeien.

4. Daar ondergeteekenden van meening zijn, dat een algemeene maatregel van bestuur niet in enig geval moet in werking kunnen treden op een vroeger tijdstip dan krachtens de wet van 1852 geoorloofd is, bestaat, naar hun oordeel, aan wijziging van die wet geen behoefte.

Valsche erkenning van natuurlijke kinderen in Suriname.

In aansluiting aan de correspondentie door ons gepubliceerd op bladz. 591 e.v. van Deel XVIII van ons tijdschrift, vermelden wij hier het dezer dagen in de dagbladen verschenen bericht dat de Gouverneur van Suriname aan de Koloniale Staten ter goedkeuring heeft aangeboden een ontwerp-verordening tot het opnemen in het Wetboek van Strafrecht van een nieuw artikel 241*bis* luidende:

„Hij die een kind, waarvan hij weet, dat hij de vader niet is, over-, eenkomstig de voorschriften van het Burgerlijk Wetboek als het „zijne erkent, wordt als schuldig aan valsche erkenning, gestraft met „gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.”

De bepaling vond in verschillende rechtelijke periodieken (o.a. Weekblad van het Recht en Nederlandsch Juristenblad) geen gunstig onthaal en de wensch werd uitgesproken dat het voorbeeld niet tot navolging zou strekken.

Opgemerkt moge echter worden dat de voorgestelde bepaling zelve een navolging is, n.l. van art. 278 van het nieuwe Nederl.-Indische Strafwetboek; dat Curaçao met het indienen van een dergelijke ontwerp-verordening reeds is voorgegaan, de Koloniale Raad aldaar deze echter heeft verworpen en dat thans hier te lande nog wordt overwogen in hoeverre hier alsnog zal moeten worden ingegrepen.

Waar het veelal militairen zijn die zich aan het feit van „valsche erkenning” schuldig maken, willen wij de Memorie van Toelichting betreffende het den 10den April 1926 den Koloniale Staten toegezonden Ontwerp hier overnemen. Zij luidt:

„Het komt hier te lande herhaaldelijk voor, dat iemand een kind „erkent, ofschoon het vaststaat, dat de erkenner niet is de vader van „dit kind en dit niet kan zijn; zoo erkende, bijvoorbeeld, een, hier- „heen gezonden, militair een kind, dat hier uit eene moeder, die „Suriname nimmer had verlaten, was geboren, jaren vóórdat deze „militair hier voet aan wal had gezet.

„Dergelijke „valsche erkenningen”, openen de deur voor allerlei „misbruiken, zooals in het zoo juist aangehaalde geval ten aanzien „van aanspraken op overtocht naar Nederland, e.q. naar Neder- „landsch-Indië, op onderstand bij overlijden van den zoogenaamden „vader, op kosteloze geneeskundige hulp en behandeling, op kinder- „bijslagen, enz.

„Ook op het gebied van het burgerlijk recht — men denke aan de „voogdij, den alimentatieplicht, het erfrecht, enz. — kunnen derge- „lijke „valsche erkenningen” tal van ongewenschte gevolgen met zich „brengen.

„Als vrijwel vaststaande kan worden aangenomen, dat eene „val- „sche erkenning” niet kan worden achterhaald met eene strafbe- „paling als die van artikel 232 van het Surinaamsche Wetboek van „Strafrecht, waarbij de intellectueele valsheid strafbaar wordt ge- „steld. (*Noyon*, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, 3e Druk,

„II, Blz. 425 noot I en *Simons*, Leerboek van het Nederlandsche „Strafrecht 4e Druk, II, blz. 294).

„In Oost-Indië, waar men eveneens te kampen had met het euvel „der valsche erkenningen, achtte men het zoozeer aan gegronde „twijfel onderhevig of in een geval, waarin iemand een kind waar- „van hij weet dat hij de vader niet is overeenkomstig de voorschrif- „ten van het Burgerlijk Wetboek als het zijne erkent, de rechter het „gepleegd zijn van het misdrijf van „valscheid in een authentiek „geschrift” zoude willen aannemen, dat ter bestrijding van dit euvel „in het nieuwe Wetboek van Strafrecht de „valsche erkenning” uit- „drukkelijk als een zelfstandig misdrijf strafbaar is gesteld met eene „gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren (artikel 278).

„Hetgeen daar ter toelichting van de redactie van dit nieuwe arti- „kel 278 werd opgemerkt, moge hier tot gelijk doel grootendeels „volgen:

„„Het opzet, reeds gelegen in het woord „erkent”, wordt door de „„zinsnede: „„waarvan hij weet dat hij de vader is”” nader om- „„schreven. Eene onware erkenning te goeder trouw gedaan valt dus „„buiten het artikel. Voor de strafbaarheid van het feit wordt kwade „„trouw vereischt en deze moet bewezen worden. Wellicht zal in „„enkele gevallen dit bewijs niet geleverd kunnen worden, maar dit is „„geen bezwaar het vereischte te stellen, want er zijn vele andere „„strafbare feiten waarvan het bewijs ook moeilijk is; in elk geval „„is dit geen reden om het feit straffeloos te laten. Het vaststellen „„eener uitdrukkelijke strafbepaling zal intusschen niet nalaten pre- „„ventief te werken; de notarissen en de ambtenaren van den burger- „„lijken stand zullen nu allicht weigeren eene akte van erkenning „„op te maken wanneer zij weten dat de erkenner de natuurlijke „„vader niet is, en althans de ergerlijkste gevallen zullen behoorlijk „„gestraft kunnen worden.

„„Het artikel laat zich niet in met de vraag of de erkenner met een „„goed of slecht doel gehandeld heeft. De beginselen van het Ned. „„W. v. S. en van dit ontwerp laten de strafbaarheid van een be- „„paald feit niet afhangen van een meer verwijderd motief; dit zal „„daarentegen door den rechter bij de straftoemeting in aanmerking „„genomen kunnen worden”.”

(Geschiedenis van het Wetboek van strafrecht voor Nederlandsch-Indië, Amsterdam, 1918, bij J. H. de Bussy, bladzijde 338, 339; of Officieele Bescheiden Strafwetboek, Batavia-Landsdrukkerij 1918—bladzijde 249).

Kortingen en beslag op salarissen en pensioenen.

Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de wet van 22 Mei 1845 (Staatsblad no. 22) op de invordering van 's Rijks directe belastingen ¹⁾. Doel van dit ontwerp is tegemoet te komen aan de

¹⁾ Gedrukte stukken 1925—1926 no. 260.

moeilijkheden die de belastingadministratie meer en meer ondervindt bij de invordering van belasting van hen, die in het genot zijn van inkomsten welke niet vatbaar zijn voor beslag, n.l. de gage van schepeelingen (art. 21, derde lid, der wet van 7 Mei 1856, Staatsbl. no. 32, houdende bepalingen omtrent de huishouding en tucht op koopvaardij-schepen) en de bezoldigingen wegens ambten en bedieningen (art. 757 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering). Met afwijking van de hier bedoelde bepalingen wordt voorgesteld aan die onvatbaarheid voor beslag van de gages en bezoldigingen principieel een einde te maken. Op het voetspoor der regeling van art. 1638*g* B. W. wordt voor een zeker bedrag echter de tegenwoordige toestand gehandhaafd. Voor de gages is dat gelijkgesteld aan het in art. 1638*g* genoemde bedrag; voor de bezoldigingen is het bepaald op *f* 800 en tevens voorgeschreven dat, indien zoowel bezoldiging als pensioen genoten wordt, het totaal van beslag uitgesloten bedrag niet meer dan *f* 800 belooft. De schepeelingen zijn dus beter uit dan de ambtenaren, hetgeen in de Memorie van Toelichting hierdoor wordt gemotiveerd dat de schepeelingen, in tegenstelling met de ambtenaren die immers vaste baten hebben, altijd blootstaan aan werkloosheid.

Voorts wordt het vereenvoudigd beslag, in art. 7 van de wet van 22 Mei 1845 (Staatsbl. no. 22) belichaamd en dat door de wet van 17 Maart 1923 (Staatsbl. no. 91) tot het arbeidsloon is uitgebreid, mede mogelijk gemaakt ten aanzien van de baten, waarop nu volgens de nieuwvoorgestelde bepalingen beslag mogelijk zal zijn.

Eindelijk wordt aan de bestaande practijk, die veroorloofde belastingsschuld van ambtenaren met het hun toekomend traktement te compenseeren en aan welker rechtsgeldigheid wel eens werd getwijfeld, voor de toekomst uitdrukkelijk een speciale wettelijke basis verleend.

In het Voorloopig Verslag verklaarde de Vaste Commissie voor belastingen in wier handen het genoemde wetsontwerp werd gesteld, en welks meerderheid zich met het wetsontwerp kon vereenigen, het op prijs te zullen stellen indien de Regeering in de Memorie van Antwoord een overzicht zou willen geven van alle bepalingen, welke van toepassing zijn op het leggen van beslag, zoowel ter zake van belastingsschuld als van welke andere vordering ook, op salarissen en pensioenen. Ter voldoening aan dat verzoek verwees de Minister van Financiën, in zijne Memorie van Antwoord, ingezonden 3 Juni 1926, allereerst naar art. 757 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en voorts naar de volgende bijzondere wetten:

a. Wet betreffende het leggen van arresten en het vragen van kortingen op traktementen, soldijen en pensioenen, bij de hoofden der onderscheidene departementen van administratie. Gearresteerd den 24sten Januarij 1815, no. 3 (Staatsblad 1815, no. 5).

b. Nederlandsch-Indische Comptabiliteitswet van 23 April 1864, Staatsblad no. 35 (artt. 72 en 73).

c. Pensioenwet 1922 (Staatsblad no. 240), laatstelijk gewijzigd

bij de wet van 28 Mei 1925, Staatsblad no. 216 (artt. 117 en 118). De wet is in haar geheel opgenomen in het Staatsblad van 13 Augustus 1925, no. 355.

d. Pensioenwet voor de landmacht 1922, Staatsblad no. 66 (artt. 67 en 68).

e. Pensioenwet voor de zeemacht 1922, Staatsblad no. 65 (artt. 65 en 66).

f. Militaire Weduwenwet 1922, Staatsblad no. 337 (artt. 40 en 41).

g. Pensioenwet voor het personeel der Koninklijke marine-reserve, Staatsblad 1923, no. 355 (art. 38).

h. Pensioenwet voor het reserve-personeel der landmacht, Staatsblad 1923, no. 356 (art. 38).

i. Pensioenwet voor de vrijwilligers bij den landstorm, Staatsblad 1925, no. 278 (art. 5).

j. Faillissementswet (art. 22).

k. Armenwet (art. 65).

l. de artt. 334*p* en 374*h* van het Burgerlijk Wetboek.

Men ziet het is een lange lijst en omdat men zelden alle op dit onderwerp van toepassing zijnde bepalingen zoo bij elkaar gezocht vindt, schein het ons interessant toe deze opsomming uit de Memorie van Antwoord hier over te nemen.

President-plaatsvervanger van den Krijgsraad voor de Landmacht.

Bij Koninklijk Besluit van 29 Mei 1926 n°. 41 is aan Mr. G. A. M. Smeenk, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van president-plaatsvervanger van den Krijgsraad voor de Landmacht binnen het Rijk in Europa, te 's-Hertogenbosch en is benoemd als zoodanig Mr. F. J. M. I. baron van Hövell tot Westervliet, kantonrechter te 's-Hertogenbosch.

BOEKAANKONDIGING.

Wetten en besluiten betreffende het Militair Straf- en Tuchtrecht bij de Zee- en Landmacht.

uitgegeven door

Dr. L. M. ROLLIN COUQUERQUE,

Lector in het Militair Straf- en Procesrecht aan de
Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam.

Uitgave: Boekhandel v.h. Gebr. Belinfante te 's-Gravenhage en
Boekhandel en Drukkerij v.h. E. J. Brill te Leiden 1926.
Prijis gebonden *f* 4,80.

De aanleiding tot de uitgave van deze Verzameling van Wetten en besluiten was de gevoelde behoefte aan een tweeden druk van de in 1903 verschenen tekstuitgave van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht door Prof. Mr. H. van der Hoeven. Daar de Hoogleeraar, die toen het denkbeeld van een nieuwe uitgave werd overwogen nog leefde, verklaarde hieraan liever niet meer te willen medewerken, werd Dr. Rollin Couquerque bereid gevonden dezen tweeden druk te bezorgen. Het bleef echter niet bij een tweeden druk maar het bestaand werkje werd, behalve dat daarin de inmiddels in het Militair Strafwetboek en de Wet op de Krijgstucht aangebrachte wijzigingen werden verwerkt, zoodanig aangevuld dat er een vademecum uit ontstond voor ieder die het Militair Straf- of Tuchtrecht bestudeert of in de practijk heeft toe te passen.

Het bevat thans dezelfde stof die ook in de officieel van wege de Departementen van Marine en van Oorlog uitgegeven Verzameling van Wetten en besluiten betreffende het Militair Straf- en Tuchtrecht is opgenomen. De stof is echter anders gerangschikt, daar de verschillende uitvoeringsvoorschriften hier zijn opgenomen onder de wetsbepalingen tot welker uitvoering zij dienen. Bovendien bevat het werkje méér, want niet alleen zijn alle artikelen uit wetten of wetboeken waarnaar in de wetsbepalingen verwezen wordt mede afgedrukt, zoodat men hier werkelijk alles in één heeft, maar talrijke noten verwijzen naar bepalingen, waarvan de kennismeming voor een richtige toepassing der artikelen van den tekst noodzakelijk is, terwijl door de vermelding, achter de geldende nummering der artikelen van het Mil. Swb., van de tusschen haakjes geplaatste eerste

nummering, het opslaan van het groote werk van Prof. van der Hoeven wordt vergemakkelijkt.

Jammer, is het o.i. alleen dat de artikelen van den tekst niet met een ander lettertype zijn gedrukt dan de uitvoeringsvoorschriften en de ter completeering afgedrukte bepalingen. Wel is voor de beide laatsten een wat bredere marge gebruikt en is voor de nummers der artikelen een kleiner cijfertype gebezigd, maar toch wordt de overzichtelijkheid er een weinig door geschaad, b.v. daar waar een uitvoeringsmaatregel tusschen twee leden van hetzelfde artikel is ingevoegd als bij art. 118 R. L. Waarschijnlijk is echter het bezigen van verschillend lettertype nagelaten om de kosten niet te hoog op te voeren. De meest kritisch aangelegde geest kan er dan vrede mede hebben, daar de redelijke prijs het debiet en dus ook het gebruik dat van het boekje gemaakt wordt, kan vergrooten, hetgeen voor een juiste toepassing dezer militaire wetten slechts bevorderlijk kan zijn.

H.

INGEKOMEN BIJDLAGEN.

Die Grundlagen der Organisation der lithauischen Militär-Gerichte,

von

Oberst-Leutnant BYLA.

An der Verteidigung der lithauischen Republik nehmen alle lithauischen Bürger teil. Aus ihnen wird die bewaffnete Macht gebildet, deren Etat, Art und Dienstzeit vom Gesetz festgelegt sind. Die allgemeinen und dienstlichen Verbrechen und Vergehen der im aktiven Dienste stehenden Militärpersonen und ferner gewisse schwere Verbrechen unterliegen den Militär-Gerichten. Aber Verbrechen und Vergehen der Beamten des Heeresdienstes unterliegen in bestimmten Fällen den allgemeinen Gerichten der Republik. Ebenso die allgemeinen und Kriminalverbrechen der Beamten des Heeresdienstes, die zusammen mit Civilpersonen begangen worden sind. Wenn der Beschuldigte mehrere Verbrechen begangen hat, von denen das schwerste Verbrechen der Kompetenz des allgemeinen Gerichts unterliegt, wird die ganze Sache dem Civilgericht überwiesen.

Die Leitung der militär-gerichtlichen Verhandlungen in Militär-Prozessen erfolgt nach folgenden Grundprinzipien: freie Rede ohne Unterbrechungen, unbedingt gleiche Rechte beider Parteien, Debatte wie in allen Kriminalgerichtssachen. Der Unterschied vom Civilgerichte besteht in folgenden Richtungen: das Verfahren ist vor Militärgerichten schneller, auch wird auf die Erhaltung der militärischen Disziplin gesehen und auch in einigen processualen Richtungen bestehen gewisse Unterschiede. Zu diesem Zwecke werden vor Allem die Fristen des Militär-Gerichts verkürzt, die Appellations-Instanz fällt aus, mit Ausnahme einiger allgemeinen Vergehen, das Gerichtsverfahren wird vereinfacht. Zum zweiten werden in der Person des Vorsitzenden gerichtliche und administrative Funktionen vereinigt. Die Konfrontierung von Offizieren und Soldaten ist nicht zulässig, Zulassung von Besprechungen in der Presse ist beschränkt, eine Kritik von Anordnungen militärischer Vorgesetzter ist beiden Parteien untersagt. Zum dritten: in ihrer Eigenschaft als Gerichtsmitglieder sind Soldaten so wie Offiziere gleichberechtigt. Militärgerichtlich werden nur Verbrechen und Vergehen verfolgt. Privatrechtliche Streitfragen, Eigentums-Fragen, Familien-Angelegenheiten, mit Ausnahme von Kriminalvergehen mit Entschädigungs-Ansprüchen unterliegen den allgemeinen oder

besonderen Gerichten aber nicht Militärgerichten. Civilforderungen können bis Anfang der Verhandlung angemeldet werden, können aber erst nach Beendigung der Hauptverhandlung auf dem allgemeinen Rechtswege oder von einem Civilgerichte entschieden werden.

Die Organisation der Militär-Gerichte.

Die Gerichtsgewalt liegt in den Händen folgender Militärgerichte: der Regiments-Gerichte, des Armee-Gerichts und des Obersten-Tribunals sowie, bei besonderen Ausnahmeständen des Landes, in den Händen der Militärfeldgerichte. Alle diese Gerichte sind kollegial. Das Richtercollegium besteht, mit Ausnahme des Obersten-Tribunals, aus 3 Offizieren und 2 Soldaten. Die Entscheidung erfolgt durch einfache Stimmenmehrheit. In jedem Truppenteil von nicht weniger als 400 Mann wird ein Regiments-Gericht ernannt. Die Mitglieder des Gerichts werden vom Kommandeur des Truppenteiles ernannt und vom Verteidigungsminister bestätigt. Als Vorsitzender wird ein Offizier ausgewählt, der in dem Truppenteil ein Jahr gedient hat und Rechtswissenschaft studiert hat, ¹⁾ als Mitglieder — 2 Offiziere und 2 Soldaten. Der Vorsitzende wird jedes Jahr geändert und die Mitglieder jedes halbe Jahr. Jedes Mitglied kann seines Amtes als Gerichtsmitglied auch früher enthoben werden auf Anordnung des Verteidigungsministers, die begründet sein muss und mit der Bitte verbunden werden kann nicht weniger als 3 Mitglieder zu entlassen oder sie zur Rechenschaft zu ziehen. Das Gericht-Personal ist vom Dienste am Tage der Sitzungen befreit.

In Lithauen giebt es nur *ein* Armee-Gericht. Unter den Regierungsstellen ist es eine ständige Institution. Es besteht aus einem Vorsitzenden und ständigen und zeitlichen Mitgliedern. Der Vorsitzende und die ständigen Mitglieder werden vom Verteidigungsminister ernannt, aus der Zahl solcher Offiziere, die Rechtswissenschaft studiert haben und die in diesem speziellen Fache erfahren sind. Sie werden vom Präsidenten der Republik bestätigt. Die zeitlichen Richter werden in eine Liste eingetragen und vom Verteidigungsminister für ein Jahr ernannt. Aus dieser Liste werden die Offiziere, der Reihe nach, für sechs Monate berufen, um an den Gerichtssitzungen als Richter teil zu nehmen.

Ausserdem bestehen beim Armee-Gericht noch ein Staatsanwalt des Armee-Gerichts, seine Gehilfen, Untersuchungsrichter, Sekretäre mit ihren Gehilfen und Gerichts-Kandidaten.

Bei den Sitzungen des Obersten-Tribunals werden die Klagen und Proteste gegen Beschlüsse und Urteile des Armee-Gerichts durchgesehen. An diesen Sitzungen nehmen 3 Mitglieder des Obersten-Tribunals und ein ständiges Mitglied des Armee-Gerichts teil, welches nicht bei der Fällung des Urteils der Gerichtssachen in der ersten Instanz teilgenommen hat.

¹⁾ d. h. ein Offizier der entweder Gerichtskandidat oder studierender Jurist ist.

Gruppierung der Gerichtssachen.

Die Militär-Gerichte untersuchen:

1°. Die Klagen und Vergehen von Militärpersonen im aktiven Dienste und von dem bei der Armee freiwillig-dienenden Etat-Personal, welche Vergehen bei Ausübung des Dienstes begangen wurden;

2°. Die Gerichtssachen, der der Reserve und dem Landsturm angehörenden Personen, die sich bei Einberufung zum aktiven Militärdienst oder bei zeitlicher Einziehung nicht gemeldet haben und die Verbrechen und Vergehen, die von diesen Personen während ihrer zeitweiligen Dienstzeit begangen worden sind;

3°. Die Vergehen der in der Zeit ihres Militärdienstes Verfehlungen begangen haben und vom Dienste entlassen sind.

In die Kompetenz der Militär-Gerichte gehören folgende Angelegenheiten:

A. Das Regiments-Gericht untersucht.

Die Angelegenheiten der Offiziere und Beamten des Heeres bis zum Batallionschef für Verschulden und Vergehen, welche laut Gesetz mit Gefängnis, Arrest, Geldstrafe oder einer anderen Strafe, die nicht mit Beschränkung der bürgerlichen Rechte verbunden ist, bestraft werden und wenn in solchen Angelegenheiten eine Civilforderung nicht höher als 2.000 Lit (10 Lit = 1 amer. Dollar) erhoben, oder der Schaden nicht höher als mit 200 Lit Wert beziffert worden ist.

Civilpersonen, die nicht im Heere dienen, sind dem Regiments-Gerichte nicht unterworfen.

B. Das Armeeg-Gericht untersucht:

1°. Alle Kriminal-Vergehen und Verschulden der Militärpersonen und der Beamten, die im Heere dienen, die die Rechte eines Batallionsführers haben oder eine höhere Stellung bekleiden, ebenso die Militär-Gefangenen, so lange sie der Civilmacht noch nicht übergeben sind;

2°. Vergehen der Beamten niederer Kathogorie, auf welche Todesstrafe, Zwangsarbeit oder Gefängnis steht oder für begangene Vergehen die eine Civilforderung im Werte über 2.000 Lit, oder Schaden mehr als für 200 Lit zur Folge haben;

3°. Civilpersonen die mit Militärpersonen an Vergehen oder Verfehlungen gegen Militärdienst oder Disziplin Anteil genommen haben;

4°. Die Verantwortlichkeit von Civilpersonen:

a. bei bewaffneten Aufständen gegen die Unabhängigkeit Lithauens mit dem Zwecke einen Teil des Gebiets abzutrennen, die Souveränität zu verletzen, die bestimmte Ordnung der Konstitution zu verändern oder die bestehende Macht zu stürzen;

b. für Schwächung der Verteidigungs-Kräfte der Regierung,

Vernichtung von Verkehrsmitteln, Wasserleitungen, Militär-Material und alles was zum Unterhalt des Heeres nötig ist;

c. für Attentate gegen Menschenleben, für Plünderung des Eigentums;

5°. Die Vergehen von Civilpersonen welche in dem Gebiete, wo Militärzustand herrscht, der Aufhetzerei gegen die Regierung und des Heeres oder der Spionage überführt sind, und, in anderen Angelegenheiten, die dem Feinde dienen, wegen Mord oder Beraubung, Vernichtung des Eigentums einzelner Personen oder der Regierung;

6°. Alle Angelegenheiten die dem Militär-Gerichte unterliegen;

7°. Klagen und Proteste gegen das Urteil der Regiments-Gerichte oder sonstige andere Beschlüsse, Klagen über die Tätigkeit des Untersuchungsrichters und Anträge des Staatsanwalts;

8°. Klagen gegen Militärpersonen, welche Beamten in Ausübung ihres Dienstes Widerstand leisten; Bestechung von Beamten, welche begangen wird, um die Soldaten und Rekruten von der Dienstpflicht zu befreien.

C. *Das Oberste-Tribunal untersucht:*

Nur die Klagen und Proteste der Kassations-Instanz über endgültige Urteile ebenso wie über einzelne Beschlüsse der Militär-Gerichte, und prüft die Klagen der Appellations-Instanz über Vergehen gegen die Regierung nach.

Anfang der Gerichtssache.

Die Offiziere, Soldaten und andere Beamten des Heeresdienstes werden befragt und zur Verantwortung gezogen ohne die Erlaubnis der direkten Vorgesetzten. Der Kommandeur des Truppenteils oder der Untersuchungsrichter des Militär-Gerichts leitet die Angelegenheit — jeder in seinem Wirkungskreise — ein:

1°. wenn das Militär-Gericht oder der Staatsanwalt des Militär-Gerichts es vorschlägt;

2°. wenn andere Gerichte oder Staatsanwälte, Polizei oder administrative Organe eine Anzeige machen;

3°. wenn die beschädigte Person klagt oder eine andere darüber Mitteilung macht;

4°. wenn der Untersuchungsrichter von dem Vergehen hört oder Civilpersonen klagen;

5°. wenn der Schuldige selbst sein Vergehen anzeigt.

Der Militär-Untersuchungsrichter für schwere Vergehen leitet die Gerichtssache nur dann ein, wenn der Staatsanwalt des Armeegerichts es ihm vorschlägt.

Der Abteilungs-Chef übergibt die Sache dem Regiments-Gerichte durch Veröffentlichung im Tagesbefehl; der Staatsanwalt des Militär-Gerichts übergibt die Sache dem Militär-Gerichte mit einer Anklageschrift auf Grund des Materials, das der Untersuchungsrichter

gesammelt hat und, in klaren und eiligen Fällen, auf Grund der von ihm selbst gestellten Fragen.

Angelegenheiten des Militär-Gerichts wegen Vergehen von Militärpersonen gegen die Disziplin oder den Militärdienst, wenn auch Civilpersonen an ihnen teil genommen haben, so wie wegen anderen Vergehen oder Verbrechen, welche während der Dienstzeit begangen wurden, sowie wegen Vergehen, welche von Militär- oder Civilpersonen in dem Gebiete, das unter verstärktem Schutze steht begangen wurden, werden von dem Untersuchungsrichter des Militär-Gerichts untersucht. Bei allen anderen Angelegenheiten, die in die Kompetenz des Militär-Gerichts fallen, werden die Untersuchungen von dem Untersuchungsrichter des Civilkreisgerichts geführt. Der Staatsanwalt des Armee-Gerichts und seine Gehilfen verfolgen den Lauf der Untersuchung und haben das Recht an allen Untersuchungen teil zu nehmen, haben auch das Recht noch ergänzende Nachrichten einzuziehen, haben das Recht noch andere Personen zur Verantwortung zu ziehen und die Massnahme zur Verhinderung der Flucht zu verändern. Damit der Schuldige sich der Verantwortung nicht entziehen kann, können folgende Massnahmen getroffen werden: Stellung unter Aufsicht der Vorgesetzten, Hausarrest, Militär- oder Civilgefängnis.

Die Militär-Staatsanwaltschaft sieht die Sache vom Untersuchungsrichter durch, sortiert sie, stellt einen Anklageakt auf über die Schuld, je nach dem Stande der Aufklärung der Sache, und übergibt den Anklageakt dem Militär-Gerichte.

Die Verhandlung einer Gerichtssache kann aufgeschoben werden zwecks: Veränderung der Massnahmen zur Verhinderung der Flucht, sowie zwecks Zuziehung neuer Zeugen und Experten. Die Fragen werden in der Sitzung durchgesehen. Die Sitzung ist nur dann gültig, wenn ein Vorsitzender, oder ein ständiges Mitglied, und zwei zeitliche Mitglieder (ein Offizier und ein Soldat) an der Sitzung teilnehmen.

Im Militär-Gericht, wird ein Verteidiger zugelassen. Der Angeklagte kann einen Verteidiger wählen oder von seinem Vorgesetzten einen solchen ernennen lassen. Für Minderjährige von 10—17 Jahre ist die Verteidigung obligatorisch. Der Verteidiger kann gewählt werden aus der Zahl solcher Personen, die das Recht haben allgemeine Kriminal-Sachen zu führen. Diejenigen, die von den Vorgesetzten ernannt werden, sind dem Militär-Gerichte oder dem Regiment zu entnehmen; im Armee-Gerichte müssen es Kandidaten des Militär-Gerichtes, Front-Offiziere bis zum Kompanie-Chef oder Rechtsanwälte sein. Der Verteidigungsminister kann auch andere Offiziere dazu zulassen. Bei Vergehen gegen die Disziplin, gegen den Militär-Dienst, wegen Landesverrat, wegen Spionage können als Verteidiger nur Offiziere des aktiven Dienstes fungieren. Bei Vergehen gegen die Regierung dürfen Rechtsanwälte, ihre Gehilfen, Privatadvokaten und Offiziere, die Rechtswissenschaft studiert haben, die Verteidigung übernehmen.

Gerichtsführung.

Das Vergehen wird in der allgemeinen Sitzung des Militär-Gerichts geprüft, in welcher auch das Verhör der Zeugen und Experten statt findet. Laute Vorlesung der Untersuchungsakte, Expertise, taxierende Dokumente, Protokoll der Haussuchung und andere Papiere. Öffentliche Sitzungen. Die Gegenwart des Angeklagten ist notwendig. In Abwesenheit kann kein Urteil gefällt werden. Wenn der Angeklagte nicht zu ermitteln ist, so wird er durch die Polizei und durch Veröffentlichung in den Zeitungen gesucht. Nachdem das Gericht die beiden Parteien verhört hat, zieht es sich in ein apartes Zimmer zurück. Nachdem nochmals alle Schuldbeweise erwogen worden sind, wird das Urteil nach seinem besten Wissen und Gewissen gefällt.

Das Urteil des Regiments-Gerichts ist definitiv. Das Urteil des Armee-Gerichts ist in allen Gerichtssachen definitiv mit Ausnahme von Fällen des Landesverrats und bei Aufständen, es kann dann gegen das Urteil appelliert werden.

Das Urteil der Obersten-Tribunals ist endgültig und es kann gegen dasselbe nicht appelliert werden.

Ausserdem sind Urteile der Regiments- und der Armee-Gerichte widerruflich in folgenden Fällen:

1°. Bei Niederschlagung der Sache, bei Ablehnung des Gesuches um Wiederaufnahme des Verfahrens, bei Abweisung der Klage und bei Verzögerung des Verfahrens;

2°. Bei Festnahme des Schuldigen;

3°. Bei Abweisung des Gesuches mit Rücksicht auf die Klagefrist, und

4°. bei unrichtiger Begründung des Urteils.

Gegen endgültige Urteile des Regiments- und des Armee-Gerichts und unvollkommene Urteile des Armee-Gerichts können von beiden Parteien Klagen eingereicht werden.

Die Klagen des Staatsanwalts des Armee-Gerichts heissen Proteste. Man kann eine Kassation einreichen, wenn die Gerichte: 1. ihre Kompetenz überschreiten; 2. wenn der Sinn des Gesetzes falsch gedeutet ist, dasselbe unrichtig angewendet oder eine falsche Strafe angesetzt wurde; 3. wenn die Gesetzesregeln des Prozesses verletzt sind, kann das Gericht kein endgültiges Urteil fällen. In diesem Falle wenn beide Parteien damit einverstanden sind und dies zu Protokoll genommen ist, darf das Urteil nicht angefochten werden. Kassations Klagen und Proteste, einzelne Klagen gegen Regiments-Gerichte müssen im Laufe von 7 Tagen eingereicht werden, Klagen gegen das Armee-Gericht, beim Obersten-Tribunal — im Laufe von 14 Tagen, vom Tage der Bekanntmachung des Urteils an. Die Kassations Klage kann vom Armee-Gerichte oder vom Obersten-Tribunal angenommen oder abgewiesen werden. Die angenommene Klage vernichtet das Urteil und die ganze Sache kehrt zu einem anderen Regiments-Gericht

zurück, das Urteil des Armeegerichtes aber wird in einem andern Bestande der Mitglieder durchgesehen. Im Falle der Anerkennung einer Klage oder eines Protestes gegen ein Urteil, das über die gesetzlich festgesetzte Strafnorm hinausging, oder dieselbe verminderte, setzt die Kassationsinstanz selbst, von sich aus, das Strafmaß fest. Wenn eine Klage gegen das Gerichtsurteil aus anderen Gründen als begründet anerkannt wird, so wird die ganze Sache an dasselbe Gericht, in demselben Bestande, zur nochmaligen Verhandlung zurückverwiesen.

Die Kassations- und Appellationsinstanzen können auch von sich aus, ohne dass eine Klage einer der beiden Parteien vorliegt, eine Revision des Prozesses anordnen, wenn das Gericht seine Kompetenz überschritten hat, oder das Gesetz nicht richtig angewandt worden ist. Die Strafe kann nicht erhöht werden. Das Oberste-Tribunal in der Appellations-Instanz kann das Urteil des Armeegerichtes bestätigen, kann es teilweise oder ganz ändern und ein anderes Urteil in den Grenzen der Klage fällen.

Das Militär-Feld-Gericht.

In dem Gebiet, wo die Armee aktiv mit dem Feinde Krieg führt und in Orten wo Militärzustand erklärt ist, kann der Oberbefehlshaber oder der Verteidigungsminister ein Feld-Militär-Gericht zusammenrufen, um klare und eilige Vergehen der Civil- und Militärpersonen zu richten. Dem Bestand des Feld-Militär-Gerichts gehören dann an 3 Offiziere und 2 Soldaten welche vom Chef ernannt werden. Die Funktion kann auch auf das Regiments-Gericht übertragen werden. Das Urteil des Feldgerichts ist endgültig, tritt in Kraft und wird nach der Bestätigung des Chefs vollstreckt. Die nicht bestätigten Urteile werden dem Oberbefehlshaber oder Verteidigungsminister vorgelegt, welche das Recht haben, es zu bestätigen, die Strafe zu vermindern oder sie aufzuheben und die ganze Sache an den Staatsanwalt des Armeegerichtes weiterzuleiten. Die Todesurteile werden nach Ablauf von 2 Tagen vollstreckt. In dieser Zeit hat der Verurteilte Zeit, ein Gesuch um Gnade an den Präsidenten der Republik einzureichen.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1925—1926—276.

*Openbaar onderzoek omtrent rampen en ongevallen, overkomen
aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen.*

Bij Koninklijke Boodschap van 14 April 1926 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het navolgend ontwerp van wet ter overweging aangeboden:

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is bepalingen vast te stellen tot het instellen van een openbaar onderzoek omtrent rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

1. Van Staatswege wordt onderzoek gedaan naar de oorzaken van rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen.

2. Het onderzoek bestaat uit een voorloopig onderzoek door of vanwege den betrokken Commandant der Marine, zoo noodig gevolgd door een onderzoek door den Marineraad.

3. Het voorloopig onderzoek wordt ingesteld telkens, wanneer een in het eerste lid van dit artikel bedoeld vaartuig door een ramp of ongeval is getroffen.

4. Onder ramp of ongeval in den zin dezer wet wordt verstaan een voorval, overkomen aan een in het eerste lid van dit artikel bedoeld vaartuig, ten gevolge waarvan schade van beteekenis aan dat

vaartuig of deszelfs bemanning, of aan beide, of aan een ander schip of deszelfs bemanning is veroorzaakt.

Bovendien wordt in den zin dezer wet een voorval ook als ramp of ongeval opgevat, indien niet zoozeer met het oog op de omvangrijkheid der gevolgen, als wel op grond van den aard van het voorval, de waarschijnlijkheid bestaat, dat uit een onderzoek lessen kunnen worden geput, dan wel voorschriften kunnen voortvloeien, welke kunnen dienen tot voorkoming van scheepsrampen.

5. Voor de toepassing van deze wet:

worden als Nederlandsch oorlogsvaartuig beschouwd alle onder het beheer van het Departement van Marine staande Rijks- en particuliere-, in dienst van het Rijk zijnde, vaartuigen, welke staan onder bevel van een militair gezaghebber en geheel of gedeeltelijk met militairen zijn bemand;

wordt onder „schip” begrepen een vaartuig, een sleepschip, een dok, en elk ander drijvend voorwerp, hetwelk over zee naar zijne bestemming wordt gesleept;

wordt onder „schipper” verstaan elke gezagvoerder van een schip of degene die dezen vervangt, en onder „eigenaar” de persoon, die het beheer over het schip heeft, hetzij hij eigenaar, reeder of boekhouder van de reederij van het schip is, hetzij hem het schip in gebruik is gegeven.

6. Voor de toepassing van deze wet wordt onder „Onze Minister” verstaan Onze Minister, met de uitvoering van deze wet belast.

HOOFDSTUK II.

Van den Marineraad.

Artikel 2.

1. De Marineraad is gevestigd in een door Ons nader aan te wijzen gemeente. Hij is bevoegd ook in andere gemeenten hier te lande te vergaderen.

2. De Raad bestaat uit een voorzitter en vier leden, allen zee-officier of oud-zeeofficier, met dien verstande, dat de voorzitter den rang van vlagofficier, tenminste twee der leden den rang van hoofd-officier moet(en) bekleeden of bekleed hebben en dat, wat de leden betreft, niet meer dan twee van hen oud-zeeofficier mogen zijn.

3. Aan den Raad wordt een rechtskundig raadgever toegevoegd, die aan eene Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche Universiteit moet hebben verkregen, hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap, hetzij den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid of de hoedanigheid van meester in de rechten, mits deze graad of deze hoedanigheid verkregen is op grond van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht, staatsrecht en strafrecht.

4. Voorts worden benoemd een plaatsvervangend voorzitter, de noodige plaatsvervangende leden en een plaatsvervangend rechts-

kundig raadgever, te wier aanzien het bepaalde in het tweede en derde lid van overeenkomstige toepassing is.

5. Aan den Raad worden een secretaris en een plaatsvervangend secretaris verbonden, die moeten zijn zeeofficier of oud-zeeofficier.

6. De voorzitter, de plaatsvervangende voorzitter, de leden en de plaatsvervangende leden worden door Ons benoemd voor den tijd van ten minste één jaar en ten hoogste vier jaren.

Herbenoeming heeft als regel niet plaats. Door Ons kan in bijzondere omstandigheden hiervan worden afgeweken.

7. Aan den Raad worden op diens verzoek voor ieder geval afzonderlijk de noodige deskundige raadgevers toegevoegd.

8. Door Ons worden de werkring en de bevoegdheden van den voorzitter, van de leden, van den rechtskundig-raadgever en van de in het vorige lid bedoelde deskundige raadgevers, alsmede van den secretaris en van hunne plaatsvervangers vastgesteld, en worden hunne geldelijke tegemoetkomingen voor zoover noodig geregeld.

9. Eveneens worden door Ons de werkring en de bevoegdheden geregeld van de Commandanten der Marine in verband met hun arbeid bij den Marineraad.

Artikel 3.

1. De voorzitter, de leden, de deskundige raadgevers en de secretaris van den Marineraad, hunne plaatsvervangers, alsmede de zee-officiëren in het eerste lid van artikel 9 bedoeld, hebben te allen tijde toegang tot de schepen, waaraan een ramp of ongeval, als bedoeld in artikel 1, vierde lid, is overkomen, of welke een zoodanige ramp of een zoodanig ongeval hebben veroorzaakt, en tot de plaatsen, waar zoodanige schepen zich bevinden.

2. Deze bevoegdheid geldt eveneens ten aanzien van de schepen, welke op eenigerlei wijze, zij het ook slechts middellijk, bij de ramp of het ongeval betrokken zijn.

Artikel 4.

De eigenaars, de commandanten, de schippers, de officieren, de stuurlieden, de machinisten of scheepswerktuigkundigen en de leden der bemanning van de schepen, bedoeld in artikel 3, eerste en tweede lid, zijn verplicht aan de in het vorige artikel bedoelde personen desverlangd de door hen noodig geachte inlichtingen te geven.

Artikel 5.

De betrokken Commandant der Marine, de in het eerste lid van artikel 9 bedoelde zeeofficier, de voorzitter, de plaatsvervangende voorzitter, de secretaris, de plaatsvervangende secretaris, de leden, de plaatsvervangende leden van den Marineraad., zoomede de deskundige raadgevers en hunne vervangers, zijn, uitgezonderd tegen-

over de, in het verband van deze wet, boven hen gestelde autoriteiten, verplicht tot geheimhouding van hetgeen hun in plaatsen, waar zij krachtens artikel 3 binnentreden omtrent het daar uitgeoefend wordend bedrijf is bekend geworden, voor zoover het niet in strijd is met de bepalingen van deze of een andere wet.

Artikel 6.

De voorzitter, de leden, de plaatsvervangende voorzitter en de plaatsvervangende leden van den Marineraad onthouden zich van deelneming aan de behandeling van zaken, welke hen of hunne bloed- en aanverwanten tot en met den vierden graad persoonlijk aangaan, of waarin zij als gemachtigden zijn betrokken.

Artikel 7.

1. De zittingen van den Raad worden in het openbaar gehouden, tenzij de Raad, om in de uitspraak te vermelden redenen mocht besluiten de behandeling van een zaak geheel of gedeeltelijk met gesloten deuren te doen plaats vinden, dan wel den Raad om redenen van defensiebelang, of om redenen daarmede verband houdende, door Onzen Minister geheimhouding wordt opgelegd.

2. De voorzitter, de plaatsvervangende voorzitter, de leden, de plaatsvervangende leden, de raadgevers, de plaatsvervangende raadgevers, de secretaris en de plaatsvervangende secretaris zijn verplicht het geheim der raadkamer te bewaren.

3. Beslissingen van den Raad moeten in voltallige vergadering worden genomen. In geval van staking van stemmen, als gevolg van onthouding, is de stem van den voorzitter beslissend.

HOOFDSTUK III.

Van het onderzoek.

Artikel 8.

1. De commandanten van oorlogsvaartuigen waaraan een ramp of ongeval is overkomen, geven daarvan onverwijld schriftelijk kennis aan den Commandant der Marine binnen wiens ambtsgebied de ramp of het ongeval heeft plaats gehad, door toezending van een door hen ter zake opgemaakt verslag.

2. Met betrekking tot oorlogsvaartuigen, welke zich buiten de ambtsgebieden van de Commandanten der Marine bevinden, worden de verslagen, bedoeld in het eerste lid, rechtstreeks toegezonden aan Onzen Minister en door dezen in handen gesteld van den Commandant der Marine, dien hij voor het voorloopig onderzoek aanwijst.

Artikel 9.

1. De betrokken Commandant der Marine stelt nopens alle op de in het vorige artikel aangegeven wijze te zijner kennis gekomen rampen of ongevallen een onderzoek in of doet dit instellen door een door hem aan te wijzen zeeofficier, en deelt de uitkomsten van dit onderzoek zoo spoedig mogelijk, onder overlegging van de stukken, aan den voorzitter van den Marineraad mede.

2. Meent hij, dat uit een oogpunt van defensiebelang of om redenen daarmede verband houdende geheimhouding noodzakelijk is, dan zendt hij de stukken van het onderzoek vergezeld van zijne beschouwingen aan Onzen Minister, die bij de doorzending aan den Raad beslist of de behandeling en de uitspraak al dan niet geheim zullen zijn, en den Raad dienovereenkomstig opdracht geeft.

3. De Marineraad beslist of met het oog op aard en omvang van ramp of ongeval al dan niet een onderzoek door den Raad zal worden ingesteld, en geeft van zijne beslissing kennis aan Onzen Minister. Acht deze in tegenstelling met de opvatting en beslissing van den Raad het noodig dat een onderzoek wordt ingesteld, dan deelt hij zulks aan den Raad mede, welke in dat geval alsnog hiertoe overgaat.

4. Wanneer beslist is, dat een onderzoek zal worden ingesteld, stelt de voorzitter de plaats, den dag en het uur daarvoor vast en worden door hem de noodige getuigen en deskundigen voor die zitting van den Raad opgeroepen.

5. De Raad is bevoegd zoo noodig den betrokken commandant der Marine te verzoeken middelerwijl nog nopens bepaalde onderwerpen nadere gegevens te verzamelen. Deze is gehouden aan dat verzoek te voldoen.

Artikel 10.

1. De artikelen 7, tweede en derde lid, 8 tot en met 11, 13 tot en met 17, 19, 23, eerste lid, en 25 der wet van 5 Augustus 1850 (*Staatsblad* n°. 45), gewijzigd bij de wetten van 31 December 1887 (*Staatsblad* n°. 265) en 10 Augustus 1918 (*Staatsblad* n°. 514) zijn, voor zoover zij niet afwijken van de bepalingen dezer wet, van toepassing op het onderzoek, in te stellen door den Commandant der Marine of door den krachtens artikel 9, eerste lid, met het onderzoek belasten zeeofficier en op het onderzoek door den Marineraad.

2. Dezen officieren en dit college komen dezelfde bevoegdheden toe als bij die artikelen aan de commissie van onderzoek zijn toegekend.

3. Nochtans zal in het geval, geregeld bij artikel 13 der in het eerste lid genoemde wet, het bevel tot medebrenging mede door den voorzitter van den Marineraad kunnen worden verleend.

Artikel 11.

Aan getuigen en deskundigen, voor zooverre hunne dienstverhouding tot het Rijk niet medebrengt, dat zij hunne medewerking

verleenen zonder eene schadeloosstelling, wordt, zoo zij dit verlangen, zoodanige schadeloosstelling toegekend naar den maatstaf der tarieven van Justitiekosten en salarissen in burgerlijke zaken.

Artikel 12.

1. De betrokken Commandant der Marine, de voorzitter van den Raad en de Raad kunnen overlegging vorderen binnen een bepaalden termijn van de door hen noodig geoordeelde voor het onderzoek vereischte officieele en wettelijke bescheiden zoowel van de commandanten en schippers der schepen bedoeld in artikel 3, eerste en tweede lid, als van ieder ander, die de stukken onder zijne berusting heeft.

2. Bij verzuim van overlegging binnen den gestelden termijn wordt daarvan proces-verbaal opgemaakt, waarmede gehandeld wordt als bepaald in art. 16 der wet van 5 Augustus 1850 (*Staatsblad* n°. 45), gewijzigd bij de wetten van 31 December 1887 (*Staatsblad* n°. 265) en 10 Augustus 1918 (*Staatsblad* n°. 514), en dat de bewijskracht bezit in artikel 11 dier wet omschreven.

Artikel 13.

1. De commandanten, de schippers, de officieren, de stuurlieden en de machinisten of scheepswerktuigkundigen van schepen bedoeld in artikel 3, eerste en tweede lid, en voorts ieder, die meent over de oorzaken van de ramp of het ongeval licht te kunnen verspreiden, kunnen verzoeken, zoowel dat zij zelven gehoord worden, als ook bepaaldelijk door hen aangewezen personen, van wie evenzeer het geven van ter zake dienende inlichtingen kan worden verwacht.

2. Van zoodanige verzoeken wordt, indien daaraan door den leider van het onderzoek geen gehoor wordt gegeven, in het proces-verbaal van het onderzoek aanteekening gehouden.

3. De verzoekers mogen tot de verschenen getuigen vragen doen richten, met dien verstande, dat aan den leider van het onderzoek de beslissing blijft of een vraag al dan niet zal worden gesteld.

4. Bij dit onderzoek is het niet toegelaten zich door een raadsman te doen bijstaan of zich te doen vertegenwoordigen door een gemachtigde.

Artikel 14.

1. Wanneer de behandeling van eene zaak voor den Marineraad is afgevoerd, wordt nopens de ramp of het ongeval door den voorzitter van dien Raad in het openbaar uitspraak gedaan, behoudens in het geval, bedoeld in artikel 7, eerste lid en artikel 9, tweede lid.

2. Deze uitspraak moet een overzicht bevatten van den gang van het gehouden onderzoek en de uitkomst daarvan vermelden.

3. Meent de Marineraad op grond van het gehouden onderzoek dat er al of niet aanleiding bestaat maatregelen te nemen tegen op-

varenden van het oorlogsvaartuig, wier verzuim of schuld van invloed is geweest op de ramp of het ongeval, dan deelt hij zulks Onzen Minister mede, zoo noodig met advies omtrent de te hunnen aanzien te volgen gedragslijn.

4. Indien bij den Marineraad tijdens het onderzoek het vermoeden is gerezen, dat de ramp of het ongeval is veroorzaakt door de ongeschiktheid, of door een daad of nalatigheid van den schipper, een stuurman of een machinist van een schip, dat ingevolge artikel 2 of art. *2bis* der Schepenwet onder de bepalingen dier wet valt, worden, behoudens in het geval bedoeld in art. 7, eerste lid, en artikel 9, tweede lid, na afloop van de behandeling der zaak de stukken van het onderzoek in handen gesteld van den Hoofdinspecteur voor de Scheepvaart, die handelt als in Hoofdzaak IV dier wet is omschreven.

5. Een gewaarmerkt afschrift van de uitspraak wordt Onzen Minister zoo spoedig mogelijk aangeboden.

6. De uitspraken worden op door Ons te bepalen wijze openbaar gemaakt.

7. Indien zich het geval, voorzien bij art. 7, eerste lid, en artikel 9, tweede lid, voordoet, wordt door den voorzitter van den Raad een verslag van den gang van het gehouden onderzoek en van de uitkomst daarvan onder geheim couvert aan Onzen Minister overgelegd.

HOOFDSTUK IV.

Bijzondere bepalingen.

Artikel 15.

1. De termijn van oproeping van getuigen en van deskundigen is, voor het geval zij in het Rijk in Europa woonachtig zijn of verblijf houden, van twee vrije dagen. Is hunne woonplaats elders of onbekend, dan stelt de voorzitter van den Marineraad dien termijn vast.

2. Voor zoover noodig geschiedt de oproeping en de mededeeling van beslissingen van den Marineraad op last van den voorzitter van dien Raad, door beteekening door den deurwaarder van eenig rechterlijk college, met achterlating van een afschrift aan den persoon of aan zijne woon- of verblijfplaats hier te lande.

3. Ingeval de beambte met de beteekening belast, noch den persoon van den opgeroepene of beteekende, noch iemand van diens huisgenooten aan diens woon- of verblijfplaats aantreft, zal hij het afschrift terstond ter hand stellen aan het hoofd van het plaatselijk bestuur, of aan dengene, die hem vervangt, die het oorspronkelijke met gezien zal teekenen en het afschrift zoo mogelijk aan den betrokkene zal moeten doen toekomen, zonder dat van dit laatste echter zal behoeven te blijken.

Artikel 16.

1. De Marineraad is bij de behandeling van zaken als in deze wet

bedoeld, aan geene andere vormen gehouden, dan bij deze wet zijn bepaald.

2. De betrokken Commandant der Marine is bevoegd de zittingen van den Marineraad, ook die, welke met gesloten deuren worden gehouden, bij te wonen. Hij kan zich echter bij alle werkzaamheden in deze wet bedoeld door een zeeofficier doen vervangen.

Artikel 17.

De kosten van het onderzoek, bedoeld in deze wet, worden gedragen door het Rijk.

Artikel 18.

Aan belanghebbenden wordt op hun verzoek kosteloos inzage en voor hunne kosten uittreksel of afschrift van de uitspraken van den Marineraad door den secretaris verstrekt, berekend volgens tarief voor uittreksels of afschriften van vonnissen in strafzaken.

Artikel 19.

Indien bij het onderzoek een gegrond vermoeden ontstaat, dat door iemand een strafbaar feit is gepleegd, dan wordt de bevoegde ambtenaar van het Openbaar Ministerie, dan wel de betrokken militaire autoriteit daarmede in kennis gesteld door den voorzitter van den Marineraad.

HOOFDSTUK V.

Strafbepalingen.

Artikel 20.

Met geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij, die in strijd met het bepaalde bij artikel 4 nalaat inlichtingen te geven.

Artikel 21.

Met geldboete van ten hoogste zestig gulden wordt gestraft hij, die, nadat hij ingevolge artikel 9 of artikel 13 behoorlijk is opgeroepen, niet verschijnt, of verschenen zijnde, op de gestelde vragen niet antwoordt.

Artikel 22.

Met geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft de commandant, de gezagvoerder of de schipper, die in strijd met het bepaalde in artikel 12 de opgevorderde bescheiden niet overlegt.

Artikel 23.

Met geldboete van ten hoogste vijf duizend gulden wordt gestraft de derde, onder wiens berusting de in artikel 12 bedoelde bescheiden zich bevinden, en die de ingevolge dat artikel opgevorderde bescheiden niet overlegt.

Artikel 24.

1. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij, die opzettelijk de in artikel 5 opgelegde geheimhouding schendt.

2. Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft hij, aan wiens schuld schending van die geheimhouding te wijten is.

3. Geen vervolging heeft plaats dan op klachte van den eigenaar van het schip, of van den schipper, of van den bestuurder van het bedrijf, dat ter plaatse in artikel 5 bedoeld, wordt uitgeoefend.

Artikel 25.

De bij deze wet strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen, behalve de feiten, strafbaar gesteld bij het eerste en tweede lid van artikel 24, welke als misdrijven worden beschouwd.

Artikel 26.

De bij deze wet gestelde strafbepalingen zijn toepasselijk op ieder, die zich, hetzij binnen, hetzij buiten het Rijk in Europa schuldig maakt aan eenig bij deze wet strafbaar gesteld feit.

HOOFDSTUK VI.

Slotbepalingen.**Artikel 27.**

In alle gevallen, waarop deze wet van toepassing is, zijn behoudens het bepaalde in het vierde lid van artikel 14 de voorschriften van Hoofdstuk IV der Schepenwet niet van toepassing.

Artikel 28.

Alle tengevolge van deze wet opgemaakte en overgelegde stukken, verzoekschriften, beroepschriften, en beschikkingen zijn vrij van het recht van zegel en van de formaliteit van registratie.

Artikel 29.

Hetgeen nog ter uitvoering van deze wet noodig is, wordt bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

Artikel 30.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip, en kan worden aangehaald onder den titel „Marinescheepsongevallenwet”, met vermelding van het nummer van het *Staatsblad*, waarbij zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Marine a. i.,

De Minister van Waterstaat,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Aanleiding tot het indienen van het hierbij aangeboden wetsontwerp hebben ondergeteekenden gevonden in de omstandigheid, dat hier te lande geen wettelijke voorschriften bestaan nopens het onderzoek van scheepsrampen of ongevallen, in het bijzonder overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen.

De tot dusverre gevolgde practijk is, dat, indien aan een oorlogsvaartuig een ramp of ongeval is overkomen, de oorzaak daarvan wordt nagegaan door eene speciaal voor dat geval benoemde commissie, die van hare bevindingen rapport uitbrengt. De ondergeteekenden achten echter deze regeling niet bevredigend, omdat uit den aard der zaak de bedoelde commissie telkenmale uit andere personen is samengesteld. Huns inziens verdient een openbaar onderzoek door éénzelfde college de voorkeur.

Nu schrijft wel art. 70 der Schepenwet voor, dat, indien aan eenig schip, hetwelk overigens niet aan de Schepenwet is onderworpen, een ramp overkomt op de Nederlandsche kust of in de Nederlandsche zeegaten of riviermonden, naar de oorzaken daarvan een onderzoek wordt ingesteld met inachtneming van de bepalingen van hoofdstuk IV dier wet, en wordt dan ook, indien een Nederlandsch oorlogsvaartuig in zoodanige omstandigheden komt te verkeerem, het in de Schepenwet voorgeschreven onderzoek ingesteld, maar deze regeling moet weinig bevredigend worden geacht om de beide hieronder volgende redenen.

Ten eerste wordt het onderzoek, zooals uit het bovenstaande blijkt, slechts ingesteld, indien aan zéér bepaalde en omliggende voorwaarden nopens de plaats van ramp of ongeval wordt voldaan, zoodat het onderzoek niet wordt ingesteld indien de ramp of het ongeval elders voorvalt. Gerechtvaardigde twijfel mag dan ook worden gekoesterd of bij de samenstelling van de Schepenwet de bedoeling heeft voor-

gezeten oorlogsvaartuigen onder het meergenoemde artikel te betrekken, en of men niet uitsluitend het oog had op koopvaardij-schepen van vreemde nationaliteit, waaraan binnen het Rijksgebied een ramp overkomt.

Ten tweede moet de Raad voor de Scheepvaart op grond van zijne samenstelling, welke geheel gericht is op de handelsscheepvaart, niet het aangewezen lichaam worden geacht voor het instellen van een volledig en deskundig onderzoek van rampen overkomen aan oorlogsvaartuigen, ten aanzien waarvan zich immers tal van omstandigheden kunnen voordoen, welke door dat college niet, of althans niet voldoende kunnen worden beoordeeld.

Het kwam ondergeteekenden daarom wenschelijk voor eene afzonderlijke regeling voor oorlogsvaartuigen in het leven te roepen, in groote lijnen geschoeid op de leest van het onderzoek krachtens de Schepenwet, welke het mogelijk zal maken omtrent *alle* aan oorlogsvaartuigen overkomen rampen en ongevallen waar ook ter wereld voorgevallen, een uitvoerig en deskundig onderzoek in te stellen, hetwelk dan voor zoover mogelijk een openbaar karakter behoort te dragen.

De ondergeteekenden zien dáárom zooveel voordeel in de openbaarheid van behandeling en uitspraak, omdat deze niet alleen in overeenstemming is met den geest des tijds, maar omdat zij bovendien er toe zal kunnen strekken, dat heerschende wanbegrippen met betrekking tot personeel en materieel der vloot in de toekomst worden weggenomen.

Evenals bij het onderzoek krachtens de Schepenwet het geval is, verdeelt het wetsontwerp het in te stellen onderzoek in twee gedeelten, t. w. een *voorloopig* onderzoek, hetwelk dient tot het verzamelen van de gegevens, welke voor de beoordeeling van aard en omvang van ramp of ongeval noodig zijn, gevolgd door een openbaar onderzoek door den Marineraad, en de publicatie van de uitspraak van dat college.

Aangezien echter in sommige gevallen het defensiebelang door openbaarheid van behandeling en uitspraak zou kunnen worden geschaad, geeft het wetsontwerp den Minister de bevoegdheid om in zoodanige gevallen geheimhouding op te leggen.

Terwijl dus het onderzoek in het algemeen geschiedt in overeenstemming met dat krachtens de Schepenwet, hebben echter de ondergeteekenden gemeend, dat aan den Marineraad geene strafbevoegdheid moet of kan worden gegeven, vermits in een Overheidsdienst deze materie afzonderlijk is geregeld en toekenning van strafbevoegdheid zou moeten leiden tot wijziging van bevorderings- en pensioenwetten. Wel komt het gewenscht voor den Marineraad als onpartijdig lichaam de gelegenheid te geven den Minister van advies te dienen omtrent het al of niet treffen van maatregelen ten aanzien van opvarenden van oorlogsvaartuigen. Dit verdient te meer aanbeveling, omdat daardoor ook steun aan het gezag gegeven wordt, ingeval geen schuld aanwezig wordt geacht. Overigens kunnen

's Raads bevoegdheid en werkring dus beperkt blijven tot het nauwkeurig vaststellen en publiceeren van de oorzaken van ramp of ongeval.

Voor wat betreft Nederlandsche oorlogsvaartuigen onder het opperbevel van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië staande, worde opgemerkt, dat het onderzoek naar ongevallen, waarbij in Nederlandsch-Indië aanwezige oorlogsvaartuigen zijn betrokken, om utiliteitsredenen niet door den Marineraad in Nederland kan geschieden, hetgeen instelling van een afzonderlijke Marineraad aldaar noodig maakt.

Ook wijken de omstandigheden in Nederlandsch-Indië te zeer af van die in Nederland, waarbij o.a. wordt gedacht aan het personeel der Gouvernementsmarine in Nederlandsch-Indië, ressorteerende onder het Departement der Marine en in de toekomst door instelling van de Marine-Reserve nauwer dan thans met de Oorlogsmarine verbonden, waardoor het wenschelijk is ook dit personeel in de regeling te betrekken.

Voorts vereischt het in Nederlandsch-Indië aanwezige aantal hoofdofficieren eene andere samenstelling van den Marineraad dan die in Nederland.

In verband met een en ander stuit de indiening van een wetsontwerp, houdende een regeling voor Nederland en Indië te zamen, op overwegende bezwaren.

Eene afzonderlijke regeling voor die gewesten is daarom noodig. Het ligt in de bedoeling haar van overeenkomstige strekking te doen zijn als die van het wetsontwerp.

Deze regeling kan zonder bezwaar bij algemeenen maatregel van bestuur worden vastgesteld.

Het ligt in de bedoeling daartoe over te gaan, nadat het Nederlandsche ontwerp tot wet zal zijn verheven.

Met betrekking tot de afzonderlijke artikelen moge nog het onder volgende worden opgemerkt:

Artikel 1 stelt vast, dat een onderzoek wordt ingesteld, indien aan de daarin genoemde vaartuigen een ramp of ongeval is overkomen, en verdeelt dit onderzoek in het voorloopig onderzoek, hetwelk steeds wordt ingesteld, en het onderzoek door den Marineraad, hetwelk zoo noodig plaats vindt.

Het artikel geeft voorts eene definitie van het begrip „ramp of ongeval”, welke geene nadere toelichting behoeft; geeft bovendien aan, welke vaartuigen voor de toepassing van deze wet als Nederlandsche oorlogsvaartuigen worden beschouwd en bevat mede definities van de begrippen: „schepen”, „schippers” en „eigenaars”.

Deze laatste definities zijn gekozen in overeenstemming met de Schepenwet, omdat de hier aangeboden wet op de genoemde wet dient aan te sluiten.

Artikel 2 regelt de samenstelling van den Marineraad.

Teneinde een bezonken oordeel te waarborgen, is bepaald, dat de Voorzitter den rang van vlagofficier en dat ten minste twee der leden den hoofdofficiersrang moet(en) bezitten. De overwegingen, welke in het bijzonder hebben geleid tot het voorschrift, dat de Voorzitter van den Raad voor de Scheepvaart het Doctoraat in de rechtswetenschap moet bezitten, zijn voor den Marineraad in verband met diens meer beperkten werkkring niet van toepassing; waar echter ook de Marineraad in sommige gevallen over rechtskennis zal moeten kunnen beschikken, is aan dat college een rechtskundig raadgever toegevoegd.

Teneinde voorts te waarborgen, dat de Raad steeds ten volle deskundig zij, bepaalt het 6e lid van dit artikel, dat de Voorzitter en de leden als regel niet langer dan 4 jaren lid mogen zijn.

Aangezien de ongevallen van verscheidenen aard kunnen zijn, is het noodig, dat de Raad, voor ieder geval afzonderlijk te beoordeelen, over deskundige raadgevers beschikt. Het artikel voorziet hierin.

Artikel 3. Daar het voor een grondig onderzoek noodzakelijk kan zijn, dat dit ter plaatse wordt ingesteld, geeft dit artikel de daarvoor noodige bevoegdheid.

Artikel 4. Voor een deugdelijk onderzoek is het tevens noodzakelijk, dat de Raad kunne beschikken over de voorlichting en medewerking van hen, die deze kunnen geven.

Artikel 8. Voor de deugdelijkheid van het onderzoek is het een eerste vereischte, dat zoo spoedig en zoo volledig mogelijk door de betrokken autoriteiten zooveel mogelijk gegevens worden verzameld omtrent de omstandigheden, waaronder de ramp of het ongeval heeft plaats gevonden. In dit artikel zijn daaromtrent voorschriften gegeven, waarvan het doel is, dat alle gegevens zoo spoedig mogelijk den met het onderzoek belasten Commandant der Marine zullen bereiken.

Artikelen 10 en 12. Bij deze artikelen zijn aan den Marineraad en aan den met het voorloopig onderzoek belasten zeeofficier dezelfde bevoegdheden toegekend, als welke in de Schepenwet voor hetzelfde doel zijn verleend aan den Raad voor de Scheepvaart en aan den Hoofdinspecteur voor de Scheepvaart of diens vervanger.

Artikel 13. Voor de redactie van dit artikel wordt verwezen naar de redactie van artikel 33 der Schepenwet. Bij de behandeling van dat artikel zijn de argumenten en de overwegingen, welke tot die redactie hebben geleid, volledig onder de oogen gezien.

Artikel 14. Aangezien het noodzakelijk voorkomt, om te waarborgen, dat de maatregelen, welke ter bevordering van de alge-

meene veiligheid krachtens de Schepenwet kunnen worden genomen bij ongeschiktheid, of bij daad of nalatigheid van schippers, stuurlieden of machinisten ter koopvaardij, gehandhaafd blijven, stelt dit artikel den Raad voor de Scheepvaart daartoe in de gelegenheid.

Artikel 19. Dit artikel is van dezelfde strekking als artikel 47 der Schepenwet.

Door de daarin vervatte bepaling komt duidelijk tot uitdrukking, dat de in deze wet vervatte regeling geheel staat buiten het strafproces.

Artikel 20 t/m 23. Deze strafbepalingen zijn gelijkloidend aan de artikelen 57 t/m 60 der Schepenwet, voor zoover de straffen betreft, daarin bedreigd tegen overeenkomstige overtredingen..

Artikel 26. Dit artikel is gelijkloidend aan het bij wijziging van den 23sten September 1912, *Staatsblad* n°. 305, in de Schepenwet opgenomen artikel 66*bis*.

Artikel 27. Nu door de in deze wet nedergelegde regeling op voldoende wijze zal zijn voorzien in het onderzoek van scheepsrampen en ongevallen, overkomen aan oorlogsvaartuigen, zou een onderzoek van die gebeurtenissen krachtens de Schepenwet overbodig zijn. Vandaar dit artikel, hetwelk echter het noodige voorbehoud maakt met het oog op het geval, bedoeld in het 4de lid van artikel 14.

De Minister van Marine a. i.,

L. A. VAN ROYEN.

De Minister van Waterstaat,

H. VAN DER VEGTE.

VRAGENBUS.

Wordt een arrest-straf bij verblijf in een hospitaal geschorst?

De Eerste Luitenant der Infanterie A. P. J. Berger vraagt onze meening omtrent het volgende geval:

Een soldaat wordt gestraft met 8 dagen streng arrest. Nadat hij 2 dagen dezer straf heeft ondergaan wordt hij opgenomen in het hospitaal, verblijft daarin 4 dagen en keert daarna in de kazerne terug. Moet hij nu nog 2 of 6 dagen in de cel doorbrengen?

De steller der vraag teekent hierbij aan:

Mijne opinie is dat op grond van artt. 11 en 52 W. K. in dit geval het verblijf in het hospitaal de straf *niet* onderbreekt en de gestrafte dus, na terugkeer, nog slechts 2 dagen streng arrest heeft te ondergaan. Men zou misschien in een dergelijk geval gebruik kunnen maken van de schorsingsbevoegdheid in art. 50 W. K. omschreven, maar een dergelijke schorsing heeft in casu, toen de gestrafte naar het hospitaal vertrok, niet plaats gehad en kan m.i. niet achteraf worden bepaald, zeker niet na verloop van de 2 dagen streng arrest volgende op het verblijf in het hospitaal, omdat dan immers de geheele straf van 8 dagen reeds is ondergaan. Ter verduidelijking diene dat de strafoplegger in casu als vanzelfsprekend aannam dat de arrest-straf was geschorst, de man, na 2 dagen *niet* uit het arrest werd ontslagen, de gestrafte zich hierover bezwaar gevoelde en eerst daarna de kwestie of in dit geval schorsing, hetzij dan als iets van zelfsprekends, hetzij achteraf door toepassing van art. 50 W. K., had plaats gehad of alsnog kon plaats hebben, aan de orde kwam.

Wij deelen in dezen geheel de meening van den inzender. Art. 50 W. K. is, dunkt ons, voor een geval als het onderhavige niet geschreven. Uitdrukkelijk is destijds in de M. v. T. bij dit artikel vastgelegd (Zie v. d. Hoeven III, bladz. 337) dat de in dit artikel bedoelde schorsing slechts in „zeer buitengewone gevallen” mag plaats hebben, wat in het artikel tot uiting komt door de woorden „bij hooge uitzondering, in een bijzonder geval” en als voorbeeld van een dusdanig bijzonder geval werd genoemd: ernstige ziekte of op sterven liggen van een der ouders, de echtgenoot of een kind van den gestrafte. Opneming van een gestrafte in een hospitaal is o.i. niet een dusdanig bijzonder geval dat slechts bij hooge uitzondering voorkomt. Dat overigens over de schorsing beslist moet worden vóór de straf wordt onderbroken en dat ook daarom in het onderhavige geval, waarin achteraf geschorst zou worden, aan eene toepassing van art. 50 W. K. niet mag worden gedacht, ligt o.i. voor de hand.

Artikel 50 W. K. ter zijde latende, zouden wij ook hier, evenals

wij deden bij de beantwoording van een vroeger tot ons gerichte vraag, waarin het ging over de kwestie of een disciplinaire straf (géén arreststraf) moet worden geschorst voor het ondergaan van een middelerwijl opgelegde arreststraf (Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 42), het beginsel van continuïteit der straf, dat ook volgens de M. v. T. op art. 52 (Zie van der Hoeven III, bladz. 343) zooveel mogelijk gehandhaafd moet blijven, op den voorgrond willen plaatsen. Bovendien zouden wij de aandacht willen vestigen op het ook door den inzender reeds genoemde art. 11 W. K. en het daarop betrekking hebbende Kon. Besluit van 21 April 1922 (Stbl. no. 205) volgens welk besluit (art. 4) de straf van streng arrest, indien de lichaams-toestand van den gestrafte wijziging in de plaats waar het arrest wordt ondergaan noodig maakt, op een door den commandeerende-officier aan te wijzen plaats in de kazerne kan worden ondergaan, bij welke aanwijzing de commandeerende-officier, zooals in de toelichting tot dit K. B. nog met zooveel woorden wordt gezegd, over de geheele kazerne en dus ook over de ziekenzaal de beschikking heeft. Nu, volgens dit K. B. zoo noodig, het streng arrest op zeer milde wijze op een bijzondere plaats in de kazerne kan worden ondergaan, ligt het in dezelfde lijn om als de plaats waar de gestrafte zich moet ophouden niet de kazerne kan zijn maar een hospitaal, de dagen daarin doorgebracht óók als arrestdagen te doen medetellen.

Voorts blijft men met de door den inzender en de door ons voorgestane opvatting, die, voor zoover ons bekend ook in de practijk, bij de Marine althans, wordt gevolgd, in overeenstemming met art. 52 W. K. Uit dit artikel immers kan men, à contrario redeneerende, de conclusie trekken dat onderbreking van een arreststraf voor opneming in een hospitaal niet is geoorloofd, hetgeen, waar wel niemand zich op het standpunt zal willen stellen dat de man die in het hospitaal moet worden verpleegd tòch in de cel moet blijven, niet anders kan beteekenen dan dat hospitaaldagen als arrestdagen moeten medetellen.

Red. M. R. T.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 19 Januari 1926. ¹⁾

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. N. van den Berg, Kapitein C. P. M. Verhaart,
Eerste Luitenant J. J. van Keulen en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. J. S. L. Aghina.

*Mishandeling zwaar lichamelijk letsel tengevolge hebbende.
Beroep op noodweer verworpen.*

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens D. Z., oud 23 jaar, geboren te Leeuwarden, maréchaussée te paard 2e klasse bij de 4e Divisie Koninklijke Maréchaussée, gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch, beklaagde en gearresteerde.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch;

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 25 September 1922 zich vrijwillig heeft verbonden als maréchaussée te paard bij het Dépôt Kon. Maréchaussée en op 1 April 1923 is overgeplaatst bij de 4e Divisie Koninklijke Maréchaussée;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 30 December 1925 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 1 November 1925 te Groningen, met het oogmerk hen te doden, althans hen opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, althans hen te mishandelen, opzettelijk uit

¹⁾ Bij sententie in appèl van 5 Februari 1926 is dit vonnis in zijn geheel bevestigd. Red. M. R. T.

zijn met scherpe patronen geladen revolver schoten heeft gelost en gericht op en in de onmiddellijke nabijheid van C. K. en M. K., waardoor de eerste door een der afgeschoten kogels is getroffen in het linkerbovenbeen en de tweede door drie der afgeschoten kogels is getroffen respectievelijk tweemaal in en aan den rechterbovenarm en in den linkeronderbuik, tengevolge van welke toegebrachte verwondingen M. K. in levensgevaar heeft verkeerd en aan beiden zwaar lichamelijk letsel is toegebracht;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven:

dat hij in den avond van Zondag 1 November 1925 met zijn collega P. S. te Groningen is uitgegaan; dat zij om halftien in de Gelkingestraat twee meisjes ontmoetten, met wie zij zijn uitgegaan en waarmede zij toen eenige café's hebben bezocht; dat in het café Pots in de Gelkingestraat S. schuine praatjes tegen die meisjes had, waar deze hartelijk om lachten; dat zij omstreeks 12 uur in den nacht van 1 op 2 November 1925 dit café verlieten en zij in de prettigste stemming naar de Rabenhauptstraat zijn gegaan; dat, toen zij die straat ingingen, zij schertsend aan die meisjes vroegen: „Gaan wij naar het Stadspark”, waarop zij zeiden: „Ja wij gaan naar huis”; dat hij, beklaagde, toen nog heeft gezegd: „Als jullie naar huis willen, dan gaan jullie maar naar huis”; dat in de Rabenhauptstraat de beide meisjes voor een in aanbouw zijnd huis bleven staan en zeiden: „Hier wonen wij”; dat die meisjes hen blijkbaar wilden kwijt zijn; dat zij wel hebben gezegd tegen die meisjes, dat het geen manier van doen was, dat zij den geheelen avond van hen gedronken hadden en dan zoo maar weg te gaan; dat hij nog wel gaarne even wilde vrijen en later nog eens met dat meisje wilde uitgaan; dat toen plotseling er twee mannen en een vrouw met een kinderwagen bij hen kwamen; dat een der meisjes toen riep: „O, daar heb je mijn broer al”; dat die beide meisjes toen tegen die mannen zeiden: „Deze jongens kunnen ons niet met rust laten en zij hebben zulke rare praatjes tegen ons”; dat de grootste van die twee mannen toen voor hem, beklaagde, ging staan en tegen hem zeide: „Je mot niet denken, dat er wat aan die meisjes kapot is, het zijn een paar nette meisjes”; dat hij, beklaagde, zeide: „Dat is de bedoeling ook niet, wij zijn samen uitgeweest en nou willen wij ze alleen maar naar huis brengen, doch, als ze niet verder mee willen, dan gaan wij gewoon weg, dat is ons goed”; dat die groote man daarop zeide: „Dan is alles goed”, waarop zij elkaar de hand gaven; dat S. toen zeide: „Ik behoef aan jullie geen hand te geven”; dat beide mannen toen vlak voor hem, beklaagde, stonden en plotseling een der mannen hem een kaakslag toebreacht, die hem zeer veel pijn deed; dat hij achteruit deinsde en zag, dat de andere man op S. af sprong, die ook achteruit liep; dat dezelfde man, die hem, beklaagde, onder de kin gestooten had, toen weer op hem af kwam; dat S. toen tegen hem riep: „Je browning”; dat hij, beklaagde, daarop zijn browning trok en een schot loste om beide mannen vrees aan te jagen; dat het dezelfde browning is, die hem thans vertoond wordt; dat de man,

die hem de kaakslag gegeven had, weer op hem af kwam; dat deze beide handen tastend in zijn jaszakken stak, waardoor hij, beklaagde, uit angst voor dien man en omdat ook de andere man op hem toekwam in het wilde weg in de richting van beide mannen zijn Browning heeft leegggeschoten; dat die mannen toen ongeveer $\frac{1}{2}$ Meter van hem af stonden; dat hij toen is weggegaan en zijn Browning tusschen twee huizen onder een plank door heeft geworpen; dat S. daarna weer bij hem kwam; dat hij een vervaarlijke gil van vrouwen heeft gehoord; dat hij den hem vertoonden M. K. herkent als den grootste en den hem vertoonden B. K. als den kleinste van de twee mannen, die hij op den bewusten avond heeft gesproken en waarop hij heeft geschoten;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd;

1. E. de V., oud 22 jaar, fabrieksmeisje te Groningen: dat zij en P. K. op Zondag 1 November 1925, omstreeks half tien liepen in de Gelkingestraat te Groningen, toen een paar hun onbekende heeren vroegen of zij een glaasje bier met hen gingen drinken; dat zij in een drietal café's met hen zijn geweest; dat de grootste zich netjes gedroeg en de kleinste vuile praatjes had en deze niet in haar smaak viel; dat, toen zij naar huis wilden gaan, de kleinste, die ook in het café Pots vuile praatjes tegen hen had, zeide, dat zij dan zeker wel mee mochten om een kunstje te doen; dat zij heel goed begreep, dat deze daar iets smerigs mede bedoelde en hen voor slechte meisjes hield; dat de kleinste haar een arm gaf en zij zoo naar de Rabenhauptstraat stapten; dat deze toen voorstelde naar het Stadspark te gaan of bij hen, meisjes, in huis; dat zij niet van hen af konden komen, omdat die heeren hen stevig onder den arm vasthielden; dat, toen zij daar zoo stonden en zij tegen die heeren zeiden, dat zij niet zulke meisjes waren als zij meenden, de kleinste zeide, dat hij dat niet geloofde en zij wel vaker met heeren gingen, waarop zij, getuige, zeide: „Dat is ook zoo, maar wij worden dan altijd netjes naar huis gebracht”; dat de kleinste daarop zeide: „Nou je hebt liever twee in je sodemieter dan één” en: „Als wij zooveel gehad hadden als jullie, dan hadden wij morgen al in het Gasthuis gelegen”; dat op dat oogenblik zij M. en B. K. met hunne vrouwen zagen aankomen en P. tegen deze zeide, dat die jongens hen niet naar huis wilden laten gaan en gemeene praatjes tegen hen hadden; dat M. tegen die heeren zeide, dat zij geen slechte meisjes waren en dat zij maar naar huis moesten gaan; dat de grootste van hen toen zeide: „Ja, maar ik had het anders verwacht”, waarop M. zeide: „Ja maar die meisjes zijn niet slecht”; dat de grootste er genoeg mee scheen te nemen en M. een hand gaf, terwijl de kleinste toen zeide: „Ik verdom het”; dat zij, meisjes, al een eindje op weg naar huis waren en toen weer terugkwamen en zij, getuige, voor M. ging staan, daar zij bang was, dat zij zouden gaan vechten; dat de kleinste van die heeren haar boven op haar hoed sloeg; dat zij toen is weggegaan de Hovenstraat in en een schot hoorde vallen; dat zij toen

weer is teruggelopen en onmiddellijk daarop er weer meerdere schoten vielen; dat zij van angst weer is weggelopen en niets meer heeft gezien; dat zij wel eens meer met jongens uitgaat;

2. P. K., oud 18 jaar, arbeidster te Groningen: dat zij en E. de V. op Zondag 1 November 1925, omstreeks half tien liepen in de Gelingestraat te Groningen, toen een paar hun onbekende heeren vroegen, of zij een glaasje bier met hen gingen drinken; dat zij in een drietal café's met hen zijn geweest; dat de grootste zich netjes gedroeg en de kleinste vuile praatjes had; dat, toen zij naar huis wilden gaan, en de kleinste in het café Pots ook vuile praatjes tegen hen had, zij liever alleen wilden gaan; dat de kleinste zeide, dat zij dan zeker wel mee mochten om een kunstje te doen; dat zij heel goed begreep, dat deze daar iets smerigs mede bedoelde en hen voor slechte meisjes hield; dat zij toen het café uitliepen en die heeren hen tegen hun zin naar huis brachten; dat zij met den grootste wandelde en E. met den kleinste, dat, toen zij bij de Hovenstraat, een zijstraat van de Rabenhauptstraat, kwamen, zij naar huis wilden; dat de kleinste hen toen voorstelde naar het Stadspark te gaan; dat, zij, meisjes, niet wilden, maar niet van hen af konden komen, doordat die heeren hen stevig onder den arm vasthielden; dat, toen zij daar zoo stonden, en zij tegen die heeren zeiden, dat zij niet zulke meisjes waren als zij meenden, de kleinste zeide, dat hij dat niet geloofde en zij wel vaker met heeren gingen; dat haar vriendin toen zeide, dat zij, als zij eens met heeren uitgingen, altijd netjes naar huis werden gebracht; dat de kleinste toen zeide: „Nou je hebt liever twee in je sodemieter dan een”, en o.a. nog: „Als wij zooveel gehad hadden als jullie, dan hadden wij morgen al in het Gasthuis gelegen”; dat zij op dat oogenblik haar broers M. en B. met hunne vrouwen zag aankomen en zij tegen haar broers zeide, dat die jongens hen niet naar huis wilden laten gaan en gemeene praatjes tegen hen hadden; dat haar broer M. die jongens trachtte duidelijk te maken, dat zij geen slechte meisjes waren en de grootste van de twee jongens er ook reeds genoeg mede scheen te nemen en aan M. een hand gaf; dat haar broers tegen die jongens zeiden, dat het tijd werd, dat de meisjes naar huis gingen en zij ook maar naar huis moesten gaan, waarop de kleinste zeide: „Ik verdom het, zij zijn den geheelen avond met ons uit geweest, wij willen ze nu ook mee hebben”; dat M. den kleinste ook een hand wilde geven, maar deze dit weigerde; dat zij, getuige, denkende dat de zaak in orde was, met E. naar huis wilde gaan en zij zich de Hovenstraat in begaven; dat op datzelfde oogenblik de mannen uit elkaar stoven en er een vechtpartij ontstond; dat zij zag, dat de kleinste een voorwerp in de hand had en dat deze haar ook een klap op het hoofd zou hebben gegeven, als haar schoonzuster K. haar niet weggetrokken had; dat zij kort daarna in eens een schot hoorde en kort daarop weer vier of vijf schoten achter elkaar; dat zij zag, nadat het eerste schot gevallen was, dat degeen, die schoot, zijn revolver afvuurde in de richting van M.; dat deze na het tweede schot al geraakt scheen te

zijn, daar hij voorover boog, of hij pijn in de buik had; dat er daarna nog enkele schoten vielen en M., die gebukt stond, spoedig in elkaar zakte;

3. M. K., oud 26 jaar, grondwerker te Groningen: dat hij met zijn broer en hunne vrouwen op Zondagavond 1 November 1925 naar huis gaande ongeveer kwartier voor twaalf door de Rabenhauptstraat kwamen, waar hij op den hoek van de Hovenstraat en de Rabenhauptstraat zijn zusje P. en zijn nichtje E. de V. met twee onbekende jongens zag staan; dat zijn zusje hem riep en zeide: „Zulke vieze woorden zeggen die jongens tegen ons”; dat hij, getuige, zeide: „Wat zeggen ze dan”, waarop zij antwoordde: „Dat durf ik niet te zeggen”; dat hij, getuige, toen vlak bij die mannen stond, waarvan de langste de quaestie op vredige wijze wou afdoen en hem een hand gaf; dat de kleinste heel anders was en zeide: „Ik geef geen hand, wel aan dames”; dat hij heeft gezien, dat de kleinste maréchaussée zijn broer een klap gaf, voordat die maréchaussée was aangevallen; dat hij, getuige, zijn broer hoorde roepen: „Ze slaan”, waarbij die twee aan het vechten raakten; dat hij, getuige, daarop met den grootste aan het vechten is geraakt; dat het wel mogelijk is, dat hij de eerste klap heeft gegeven; dat hij daarna zijn broer hoorde roepen: „Ze schieten” en hij zijn broer zag wegkruipen; dat hij toen den kleinste, die op zijn broer lag, over den grond heeft gesmeten; dat hij toen weer naar den grootsten maréchaussée — beklaagde — is gegaan; dat hij de vrouwen heeft hooren gillen en merkte, dat hij, getuige, getroffen was; dat hij vreeselijke pijn in zijn buik kreeg en in elkaar zakte; dat hij bij café Split werd binnengedragen; dat hij den hem vertoonden beklaagde herkent als den grootste van de twee mannen, die op den bewusten avond tegenover hem heeft gestaan en hem een hand heeft gegeven;

4. B. K., oud 32 jaar, grondwerker te Groningen: dat hij en zijn vrouw op Zondag 1 November j.l. 's avonds zijn broer M. en diens vrouw tegen twaalven naar huis brachten, toen hij op den hoek van de Hovenstraat zijn zusje P. en zijn nichtje E. de V. in gezelschap van een paar jongens zag staan; dat zijn zusje hem riep en tegen hem zeide, dat die jongens hen lastig vielen en dat deze hen stonden te beleedigen en woorden zeiden, die zij niet durfden te herhalen; dat hij toen tegen den grootste van die jongens zeide, dat het maar het verstandigste was, dat zij maar naar huis gingen en ook tegen hem zeide: „Je moet van die meisjes niet dit of dat denken, zij zijn geen slechte meisjes”; dat de kleinste van de twee echter zeide: „Wij zijn er den geheelen avond mede uit geweest en willen er nog mee”; dat die kleinste, zonder dat er daartoe hunnerzijds aanleiding was gegeven, plotseling een gummistok trok en daarmede naar hem sloeg, waarbij hij hem, getuige, op de klep van zijn pet raakte; dat hij daarop den kleinste achteruit duwde, die daarop met zijn gummistok in het rond sloeg; dat zij toen aan het vechten zijn geraakt; dat, terwijl hij zoo met dien kleinste aan het schermutselen was, hij plotseling een schot hoorde vallen; dat de grootste schoot; dat hij,

getuige, dadelijk na dat eerste schot voelde, dat hij in het linkerbovenbeen was geraakt; dat hij nog een pas of vijf liep in de richting van het trottoir en toen vlak bij zijn broer stond, tegen wien hij zeide: „Ik ben geschoten”, waarna hij in elkaar zakte; dat, terwijl hij op den grond lag, hij zag aan het vuur uit de revolver, dat de grootste doorging met schieten en vier schoten loste; dat hij zag, dat die grootste ze afvuurde in de richting van zijn broer, die ongeveer twee Meter van beklaagde af stond en die later ook op den grond lag; dat de onbekende personen waren verdwenen; dat hij in den hem vertoonden beklaagde den grootste van die twee personen herkent als dengeen, die de schoten heeft gelost;

5. H. B., oud 24 jaar, vrouw van M. K. te Groningen: dat zij en haar man op Zondag 1 November 1925 door haar zwager B. en diens vrouw omstreeks half twaalf naar huis werden gebracht; dat zij op den hoek van de Hovenstraat en de Rabenhauptstraat twee jonge mannen zag staan in gezelschap van een zusje van haar man, P. K. en E. de V., dat zij o.a. heeft gezien, dat de grootste van die twee jonge mannen M. en B. een hand gaf; dat haar man toen ook aan den kleinste een hand wilde geven; dat deze begon te vloeken en zeide, dat hij geen hand wilde geven aan mannen, wel aan vrouwen; dat de kleinste begon te slaan en dat zij zag, dat de grootste in het wilde weg schoot een stuk of vijf schoten achter elkaar en wel in de richting van hunne mannen; dat zij heeft gezien, dat haar zwager geschoten werd, op den grond viel en bleef liggen en dat, toen deze tegen M. riep: „Ze hebben mij geschoten”, M. op beklaagde afvloog; dat beklaagde toen nog vier maal schoot; dat, na het lossen van die schoten, haar man voorover viel, terwijl B., die, toen hij getroffen werd, aan den kant van het trottoir stond, al op den grond lag; dat zij de beide andere mannen zag wegloopen;

6. K. W., oud 32 jaar, vrouw van B. K. te Groningen: dat zij met hun vieren op de bewuste plaats tegen 12 uur aankwamen, alwaar stonden haar schoonzuster P. K. en E. de V., met twee haar onbekende jongens; dat er in eens werd geschoten en zij zag, dat haar man viel; dat zij er op af liep en zag, dat de kleinste een voorwerp in zijn hand had, waarmede deze haar schoonzuster een klap of steek wilde toebrengen, wat zij, getuige, juist kon verhinderen, door haar terug te trekken; dat zij toen zag, dat M. er op in vloog en zij weer hoorde schieten; dat haar zwager zijn handen op zijn buik hield en al bukkende viel, terwijl er nog schoten vielen; dat zij meende, dat zij allebei dood waren en zij van zichzelf is gevallen; dat zij den indruk heeft gekregen, dat de grootste in het wildeweg schoot, daar zij zijn hand in alle richtingen zag bewegen;

7. P. S., oud 33 jaar, caféhouder te Groningen: dat hij in den nacht van 1 op 2 November 1925 ongeveer kwart over twaalf een hevig rumoer buiten hoorde; dat hij, toen hij de deur open had, op ongeveer 25 M. stond van een groep van vier mannen en vier vrouwen; dat de mannen reeds aan het vechten waren; dat hij de familie K. herkende aan de spraak; dat hij er heen wilde loopen

en ongeveer een tien Meter op weg was, toen er geschoten werd; dat hij het eerste schot heeft zien lossen op een persoon, die bij de schutting stond, terwijl daarna de schutter (de grootste der twee maréchaussée's) naar twee andere vechtende personen in het midden van de straat liep en daar vier schoten achter elkaar loste; dat de gebroeders K. daarna op straat lagen en de beide andere mannen langzaam wegliepen; dat hij, getuige, eerst M. en vervolgens B. naar binnen heeft helpen dragen in zijn café;

Overwegende dat J. v. G., oud 35 jaar, arts te Groningen, als getuige-deskundige onder eede heeft verklaard:

dat de patiënt B. K. een schotwond had in het linker-bovenbeen met doorboring van een slagader en een ader; dat de aanwezigheid van een kogel is vastgesteld door stralen-photografie; dat er operatief is ingegrepen tot verwijdering van de vernielde bloedvaten; dat B. K. nog lichte stoornissen heeft in de circulatie van het verwonde been; dat hij diens verwondingen beschouwt als zwaar lichamenlijk letsel; dat de mogelijkheid niet geheel is uitgesloten, dat deze hier- van blijvende hinder zal ondervinden;

dat de patiënt M. K. twee schotwonden had in den rechter-bovenarm; dat met stralen-photografie een kogel is gevonden in de buurt van den elleboog; dat deze bovendien een schotwond in de linker-onderbuik had, waardoor de darm op eenige plaatsen doorboord was; dat deze verwonding ernstig was en bij M. K. als gevolg van die verwondingen levensgevaar aanwezig is geweest; dat hij ook de verwondingen van M. K. als zwaar lichamenlijk letsel beschouwt;

Overwegende dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het ten laste gelegde werd gepleegd — door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkenningen van beklagde, de beëdigde verklaringen van de getuigen in verband met de beëdigde verklaring van den getuige-deskundige — welke de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt — wettig en overtuigend is bewezen, zoomede beklagde's schuld daaraan:

dat hij omstreeks 1 November 1925 te Groningen opzettelijk met het oogmerk hen te mishandelen uit zijn met scherpe patronen geladen revolver schoten heeft gelost en gericht op en in de onmiddellijke nabijheid van B. K. en M. K., waardoor de eerste door een der afgeschoten kogels is getroffen in het linker-bovenbeen en de tweede door drie der afgeschoten kogels is getroffen respectievelijk tweemaal in en aan den rechter-bovenarm en in den linker-onderbuik, tengevolge van welke toegebrachte verwondingen M. K. in levensgevaar heeft verkeerd en aan beiden zwaar lichamenlijk letsel is toegebracht;

Overwegende dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Overwegende dat beklagde weliswaar een beroep heeft gedaan op art. 41 Wetboek van Strafrecht;

dat echter dit beroep op noodweer door den Krijgsraad wordt verworpen, vermits het bezigen van een revolver door beklaagde niet geboden was door de noodzakelijke verdediging van eigen of eens anders lijf;

Gezien de artt. 2 en 60 Wetboek van Militair Strafrecht; 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht; 10, 27, 56, 300 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

mishandeling, zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbende, tweemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde straf van den 1en November 1925 af in mindering zal worden gebracht.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 2 Februari 1926. ¹⁾

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Ritmeester J. J. van Diepenbrugge, Kapitein C. P. M. Verhaart, Eerste-Luitenants J. J. van Keulen en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. S. J. L. Aghina.

Diefstal of verduistering?

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens J. P., oud 20 jaar, geboren te Landsmeer, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3e Schoolcompagnie van het 21e Regiment Infanterie te Amersfoort, beklaagde en gerequiereerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

¹⁾ Zie de hierna opgenomen sententie van het H. M. G. Red. M. R. T.

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 5 October 1925 is ingelijfd bij het 21e Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 19 December 1925, door den Compagnies-commandant te Amersfoort opgemaakt, beklaagde op 5 October 1925 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 19 Januari 1926 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 11 December 1925 te Amersfoort heeft weggenomen een portemonnaie, inhoudende ongeveer zes gulden, althans eenig geld, toebehoorende aan den sergeant W., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, met het oogmerk zich die portemonnaie met inhoud wederrechtelijk toe te eigenen;

althans dat hij destijds aldaar opzettelijk een portemonnaie, inhoudende ongeveer zes gulden, althans eenig geld, toebehoorende aan den sergeant W., althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, en welke portemonnaie met inhoud hij abusievelijk als zijn eigendom had medegenomen van de plaats, waar zij onbeheerd lag, althans welke hem abusievelijk als zoodanig was ter hand gesteld, althans welke portemonnaie met inhoud hij anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Overwegende dat de beklaagde heeft opgegeven:

dat hij op 11 December 1925 omstreeks 10 uur namiddags in de cantine van Infanterie-kazerne no. I te Amersfoort een kop thee kocht, welke hij terstond betaalde; dat kort nadat hij betaald had iemand riep: „Van wien is deze portemonnaie?"; dat hij, beklaagde, in de veronderstelling zijnde, toen hij dien uitroep hoorde, dat hij na betaald te hebben zijn portemonnaie had laten liggen, riep: „Van mij"; dat hij deze portemonnaie daarna ongezien in zijn zak stak; dat hij ongeveer 10.15 uur namiddags op het privaat bemerkte, dat hij twee portemonnaies in zijn zak had; dat hij toen de hem niet toebehoorende beurs wegwierp, na eerst het geld, dat er in zat, zijnde 5 zilveren guldens en wat klein geld, er uit gehaald te hebben en in zijn portemonnaie te hebben gestopt; dat hij dien avond heeft gehoord, dat de luitenant Z. dengeen, die de portemonnaie had weggenomen, in de gelegenheid stelde haar dien avond nog in zijn brievenbus te werpen, waarna die luitenant dan zou aannemen, dat het eene vergissing geweest was; dat hij den volgenden dag werd aangehouden, voordat hij het geld teruggegeven had;

dat hij de hem vertoonde portemonnaie herkent als die, welke hij op 11 December 1925 abusievelijk in zijn zak heeft gestoken en,

na het geld er uit genomen te hebben, te hebben weggeworpen; dat hij van niemand vergunning had gekregen, die portemonnaie in zijn zak te steken en het geld er uit te halen en in zijn portemonnaie te stoppen;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. H. W., 21 jaar, sergeant 2de Schoolcompagnie 21 R. I. te Amersfoort:

dat hij op 11 December 1925 omstreeks 10 uur namiddags in de Infanterie-kazerne no. 1 te Amersfoort eenige consumptie kocht, die hij betaalde; dat hij even later, nog wat willende koopen, bemerkte, dat zijn portemonnaie niet meer in zijn zak stak; dat in de portemonnaie zaten vijf zilveren guldens en nog wat klein geld, samen ter waarde van ongeveer zes gulden, benevens twee penningen van het Militair Hospitaal en een postzegel van Indo-Chine; dat hij de hem vertoonde portemonnaie met postzegel herkent als die, welke 11 December 1925 verdwenen waren; dat hij aan niemand vergunning had gegeven die portemonnaie met inhoud weg te nemen of zich toe te eigenen;

2. D. L., 20 jaar, gewoon-dienstpl. soldaat 2de Schoolcomp. 21 R. I. te Amersfoort:

dat hij op 11 December 1925 omstreeks 10 uur namiddags in de cantine van Infanterie-kazerne no. I te Amersfoort op het buffet een portemonnaie zag liggen; dat hij toen ongeveer vroeg: „Van wien is deze portemonnaie?"; dat hierop een militair, die eerst vlak vóór hem gestaan had, ongeveer antwoordde: „Die is van mij", waarop die militair die portemonnaie van het buffet afnam en wegging; dat hij, getuige, de hem vertoonde portemonnaie herkent als een zoodanige, welke toen van het buffet werd weggenomen;

3. A. de J., 20 jaar, gewoon-dienstpl. soldaat 2e Schoolcomp. 21 R. I. te Amersfoort:

dat hij op 11 December 1925 omstreeks 10 uur nam., staande vóór het buffet in Infanterie-kazerne no. I te Amersfoort, iemand hoorde roepen: „Van wien is deze portemonnaie?"; dat hij toen hoorde, dat iemand antwoordde: „Ja, hierheen" en zag, dat de militair, die dat riep en vlak bij hem stond, die portemonnaie toen zelf van het buffet wegnam en daarna wegging; dat hij, getuige, de hem vertoonde portemonnaie herkent als die, welke hij toen zag wegnemen;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkentnissen van beklagde en de beëdigde verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend is bewezen, zoomede beklagde's schuld daaraan: dat hij op 11 December 1925 te Amersfoort heeft weggenomen een portemonnaie, inhoudende ongeveer zes gulden, toebehoorende aan den sergeant W., met het oogmerk zich die portemonnaie met inhoud wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat — nu het primair ten laste gelegde bewezen is — een onderzoek naar het subsidiaire overbodig is;

Gezien art. 2, 60, 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 10 en 310 Wetboek van Strafrecht, en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als: diefstal;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van veertien dagen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 Maart 1926. ¹⁾

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarn. Advocaat-Fiscaal Dr. B. R. Roijer.

Raadsman: Mr. J. Schuitemaker, Kapitein der Infanterie te Amersfoort.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 2en Februari 1926 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht

tegen

J. P., oud 20 jaar geboren te Landsmeer, gewoon dienstplichtig soldaat bij de 3de Schoolcompagnie van het 21e Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort, gerequireerde in persoon, bijgestaan door zijn raadsman

en van

J. P. voornoemd appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman

tegen

den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geintimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

¹⁾ Zie het hiervoren staande Vonnis van de Krijgsraad. Red. M. R. T.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklagde zoo in zijn antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot vernietiging van het vonnis van den eersten rechter ten aanzien van de qualificatie en dat het Hof beklagde zal veroordeelen wegens verduistering tot dezelfde straf, die de Krijgsraad hem heeft opgelegd;

Overwegende dat beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 5 October 1925 is ingelijfd bij het 21e Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en dat blijkens ten processe aanwezige ambtelijke verklaring d.d. 19 December 1925, door den Commandant van voormelde compagnie opgemaakt, beklagde op 5 October 1925 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

Overwegende dat aan beklagde aan den voet van het hem op 19 Januari 1926 beteekende bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 11 December 1925 te Amersfoort heeft weggenomen een portemonnaie, inhoudende ongeveer zes gulden, althans enig geld, toebehoorende aan den sergeant W., althans aan een ander dan aan hem, beklagde, met het oogmerk zich die portemonnaie met inhoud wederrechtelijk toe te eigenen;

althans dat hij destijds aldaar opzettelijk een portemonnaie, inhoudende ongeveer zes gulden, althans enig geld, toebehoorende aan den sergeant W., althans aan een ander dan aan hem, beklagde, en welke portemonnaie met inhoud hij abusievelijk als zijn eigendom had medegenomen van de plaats, waar zij onbeheerd lag, althans welke hem abusievelijk als zoodanig was ter hand gesteld, althans welke portemonnaie met inhoud hij anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Overwegende dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen den beklagde primair is ten laste gelegd en hij mitsdien daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat beklagde heeft opgegeven:

dat hij op 11 December 1925, omstreeks 10 uur namiddags in de cantine der Infanterie-kazerne no. I te Amersfoort een kop thee kocht en terstond betaalde; dat kort daarna iemand riep: „van wien is deze portemonnaie?“, waarop hij, in de veronderstelling zijnde dat hij,

na betaald te hebben, zijne portemonnaie op het buffet had laten liggen, riep: „van mij”; dat hij deze portemonnaie daarna ongezien in zijn zak stak; dat hij te ongeveer 10.15 namiddags op het privaat bemerkte twee portemonnaies in zijn zak te hebben, waarop hij de eene beurs wegwierp na eerst het zich daarin bevindende geld, zijnde ongeveer 5 zilveren guldens en wat klein geld, er uit gehaald en in zijne eigen portemonnaie gestopt te hebben; dat hij de hem ten processe vertoonde portemonnaie herkent als die, welke hij op 11 December 1925 abusievelijk in zijn zak heeft gestoken en, na het geld er uit te hebben genomen, heeft weggeworpen;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. H. W., sergeant bij de 2de Schoolcompagnie van het 21e Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort. (*Zie de verklaring in het vonnis. Red. M. R. T.*)

2. D. L., gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 2de Schoolcompagnie van het 21e Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort. (*Zie de verklaring in het vonnis. Red. M. R. T.*)

3. A. de J., gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 2de Schoolcompagnie van het 21e Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort. (*Zie de verklaring in het vonnis. Red. M. R. T.*)

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkenningen van beklagde en de beëdigde verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend is bewezen, met beklagde's schuld, daaraan:

dat hij op 11 December 1925 te Amersfoort opzettelijk eene portemonnaie, inhoudende ongeveer zes gulden, toebehoorende aan den sergeant W. en welke portemonnaie met inhoud hij anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Overwegende dat dit feit oplevert het misdrijf van „verduistering”;

Toepassende de artikelen 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 75, 76d, 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, 23 en 321 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklagde schuldig aan het hiervoren bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf;

Veroordeelt hem te dezer zake tot betaling van eene geldboete van dertig gulden;

Bepaalt, dat deze boete bij gebreke van betaling of verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van twintig dagen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, hetgeen aan beklagde primair en hetgeen hem subsidiair meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven bewezen is verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij;

Noode mist men in het vonnis en in de sententie eene beslissing ex art. 198 R. L. Is beklagde's eigen portemonnaie en het zich daarin bevindende geld niet in beslag genomen, waardoor restitutie aan getuige W. van het hem ontstolen bedrag van ± f 6 mogelijk zou zijn geweest? En heeft ook de portemonnaie van W. niet als stuk van overtuiging gediend? Zij is blijkbaar wel ten processe aanwezig geweest, maar de teruggave ervan wordt niet gelast. Red. M. R. T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 23 Februari 1926. ¹⁾

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. N. van den Berg en Kapiteins H. W. G. Holland, K. J. Adams en H. C. van der Bijl.

Auditeur-Militair: Dr. S. J. L. Aghina.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (Het op de slaapzaal blijven schreeuwen nadat hem door den wachtcommandant gelast was zich stil te houden) en het opruien van een militair tot een militair misdrijf.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens F. B.; oud 20 jaar, geboren te Ambt-Hardenberg, gewoon dienstplichtig soldaat van de 3e Schoolcompagnie 10e Regiment Infanterie in garnizoen te Ede, beklagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 5 October 1925 is ingelijfd bij het 10e Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 11 Januari 1926, door den Compagnies-Commandant, te Ede opgemaakt, beklagde op 5 October 1925 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

¹⁾ Zie de hierna volgende sententie van het H. M. G. Red. M. R. T.

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 4 Februari 1926 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 6 Januari 1926 te Ede:

1e. als militair, nadat de wachtcommandant, de sergeant H., hem op de slaapkamer, waar door het maken van gerucht de orde werd verstoord, gelast had zich stil te houden, omdat hij zich aan luidruchtigheid schuldig maakte, opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

2e. mondeling de militairen H. en L., wien gelast was bij dezelfde gelegenheid om hun bed te verlaten, zich aan te kleeden en naar de wacht te gaan, heeft opgeruid tot opzettelijke ongehoorzaamheid, door hun toe te roepen, zoodat zij zulks konden verstaan: „Doe het niet, ik zou het G. v. d. ook niet doen”, althans woorden van gelijke beteekenis;

Overwegende dat de beklaagde heeft opgegeven:

dat hij op 6 Januari 1926 omstreeks 8 uur 's namiddags naar bed ging op kamer No. 47 van de 3e Schoolcompagnie van 10 R. I. te Ede; dat hij door het leven, dat er op de kamer heerschte om circa 11 uur nam. wakker werd; dat hij driftig werd en den op de kamer aanwezigen sergeant H. herhaaldelijk toeriep: „Doe G. v. d. dat licht uit”; dat de sergeant H. hem eenige keeren gelastte om stil te zijn; dat hij heeft nagelaten aan dat bevel te gehoorzamen, den sergeant steeds op onbeschoften toon toeroepende: „Doe G. v. d. dat licht uit, ik kan zoo niet slapen”; dat hij daarop hoorde, dat de sergeant H. aan de dienstplichtigen H. en L. gelastte om hun bed te verlaten en naar de wacht te gaan; dat de sergeant H. hem eenigen tijd daarna in de wacht in arrest heeft gesteld;

Overwegende dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. J. H., 32 jaar, sergeant Staf 10 R. I. te Ede;

dat door hem, getuige, op 6 Januari 1926 omstreeks 11 uur nam. in den gang nabij de soldatenkamers der 3e Schoolcompagnie van 10 R. I. te Ede een luid geschreeuw en gejoel werd gehoord; dat hij in den gang eenige soldaten in onderkleeding naar de kamers der compagnie zag terugloopen; dat hij een dier soldaten op de kamers naliiep en wel de 3e kamer op, alwaar bleek, dat die soldaat de dienstplichtige A. was; dat deze behalve zichzelf o.m. de dienstplichtigen H. en L. noemde als degenen, die aan de ordeverstoring hadden mede gedaan; dat hij, getuige, zich toen begaf naar de eerste kamer en, nadat hij daar het licht ontstoken had, de dienstplichtigen H. en L. verzocht om op te staan en zich aan te kleeden; dat beklaagde, die in zijn bed lag, toen op de meest luidruchtige manier tegen hem begon te roepen: „Doe G. v. D. dat licht uit, ik kan zoo niet slapen”; dat hij, getuige, beklaagde, die die woorden herhaaldelijk riep, eenige malen heeft gelast om zich stil te houden; dat beklaagde echter naliet aan dat bevel te gehoorzamen en doorging met schreeuwen; dat, toen hij, getuige, de dienstplichtigen H. en L. gelastte om hun

bed te verlaten, zich aan te kleeden en naar de wacht te gaan, beklagde op luiden toon die dienstplichtigen toeriep: „Doe het niet, ik zou het G. v. d. ook niet doen”; dat H. beklagde hierop ten antwoord gaf: „Bemoei jij je er nu maar niet mee”;

dat hij, getuige, assistentie heeft verzocht van de militaire politie en beklagde daarop in arrest is gesteld;

2. F. A. H., 20 jaar, gew. dienstpl. soldaat 3-10 R. I. te Ede;

dat het op 6 Januari 1926 omstreeks 11 uur 's namiddags op de slaapkamers van de 3e Schoolcompagnie van 10 R.I. te Ede nog al erg rumoerig was; dat tal van soldaten, waaronder ook hij, getuige, waren opgestaan en er gejoeld en geschreeuwd werd; dat plotseling de wachtcommandant verscheen en zij zoo vlug mogelijk weer naar hun bedden gingen; dat de wachtcommandant kwam op de 1e kamer, waar hij, getuige, L. en ook beklagde gelegerd waren; dat de wachtcommandant het licht opstak, waarop beklagde, die in zijn bed lag, op luidruchtige wijze begon te roepen: „Doe G. v. d. het licht uit, ik kan niet slapen”; dat de sergeant-wachtcommandant beklagde daarop eenige malen heeft gelast om zich stil te houden, doch dat beklagde naliet aan dat bevel te gehoorzamen en doorging met schreeuwen;

dat de sergeant-wachtcommandant hem, getuige, en L. gelastte om hun bed te verlaten, zich aan te kleeden en naar de wacht te gaan; dat beklagde hem en L. toen toeriep: „Doe het niet, ik zou het G. v. d. ook niet doen”; dat hij, getuige, zich echter daaraan niet heeft gestoord en beklagde heeft toegeroepen: „Bemoei jij je er nu maar niet mee”; dat L. en hij, getuige, toen zijn opgestaan en naar de wacht gegaan;

Overwegende dat uit het ter terechtzitting gehouden onderzoek — vermits het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd — door den inhoud van de verklaring van beklagde en de verklaringen der getuigen, de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde zich aan de hem tenlastegelegde feiten heeft schuldig gemaakt, met dien verstande, dat de feiten zijn gepleegd op 6 Januari 1926 en beklagde de woorden heeft gebezigd in de tenlastelegging sub 2° genoemd;

Overwegende dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Gezien art.: 6, 10, 60, 62, 114 en 146 Wetboek van Militair Strafrecht; 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf en Tucht recht; 27, 56 en 91 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in Naam der Koningin!

Verklaard wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als:

1e. Opzettelijke ongehoorzaamheid;

2e. Mondeling een militair opruien tot eenig in het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven misdrijf;
 beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende;
 Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf van één maand;
 Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde straf van 6 tot 8 Januari 1926 in mindering zal worden gebracht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 April 1926. ¹⁾

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarn. Advocaat-Fiscaal: Dr. B. R. Roijer.

Raadsman: Jhr. Mr. H. de Ranitz, Advocaat te 's-Gravenhage.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 23en Februari 1926 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

F. B., oud 20 jaar, geboren te Ambt-Hardenberg, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolcompagnie van het 10de Regiment Infanterie, thans met groot verlof, wonende te H., geëntimeerde, bijgestaan door zijn raadsman,

en van

F. B. voornoemd, appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman,

tegen

den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, geëntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht.

¹⁾ Zie het hiervóór opgenomen vonnis van den Krijgsraad. Red. M. R. T.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep, het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens dat het Hof door den inhoud van de in het vonnis voorkomende bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat de ten laste gelegde feiten door beklaagde zijn begaan,

alzoó zich overigens vereenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis waarvan hooger beroep vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 75, 76d, 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis waarvan is geappelleerd met verbetering der gronden zooals boven is aangegeven.

De getuigen die hunne verklaringen voor den Officier-Commissaris aflegden, werden door den Krijgsraad niet andermaal gehoord. Om aan den eisch van art. 338 Wetb. van Sv. tegemoet te komen wordt in de voorlaatste overweging van het vonnis overwogen dat Krijgsraad's overtuiging gegrond is op het „ter terechtzitting gehouden onderzoek”. Zulks is echter een fictie; al behouden de getuige-verhooren voor den Officier-Commissaris afgelegd ook onder het nieuwe Wetb. van Strafv. hun volle waarde, (Zie M. R. T. deel XXI, bladz. 424) zij werden nu eenmaal niet ter terechtzitting afgelegd. Bij sententie in appel heeft het H. M. G. de fictie dan ook als overbodig losgelaten en grondt het zijne overtuiging op „den inhoud van de in het vonnis voorkomende bewijsmiddelen”.

Voorts verdient het opmerking dat in de sententie het Hof slechts overweegt: „de overtuiging te hebben bekomen dat de ten laste gelegde feiten door beklaagde zijn begaan” en het woord „schuldig” vermeldt. Men zou hier misschien tegen willen aanvoeren dat art. 193 R. L. (185 R. Z.) het „bewezene der schuld” als onderwerp van beraadslaging uitdrukkelijk vermeldt en dat art. 197 R. L. (189 R. Z.) eene beslissing daarover in het vonnis voorschrijft. Doch men heeft dan te bedenken dat deze woorden, overgenomen uit art. 211 Wetboek van Strafvordering (oud), geen andere beteekenis hebben dan dat over het daderschap van den beklaagde zal worden beslist

en „schuld” hier niet de beteekenis heeft van dolus of culpa. Juist omdat gebruik van het woord „schuld” zoo licht tot verwarring aanleiding kan geven, is het toe te juichen dat het Hof het niet meer bezig en in woordenkeus thans art. 338 Wetboek van Strafvordering (nieuw) volgt. Dat wij niet instemmen met de wijze waarop de Krijgsraad ter terechtzitting deze zaak heeft behandeld, is onzen lezers voldoende bekend.

Red. M. R. T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 2 Maart 1926. ¹⁾

President: Dr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. N. van den Berg, Kapitein C. P. M. Verhaart,
Eerste-Luitenants J. J. van Keulen en J. Kroon.

Auditeur-Militair: Dr. S. J. L. Aghina.

Opzettelijke ongehoorzaamheid onder eene strafverzwarende omstandigheid.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens J. L., oud 20 jaar, geboren te Veendam, gewoon-dienstplichtig-soldaat van het 1e Regiment Infanterie, gedetacheerd bij de 2e Compagnie van de School voor Verlofs-officieren der Infanterie te Kampen, gedetineerd in de Bijzondere Strafvangenis te 's-Gravenhage, beklagde en gearresteerde;

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch;

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde op 2 Februari 1926 is ingelijfd bij het 1e Regiment Infanterie en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 3 Februari 1926, door den Compagnies-Commandant, te Kampen opgemaakt, beklagde tijdens het plegen van na te melden feit in werkelijken dienst was;

Overwegende dat den beklagde aan den voet van het hem op 19 Februari 1926 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

¹⁾ Zie de hierna volgende sententie van het H. M. G. Red. M. R. T.

dat hij op of omstreeks 3 Februari 1926 te Kampen als militair, nadat de fourier der compagnie, waarbij hij was ingedeeld, de fourier K., hem gelast had een voor hem bestemde uniformveldjas aan te trekken, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en nadat die meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

Overwegende dat beklagde heeft opgegeven:

dat hij niets heeft in te brengen tegen de beschuldiging in de dagvaarding vervat; dat hij niet heeft willen, en nog geen vrijstelling wil vragen wegens broederdienst; dat hij ook niet wenscht te dienen in een anderen tak van staatsdienst;

Overwegende dat J. M. K., 34 jaar, fourier bij de 2e Compagnie van de School voor Verlofsofficieren te Kampen, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij op 3 Februari 1926 omstreeks 12.15 nam. beklagde haalde uit het arrestlokaal van de wacht van de Van-Heutz-kazerne te Kampen, teneinde hem te kleeden; dat, toen hij, getuige, met hem op het kleedingmagazijn van genoemde kazerne was, hij hem opdroeg een veldjas aan te trekken, hetgeen beklagde niet deed; dat hij, getuige, hem er toen op wees, dat, wanneer hij bleef weigeren, hij voor den Krijgsraad terecht zou moeten staan, waarna hij, getuige, hem nogmaals gelastte de jas aan te trekken;

dat beklagde bleef weigeren; dat hij hem daarna heeft teruggebracht naar de arrestkamer;

Overwegende dat uit het ter terechtzitting gehouden onderzoek door den inhoud van de verklaring van den beklagde en de verklaring van den getuige, de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklagde zich aan het hem tenlastegelegde heeft schuldig gemaakt, met dien verstande, dat het feit is gepleegd op 3 Februari 1926; ¹⁾

Overwegende dat de Krijgsraad beklagde op grond van het begane feit ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven, doch niet zoodanig ongeschikt, dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

Gezien art. 6, 10, 23, 60, 62 en 114 Wetboek van Militair Strafrecht; 74, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tucht recht; 27 en 91 Wetboek van Strafrecht en art. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als:

Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen;

¹⁾ Men zie het onderschrift bij het Vonnis van den Krijgsraad voor de Landmacht d.d. 23 Februari 1926, hiervoor blz. 576. Red. M. R. T.

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van zes maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde straf van den 3en Februari 1926 af in mindering zal worden gebracht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 Maart 1926. ¹⁾

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarn. Advocaat-Fiscaal Dr. B. R. Roijer.

Raadsman: Mr. L. J. E. van Meeverden te 's-Gravenhage.

Een bijzonder geval van opzettelijke ongehoorzaamheid. Motivering van de straf.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 2den Maart 1926 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde geweest, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht,

tegen

J. L., oud 20 jaar, geboren te Veendam, gewoon-dienstplichtig-soldaat bij het 1ste Regiment Infanterie, gedetacheerd bij de 2de Compagnie van de School voor Verlofsofficieren der Infanterie te Kampen, gedetineerd in de Bijzondere Strafgevangenis te 's-Gravenhage, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiscaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg geweest;

Gehoord den beklaagde zoo in zijne antwoorden als in de middelen

¹⁾ Zie het hiervoor opgenomen vonnis van den Krijgsraad. Red. M. R. T.

van verdediging door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, die aan het Hof te zwaar is voorgekomen;

dat toch in een ten processe aanwezig schrijven van den Burgemeester der gemeente Veendam d.d. 18 Februari 1926, no. 6 A 4, wordt medegedeeld, dat beklaagde is een eenigszins excentriek, in zich zelven gekeerd persoon, die het niemand lastig maakt, met niemand omgaat en stil zijn eigen weg gaat, en uit dat schrijven blijkt, dat, indien beklaagde vrijstelling van den militairen dienst wegens broederdienst had willen verzoeken, deze hem zoude moeten zijn verleend; dat het Hof ter terechtzitting van den beklaagde éézelfden indruk heeft verkregen, terwijl de beklaagde, die zich moeilijk blijkt te uiten, op de vraag, waarom hij van het hem toekomende recht op vrijstelling van militairen dienst ter zake van broederdienst geen gebruik heeft willen maken, een van excentriciteit getuigend antwoord heeft gegeven;

dat, waar het ten deze dus een in elk opzicht bijzonder geval van opzettelijke ongehoorzaamheid betreft, het Hof van oordeel is dat met het opleggen van eene gevangenisstraf, waarvan de duur gelijk is aan den door beklaagde in voorloopige hechtenis doorgebrachten tijd, kan worden volstaan;

Overwegende dat het den beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven, doch niet zoodanig dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht zoude behooren te worden uitgesloten;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld, alsmede de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw recht doende,

Veroordeelt beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier en veertig dagen;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht van 3 Februari 1926 af;

Ontslaat den veroordeelde uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

President: Dr. C. J. H. Schepel

Beschikking van 26 Februari 1926.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn., en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarnd. Advocaat-Fisikaal: Dr. B. R. Roijer.

Kon. Besluit van 8 Mei 1906, No. 96.

Uit niets blijkt dat de tijd, door een vrijwilliger van het reservekader onder de wapenen door te brengen, verandering ondergaat, voor het geval de vrijwilliger eerst als dienstplichtige in werkelijke dienst is geweest.

Een niet-Nederlander mag geen vaandrig zijn, maar wel reserve-sergeant of reserve-korporaal.

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 27 Januari 1926, van A. J. R., reserve-korporaal bij het Regiment Grenadiers, thans dienende bij de 1ste Compagnie der School voor Verlofsofficieren der Infanterie te Kampen, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van genoemde School ingebracht over de hem op 21 Januari 1926 door zijn Compagnies-Commandant, den Kapitein E. P. H. H., opgelegde straf van zes dagen verzuwaard arrest en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Na het eindigen van een hem verleend verlof opzettelijk ongeoorloofd afwezig geweest van de compagnie van 3/4 Januari 12 uur 's nachts tot 9 Januari 7.30 nam., toen hij na arrestatie door de „militaire politie bij de compagnie werd teruggebracht.” (na advies van den Auditeur-Militair); bij welke beslissing, op 27 Januari 1926 genomen en dienzelfden dag ter kennis van klager gebracht, het beklag ongegrond is verklaard, met handhaving van straf- en strafreden;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager en strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager heeft verklaard, dat hij het feit, in de strafreden omschreven, heeft begaan echter met dien verstande, dat zijne afwezigheid ten onrechte als „ongoorloofd” is aangemerkt,

daar hij ten tijde van zijn achterblijven van verlof rehtens niet tot militairen dienst verplicht was, omdat naar zijne meening bij de berekening van den duur van het onder de wapenen zijn als vrijwilliger van het reservekader óók de reeds voor eerste oefening als gewoon dienstplichtige onder de wapenen doorgebrachte tijd behoort mede te tellen en hij dan reeds 17 dagen boven den in artikel 15 sub IIIa van het Koninklijk besluit van 8 Mei 1906, no. 96, gestelden termijn van ten hoogste 8 maanden (240 dagen) had gediend;

dat hij bovendien z.i. ten onrechte bij de School voor Verlofs-officieren der Infanterie onder de wapenen werd gehouden, daar hij reeds in den loop van het jaar 1924, wegens het zich begeven in vreemden krijgsdienst zonder verlof van de Koningin, zijn Nederlandschap had verloren en dus nimmer tot den vaandrigrang bevorderd zou kunnen worden;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan, dat klager den 20sten Maart 1923 is ingelijfd als gewoon dienstplichtige van de lichtung 1923;

dat hij, na zich voor de opleiding tot officier beschikbaar te hebben gesteld, den 27sten Maart 1923 is bestemd voor genoemde opleiding;

dat hij den 5den Juli 1923 is bevorderd tot dienstplichtig-korporaal en den 24sten September 1923, na 189 dagen dienst, met groot verlof is vertrokken;

dat hij den 15den October 1923 eene vrijwillige verbintenis voor het reserve-kader heeft aangegaan als adspirant-vaandrig voor den tijd, die verstreken is na elf jaren, te rekenen van den datum van opkomst in werkelijken dienst tot eerste oefening en hij na 68 dagen dienst bij het Reservepersoneel der Landmacht op 21 December 1923 met groot verlof is vertrokken;

dat hij den 16den November 1925 weder in werkelijken dienst is gekomen bij de School voor Verlofs-officieren der Infanterie te Kampen;

dat klager in den nacht van 3 op 4 Januari 1926 niet van het aan hem verleende verlof is teruggekeerd en van zijne compagnie is afwezig gebleven tot hij op 9 Januari d.a.v., na arrestatie door de Militaire Politie, bij zijne compagnie is teruggebracht;

Overwegende dat de strafoplegger, de kapitein E. F. H. H., heeft verklaard dat hij zich heeft kunnen vereenigen met het gevraagde advies van den Auditeur-Militair en heeft gemeend, dat in dit geval met eene disciplinaire straf kon worden volstaan;

dat hem uit eene missive van het Departement van Buitenlandsche Zaken d.d. 18 November 1924 is gebleken, dat klager na het aangaan van zijne verbintenis bij het Reservepersoneel der Landmacht zonder toestemming der Koningin eene verbintenis heeft aangegaan bij het Spaansche Vreemdelingenlegioen, en uit eene kennisgeving van den Hoofdcommissaris van Politie te 's-Gravenhage d.d. 11 Maart 1925, laatstelijk door die autoriteit afgeteekend den 16den November

1925, nog is gebleken dat klager deserteur van het Spaansche vreemdelingenlegioen is;

Overwegende dat klager's engagementsacte voor het Reservepersoneel der Landmacht is gegrond op het Koninklijk besluit van 8 Mei 1906, no. 96, volgens welk Koninklijk besluit — artikel 15 — de vrijwilliger van het reservekader zich verbindt om gedurende den termijn van zijne verbintenis hoogstens 8 maanden (240 dagen) onder de wapenen door te brengen;

dat, waar uit dit Koninklijk besluit niet blijkt, dat de tijd reeds als gewoon dienstplichtige voor eerste oefening onder de wapenen doorgebracht, van de bedoelde 8 maanden (240 dagen) in mindering moet worden gebracht, klager geen enkele aanspraak op het in aftrek brengen van den door hem als dienstplichtige vervulden diensttijd kan doen gelden en hij dus ten tijde van het opzettelijk afwezig blijven, als in de strafreden omschreven; in zooverre rechtmatig in dienst was;

Overwegende verder dat ingevolge artikel 7 van het meergemelde Koninklijk besluit klager om als vrijwilliger voor het reservekader te worden toegelaten Nederlander, als omschreven onder *b.* van het 2de lid van dat artikel, moest zijn, en hij dit, toen hij zijne verbintenis aanging, volgens zijne eigen verklaring ter terechtzitting inderdaad was; dat, hoewel ingevolge artikel 19, 3de lid, van het Koninklijk besluit klager, wanneer hij te voren tot reserve-sergeant zou zijn bevorderd, niet tot vaandrig zou kunnen worden bevorderd zoolang hij niet zou kunnen voldoen aan den daar gestelden eisch van te zijn Nederlander, uit het laatste lid van artikel 19, bepalende dat de vaandrig, die ophoudt Nederlander te zijn, wordt teruggebracht tot den rang van reserve-sergeant, blijkt dat men reserve-sergeant — en hetzelfde moet gelden voor reserve-korporaal — kan blijven of zijn, terwijl men heeft opgehouden Nederlander te wezen;

dat uit een en ander volgt, dat klager in strijd met de op hem als reserve-korporaal rustende dienstverplichtingen, dus ongeoorloofd, heeft gehandeld door eigendunkelijk achter te blijven van het aan hem verleende verlof;

Overwegende dat dit vergriep tegen de krijgstucht in de strafreden juist wordt gekenschetst, en dat de opgelegde straf zeker niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der School voor Verlofsofficieren der Infanterie op het beklag genomen;

Bepaalt, dat van 's Hofs beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan strafoplegger, een aan den Commandant van voornoemde School, een aan den Advocaat-Fiscaal en een aan den Minister van Oorlog.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 19 Maart 1926.

President: Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Lt.-Gen^{ls}. J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette, Vice-Admiraal J. H. O. Graaf van den Bosch, Dr. G. van Slooten Azn. en Kapitein ter Zee B. Schreuders.

Waarn. Advocaat-Fiscaal Dr. B. R. Roijer.

Al heeft, ook bij een schietvaardigheidsproef, de baancommandant „bijna al zijn aandacht” (art. 64 Schietvoorschrift Infanterie) aan den schutter te wijden, zulks neemt niet weg dat hij ook heeft toe te zien op de verrichtingen van de andere manschappen.

Onkrijgstuchtelijk optreden van den baancommandant na het ontvangen van een volkomen gegronde aanmerking.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 7 Februari 1926, van W. S., sergeant bij de 1ste Schoolcompagnie van het 5de Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort, waarbij deze de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van genoemd Regiment, den Luitenant-Kolonel B. C. O., ingebracht over de hem op 2 Februari 1926 door zijn Compagnies-Commandant, den Kapitein A. M. M. van B., opgelegde straf van vier dagen streng arrest en over de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Nadat de Compagnies-Commandant hem eene opmerking had „gemaakt, dat het invetten der geweren niet geschiedde zooals herhaalde malen reeds was bevolen, een zeer onkrijgstuchtelijk gezegde „gebezigd door te antwoorden, dat hij geen oogen van achteren had; „daarna in het bijzijn der dienstplichtigen zich onvergenoegd be- „toond over de gemaakte opmerking van den kapitein, terwijl hij nog „geen minuut daarna zonder bekomen bevel van den leider der oefening zich liet aflossen door een ander onderofficier, hetgeen als eene „voortgezette onkrijgstuchtelijke handeling is aan te merken.”

bij welke beslissing het beklag gedeeltelijk gegrond is verklaard, de opgelegde straf is gewijzigd in zes dagen verzwaard arrest (opgelegd op 4 Februari 1926 en ingegaan 2 Februari tevoren) en de strafreden is gewijzigd in:

„Nadat hij als baancommandant van den Compagnies-Commandant „eene opmerking had ontvangen, dat het invetten der geweren niet „geschiedde, zooals herhaalde malen reeds was bevolen, een zeer on- „krijgstuchtelijk gezegde gebezigd door te antwoorden, dat hij geen

„oogen van achteren had; daarna in het bijzijn der dienstplichtigen „en in tegenwoordigheid van den Compagnies-Commandant zich op „ongepaste wijze uitgelaten over de door hem verrichte onregelma- „tigheid, en zich ten slotte zonder eenige noodzaak en zonder be- „komen bevel van den leider der oefening onmiddellijk daarna als „baancommandant laten aflossen door een onderofficier in den waar- „nemingspost aanwezig, met het oogmerk zich aan mogelijke ver- „dere bemerkingen van den Compagnies-Commandant te ont- „trekken.”;

Overwegende dat klager tijdig langs den hiërarchieken weg de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager, Luitenant-Kolonel B. C. O. en Kapitein A. M. M. van B.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager heeft verklaard:

dat hij op 2 Februari 1926 voor de schietoefening op de Leusderheide met een anderen sergeant was ingedeeld op schietbaan 3;

dat bedoelde collega vóór de rust baancommandant was geweest en hij, klager, dienst had gedaan in den waarnemingspost en na de rust deze diensten zijn omgewisseld;

dat een groot half uur later de Compagnies-Commandant, Kapitein van B., op schietbaan 3 is gekomen;

dat, nadat de manschappen door hem aan den Kapitein waren gepresenteerd, met het schieten is voortgegaan;

dat hij daarbij vlak bij den schutter en met den rug naar de dienstplichtigen, die bezig waren met hunne geweren in te vetten, gekeerd stond;

dat de Kapitein plotseling heeft uitgeroepen: „Zeg, sergeant, laat je dat zoo maar toe?” en hem in bijzijn der soldaten heeft berispt over het verkeerd invetten der geweren;

dat klager, omziende, heeft bemerkt dat het invetten inderdaad niet op de juiste wijze geschiedde;

dat hij, klager, op z.i. niet ongepasten toon, doch misschien wat te kort-af heeft geantwoord: „Maar Kapitein, ik heb toch geen oogen van achteren!”;

dat hij zich daarom verplicht heeft gezien, dadelijk de beide soldaten, die met het invetten bezig waren, over hun gedrag te onderhouden en tot dezen ongeveer heeft gezegd: „Wat doen jullie aan die wapenolie; je weet drommels goed, dat het invetten pas na het schieten gebeurt. Altijd dat gedonder van jullie!”;

dat hij, klager, deze terechtwijzing, gegeven in tegenwoordigheid van den Compagnies-Commandant, geenszins in strijd met de eischen der krijgstucht acht;

dat hij vervolgens, toen de Kapitein zich naar de nevenbaan had begeven, zijn dienst met dien van zijn collega met diens goedvinden

heeft verwisseld, zulks om te voorkomen dat er redenen zouden kunnen ontstaan tot verdere bemerkingen van de zijde van den Compagnies-Commandant;

dat hij zich daartoe bevoegd heeft geacht, omdat in den regel indien twee onderofficieren van denzelfden rang dienst doen op dezelfde schietbaan, deze onderling hun dienst regelen;

Overwegende dat door klager's Compagnies-Commandant, den Kapitein A. M. M. van B., is verklaard:

dat hij den 2den Februari 1926 naar het schietterrein op de Leusderheide is gegaan om de schietoefeningen der compagnie bij te wonen;

dat hij, aangekomen zijnde op de baan, waar klager op dat tijdstip (ongeveer een half uur na de rust) als baancommandant optrad, aanstonds heeft bemerkt dat het invetten der geweren niet geschiedde op de door hem, Compagnies-Commandant, meermalen bevolen wijze;

dat, — hoewel door hem herhaaldelijk was gelast en bij de compagnie algemeen bekend was dat bij het invetten steeds gebruik moest worden gemaakt van lappen, — op die baan zelfs geen lappen aanwezig waren;

dat klager z.i. van tijd tot tijd zijne aandacht aan het invetten der geweren had moeten wijden, hetgeen vooral dien morgen zeer goed mogelijk was, daar geen eigenlijk schietonderricht werd gegeven, maar alleen een schietexamen door de dienstplichtigen werd afgelegd;

dat hij aan klager, die op dat oogenblik met den rug naar de dienstplichtigen, die de geweren invetten, gekeerd stond, heeft gevraagd of deze „zoo maar” toeliet, dat het invetten op verkeerde wijze geschiedde;

dat klager hem op knorrigen toon heeft geantwoord: „Ik heb toch geen oogen van achteren, Kapitein!”;

dat klager onmiddellijk na de gemaakte opmerkingen zich heeft omgewend en tot de dienstplichtigen, die de geweren verkeerd invetten, op hoogst nijldigen toon is uitgevaren: „Dat verdomde gedonder met jullie, je hebt altijd gezanik met jullie; kom hier, waarom doe je het niet zooals je al zoo dikwijls gezegd is?”;

dat hij, Compagnies-commandant, eigenlijk „perplex” stond over dit onbeschaamd en demonstratief optreden, doch niets daarover heeft gezegd, daar hij klager eerst tot bedaren wilde doen komen;

dat hij, na nog eene opmerking over het niet juiste gebruik der gasmaskers te hebben gemaakt, naar de rechter nevenbaan is gegaan;

dat hij, na aldaar zich ongeveer één minuut te hebben opgehouden, naar klager's baan is teruggekeerd; dat het hem toen is opgevallen, dat klager „verdwenen” was en eigendunkelijk zijn dienst had verwisseld met dien van den sergeant, die tevoren kuilcommandant was geweest;

dat hij, Compagnies-Commandant, in deze handelwijze aanleiding

heeft gevonden, het schieten te doen ophouden en klager bij zich te ontbieden om hem vervolgens op diens verregaand brutaal en demonstratief gedrag te wijzen en hem weder te doen intreden als baancommandant;

Overwegende dat de Luitenant-Kolonel B. C. O. heeft verklaard: dat hij de aanvankelijk opgelegde straf en de omschrijving der strafreden eenigszins heeft gewijzigd, omdat hij de „aanleidende oorzaak” — n.l. deze, dat klager tijdens het schieten geen aandacht heeft geschonken aan het invetten der geweren — niet zoo zwaar heeft aangerekend als de aanvankelijke strafoplegger dit heeft gedaan;

dat hij n.l. van oordeel is, dat de baancommandant steeds zijne volle aandacht aan de schutters heeft te wijden, ook indien, zooals op 2 Februari 1926, een schietexamen door hen wordt afgelegd;

dat hij klager's verder optreden hoogst ongepast acht, met name het feit dat klager zich eigendunkelijk als baancommandant heeft doen aflossen, hetgeen, naar klager bij het door hem, Regiments-Commandant, ingestelde onderzoek heeft verklaard, is geschied met de bedoeling zich aan mogelijke verdere bemerkings van den Compagnies-Commandant te „onttrekken”;

Overwegende dat het algemeen beginsel, waarvan bij artikel 64 van het Schietvoorschrift der Infanterie wordt uitgegaan, dat de baancommandant „bijna al zijne aandacht” aan den schutter wijdt, ook behoort te gelden indien een schietvaardigheidsproef wordt afgelegd;

dat dit echter den baancommandant geenszins ontheft van zijne verplichting om van tijd tot tijd b.v. op oogenblikken dat niet wordt gevraagd, toe te zien op de verrichtingen der andere manschappen, zoodat klager zonder twijfel er voor aansprakelijk moest worden gesteld, dat het invetten der geweren op onjuiste wijze geschiedde;

dat klager dan ook deswege eene volkomen gegronde aanmerking heeft ontvangen en zijn gezegde „dat hij geen oogen van achteren had” terecht als zeer onkrijgstuchtelijk is aangemerkt;

Overwegende dat klager wel heeft aangevoerd, dat hij zich als baancommandant verplicht heeft gezien, de beide soldaten, die op verkeerde wijze de geweren doorhaalden, daarover onmiddellijk flink te onderhouden, doch bij hem, naar 's Hofs oordeel, blijkens woordenkeus en verbolgen toon de bedoeling moet hebben voorgezet te trachten zich tegenover zijne minderen eene houding te geven en het hem door den Compagnies-Commandant terecht gedane verwijt van nalatigheid verre van zich te werpen, en dat het dus geen betoog behoeft dat de hierop betrekking hebbende kwalificatie „zich op ongepaste wijze uitgelaten” geenszins te streng is;

Overwegende ten aanzien van het laatste gedeelte der strafreden, dat het wel aannemelijk is dat klager en de bij dezelfde baan ingedelde oudere sergeant onderling hun dienst konden regelen; dat dan ook de door hen getroffen regeling, dat vóór de rust klager in den

waarnemingspost zou gaan en hij na de rust als baancommandant zou optreden, zonder bedenking was, doch klager in geen geval zich eigendunkelijk, immers zonder dat de Compagnies-Commandant of de leider der oefening iets daarvan afwisten, nog wel terwijl het vuren op de nevenbaan werd voortgezet en in afwijking van de vooraf met zijn collega gemaakte afspraak, naar den waarnemingspost had mogen begeven en zeker niet nu dit geschiedde met het aan het slot der strafreden omschreven oogmerk;

Overwegende dat de door klager gepleegde vergrijpen tegen de krijgstucht in de door den Regiments-Commandant vastgestelde strafreden op juiste wijze worden omschreven en eene straf van zes dagen verzwaard arrest zeker niet te zwaar is;

Krachtens artikel 67 der Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart het beklag ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van het 5de Regiment Infanterie op het beklag genomen;

Bepaalt, dat afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan den Kapitein A. M. M. van B., aan den Luitenant-Kolonel B. C. O., aan den Advocaat-Fiscaal en aan den Minister van Oorlog.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

GERECHTSHOF TE 's-GRAVENHAGE.

Eerste Kamer.

Zitting van 15 Maart 1926.

Voorzitter, Mr. P. Polvliet.

Raden, Mrs. Dr. M. Polak en D. Lodder.

Art. 40 Bezoldigingsbesluit.

De aanstelling van een ambtenaar door den Staat en de aanvaarding van de benoeming door den ambtenaar vormen geen burgerrechtelijke overeenkomst. De regelen, welke de rechtspositie van den ambtenaar bepalen, kunnen te allen tijde door het tot vaststelling bevoegd gezag worden gewijzigd.

De bewoordingen van art. 40, zooals het na de wijziging van 1922 luidde, wekken den schijn, alsof daarbij aan de ambtenaren een recht op duurzaam behoud van de op 1 Juli 1922 door hen genoten wedden werd toegekend, maar die beteekenis heeft het artikel niet.

Door de weddeverlaging werd geen terugwerkende kracht toegekend aan de intrekking van art. 40.

Aan de ambtenaren is geen verkregen recht ontnomen. Hunne rechtspositie wijzigt zich met de wettelijke regeling, die haar beheerscht.

Ook de Staat tegenover zijne ambtenaren heeft de regelen van billijkheid en goede trouw in acht te nemen. Deze regelen heeft hij echter niet geschonden. Of de meening op grond waarvan de Staat tot die gewraakte maatregelen overging juist was, is een vraag van staatsbeleid, welke niet aan 's rechters oordeel onderworpen is.

A. J. M. van der Wielen, brieven- en telegrambesteller, wonende te Amsterdam, appellant, procureur Mr. H. P. Marchant,

tegen

den Staat der Nederlanden, woonplaats hebbende te 's-Gravenhage, geïntimeerde, procureur Mr. J. H. Telders.

Het Hof, enz.;

In rechte:

Overwegende, dat appellant vordert, dat de Staat zal worden veroordeeld om hem alsnog uit te betalen het bedrag, 't welk, met toe-

passing van art. 2 van het K. B. van 23 April 1924, Stbl. no. 200, over de maand Mei 1924 is gekort op de jaarwedde, door hem en een aantal andere ambtenaren in dienst van het Staatsbedrijf der Posten, Telegrafie en Telefonie, allen in de dagvaarding genoemd, welke hunne rechten deswege aan appellant hebben gecedeerd, genoten op 1 Juli 1922, op grond dat:

1°. reeds in het algemeen de eenmaal door den Staat aan den ambtenaar toegekende wedde niet kan worden verlaagd;

2°. dit althans niet kon geschieden ten opzichte van de door op 1 Juli 1922 in dienst zijnde ambtenaren op dat tijdstip genoten wedde, aangezien hun die was gewaarborgd door art. 40 van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1920, Stbl. no. 37, gelijk dat luidde na de daarin aangebrachte wijziging bij K. B. van 19 Juni 1922, Stbl. no. 400, zijnde dan ook de intrekking van genoemd art. 40 bij K. B. van 7 April 1924, Stbl. no. 172, zonder gevolg en de vermindering der wedden bij K. B. van 23 April 1924 bovenvermeld ten opzichte van die ambtenaren krachteloos;

Overwegende dat de Rechtbank bij het beroepen vonnis die beide stellingen heeft verworpen, de eerste, op grond dat de toekenning eener wedde voor den ambtenaar geen recht schept op onveranderde handhaving dier wedde, en ten aanzien van de tweede in hoofdzaak overwegende:

dat bedoeld art. 40, zooals appellant zelf stelt, tijdens het instellen van de vordering reeds was ingetrokken en de daarbij gegeven waarborg niet meer bestond;

dat de geldigheid van die intrekking door appellant niet betwist wordt en ook niet betwistbaar is, daar de macht die bevoegd is tot eene regeling ook bevoegd is die regeling in te trekken;

dat de waarborg, die art. 40 gaf, dan ook in zijn aard herroepelijk was en de onveranderlijkheid der wedde niet langer als een verkregen recht kon verzekeren dan gedurende het bestaan van het voorschrift zelf, waarbij nog komt dat de ambtsbediening zelve aan beëindiging te allen tijde onderworpen is;

dat hier ook geen sprake is van terugwerkende kracht der intrekking, daar de waarborg daardoor slechts voor de toekomst opgeheven is; dat het overigens den wetgever vrijstaat om aan zijne verordening terugwerkende kracht te verleen en uit het verhandelde in de Staten-Generaal met betrekking tot het Besluit tot intrekking van art. 40 en de in dat Besluit zelf vermelde beweegredenen duidelijk de bedoeling blijkt om den in art. 40 geziënen waarborg te doen eindigen;

dat hieruit reeds voortvloeit, dat, toen na de intrekking van art. 40 de gewraakte korting op de bezoldiging der hier bedoelde ambtenaren werd verordend, wettelijk daartoe de bevoegdheid bestond en dus niet behoeft te worden onderzocht hetgeen gedaagde tegen de geldigheid van art. 40 zelf en de beteekenis die eischer daaraan toekent heeft aangevoerd;

dat, waar de Staat vrij was om te handelen gelijk hij deed, hij ook

niet kan gezegd worden daardoor te handelen in strijd met de goede trouw, terwijl de vraag of hij tot de intrekking van art. 40 en bedoelde kortingen tegenover zijn ambtenaren ook zedelijk gerechtigd was en of een en ander door de geldelijke omstandigheden van den Staat gerechtvaardigd werd, is een vraag van Staatsbeleid, waarover te oordeelen de rechter is onbevoegd;

Overwegende dat de eischer in hooger beroep zijn beide stellingen heeft gehandhaafd en heeft aangevoerd: tot steun van de 1e, dat in 't algemeen de toekenning der wedde voor den ambtenaar een recht schept op onveranderde handhaving daarvan; dat de rechtsverhouding tusschen overheid en ambtenaar, al moge zij zijn van publiek-rechtelijken aard, berust op een overeenstemmende wilsverklaring; dat weliswaar de Overheid dien rechtsband eenzijdig kan verbreken door het geven van ontslag — waarbij echter ook te onderscheiden is tusschen een rechtmatig en een onrechtmatig gegeven ontslag — maar de voorwaarden waaronder die rechtsband tot stand gekomen is, zooals de eenmaal vastgestelde wedde, niet door een der partijen eenzijdig gewijzigd kunnen worden;

en tot steun van de 2e stelling, dat in elk geval appellants beroep op den waarborg gegeven bij art. 40 bovengenoemd, ten onrechte is afgewezen, in hoofdzaak:

dat bij dat artikel door het bevoegd gezag een bijzondere salaris-regeling is vastgesteld, waarbij aan de op 1 Juli 1922 in staatsdienst zijnde burgerlijke ambtenaren het door hen op dien datum genoten salaris als minimum onvoorwaardelijk gewaarborgd is, — zijnde het in het artikel gemaakte voorbehoud op appellant en zijne rechtsvoorgangers niet van toepassing;

dat appellant wel degelijk de geldigheid van de intrekking van dien waarborg heeft betwist en blijft betwisten, doch alleen de formeele bevoegdheid daartoe erkend heeft;

dat niet elke regeling van het bevoegd gezag, 't zij zij onder het publiek- of privaatrecht valt, door dat gezag eenzijdig weder ingetrokken mag worden, doch dit van den aard der regeling afhangt;

dat de hier aan een bepaalde categorie ambtenaren gegeven waarborg uit zijn aard was onherroepelijk, de herroeping dus zonder effect;

dat door de geldigheid van de herroeping te aanvaarden, men deze doet terugwerken, in strijd met den regel van art. 4 der Wet houdende Algemeene Bepalingen; dat de Regeering met het K. B. van 7 April 1924 die terugwerking ook werkelijk bedoeld heeft, maar ontkend wordt dat zij rechtens dat doel bereikt heeft en bereiken kon;

dat dus ook de korting op de bovengenoemde categorie van ambtenaren ten onrechte toegepast is;

dat de Staat, door intrekking van art. 40 en de toepassing der korting op die ambtenaren, ook gehandeld heeft in strijd met de goede trouw;

dat naar de opvatting van de Rechtbank de bepaling van art. 40, naast de vaststelling van de wedden, volstrekt geen beteekenis had,

het waarborgen van een bepaalde wedde zelfs een onmogelijkheid zou zijn;

dat evenwel de onder art. 40 vallende ambtenaren daaraan een verkregen recht ontleenden, dat hun niet eenzijdig ontnomen kon worden;

Overwegende dat het Hof met den eersten rechter appellants beide stellingen, met de daarvoor aangevoerde gronden, als onjuist verwerpt;

Overwegende immers, dat de Staat door aanstelling tot een ambt en de ambtenaar door aanvaarding zijner benoeming, althans in 't algemeen, niet aangaan een overeenkomst van burgerrechtelijken aard, doch de ambtenaar toetreedt tot en zich onderwerpt aan de door het bevoegd gezag in het belang van den openbaren dienst vastgestelde — deels ook ongeschreven — regelen van objectief publiekrecht, welke de organisatie van den Staat en daarmee ook de rechtspositie van den ambtenaar bepalen;

dat aard en strekking van deze regelen medebrengen dat zij te allen tijde, naar gelang het belang van den openbaren dienst dit vereischt, door het tot vaststelling bevoegd gezag kunnen en zelfs behooren te worden gewijzigd en van een recht van den ambtenaar op onveranderd voortbestaan van de regeling geldende op het tijdstip zijner indiensttreding geen sprake kan zijn;

dat nu art. 63 der Grondwet de regeling van de bezoldiging van alle ambtenaren die uit 's Rijks kas betaald worden — voor zoover niet aan de wet voorbehouden — opdraagt aan den Koning;

dat uit kracht van deze hare bevoegdheid zoowel de opnemings van art. 40 in het Bezoldigingsbesluit van 1920 en de wijziging daarvan in 1922 als de intrekking van het artikel in 1924 en de daarop gevolgde korting op de salarissen door de Kroon zijn verordend;

dat al deze salarisregelingen zijn tot stand gekomen bij algemeene maatregelen van bestuur en appellant zich niet beroept op eenige bijzondere overeenkomst door den Staat met hem of zijne rechtsvoorgangers met betrekking tot hunne wedden aangegaan;

Overwegende dat hieruit reeds volgt, dat aan appellant terecht zijn vordering is ontzegd;

dat weliswaar de bewoordingen van art. 40, zooals het na de wijziging van 1922 luidde: „Voor de op 1 Juli 1922 in dienst zijnde ambtenaren blijven de op dat tijdstip door hen genoten wedden gewaarborgd”, — den schijn wekken alsof de Staat daarbij aan de genoemde ambtenaren een recht op duurzaam behoud van de op 1 Juli 1922 door hen genoten wedden toekende, maar die beteekenis daaraan niet mag en kan toegekend worden waar het, als gezegd, geldt eene regeling van objectief recht tot wijziging waarvan de Kroon niet alleen formeel maar ook materieel te allen tijde bevoegd bleef, een bevoegdheid waarvan zij zelfs geen afstand zou kunnen doen zonder haar plicht te verzaken;

dat door, na de intrekking van art. 40, de salarissen ook van de op 1 Juli 1922 reeds in dienst zijnde ambtenaren onder de algemeen

voorgeschreven korting te doen vallen, aan die intrekking geenszins terugwerkende kracht werd toegekend, immers art. 40 zijn werking heeft behouden zoolang het gold en de nieuwe regeling eerst daarna in werking is getreden;

dat ook ten onrechte door appellant gesproken wordt van een verkregen recht dat aan de bedoelde ambtenaren zou zijn ontnomen, daar hij ook hierbij miskent den aard van de verhouding van den ambtenaar tot den Staat, die meebrengt dat zijn rechtspositie zich wijzigt met de wettelijke regeling die haar beheerscht en dat de ambtenaar slechts aanspraak kan maken op het salaris 't welk die regeling hem toekent en zoolang als deze hem dat toekent;

dat ten slotte, wat aangaat het verwijt dat de Staat door de intrekking van art. 40 en de daarop gevolgde korting tegenover de in dat artikel genoemde ambtenaren zou hebben gehandeld in strijd met de goede trouw, dat ongetwijfeld ook de Staat tegenover zijn ambtenaren niet willekeurig mag tewerk gaan en de regelen van billijkheid en goede trouw in acht te nemen heeft, maar de Regeering niet gezegd kan worden deze te hebben geschonden, waar zij tot die maatregelen meende te moeten overgaan als geboden door den toestand van 's lands finantiën, zijnde terecht beslist, dat de vraag, of deze meening van de Regeering juist was en op goede gronden rustte, is een vraag van staatsbeleid, welke niet aan 's rechters oordeel onderworpen is;

Overwegende dat het beroepen vonnis derhalve behoort te worden bevestigd;

Recht doende in hooger beroep:

Bevestigt bovenvermeld vonnis, waarvan beroep;

Veroordeelt appellant in de kosten van het hooger beroep, tot deze uitspraak aan de zijde van geïntimeerde begroot op f 400.

W. v. h. R. n°. 11493.

ARROND.-RECHTBANK TE 's-GRAVENHAGE.

Eerste Kamer.

Zitting van 19 Januari 1926.

Voorzitter, Mr. A. H. Du Mosch.

Rechters, Mrs. W. J. Berger en C. M. de Kuyper.

Wettigheid der inkorting, t.a.v. in den rang van officier of onder-officier gepensionneerde, als officier bij de mobilisatie in dienst gekomen officieren, van mobilisatie- (verblijfs-) toelage en vergoeding wegens gemis van levensmiddelen.

Legerorders 1916 B nos. 168 en 293; Wet van 21 Juni 1913, S. 303, en K. B. van 11 Jan. 1915, no. 69.

F. Monkhorst, ambtenaar bij het Departement van Koloniën, wonende te 's-Gravenhage, eischer, eerst procureur Mr. R. A. James, later procureur Mr. J. W. Dekker,

tegen

den Staat der Nederlanden, wiens zetel te 's-Gravenhage is, gedaagde, procureur Jhr. Mr. G. W. van der Does.

De Rechtbank, enz.;

Overwegende, dat eischer, stellende:

dat hij in den rang van adjudant-onderofficier-kwartiermeester van het Nederlandsch Indische Leger bij K. B. dd. 2 Juni 1908, no. 62, gesteld is in het genot van pensioen tot een bedrag van *f* 596 per jaar, ten laste van de Begrooting van Nederlandsch-Indië;

dat eischer vervolgens, bij het intreden der mobilisatie in Aug. 1914, als reserve 1e luitenant der Militaire Administratie van het Nederlandsche leger in werkelijken dienst is gesteld en na gedurende den ganschen mobilisatietijd bij dat leger te hebben gediend op 31 Dec. 1919 met onbepaald verlof den actieven dienst heeft verlaten;

dat eischer in voornoemde functies behoudens tractement, uit krachte van legerorder 1916 no. 18, art. B 2° (Kon. Besluit van 16 Dec. 1915, no. 46) genoot eene zoogenaamde mobilisatie-toelage, benevens een vergoeding wegens gemis van levensmiddelen;

dat evenwel bij ministerieele beschikkingen neergelegd in legerorders 1916 B no. 168 en no. 293, voor respectievelijk in den rang van officier en onderofficier gepensioneerde officieren, die boven hun pensioen tractement genoten, genoemde toelagen werden verminderd in dier voege, dat ten opzichte van eischer met ingang van 1 Dec. 1916 tot en met 28 Febr. 1918 werd ingehouden een bedrag van *f* 1.63 per dag van die toelage en vergoeding;

dat deze korting, welke van en met 1 Dec. 1916 tot en met 28 Febr. 1918, alzoo gedurende 455 dagen is toegepast, is geschied ten onrechte, immers in strijd met de wet en eischer gerechtigd is alsnog de betaling van $455 \times f 1,63$ uit hoofde van te weinig ontvangen mobilisatietoelage en vergoeding van levensmiddelen van den gedaagde te vorderen;

dat immers het pensioen van eischer, zij het zijdelings, door voren genoemde vermindering van verblijftoelage en vergoeding wegens gemis van levensmiddelen werd aangetast en hij hierdoor aan toelage enz. minder genoot dan zijn in gelijken rang dienende ranggenooten;

dat bij art. 9 van de wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905 uitdrukkelijk is voorgeschreven dat voor zoover dit in deze wet niet anders wordt bepaald het reserve-personeel, wanneer het zich in werkelijken dienst bevindt, dezelfde rechten en plichten heeft en onderworpen is aan dezelfde wetten, besluiten en andere voorschriften als het overige bij de landmacht dienende personeel van gelijken rang of gelijken stand;

dat voornoemde bepaling, den rechtstoestand van het reserve-personeel regelende, daaronder begrijpt het genot van geldelijke voordeelen (arrest Hof 's-Gravenhage, dd. 27 Febr. 1922, W. 10911)¹⁾;

dat het stelsel, dat pensioen is uitgestelde bezoldiging, waarop de belanghebbende een verkregen recht heeft, en waaraan, ook al treedt hij later opnieuw in eene bezoldigde betrekking, niet zal worden getornd, blijkens vorenstaande reeds door den wetgever van 1905 voor het reserve-personeel der landmacht gehuldigd, in de wet van 21 Juni 1913 (Stbl. no. 303), tot wijziging en aanvulling van de Burgerlijke Pensioenwet, niet is verlaten, integendeel ook voor alle Burgerlijke Ambtenaren is aangenomen;

dat, bepaaldelijk ten aanzien van gepensioneerde militairen, bij K. B. van 4 Oct. 1913, no. 39, betreffende de cumulatie van pensioenen en onderstanden met andere Rijksinkomsten is vastgelegd „dat, indien personen, die door Ons of door of namens Onzen Minister van Oorlog geplaatst worden in betrekkingen, waaraan militair tractement of eenige andere militaire belooning verbonden is, in het genot zijn van pensioen of onderstand volgens laatstbedoelde wet (d. i. Pensioenwet voor de landmacht 1902), zij dat pensioen of dien onderstand tegelijk met dat tractement of die belooning zullen genieten”;

dat bovendien bij K. B. dd. 11 Jan. 1915, no. 69, meer speciaal voor de gemobiliseerden, is bepaald, dat gegageerde of gepensioneerde militairen van het Nederlandsch Indische Leger gedurende hun vrijwillige verbintenis bij de landmacht gedurende de mobilisatie in het genot blijven van het hun toegekende gagement of pensioen;

dat eischer zoowel militair tractement als eene militaire belooning uit anderen hoofde in zijn voormelde rang en betrekking genoot, terwijl hij tegelijkertijd pensioengerechtigd was krachtens het pensioenreglement voor Europeesche en met deze gelijkgestelde militairen beneden den rang van onderluitenant van het Ned. Ind. leger, vastgesteld bij K. B. dd. 17 Febr. 1905, no. 8 (Ned. Stbl. no. 74), zoodat hij gerechtigd was zoowel tractement en andere militaire belooning, als pensioen ten volle te ontvangen;

dat de toenmaligen Minister van Oorlog dan ook in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 30 Dec. 1915 (Handelingen, pagina 1004) verklaarde: „het gelijktijdig genot van pensioen en tractement is een gevolg van de wet van 21 Juni 1913, waarbij dat als stelsel in ons land werd ingevoerd. Bij de toelichting, die destijds gegeven werd, heette het pensioen „uitgesteld loon”. Pensioen was verdiend door voorafgegane diensten, dat pensioen was onvervreemdbaar, en alle diensten, die daarna aan het Rijk bewezen zouden worden, zouden betaald worden op den voet, waarop anderen voor die diensten betaald werden. Ik zie niet in langs welken weg ik dit verminderen kan; er is wellicht een weg voor en ik zoek daarnaar, maar op het oogenblik kan ik nog geen enkele toezegging doen.”;

¹⁾ Zie M. R. T. Deel XVIII, bladz. 425.

dat de door den Minister bedoelde „weg” schijnt gevonden te zijn in de vermindering van verblijftoelage en vergoeding van gemis van levensmiddelen, als neergelegd in genoemde legerorders 1916 B. no. 168 en no. 293;

dat deze regeling neerkomt op formeele uitbetaling eenerzijds van het pensioen, doch inkorting anderzijds van dat pensioen enkel en alleen op grond van het gerechtigd zijn tot dat pensioen, door vermindering van toelagen, die anderen in overigens gelijke positie genieten;

dat door eene dusdanige inhouding van andere inkomsten er de facto aan het pensioen wordt getornd en zulks in strijd met genoemde wetten en Koninklijke Besluiten;

dat eischer zich op 19 Mei 1921 en 24 Juli 1924 mondeling en op 12 Aug. 1924 schriftelijk tot den Minister van Oorlog heeft gewend met verzoek hem alsnog het te weinig uitbetaalde te doen geworden, doch op zijn verzoekschrift bij beschikking van 2 Febr. 1925 afwijzend is beschikt, op grond dat de legerorders, houdende vermindering der toelagen, rusten op art. 18 van het K. B. van 29 Oct. 1915 (S. 451) (Reisbesluit 1916);

dat gemeld art. 18, voor zooveel hier van belang, luidt als volgt:
„De hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur zijn bevoegd de vergoeding wegens verblijfkosten te verminderen:

„a. voor bepaalde klassen van personen;

„b. enz.”;

dat eischer betwist dat het Reisbesluit 1916 en met name art. [18] ten deze toepassing kan vinden en wel op twee gronden;

dat immers bij Ministerieele beschikking van 24 Juli 1917, VI afd. no. 106, ter uitvoering van K. B. van 16 Dec. 1915, no. 46, onder 11 A, 5°, alinea 1, is bepaald: „zoolang het leger zich op voet van oorlog bevindt, wordt het „Reisbesluit 1916” voor militairen en burgerpersonen, die functies in het leger verrichten, buiten werking gesteld enz.”;

dat voorts gemeld Reisbesluit 1916 regelt de vergoeding van reisen en verblijfkosten ter zake van dienstreizen buiten de standplaats, ten behoeve van het Rijk gedaan (zie art. 1), terwijl het toekennen van verblijf („mobilisatie”) toelage en vergoeding wegens derving van levensmiddelen aan gemobiliseerden zijn grond vindt in de meerdere kosten, welke het verblijf buiten hun woonplaats of vaste standplaats voor de gehuwde gemobiliseerden meebracht;

dat derhalve art. 18 van het Reisbesluit 1916, aan de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur de bevoegdheid verleend om de vergoeding wegens verblijfkosten te verminderen voor o.a. bepaalde klassen van personeel, het oog heeft op dienstreizen dier klassen van personen en niet op de bijzonderlijk aan gemobiliseerden toegekende toelagen;

dat uit kracht van meergemeld artikel van het Reisbesluit derhalve niet aan gepensioneerde officieren en onderofficieren, die in zulk een bepaalde klasse niet zijn opgenomen, hunne voorschreven

toelagen kunnen worden onthouden of slechts ten deele uitgekeerd;

dat, al ware het Reisbesluit 1916 ten deze toepasselijk — quod non —, een K. B. niet kan ontnemen rechten, ontleend aan de wet, i. c. de wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905 en de wet tot wijziging en aanvulling van de Burgerlijke Pensioenwet van 1913;

dat eischer voorschreven bedrag van *f* 741,65 van gedaagde alsnog kan opvorderen als uitmakende te weinig betaalde mobilisatietoelage en vergoeding voor levensmiddelen, althans gedaagde tegenover eischer heeft gehandeld onrechtmatig, hebbende eischer door voorschreven handelwijze, welke aan de schuld van gedaagde is te wijten, schade geleden, bestaande uit het aan hem te weinig betaalde, mobilisatietoelage en vergoeding voor levensmiddelen, te stellen op een gezamenlijk bedrag van *f* 741,65;

dat eischer aanbiedt al zijne posita te bewijzen, door alle middelen rechtens, speciaal door getuigen;

dat de gedaagde ook ondanks de sommatie aan de dagvaarding voorafgaande niet heeft betaald;

heeft gevorderd en geconcludeerd:

dat bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, gedaagde worde veroordeeld om aan eischer tegen behoorlijke kwijting ter zake gemeld te betalen een bedrag van *f* 741,65, met de rente daarvan ad 5 pct. 's jaars, van den dag der dagvaarding tot dien der voldoening, althans tegen behoorlijke kwijting te vergoeden alle kosten, schaden en interessen, die eischer door gedaagde's onrechtmatig handelen en zijne schuld heeft geleden, te stellen op een bedrag van *f* 741,65, met de rente daarvan ad 5 pct. 's jaars, van den dag der dagvaarding tot dien der voldoening, met zijne verdere veroordeeling in de proceskosten;

Overwegende dat gedaagde voor antwoord heeft doen zeggen:

dat het gestelde in de 4 eerste alinea's van de conclusie van eisch juist is;

dat de toegepaste korting niet is onrechtmatig, daar de Minister gerechtigd is regelingen te maken voor de verblijftoelagen en toelagen voor levensmiddelen en de Minister van deze bevoegdheid gebruik heeft gemaakt om een korting voor te schrijven op de toelagen van alle militairen, die reeds in het genot van pensioen waren;

dat de reserve-wet 1905 hiermede niets te maken heeft, daar de onderscheiding tusschen reserve-officieren en actieve officieren een geheel andere is dan die tusschen officieren, die wel en die niet in het genot van pensioen zijn;

dat immers eenerzijds de groote meerderheid van de reserve-officieren niet in het genot van pensioen is, anderzijds er ook actieve officieren waren, die wel het genot van pensioen hadden;

dat het feit, dat in het algemeen pensioen en tractement kunnen cumuleeren, den Minister niet behoeft te beletten om voor de verblijfs-toelage en de toelage voor het gemis van levensmiddelen een zoodanig

gebruik te maken van zijn regelende bevoegdheid als hem goed zal toeschijnen;

dat uit het behandelde in de zitting van de Staten-Generaal van 30 Dec. 1915 blijkt, dat men een korting algemeen billijk en wensche-lijk oordeelde;

dat deze korting vervolgens is ingevoerd bij de aangehaalde ministerieele beschikkingen van 1916;

dat eischer zelf vermeldt, dat volgens art. 18 van het door hem aangehaalde Reisbesluit de hoofden der departementen bevoegd zijn de vergoedingen voor bepaalde klassen van personeel te verminderen;

dat eischer de wettigheid van de beschikking, waarmede de toelagen voor de klassen van personeel, waartoe hij behoorde, werden verminderd, op twee wijzen poogt aan te tasten;

dat het argument uit de reservewet 1905 reeds is behandeld;

dat het andere argument is, dat het Reisbesluit bij ministerieele beschikking is buiten werking gesteld;

dat deze „buitenwerkingstelling” beperkt was tot militairen en burgerpersonen die functies in het leger verrichten en beoogde te doen uitkomen dat voor deze personen tijdelijk de regelingen zouden gelden die voor deze categorieën door den Minister waren vastgesteld; doch overigens dit besluit in stand bleef zeer zeker ten aanzien van zijne regeling van staatsrechtelijke bevoegdheden;

dat de ministerieele beschikking, waarbij de korting op de toelagen werd ingesteld, dan ook terecht gebaseerd is op de staatsrechtelijke bevoegdheid, den Minister bij het Reisbesluit toegekend;

dat het leven van de gemobiliseerde militairen juist bestond uit reizen met de gemobiliseerde troepen en het zeer begrijpelijk is, dat hiervoor vaste toelagen werden gegeven in plaats van betaling op declaraties van reis- en verblijfkosten;

met conclusie tot niet-ontvankelijkverklaring van de ingestelde vordering, immers tot haar ontzegging, met veroordeeling van eischer in de kosten;

Overwegende dat op de verdere beweringen van partijen hieronder, voor zooveel noodig, zal worden teruggekomen;

Overwegende dat ten dezen tusschen partijen vaststaat, dat eischer ingevolge het K. B. van 11 Jan. 1915, no. 69, als gepensionneerd adjudant-onderofficier-kwartiermeester van het Nederlandsch-Indische leger gedurende zijne voormelde vrijwillige verbintenis bij de landmacht tijdens de mobilisatie recht had om in het genot te blijven van het hem toegekende pensioen en derhalve om boven en behalve dat pensioen alle geldelijke voordeelen te genieten, welke destijds verbonden waren aan de door hem ingevolge zijne voorschreven verbintenis aanvaarde betrekking van reserve-eerste-luitenant der militaire administratie van het leger hier te lande;

Overwegende dat onder die voordeelen was begrepen een zeker bedrag voor mobilisatietoelage en vergoeding wegens gemis van levensmiddelen, als bedoeld in Legerorder 1916, B. no. 18, door den Minister van Oorlog bij diens beschikking van 8 Jan. 1916, VIe Afd., no. 122,

vastgesteld ter uitvoering van een desbetreffend K. B. van 16 Dec. 1915, no. 46;

Overwegende dat voormelde ministerieele beschikking bij Legerorder 1916, B. no. 293 (Ministerieele beschikking van 22 Nov. 1916, VIe Afd., no. 133) in dier voege werd gewijzigd, dat met ingang van 1 Dec. 1916 eischer in zijne voornoemde betrekking een bedrag van *f* 1,63 per dag aan voormelde toelage minder ontving en zulks, nu die Legerorder met ingang van 1 Maart 1918 wederom werd ingetrokken, tot en met 28 Febr. 1918, derhalve over 455 dagen;

Overwegende dat eischer tegen deze inhouding op de toelage terecht is opgekomen;

Overwegende immers, dat — in het midden gelaten, in hoeverre genoemde Minister formeel tot voorschreven wijziging zijner vroeger genomen beschikking bevoegd mocht zijn geweest — in elk geval zoowel uit voormelde Legerorder 1916, B. no. 293, als uit Legerorder 1916, B. no. 168, waarnaar zij voor wat betreft de groep van officieren, waartoe eischer behoorde, verwijst, blijkt, dat de daarin vervatte wijziging, waardoor meergemelde toelage werd verminderd, uitsluitend betrof gepensioneerde officieren en, gelijk door eischer onweersproken is gesteld en uit den inhoud der ministerieele beschikkingen ook blijkt, daarbij enkel en alleen op grond van het tot pensioen gerechtigd zijn voor die officieren wordt voorgeschreven eene vermindering van inkomsten, die andere in overigens geheel gelijke omstandigheden verkeerende ranggenooten ten volle ontvingen;

Overwegende dat hieruit volgt, dat door voormelde ministerieele beschikkingen, zool niet naar de letter, dan toch naar geest en strekking, inbreuk werd gemaakt op de bepaling van voormeld K. B. van 11 Jan. 1915, no. 69, immers het vaststaande feit, dat aan eischer zijn pensioen geregeld en geheel is uitgekeerd, niet wegneemt, dat ingevolge die ministerieele voorschriften aan eischer uitsluitend op grond van zijn genot van pensioen een deel van de aan zijne nieuwe betrekking verbonden geldelijke voordeelen werd onthouden;

Overwegende dat dit nog te duidelijker uitkomt, waar, gelijk gedaagde niet betwist, de toenmalige Minister van Oorlog in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 30 Dec. 1915 (Handelingen blz. 1004) zich heeft uitgelaten als volgt:

„Het gelijktijdig genot van pensioen en traktement is een gevolg van de wet van 21 Juni 1913, waarbij dat stelsel in ons land werd ingevoerd. Bij de toelichting, die destijds gegeven werd, heette het pensioen „uitgesteld loon”. Pensioen was verdiend door voorafgegane diensten, dat pensioen was onvervreemdbaar en alle diensten, die daarna aan het Rijk bewezen zouden worden, zouden betaald worden op den voet, waarop anderen voor die diensten betaald werden. Ik zie niet in, langs welken weg ik dit verminderen kan; er is wellicht een weg, ik zoek daarnaar, maar op het oogenblik kan ik nog geen enkele toezegging doen.”;

Overwegende toch, dat uit deze woorden van genoemden bewindsman ten overvloede blijkt, dat bij het uitvaardigen van voormelde

Legerorders 1916, B. no. 168 en no. 293, waarin kennelijk de hiervoren bedoelde weg gevonden werd geacht, geene andere bedoeling heeft voorgezeten dan aan het bij voormelde wet van 21 Juni 1913 ingevoerde en bij genoemd K. B. van 11 Jan. 1915 ook uitdrukkelijk gehuldigd stelsel van gelijktijdig genot van pensioen en belooningen voor daarna aan het Rijk bewezen diensten te ontkomen;

Overwegende dat derhalve meergemelde ministerieele beschikkingen, in evengenoemde Legerorders vervat, als in strijd met voornoemd K. B., krachteloos zijn en geen gevolg kunnen hebben, zoodat reeds om deze reden en met voorbijgang van alle overige door eischer aangevoerde redenen eischer's vordering, tot betaling van hetgeen hem op grond dier krachtelooze beschikkingen werd onthouden, behoort te worden toegewezen;

Recht doende: enz.

W. v. h. R. n°. 11487.

Naar wij vernemen is hooger beroep aanhangig. Red. M. R. T.

Kantongerecht te Rotterdam.

Zitting van 5 Februari 1926.

Kantonrechter Mr. C. C. Tieleman.

Art. 47 aanhef en sub 1° Dienstplichtwet.

Noch in de Dienstplichtwet noch in een krachtens haar vastgestelde bepaling is de verplichting om ter inlijving te verschijnen vastgesteld. (In omgekeerden zin Arrond.-Rechtbank te Rotterdam. Zie de overwegingen van dat college hierna afgedrukt).

De Kantonrechter te Rotterdam, vonnissende in strafzaken, heeft gewezen het navolgende vonnis, inzake den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht te Rotterdam, ambtshalve eischer;

tegen

M. C. H., oud 20 jaren, geboren 12 Juni 1905 te Breda en wonende te Rotterdam,

beklaagd dat hij te Rotterdam, terwijl hij op het inschrijvingsregister te Rotterdam voor de militie voor de licheing van het jaar 1925 onder nummer 101 was ingeschreven en terwijl hij door den Burgemeester der gemeente Rotterdam, op 10 September 1925 was opgeroepen om op 5 October 1925 des voormiddags te 10½ uur te verschijnen in de militiezaal in het Raadhuis aldaar, ter inlijving, op voormelde oproeping niet is verschenen, terwijl voor zijn niet-verschijnen geen geldige reden bestond.

Wij Kantonrechter,

Gezien de dagvaarding, den 16en December 1925 door den Rijksveldwachter G. M. in persoon beteevend;

Gezien een uittreksel uit het register van de ingeschrevenen voor den Dienstplicht (lichting 1925), door den Secretaris der gemeente Rotterdam voor eensluitend geteevend;

Gehoord beklagde in zijne antwoorden en verdediging;

Gehoord de vordering van den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie, dat beklagde zal worden veroordeeld tot hechtenis van zeven dagen;

Overwegende dat beklagde is gedagvaard ter zake als hiervoren vermeld;

Overwegende dat de beklagde ter terechtzitting heeft erkend en opgegeven, dat hij den 10en September 1925 een namens den Burgemeester van de gemeente Rotterdam onderteevend brief heeft ontvangen, waarbij hij, beklagde, werd opgeroepen om op den 5en October 1925 des voormiddags te 10½ uur in de militiezaal in het Raadhuis te Rotterdam ter inlijving te verschijnen; dat hij aan die oproeping geen gevolg heeft gegeven en niet op tijd en plaats bij voormelden oproepingsbrief aangegeven is verschenen, alleen omdat hij principieel dienstweigeraar is;

Overwegende dat voormeld uittreksel inhoudt, dat in het register van ingeschrevenen voor den Dienstplicht (lichting 1925) der gemeente Rotterdam M. C. H., den 12 Juni 1905 te Breda geboren, onder lotingsnummer 101 is ingeschreven;

Overwegende dat door de aanwijzingen voortvloeiende uit voorschreven bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklagde bij dagvaarding is ten laste gelegd, alsmede zijn schuld daaraan;

Overwegende dat dit feit niet strafbaar is gesteld bij art. 47 aanhef en sub 1o. der Dienstplichtwet, daar dit artikel wel is waar hem met straf bedreigt, die ingevolge deze wet ter inlijving moet opkomen en niet verschijnt op tijd en plaats voor zijn verschijning bepaald, tenzij blijkt, dat voor dit niet verschijnen een geldige reden bestond, doch noch in de Dienstplichtwet noch in een krachtens haar vastgestelde bepaling de verplichting om ter inlijving te verschijnen is vastgesteld;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaren beklagde schuldig aan het hem ten laste gelegd feit;

Verklaren dit feit niet strafbaar en ontslaan den beklagde te dier zake van alle rechtsvervolging.

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie is van dit vonnis in hooger beroep gegaan, waarop de Rechtbank te Rotterdam bij vonnis van 25 Maart 1926 het vonnis van den Kantonrechter heeft vernie-

tigd, en den beklaagde M. C. H. heeft veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden, subsidiair een hechtenis van twee dagen.

De Rechtbank overwoog o.m. bij haar vonnis:

dat de Kantonrechter omtrent de strafbaarheid van dit feit heeft overwogen, dat het niet strafbaar is gesteld bij art. 47 aanhef en sub 1o. der Dienstplichtwet; dat dit artikel weliswaar hem met straf bedreigt, die ingevolge deze wet ter inlijving moet opkomen en niet verschijnt op tijd en plaats voor zijne verschijning bepaald, tenzij blijkt dat voor dit niet verschijnen een geldige reden bestond, doch noch in de Dienstplichtwet, noch in een krachtens haar vastgestelde bepaling de verplichting om ter inlijving te verschijnen is vastgesteld, en op dien grond ter zake van dit feit beklaagde van alle rechtsvervolging heeft ontslagen;

dat de Dienstplichtwet, na in de artt. 26 tot 28 te hebben geregeld, wie worden aangewezen voor inlijving bij de Land- of Zee-macht en wie van hen tot gewoon en tot buitengewoon dienstplichtige wordt bestemd, in art. 29 o.m. bepaalt, dat, indien zij, die ter inlijving hebben moeten opkomen, op tijd en plaats voor hunne verschijning bepaald, niet zijn verschenen, alle ambtenaren, belast met het opsporen van strafbare feiten hen kunnen aanhouden en zoo noodig, zelfs, in verzekerde bewaring kunnen stellen teneinde hen voor den Commissaris der Koningin te brengen die hen dan onverwijld aan de aangewezen autoriteiten zal overgeven;

dat in deze bepaling alzoo de verplichting zelve om ter inlijving te verschijnen, heel overduidelijk wettelijk is vastgesteld, terwijl de administratieve voorschriften waarbij geregeld wordt waar, wanneer en op welke wijze, hij, die ter inlijving moet opkomen te verschijnen heeft, zijn opgenomen in de artt. 60 en 61 van het Dienstplichtbesluit;

dat alzoo het ontslag van rechtsvervolging, dat uitsluitend gegrond is op de overweging dat de verplichting om ter inlijving te verschijnen noch in de Dienstplichtwet, noch in een krachtens haar vastgestelde bepaling is vastgesteld, niet kan worden gehandhaafd, en het vonnis van den Kantonrechter te dezen aanzien zal behooren vernietigd te worden.

De Rechtbank voorts rechtdoende, vernietigde het voormelde vonnis door den Kantonrechter te Rotterdam op 5 Februari 1926 tegen beklaagde geweest doch alleen voorzoover hij daarbij is ontslagen van alle rechtsvervolging, en qualificeerde onder toepassing van de artt. 29 en 47 der Dienstplichtwet het ten laste van beklaagde als bewezen verklaarde feit als: „Niet verschijnen op tijd en plaats voor zijne verschijning bepaald door hem, die ingevolge de Dienstplichtwet ter inlijving moet opkomen, terwijl voor dit niet verschijnen geen geldige reden bestond”.

KANTONGERECHT TE BERGEN OP ZOOM.

Zitting van 18 Februari 1925.

Kantonrechter: Mr.

Art. 97, al. 2, B. R.

Art. 47c der Politieverordening van Bergen op Zoom.

Gedaagde, wachtmeester bij de Veld-Artillerie, belette eischer per fiets door de colonne te rijden, waardoor eischer kwam te vallen.

Gedaagde handelde hiermede als orgaan van den Staat (zie vonnis), waaraan niets afdoet de vraag of hij niet tegen zijn instructie's handelde.

Eischer niet ontvankelijk in zijn eisch tegen den wachtmeester, wel in dien tegen den Staat.

Ofschoon de strekking van art. 97, al. 2, B. R. is om te voorkomen, dat hetzelfde geding voor meer dan één kantonrechter zal worden gevoerd, en dit geval zich hier niet kan voordoen nu de eisch tegen een der beide gedaagden niet ontvankelijk is, verklaart de Kantonrechter zich toch, op grond van dit art., bevoegd, nu niet gebleken is, dat eischer, ten einde den Kantonrechter te Bergen op Zoom bevoegd te maken, iemand mede gedagvaard heeft, die niets met de zaak had te maken.

Art. 47c der Politieverordening voor de gemeente Bergen op Zoom heeft de strekking te voorkomen, dat de troepen in hun opmarsch worden belemmerd, en moet dus zóó worden opgevat, dat het verboden is te loopen of te rijden door regelmatig marcheerende troepen.

C. J. B., koopman, te Bergen op Zoom, gemachtigde Mr. A. Dirven, advocaat en procureur,

tegen

- 1°. S. K., wachtmeester bij de Veld-Artillerie, te Bergen op Zoom,
- 2°. den Staat der Nederlanden, gemachtigde, Mr. J. H. v. d. Meulen, advocaat en procureur.

Wij, Kantonrechter, enz.,

In rechten:

Overwegende, dat tusschen partijen vaststaat, dat, toen op 12 Juni 1924 een colonne veld-artillerie, samengesteld uit eenige met zes paarden bespannen vuurmonden en caissons, de Avenue Princes Wilhelmina, te Bergen op Zoom, overstak, gedaagde K., die te paard naast het voorste span van een der stukken reed, den eischer, die per rijwiel uit de richting der Steenbergsche straat kwam gereden, heeft belet te passeeren, waardoor eischer kwam te vallen;

Overwegende dat gedaagde K., van meening zijnde, dat eischer niet door de colonne mocht rijden, door den eischer zulks te beletten handelde in de uitoefening van zijn dienst en derhalve bleef binnen den formeelen kring van zijn bevoegdheid;

Overwegende dat hij dus handelde als orgaan van den Staat in wiens dienst hij op dat oogenblik was, zoodat zijn handeling gold als de handeling van den Staat zelf;

Overwegende dat hieraan niets afdoet de vraag of K. al of niet tegen zijn instructies handelde, daar hij toch, ook al zou hij daartegen hebben gehandeld, niet ophield als orgaan van den Staat te handelen;

Overwegende dat dus niet gedaagde K. in privé, doch alleen de Staat aansprakelijk kan worden gesteld voor de door K. in zijn dienst verrichte handelingen;

Overwegende dat mitsdien eischer in zijne vordering tegen gedaagde K. niet-ontvankelijk is;

Overwegende dat, nu door gedaagde de Staat der Nederlanden is gesteld, dat, indien eischer in zijne vordering tegen gedaagde K. niet-ontvankelijk wordt verklaard, Wij onbevoegd zijn kennis te nemen van eischers vordering;

Overwegende hieromtrent, dat ingevolge art. 97, al. 2, B. R., bijaldien er meer gedaagden zijn, de dagvaarding zal geschieden voor den rechter in wiens kanton een hunner woonachtig is, ter keuze van den eischer;

Overwegende dat de strekking van dit artikel is, om te voorkomen dat hetzelfde geding voor twee of meer Kantongerechten zou worden gevoerd;

Overwegende dat dit geval zich nu weliswaar hier niet voordoet, daar eischer in zijne vordering tegen gedaagde K. niet-ontvankelijk is en alleen blijft bestaan de vordering tegen den Staat der Nederlanden, wiens woonplaats is te 's-Gravenhage, — doch Wij van oordeel zijn, dat Wij bevoegd blijven van die vordering kennis te nemen, tenzij zou blijken dat eischer om Ons bevoegd te maken iemand heeft mede gedagvaard die met de zaak niets te maken heeft, hetgeen echter ten deze niet het geval is;

Overwegende dat Wij derhalve bevoegd zijn van deze vordering kennis te nemen;

Overwegende voor wat betreft de hoofdzaak, dat tusschen partijen vaststaat, dat eischer op 13 Juni 1924 per rijwiel kwam gereden uit de Steenbergsche straat, te Bergen op Zoom, gaande in de richting van den Halsterschen weg;

dat op dat oogenblik een colonne van het 7de Regiment Veld-Artillerie de Avenue Princes Wilhelmina, die eischer bereed, dwars overstak;

dat eischer toen, zijn weg door de colonne heen willende vervolgen, daarin is belet door den gedaagde K., die aan het hoofd van een der stukken reed, ten gevolge waarvan eischer is komen te vallen;

Overwegende dat ingevolge art. 47, sub c, der Politieverordening voor de gemeente Bergen op Zoom het verboden is te loopen of met rij- of voertuigen of te paard te rijden door marcheerende troepen;

Overwegende dat eischer derhalve komende uit de Steenbergsche straat en ziende dat een militaire colonne de Avenue Princes Wilhel-

mina overstak, niet door die colonne mocht rijden en gedaagde K., hem zulks belettende, ook al deed hij dit zonder voorafgaande waarschuwing, handelde in de rechtmatige uitoefening van zijn dienst, tenzij eischer kan aantonen dat de stukken der colonne niet de reglementair voorgeschreven afstand, namelijk op een afstand van vier meters van elkaar reden, doch de opening tusschen de bespanning van K.'s voertuig en het voorafgaande, waartusschen hij wilde doorrijden, ongeveer 15 meters bedroeg;

Overwegende dat toch het artikel der Politieverordening in dien zin moet worden opgevat, dat niet mag geloopt of gereden worden door regelmatig marcheerende troepen, daar toch de strekking van dat artikel is te voorkomen dat de troepen in hun opmarsch worden belemmerd;

Overwegende dat nu van een dergelijke belemmering geen sprake kan zijn, indien men rijdt of loopt door een militaire colonne, waarvan twee stukken op zoo grooten afstand van elkaar rijden dat als het ware twee afzonderlijke colonnes ontstaan;

Overwegende dat eischer heeft aangeboden het door hem gestelde te bewijzen; enz.

W. v. h. R. n°. 11499.

In gemeenten waarin een soortgelijke bepaling als die van art. 47c der Politieverordening van Bergen-op-Zoom niet bestaat, zou voor het gronden van het verbod om door de colonne heen te rijden, indien daardoor inderdaad het voortgaan in marschorde wordt bemoeilijkt, waarschijnlijk met vrucht op art. 41 (2) der Inkwartieringswet een beroep kunnen worden gedaan. (Zie Arrest van den Hoogen Raad van 29 November 1915, M. R. T. Deel XI bladz. 558).

Volledigheidshalve verwijzen wij hier ook nog naar het vonnis van den Kantonrechter te Harderwijk van 21 April 1925 (W. v. h. R. n°. 11492) waarbij een beklagde ontslagen werd van rechtsvervolging op grond dat het tenlastegelegde en bewezenverklaarde feit, te weten dat beklagde op den Zuiderzeeschen straatweg te Harderwijk als bestuurder van een met lange zware boomen beladen, met een paard bespannen wagen, eigendunkelijk heeft nagelaten, om aan de vordering van een aan het hoofd van een aldaar marcheerende compagnie militairen loopenden compagniescommandant, om — ten einde de marschorde in dien marcheerenden troep te bewaren — halt te houden, niet heeft voldaan, noch in de Inkwartieringswet, noch in eenige andere wet strafbaar is gesteld.

Oogenschijnlijk is dit eene beslissing tegengesteld aan die van den Hoogen Raad. Het is echter de vraag of bij eene andere formulering der telastlegging zoodat niet het niet-voldoen aan de vordering van den compagniescommandant, maar het, door het op den troep inrijden, belemmeren van het gebruik van den straatweg was telastgelegd, de beslissing niet in anderen zin zou hebben geluid. Red. M. R. T.

PENSIOENZAKEN.

HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN.

Burgerlijke Kamer.

Zitting van 22 April 1926.

Voorzitter: Dr. J. A. A. Bosch.

Raadsheeren: Drs. H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith, L. E. Visser
en N. C. M. A. van den Dries.

Art. 156, 2e lid (oud) Pensioenwet 1922.

Korting der bijdrage voor het weduwen- en weezpensioen op het salaris eener ongehuwde en nimmer gehuwd geweest zijnde onderwijzeres, die de in het 2e lid van het artikel bedoelde verklaring heeft afgelegd.

Art. 156, 2e lid, gelijk dat luidde vóór de wijziging bij de wet van 30 Juni 1923, S. 307, heft voor de onderwijzers, die de daar bedoelde verklaring hebben afgelegd, niet alleen de toepasselijkheid op van de bepalingen van den Ten titel der wet — die in het bijzonder het recht op weduwen- en weezpensioen regelt —, maar evenzeer die van alle andere, elders in de wet voorkomende bepalingen betrekkelijk dat pensioen, dus ook die van art. 36, 4e lid, omtrent het verhaal der bijdrage voor dat pensioen.

Beroepen vonnis in W. 11447. (Zie M. R. T. Deel XXI, bladz. 417).

Mr. Dr. J. Wijtema, burgemeester der gemeente Rotterdam, woneinde aldaar, namens die gemeente in rechten optredende, eischer tot cassatie van een vonnis der Arrond.-Rechtbank te Rotterdam, den 29en Juni 1925 tusschen partijen geweest, advocaat Jhr. Mr. G. W. van der Does,

tegen

het Nederlandsch Onderwijzersgenootschap, vereeniging met rechts-persoonlijkheid, gevestigd te Amsterdam, verweerder, advocaat Mr. M. Oppenheimer.

De proc.-gen. Noyon heeft in deze zaak de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Eene onderwijzeres, die hare rechten heeft overgedragen aan het in dit geding optredende Nederlandsche Onderwijzersgenootschap, was

in dienst der gemeente Rotterdam en had als zoodanig aanspraak op salaris, dat de gemeente echter geoordeeld heeft niet te moeten uitbetalen dan onder korting van de bijdragen voor het weduwen- en weezenpensioen, die zij volgens art. 36 der Pensioenwet 1922 van hare ambtenaren meende te kunnen vorderen.

Onbetwist is dat de onderwijzeres verkeert in het geval, voorzien bij art. 156, tweede lid, der genoemde wet, zooals dat luidde vóór de in 1923 daarin gebrachte wijziging. Dit artikel zegt, dat ten opzichte van ambtenaren die de verklaring hebben afgelegd, dat zij verlangen dat de wet voor zooveel hare op het weduwen- en weezenpensioen betrekking hebbende bepalingen betreft niet zal worden toegepast, ook niet van toepassing zal zijn. Het vraagpunt dat partijen verdeeld houdt is nu, of dit artikel zoo gelezen moet worden dat het alleen betrekking heeft op de bepalingen van den zevenden titel, die in het bijzonder het recht op weduwen- en weezenpensioen behandelt, dan of ook de bepalingen omtrent het verhaal van de door de gemeente aan het pensioenfonds verschuldigde bijdragen op hare ambtenaren in het artikel begrepen zijn.

Bij het vonnis, waarvan beroep, is de laatste opvatting aangenomen omdat, al mag de bedoeling des wetgevers anders zijn geweest, deze niet in aanmerking mag komen, nu de woorden van het artikel duidelijk zijn en zoo algemeen dat zij alle bepalingen der wet die op het pensioen betrekking hebben, dus ook die omtrent het verhaal op de ambtenaren omvatten. Dientengevolge is de gemeente Rotterdam tot uitbetaling van de volle wedde veroordeeld.

Tegen de beslissing is als middel van cassatie aangevoerd: Schending of verkeerde toepassing van art. 156 Pensioenwet 1922, Stbl. no. 240, zooals dit artikel luidde vóór de wijziging, aangebracht door de wet van 30 Juni 1923, Stbl. 307, en van de artt. 91 en 92 van de Pensioenwet 1922, Stbl. 240, omdat de Rechtbank heeft geoordeeld dat op de ambtenaren, die de in het 2e lid van art. 156 bedoelde verklaring hebben afgelegd, de bepalingen betreffende het heffen van eene bijdrage, althans de bepalingen betreffende het verhaal van die bijdrage op de ambtenaren niet toepasselijk zijn; ten onrechte, daar op bedoelde ambtenaren alleen de bepalingen van den 7en titel betreffende recht op weduwen- en weezenpensioenen en de bepaling van art. 156, lid 1, betreffende inkoop van het pensioen niet toepasselijk, doch de overige bepalingen wel toepasselijk zijn.

Het is bekend dat het eerste ontwerp van eene pensioenwet door de Eerste Kamer der Staten-Generaal verworpen is, omdat het geene bepalingen omtrent het verhaal van de door de gemeenten verschuldigde pensioensbijdragen op de ambtenaren inhield; in dat ontwerp konde dus de bepaling die later art. 156 geworden is, ook niet betrekking hebben op een ander verhaal dan dat in den vorm van aanzuivering in het eerste lid geregeld was.

Dit werd echter anders toen in de Pensioenwet het algemeene verhaal was opgenomen. Toen kregen de woorden van art. 156, lid twee, ook betrekking op het nieuwe verhaal. Die woorden zijn toch zeer

algemeen, als omvattende alles wat in de Wet op het weduwen- en weezenpensioen bepaald is. Zij hadden onbetwist reeds te voren betrekking op het verhaal in den vorm van aanzuivering; had men nu de toepasselijkheid op het nieuw geregelde verhaal willen uitsluiten, dan had dit uitdrukkelijk in de wet gezegd moeten worden. Nu dit niet gedaan is kan aan de algemeene woorden niet de beperkte toepasselijkheid worden gegeven die zij in het vroegere ontwerp hadden.

Daarom schijnt mij het vonnis, waarvan beroep, juist gewezen, weshalve ik concludeer tot verwerping van het beroep, met veroordeeling van den eischer qq. in de kosten.

De Hooge Raad enz.;

Overwegende, dat uit het bestreden vonnis, voor zoover thans van belang, blijkt:

dat Mej. S., onderwijzeres in dienst der gemeente Rotterdam, hare aanspraken op salaris als zoodanig over Febr. 1923 heeft overgedragen aan verweerder; dat mej. S. toen aanspraak had op eene jaarwedde van f 2600 's jaars of 216,10 per maand, welk bedrag volgens verweerder mocht verminderd worden met eene bijdrage van 3 pct. voor eigen pensioen van mej. S., doch dat de gemeente Rotterdam daarenboven wilde verminderen met eene bijdrage van 5½ pct. voor weduwen- en weezenpensioen, waartegen de verweerder aanvoerde, dat mej. S. tijdig had afgelegd de verklaring bedoeld in art. 156, lid 2, der Pensioenwet 1922, zooals dat tweede lid luidde vóór deszelfs wijziging bij de wet van 30 Juni 1923 (Stbl. no. 307), wat, naar de meening van verweerder, ten gevolge had, dat door mej. S. geene bijdrage voor weduwen- en weezenpensioen verschuldigd was;

dat, toen de gemeente Rotterdam weigerde het traktement onder aftrek van alleen 3 pct. bijdrage voor eigen pensioen van mej. S., dus f 210,16, uit te betalen, de verweerder die betaling in rechte heeft gevorderd, welke vordering bij het bestreden vonnis is toegewezen, op grond dat in art. 156, lid 2, der Pensioenwet 1922, zooals het luidde vóór de bovenbedoelde wijziging in 1923, de opheffing der toepasselijkheid van de bepalingen derzelfde wet „op het weduwen- en weezenpensioen betrekking hebbende” zoo algemeen was gesteld, dat zij geacht moet worden de toepasselijkheid uit te sluiten, niet alleen van de bepalingen van den VIIen titel der Pensioenwet handelende over „het pensioen van weduwen en weezen”, maar ook van alle andere bepalingen elders in de wet betrekkelijk dat pensioen opgenomen, dus in het bijzonder ook van art. 36, lid 4. bepalende, voor zoover thans van belang, dat op bezoldiging der ambtenaren eene bijdrage van 5½ pct. voor het weduwen- en weezenpensioen zou kunnen worden verhaald, zoodat ook ten aanzien van mej. S. de toepassing dezer bepaling naar het oordeel der Rechtbank is uitgesloten;

Overwegende dat tegen deze beslissing als middel van cassatie is aangevoerd: zie conclusie proc.-gen.;

Overwegende dat de tekst van art. 156, lid 2, der Pensioenwet 1922, zooals die was voor de wijziging bij de wet van 30 Juni 1923 (Stbl. no. 307), de beslissing der Rechtbank rechtvaardigt, wijl daar niets in voorkomt, dat aanleiding kon geven om de zoo algemeen mogelijke uitsluiting der toepasselijkheid van de bepalingen der Pensioenwet „op het weduwen- en weezenpensioen betrekking hebbende” te beperken tot de bepalingen van den VIIden titel der Pensioenwet 1922, waarin het weduwen- en weezenpensioen meer in het bijzonder wordt geregeld;

Overwegende dat daarenboven deze opvatting geacht moet worden in overeenstemming te zijn met de bedoeling des wetgevers;

dat toch de ontwerpers der Pensioenwet hebben bedoeld aan de ambtenaren zoowel voor hen zelf als voor hunne weduwen en weezen toe te kennen een premievrij pensioen, dat zou worden vergolden uit een fonds, waartoe de verschillende publiekrechtelijke lichamen naar door de wet gestelde regelen zouden hebben bij te dragen;

dat echter bij de Pensioenwetten, opgenoemd in art. 156, lid 1, der Pensioenwet 1922, aan de er onder vallende ambtenaren was toegestaan zich, uit den aard der zaak ten koste der pensioensaanspraken hunner weduwen en weezen, te onttrekken aan de in die wetten ter verkrijging van die aanspraken voorgeschreven bijdragen, en er door de ontwerpers der nieuwe wet eene onbillijkheid in werd gezien de ambtenaren, die van die mogelijkheid gebruik hadden gemaakt van het nieuw in te stellen premievrije weduwen- en weezenpensioen, in dezelfde mate als anderen, die daartoe wel hadden bijgedragen, te doen profiteeren, weshalve bij gezegd art. 156, lid 1, werd bepaald, dat door of voor hen binnen vier jaren na het tijdstip van het inwerkingtreden der Pensioenwet 1922 aan het pensioenfonds zoude moeten worden betaald het bedrag, dat in het geheel door of voor hen voor weduwen- en weezenpensioen zou zijn bijgedragen indien zij voor hunne betrekkingen niet van aanspraken op weduwen- en weezenpensioen hadden afgezien, „ten einde hen”, zooals de toelichting het uitdrukt, „alsnog bij wijze van inkoop over het verleden te doen contribueeren”;

Overwegende dat de duidelijke strekking dezer bepaling is, dat het recht op een premievrij weduwen- en weezenpensioen voor deze categorie van ambtenaren werd afhankelijk gesteld van de voorwaarde, dat zouden worden bijbetaald de stortingen, waaraan zij zich vroeger, in overeenstemming met de toen bestaande wettelijke voorschriften, hadden onttrokken;

Overwegende dat in aansluiting aan deze bepaling in het tweede lid van vooraangehaald art. 156 als overgangsbepaling — en waarschijnlijk daarom niet geheel in overeenstemming met de beginselen, die aan het wetsontwerp ten grondslag lagen — eene bepaling werd opgenomen, dat, zoo de bijdrage, in het voorgaande lid bedoeld, door de betrokken ambtenaren niet werd betaald — waartoe hier uitdrukkelijk vrijheid werd gelaten —, „deze wet, voor zooveel hare op het weduwen- en weezenpensioen betrekking hebbende bepalingen

betreft, niet van toepassing" zou zijn, zoodat deze ambtenaren de aanspraken op pensioen voor hunne weduwen en weezen als zoodanig verloren konden doen gaan, maar daartegenover dan ook waren vrijgesteld van iedere bijdrage ter zake van zoodanige pensioenaanspraken;

Overwegende dat nu niet wel aannemelijk is, dat de wetgever, toen hij ten slotte het tegenwoordige art. 36, lid 4, in het wetsontwerp opnam, van het evenomschreven beginsel heeft willen afwijken, niet alleen, omdat het dan noodig ware geweest den tekst van art. 156, lid 2, zoodanig te wijzigen, dat zijne niet-toepasselijkheid beperkt bleef tot den VIIden titel der wet, maar ook omdat zonder uitdrukkelijke bepaling in de wet niet kan worden aangenomen, dat de wetgever deze categorie ambtenaren — die aanvankelijk door de overgangsbepaling van art. 156, lid 2, tegen voor hen nadeelige bepalingen der nieuwe wet werden beschermd — zoodanig wilde bezwaren, dat hun niet alleen niet langer het eigen pensioen premievrij werd gewaarborgd, maar zij daarenboven premie zouden moeten betalen voor een weduwen- en weezenpensioen, waarop krachtens de bepaling van hetzelfde art. 156, iedere aanspraak voor goed verloren was gegaan;

Overwegende dat misdien het middel is ongegrond;

Verwerpt het beroep;

Veroordeeld den eischer qq. in de kosten op het beroep gevallen.

W. v. h. R. 11502.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 22 December 1925.

(1925. D. No. 27. I. No. 13).

Fungeerend-Voorzitter: Mr. B. Tellegen.

Leden: Mrs. A. Burger en J. Ph. Endtz.

Art. 9 der Pensioenwet voor de Landmacht 1902 (S. 90).

Art. 1 der Pensioenwet voor de Landmacht 1922 (S. 66).

Een in 1911 gepensionneerd sergeant bij de landmacht, die van 29 Januari 1919 tot 18 Januari 1924 (of, volgens belanghebbende, van 16 November 1918 tot 17 December 1923) weder in dienst is geweest als vrijwilliger bij den landstorm, maakt op grond van art. 9 der Pensioenwet voor de Landmacht 1902 aanspraak op herpensionneering.

Artikel 1 der Pensioenwet voor de Landmacht 1922 (S. 66) houdende o.m. de bepaling, dat deze wet niet van toepassing is op de vrijwilligers bij den landstorm, kan niet in het geding worden gebracht, omdat het pensioenrecht van klager rechtstreeks voortvloeit uit artikel 9 bovengenoemd.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X. te Y., klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen,

tegen:

den Minister van Oorlog, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: A. A. L., commies bij het Departement van Oorlog, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat de feiten aangaat:

Overwegende dat klager, die in 1911 als sergeant bij de landmacht is ontslagen en gepensionneerd, van 29 Januari 1919 tot 18 Januari 1924, of volgens hem van 16 November 1918 tot 17 December 1923, weder in militairen dienst is geweest als vrijwilliger bij den landstorm en na zijn ontslag als zoodanig aanspraak maakt op herpensionneering;

Overwegende dat de Minister van Oorlog, daartoe bij Kabinets-rescript gemachtigd, bij beslissing van 26 November 1924 op dit verzoek afwijzend heeft beschikt, zulks overeenkomstig het ter zake door den Militairen Pensioenraad den 29 October 1924 uitgebrachte advies, inhoudende:

dat hij zich 29 Januari 1919 als vrijwilliger bij den Landstorm heeft verbonden en 18 Januari 1924 wegens verbreking der verbintenissen als zoodanig is ontslagen;

dat ingevolge het bepaalde bij artikel 1 der Pensioenwet voor de Landmacht (Staatsblad 1922 No. 66) deze wet niet van toepassing is op vrijwilligers bij den Landstorm;

dat krachtens artikel 78 dier wet dit geval moet worden getoetst aan de bepalingen der Pensioenwet voor de Landmacht 1902;

dat belanghebbende is ontslagen niet op grond van één der redenen als genoemd in artikel 2 dezer wet;

op welke gronden de Raad van oordeel is, dat hij aan geen enkele wettelijke bepaling recht op herpensionneering kan ontleenen;

Overwegende dat voormelde Minister voorts, daartoe gemachtigd als voren, bij nadere beslissing van 4 Juni 1925 klager's verzoek om herziening van de beslissing van 26 November 1924 heeft afgewezen;

Overwegende dat klager in zijn tegen deze nadere beslissing gericht klaagschrift vooreerst aanvoert, dat hij niet op 29 Januari 1919 maar op 16 November 1918 bij den vrijwilligen landstorm in dienst is getreden en niet op 18 Januari 1924, doch op 17 December 1923 uit den dienst is ontslagen, — voorts de vraag stelt, of de aanhaling van art. 1 der wet van 1922 (in het advies van den

Pensioenraad van 29 October 1924) wel in overeenstemming is met zijn dienstverband, en eindelijk verklaart, dat hij niet, gelijk in het zoeven vermelde advies is gezegd, is onslagen wegens verbreking der verbintenis;

Overwegende dat geen contra-memorïe is ingediend;

Wat het recht betreft:

Overwegende dat in voormeld advies van den Militairen Pensioenraad terecht wordt overwogen, dat ingevolge art. 1 der Pensioenwet voor de Landmacht 1922 die wet op klager als vrijwilliger bij den landstorm niet toepasselijk is en dat ingevolge art. 78 dier wet zijn aanspraak op herpensionneering moet worden beoordeeld naar de bepalingen der Pensioenwet voor de Landmacht 1902;

Overwegende dat die Raad ten onrechte overweegt, dat klager aan geen enkele wetsbepaling recht op herpensionneering kan ontleenen, daar dit recht voor hem regelrecht voortvloeit uit art. 9, dat, geheel los van de bepalingen van art. 2, aanspraak op herpensionneering geeft aan ieder militair, die bij de landmacht is in dienst getreden, terwijl hij in het genot was van pensioen ter zake van vorigen militairen dienst bij zee- of landmacht;

Overwegende dat deze Raad dus zal moeten vaststellen dat, met vernietiging van de beslissingen van 26 November 1924 en 4 Juni 1925, klager alsnog opnieuw zal behooren te worden gepensionneerd ingevolge de bepaling van art. 9 der Pensioenwet voor de Landmacht 1902;

Overwegende dat, waar in de gedingstukken de gegevens ontbreken, noodig voor de bepaling van het bedrag, waarop het nieuw toe te kennen pensioen zal behooren te worden vastgesteld, deze Raad zich tot het geven van deze principieele uitspraak zal moeten bepalen;

Overwegende dat — ook in verband daarmee — onbesproken kunnen blijven de vragen, gedurende welken termijn klager bij den vrijwilligen landstorm dienst heeft gedaan en of zijn ontslag uit dien dienst al of niet is verleend wegens verbreking zijner verbintenis;

Recht doende in naam der Koningin!

Stelt vast, dat de voormelde beslissingen van 26 November 1924 en 4 Juni 1925 zullen behooren te worden vernietigd en klager alsnog opnieuw zal behooren te worden gepensionneerd ingevolge de bepaling van art. 9 der Pensioenwet voor de Landmacht 1902;

Beveelt, dat het door klager betaalde recht van *f* 10.— hem zal worden vergoed.

I N H O U D.

	Blz.
Aangifte van geboorten. Wijziging van art. 30 B. W. (Wet van 13 November 1925, Stbl. no. 444)	237
Aannemen van een gift. Het als ambtenaar —, wetende dat zij hem gedaan wordt ten gevolge van hetgeen hij, in strijd met zijn plicht, in zijne bediening heeft gedaan	201
Aanvullingsblad op de Verzameling van Wetten en Besluiten, betreffende het Militair Straf- en Tuchtrecht bij de Zee- en Landmacht	348
Aanwijzing. Een geval van diefstal, uitsluitend door aanwijzingen bewezen	296
— van de marine-autoriteit bij wie, bij gebreke van een tot straffen bevoegden meerdere, het beklag over eene krijgstuchtelijke straf, over een order, of over een vermeende krenkende of onbillijke behandeling moet worden ingediend (Circulaire voor de Zeemacht no. 872)	518
Advocaten-raadslieden. Kon. Besluit van 7 Juli 1925 (Stbl. no. 322) tot nadere wijziging van het K. B. van 3 Januari 1914 (Stbl. n ^o . 2), houdende regeling der toelagen aan de — van beklaagden, die naar den Zeekrijgsraad in Europa zijn verwezen, zooals dat besluit is gewijzigd bij Kon. Besluit van 29 Maart 1919 (Stbl. n ^o . 139)	163
Algemeene Maatregelen van Bestuur. Inwerkingtreding van — op een vroeger tijdstip dan bij de wet is bepaald. Vragen van het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Dr. Beumer en het daarop door de Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid en van Financiën gegeven antwoord	240
	Zie ook 345 en 528
— Eenige — ter uitvoering van het W. v. Sv.	321
Ambtenaar. Zie ook „Gemeente-ambtenaar”.	
— Een deurwaarder bij een arrondissements-rechtbank is geen — in den zin van art. 3 der Pensioenwet 1922	89
— Personen in dienst bij de N.V. Provinciale Noordbrabantse Electriciteits-Maatschappij, vallen, na de wijzigingswet van 28 Mei 1925 (Stbl. n ^o . 216) onder art. 4 (1) <i>m</i> der Pensioenwet 1922 en zijn dus als — in den zin dier wet te beschouwen. Bedoelde wijzigingswet bezit terugwerkende kracht tot 1 Juli 1922	222
— Is een werkvrouw aan een Rijksinstelling die door den concierge van die instelling is aangesteld, — in den zin der Pensioenwet 1922?	407 en 412

	Blz.
— De benoeming tot tijdelijk —, geschied door den directeur der gemeentewerken met machtiging of onder goedkeuring van Burgemeester en Wethouders, is, ook al is dat college niet door een verordening gemachtigd het benoemingsrecht, aan hetzelfde krachtens verordening toekomende, over te dragen, tóch door het daartoe bevoegd gezag geschied. De diensttijd als tijdelijk — kan dus in casu voor pensioen worden ingekocht	413
— Verhouding van den Staat tot den —. Eenzijdige wijziging der salarisregeling door den Staat, terwijl de — zich voor een bepaalden tijd had verbonden	504
— Verhouding van den Staat tot den —. De regelen, welke de rechtspositie bepalen, kunnen te allen tijde door het tot vaststelling bevoegde gezag worden gewijzigd. Aan de ambtenaren is door de intrekking van art. 40 van het Bezoldigingsbesluit geen verkregen recht ontnomen. Ook de Staat heeft tegenover zijne ambtenaren de regelen van billijkheid en goede trouw in acht te nemen. Deze regelen heeft hij echter niet geschonden	589
Arrest. In — stellen van dienstweigeraars (Beschikking van den Minister van Oorlog van 5 Maart 1926, Iste Afd.. nr. 16, Legerorders 1926, nr. 890)	422
— De met verzuwaard — gestrafte militair die zich schuldig maakt aan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, pleegt dat feit terwijl hij is dienstdoende	478
— Het al of niet schorsen van een arreststraf bij verblijf in een hospitaal	557
Baancommandant. Al heeft, ook bij een schietvaardigheidsproef, de — „bijna al zijn aandacht” (art. 64 Schietvoorschrift Infanterie) aan den schutter te wijden, zulks neemt niet weg dat hij ook heeft toe te zien op de verrichtingen van de andere manschappen. Onkrijgstuchtelijk optreden van een — na het ontvangen van een volkomen gegronde aanmerking	584
Bekentenis. In casu was beklaagde's verklaring geen —, doch kon deze verklaring slechts als erkentenis bron van aanwijzingen zijn	294
Beklag. Aanwijzing van de marine-autoriteit bij wie, bij gebreke van een tot straffen bevoegden meerdere, het — over eene krijgstuchtelijke straf, over een order, of over een vermeende krenkende of onbillijke behandeling moet worden ingediend. (Circulaire voor de Zeemacht n ^o . 872)	518
Belediging. Het toevoegen van het woord „suffert” levert — op	197
— Het toevoegen van het woord „suffert” levert <i>geen</i> — op, doch is „uitschelden”	200

Belemmering van een militairen marsch. Art. 47c der Politieverordening van Bergen-op-Zoom heeft de strekking te voorkomen, dat de troepen in hun opmarsch worden belemmerd, en moet dus zóó worden opgevat, dat het verboden is te loopen of te rijden door <i>regelmatig</i> marcheerende troepen. Eisch tot schadevergoeding, daar een onderofficier eischer belette door een colonne te rijden, waardoor eischer kwam te vallen	603
België. Herziening van het militair strafrecht in —	519
Berg van Saporoea. C. J. G. L. van den —. De wetten op de voorwaardelijke veroordeeling en hunne toepassing ten aanzien van justitiabelen die militair zijn of worden	90, 129
Zie ook 29, 159, 257 en 447.	
Beslag. Het verzoek tot het verleenen van verlof, executoriaal derden-beslag te doen leggen op een Indisch pensioen van een gewezen Indisch militair, toegewezen	372
— Een zelfde verzoek als bovenbedoeld <i>af</i> gewezen	373
— Kortingen en — op salarissen en pensioenen	531
Bevoegdheid. Relatieve competentieregeling bij de Landmacht. (Beschikking van den Minister van Oorlog van 16 Juni 1925, 1e Afd. n ^o . 4. Legerorders 1925, n ^o . 218)	26
— Het vonnis moet worden vernietigd omdat de rechter geen onderzoek heeft gedaan omtrent eene opgave van den klaagde, waaruit zou zijn gevolgd dat de rechter onbevoegd was om van de zaak kennis te nemen, doch die kennisgeving was geweest ter competentie van den militairen rechter	377
— Ofschoon de strekking van art. 97, lid 2 B. R. is om te voorkomen dat hetzelfde geding voor meer dan één kantonrechter zal worden gevoerd, en dit geval zich in casu niet kan voordoen nu de eisch tegen een der beide gedaagden niet-ontvankelijk is, verklaart de Kantonrechter zich toch, op grond van dat artikel, bevoegd, nu niet gebleken is, dat eischer, ten einde den Kantonrechter te Bergen-op-Zoom bevoegd te maken, iemand mede gedagvaard heeft, die niets met de zaak te maken had	603
Bevordering. (Oorlogsbegrooting 1926)	254, 445
Bewijs. Bij oplichting is het, voor het — van geen belang of de benadeelde verklaart, dat hij het goed óók zou hebben afgegeven als de beklagde hem de waarheid had verteld, 189 en 193	
— Toepassing van art. 74, 1 ^o Inv. wet Militair Straf- en Tuchtrecht	197
— Het — van goed zedelijk gedrag (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
— Moeten de door den Officier-Commissaris gehoorde getuigen, sedert de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering, op grond van art. 342 van dat Wetboek nogmaals door den Krijgsraad worden gehoord?	424
Zie ook	576

	Blz.
— De redengevende feiten en omstandigheden van art. 359, 3de lid, Wetb. van Strafvordering	427, 519
Bezoldigingsbesluit. Het arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage d.d. 15 Maart 1926 over de intrekking van art. 40 van het —	589
Bijzondere voorwaarde. Een — die bij eene voorwaardelijke veroordeeling niet mag worden gesteld	430
Bolhuis. Mr. G. H. van — †	27
Bond van minder Marinepersoneel. Invloed van den Commandant der Marine te Willemsoord op het verhuren van zalen voor openbare vergaderingen in het gebouw van den — te Helder. (Vragen van het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal L. L. H. de Visser en de daarop door den Minister van Marine a.i. gegeven antwoorden)	527
Brievenbesteller. Zie „Hulpbrievenbesteller”.	
Burger-koks en -kellners aan boord van Duitsche Oorlogschepen	433
Byla. Oberst-Leutnant —. Die Grundlagen der Organisation der lithauischen Militär-Gerichte	536
Campo. Dr. R. del — genaamd Camp †	234
— Dr. R. del — genaamd Camp. Herdenking van dezen in de zitting van het H. M. G. van 13 November 1925	235
Cavalerie. Een nieuwe uniform voor de — in Rusland	349
Cessie. Een remedie tegen cessies?	340
Circulaire. Een — van den Minister van Justitie ter uitvoering van art. 141, 6°. W. v. Sv.	329
— De — voor de Zeemacht n°. 872 (Aanwijzing van de marine-autoriteit bij wie, bij gebreke van een tot straffen bevoegden meerdere het beklag over een straf, over een order of over een vermeende krenkende behandeling moet worden ingediend)	518
Competentie. Zie „Bevoegdheid”.	
Criminaliteit. De — der militairen in 1923 door Dr. G. L. Suermondt	261
Curacao. Militaire strafwetgeving voor Suriname en —	225
Deelnemen aan optochten. Het — door militairen	168
	Zie ook 236
Deskundige-conclusie. Een geval waarin de — strekkende tot niet-toerekeningsvatbaar-verklaring van den beklaagde, ten aanzien van een door dezen gepleegde ongeoorloofde afwezigheid, door den krijgsraad en door het H. M. G. wordt overgenomen, terwijl dezelfde conclusie, ten aanzien van door dien zelfden beklaagde, tijdens zijne afwezigheid, gepleegde vermogensdelicten, door het H. M. G. wordt verworpen	284
	Zie ook 286, 290 en 294

Deurwaarder. Een — bij een arrondissements-rechtbank is geen ambtenaar in den zin van art. 3 der Pensioenwet 1922	89
Diefstal. Een geval van —, uitsluitend door aanwijzingen be- wezen	296
— Diefstal of verduistering?	566 en 569
Dienst. Beantwoording der vraag of een, in verband met een opzettelijke ongehoorzaamheid, tegen een meerdere geuite bedreiging al of niet in — is gepleegd	63, 66
— De door beklagde in casu gepleegde insubordinatie tegen een door hem beleedigden meerdere, die hem naar de kazerne volgde om hem daar te rapporteeren, is <i>buiten</i> — gepleegd .	197
— Het als militair, behoorende tot een patrouille, zich in een toestand brengen waarin hij zijn — als zoodanig niet naar behooren kan verrichten	355
— De met verzuward arrest gestrafte militair die zich schuldig maakt aan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, pleegt dat feit terwijl hij is dienstdoende	478
Dienstbevel. De order van een meerdere tot het brengen van den militairen groet is een —	63, 66
— De order van den wachtcommandant, gegeven aan een minder militair, die op de slaapzaal van de kazerne aan het schreeuwen was, om zich stil te houden, is een —	572 en 575
— De order om een veldjas (militaire uniform) aan te trekken is een —	58, 60, 363, 368, 577, 579
Dienstplicht. Diensplicht en Gewetensbezwaren. (Bespreking van het gelijknamig artikel van Dr. G. J. Heering in het „Haagsch Maandblad”, Decemberaflevering 1925)	333
Dienstplichtwet. Noch in de —, noch in een krachtens haar vastgestelde bepaling is de verplichting om ter inlijving te verschijnen vastgesteld	600
— De — bevat in de artikelen 29 en 47 <i>wel</i> bepalingen die tot het verschijnen ter inlijving verplichten	600
— Het ondergaan van de straffen opgelegd ingevolge art. 42, 1ste lid der —	523
Dienstweigeriug. Zie ook onder „Ongehoorzaamheid” en „Dienstplicht”.	
— Een geval van principieele —. Wijze van toepassing van de dienstweigeringswet (Wet van 13 Juli 1923. Stbl. n°. 357)	58, 60
— Een geval van principieele —	363
	Zie ook 366 en 368
— Vragen omtrent de uitvoering der dienstweigeringswet, gesteld door het lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal Prof. Dr. J. R. Slotemaker de Bruine, en de daarop door den Minister van Oorlog gegeven antwoorden	235
— De dienstweigeringswet (Oorlogsbegrooting 1926)	254 en 445
— Eene beschikking van het H. M. G. tot schorsing der straf-	

	Blz.
vervolging ingevolge art. 2, 3e lid, der Dienstweigeringswet (Wet van 13 Juli 1923, Stbl. n ^o . 357)	366
— Principieele dienstweigerings. Het verzoek tot tewerkstelling bij een niet-militairen tak van staatsdienst heeft de Minister van Oorlog tweemaal afgewezen. Het H. M. G. heeft zich te onthouden van een oordeel over de juistheid van die beslissingen maar is niet ontslagen van de plicht om, met het oog op de op te leggen straf, de vraag te beantwoorden of beklagde wegens ernstige gewetensbezwaren, in den zin van art. 183 der Grondwet, tot de bewezen verklaarde feiten is gekomen. Die vraag wordt door het Hof bevestigend beantwoord	368
— In arrest stellen van dienstweigeraars (Beschikking van den Minister van Oorlog van 5 Maart 1926, Iste Afd. n ^o . 16, Legerorders 1926, n ^o . 89. O)	422
— Vragen omtrent de uitvoering der dienstweigeringswet, gesteld door het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Zadelhoff, en de daarop door den Minister van Oorlog gegeven antwoorden	524
Dierenbescherming. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Dood. Zie „Levensberoving”.	
Duitschland. Burger-koks en -kellners aan boord van Duitse Oorlogsschepen	433
Eerbewijzen voor met een rang gelijkgestelde leden van het Nederlandsche Roode Kruis. (Kon. Besluit van 9 December 1925, n ^o . 42, Legerorders 1925, n ^o . 448)	331
Erkenten. In casu is beklagde's verklaring geen bekentenis, doch kan zij slechts als — bron van aanwijzingen zijn	294
Fiscaal-plaatsvervanger. Benoeming van Mr. W. F. H. Zegers tot — bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord	447
Garnizoenen. Aanwijzing van de garnizoenen waartoe eenige plaatsen, voor wat de militaire rechtspleging betreft, behooren. (Beschikking van den Minister van Oorlog van 16 Juni 1925, 1ste Afd. n ^o . 4, Legerorders 1925, n ^o . 218)	26
Geboorte-aangifte. Wijziging van art. 30 B. W. (Wet van 13 November 1925, Stbl. n ^o . 444)	237
Gedrag. Bewijzen van goed zedelijk —. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Geldboete. Kon. Besluit van 22 Augustus 1925 (Stbl. n ^o . 361) tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 207a R. L. en artikel 206a R. Z.	165
— Toepassing van art. 23bis van het Wetboek van Strafrecht	490
Gemeente-ambtenaar. In art. 173 (XI) der Pensioenwet 1922 moet onder „oud-gemeente-ambtenaren” alleen worden ver-	

staan, gewezen gemeente-ambtenaren die op 1 Juli 1922 <i>niet</i> waren ambtenaren in den zin der nieuwe Pensioenwet. Gewezen gemeente-ambtenaren die op 1 Juli 1922 <i>wel</i> ambtenaren waren in den zin dier wet, kunnen dan ook niet worden verplicht tot betaling van de in art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde bijdrage. Hun komt ook niet de bevoegdheid toe door vrijwillige verdere storting van die bijdrage zich voor hun vrouwen en kinderen eenig bijzonder recht op pensioen te verzekeren .	215
— Vragen gerezen naar aanleiding van art. 68 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913	308, 315
Georganiseerd Overleg bij de Zeemacht. (K. B. van 23 Maart 1925 (Stbl. n°. 105), aangevuld en gewijzigd bij K. B. van 23 Juni 1925 (Stbl. n°. 271))	22
— bij de Zeemacht. (Marinebegrooting 1926)	251
— bij de Landmacht (Oorlogsbegrooting 1926)	254
Gerechtskosten. Tarieven van — in strafzaken. Inwerking-treding van eenige artikelen van de wijzigingswet van 29 Mei 1920 (Stbl. n°. 278)	29
Getuige. Moet een door den officier-commissaris gehoorde — voortaan op grond van art. 342 Sv. steeds nogmaals door den krijgsraad worden gehoord?	424
Zie ook	576
Gewetensbezwaren. Zie „Dienstplicht” en „Dienstweigering”.	
Gratie. Kon. Besluit van 7 Juli 1925 (Stbl. n°. 321) tot wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in art. 68, tweede lid, der Grondwet	162
Heimelijke Inscheping. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Herpensionneering. Aanspraak op — van een in 1911 gepensionneerd sergeant bij de landmacht die van Januari 1919 tot Januari 1924 weder in dienst is geweest als vrijwilliger bij den landstorm. Het pensioenrecht van klager vloeit rechtstreeks voort uit art. 9 der Pensioenwet voor de landmacht 1902 (Stbl. n°. 90). Art. 1 der Pensioenwet voor de landmacht 1922 (Stbl. n°. 66) kan niet in het geding worden gebracht	610
Herziening v/d. beslissing i/z. pensioen. Uit het ontbreken in de oude Burgerlijke Pensioenwet van een bepaling, als die vervat in art. 130 der Pensioenwet 1922, moet worden afgeleid, dat, onder de werking van eerstgenoemde wet, het recht tot herziening van eenmaal genomen bindende beslissingen, in het nadeel van den daarbij betrokkene, niet bestond. Een zoodanig recht kan dus ook niet, volgens bovengenoemd art. 170 op den Pensioenraad zijn overgegaan	86
— De — van het militair personeel der Zeemacht als gevolg van de beslissing van den C. R. v. B. d.d. 22 December 1925.	

- (Vragen van het Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal K. ter Laan en de daarop door den Minister van Oorlog, a.i. Minister van Marine, gegeven antwoorden) . . . 525
- Hoofdinspecteur.** Implicite beslist dat de — van een regiment ook ten aanzien van strafbare feiten, welke geen verband houden met oefening en opleiding, de autoriteit is, bij wie een militair, behoorend tot een der compagnieën ter standplaats van dien — en die door zijn compagniescommandant krijgstucltelijk is gestraft, op grond van art. 61 W. K. zijn beklag moet doen 77
- Hooger beroep.** De door den Pensioenraad gegeven beslissing dat in casu de tijdelijke diensttijd niet voor pensioen geldig is, is eene beslissing die van belang kan zijn voor het bedrag van het eventueel toe te kennen pensioen. De Minister van Financiën is dus bevoegd te dien aanzien — in te stellen 86
- De Pensioenraad is niet geroepen tot het geven van bindende beslissingen over het uitzicht op nog niet bestaande pensioensaanspraken en niet bevoegd zich vooraf eene beperking op te leggen in zijn vrijheid van oordeel voor het geval hij later over het al of niet bestaan van zoodanige aanspraken en den omvang daarvan zal hebben te beslissen. Van zoodanige uitingen van den Pensioenraad staat geen — op den C. R. v. B. open. Waar in casu klager echter óók een beslissing heeft verzocht over zijne verplichting of bevoegdheid om na de invoering der Pensioenwet 1922 de bij art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde jaarlijksche bijdrage te blijven voldoen, staat, te dien aanzien — open en moet, daar de Pensioenraad hierover geen oordeel gegeven heeft, de C. R. v. B. ten aanzien daarvan uitspraak doen 215
- Op grond van de woorden van art. 68 (1) der Pensioenwet voor de Gemeente-ambtenaren 1913, moet worden aangenomen dat de in dat artikel aan de gemeenten opgelegde verplichting, bevestigd door art. 158 der Pensioenwet 1922, *niet* medebrengeft eenig zeggenschap ten aanzien van de toekenning of van het bedrag van een in die artikelen bedoeld pensioen. Aan art. 125 der Pensioenwet 1922 kan de gemeente dus niet de bevoegdheid ontleenen om tegen zoodanige beslissingen een bezwaarschrift in te dienen. Terecht heeft de Pensioenraad de gemeente dan ook niet ontvankelijk verklaard in haar bezwaar 315
- Hoog Militair Gerechtshof.** Overlijden van den oud-President van het — Mr. G. H. van Bolhuis 27
- Overlijden van den waarnd. Adv.-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, Dr. R. del Campo genaamd Camp 234, 235
- Kosten van het — en van de Krijgsraden (Justitiebegrooting 1926) 242, 434

	Blz.
— De Rechtspleging bij de Landmacht en de Provisioneele Instructie voor het — van Nederl. Indië opnieuw gewijzigd	432
Hospitaal. Het al dan niet schorsen van een arrest-straf bij verblijf in een —	557
Hövell tot Westerfliet. Mr. F. J. M. I. Baron van —. Benoeming van — tot President-plaatsvervanger van den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch . . .	533
Hulpbrievenbesteller. Een — is niet begrepen onder de „brievenbestellers” in art. 1 van het K. B. van 24 Maart 1923 (Stbl. n ^o . 108)	213
Inkoop diensttijd. Een werkvrouw aan een Rijksinstelling kan haar diensttijd als zoodanig, ook al is zij door den concierge van die instelling aangesteld, voor pensioen inkoop.	407
— Zulks kan <i>niet</i> geschieden voor zolang zij in dienst is geweest van den concierge en niet in dien van het Rijk . .	412
— De benoeming tot tijdelijk ambtenaar, geschied door den directeur der gemeentewerken, met machtiging of onder goedkeuring van Burgemeester en Wethouders, is, ook al is dat college niet door eene verordening gemachtigd het benoemingsrecht, aan hetzelfde krachtens verordening toekomende, over te dragen, tóch door het daartoe bevoegd gezag geschied. De diensttijd als tijdelijk ambtenaar kan dus in casu voor pensioen worden ingekocht	413
— De vaststelling van de ter zake van den inkoop verschuldigde bijdrage moet met de beslissing over den inkoop één geheel uitmaken. Indien de gegevens voor die vaststelling ontbreken, moet de C. R. v. B. de zaak naar den Pensioenraad terugwijzen	407, 413
Inkwartiering. Beschikking van den Minister van Oorlog van 4 December 1925, Iste Afd. n ^o . 20 (Legerorders 1925, n ^o . 434)	332
Inlijving. Noch in de Dienstplichtwet, noch in een krachtens haar vastgestelde bepaling is de verplichting om ter — te verschijnen vastgesteld	600
— De Dienstplichtwet bevat in artt. 29 en 47 <i>wel</i> bepalingen die tot verschijning ter — verplichten	600
Insubordinatie. De in casu door beklagde gepleegde — tegen een door hem beleedigde meerdere, die beklagde naar de kazerne volgde om hem daar te rapporteeren, is <i>buiten</i> dienst gepleegd	197
Invoeringswet. De — van het nieuwe Wetboek van Strafvordering	171
— Toepassing van art. 74, 1 ^o — Militair Straf- en Tuchtrecht	197
Inwerkingtreding van een Algem. Maatr. van Bestuur op een vroeger tijdstip dan bij de wet is bepaald. (Vragen van het lid v. d. Tweede Kamer der Staten-Generaal Dr. Beumer en	

	Blz.
het daarop door de Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid en van Financiën gegeven antwoord)	240
Zie ook 345 en	528
— De — van het Wetboek van Strafvordering	260
Zie voor vragen van transitoir recht	380
— Eenige Algemeene Maatregelen van Bestuur en een circulaire van den Minister van Justitie verband houdende met de — van het W. v. Sv.	321 en 329
Java. Sabotage aan boord Hr. Ms. —	474
Justitiebegroting 1926	242, 434
Klacht. Zie „Beklag”.	
Klachtproces. Implicite beslist dat de hoofdinstructeur van een regiment ook ten aanzien van strafbare feiten die geen verband houden met oefening en opleiding, de autoriteit is, bij wie een militair, behoorend tot een der compagnieën ter standplaats van dien Hoofdinstructeur en die krijgstuuchtelijk door zijn compagniescommandant is gestraft, op grond van art. 61 W. K. zijn beklag moet doen	77
— Gemotiveerde tenietdoening van de bijkomende straf van inhouding der halve soldij	303
— Indien de strafreden aanmerkelijk wordt verzacht en de straf tot de helft wordt teruggebracht, moet een beklag niet „ongegrond” worden verklaard; in casu had het beklag „gedeeltelijk gegrond” moeten zijn verklaard	491
Klachtzaken. (Behandelde). Het in een verzoek aan den Regiments-commandant bezigen van termen die blijk geven van gebrek aan eerbied tegenover dien commandant	68
— Het zich niet gedragen zooals van een onderofficier had mogen worden verwacht, door, bij den optocht van demonstreerend rijksperoneel op 25 October 1924, zich met een aantal eveneens in uniform gekleede militairen der Zeemacht op zeer in het oog vallende wijze langs den weg welken de optocht nam, op te stellen en de leiding van die militairen te nemen, althans aanwijzingen aan hen te geven	69
— Het als commandant van een grenspatrouille slap optreden tegen den bestuurder van een automobiel, komende uit de richting van de grens, die niet voldeed aan het sein tot halt houden	74
— Het als sergeant-planton, zich onnoodig in het plantonhuisje ophouden	77
— Het als verkooper in een sloopstoko, door slordigheid, hogere prijzen berekenen dan in de prijslijst waren vastgesteld	303
— Het in een, aan den Minister van Oorlog rechtstreeks gezonden, bezwaarschrift over een ongunstige beoordeeling, opnemen van een verzoek tot onderzoek naar den geheelen	

toestand bij een bepaalde brigade en het intrekken van dit verzoek, toen klager in de gelegenheid was het bedoelde onderzoek te verkrijgen	352
— Het niet zorgen voor de nummering van gamellen, waardoor stagnatie bij het uitgeven van het eten is veroorzaakt	359
— Het als commandant van een groep watervliegtuigen met zijn vliegtuig vóór den wind starten zonder daartoe door overmacht gedrongen te zijn	491
— Het door huiselijke twisten de rust en de orde in het kazerneement (gehuwden-woning) verstoren en het daardoor ondermijnen van zijn gezag als onderofficier. Het gezinshoofd is voor de ordeverstoring terecht verantwoordelijk gesteld nu niet blijkt dat deze alle pogingen in het werk heeft gesteld om, tegenover derden, zijn prestige als onderofficier te handhaven en te beletten dat zijn gezag en daarmee dat van zijn Wapen werd ondermijnd	501
— Onkrijgstuchtelijk optreden van een baancommandant na het ontvangen van een volkomen gegronde aanmerking	584
— Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van een reservekorporaal	581
Korting en beslag op salarissen en pensioenen	531
— De — der bijdrage voor het weduwen- en weezenpensioen op het salaris eener ongehuwde en nimmer gehuwd geweest zijnde onderwijzeres die de in art. 156, lid 2, (oud) der Pensioenwet 1922 bedoelde verklaring heeft afgelegd. Verhaal der bijdrage voor dat pensioen is <i>niet</i> geoorloofd	417, 606
Kosten van het H. M. G. en van de Krijgsraden (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Krämer. Mr. Dr. R. E. — Raden van Krijgstucht	450
Krenkende behandeling. Zie „Onbillijke behandeling”.	
Krijgsraad. Zie ook „Zeekrijgsraad”.	
— Kosten van het H. M. G. en van de Krijgsraden (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
— Eervol ontslag aan mr. G. A. M. Smeenk als President-plaatsvervanger van den — voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch	533
— Benoeming van mr. F. J. M. I. baron van Hövell tot Westerflier tot President-plaatsvervanger van den — voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch	533
Krijgstucht. Zie „Reglement betreffende de Krijgstucht”.	
— Raden van — (Mr. Dr. R. E. Krämer)	450
Krijgstuchtelijke afdoening. Eene beschikking van het H. M. G. omtrent al of niet verwijzing (art. 10 R. Z.). In casu valt het gepleegde feit onder de omschrijving van art. 2, 6°, W.K. en treedt de strijd tegen de eischen van de krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achtergrond	300
	Zie ook 496 en 498

	Blz.
— Vrijwillige Landstorm en krijgstuuchtelijk vergrijp	370
Krijgstuuchtelijke straf. Aanwijzing van de marine-autoriteit bij wie, bij gebreke van een tot straffen bevoegden meerdere, het beklag over eene —, over een order, of over een vermeende krendende of onbillijke behandeling moet worden ingediend (Circulaire voor de Zeemacht n ^o . 872)	518
— Het ondergaan van de straffen opgelegd ingevolge art. 42, 1ste lid, der Dienstplichtwet	523
Laren. Ongeluk in de Legerplaats bij —	468
Legercommissie. (Oorlogsbegrooting 1926)	254
Levensberoving. Ongeluk in de Legerplaats bij Laren. Het veroorzaken van eens anders dood door schuld, gepleegd in de uitoefening van eenig ambt	468
Lithauen. Die Grundlagen der Organisation der lithauischen Militär-Gerichte (Oberst-Leutnant Byla)	536
Locaalspoorwegen. Art. 11, sub 2, van het Algemeen Reglement Dienst —. Het met een voertuig berijden van een overweg met een grootere snelheid dan 10 K.M. per uur	485
Marinebegrooting 1926	251
Marsch. Belemmering van een militairen —. Art. 47c der Politieverordening van Bergen-op-Zoom heeft de strekking te voorkomen, dat de troepen in hun opmarsch worden belemmerd, en moet dus zóó worden opgevat, dat het verboden is te loopen of te rijden door <i>regelmatig</i> marcheerende troepen. Eisch tot schadevergoeding, daar een onderofficier eischer belette door de colonne te fietsen waardoor eischer kwam te vallen	603
Maximum snelheid. Het met een voertuig berijden van een overweg met een grootere snelheid dan 10 K.M. per uur (art. 11, sub 2, van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen)	485
Militaire Pensioenwetgeving. (Oorlogsbegrooting 1926)	254, 445
Militair recht in de 16de eeuw	29
— Herziening van het militair strafrecht in België	519
Militair Strafprocesrecht. Zie ook onder „Rechtspleging” en „Militaire Strafwetgeving”.	
— Kon. Besluit van 22 Augustus 1925 (Stbl. n ^o . 361) tot vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in art. 207a R. L. en 206a R. Z.	165
— Moet een door den officier-commissaris gehoorde getuige voortaan op grond van art. 342 Sv. steeds nogmaals door den krijgraad worden gehoord?	424
Zie ook	576
— Wijziging van de Rechtspleging bij de Landmacht en van de Provisioneele Instructie van het H. M. G. van Nederl.-Indië	432

	Blz.
— Die Grundlagen der Organisation der lithauischen Militärgerichte (Oberst-Leutnant Byla)	536
Militaire Strafwetgeving voor Suriname en Curaçao	225
Mishandeling. Een geval van —, zwaar lichamelijk letsel tengevolge hebbende.	559
Mobilisatietoelage. Inkorting, t.a.v. in den rang van officier of onderofficier gepensioneerde, als officier bij de mobilisatie in dienst gekomen officieren, van — en vergoeding wegens gemis van levensmiddelen is onwettig	593
Motiveering. Een voorbeeld van — der straf in een bijzonder geval van opzettelijke ongehoorzaamheid	368, 579
Natuurlijk kind. Valsche erkenning van natuurlijke kinderen in Suriname	530
Nederlandsche Roode Kruis. Eerbewijzen voor met een rang gelijkgestelde leden van het — (Kon. Besluit van 9 December 1925 n ^o . 42, Legerorders 1925, n ^o . 448)	331
Niet-voldoen aan oproeping voor werkelijken dienst. Zie „Ongeoorloofde afwezigheid”.	
Noodweer. Een beroep op — door den rechter verworpen	559
Officieren. De rangschikkingsregeling van — der Landmacht	281
Onbillijke behandeling. Aanwijzing van de marine-autoriteit bij wie, bij gebreke van een tot straffen bevoegden meerdere, het beklag over eene krijgstuchtelijke straf, over een order, of over een vermeende krenkende of — moet worden ingediend (Circulaire voor de Zeemacht n ^o . 872)	518
Onderofficieren. Rechtstoestand van de —. (Oorlogsbegrooting 1926)	254, 445
Ongehoorzaamheid. Zie ook onder „Dienstweigerings”.	
— De order van een meerdere tot het brengen van den militair groet is een dienstbevel. Beantwoording der vraag of een, in verband met die —, tegen den meerdere genite bedreiging al of niet in dienst is gepleegd	63, 66
— Het door beklagde op de slaapzaal blijven schreeuwen nadat hem door den wachtcommandant gelast was zich stil te houden, levert opzettelijke — op	572 en 575
— Een bijzonder geval van opzettelijke — onder eene strafverzwarende omstandigheid.	577 en 579
Ongeoorloofde afwezigheid. Mag opzettelijke —, gepaard met eene verzwarende omstandigheid, krijgstuchtelijk worden afgedaan?	53
— Als bij eene vervolging op grond van art. 150 Mil. Swb. geen opzet is ten laste gelegd, is niet art. 150, 1ste alinea, doch art. 150, 3de alinea van dat Wetboek toepasselijk. De wettigheid van de oproeping voor den werkelijken dienst is, in casu, door de vermelding van verschillende omstandigheden voldoende duidelijk aangegeven	56

	Blz.
— De met verzwaaard arrest gestrafte militair die zich schuldig maakt aan opzettelijke —, pleegt dat feit terwijl hij is dienstdoende.	478
— Een geval van opzettelijke — van een reserve-korporaal dat krijgstuuchtelijk is afgedaan	581
Ongevallen aan luchtvaartuigen. Verkorting van de termijnen genoemd in de artt. 523, 526 en 549 B. W. ten opzichte van hen, die bij — overkomen, worden vermist (Wet van 29 Juni 1925, Stbl. n°. 309)	237
Oorlogsbegrooting 1926	245, 445
Oorlogsvoorbereiding óók op militair-rechtelijk gebied. (Red. mededeeling. Naar aanleiding van het artikel van Kapt. der Genie D. van den Berg in den Militairen Spectator 1925/1926 over „Economische en industriele oorlogsvoorbereiding”)	338
Openbare vergadering. Invloed van den Commandant der Marine te Willemsoord op het verhuren van een zaal voor eene — in het gebouw van den Bond van minder Marinepersoneel te Helder (Vragen van het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal L. L. H. de Visser en de daarop door den Minister van Marine a.i. gegeven antwoorden) . .	527
Opkoopertij te water. (Kon. Besluit van 16 October 1925, Stbl. n°. 420, tot vaststelling van den algem. maatr. van bestuur als bedoeld in art. 437 <i>quater</i> W. v. Sr.)	227
Oplichting. Bij de beoordeeling van de vraag of in geval van — de benadeelde door de bedriegelijke middelen tot de afgifte van het goed is bewogen geworden, is het, voor het bewijs, van geen belang of de benadeelde verklaart dat hij het goed óók zou hebben afgegeven indien de beklagde hem de waarheid verteld had	189 en 193
Opruiing van een militair tot een militair misdrijf.	572 en 575
Optochten. Het deelnemen aan — door militairen	168
	Zie ook 236
Order. Aanwijzing van de marine-autoriteit bij wie, bij gebreke van een tot straffen bevoegden meerdere, het beklag over eene krijgstuuchtelijke straf, over een —, of over een vermeende krenkende of onbillijke behandeling moet worden ingediend. (Circulaire van de Zeemacht n°. 872)	518
Organisatie. De stelselmatige inkrimping van het aantal ambtenaren, bepaaldelijk aan de Departementen van algemeen bestuur, is te beschouwen als een algemeene reorganisatie van 's Rijks dienst, die ten aanzien van de afdeling Crisiszaken (voormalig Departement van Landbouw) heeft geleid tot een zóó aanmerkelijke en zóó stelselmatige verandering in de samenstelling van het lager personeel, dat die afdeling, te dien opzichte als nieuw georganiseerd moet worden aangemerkt. Het aan klager verleende ontslag is dus	

te beschouwen als een gevolg van een nieuwe — van zijn dienstvak	80
Ouderdomsrente bedoeld in art. 28 der Ouderdomswet 1919, die ingevolge art. 33 dier wet is toegekend na 1 Juli 1922, mag op grond van de duidelijke bewoordingen van art. 147 der Pensioenwet 1922 <i>niet</i> in mindering worden gebracht op het pensioen	211
Overgangsbepalingen van de Pensioenwetten 1922	84, 86, 211, 215, 308, 315, 407, 412, 413, 417, 606, 610
Overleg. Zie „Georganiseerd Overleg”.	
Overweg. Het met een voertuig berijden van een — met een grootere snelheid dan 10 KM, per uur (art. 11, sub 2 van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen)	485
Patrouille. Het als militair, behoorende tot een —, zich in een toestand brengen waarin hij zijn dienst als zoodanig niet naar behooren kan verrichten	355
Pensioen. Ouderdomsrente bedoeld in art. 28 der Ouderdomswet 1919, die ingevolge art. 33 dier wet is toegekend na 1 Juli 1922, mag op grond van de duidelijke bewoordingen van art. 147 der Pensioenwet 1922 <i>niet</i> in mindering worden gebracht op het —	211
— Wijze van berekening van het, in art. 158 (2) der Pensioenwet 1922 bedoelde, door een gemeente krachtens art. 68 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds uit te keeren pensioensgedeelte, voor het geval het naar den diensttijd berekende — op grond van art. 54 (1) der Pensioenwet 1922 moet worden beperkt	308
— Op grond van de woorden van art. 68 (1) der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 moet worden aangenomen, dat de in dat artikel aan de gemeenten opgelegde verplichting, bevestigd door art. 158 der Pensioenwet 1922, <i>niet</i> medebrengt enig zeggenschap ten aanzien van de toekenning of het van het bedrag van een in die artikelen bedoeld —. De gemeente kan dus aan art. 125 der Pensioenwet 1922 <i>niet</i> de bevoegdheid ontleenen om tegen zoodanige beslissingen een bezwaarschrift in te dienen. Terecht heeft de Pensioenraad de gemeente dan ook niet-ontvankelijk verklaard in haar bezwaar	315
— Beslag op Indisch — van een gewezen Indisch militair is mogelijk (art. 73 Indische Comptabiliteitswet)	372
— Beslag op Indisch — van een gewezen Indisch militair is <i>niet</i> mogelijk (art. 73 Indische Comptabiliteitswet)	373
— De inkorting, t.a.v. in den rang van officier of onderofficier gepensioneerde, als officier bij de mobilisatie in dienst	

- gekomen officier, van mobilisatie- (verblijfs-) toelage en vergoeding wegens gemis van levensmiddelen is onwettig . . . 593
- Korting en beslag op salarissen en — 531
- Pensioengerechtigheid.** Zie ook „Pensioenstoekenning”.
- De stelselmatige inkrumping van het aantal ambtenaren, bepaaldelijk aan de Departementen van algemeen bestuur is te beschouwen als een algemeene reorganisatie van 's Rijks dienst, die ten aanzien van de afdeling Crisiszaken (voormalig Departement van Landbouw) heeft geleid tot een zóó aanmerkelijke en zóó stelselmatige verandering in de samenstelling van het lager personeel, dat die afdeling, te dien opzichte, als nieuw georganiseerd moet worden aangemerkt. Het aan klager verleend ontslag is dus te beschouwen als een gevolg van een nieuwe organisatie van zijn dienstvak . . . 80
- Ontstaat het recht op „uitgesteld pensioen” met het ontslag of wel op den dag waarop de ontslagen ambtenaar den 65-jarigen leeftijd bereikt? In casu *niet bestist*, omdat beide tijdstippen vielen voor den datum van inwerkingtreding van de Pensioenwet 1912 en dus de aanspraak op pensioen beoordeeld moet worden naar de vervallen Burgerlijke Pensioenwet 84
- Onder „brievenbestellers” in art. 1 van het K. B. van 24 Maart 1923 (Stbl. n°. 108) zijn „hulpbrievenbestellers” niet begrepen 213
- De Pensioenraad is niet geroepen tot het geven van bindende beslissingen over het uitzicht op nog niet bestaande pensioensaanspraken en niet bevoegd zich vooraf eene beperking op te leggen in zijn vrijheid van oordeel voor het geval hij later over het al of niet bestaan van zoodanige aanspraken en den omvang daarvan zal hebben te beslissen. Van zoodanige uitingen van den Pensioenraad staat geen hooger beroep op den C. R. v. B. open. Waar in casu klager echter óók een beslissing heeft verzocht over zijne verplichting of bevoegdheid om na de invoering der Pensioenwet 1922 de bij art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde jaarlijksche bijdrage te blijven voldoen, staat, te dien aanzien hooger beroep open en moet, daar de Pensioenraad hierover geen oordeel gegeven heeft, de C. R. v. B. ten aanzien daarvan uitspraak doen 215
- Inkoop van diensttijd door een werkvrouw aan eene Rijksinstelling die als zoodanig door den concierge dier instelling is aangesteld.
- Waar in het K.B. van 27 Augustus 1920, n°. 54, de hoofden van de Departementen van Algemeen Bestuur slechts zijn gemachtigd tot het, onder zekere voorwaarden, *benoemen*, of op hunne machtiging, door onder hen ressorteerende autoriteiten, *doen benoemen* van *tijdelijk* personeel, kan, onder de werking van dat K. B., de overdracht van de

bevoegdheid tot het aanstellen van personeel uitsluitend betrekking hebben op aanstellingen van tijdelijken duur.

Uit de Grondwettelijke bepaling dat de Uitvoerende Macht bij de Kroon berust, volgt *niet* dat, indien de Kroon het nemen van eenige maatregel (de benoeming van ambtenaren of de opdracht daartoe inbegrepen) feitelijk niet aan zich heeft gehouden, de Minister tot het nemen van een dergelijke maatregel onbevoegd zou zijn.

Een, vóór de inwerkingtreding van bedoeld K. B. in opdracht van den Minister, door een lagere autoriteit plaats gehad hebbende ambtenaarsbenoeming moet dan ook als geldig worden beschouwd. Waar de benoemde ambtenaar nimmer pensioengerechtigd is geacht, moet deze beschouwd worden als tijdelijk ambtenaar.

De vaststelling van de ter zake van den inkoop van diensttijd door den Staat verschuldigde bijdrage, moet met de beslissing over den inkoop één geheel uitmaken. Waar de gegevens voor die vaststelling ontbreken, wordt de zaak naar den Pensioenraad teruggewezen 407

Zie ook 412

— De benoeming tot tijdelijk ambtenaar, geschied door den directeur der gemeentewerken, met machtiging of onder goedkeuring van Burgemeester en Wethouders, is, ook al is dat college niet door een verordening gemachtigd om het benoemingsrecht, aan hetzelfde krachtens verordening toekomende, over te dragen, tóch door het daartoe bevoegd gezag geschied. Die diensttijd als tijdelijk ambtenaar kan dus in casu voor pensioen worden ingekocht.

De vaststelling van de ter zake van den inkoop door de gemeente verschuldigde bijdrage moet met de beslissing over den inkoop één geheel uitmaken. Waar de gegevens voor die vaststelling ontbreken, wordt de zaak naar den Pensioenraad teruggewezen 413

— Aanspraak op herpensionneering van een in 1911 gepensionneerd sergeant bij de landmacht, die van Januari 1919 tot Januari 1921 weder in dienst is geweest als vrijwilliger bij den landstorm. Klager's — vloeit rechtstreeks voort uit art. 9 der Pensioenwet voor de landmacht 1902 (Stbl. n°. 90). Art. 1 der Pensioenwet voor de landmacht 1922 (Stbl. n°. 66) kan niet in het geding worden gebracht. 610

Pensioensbijdrage. Waar in casu klager een beslissing heeft verzocht over zijne verplichting of bevoegdheid om na de invoering der Pensioenwet 1922, de bij art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde jaarlijksche bijdrage te blijven voldoen, staat te dien aanzien hooger beroep open 215

— Gewezen gemeente-ambtenaren, die op 1 Juli 1922 amb-

- tenaren waren in den zin der Pensioenwet 1922, kunnen niet worden verplicht tot betaling van de in art. 27 (2) der Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoelde bijdrage. Hieruit vloeit voort, dat hun ook niet het recht toekomt om door verdere storting dier bijdrage zich voor hun vrouwen en kinderen eenig bijzonder recht op pensioen te verzekeren 215
- Een ongehuwde ambtenares die de in art. 156, lid 2, (oud) der Pensioenwet 1922 bedoelde verklaring heeft afgelegd, behoefde van 1 Juli 1922—1 Juli 1923 (datum van inwerkingtreding van de wijzigingswet van 30 Juni 1923 (Stbl. n°. 307)) voor weduwen- en weezenpensioen niet te betalen 417
Zie ook 606
- Pensioensgrondslag.** Een deurwaarder bij een arrondissementsrechtbank is geen ambtenaar in den zin van art. 3 der Pensioenwet 1922; voor hem kan dus geen — worden vastgesteld 89
- Personen in dienst bij de N.V. Provinciale Noordbrabantsche Electriciteitsmaatschappij, vallen, na de wijzigingswet van 28 Mei 1925 (Stbl. n° 216) onder art. 4 (1) *m* der Pensioenwet 1922, zijn dus als ambtenaren te beschouwen in den zin dier wet en voor hen moet dan ook een — worden vastgesteld. Bedoelde wijzigingswet bezit terugwerkende kracht tot 1 Juli 1922 222
- Een werkvrouw aan een Rijksinstelling, aangesteld door den concierge, moet op grond van het K. B. van 27 Augustus 1920, n°. 54, op 1 Juli 1922 als tijdelijk ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 worden beschouwd; voor haar moet dus een — worden vastgesteld 412
- Bij de vaststelling van den — moet rekening worden gehouden met den over 1925 uitgekeerden toeslag bedoeld onder IIa van de IVde Afdeeling van de Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der Zeemacht (K. B. van 3 November 1924, n°. 44) ook al werd die toeslag volgens bedoelde regeling alléén over het jaar 1925 genoten. 513
Zie ook 525
- Pensioenstoekenning.** Zie ook „Pensioengerechtigdheid”.
- De door den Pensioenraad gegeven beslissing, dat in casu de tijdelijke diensttijd niet voor pensioen geldig is, is eene beslissing die van belang kan zijn voor het bedrag van het eventueel toe te kennen pensioen. De Minister van Financiën is dus bevoegd te dien aanzien hooger beroep in te stellen.
Onder de oude Burgerlijke Pensioenwet bestond *niet* het recht tot herziening van eenmaal genomen bindende beslissingen in het nadeel van den daarbij betrokkene. Een

zoodanig recht kan dus ook niet, op grond van art. 170 der Pensioenwet 1922, op den Pensioenraad zijn overgegaan . . .	86
Pensioenwetten. Overgangsbepalingen van de nieuwe —	84, 86, 211, 215, 308, 315, 407, 412, 413, 417, 606, 610
— Militaire pensioenwetgeving (Oorlogsbegrooting 1926)	254, 455
Pornographie. Bestrijding van pornographie. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
President-plaatsvervanger. Eervol ontslag aan Mr. G. A. M. Smeenk als — van den Krijgsraad voor de Landmacht . . .	533
— Benoeming van Mr. F. J. M. I. baron van Hövell tot Westerflier tot — van idem	533
Proces-verbaal van strafzittingen. (Justitiebegr. 1926)	242, 434
Provinciale Noordbrabantsche Electriciteits-Maatschappij. Personen in dienst bij de — vallen, na de wijzigingswet van 28 Mei 1925 (Stbl. n ^o . 216), onder art. 4 (1) <i>m</i> der Pensioenwet 1922 en zijn dus als ambtenaren in den zin dier wet te beschouwen. Bedoelde wijzigingswet bezit terugwerkende kracht tot 1 Juli 1922	222
Psychiatrisch rapport. Een in een militaire strafzaak opge- maakt —	290
Psychopathenwetten. Wet van 28 Mei 1925 (Stbl. n ^o . 221) en Wet van 28 Mei 1925 (Stbl. n ^o . 222)	1
Raden van Krijgstucht, door Mr. Dr. R. E. Krämer . . .	450
Rangschikkingsregeling van officieren der Landmacht . .	281
Rechtsgeleerde Studie. De militaire juristen in het gedrang, door J. Ter Maten	159
— bij de Zee- en Landmacht	241
Rechtspleging. Zie ook onder „Militair Strafprocesrecht”.	
— bij de Landmacht. Relatieve Competentieregeling. (Beschikking van den Minister van Oorlog van 16 Juni 1925, Iste afd. no. 4, Legerorders 1925, no. 218)	
— Een beschikking van het H. M. G. omtrent al of niet verwijzing (art. 10 R. Z.)	300
	Zie ook 496 en 498
— De — bij de Landmacht en de Provisioneele Instructie voor het H. M. G. van Nederl. Indië opnieuw gewijzigd . .	432
Rechtstoestand. De — van de onderofficieren. (Oorlogsbegrooting 1926)	254, 445
Reclasseering. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Redengevende feiten en omstandigheden. De — van art. 359, 3e lid, Wetb. van Strafv.	427, 519
Reglement betreffende de krijgstucht. Aanvulling van het — (Oorlogsbegrooting 1926)	254, 445
— Het verbod van art. 17, sub <i>c</i> van het — aangaande het deelnemen aan optochten door militairen	168, 236

—. Vragen van het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal L. L. H. de Visser over den invloed van den Commandant der Marine te Willemsoord op grond van art. 17 van het —, op het verhuren van zalen voor openbare vergaderingen in het gebouw van den Bond van minder Marinepersoneel te Helder en de daarop door den Minister van Marine a. i. gegeven antwoorden	527
Reserve-kader. Uit niets blijkt dat de tijd door een vrijwilliger van het — onder de wapenen door te brengen, verandering ondergaat, voor het geval de vrijwilliger eerst als dienstplichtige in werkelijken dienst is geweest. Een niet-Nederlander mag geen vaandrig zijn, maar wel reserve-sergeant of reserve-korporaal	581
Rivierventerij. Kon. Besluit van 16 October 1925 (Stbl. n ^o . 420) tot vaststelling van een algem. maatr. van bestuur als bedoeld in art. 437 <i>quater</i> W. v. Sr.	227
Rollin Couquerque. Dr. L. M. —. Wetten en besluiten betreffende het Militair Straf- en Tuchtrecht bij de Zee- en Landmacht.	534
Roode Kruis. Zie „Nederlandsche Roode Kruis”.	
Rusland. Een nieuwe cavalerie-uniform in —	349
Sabotage aan boord Hr. Ms. „Java”	474
Salaris. Korting en beslag op — en pensioen	531
Salarisregeling Rijksambtenaren. Verhouding van den Staat tot zijn ambtenaren. Eenzijdige wijziging der — door den Staat, terwijl de ambtenaar zich voor een bepaalden tijd had verbonden. De Kroon ontleent aan art. 63 van de Grondwet de bevoegdheid om de algemeene — te wijzigen	504
School. De — voor verlofsofficieren der cavalerie, deel uitmakende van de Rijkschool, is een formatie als bedoeld in art. 41, sub 2 ^o . W.K. (K. B. van 6 Mei 1925, n ^o . 32; Legerorders 1925 n ^o . 182)	25
—. De — voor opleiding van dienstplichtigen tot onderofficier-administrateur, deel uitmakende van het 6de Regiment Infanterie, is een formatie als bedoeld in art. 41, sub 2 ^o . W. K. (K. B. van 23 Juni 1925, n ^o . 301; Legerorders 1925 n ^o . 257)	167
Schorpioen. Verbod tot aansluiting aan vakorganisaties aan boord van Hr. Ms. — (Marinebegroting 1926)	251
Schorsing. Een geval van — der strafvervolgving op grond van art. 2, 3de lid der Dienstweigeringswet	366
Slapen. Een veroordeeling wegens — op post (art. 129 Mil. Swb.)	355
Smeenk. Mr. G. A. M. —. Eervol ontslag aan — als President-plaatsvervanger van den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch	533

Statistiek. De criminaliteit der militairen in 1923 door Dr. G. L. Suermondt (Crimineele- en Justitieele — over 1923).	261
— Crimineele- en Justitieele — (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Straf. Zie „Krijgstuchtelijke straf”.	
Strafbevoegdheid. Bepaling dat de School voor verlof-officieren der cavalerie, deel uitmakende van de Rijsschool, is een formatie als bedoeld in art. 41, sub 2 W. K. (K. B. van 6 Mei 1925, n ^o . 32; Legerorders 1925 n ^o . 182)	25
— Bepaling dat de School voor opleiding van dienstplichtigen tot onderofficier-administrateur, deel uitmakende van het 6de Regiment Infanterie, is een formatie als bedoeld in art. 41, sub 2 ^o W. K. (K. B. van 23 Juni 1925, n ^o . 301; Legerorders 1925 n ^o . 257)	167
— De beteekenis van de slotbepaling van art. 41 W. K. (Kennisseving van den Minister van Oorlog van 20 Aug. 1925, n ^o . 58, Legerorders 1925 n ^o . 312)	167
— Opnoeming van eenheden welke gerekend worden te zijn een formatie als bedoeld in art. 39, sub 3 ^o W. K. en in art. 41, sub 2 ^o W. K. Wijziging van het Kon. Besluit van 24 Maart 1923, n ^o . 66 (Kon. Besluit van 29 Maart 1926 n ^o . 27, Legerorders 1926, n ^o . 122)	517
Strafmotivering. Zie „Motiveering”.	
Strafproces. Zie „Strafvordering” en „Militair Strafprocesrecht”.	
Strafregister. (Justitiebegrooting 1926).	242, 434
Strafstelsel. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Strafvordering. De invoeringswet van het nieuwe Wetboek van —	171
— Inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van —	260
— Eenige Algemeene Maatregelen van Bestuur ter uitvoering van het Nieuwe Wetboek van —	321
— Circulaire van den Minister van Justitie ter uitvoering van art. 141, 6 ^o van het nieuwe Wetboek van —	329
— Het Nieuwe Wetboek van Strafvordering (Kritiek, boekbespreking en transitair recht), door Prof. Mr. B.M.Taverne.	380
— Aanwijzing van inrichtingen bedoeld in art. 198 Wetboek van —	421
— Moet een door den officier-commissaris gehoorde getuige voortaan, op grond van art. 342 Sv., steeds nogmaals door den krijgsraad worden gehoord?	424
— De redengevende feiten en omstandigheden van art. 359, 3e lid, Wetboek van —	427, 519
— Schets van het nieuwe strafproces (Dr. G. L. Suermondt)	449
Strafwetgeving. Militaire — voor Suriname en Curaçao	225
— Wetten en besluiten betreffende het Militair Straf- en Tuchtrecht bij de Zee- en Landmacht, door Dr. L. M. Rollin Couquerque.	534

	Blz.
Strafzittingen. Processen-verbaal van —. (Justitiebegroting 1926)	243, 434
Suermondt, Dr. G. L. —. De criminaliteit der militairen in 1923	261
—, Dr. G. L. —. Schets van het nieuwe strafproces	449
Suriname. Militaire Strafwetgeving voor — en Curaçao	225
—. Valsche erkenning van natuurlijke kinderen in —	530
Suffert. Het toevoegen van het woord — levert belediging op	197
—. Het toevoegen van het woord — levert <i>geen</i> belediging op, doch is „uitschelden”	200
Tarieven van gerechtskosten in strafzaken. Inwerkingtreding van eenige artikelen van de Wijzigingswet van 29 Mei 1920 (Stbl. n ^o . 278)	29
Taverne, Prof. Mr. B. M. —. Het nieuwe Wetboek van Strafvordering (Kritiek, boekbespreking en transitair recht)	380
Telastlegging. In de — staat wel niet vermeld dat de oproeping voor den werkelijken dienst, waaraan beklaagde niet heeft voldaan, eene wettige was, doch die wettigheid is toch door de vermelding van verschillende omstandigheden voldoende duidelijk aangegeven	56
Ter Maten, J. —. In het gedrang	159
Terbeschikkingstelling v/d. Regeering. Moet art. 42 Mil. Swb. ook toepassing vinden bij voorwaardelijke —?	350
Toelagen aan advocaten-raadslieden van beklaagden, die naar den Zeekrijgsraad in Europa zijn verwezen (Kon. Besluit van 7 Juli 1925 (Stbl. n ^o . 322) tot nadere wijziging van het K. B. van 3 Januari 1914 (Stbl. n ^o . 2), gewijzigd bij K. B. van 29 Maart 1919 (Stbl. n ^o . 139))	163
Toeslag. Bij de vaststelling van den pensioensgrondslag moet rekening worden gehouden met den over 1925 uitgekeerden toeslag bedoeld onder IIa van de IVde Afdeeling van de Bezoldigingsregeling voor het militaire personeel der Zee-macht (K. B. van 3 November 1924, n ^o . 44) ook al werd die — volgens die regeling alléén over het jaar 1925 genomen	513
	Zie ook 525
Tuchtchool. Voorwaardelijk ontslag uit de —. (Justitiebegroting 1926)	242, 434
—. Moet art. 41 Mil. Swb. ook toepassing vinden bij voorwaardelijke veroordeeling tot —?	350
Uitgesteld pensioen. Ontstaat het recht op — met het ontslag, of wel op den dag waarop de ontslagen ambtenaar den 65-jarigen leeftijd bereikt? In casu is deze vraag niet beslist, omdat beide tijdstippen vielen vóór den datum van inwerkingtreding van de Pensioenwet 1922 en dus de aanspraak	

	Blz.
op pensioen beoordeeld moet worden naar de vervallen Burgerlijke Pensioenwet	84
Uitvoering. Wijze van — van de straffen, opgelegd ingevolge art. 42, 1ste lid, der Dienstplichtwet	523
Vakorganisaties. Verbod tot aansluiting aan — aan boord van Hr. Ms. Schorpioen (Marinebegrooting 1926)	251
Valsche erkenning van natuurlijke kinderen in Suriname	530
Verbindende Kracht. De — van een algemeen maatregel van bestuur. Inwerkingtreding op een vroeger tijdstip dan bij de wet is bepaald. (Vraag van het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Dr. Beumer en het daarop door de Ministers van Arbeid, Handel en Nijverheid en van Financiën gegeven antwoord)	240
	Zie ook 345 en 528
Verduistering. Een geval van — door een ambtenaar van geld dat hij in zijne bediening onder zich had	201
— Diefstal of —?	566 en 569
Vergoeding. De inkorting, t.a.v. in den rang van officier of onderofficier gepensioneerde, als officier bij de mobilisatie in dienst gekomen officieren, van mobilisatie- (verblijfs-) toelage en van — wegens gemis van levensmiddelen is onwettig	593
Vermoeden van overlijden. Verkorting van de termijnen genoemd in de artt. 523, 526 en 549 B.W. ten opzichte van hen, die bij ongevallen aan luchtvaartuigen overkomen, worden vermist (Wet van 29 Juni 1925, Stbl. n°. 309)	237
Verplichting tot verschijnen ter inlijving. Noch de Dienstplichtwet, noch de krachtens haar vastgestelde bepalingen kennen de —	600
— De Dienstplichtwet kent die — <i>wel</i>	600
Vervroegd ontslag. (Oorlogsbegrooting 1926)	254
Verwijzing. Eene beschikking van het H. M. G. omtrent al of niet — (art. 10 R. Z.)	300, 496, 498
— Verwijzing naar den Commandeerende-Officier van een militair, die buiten dienst in uniform gekleed, op den openbaren weg een tot zijn uitrusting behoorend wapen bij zich heeft gehad	488
Verzameling. Aanvullingsblad op de — van Wetten en Besluiten, betreffende het Militair Straf- en Tuchtrecht bij de Zee- en Landmacht	348
— Eene — van Wetten en Besluiten betreffende het Militair Straf- en Tuchtrecht bij de Zee- en Landmacht, uitgegeven door Dr. L. M. Rollin Couquerque	534
Verzwarende omstandigheid. Mag opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, gepaard met eene —, krijgstuuchtelijk worden afgedaan?	53

—. De met verzuimd arrest gestrafte militair die zich schuldig maakt aan opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, pleegt dat feit terwijl hij is dienstdoende en dus onder eene —	478
Vloekverboden. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Voeging van twee pensioenzaken bij de behandeling ter terechtzitting van den Centralen Raad van Beroep	315
Voorwaardelijke veroordeeling. De wetten op de — en hunne toepassing ten aanzien van justitiabelen die militair zijn of worden (C. J. G. L. van den Berg van Saparoea). 90,	129
Zie ook 29, 159, 257 en	447
—. Moeten de artikelen 41 en 42 Mil. Swb. ook toepassing vinden bij — tot tuchtschool en bij voorwaardelijke terbeschikkingstelling van de Regeering?	350
—. Een bijzondere voorwaarde die bij eene — niet mag worden gesteld	430
Voorwaardelijk ontslag. Het — uit de tuchtschool. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Vrijwillige Landstorm en krijgstuuchtelijk vergrijp	370
Wage. P. F. van —. †	232
Wapen. Verwijzing naar den Commandeerende-Officier van een militair, die buiten dienst in uniform gekleed, op den openbaren weg een tot zijn uitrusting behoorend — bij zich heeft gehad	488
Wet op de Krijgstucht. De beteekenis van de slotbepaling van art. 41 van de —. Kennisgeving van den Minister van Oorlog van 20 Aug. 1925, n°. 58. (Legerorders 1925, n°. 312)	167
—. Beantwoording der vraag of een arrest-straft bij verblijf in een hospitaal al dan niet wordt geschorst	557
Wetboek. Zie onder „Strafvordering”.	
Wetgevende arbeid. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Wetgeving.	
1. <i>Wet van 28 Mei 1925 (Stbl. n°. 221), tot aanvulling en wijziging der bepalingen betreffende het strafrecht en de strafrechtspleging ten aanzien van personen bij wie tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond</i>	1
2. <i>Wet van 28 Mei 1925 (Stbl. n°. 222), tot aanvulling van de wet van 14 April 1886 (Staatsblad n°. 62), tot vaststelling der beginselen van het gevangeniswezen, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 12 Februari 1901 (Staatsblad n°. 64)</i>	13
3. <i>Uitbreiding van de mogelijkheid van toepassing van de straf van geldboete.</i> (Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 602 e.v.). Openbare behandeling in de Tweede Kamer	31

	Blz.
Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer	47
Eindverslag van de Eerste Kamer	50
Openbare behandeling in de Eerste Kamer	52
Afkondiging der wet	52
4. <i>Wijziging van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht inzake valscheid in bankbiljetten, in muntspeciën en muntpapier en in postzegels en postmerken.</i>	
Ontwerp van Wet	178
Memorie van Toelichting	180
Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer	186
Memorie van Antwoord	272
Gewijzigd Ontwerp van Wet	274
Eindverslag van de Tweede Kamer	276
Openbare behandeling in de Tweede Kamer	277
Eindverslag van de Eerste Kamer	280
Openbare behandeling in de Eerste Kamer	280
Afkondiging der wet	280
5. <i>Voorziening ter bestrijding van de begunstiging van misdrijven op bepaalde watergebieden. (Zie M. R. T. Deel XX, bladz. 155 e.v.).</i>	
Algemeene maatregel van bestuur als bedoeld in art. 437 quater W. v. Sr.	227
6. <i>Wet van 29 Juni 1925 (Stbl. n°. 309) tot wijziging der wet van 26 Maart 1920 (Stbl. n°. 148), verbeterd bij de wet van 4 December 1920 (Stbl. n°. 864) (verkorting van de termijnen genoemd in de artt. 523, 526 en 549 B. W. ten opzichte van hen, die bij ongevallen aan luchtvaartuigen overkomen, worden vermist).</i>	
Overzicht van den inhoud van de wet	237
7. <i>Wet van 13 November 1925 (Stbl. n°. 444) tot wijziging van art. 30 B. W.</i>	
Overzicht van den inhoud der wet	237
8. <i>Wetboek van Strafvordering.</i>	
Overzicht van eenige bepalingen der invoeringswet van het Wetboek van Strafvordering	171
Kon. besluit van 4 December 1925 (Stbl. n°. 465) vaststellende het tijdstip van inwerkingtreding van het Wetboek van Strafvordering en van de desbetreffende Invoeringswet Eenige Algemeene Maatregelen van Bestuur en een Circulaire van den Minister van Justitie ter uitvoering van verschillende artikelen van het Wetboek van Strafvordering	260
.	321 en
.	329
9. <i>Openbaar onderzoek omtrent rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlandsche oorlogsvaartuigen.</i>	
Ontwerp van Wet	543
Memorie van Toelichting	552
10. <i>Wijziging van de wet van 22 Mei 1845 (Stbl. n°. 22) op de invordering van 's Rijks directe belastingen.</i>	

	Blz.
Overzicht van den inhoud dezer wijzigingswet	531
Wetten en besluiten betreffende het Militair Straf- en Tucht- recht bij de Zee- en Landmacht (Dr. L. M. Rollin Cou- querque)	534
Wettigheid. Een geval waarin is aangenomen dat de — van de oproeping voor den werkelijken dienst, waaraan be- klaagde niet heeft voldaan, in de telastlegging voldoende duidelijk is aangegeven door het vermelden van verschillende omstandigheden, al stond in de telastlegging ook niet met zooveel woorden vermeld dat de oproeping een wettige was	56
— De inkorting, t.a.v. in den rang van officier of onderoffi- cier gepensionneerde, als officier bij de mobilisatie in dienst gekomen officieren, van mobilisatie-(verblijfs-) toelage en van vergoeding wegens gemis van levensmiddelen is on- wettig	593
Woeker. Bestrijding van —. (Justitiebegrooting 1926)	242, 434
Zaakbeschadiging. Zie „Sabotage”.	
Zedeloosheid. Bestrijding van —. (Justitiebegr. 1926)	242, 434
Zeekrijgsraad. Benoeming van Mr. W. T. H. Zegers tot Fis- caal-plaatsvervanger bij den — te Willemsoord	447
Zegers, Mr. W. F. H. —. Benoeming van — tot Fiscaal- caal-plaatsvervanger bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord	447
Zwaar lichamelijk letsel. Het door schuld veroorzaken van —, gepleegd door twee vereenigde personen	482

WETSBEPALINGEN ENZ.,

behandeld in deel XXI Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Artikelen.

Bladzijden.

Grondwet.

63 504.

R. Z.

10 300, 496, 498.

Mil. Swb.

41 350.

42 350.

97 j^o 99 53, 478.

108 63, 66, 197, 200.

114 58, 60, 63, 66, 363, 368, 572,
575, 577, 579.

117 197, 200.

121 197, 200.

129 355.

146 572, 575.

150 56.

Wet op de Krijgstucht.

2 (1°) 68, 69, 74, 77, 303, 352, 359,
370, 488, 491, 501, 584.

2 (2°) 581.

2 (6°) 300, 496, 498.

41 77, 167.

50 557.

52 557.

56 478.

58 370, 488.

61 j^o 41, 1° 77.

Reglement betreffende de Krijgstucht.

5 281.

17 527.

17 sub c 168, zie ook 236.

Artikelen. Bladzijden.

Invoeringswet Mil. Straf- en Tuchtrecht.

74	197, 424.
76	377.

Dienstplichtwet.

42, 1ste lid	523.
47	600.

Dienstweigeringswet (Wet van 13 Juli 1923, Stbl. n°. 357).

2, 3de lid	366.
----------------------	------

Bevorderingswet Landmacht 1902.

7	281.
-------------	------

W. v. Sr.

14 <i>c</i>	430.
23 <i>bis</i>	490.
37	284, 286, 290, 294.
300	559.
307 j ^o 309	468.
308	482.
310	296, 566, 569.
321	566, 569.
326	189, 193.
350	474.
359	201.
363	201.

W. v. Sv. (oud).

403	294.
407	294.

W. v. Sv. (nieuw).

338	576.
342	424.
359, 3de lid	427, 519.

Artikelen.

Bladzijden.

Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen.

11 sub 2 485.

B. W.

668 340.
 1269 504.
 1270 504.
 1349 504.
 1350 504.
 1356 504.
 1374 504.
 1375 504.
 1637 z 504.

B. R.

97 lid 2 603.

Indische Comptabiliteitswet.

73 372, 373.

Kon. Besluit van 8 Mei 1906, n°. 96.

7 581.
 15 581.

**Kon. Besluit van 29 October 1915, Stbl. n°. 451.
(Reisbesluit 1916).**

18 593.

**Kon. Besluit van 16 December 1915, n°. 46.
(Legerorders 1916 B, n°. 18).**het bepaalde onder B, 2° 593.**Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1920 (zoals
dat luidde na de daarin bij K. B. van 19 Juni 1922,
Stbl. n°. 400 gebrachte wijziging).**

40 589.

Artikelen.

Bladzijden.

**Beschikking van den Minister van Oorlog van 28 Juni 1916,
Vide Afd. n°. 111 (Legerorders 1916, n°. 168).**

het bepaalde onder 2°, b. 593.

**Beschikking van den Minister van Oorlog van 22 November
1916, Vide Afd. n°. 133 (Legerorders 1916, n°. 293).**

het bepaalde onder 2° 593.

**Gemeentelijke Verordeningen.
Politieverordening van Bergen op Zoom.**

47 *c* 603.

Pensioenwet 1922 (Stbl. n°. 240).

3	89, 407, 412, 413.
4 (1) <i>m</i>	222.
48	80, 84, 213.
49	213.
54	308.
125	215, 315.
127	86, 215.
130	86.
133, lid 3	407.
134	413.
144	215.
147	211.
154	215.
156, lid 2	417, 606.
158	308, 315.
170	86.
172	215.
173 (XI)	215.
176	84.

Pensioenwet voor de Landmacht 1922 (Stbl. n°. 66).

1	610.
78	610.

Pensioenwet voor de Zeemacht 1922 (Stbl. n°. 65).

14 (2) j ^o het bepaalde in 1 ^o , I punt <i>b</i> van het Kon. Besluit van 6 Juni 1922 (Stbl. n ^o . 398)	513
	Zie ook 525

Artikelen. Bladzijden.

Pensioenwet voor de Landmacht 1902 (Stbl. n°. 90).

9 610.

Burgerlijke Pensioenwet (Wet van 9 Mei 1890, Stbl. n°. 78).

3 *d* 84.
 13 84.
 15 j^o art. 12 K. B. 17 Maart
 1914 (Stbl. n°. 150) . . . 86.

**Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913.
 (Wet van 21 Juni 1913, Stbl. n°. 301).**

68, lid 1 308, 315.

**Weduwenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913.
 (Wet van 21 Juni 1913, Stbl. n°. 302).**

3 215.
 27, lid 2 215.

Kon. Besluit van 6 Juni 1922 (Stbl. n°. 398).

het bepaalde in 1°, I punt *b* . . 513, zie ook 525.

Kon. Besluit van 24 Maart 1923 (Stbl. n°. 108).

1 213.